LITERARY HERITAGE
OF THE
RULERS OF AMBER AND JAIPUR

WITH AN INDEX TO THE REGISTER OF MANUSCRIPTS
IN THE POTHIKHANA OF JAIPUR
(I. KHASMOHOR COLLECTION)

Gopal Narayan Bahura

MAHARAJA SAWAI MAN SINGH II MUSEUM
CITY PALACE, JAIPUR

Maharaja Sawai Man Singh II Memorial Series
No. 2

Editor : Gopal Narayan Bahura

Aims :—

To publish :—

[a] Catalogues and indices of manuscripts, paintings and other art objects of the Museum;

[b] Text and critical editions of rare and important manuscripts in the City Palace collection;

[c] Discourses on Museum objects and

[d] Theses and independent original compositions bearing on Jaipur, the ruling family of the erstwhile Jaipur State, history and culture of Rajasthan in particular and India in general.

REVISED PRICE Rs.

Publisher...............
[redacted]

First Edition, 1100 copies
2033 V. S.; November, 1976

Printed by :
The United Printers,
Radha Damodar Lane, Sawai Man Singh Highway,
Jaipur–302003

His Highness the late Maharaja Sawai Man Singh II
b. 1911 A. D.] of Jaipur [d. 1970 A. D.

श्रीमद्भास्कर राजवंशमुकुटालङ्कारहीरः स्वयं,
यस्य श्रीस्मितरोचिषा प्रविजिता चन्द्रस्य कान्तिः परा ।
पोलोप्राङ्गणजित्वरः सुमनसां नीत्या प्रजानां प्रियः,
स्वर्गीयः स्मरणीय एव सततं श्रीमानसिंहो नृपः ॥

Message

THE LILYPOOL
SAWAI RAM SINGH ROAD,
JAIPUR
(Rajasthan)

10th July, 1976

"The Literary Heritage of the Rulers of Amber and Jaipur" which Shri Gopal Narayan Bahura has written is most interesting and instructive. The author's knowledge and understanding of the cultural and literary heritage of India are well known and respected However, in this book not only does he give us the historical perspective of the growth of literature and culture in the Kachhawaha court but he also manages to bring to life the rulers of Amber and Jaipur as he recounts the history of their contribution and enrichment to the culture of our country. I am sure that this publication will be most useful and I congratulate Shri Gopal Narayan Bahura on his literary achievement.

Gayatri Devi of Jaipur

(Rajmata Gayatri Devi of Jaipur)

Chairman's Foreword.

THE PALACE,
JAIPUR 302003
28th October, 1976.

"The Literary Heritage of the Rulers of Amber and Jaipur" written by Shri Gopal Narayan Bahura is both interesting and impressive. The writer's knowledge and understanding of the growth of cultural and literary heritage of India is well known all over the country. In this book, the author has not only portrayed this growth in the Kachhawaha court but also gives a vivid description of their contribution towards the enrichment of the culture of this country. I extend my heartiest felicitations to the author, Shri Gopal Narayan Bahura, for his achievment and feel confident that his book will prove most useful to those in search of facts and an interesting reading.

Sawai Bhawani Singh of Jaipur.
MVC
Maharaja of Jaipur.

Introduction

The collection of manuscripts in the Maharaja Sawai Man Singh II Museum constitutes the most important assets of the Museum. This varied and extensive collection, meticulously built up by the learned and connoisseur Maharajas over a long period of time, needs to be studied thoroughly by scholars for a proper understanding of the literary heritage of the illustrious house of the Kachhawahas of Amber and Jaipur. The manuscripts cover a wide range of subjects : vedas, puranas, religion, philosophy, poetics, aesthetics, grammar, dramatics, astronomy, astrology, medicine, history, biography, erotics, etc. written in many languages and scripts. Many of these are illuminated or illustrated with fine miniatures of various styles and schools. Some of these have wooden covers containing colourful paintings, some are written on palm-leaves or on *sanchipat* barks, some on hand-made papers of different colours. As a whole the collection may be regarded a true representative of the rich tradition of learning and book-production of mediaeval India.

The manuscripts are distributed in several collections which need to be explained in brief : (i) the Khasmohor collection, which actually formed the personal library of the Maharajas, (ii) the Pothikhana collection which contained the volumes written or copied by the Pothikhana staff along with the volumes preserved there. (iii) the Pundarik collection which was built up by the family of Ratnakar Pundarik, the noted scholar and bibliophile who was the preceptor of Maharaja Sawai Jai Singh and (iv) the Museum collection, which were kept on display in the Museum from long before the Maharaja Sawai Man Singh II Museum was formally opened to public in 1959. The last group has already been catalogued whereas the first group, which is the most important, wide-ranging and rich, has now been indexed and published in this volume.

Sri Gopal Narayan Bahura is eminently suitable to prepare the authorwise and titlewise index of this important collection of manuscripts as he comes of an orthodox and learned Brahmin family which has served in many key positions in the erstwhile Jaipur State for eight generations. He himself started his career in the Pothikhana where he handled these volumes, went through their contents, listed and classified them before he moved to the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur

from where he retired in 1967 as Deputy Director. He was, at once, recruited by the late Maharaja Sawai Man Singh II for preparing an exhaustive descriptive list of all the volumes preserved in different collections of the Pothikhana as he was aware of the richness and variety of the collection which he wanted to be known and utilised by competent scholars and researchers. Sri Bahura had to work almost single-handedly amidst various difficulties and unexpected problems. That he has finally succeeded in preparing a register of manuscripts containing nearly eight thousand volumes by going through the thousands and thousands of folios, and subsequently a titlewise and authorwise index to it, shows the devotion and zeal with which he worked for all these years in spite of illness and old age It would have been proper for us to publish the registers containing catalogued entries of all the titles but we had to settle for the publication of the index as we could hardly wait for such an ambitious project which would have taken a much longer time.

The introductory essay on the literary heritage of the Maharajas of Amber and Jaipur as obtained from these manuscripts, is actually a complete work. As it was considered appropriate for serving as introduction to the index of the collection of manuscripts on the basis of which this has been written, this was added to the present volume. The plates have been included to give the general reader an idea of the manuscripts, their covers, binding, scripts, colophons and illustrations

Sri Bahura is now engaged in preparing an annotated edition of the two *Mancharitra* manuscripts authored by Amrit Rai and Narottam discovered by him in this collection. It is also our endeavour to publish a facsimile edition of the *Padavali* of Surdas written for Chhitarji, son of Naraharidasji at Fatehpura in 1582 A. D., as also the index of the manuscripts of the Pothikhana and Pundarik collections and annotated editions of *Ramvilas Kavya* and *Sawai Jai Singh Charitra*. These will be published in the Maharaja Sawai Man Singh Memarial Series.

In view of the unforeseen difficulties the book could not be brought out earlier howevermuch we wanted to do so We hope that the book will be useful to the scholars.

Dipavali,
22nd October, 1976

Asok Kumar Das
Director

Contents

★

List of plates

LITERARY HERITAGE

OF THE

RULERS OF AMBER AND JAIPUR

A modest attempt is made, for the first time, to present a basic work of reference to the contents of the Pothīkhānā (Khasmohor collection) in the form of a titlewise and authorwise index. A cursory account of the rulers, who built and enhanced this collection, precedes the index. Contribution to art and literature, patronage extended to poets, scholars and artists and above all their feeling and efforts to accumulate and preserve this ancient national wealth is an aspect which has been paid scant regard by the writers of dynastic and political history. Extracts from and notes on a few important and unique manuscripts, their colophons and colophonic remarks are also reproduced at the end so that an ardent researcher may be inclined to penetrate into them and fathom out such cultural data as may be lacking through other sources.

LITERARY HERITAGE OF THE RULERS OF AMBER AND JAIPUR

The Kachhavahas

The Kachhavāhā rulers of Amber and Jaipur, who came from Gwalior[1] have made their presence felt in the affairs of the country, in general, and Ḍhuṇḍhāri or Matsyades'a, in particular, for the last millenium. They trace their origin from Kus'a, the elder son of Rāma, the hero of Rāmāyaṇa and king of Ayodhyā. Thus they claim to belong to the Sūryavams'a, with their gotra as Mānava[2] after Manu father of Ikṣvāku of Raghuvams'a. They are also one of the thirty-six royal races[3] of the Kṣatriyas.

Scholars, from time to time have, discussed the etymology of the word 'Kachhavāhā' and there are more than one view on the subject. In the Purāṇas the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata the descendants of Ikṣvāku are described as the Aikṣvākus. This became 'Aichchhavāka' in the Apabhrams'a form. Later, the first letter 'Ai' was dropped and remaining 'Kṣvāka' 'became 'Chchhvāka' and then filtered into Kachchhavāka. In course of time, the ending 'ka' changed into 'ha', evolving 'Kachchhāvāhā,'[4]. Ikṣvāku's grandson was Kakutstha and after him the kings of this race have been addressed as Kākutsthas[5].

One of the descendants of Kus'a was Kūrma or Kūrama and hence the clan came to be known as 'Kūrmavams'a'. 'Kūrma's son was 'Katsvadha', who was responsible for the name Katsvāha[6] which ultimately changed into Kachhavāha.

Kus'a had two sons, Atithi and Kuchchhava. The elder got the ancestral kingdom and gave the western part of the country to Kuchchhava out of his fraternal love for him. Kuchchhava's descendants spread over the Earth[7] and they were known as Kaus'avās (कौशवा:) or Kauchchhavas which, in turn, changed into Kuchchhavas[8].

In the old inscriptions recovered from Narwar and Gopāchala (Gwalior), the rulers of these places are mentioned in Sanskrit as the crests of Kachchhapa-ghāta or Kachchhapāri race. The word 'Kachhavāhā' is believed to have been evolved in the colloquial use from 'Kachchhapaghāta'[9].

The words 'Kachchhapaghāta' and 'Kachahhapāri' mean the slayers of kachchhapa and the enemies of kachchhapa. 'Kachahhapa' literally means a tortoise. It is, therefore, held by some that the Kachhavāhās are called Kachchhapaghātas and Kachchhapāris because they earned their living by killing tortoises in the country encircling Narwar, still called Kachhavāhāghāra and also that they were originally Niṣādas. A section of these people might have, at certain time in antiquity, raised itself to power and may have thus come to be recognised as Rajputs[10].

But, surely, the slaying of a tortoise can hardly be accepted as an act of valour on the part of a kṣatriya to win an epithet for his race. It had been a very old tradition among the warrior races that the victorious people or its king was distinguished by an epithet to denote his victory over the defeated class. Bimbasāra was known as Amṛtaghāta and Vikramāditya won the title of S'akāri. Thus it would be more appropriate that the terms 'Kachchhapaghāta' and 'Kachchhapāri' are interpreted to mean a race of the kṣatriyas who defeated the 'Kachchhapas', who belonged to the descent of the great Kachchhapa Nāga mentioned in the Mahābhārata and the Bhāgavata Purāṇa :

कर्कोटकोऽथ सर्पश्च वासुकिश्च भुजङ्गमः ।
कच्छपश्चाथ कुण्डश्च तक्षकश्च महोरगः ॥

Thus it transpires that the Kachchhapaghātas were the kṣatriyas whose illustrious forefathers trounced the Kachchhapa Nāgas[11], who once ruled over the territory surrounding present Gwalior. Their capital was Pādmāvati, near Narwar[12], now called Pavāyā or Pola-pavāyā

This hypothesis can bear some semblance of reality only when it is proved that the region between the rivers Uttara Sindhu and Pahuj was named Kachchhapaghāra after the Kachchhapa Nāgas and that the descendants of Kus'a, after leaving Ayodhyā, migrated to Rohtāsgarh and thence, a little later, pounced

on the Nāgas of Kachchhapaghāra[13] and having reduced them to the class of fishermen, founded the forts of Narwar and Gopāchala.

Whatever be the case, it is believed accroding to the tradition that the fort of Gwalior was founded by the Kachhavāhās in 331 V.S (275 A.D.) and that they, sometimes assuming independence and at others being put under subordination, reigned over this region for a very long time. These Kachhavāhās had adopted the surname 'Pāla', which continued for 85 generations. Gwalior passed from the Pālas to the Puārs. The Kachhavāhās or Kachchhapas were conquered by the Kachchhapa-ghāta, who was a Puār and had assumed distinction after this victory[14].

This gives rise to doubts whether Lakṣmana, his son Vajradāman and their descendants, mentioned as Kachchhapaghātas and Kachchhapāris in the inscriptions, were the Kachhavāhās or Puārs Their names do not appear in some of the vams'āvalis of the Kachhavāhās which start from Nārāyaṇa and Brahmā, the God Progenitor. Also, no mention of these names is made in the list of the 85 kings bearing the suffix Pāla.[15]

"The Kūramavams'a has originated from Kachchhapa, the second incarnation of Viṣṇu. This dynasty is a great one which bears the burden of the Earth very lightly and blessed is Mother Tortoise who bore the Lord in her womb"[16], so says Amṛtarāja Kavi, who worte his 'Mānacharitra Kāvya' in the year 1642 V.S.[17]. It is further stated that a Kūrma prince named Sudhākara took a daughter of S'ālivāhana as his wife and dealt hard (कृच्छ्) blows on his enemies. Thence the race took its distinction as Kṛchchhravāha (कृच्छ्रवाह)[18] which, in course of time, changed into Kachhavāhā (कछवाहा).

Narottama Kavi, the author of another 'Mānacharitra' (p. 486)and a contemporary poet of Raja Man Singh has also used the term 'Kūrama' or'Kūrambha' for the dynasty of the hero throughout his composition.

It has been observed that the term 'Kachhavāhā' became more popular during and after the time of Raja Man Singh. Prior to him the word 'Kūrma' is met with in frequent use. Besides the Purāṇās and the epics this term appears in the earliest inscriptions and manuscripts in which a reference is made to this branch of the ksatriyās[19].

Whatever deterioration the term might have suffered due to philological changes and colloquial usage, the 'Kachhavāhās' were originally the Kus'as'āvāh (कुशशावा), the children of Kus'a, the son of Rāma. According to the tradition among the *ksatriyās* they have, from time to time, adopted the names of the subsequent *illustrious* personages of their line e.g. they began to be called 'Kūrma', *Katsvāh*, Kachhapa and so on after the names of the heros of their line. This tradition is observed to have been followed in the later times also to distinguish a sub-line from the main line, such as, the descendants of Man Singh are called Mansinghot, the sons of Shekhā are known as Shekhāvats and the line of Rājadeva is named Rājāvat. The suffix 'vat' is a changed form of the word 'putra' (पुत्र) through 'uta' (उत) which ultimetely becomes 'ot' (ओत).

Early History :

The early history of the Kachhavāhās is shrouded in mystery for want of inscriptional and other readily reliable records. The Paurānik genealogy closes with Sumitra according to the following verse occurring in the Bhavisya, Vāyu and Matsya Purānas and the dynasty ceases to be called as Iks'vāku-vams'a :—

इक्ष्वाकूणामयं वंश सुमित्रान्तो भविष्यति ।
सुमित्रं प्राप्य राजानं संस्थां प्राप्स्यति वै कलौ ।।

'The lineage of the Iks'vāku-vams'a will indeed terminate on reaching king Sumitra in the Kali age..'[20]

Some family bards, court historians and poets have, however, endeavoured to link up the dynastic names of their patrons sometimes with Nārāyana or Brahmā and sometimes with Sumitra. Though such tables fail to draw a clear line on the touchstone of history yet the following narrative[21] has been summed up as an interesting account or as a respectable attempt to fill in the gaps.

'Sumitra's successor was Kūrma, who was the founder of the Kūrma-vams'a and father of Katsvadha, after whom the dynasty adopted the name 'Katsvāha' (कत्सवाह).

The ninth descendant from Kūrma was Ravisen, who extended his parental territory up to Narvar, Gwalior and Marwar. Rāmadeva was the king of Kashmir at that time. Having established his dominion as far as Multan and Kabul, Rāmadeva advanced, crossing the Sutlej, towards Marudes'a (Marwar). Now Ravisena took up arms against him and tried to check his advance. After a fierce battle for six days a treaty was executed between the two and concluded with a

friendly note. Two years later, Rāmadeva again marched against Kánauj and Malwa. Ravisen received him with honour and as a token of friendship made a gift of the fort of Narwar to him.

Ravisen's son, Kīrtisen (alias Jasvantsen) arranged a 'Svayamvara' for his daughter Yas'omatī. According to the lore, Vyāsadeva, the then king of Kashmir, came to the Savyamvara in the guise of a sādhu and the princess garlanded him. When the mystery was revealed, a matrimonial alliance was established between the two houses and the bonds of friendship grew stronger.

Mahīrāja is mentioned as the twenty-eighth in the line after Jasvantsen. He is stated to be a contemporary of Shah Gustava of Iran. It is said that he conquered a Yādava ruler of Kachha and also married his daughter[22]. He constructed a bridge over the river S'oṇa and occupied Kanauj (Gādhipura). Gifts were also exchanged between him and the Shah of Iran. Narakuñja (Narakuñjara) was the king of Kashmir at that time.

The tenth descendant of Mahīrāja was Kṛṣṇa. S'akavarma of the S'is'unāga family was no friend of his and when once he attacked Kṛṣṇa's territories the latter had to succumb.

The fourth king after Kṛṣṇa was Karna-mahīpa. He was a valiant vassal of Chandra Gupta Maurya and took part in the battle with Seleukos Nikator, who after Alexander's exit, could very well claim himself to be the king of Western Asia. In his endeavour to recover Alexander's Indian provinces, he crossed the Indus and had a fierce battle with Chandra Gupta. The invaders were defeated in the Panjab and they had to recross the Indus. Seleukos not only had to retire beyond the frontiers of the Mauryan territories but also had to part with his possession over Kabul, Herat, Kandahar and Baluchistan. Chandra Gupta, on his own part of the treaty, gave 500 elephants but gained a daughter of Seleukos as his wife[23]. In this eventful battle Karṇamahīpa also showed a great valour and was favourably awarded ten elephants and five precious pieces of jewellery by Chandra Gupta.

The twenty-first descendant of Karṇamahīpa was Sūryasen, who suffered from leprosy. One day, while on a hunting expedition, he came across a saint whose name was Gvālapa, who cured him of his loathsome disease. The silvery scales on the king's skin suddenly disappeared and he had his normal healthy body revived. The saint had accomplished all this by a mere enchanted draught of water. Sūryasen was obviously indebted to the holy man. He, in his inborn itch to repay the obligation, named the fort, which he had founded and built on Gopāchala, as Gwalior after the name of the saint.[24] Here he also dug a reservoir of water, which he named after himself as "Sūrya-kuṇda". The saint

once again blessed the king and advised him to adopt the suffix 'Pāla' to his name. Thus Sūryasen now became Sūrya-pāla or even Suhina-pāla. In addition, Gvālapa gave a boon that so long as his descendants used the surname 'Pāla' they would hold their sway over the territories of Gopāchala.[25]

During Sūrya-pāla's reign, S'rī Gupta, the king of Pāṭalī, invaded Gwalior in 353 V.S. but was driven off by the blessed owner.

S'rīpāla, son of Sūryapāla, also had to encounter an invasion by the Gupta king, Ghatotkacha in V.S. 367. The Kachhavāhā ruler had to succumb to the Gupta invader after a tough fighting.

Then came Prāna-pāla or Pālanadeva, who was a contemporary of Chandra Gupta and reigned from V.S. 386 to V.S. 420.

S'rīpala's tenth descendant Jñāna-pāla (also known as Gomantapāla) was a distinguished vassal of Harsavardhana of Kanauj. He married Kamalāvati, the daughter of Mangalīs'a Chālukya, king of Badāmī. He ruled from V.S. 632 to V.S. 674.

The seventh successor after Jñānapāla was S'aṅkarapāla. He is famous for trouncing Vatsarāja Parihāra of Malwa. But in a subsequent battle he was defeated by the Parihāras and the glory of the Gwalior fort was lost. S'aṅkara-pāla's time was from V.S. 832 to V.S. 860. After his defeat he looked for a new abode and established himself at Narwar. His son, Kis'anapāla remained loyal to the Parihāras and rendered considerable assistance in their exploits.

Kis'anapāla's son Gotamapāla made efforts to regain the lost property of his grandfather but in vain. The next in line was Nala who became king in V.S. 953 and laid the foundation of the fort of Narwar.

The fourth scion of Nala was the illustrious Vajra-dāman. This thunderbolt of a Rājput was successful in re-establishing the Kachhavāhā glory by recapturing Gwālior from the Parihāras of Kanauj. During Vajradāman's reign Divākar Mihir, the famous traveller-writer of Kashmir, reached Narwar in V.S. 1022 and was entertained as a royal guest for seventeen days. A very brilliant account of Vajradāman and the Kachhavāhā affairs of that time is available from his writings. A contemporary inscription dated V.S. 1034 on a Jain idol has also been recovered from Suhāniā.[26] In this inscription Vajradāman is mentioned as Mahārājādhirāja.'

By way of a sequal, an account of the Kachhavāhās is traced from an inscription of Mahīpāladeva dated V.S. 1149-50 found in the temple of Padmanātha, also known as Sāsa-bahū-kā-mandir (Sahasra-bāhu kā mandir) in the Gwalior fort. This inscription contains one hundred and twelve verses written by one Maṇikantha in the praise of the Kachchhapaghātas.

Lakṣmaṇa is the first Kachchhapaghāta king mentioned in this inscription. He was a great warrior and endeavoured to establish his kingdom on Gopagiri. He is described as 'one who had surpassed the son of Indra in valour and was regarded as the crest of the Kachchhapaghāta dynasty. Having dislodged many other big lords of the land (or mountains) by dint of his bow and arrow, he, like Pṛthu, had consolidated his kingdom according to his wishes in the interest of his subjects'.[27]

His son and successor was Vajradāman, who proclaimed the victory of the Kachchhapaghātas over Gopādri (Gwalior) by totally subduing the rising power of the lord of Gādhinagar (Kanauj), the Parihāra king.[28]

The names of Maṅgalarāja and Kīrtirāja are then mentioned. Kīrtirāja is said to have erected a wonderful temple of the Lord of Pārvatī at Simhapānīya-nagar, which stood as a pillar of his fame (Kīrtistambha).[29] He also defeated a Paramāra king of Malwa.

A reference to Maṅgalarāja is also found in a damaged inscription found at Okhāmandir, Bayānā, which has been later changed into a mosque. Maṅgalarāja's younger brother was Sumitra, whose descendants moved to Narwar and from there to Dausā in Ḍhunḍhāra[30]

Kīrtirāja's son was Mūladeva, who was endowed with great wisdom and the marks of a Chakravartin (sovereign) were visible on his person. He was famous as 'Bhuvanapāla' and 'Trailokya-malla' also For him the earth had become extinct of enemies. His queen, Devavratā by name, gave birth to D'evapāla.

Nothing important seems to have taken place during the time of D'evapāla as he has been simply passed off with the traditional poetic hyperbole that 'he surpassed Karna in giving alms, Arjuna in the use of bow and arrow and Dharma-rāja in truthfulness young and polite as he was'.

Padmapāla succeeded De'vapāla but he died very young. He was a great devotee of Visnu and had erected the famous temple known as Padmanātha D'evā-laya at Gwalior.

Sūryapāla was probably a brother of D'evapāla and his (Sūryapāla's) son Mahīpāla succeeded Padmapāla.[31] It was during his period that the Padmanātha-D'evālaya was completed and the inscription, under description here, was incised. The poem, inscribed in it, was begun in V S 1149 and completed in V.S. 1150 by Manikaṇṭha. It was inscribed by Padma S'ilpī, son of D'eva Svāmi.[32]

Mahīpāla styled himself as 'Bhauvanaikamalla' also. His person was endowed with knowledge and he always gave pleasure to the great poets.[33]

Mahīpāla was succeeded by Bhuvanapāla, who was also known as Manoratha His reign lasted only for a few days and his son, Madhusūdana succeeded him, whose date Māgha Krsnā 6, V S. 1161 (A C 1104) is mentioned when he dedicated a temple to S'iva and repaired many other buildings at Gwalior. Two more names of S'ankarendra and Nāganātha are avilable after Madhusūdana.[34]

Another inscription found along the banks of river Chambal at Dūbakuṇda is dated V S. 1145. [34-a] The names of Yuvarāja, Abhimanyu and Vikrama-Simha are noted from it. This line appears to be an off-shoot of the Kachhavāhās of Gwalior.

A branch of the Kachhavāhās ruled at Narawar or Nalapur-Mahādurga. In a pras'asti incribed in a grant to the Brahmans made by Parama Bhattāraka Mahārājādhirāja Parames'vara S'ri Vīrasimha Deva (परमभट्टारक-महाराजाधिराजपरमेश्वरश्रीवीरसिंहदेव), son of S'aradasimha and Lasamādevi, we come across three names viz. Gaganasimha, S'aradasimba and Vīrasimha. This s'āsana (grant) was written by Pandit Salasā, son of Ṭhākura Arjuna in V.S. 1177 and bears the attestation by Mahārājādhirāja S'r Vīra Simha Deva (महाराजाधिराजश्रीमद्वीरसिंहविजयिन स्वहस्त:) [34-b] This shows that Vīrasimha had assumed notable imperial power and also won the titles that were to be used by the Kachhavāhā rulers in later generations.

At Amber and Jaipur :

In the vams'āvalis of the Kachhavāhā rulers of Amber it is mentioned that Is'asimha or Is'varasimha was the sixth in the line of Vajradāman His son, Sodhadeva sat on the throne in V.S. ' 66 and almost immediately lost Narwar. He proceeded towards Bareily and Rampur and is said to have established in those regions. Soḍhadeva's son, Dūlaharāya or Ḍholā was an enterprising youth, full of valour and courage and it was he who carved out a kingdom for his dejected father in the region that now forms the districts of Alwar and Jaipur. He founded his capital first at Dausā and then at Rāmgarh by winning these places from the Baḍagūjaras and the Mīnās Dulaharāya died in V.S. 1093 and his son Kākiladeva, subduing the effervant regions of Mānchī, Amber etc., established himself as the overlord of this land For better administration the capital was moved from Rāmgarh to the naturally protected gorge of Amber.

The genealogy of the rulers of Amber and those who later shifted to their new capital in Jaipur is given below :—

S. No.	Name of the ruler	Vikram Samvat	A.D.
1.	Kākil-deva	1093 to 1096	1036 to 1039
2	Hanūt-deva	1096 to 1110	1039 to 1053
3.	Jānhaḍa-deva	1110 to 1127	1053 to 1070
4.	Pajjawana-deva	1127 to 1151	1070 to 1094
5.	Malesī	1151 to 1203	1094 to 1146
6.	Bījala-deva	1203 to 1236	1146 to 1179
7.	Rāja-deva	1236 to 1273	1179 to 1216
8.	Kīlhaṇa-deva	1273 to 1333	1216 to 1276
9.	Kuntala	1333 to 1374	1276 to 1317
10.	Joṇasī-deva	1374 to 1423	1317 to 1366
11.	Udaya karaṇa	1423 to 1445	1366 to 1388
12.	Narasimha	1445 to 1485	1388 to 1428
13.	Banabīra	1485 to 1496	1428 to 1439
14.	Uddharaṇa	1496 to 1524	1439 to 1467
15.	Chandra-sena	1524 to 1559	1467 to 1502
16.	Pṛthvī-rāja	1559 to 1584	1503 to 1527
17.	Poorana-malla	1584 to 1590	1527 to 1533
18.	Bhīmsī	1590 to 1593	1533 to 1536
19.	Ratansi	1593 to 1604	1536 to 1547
20.	Āskarana	1604 to 1604	1547 to 1547
21.	Bhāramalla	1604 to 1630	1547 to 1573
22.	Bhagwant Dāsa	1630 to 1646	1573 to 1589
23.	Man Singh	1646 to 1671	1539 to 1614
24.	Bhāva Singh	1671 to 1678	1614 to 1621
25.	Mirzā-rājā Jai Singh I	1678 to 1724	1621 to 1667
26.	Ram Singh I	1724 to 1746	1667 to 1689
27.	Vishnu Singh	1746 to 1756	1689 to 1699
28.	Sawai Jai Singh II	1756 to 1800	1699 to 1743
29.	Sawai Ishwari Singh	1800 to 1807	1743 to 1750
30.	Sawai Madho Singh I	1807 to 1824	1750 to 1767
31.	Sawai Pṛthvi Singh	1824 to 1835	1767 to 1778
32.	Sawai Partap Singh	1835 to 1860	1778 to 1803
33.	Sawai Jagat Singh	1860 to 1875	1803 to 1818
34.	Sawai Jai Singh III	1875 to 1892	1818 to 1835
35.	Sawai Ram Singh II	1892 to 1937	1835 to 1880
36.	Sawai Madho Singh II	1937 to 1979	1880 to 1922
37.	Sawai Man Singh II	1979 to 2027	1922 to 1970
38.	Sawai Bhawani Singh (Present)	2027	1970

Chhatis kārkhānās and the Pothīkhānā

After their settlement in Amber the Kachhavāhā rulers spent a great deal of their time and energy in consolidating power and extending the limits of their political influence. But it was not only the royal court or the battle-field that kept them occupied, they were also busy collecting, patronizing and even contributing to art and literature. This was mostly done in the tune of the Mughal Court where they held lofty position in the sixteenth and the seventeenth centuries. It does not mean that they were following the Mughal pattern without any discrimination. They adopted the sophisticated ways of the Mughal Court but retained their own traditions and blended the two into a malleable compound which benefitted both the elements For this, they did not hesitate to give up what they did not find desirable in their own traditions and to discard the evil influence of an alien culture. Obviously this intermixture resulted in mutual enrichment

The Mughals had adopted the Persian system of departmentwise division of the imperial household by establishing different kārkhānās which helped to run smoothly the administration of the royal paraphernalia.[35] The management of each karkhānā was supervised by a Mir or Dārogha, who received direct instructions from the emperor. S'āhi Kutubkhānā or the royal library was one of the most important private departments of the emperor's household It was looked after by a Mir.[36] Accomplished scholars, calligraphists and painters were attached to the royal library who kept busy classifying, copying and embelishing the manuscripts with rich illustrations.

The first Mughal emperor Bābar was a man of literary accomplishments and a great scholar of Arabic, Persian and Turki. He is described as a fastidious critic also. He was very fond of having good manuscripts in his collection and had brought to India a good number of them belonging to his ancenstral liberary.[37] Humāyun's taste for books is manifested in the fact that even during his expenditions he always carried a select library with him When he had to flee he did not forget to take with him his librarian Nizām with a few of his faviourite books[38] Akbar, though described as 'entirely unlettered,'[39] and 'not profoundly educated'[40] by his son, did not live and die in ignorance of alphabets. He was rather a greater and more ardent lover of knowledge and learning than his scholarly father and grandfather and took much delight in the collection of books in his liberary. He always kept company with the learned men and pandits of all pursuation and used to listen to the books read to him.[41] The more important manuscripts of the royal liberary were kept in the harem and the rest in the outer apartments. Provisions

were made from time to time for the good arrangements of the libeiary and books were classified under the heads e g. Sciences and Histories.[42]

The descendants of Akbar also maintained the tradition and the imperial liberary continued to grow rich till the time of Muhammad Shāh[43] when the precious possessions of the Mughals were looted away by Nādir Shāh. Even after this great plunder it seems that the Mughal family continued collecting books. The Jewel-house of Shāh-Alam II contained, besides other precious articles, profusely decorated copies of the Qurān and a large number of other valuable manuscripts.[44]

It was quite natural that the pattern of the imperial court had its impact on the methods and organisation of the courts of the governors, rājās and other petty chiefs in their respective principalities. That is why we come accross so many big and small collections of manuscripts, paintings and other art-objects in the houses of the erstwhile state-chiefs.

By the time the Mughal glory was fading away, the Rajput chiefs of Rājasthān were busy in consolidating their territories and organising their principalities. Sawai Jai Singh, though outwardly bore allegiance to the Mughal emperor, had become aware, either through his astrological calculations or through his keen foresight, that the decline of the Mughal power was inevitable and imminent He realised that his constant presence at the exalted Fort of Delhi was no longer necessary. He, therefore, being nearest to Delhi engaged himself in extending the boundaries of his territory and consolidating his possessions in the form of a parallel court, ready to throw off the yoke as soon as the opportunity arrived The foundation of a new capital, performance of As'vamedha sacrifice and the organisation of of the system of fuedatories in the state, all appear to be the steps toward this aim.

He adopted the system of establishing kārkhānās to organise the management and upkeep of his art-treasures and day-to-day running of the household affairs as well as the maintenance of protocol and other paraphernalia. He fixed the number of the kārkhānās at thirty-six according to his requirements. Though the idea was based on the Mughal court yet he neither numbered nor named his kārkhānās according to it. His conception of language seems to be quite clear in that he created such names as were intelligible to the common man of his state. An accurate list of all the kārkhānās of those days has not been available as yet, but the tradition is quite old and the epithet 'chhattis kārkhānās' has been quite familiar to a Jaipurian. In the pre-indepenence days, a holiday was taken to be complete

only when the Chhatis Kārkhānās' were closed for the day. Bakhataram, the author of Budhi-vilāsa, says—

'He (S Jai Singh) constructed big gates to his palace for easy passage; the shutters looked as if they were plated with gold The lord (S Jai Singh) laid down the courtyards quite adjacent to the main palace, where the thirty-six kārkhānās were located. The only change was that the king gave his kārkhānās a new Hindi nomenclature by calling them–गृह considering the Persian names to be faulty.' [45]

In the Rajasthan State Archives, Bikaner and also in the Kapaḍadvārā collection, Jaipur stray records of the following Kārkhānās mostly as old as the time of Sawai Madho Singh I (1758–1768 A.D.) or even earlier, are available :—

1. Kapaḍadvārā[46]–comprising four sections viz. (a) Kirkirākhānā, (b) Zargarkhānā, (c) Tos'ā-khānā and (d) Khazānā-behlā; 2. Pothikhānā; 3. Sūrat-khānā (department of paintings and miniatures); 4. Khyālakhānā (Terracottās, papier-mache work and fire-works); 5. Silehkhānā (Armoury); 6. Farrāsa' khānā (tentage and furniture); 7. Pālkikhānā (palanquins); 8. Pheelkhānā (elephants); 9. Baggi-khānā (horse-carriages); 10. S'uturkhānā (camels); 11. Rathkhānā (chariots); 12. Tabelā Ātis'a (stables); 13. Gvālerā or Gaūkhānā (dairy); 14. S'ikārakhānā 15. Rasoadā (kitchen); 16. Modikhānā (provisions); 17. Tātera-khānā (for hot water arrangements); 18 Tambolkhānā (betels); 19. Okhadha-khānā (drugs and medicines); 20. Imārat (Buildings and construction); 21. Mis-trikhānā (carpentry), 22. Naqqārkhānā or Naubatkhānā (royal drums); 23. Guṇi-jankhānā (department of musicians and dancers); 24. Kārkhānā Punya (Charities and daily rituals), 25. Bāghāyat (Gardens); 26. Khabar (intellegence); 27. Tārkas'i (Gotā-work); 28. Itar ki Ori or Khusbu Khānā (perfumery); 29. Nakkhās (transaction of horses); 30. Mas'āl khānā (for making arrangements of Mas'āls or lights during the processions and marches in addition to daily light arrangements in the palace), 31. Patangkhānā (*Kite-flying*); 32. Pātarkhānā (for training the damsels in singing and dancing), 33. Rangakhānā (colours and dying); 34. Ros'an-chowki (a band of trumpeteers).

It may be observed that some of the kārkhānās were mainly equipped with the big stores of art-objects and other collections raised by the forefathers of the Mahārājā with the additions made by himself Adequate staff was employed to look after these stores and skilled workmen were engaged to manufacture new objects of interest Some kārkhānās were meant to look after the daily routine of the ruler, whether ritualistic or official, while others were aimed to maintain the

paraphernalia objects. A small workshop was attached to each of these karkhānās where artisans executed their designs under royal patronage.

Almost all these kārkhānās were functioning under the Kārkhānejāt Department till before the merger (1949 A.D.) in the time of the late Maharaja Sawai Man Singh II, some conjointly and some independently. Now the Farrās'akhānā only has survived in the Rajasthan Government as a 'Khānā' and the rest have either been abolished or merged into the Mahārājā Sawai Man Singh II Museum.

Pothīkhānā

For his Pothīkhānā and Sūratkhānā Sawai Jai Singh had inherited a very big collection of manuscripts and paintings from his forefathers. Mirzā Rājā Jai Singh and his son, Rām Singh were great collectors, scholars, lovers of art and the latter was an author of some important works in Sanskrit also. Maharaja Vishnu Singh, father of Sawai Jai Singh, also maintained the noble traditions established by his predecessors and added a number of important manuscripts to his ancestral collection. Sawai Jai Singh acquired a considerable number of manuscripts from outside and through creations by scholars employed in and attached to his court.

After the foundation of the new capital city of Jaipur, the old collections of manuscripts and paintings were brought from Amber and the Pothīkhānā and Sūratkhānā, like other kārkhānās, were, at first, located in the Jaleb-chowk.[47] In view of the precious contents of these kārkhānās, they were, later on, shifted to safer apartments in the interior of the palace. Perhaps because of the immense value of the manuscripts and paintings, it had been a practice among the princes and the potentates to store such objects close by their bedrooms. Even emperor Akbar had his royal library in a long room near Summan Burz adjoining the apartments used by him for his living.[48] Among the nobility of Rajasthan such stores were called 'Dholiyā kā-Koṭhyāra (strongroom attached to the bedroom).

Such a store of manuscripts and paintings must have existed at Amber even before Mirzā Rājā Jai Singh but it apears that it was properly organised for the first time during his regime. A number of manuscripts and paintings bear a seal of his time dated 1059 A.H and a later date of accession is written by hand. The name of one Uddhava-dāsa appears in the seal, who must have been in charge of this collection in 1059 A.H. Manohara Mahātmā was his (Jai Singh's) chief scribe and he wrote a number of important manuscripts for him. He always made a clear mention of the date and place in the colophon, when and where he completed a manuscript for his patron, whether on expedition or at the capital.

Maharaja Ram singh I had begun building up his library even when he was a Mahārāja-kumāra. His manuscripts bear a seal dated 1718 V.S. with his name as राम and then a figure of a lion (सिंह) followed by the case-ending स्य, meaning 'of Ram Singh'. It appears that he took interest in maintaining the library of his father also. Some manuscripts are found bearing the seal of the keeper of his father's manuscripts as well as his own. His rich library forms the bulk of the 'Khāsmohor Collection' in the Pothīkhānā.

Sawai Jai Singh also followed the practice of putting his personal seal on the manuscripts of his choice. This seal bears the impression 'सीतारा' in the first line and 'म जय' in the second. This practice seems to have been abondoned after the establishment of the Pothīkhānā. The seals of his Diwan Rājā Āyāmal and Pannā, the chief eunuch, are noticed on most of the paintings, the former's in the Persian script and that of the latter in Nāgarī.

In addition to the usual staff consisting of a Dāroghā (superintedent), a Tehvīldār (store-keeper), a Mus'raf (an accountant) and a few sarbarākārs (attendants) in the Pothīkhānā and Sūratkhānā, a number of ingenius artists and skilled calligraphists was also employed. The proficient scribes prepared new copies of old works and the artists illuminated and embellished those volumes with illustrations and paintings. The sarbarākārs were skilled in the art of preparing inks and colours for use and in handling and preserving the manuscripts and paintings. Thus the Pothikhānā and the Sūratkhānā were the departments where the artists, by emulation among themselves, became more and more proficient and versatile.

Is'varī Singh was the most affectionate son of Sawai Jai Singh. After imparting a careful training under his own guidance, the Mahārājā had installed him as Yuvarāja (the heir-apperant) in V.S. 1790.[49] Is'varī Singh would have carried out the plans of his illustrious father in true spirit but he could not live long to do so The short span of his reign gave him not a day of rest and carefreeness but inspite of all that he showed his mantle as a good ruler and organiser. On the very day of his installation as king, he ordered for a historical poem to be composed in the praise of his forefathers.[50] He was himself proficient in the languages and literatures of Bhāṣā, Sanskrit and Persian.[51] In the Pothīkhānā there are some very good copies of works compiled and scribed for him. He was himself the author of the Sanskrit *Bhaktamālā*.

Sawai Madho Singh I had also inherited love for art and literature from his father, Sawai Jai Singh. The Pothīkhānā seems to have received his special atten-

tion. To the galaxy of the surviving artists, poets and scholars of his father's court he added his own favourites and took keen interest in the activities of the kārkhānā. He made a detailed study of the Mughal system of kārkhānās as one Dalapatirāya compiled a book 'Rājanīti-nirūpaṇa' at his instance in Sanskrit, in which the names of important posts and kārkhānās are given and their functions explained. Sawai Madho Singh possessed a very retentive memory and a pretty hand. He enriched the Pothikhānā with many beautiful copies of scriptural and literary works prepared, composed and profusely decorated during his time. He has also shown an aptitude for being a good poet in his composition 'Mādhavānandinī'.

Sawai Pṛthvī Singh succeeded Sawai Madho Singh at the age of five and died four years before completing his teens. Even in the time of this boy-king the activities of the Pothīkhānā did not lose fervour. Manuscripts of texts written for his study and pleasure are available in the collection. Two copies of Gī·ā-P›ñcharatna', written with gold and silver inks by Ghāsīrāma Mahātmā for him, are among the pride pieces of the art of calligraphy displayed in the art-gallery of the Mahārājā Sawai Man Singh II Museum.

Sawai Pratap Singh's time was the golden period in the annals of the Pothīkhānā. He was himself a Hindi poet of great merit and devoted much of his time in the upkeep of the Phthīkhānā objects. The number of poets, scholars, calligraphists and artists multiplied by far under his patronage and new additions were made to the collection. Acquisitions of some very rare and important manuscripts such as the fabulous Razmnāmah and the Royal Rāmāyaṇa, prepared and illustrated for the personal use of Emperor Akbar, are ascribed to this prince, whose own compositions also enriched the treasure in no small measure.

Sawai Pratap Singh himself paid much attention to the preservation and proper maintenance of the manuscipts. His own works and the choicest copies were bound in brocade *(Pārchā)*, velvet, misru, 'chhint' and 'khārvā' cloth of various disigns. Uniform 'bastās' of chhint' with white or red coarse lining were prepared and long laces were stitched to them so that a number of manuscripts of the same size could be bound tight between two wooden boards (pāṭiās or paṭarīs). This protected the manuscripts from the effects of weather and dust. The bound bastās were stored in big strong almirahs made of deodar wood and kept in such rooms where the sun, air and dust could least affect them. It appears that after the building of the Havāmahal (the Wind Palace) the collection of paintings was kept there, as a note 'चोरी हवामाहल' (the Havāmahal stores) is read on a

number of them, but none of the manuscripts bears such a note. Small bags of cloth containing dry neem-leaves were also placed in the almirahs as preservatives. The Dāroghā, Tehvildar and the Mus'raf were all active and presented their daily report of work to the Mahārājā Some brief instructive notes in the hand of the Mahārājā himself are also noticed on a few manuscripts.[52]

Efforts also seem to have been made for classifying the manuscripts and arranging them accordingly.

Though himself not a poet but an admirer of the Muses, Sawai Jagat Singh also took keen interest in the maintenance and up-keep of the Pothīkhānā like his father, Pratap Singh. He retained all the hereditary poets, artists and scholars and continued the programme of preservation and enrichment of the collections.

Lt. Col. James Tod and other writers have blamed this prince for dividing even the books of the Palace Library and giving them over to his favourite, who was styled as 'the queen of half of Amber'.[53] Without going into the truth or otherwise of the statement it can be said that the vast collection of manuscripts in the Pothīkhānā is there to show that 'the favourite' had not availed of this favour. Firstly, she could hardly evaluate this treasure and secondly there might have been other valuable material grants to satisfy her lust for wealth

Sawai Jai Singh III had a very short span of life and he expired at the age of sixteen years only, yet the academicians and artists of his court did not slow down their creative activities. New works were composed and pictures were prepared for addition to the contents of the Pothīkhānā including Sūratkhānā.

Printing presses and photo cameras had been invented and become available in India during the time of Sawai Ram Singh II. Printed books and photographs were, therefore, added to the collections of the Pothīkhānā and Sūratkhānā without hampering the use of pen and brush by the 'lekhaks' and 'chaterās', who were either employed in or attached to these kārkhānās. Besides the compositions of the court-poets and scholars, the most important is the record of his discourses held with the eminent pandits of Benares in connection with the social and sectarian reforms introduced by him.

Although in the Pothīkhānā there were already a few specimens of earlier printed books in foreign languages, acquired by Sawai Jai Singh, it was Sawai Ram Singh II who collected a very good number of printed books in English following his growing contacts with the British hierarchy. It is also noted that he took special interest and care in possessing all sorts of reference and research works

as well as text editions of the representative oriental publication centres of his time.

He also maintained the noble tradition, started by his ancestors, of inviting and patronizing pandits of high order from outside. Pandits Rāmabhajana and S'ivarāma S'āstrī were brought by him from Benaras. He had also invited Nārāyaṇa S'āstrī, a famous scholar and a close associate of Rāmakṛṣṇa Paramahamsa, for appointment as his court-pandit but the S'āstrī did not accept this offer as he wanted to continue his studies to master thoroughly the six systems of Indian Philosophy.[54] The former two pandits took part in the learned discussions and ultimately settled in Jaipur.

During Sawai Madho Singh II's time the Pothīkhānā was enriched in 1962 V.S. by the acquisition of about 2300 manuscripts belonging to the collection of Bhatta Ratnākara Paundarīk, guru of Sawai Jai Singh, and his learned descendants. Other activities of the kārkhānā continued as usual Manuscripts and paintings, written and prepared by the 'lekhaks' and artists according to his taste and liking, were presented in a large number It may appear as curious about this ruler that while continuing the process of acquiring important published indological works begun by his predecessor, not with an accountable knowledge of English, he did not forget to bring a number of various authentic and standard books on a variety of subjects from England during his historic visit to Great Britain in 1902 A. D. Such books bear a remark 'सफर लन्दन से आई'

The famous works of Dr Thomas Holbein Hendley on Art and Architecture of Jaipur are the pride publications of his time.

The late Maharaja Sawai Man Singh II, with his modern education and military training in England, fully appreciated the glorious heritage represented in the vast collections of the Pothīkhānā and Sūratkhānā. He always deputed trusted, competent and capable officers to look after and manage this cultural treasure During his reign a legislation was enacted for all the printing presses in Jaipur State making it compulsory to send a copy of every book printed by them to the Pothīkhānā. The collection, as such, came to possess nearly all the books printed in Jaipur from 1932 to 1948 A D.

The credit of founding a Trust and establishing the Maharaja of Jaipur Museum also goes to Maharaja Sawai Man Singh II. A part of the Pothīkhānā and the Sūratkhānā is now on display in the Museum together with other antiquities of his hereditary collections. He cherished the desire that the contents of the

Pothīkhānā should be put to their proper use by scholars and researchers through the Trust. He was anxious to start a research centre also.

It was during the life-time of the late Maharaja that, in pursuance of his desire, the work of compiling the lists of manuscripts for preparing a catalogue was started by the present author.

This is, in short, an account to show how the Pothīkhānā continuously grew to become a big repository of valuable manuscripts together with an attached library of printed books. This collection is a true and living monument of the literary heritage of the rulers of Amber and Jaipur. It contains a stupendous output of literature created and copied out during the last seven hundred years. A review of the contents of the Pothīkhānā collection would be very useful for the study of the past as a good many of them provide evidence for correlating and interpreting the events of history. They are also helpful for an assessment and evaluation of the personal character, literary tendencies and love for learning and art of the rulers as well as the culture and civilization of the regions occupied by them, in particular and those of the country in general. Also sample material can be available for study of the allied art of calligraphy, preparation and use of ink and colours, various kinds of paper and the tráditional methods of preservation.

The contents of the Pothīkhānā may roughly be divided as follows :-

1. Khāsmohor collection, 2. Pothīkhānā collection, 3 Puṇdarīk collection and 4. the library of printed books

The 'Khāsmohor collection' consists of about 8,000 manuscripts and printed books collected by and written during the time of the different Mahārājās. It remained under Khāsmohor or personal seal of the ruler and was seldom opened. The Mahārājā issued a special order to open such a seal and he or his representative, the Khāsmohor officer, remained present at all such occasions. The seal remained in the personal custody of the Mahārājā and a proper record of the articles taken out of or placed therein was maintained by the Mushraf and Tehvildar of the respective stores, A counter-entry was made by the Khāsmohor officer in his books.

No proper and complete list or inventory of the manuscripts of the Khāsmohor collection was traceable The reason is obvious that an access to these reserved manuscripts had not been easy throughout. Of course, entries in a crude form are found in the 'tojis' (annul records) belonging to the time of Sawai Madho Singh I or even earlier. All this archival treasure of the erstwile Jaipur State is now stored in the Rajasthan State Archives at Bikaner.

An initial list of all the contents of these sealed almirahs has now been pre pared and as much information as could be gathered during the first round througl the circuitous and encumbersome process of opening the seals etc., has been notei down. A register of manuscripts, containing information regarding 1. title of work 2. name of the author or commentrator, 3. language, 4. subject, 5. number o leaves, 6. date of script and 7. additi nal notes, has been filled in.

The second is the Pothīkhānā collection. It consists of about 2200 manus cripts acquired after the establishment of the department by transfer from the Khās mohor collection, purchases and receipts from the 'Amvalis' (belongings) of th deceased Mājis (queen-mothers), Mahārānis, Pardāyats and Pāsvāns (concubines) Also there are many manuscripts presented by the Lekhaks (copyists and calligra phists), poets and pandits on ceremonial occasions.

The Puṇdarīka collection consists of about 2300 manuscripts. These wer collected by Ratnākara Pauṇdarīk, the guru of Sawai Jai Singh, and his learne descendants. This collection was acquired and preserved in the Pothikhāna durin the reign of Mahārājā Sawai Madho Singh II in 1962 V.S.

A classified list of each of the latter two collections is available but a physica verification of the manuscripts has not yet been completed and additional notice for preparing a catalogue are yet to be taken.

In the following passages a modest attempt is made, for the first time, t present a basic work of reference to the contents of the Pothīkhānā (Khasmoho collection) in the form of title and authorwise index to the registe of manuscripts A cursory account of the rulers, who built and enhanced this collection, precede the index. Contribution by the rulers to art and literature, patronage to scho lars and artists and above all their feeling and efforts to accumulate and preserve this ancient national wealth is an aspect which has been paid scant regard by the writers of dynastsc and political history. Extracts from and notes on a few impor tant and unique manuscripts, their colophons and colophonic remarks are also given at the end so that an ardent researcher may penetrate into them and fathom out such cultural data as may be lacking through other sources.

Literary heritage

Dūlaharāya (Skt. Durlabharāja) or Dūlaha, popularly known as Ḍholā, founder of the Kachhavāhā dynasty in Ḍhunḍhāra, had become a legendary hero. This appellation, meaning a royal bridegroom, is said to have been given in con-nection with the long trip undertaken by him for marriage with a Baḍagūjara princess of Dausā. It is also said that this trip occupied him for about a year and

resulted in transfer of territory from Gwalior to Ḍhuṇḍhāra. His real name was Tejakarna[55].

But the popular story preserved in the 'Ḍholā Māruṇikā Dūhā', a hot favourite of the common man of Rajasthan, narrates that a son was born to Rājā Nala of Narwar after he had performed a pilgrimage to the holy Puṣkara (near Ajmer). The new born child was named Salah Kumar. When he became three years old the Raja again undertook a pilgrimage to Puṣkara with his wife and the child. It was a famine year due to scanty rainfall and therefore Raja Pingala of Pugala (near Jaisalmer) had also moved to Puṣkara for a temporary sojourn. He had a little daughter about one and a half year old, who was endowed with the auspicious signs of a 'Padmini' on her person. The Rani of Pugala entreated the Raja and Rani of Narwar to get her little daughter married to Salah Kumar. As no legislation prohibited such marriages at that time it was solemnized with great ease. Next year when the year was 'Sukāla (plenty) the Rājā of Pugala returned to his country with his Rani and Padmini, who was yet a small child. Perhaps it was on account of this marriage that the child prince gained the appellation of Dūlaha or Ḍholā, which supplanted his original name.

On attaining youth Dūlaha was married to a daughter of Rājā Bhima of Mālavā. On the other side, Mārūnī also became young and began to feel pangs of separation from her husband. Rājā Piṅgala sent messenger after messenger on swift camels to his son-in law but none of them came back to Pugala with any news from Dholā as Mālavani had made arrangements to do away with them on the way. At last, on the advice of his Rānī, Piṅgala managed to depute some Ḍhāḍhīs, the wandering singers, who reaching Narwar, devised anyhow to stay beneath the window of the palace where Dholā used to sleep. There they sang at night volumes of music in Malhāra Rāga about the beauty of Mārūnī and her miserable plight in separation from Dholā. In the morning the prince had a chat with the minstrels and learnt all about his bride.

Now Dholā made up his mind to go and fetch Mārūnī but he could not disclose his intention before Mālavanī. He, therefore, tried to seek her permission to travel about under many pretensions but Mālavanī was too clever to be decieved by him. She took a promise from Dohlā that he would not start on his journey while she was awake. He, therefore, could not get a chance to slip away for many days as Mālavani had given up sleep. At last one night she fell fast asleep and Dholā, however, escaped riding on his fast camel.

Thus inspite of Mālavanī's efforts to deter him from going to Mārūṇī Ḍholā at last reached Pugala and stayed there for fifteen days. On the sixteenth day Rājā

Piṅgalā gave him leave to depart with Mārūṇī. After encountering many difficulties in the way they at last reached Narwar and lived in peace.

The love story of Ḍholā and Mārūṇī had been a theme of many a popular ballads and folk songs even before sixteenth century when Rāvala Hararāja of Jaisalmer (1618-1634 V S) got it collected and compiled by a Jain poet Kus'alalābha. In this poem while the birds and trees speak and carry messages of the lovers, the camel does not lag behind in manifesting its superior intelligence.

May be, the identity of Ḍholā is still debatable among scholars and historians and the kingdom established by him and extendad by his decendants is no longer called Ḍhunḍhārarāja of the Kachhavāhās yet the romantic tale of Ḍholā and Mārūṇī still continues to thrill the hearts of compassionate admirers with its indeclining songs imbibed with love and emotion.

Pajjavanarāya or Pajun (Skt. Pradyumna) was the fourth descendant of Dūlaharāya. It was he who brought the annals of Amber for the first time in touch with the general history of India and since then this state continued to occupy an important position throughout. He is described by Chanda to have married the daughter of Kahnarāya, uncle of Pṛthvīrāja Chauhāna who was the last Hindu emperor of India. Being one of the leading generals of the Chauhāna king he played a remarkable role in repelling mahommedan invasions from the north-west. He is mentioned as one of the sixty-four chiefs of Pṛthvīrāja who were instrumental in carrying away Sanyogitā, the princess of Kanauj, and it was in the battle following this event that Pajun was killed.

Kanvaja-khanda of the immortal Pṛthvīrāja-Rāso is full with the description of his brave and heroic deeds. Sometimes the wandering minstrels are also seen singing folk-songs about the chivalrous deeds of Pajun.

The following account of this prince is available in a Vams'āvalī of the Kachhavāhās (no. 3571) compiled during the time of Rājā Viṣnu Singh (1688-1699 A.D.)—

'Jānhaḍadeve (1053 A.D.-1073 A.D.), an incarnation, was born to king Hanu (son of Kākila). He (Jānhaḍadeva) had five sons, who possessed immeasurable intelligence. The names of these five were king Pajun, Jaitsī, Kahna, Pachāyana and Pālansī. King Pajun himself fought at Kanauj in the army of Pṛthvīrāja. There was no equal to him among the Kṣatriyas. He fell at Kanauj with his three brothers Kahna, Pachāyana and Jaitsī, who specialised in warfare.[56]

"Pajun also had five sons. One Balabhadra accompanied him in the battle of Kanauj and showed valour by wielding his sowrd. Lakhanarāva was his another son, whose descendants were as chivalrous as the other Kūrams. The third was Vis'vanātha who died issueless. (The name of the fourth son is not given). Malesi, the son of Pajun, was also wounded in the battle-field of Kanauj but survived in spite of receiving fifty-six wounds on his body, some of which had not yet healed when he ascended the gaddi of Amber after his father.

'He (Malesī) had six queens, the seniormost of whom was Khīnchanī, daughter of Rāva Anala and her name was Maunalade. Devarși was the Purohit (family priest) of the Khinchi Rajputs. His virtuous son, Mohan by name, came in dowry with Maunalade.'[57]

Though such panegyric compositions are common but a direct reference to love of learning and education borne by a Kachhavāha ruler of Amber is encountered for the first time in the 'Pṛthvīrāja-vijaya-Mahakāvyā', a fragementary copy of which is available in the collection of the Asiatic Society, Calcutta (accession No 10433). It is about Bījaladeva, son of Malesī and grandson of Pajjūṇarāya. The 751st s'loka of the above poem runs thus :—

विद्वद्भिर्धनदानमानिततया सुप्रीतचित्तं भृशं
बालाना कलयाम्बभूव कलया बोधाय शब्दावले: ।
ग्रन्थ सुग्रथित विभक्तिगुणितैर्बोध्यैस्समासादिभि—
र्धीमानुद्धतिवर्जितो जितयशा राजा जुगोपावनिम् ॥७५१॥

'Having pleased the pandits with gifts, to their content, and respect (in his court) he got a work on Sanskrit-grammar complied by them for the use of scholars. This work dealt with the declensions and compounds of Sanskrit words explained in a way, easily understandable by students of lower age. The king (Bijaladeva), who had won fame for his wisdom and unhaugtiness, protected the earth with grace."

Pṛthvīrāja (1503-1527 A.D.) had inherited gallantry and patriotism from his ancestors to which he added his uncommon devotion to the Almighty and also showed his aptitude for composition of poems. He joined the united front led by Rānā Sāngā against the Mugal invader Babar and distinguished himself as a great warrior in the defence of his country in the battle of Khānavā fought in 1526 A D It is said that he died after about six months of this historic battle in 1527 A.D and probably of the wounds received by him at that time.[58]

In order to organise the feudatory set up of his state Pṛthvīrāja established the Twelve 'Kotaris' or principalities by assigning jāgīrs to nine of his sons and three other fiefs of the Kacchāvā clan.[59] It shows that the position of Amber State had

become much stronger and important by that time and that is why the pedigree of the Kachhavāhā rulers is often shown starting from Pṛthvīrāja and not from his predecessors. Also it is noticed in many group-compositions of the family in later paintings that he is depicted as the progenitor.

Besides being a gallant hero and an accomplished administrator he was a perfect devotee. He learnt Yoga, stood firm in the battle-field for the cause of his Motherland and ultimately devoted himself to worship. Thus he adopted Jnāna (knowledge), Karma (action) and Upāsanā (worship), the three paths of salvation, preached by the Indian sages. At first he was a disciple of Tārānātha Yogī, a split-ear (kanphaṭā) ascetic, who had another chelā named Chataranātha. They both lived at 'Jogī kī Tekarī', amidst the Galtā hills. Sometimes the Mahārājā went to Galtā to meet his guru and sometimes Chataranātha used to come to Amber where they both (the Yog and Pṛthvīrāja) practised Yoga. Bālāṅ Bāī, one of Pṛthvīrāja's nine queens, was a devotee of Rāma and a disciple of Kṛṣṇadāsa Payohārī of the Rāmānanda sect who had made his abode at Galtā. She always pursuaded the Mahāraja to adopt the 'Bhakti' of Rāma for attaining the goal of liberation. Once Tārānātha had a discussion with Kṛṣṇadāsa Payohārī to preach the supremacy of his sect but was ultimately defeated by the Rāmānandī sage. The yogī left Galtā and his disciple Chataranātha shifted his residence to Amber somewhere near 'Nāthajī kī Bāorī' in the vicinity of 'Ambikes'vara Mahādeva. His 'Samādhi' is also there.[00]

Kṛṣnadāsa Payohārī of Galtā is also known as the author of (1) Jugalamāna-charitra, (2) Bhramara-gīta and (3) Paramatattva-nirūpaṇa (all devotional works in Hindi), which must have been composed during Pṛthvīrāja's time.

Some scholars are of the opinion that the fragmentary manuscript of Pṛthvīrāja-vijaya (in Sanskrit) available at the Asiatic Society, Calcutta (no. 10434) is ascribed to Vijaya (victory) of Pṛthvīrāja over his foes. But nothing can be definitely said on the basis of only the 136 couplets (624–779) contained in 12 folios as no such clue is obtained from them.

Though no manuscript of his time is available yet the following four 'padas' are ascribed to Rājā Pṛthvīrāja of the time of his adherence to the Nāthapantha.

राजा पृथीराज का पद

(१)

अवधू अनहद सबद सुनाया ।
तहाँ न्रिगुण राम लखाया ।।टेक।।
मन्दिर एक द्वार दस ताके, रचिया अलख बिनांणी ।।
सूनि मंडप मे दीपक जोया, निरख्या पद निरवांणी ।।१।।

अंतरि रहै कहै सब कोई, पंडित होइ सो बूझै ।
जन प्रथीराज चरंन अविनासी, गुरु की क्रिपाथी सूझै ॥२॥

(२)

अैसे ही व्योहार लागी जुग रहावै ।
प्रगट पुरिष ताकौ कोई न ध्यावै ॥ टेक ॥
अलष अभेद गति काहू नहि जाणी,
कूडम करम लागि रीझयौ है प्राणी ॥१॥
संसार अपार तेरी दुसह माया,
इहि डरि प्रथीराज सरणि आया ॥२॥

(३)

औघट घाट गंगा बहाई
मन पवन सम करि येक कराई ॥ टेक ॥
अैसा भाव भेद नैं कोई जाणैं रे भाई ।
उनमनी लागैं तहां मन समाई ॥१॥
भावभेद सकल ब्रह्म तहां रहाई ।
अभेद सूं भेद पायौ कह्यौ न जाई ॥२॥
अवरण अवल गुरि दीयौ बताई ॥
प्रथीराज प्रभु पायौ त्रिलोकराई ॥३॥

(४)

रमइया नांव जपूं तेरा । तू अलेष साहिब मेरा ॥ टेक ॥
जिन बिनि अधार गगन राख्यौ, अरु यहु उ मति उपाई ।
रिजक दियौ राम राजा, सो मेटयौ नहि जाई ॥१॥
रे मन मूढा ! काई भूल्यौ, माया मोह अंधा ।
प्रथीराज जपै अलष ध्यावै, और (छोड) सकल अंधा ॥२॥*[1]

The author may be excused for his prosaic attempt to translate these four 'padas' of Pṛthvīrāja in English.

The 'Padas' of Raja Pṛthvīraja.

(1)

The Sage made me hear the Eternal sound;
There was the vision of Nirguna Rāma;
The Temple has ten gates, built by the Invisible Mason;
He has lit up a lamp in Space where the stage of Liberation becomes distinct;

There is a difference between the two, so say all;
But it is understood by the descerning only;
Pṛthirāja's devotion lies at the feet of the Indestructible,
Shown to him by the Guru.

(2)

The World is immersed in its vain business;
Heedless of the Omni-present (Puruṣa);
The creature is enamoured in his evil actions;
The ways of the One and the Invisible are unknown to all;
The World is meaningless and your illusion beyond comprehension;
Fearing all this Prithirāja has come to seek protection

(3)

He made the Ganges flow beyond the banks;
He fused the heart and the breath into one;
This oneness is known to none;
The heart is happy where it feels at rest;
The Brahaman dwells in all - Unity and Diversity as well:
The secret gained from the Oneness is indescribable;
My Guru has shown me the Colourless and the Unchangeable:
Thus Pṛithiraja has witnessed the Lord of the Three Worlds.

(4)

O Rāmaiyā! I utter Your name;
You are my Lord Undescribable; who has stationed the sky without a support;
And produced in us the intellegence to understand it;
Wealth and prowess granted by Rāma cannot be parted with;
O fool ! why be lost in the freaks of Illusion;
Pṛthirāja always meditates on and utters His name;
Having given up all other jobs.".

No colophonic reference to any ruler of Amber prior to Raja Bhāramalla (known as Bihārīmala also), who reigned from 1547 to 1573 A.D., is found in the PothIkhānā. The only manuscript dated 1614 V.S. (1557 A.D.), available here, is that of Viṣṇusahasranāma, which was written at Amber fort (see plate No. 4). It may only be inferred from it that he was a Vaiṣṇavite. However, there are several manuscripts preserved in the Jain Bhandārs which were written during his time at different places where his reign prevailed.*[a]

In the time of Bhagavantadāsa, son and successor of Rājā Bhāramalla, one S'mbhu Bhaṭṭa composed Laksmanamañjarī, a prosodical work, after his father Lakṣmaṇa Bhaṭṭa's name, under his (Bhagwantadāsa's) patronage.[63]

According to the Janmakundalī-samgraha (a collection of horoscopic diagrams-No. 5509) Rājā Mān Singh was born on Pauṣa Budī 13th, 1607 V.S. (1550 A.D). Besides being an outstanding military general of the Mughal Army he was a great lover of literature, art and architecture. Inspite of his occupation for the major part of his time in warfare and expeditions he could, however, find time to devote himself to peaceful arts also. A number of manuscripts of works, composed for him, interesting relics of art-pieces, acquired during his distant expeditions and the buildings erected by him all bear testimony to his refined taste, generosity and liberal patronage offered to men of merit.

There are some anecdotes prevalent about him. One day the Mahārājā was chatting with his wife Gaudījī, who boastfully informed him of the Lākh-pasāva gifts[64] made by her father to the bards and poets 'This is but usual among the kings,' was the remark of the Mahārājā. The rānī then quipped, "Sire, it is easy to say so but very difficult to perform." The Mahārājā kept silent at that time but he made gifts of six 'Karoḍa-pasāvas' before the next day-break and then washed his mouth.

"He granted village Khedi to Dursā and Ḍogarī to Bhairon Bāreṭha. Rājā Man Singh gave Kacholā village to Gaṅga and appointed Harapāla as his 'Polapāta' (chief Chārana) offering first preferance over all. He also presented gifts to Dāsā and Narū with great affection and offered oblutions to Īsara and Kisanā in order to enhance their importance. Hail, Hail to Rājā Man who brushed his teeth after granting gifts worth six crores before the sun rose one ghaḍī."[65].

Another story says that once a poet ran under debt and was much oppressed by the money-lender. Seeing no way out, the poet wrote a 'Hundī' (hand-note) for one thousand rupees in the name of Mahārājā Man Singh, who honoured it and wrote the following 'Dohā' in reply :—

इतै हम महाराज है, उतै आप कविराज ।
हुण्डी लिखत हजार की, नैक न आई लाज ।।

'Here, on this side, am I, the Mahārājā and there on that side are you, the Kavirāja. How it was that you made a handnote for Rs. 1000/- (one thousand) only, unscrupulously ?"

Rājā Mān Singh had subjugated the turbulent Afghāns of the eastern provinces and brought them under Mughul sovereignty. When he conquered Cooch-Bihar, formerly known as Helā, poet Haranatha, son of Narahari, praised him:—

जात जात गुन अधिक हो, अजहूं सुनी न कान ।
राघव बारिधि बाधियो, मारचो हेला मान ।।

'It is hardly heard that the descendants always surpass their ancestors in possession of virtues. Rāghava (Rāma, born in the line of Raghu) had to build a bridge over the sea (in order to go to Laṅkā) but Rājā Man proclaimed his victory by conquering Helā'.

There is a pun on the phrase 'मारचो हेला' which means 'conquered 'Helā' and also 'proclaimed his victory'.

The poet was awarded ten lakhas of rupees for this compostion.[66]

These and many more stories are current, some recorded and some orally repeated, about the generous habits of Rājā Man Singh, who always extended patronage and help to the men of letters and art. Also he liked to keep himself in the company of and in contact with the learned men of outstanding merits. Tulasīdāsa Gosvāmī, the famous poet of the immortal 'Rāmacharita-mānasa', was a friend of Mahārājā Man Singh and a venerated teacher of his son, Mahārāja-kumāra Jagat Singh.[67] Kes'avadāsa, another famous Hindi poet, also had a great regard for him. In his poem, 'Jahāṅgīra-jasa Chandrikā', Kes'ava has paid his tribute to Rājā Man Singh and Khān-e-Khānā by describing them as the two savoirs of Akbar's imperial prestige.[68] He has also spoken very highly of Mahā Singh, son of Jagat Singh and grandson of Man Singh, in the same poem.[69]

Rājā Mān Singh was very fond of keeping talented, virtuous and brave men in his employ. Whenever he met such an able person, he readily took him into service. During his expedition to the Panjab and the North-West Frontiers he came across at Siālkoṭa (the city af S'alyarāja) one Murāridāsa of the Vaḍherā (Khatri) caste who was learned clever, wise and polite. Man Singh appointed him as his minister and with the assistance of this wise man he administered the whole country. Murāridāsa was a poet also. He composed in Sanskrit a poem Mānaprakās'a in which the chivalrous deeds of Mān Singh are described and the verses of it provide ample historical data which can be taken as reliable contemporary evidence from the pen of a close associate of the hero. Murāridāsa himself says that Mān Singh could gain victory over the whole of earth by dint of his prudence and valour.[70] But unfortunately Mānaprakās'a is not available in its complete form. Only a fragmentary manuscript, comprising ff. 17 to 28, 30 to 33

and 66th, is available in the collection of the Asiatic Society, Calcutta (No 8259). No other copy of it, complete or incomplete, is available elsewhere.

A few manuscripts, written at Siālkoṭa or by Siālkoṭi Brahmanas can also be noticed in the 'Extracts and Notes' portion of this book.

Similarly Sabitāchandra or Sabitārāya, a Jujhotiā Brahman, was appointed as Bakhsī' (commander) He was present at Coochbihar to assist Aijaz Khan when he was deputed to re-ins al Rājā Lakṣmīnārāyṇa, who was deposed by his kinsmen for acceoting suzerainity of Akbar and giving his sistter to Mān Singh in marriage. He (Sabitārāya, was also instrumental in the subjugation of the rebel zamindar of Kharagpur [71]

The story of S'iromni Kavi's coming to the court of Rājā Man Singh also displays his keen insight to make a choice of gifted poets and fondness for patronizing men of letters. S'iromani's father, Giridhara, was a resident of Navgaon in Vasāvanapura in the land between the Ganges and the Jamunā. He had come to Delhi and joined the Mughal durbar. The emperor, being pleased with him, fixed a levy of Re. 1/-realisable from each village for his maintenance.

When Rājā Man Singh returned from Kabul having subdued the Paṭhāns there, he developed a fondness for poet S'iromani and brought him to his own court at Amber. There is a collection of 'Kavittas' and a poem 'Virahas'ataka' available in the PothIkhānā. S'iromani's descendants also adored the courts of the rulers of Amber and Jaipur in succession. They had been holding a rich Jagir till the merger of the state in Rajasthan. (see p. 483)

There are some very rare and important manuscripts in the Pothikhānā which deal with Rājā Man Singh's career and achievements :—

Poet Timalla was a protege of Rājā Man Singh. He composed a rosary of (108) verses 'Mānasimha-pratāpa-kallola', in which he has bestowed a fulsome praise on the Mahārājā in Sragdharā meter.

The verses are divided as below :—

1.	प्रतापवर्णनम्	(description of Glory) 27 verses
2.	कीर्तिवर्णनम्	(description of Fame) 38 verses
3.	खड्गवर्णनम्	(description of the Royal Sword) 13 verses
4.	चापवर्णनम्	(description of the Bow) 1 verse
5	शरवर्णन म्	(description of the Arrow) 1 verse

6.	दुन्दुभिवर्णनम्	(description of the Royal Drum) 2 verses
7.	छत्रवर्णनम्	(description of the Royal Umbrella) 1 verse
8.	सिंहासनवर्णनम्	(description of the Royal Throne borne by lions) 1 verse
9.	चामरवर्णनम्	(description of the 'Chanwars') 1 verse
10	अश्ववर्णनम्	(description of the Royal Steed) 1 verse
11.	गजवर्णनम्	(description of the Roya Elephant) 1 verse
12.	आशीःपद्यानि	(Blessings) 11 verses
		98+10 other verses

Trimalla says that he has dealt with the six items of valour (शक्तिषाड्गुण्य) of a king above and that 'Rājā Mānasiṃha is an ocean of virtues 'I have been able to deal with only a drop of it' (see p 405)

Harinātha, different from Haranātha Bārahaṭha, was another Sanskrit poet contemporary of Raja Man Singh. His name is often mentioned as one of his associates A copy of Kāvyādars'a-mārjana (काव्यादर्शमार्जन) by Harinātha, dated 1651 V. S. (1594 A. D.), is available in this collection, which belongs to the time of Rājā Man Singh It is a commentary on the famous rhetorical work of Dandin. Harinātha's father was Vis'vadhara and his two elder brothers were Kes'ava and Bhānu as mentioned by him in the following couplet—

तात विश्वधरं नत्वा ज्यायांसं केशवं गुरुम् ।
भानोरवरजेनायं प्रक्रमः क्रियते मया ॥

It appears that his eldest brother Kes'ava was his guru also.

One more work Sarasvatī-kaṇṭhābharaṇa-mārjana by Harinātha is mentioned by Aufrecht as a commentary on the well-known work of Bhojadeva (C.C.I.; p 758).

A drama 'Damana-mañjarī' by Mohana Kavi in four acts is a Nātikā composed and enacted for the entertainment of Ambāvatīsvara Mahārājādhirāja Man Singh and his courtiers. It describes how Vasantamitra, minister of Kusumapura managed the marriage of Damana-mañjarī with his king Madana-bandhu. Damanamañjarī was the daughter of Pusparāja, king of Vidarbha. He was defeated by the army of the Yavanas. The princess Damanmañjarī was lost in the waters of the Yamunā during the course of flight but was saved from drowning by the sailors of Kusumapura. Vis'vāvasu, brother-in-law (the soft) of Vasantamitra, took notice of the princess with the sailors and enquired about her where-abouts. She told him the whole story and Vis'vāvasu, in turn, reported it to Vasantamitra, who recovered the princess from the sailors and kept her under the pseudonym of Vanamālikā with his wife, the Brāhmani. In course of time she was introduced into the harem where Madana-bandhu fell in love with her and ultimately they were married.

The nātikā has no new tale to tell. It is only a reflexion of the earlier stories with a change of the names, which all mark the occasion of the spring festival e.g. Pusparāja, Madanabandhu, Vasantamitra, Vanamālikā and Damanamañjarī etc. Damana is the name of a plant known as Donā (दोना) in Bhāṣā and Puspachāmara in Sanskrit dictionaries. A function used to be held on 12th of the bright half of Chaitra when the Damana was planted—

"द्वादश्या चैत्रमासस्य शुक्लाया दमनोत्सव. ।
बोधायन..दिभि प्रोक्त कर्तव्य. प्रतिवत्सरम् ॥"
(रामाजनचन्द्रिकायाम्)

"ऊर्जे व्रतं मधौ दोला श्रावणे तन्तुपूजनम् ।
चैत्रे च दमनारोपमकुर्वाणो व्रजत्यध. ॥"
(पद्मपुराणे)

The Sūtradhāra (stage-manager introduces himself as a Karnāṭa-kus'ilava, an artist from Karntaka, Kalakantha by name and a pupil of Sangitāchārya. That some gifted Karnātaka families adored the Amber Court is a known fact. Pundarika Vitthala and the ancestors of Rāghava Bhaṭṭa were Karnāt Brahmins and even now there are such families residing in Jaipur who have come here through Amber.

In this drama the court of Mahārājā Man Singh is described as superior to the Sudharmā Sabhā (सुधर्मा सभा) of Indra. All the members of this sabhā were विदग्धा. (experts), सर्वासु कलासु विज्ञा: (connoisseurs of arts) and रमणीयवेशा :

(beautifully dressed). The king could be recognised only by his elevated seat, borne by lions-the 'Simhāsana'.

An epithet, जांगलजनपदाधिनाथ: (Lord of the Jāṅgala Janapada) used for Mahārajā Man Singh denotes that his territories extended upto the जांगल प्रदेश (the desert area) in the North-West of Amber.

However, the composition, besides being an addition to the stock of Sanskrit drama, stands as an evidence to the Mahārājā's taste for such dramatic performances and patronage extended even to dramatists and actors coming from distant provinces.

Lt. Col. James Tod, the author of 'Annals and Antiquites of Rajasthan', has made a reference to a work 'Māna-charitra' in a footnote of his introduction to the work. He has said that the history of Rājā Man is described in this poem in the mauuscript form available in the historical collections of Jaipur. The subsequent annotators on Tod's work have expressed their inability to have located this manuscript elsewhere. In this collection there are two manuscripts bearing the caption 'Mānacharitra' but both of them are quite different from each other being composed by different authors. The first 'Māna-charita Kāvya' (No 1901) by Amṛtarāi in Bhāṣā, composed in 1642 V.S. (1585 A. D), is a contemporary composition on Raja Man Singh. The manuscript is dated 1670 V. S. (1613 A. D.), the last year of Man Singh's life.[72] The scribe of this copy was Māldāsa of Siālkoṭa. It constitutes a true representative of the language and poetry belonging to 16th c. A. D.

The author of the second 'Mānacharitra' is Narottama Kavi (No. 1977). It consists of 432 verses, in Bhāṣā, and in the colophone the name of the scribe is given as Manohara Mahātmā, who wrote it at Amber in 1697 V.S. (1640 A. D.)[73] for Mirza Raja Jai Singh.

One important fact regarding Raja Man Singh's religious concept is evidenced in the Manaprakāsā by Murāridāsa that he was a perfect Hindu and a staunch Vaiṣnavite. The first project which he took up after assuming power was to erect a temple of Shri Govindadevji at Vṛndāvana[74] at the instance of Raghunātha Bhaṭṭa, one of the first six exponents of Chaittanya movement. Murāridāsa has described his वंश (family) as राधाधवाराधनपूतपाणि: (who had sanctified their hands by worship of the Lord of Radha.)[75]

The administration of the Kachhavāhā ruler in N. W. frontier province, Behar and Bengal was so popular that not only his contemporary bards, courtpoets

and other allied scholars sang in his praise but even after centuries distinguished Bengali poets like Bhāratachandra (1712–1760 A. D.) and आशुतोषबाजपेयी have paid respectable tributes to him in their compositions [76]

Along with promotion to art and literature Raja Man Singh contributed to the development of industry also. While his stay at Sialkota, the place became distinguished for its paper industry. The commodity produced there was famous for its texture, cleanlines and durability. Besides its export to other parts of the country it was largely used in the courts. The special pattern of silkpaper manufactured under Raja Man Singh's directions and rule became so popular as to be called 'Man Singh Sahi Kagaz '[77]

He is also stated to have brought five Sikh enamel-workers to Amber from Lahore. Their descendants still reside in Jaipur and carry on the trade of their forefathers.[78]

Thus enjoying an exalted position in the empire, Raja Man Singh made a very conspicuous contribution to the development of literature, art and industry in the country, without taking a notice of which no study of his career can be deemed complete.[79]

Raja Man Singh's younger brother, Madho Singh, who got Bhānagarh in his Jagir, was also very much interested in Sanskrit literature, especially in drama and dance. Poet Pundarik Vitthala, a Karnātaka Brahmin of the Jāmadajñya gotra and a resident of Khandesa, composed Ragamañajri (रागमञ्जरी) for his pleasure. Pundarik started his career in the court of king Burhan Khan of Farata dynasty at Anandvalli and wrote 'Nartana-nirnaya' for him.[80] Afterwards, he joined Emperor Akbar's court when Khandes'a was annexed in the empire in 1599 A D. There he came in contact with Raja Man Singh and Madho Singh, the two sons of Rāja Bhagavantdāsa. He describes them thus :—

अकबरनृपधर्मी शक्तश्चातिधर्मी
धरणिगगनमध्ये सगमो मध्यमेरु: ।
सकलनृपतितारांश्चन्द्रसूराविमौ द्वौ
जगति जयनशीलौ माधवामानसिंहौ ॥
तत्र माधवसिंहोऽय राजा परमवैष्णव ।
सर्वदा विष्णुभक्त्यर्थं नाट्यारम्भ करोति हि ॥[81]

'Faithful to king Akbar, they excel Indra in observing Dharma. They are like the mountain Meru standing firm between the Earth and the Sky. Among all

the starlike princes they are like the Moon and the Sun. Such are Mādhva Singh and Man Singh who conquered the whole world.

Mādhava Sing is a great devotee of Viṣṇu and as a mark of his Bhakti he begins the drama."

This tribute by Viṭṭhala Pundarika to his patron has led even some veteran scholars to presume that Madho Singh was elder brother of Man Singh and that they were sons of Bhagwandāss, a younger brother of Bhagwantdāsa, but this is beyond historical truth. In no vams' āvali or other state record they are mentioned as such.

Aufrecht (C.C.I, p. 339) has mentioned the following works by Pundarika Viṭṭhala of Karṇātaka who lived under Akbar :—

(1) नर्तननिर्णय,, (2) रागमञ्जरी, (3) शीघ्रबोधिनी नाममाला and (4) षड्रागचन्द्रोदय ।

but he wrongly mentions him as son of Mādhava Singh rājā. Madhava Singh, younger brother of Man Singh, was his patron and not his father.

Krishnamacharier, in his 'History of classical Sanskrit Literature (p. 865)', says that he wrote Viṭṭhalīya Rāgamālā, Nartananirṇaya, Rāgamañjarī and ṣaḍrāga-chandrodya in order to reduce the music of Northern India. After Khāndes'a was annexed by Akbar about 1599 A. D., he went to the court at Delhi (Agra ?) and there wrote Rāganārayaṇa at the instance of Chief Madhavasimha.

In the Bikaner catalouge of Manuscripts (fasc. III, pp. 24–27; 31, 34) four copies of Rāgachandrodaya and two of Rāgamālā by Puṇḍarīka Viṭṭhala are mentioned. Though they are all undated but belonged to Maharājakumara Anūpa Simha and Maharaja Karna Simha and thus belong to 17th c. A.D.

Maharajakumara Jagat Singh, the eldest son of Raja Man Singh, is also described as विपश्चित् (a learned one) in मानवंशवर्णनम्, (No. 462) a poem composed during the time of Viṣṇu Singh. As stated elsewhere, he was a pupil of Gosvami Tulsidasa, the author of Rāmacharitamānasa.

Having received his education in statesmanship and warfare from his renouned father he came out a gallant and brilliant prince. Even at an early age of twelve years he showed remarkable courage and skill in repelling the rebellious Khanzadas. Emperor Akbar, being pleased with his valour, conferred the title of Raizada and also granted the jagir of Nagore with an elephant known 'Bankerao' to him.[82]

The Maharajkumara always accompanied his illustrious father at the places of the latter's postings. During his stay in the Panjab at Lahore in 1598 A.D. he got a manuscript of पचसायक copied for his own reading and for the benefit of others. The colophon reads as below :—

"सम्वत् १६५५ समये चैत्र सुदि ४ वार बुध ।। श्री साहि जलालदीन अकबरसाहि राज्ये लहौर शुभस्थाने लिख्यतं महाराजकुमार श्री जगतसिंह आत्मपाठार्थकं परोपकारार्थकम् ।।शुभमस्तु।। लिखित कायस्थ वासुदेव काशिवासी।। शुभमस्तु ।। श्रीरामाय नमः ।।[83]

This manuscript shows his taste for possessing copies of good and rare works in his collection and also his association with the pandits and scribes of Kas'i.

It was preserved by Maharajakumara Rama Singh I in his collection as is manifested by his seal dated 1718 V.S. on it

When Raja Man Singh died, only two out of his twelve sons were surviving– (1) Bhāva Singh and (2) Kalyāṇa Singh[84]. According to the traditions Mahā Singh, son of the eldest Maharajakumar Jagat Singh, was the rightful claimant to the gaddi, but in view of his long experience as a commander under his illustrious father and emperor Jahangir's liking for him, Bhāva Singh was crowned as a successor to Raja Man Singh. He had worked as a Deputy Subedar of Bengal and led several successful detachments against the Afghans and other refractories there.

It was, perhaps, during his stay in Bengal that he came in contact with Rudra Kavi, Nyāyavāchaspati, who wrote a poem Bhāvavilāsa in his honour after he had become king in 1614 A.D. This poem is full of praise for Rājā Bhāva Singh's valour, gifts and other royal virtues and also contains some general ethical verses which might have been composed off and on by the poet for the guidance of this prince. The work, comprising 136 verses, was published in the Kāvyamālā Series (II. xi) in 1886 A.D. but has since become rare.

The Bhāvavilāsa begins :—

य. फल्गूकृतफाल्गुनो रणभुवि प्रौढप्रतापानल-
ज्वालाभि प्रतिपक्षपक्षविपिनश्रेणीर्ददाह क्षणात् ।
योऽभूद्भूसुरभूरुहोऽत्र भगवद्दासो निवासः श्रिया
तस्मादाविरभूत्प्रभूतमहिमा श्रीमानसिंहो नृपः ।। १ ।।

Then two more stanzas follow in praise of Man Singh. Bhāva Singh is introduced in the 4th verse :

श्रीमच्छ्रीमानसिंहक्षितिपतिजलधेरुद्गतो भावसिंह
पूर्णः पीयूषभानुर्विलसति किरणध्वस्तदैन्यान्धकारः ।
स्फारस्फारस्तुषाराचलसुरतटिनीहंसहारानुकाराः
कीर्तिज्योत्स्ना पिबन्ति प्रतिदिशमनिशं यस्य विद्वच्चकोराः ।। ४ ।।

The poem ends :—

अन्यापदेशविनिवेशविदग्धबुद्धि॰
श्रीभावसिंहनरसिंहनियोगयोगात् ।
संपादितो विविधभावविकासभाजां
प्रीत्यै भृशं भवतु भावविलास एषः ॥ १३४ ॥
सद्गुणानां समुद्रेण रुद्रेण प्रथिता गुणैः ।
कण्ठस्था श्लोकमालेयं केषां न कुरुते श्रियम् ॥ १३५ ॥
विद्याविलासपुत्रस्य न्यायवाचस्पतेरियम् ।
काव्यालापविदग्धानां मुदे निर्मातु निर्मितिः ॥ १३६ ॥

Mahā Singh, son of Jagat Singh, was present at Elichpur when Raja Man Singh died. He installed himself as king there but was not recognised by the imperial court. He was, however, consoled by Jehangir raising his rank to the command of 1,000 and shortly after by granting him the dignity of Rājā and jagir of Gaḍha (Jabalpur). The royal insignia of a standard and drums was also granted to him. Mahā Singh died in Berar in the year 1617 A.D. (Jeth Sudi 5, 1674 V.S.).

It seems that Rājā Man Singh kept Mahā Singh with himself and trained him in all the manners of the court and army under his own care. Poet Kes'avdāsa has also admired him in Jahāngīr-jasa-chandrikā. A manuscript of Mahārāja-ko (a medical dictionary) is available in the Pothīkhānā. In the opening verse (No. 2) of the Mahārāja Koṣa it is stated that 'King Mahā Singh made efforts to popularise his koṣa for the satisfaction of the intellectuals' :—

श्रीगणेशाय विश्वेशवैभवाद्भुतकेतवे ।
नमो निर्विघ्नमारब्धकार्यनिर्वाहहेतवे ॥ १ ॥
जयति श्रीमहासिंहभूपालो योऽयमुद्यत:
स्व विस्तारयितुं कोशं परितोषाय सद्धियाम् ॥ २ ॥

This manuscript is displayed in the art-gallery of Maharaja Sawai Man Singh II Museum.

Bhāva Singh left no son to succeed him on the gaddi of Amber. On his death the kith and kin (भाई-बेटे) of the ruling house decided that Jai Singh, son of Mahā Singh, should ascend the throne. Accordingly, he was installed as king of Amber on Āṣādha Budi 1, 1678 V.S. (1622 A.D.).

Jai Singh (afterwards known as Mirza-raja Jai Singh) had acquired a fair knowledge of Perian, Turkish, Sanskrit and Urdu even in his boyhood under the care of his mother at Dausā. He possessed extra-ordinary intelligence and soon

developed his efficiency in these languages together with his studies in History, Geography, Mathematics, Politics, Court-etiquette and in skill of warfare. He was a very good horseman and knew the use of various weapons. He collected a large number of manuscripts, paintings, weapons, carpets and other art-objects.

Mirzā Rājā Jai Singh's time marks the beginning of the epoch during which Sanskrit and Hindi inspiration fostered in the soil of Ḍhunḍhāradeś'a. The famous Hindi poets Behari, Kulpati and Narottama flourished and enriched literature under his patronage. The colonisation of some master minds in Sanskrit learning in his domain was responsible for the creation of a few immortal works in the language.

Though he was himself a scholar of Arabic, Turkish and Persian also yet he was alive to the fact that Sanskrit was the 'will-fulfilling Mother of Indian cultutre' and that the full stature of the Indian minds was mirrored in the heritage of this language. He, therefore, founded a college at Benaras for the education of the youth of good families. The remains of this college are said to be still available near Man Mandir at Varanasi. Tavernier, a French traveller in India in 1666 A.D., has given a graphic account of this college in his 'Travels in India.' Vol. II, where he met the two sons of JaiSingh, who were studying Sanskrit with other students there.

It was Mirzā Rājā JaiSingh, who introduced Paṇḍitarāja Jagannātha, the popular author of 'Ganga Lahari' and 'Rasagagāṅdhara' in the court of Shahajahan.

The story goes that Mirzā Rājā, a great lover of Sanskrit Literature and langauge as he was, often visited Kas'ı to enjoy the company of the learned pandits and sannyāsis There is an inscription, dt. 1642 A.D. on the steps of Pañchagaṅgā Ghāṭa, depicting his visit to Kās'ı.[85] Pandit Jagannātha was also studying at Kās'ı in those days. Being impressed by his outstanding competence and wit to interpret the S'āstras Mirzā Rājā brought him to Amber, where the pandit started a Sanskrit Pāthas'ālā. Here he defeated a Qāzı in discussion and the Rājā, being pleased, took him to the imperial court.[86] Shahajahan appointed him as a tutor to Dārās'ukoha and conferred all his favours on the pandit and he passed his youth under the patronge of the Emperor of Delhi :—

दिल्लीवल्लभपाणिपल्लवतले नीत नवीनं वय: (भामिनी विलासे)

Kulapati Mishra, the famous Hindi poet and a favourite tutor of Mahārāja-kumar Ram Singh, was a pupil of Pandit Jagannātha. He was a nephew (sister's

son) of Behari Kavi, the author of 'Behari Satsai' and had come to Amber from Agra under invitation from Mirzā Rājā Jai Singh. Kulapati and Behari were employed as tutors to M.K. Ramsingh. The former gave lessons to somefavourite maid servants of the Zenānā also.

Mirzā Rājā Jai Singh had a Pandit-sabhā of his own at Amber, the members of which were front-ranking scholars of Dharma-s'āstra. Their verdict on the Dharms'āstric controversies was honoured throughout the conuntry. When the Coronation Ceremony of Mahārāja Chattrapati Shivāji was contemplated, an opinion of the Pandit-sabhā of Amber was called for. The Sabhā gave a decision that there could be no coronation unless a Yagnopavīta Ceremony was performed prior to it. Accordingly, a Maunjī Ceremony was performed for Shivāji even when he was about forty-four years of age.[87]

This Pandit-sabhā later developed into Maujmandir-sabhā or Moda-mandir-sabhā at Jaipur and continues in a far less important form even to this day in Rajasthan. In the days of Sawai Ram Singh II, when the adaulats were organized. this Sabhā had attained great prominence. Dharms'āstri--a pandit was given a seat or gaddi in each court of a judge and his opinion was invariably invited for deciding matters of Dharms'āstric nature. Disputes involving major cannonical discussions were referred to the main body of the Sabha, the sessions of which were held in Rajrajeshwarji's temple, built by Maharaja Sawai Ram Singh II in the Palace proper, very near to his own residential appartments. This procedure continued till late in the time of His late Highness Sawai Man Singh II. The Sabhā still meets in the above temple but its opinion is seldom invited in the present state of things.

In the collection of Mizā Rājā Jai Singh there are manuscripts of important Sanskrit dramas like Shākuntalam of Kalidas and Ratnavali of Shri Harsa with their Hindi rendering and commentaries in Sanskrit. He was equally interested in other branches of learning e.g. Grammer, Puranas, Jyotish, Prosody, Kosa, Kavyas and Kathā-ākhyāyikās also. Copies of Rigveda, almost all the established Kavyas, S'abdas'obhā Vyākarana by Nilakantha, Visnu-Purāna with Vais'navā-kūta-chandrikā Tīkā by Ratnagrabha Bhattacharya, Pārasi-Prakās'a-Kosa,Siddhānta Sindhu otherwise known as Shahajahani-Sarani by Nitya-nand, Chhandomanjari, a commentary on Vrittaratnākara of Kedāra Bhatta, Jayachampu by Gopal Bhatta, Chhandogopālm by Kas'Inatha and Nyāyakusumānjali by Gopīnātha Mauni are of out-standing merit and value, bearing the seal (in Persian) of the the Mahārājā dated 1059 A. H. A. H. Manohar Mahatma was his

favourite scribe, who accompanied him even in his campaigns in the Deccan and the East and wrote quite a large number of manuscripts for him. The Mahatma was a competent scribe conversant with Sanskrit and Hindi Languages. Sometimes he has added post-colophonic couplets in the manuscripts which prove his proficiency.

Poet Gopāl Bhatta, son of Dāmodara Bhatta of the Panchanāda Tailaṅga family, has given a graphic description of his gifted poetic circle in his 'Jaya-Champū'. He says that the account of the Naresha (king) given by him is not based on hearsay, as other poets do in case of the kings of old, but it is in accordance with his keen personal observations which have aroused deep reverance for Jayasimha :—

श्रुत्वा यथा सुकवय: खलु वर्णयन्ति
प्राचीनभूपचरितं न तथोच्यतेऽत्र ।
किन्तु स्फुटोद्यदनुरागभरान्तरेको
दृग्गोचरे सति मुदाहमुदाहरामि ।। १३ ।।

His court consisted of poets and scholars who had come from all parts of the country and who were experts in all branches of knowledge and in the composition of poems, dramās, and Kathās of all description. (see page 366 and 367).

Mirza Rājā Jai Singh does not possess the credit of being an author or a poet but it is just likely that he might have ventured in his early years to compose the following 17 Dohās which were noticed in a collection of manuscripts, belonging to Bhattaraja Sadas'iva, guru of S. Madho Singh I. This may have been due to his associations with the eminent Vrajabhāsā poets like Behari and Kulapati. In the title these Dohas are mentioned to have been composed by Maharaja Jai Singh. There is no evidence that Sawai Jai Singh ever wrote poetry. The influence of Behari and Kulapati is distinctly marked in the style, adjustment and subject matter of these Dohās. Thus there is a chance of accrediting Mirzā Rājā Jai Singh for these.

महाराज जयसिंहजी का बणाया दोहा—

तासूं कीजे नेह, नांहि बोझ सिर धरि सकै ।
साधन कौन सनेह, टूटे काचे सूतसो ।। १ ।।
दया देव देखी दृगन, प्रीति अपूरब थेह ।
तेरे तन मे तिल तरुणि, मेरे मन मे नेह ।। २ ।।

चंचुन चुगत अंगारना, जाके बलके जोर।
सोई जो जारै हियो, कैसे जिये चकोर ।। ३ ।।
इत खैंचत मनमोहिनी, उत खैंचत चितचोर।
चित ढूंढत मन हेम ज्यों, बाढत देश्रो और ।। ४ ।।
नलिन मलिन किय नागरी, तेरे लोचन लोल।
अरु चकोर चेरे किये, लिये ममोले मोल ।। ५ ।।
हीय सदन में सोधिवे, प्रेम हेम धरि जात।
नैन (चलावत) नागरी, करै नई सी बात ।। ६ ।।
हिये कूआ सौ मन कलस, डारि नजर सो डारि।
नैना मेरे नागरी, भरे हेम सौं वारि ।। ७ ।।
नैना परखो नागरी, तेरे तिरछे नैन।
गूंगो ही समझै भले, गूंगन की ज्यों सैन ।। ८ ।।
हुलसि चढ्यो चित नागरी, नैन तुरी तुव तेज।
नवल नेह मैदान में, करत फिरत मुंह मेज ।। ९ ।।
वे परती धरती धरी, नीम सौति पढि सास।
करि कपोल नासा गुरी, सिरधुनि हंसी उजास ।। १० ।।
बड़े पुरुष कों देत दुख, मेटि कोटि आराम।
विधिचातुर इन कुचन को, क्यों न करै मुख श्याम ।। ११ ।।
हँसन बसन करि करि नयन, देखत दर्पन लोल।
दोऊ गर बाँही गहे, दोऊ मिले कपोल ।। १२ ।।
पिय के पिय सम कुछ नहीं, तिय के पिय आधार।
और सुखन को अन्त है, या को अन्त न पार ।। १३ ।।
ज्यों जल तरुवर मूलतें, पत्रनि प्रगटत आई।
जग में जीवै कौन हरि, नैनन में ढुरकाइ ।। १४ ।।
सबै सलोने देखियत, गोरी तेरे गात।
प्रकट कहां सौं होत है, मीठी मीठी बात ।। १५ ।।
दरसन देखत स्याम के, (ड) र लागत किहि हेत।
नैन पियासे रूपके, घूंट-घूंट रस लेत ।। १६ ।।
सखी न रूपहि नरखिहों, लखे हरी यों सांझ।
सखी समोवन स्वै गई, अंखियां अंखियां मांझ ।। १७ ।।

Thus the Mahārājā pursued his literary activities, along with his political military occupations, till he breathed his last in Deccan in 1724 V.S. (1667 A.D.).

He was strongly devoted to his religion and so long as he lived, he was a terror even to the bigotted emperor Aurangzeb.

Māhārājā Ram Singh's contribution to this collection is the most valuable and the largest. He was very much interested in Sanskrit learning with almost all its branches. Shri Kṛṣṇa Bhaṭṭa, who was very well acquainted with this aspect of the prince has given a true account of his literary, cultural and military achievements in his Is'varavilāsa Kāvya :

काव्यालापकलाकलापकलनाकौतूहलोत्कर्षक.
प्रोद्यन्नाटकनाटकप्रहसनाख्यानप्रबन्धोत्सुकः ।
श्रीरामायणभारतादिविलसत्पौराणवाग्विस्तर-
क्षीराम्भोनिधिराजहंसरुचिरः श्रीरामसिंहो नृपः ।। ४२ ।।
सर्ग १ ।।

पूर्वदिग्विजयमुद्वहतोऽस्य प्रोद्भटाः किल भटाः सुविशंकाः ।
रंगमृद्भुवि कुरंगमृगव्या चक्रिरे परविलासवनेषु ।। ४३ ।। सर्ग १ ।।

'He always excited curiosity through poetic discourses on various kinds of dramas, stories and other literary compositions. King Ram Singh was like a swan (राजहंस) who picked up the precious gems from the vast milky ocean of literature contained in the Rāmāyana, Mahābhārata and the Purānas.

While conquering the Eastern direction, his brave soldiers enjoyed a deer-hunt in killing the enemies at Rāṅgāmāṭī (रंगमृद्भुवि).'

His taste for drama and ancient literature is manifested in the copies of numerous works acquired by and prepared for him by Rāmakrṣṇa and Rāmanātha pandits who accompained him during his posting in Assam and Afghanistan. In the colophonic notes of many manuscripts the place is mentioned as Rāṅgāmāṭi (रांगामाटी), where he was posted in 1667 A.D. and remained there upto 1676 A.D. He was then sent to Afghanisthan, where his son Kishen Singh had already been serving with a Kachhawānā contingent since 1674 A.D. In a number of manuscripts there is a mention of 'Jamrud' and 'Kohat' also.

Ram Singh's mother Ānandkunwar of the Chauhan family was also a culturered lady. She was interested in giving alms, acquiring knowledge and above all devoting herself to the meditation of Hari. The late Babu Jagannātha Ratnākara, a distinguished poet, has mentioned in his introduction to 'Behari-ratnākara' that Vidyābhūsana Pandtia Rāmanātha Jyotiṣi of Ayodhyā was deputed by him to inspect the Pothikhāna of Jaipur and explore a copy of 'Behari-Satasai,

of the earliest date for him The pandita accordingly came to Jaipur and was able to see a leather bound fragmentary manuscript of Biharīsatasaī containing 493 dohas only. He says that it was written for the study of Kunwar Ram Singh. After the 493rd doha the following couplets speaking of Rani Chauhān's good qualities are written in a different handwriting :--

'श्रीरानी चौहानि कौ, करतब देखि रसाल ।
फूलति है मन में सिया, पहिरि फूल की माल ।। १ ।।
दान ग्यान हरिध्यान कौं, सावधान सब ठौर ।
श्रीरानी चौहानि है, रानिनु की सिरमौर ।। २ ।।
निज असीस हौ देत हौं, उर मनाइ जगदीस ।
राम कुँवर जयसिंह कौ, जीयौ कोरि बरीस ।। ३ ।।

Then there is a collection of some selected verses of the poets Sundara, Gopāla lāla, Mukunda, Gangā, Chaturalāla, Maṇḍana and Brahma followed by 112 dohās of Anubhava-Prakās'a. Again there are nine miscellaneous dohās, five out which are of Bihārī. The manuscript ends with the following dohas :—

एक वयस एकै बिरछ, एकै भोग विलास ।
सोन चिरैया उडि गई, गहौ राम की ग्रास ।।
चौहानी रानी लता, राम रूप फल फूल ।
खग मृग मधुकरवृन्द सब, परे रहौ गहि मूल ।।

Unfortunately, this manuscript has not been available to us in this collection.

We have seen that Mirzā Rājā Jai Singh had made arrangements for the education of his sons in a Sanskrit College started by him at Kās'ī. Great pandits and poets were employed to teach Sanskrit in that college. At Amber also the eminent Hindi poet Bihārī and Kulapati Mis'ra gave lessons to Rām Singh in Hindi rhetoric. A note on the manuscript of Piṅgala Hamīra (no. 5216) shows that he studied prosody with Harijīvana Mis'ra, a Sanskrit scholar and dramatist. (see pp. 285 and 477). Similarly, it appears that Vis'vanātha Bhaṭṭa of the Chittapāvana Ranade family was also one of his teachers. In the Sṛṅgāravāpikā Nātikā, which was enacted for the entertainment of Kumāra Viṣṇu Singh, under orders of Mahārājā Ram Singh, the sutradhāra makes a mention of it in the Mahārājā's wordings :--

"भो कमलाकरान्तेवासिश्रीविश्वनाथकविविरचिता श्रीचन्द्रकेतुमहीपालचरित्रविराजिता शृंगार-वापिका नाम नाटिकाऽस्तीत्यस्माभिबहुदिनं श्रूयते ।... ... ...

श्रीविश्वनाथकविना सास्माकमनुग्रहबुद्धया पाठिता समर्पिता च ।"

It shows that the Nāṭikā had been composed long before and it is also probable that Vis'vanāth might have been assigned the task of teaching Vṣṇu Singh also. The Bhatta, however, had been living in or visiting Amber till 1765–66 V.S. in the time of Sawaī Jai Singh for whose pleasure he composed 'Rāmavilāsa Kāvya' and having dedicated it to the Mahārājā he proceeded to Kās'ī. (See p 423)

There are some important manuscripts, in Rām Singh's collection, belonging to Mahārājā Anūpa Singh of Bikaner, the founder of the famous Anūpa Sanskrit Library and Kavīndrachārya Sarasvati of Kās'ī, a guru of Dārā S'ukoh which testify his literary contacts with them.

It is a little known fact that the Mahās'abde family of Ratnākara Bhaṭṭa Puṇḍarika, guru of Sawaī Jai Singh, had come in contact with the rulers of Amber even two generations before Sawaī Jai Singh. Deva Bhaṭṭa, father of Ratnākara and a resident of Kās'ī, was known to Rām Singh I and the latter had a great regard for him. Vis'vanātha Bhatta has clearly mentioned it in his Rāmavilāsa Kāvya which he wrote for the pleasure of Sawaī Jai Singh in 1766 V.S. (1709-1710 A.D.) :—

> काश्यां धर्मपरायणो बुधवरः शण्डिल्यगोत्रो महा-
> शब्दोपाख्य इह प्रसिद्धविभव श्रीदेवभट्टो द्विजः ।
> मान्य. सर्वमहीभृता विजयते श्रीरामसिंहार्चितो
> वेदार्थस्य विचारकृत् प्रतिदिनं पुत्रादिभिः शोभितः ॥ १४ ॥ सर्ग ३ ॥

It was due to his association with such pandits, poets and eminent scholars that Ram Singh had acquired a taste for building up a rich library of rare and authentic manuscripts.

The authorship of a drama, Janakī-rāghavam, based on Bhavabhūti's Uttara-rāmacharitam, is ascribed to him but it needs further verification. (see pp. 368-69).

Dhātumanjarī-padadīpikā and Rūpamanjarī-padadīpikā are other two grammatical works which are his compositions. The introductory verse of 'Rūpamanjarī-padadīpikā' denotes his deep understanding and proficiency in Sanskrit language.

> शब्दब्रह्मात्मकं रामनामैवार्थप्रकाशनम् ।
> प्रकृतिप्रत्ययाभ्यासात् साधितं द्योतते रामः ॥

One more work Rajopayoginī paddhati dealing with the daily rituals to beperformed by a king, is ascribed to him. It begins :

विनायकं विभुं रामं गुरूं नत्वा समासत: ।
नित्यानुष्ठानसरणिं स्वोपयोगितयाऽऽरभे ॥ १ ॥

Closing :

दृष्ट्वा भाष्यं निबन्धांश्च मन्वादींश्च स्मृतीरपि ।
पद्धती रचिता सेय नाम्ना राजोपयोगिनी ॥

Colophon :

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीजयसिंहदेवात्मजश्रीरामसिंहदेवविरचिता राजोपयोगिनीपद्धतिः समप्तिमगात् ॥ संवत् १७४१ ज्येष्ठशुक्लाषष्ठ्यां लिखितमिदं पुस्तकं श्रीरामसिंह देवाज्ञया श्रीरामनाथेन । मु० जमरोज ॥

It is a contemporary copy, written at Jamrud in N. W. Frontier Provnice.

The names of some eminent poets and authors patronized by Mahārājā Ram Singh can be enumerated here– Nīlakaṇṭha, the author of 'Gunadūta Kāvya, Yajnes'vara Dīksita, who composed 'Rāmasimhīya Vṛttamayūkhamālā in 1715 V.S., Nīlakantha alias Srīkaṇtha, the author of Kīrti-chandrodaya, Rāghava Bhaṭṭa, son of Gopāla Bhaṭṭa, who wrote 'Hastaka-ratnāvalī, a treatise on the postures of hand during dance in 1730 V S., Sankara Bhṭṭa,son of Ananta, the author of Vaidya-Vinoda and Vis'vanātha Chittapāvana Rānade, the author of Sṛngāravāpikā, Rāmavilāsa and S'ambhuvilāsa Kāvyas. (The only manuscript of Sṛngaravapikā exists in the India Office Library, London.)

Besides Bihārī and Kulapati, Kṛṣṇ'ajīvana, Khaḍgasena, Dūnārāi, Nandana, Prāṇanātha S'rotriya, Rāmchandra Dube and Rūpa Kavi were other Hindi poets of note who flourished in Mahārājā Rām Singh's time.

It appears that this prince had collected a large number of manuscripts by 1718 V S. when he organised his library properly and put his personal seal on important manuscripts of his choice.

The tradition of maintaining a big saraglio and training the inmates in the arts of poetry, dance and drama also seems to have been followed by the Amber house. Poets Bihāri, Kulapati and Prānanātha S'rotriya were initially appointed to impart education to the ladies of Mirzā Rājā Jai Singh's harem. They afterwards gained high positions in the court. There is a very good number of manuscripts which were copied by ladies employed to serve the Mahārānis. This practice is observed to have been continued till late in the time of Sawāi Madho

Singh II. Mohanarāī Pātura, a maid servant of Mahārājā Rām Singh I, composed a poetical work 'Krīdāvinoda' (No. 1959) which proves her competence.

Mahārājā Ram Singh I was a staunch Hindu and always stood for the cause of his religion whenever an occasion arose. He was alleged to have connived with S'ivājī for the latter's escape from the grip of Aurangzeb. He was a man of firm determination and never gave up the path of reighteousness. Shri Kṛṣṇa Bhaṭṭa, who wrote only fifty-five years after Ram Singh's death, praises him for setting S'ivājī and his son Sambhājī free from the prison of the Muslim emperor.

> काले प्रालेयहेमाचलयुगलमपि प्रस्खलेत् सागरोऽपि
> क्षोभेण त्यक्तवन्नो भवति न तु चलेद्रामसिंहोऽतिधीर : ।
> सेवाशु भावमभावितमयवनाधीशकारा विमोकौ
> सद्यो निर्मोच्य भूयस्तरमुपरि भर स्वात्मनः मोऽयमूहे ॥ ४० ॥ सर्ग १ ॥ (ईश्वर विलास)

'The mountains of snow and gold (Himalaya and Sumeru) both may tumble down some day and the ocean may also cross its limits due to disturbances but Ram Singh was so steadfast that he would not move from his firm determination. He relexed S'ivāji and Sambhājī from the impenetrable prison of the lord of Yavanas (Aurangzeb) atonce and took the, whole responsibility on himself.'

Some letters, in Sanskrit, addressed to Ram Singh by the successors of S'ivāji and their officials are traceable in the Rajasthan State Archives, Bikaner, which prove his knowledge of Sanskrit and his itch to throw off the alien yoke. Various ways and means to save Hindu religion from muslim oppression are discussed in these letters.

It was Ram Singh who made adequate arrangements by ordering Sahū Bimaladāsa in 1032 A. H. 1672 A.D. for the safe arrival of the image of S'ri Govindadevaji in the Amber territory.

With all his noble qualities Ram Singh proved to be a deserving son of Mirzā Raja Jai Singh. But ill-fate awaited him when his promising and only son, Mahārajākumāra Kis'an Singh expired in the full bloom of his youth at Parendā in 1682 A.D The king also fell ill and passed away in Kohat on Asoj Badi 5, 1746 V.S. (1688 A.D)

Mahārājakumāra Kis'an Singh was a promising prince. He was born in 1711 V.S., when his grandfather Mirzā Raja Jai Singh was alive, under whose guidence he was educated and trained with care and affection till he was thirteen. After Mirzā Rāja, Ram Singh also managed to give suitable education and training to his heir apperant.

Kis'an Singh seems to have joined the imperial service at a very early age as a firman in his name from Aurangzeb dt. 1034 A.H. (1674 A D.) is available in the Rajasthan State Archives, Bikaner in which he is ordered to attend the Royal Court with the 'gurz bardar' (mace bearer).

It was quite natural for him to have come into contact with some of the poets and scholars who were associated with his grandfather and father. The following manuscripts related to him have been noticed :—

(i) Kis'anavilāsa-Kāvya (No. 935) in Hindi by Janārdāna Bhaṭṭa. It consists of 710 coupletson 'rite' The illustrative verses deal with the good qualities of the Maharajakumara also.

(ii) A copy of Rasapradīpa Tīkā, a commentary on Sangitaratnākara by Nūrkhān in Marathi, was written at Jaisinghpura (Aurangabada) for Kis'an Singh in the year 1737 V. S. (No. 6791). The colophon reads :—

"संवत् १७३७ वर्षे मांगसिर सुदि ७ दिनेऽतीमंगलन् ।। श्री कछवाहावंशे महाराजाधिराजश्री५ रामसिंहजी सुत श्री महाराजकुमार श्रीकिशनसिंहजी वाचनाथं लिखितं च श्रीश्रीरंगाबादीय श्रीजयसिंहपुरा मध्ये ।।"

(iii) A horoscope of Maharajakumara Kis'an Singh is available in this collection It is illustrated with beautiful figures of the grahas, naks'atras and otherdieties together with a portrait of the prince and pictures of the arms and convey ances (No. 1458). It is 456' in length and 13" wide.

From these manuscripts it can be imagined that this prince was interested in poetry and music. He was very fond of falconing. There is hardly any portrait of his to be found in the Sūratkhānā collection, standing, sitting or on horseback, without a falcon on his hand.

It is an irony of fate that a prince for whom a horoscope as long as 456' was prepared, could live a very short life. He died at the age of 28 years only on 10th April, 1682 A.D. (1739 V. S.) at Parendā in the Deccan.

Kis'an Singh's only son Viṣṇu Singh succeded Ram Singh at the age of seventeen in 1746 V. S. (1689 A.D.). After the death of Mahārāja kumāra, Rāmsingh had centred all his care and attention on the well bringing up of his grandson, Viṣṇu ingh. He cherished that his successor should come out a deserving ruler of Amber. He appointed accomplished teachers and instructors for him. His method of education seems to be very liberal in that he kept the youths of high families as his grandson's associates and made timely arrangements for their enter-

tainment. There is an evidence of this fact in the S'ṛngāravāpika Naṭikā' of Vis'vanātha Bhatta Chittapāvana that it was enacted for the entertainmen: of Kumāra Viṣnu Singh and his associates. The Sutradhāra says :—

आर्ये ! विष्णुसिंहकुमार पुरस्कृत्य शृंगारवापिकाभिनयप्रदर्शनार्थं श्रीरामसिंहमहीपालेनाज्ञप्तऽस्मि
अद्यासौ बहुमोदना कविरसो शृङ्गारवापी यथा
गाहन्ता नृपसूनव मुखवशाद्रात्रिन्न जेत्सूक्ष्मताम् ।

Visnu Singh proved himself upto the expectations of his grandfather. Though he was blessed with a very short span of life and rule yet he managed the affairs of his state with great ability and also enjoyed high position in the imperial court like his forefathers. He was posted at Agra and Mathura and lived there for the most of his time and subjugated the rebellious Jats of the vicintiy.

In the field of learning also he maintained the decorum of the court of his ancestors. Some of the poets and scholars were continuing from the time of his illustrious grandfather. He himself possessed a fair knowledge of Sanskrit and appreciated poetry, drama and scholarly works on the Agamas. S'ivānanda Gosvāmi, author of the voluminous Simha-siddhānta Sindhu was his guru. He had his full initiation (पूर्णाभिषेक) performed by the Gosvāmi and offered five villages in Dakṣinā.

आम्बेरेश्वरविष्णुसिंहनृपति पूर्णाभिषिक्तो गुरु
पञ्चग्रामवरान् समर्प्य चरणार्चां तस्य भक्त्याऽकरोत् ।
तेनाभ्यर्चितपादपद्मयुगलः श्री मच्छिवानन्दनो
देवाराधनसिद्धिदा क्षितिमिमां मत्वान्वगृह्णनयम् ॥
(वंशप्रशस्ति:)

This type of initiation is admissible only after attainment of superior spiritual development. This initiation ceremony was performed in 1100 A.H. (1692 A.D.)

S'rikṛṣna Bhatta, author of is'varvavilāsa Mahākāvya, also corroborates that S'ivānanda Gosvāmi gave श्रीविद्यामन्त्र to Viṣṇu Singh but mentions to have offered four villages only.

श्रीविद्यामन्त्रदीक्षाकरणपटुमतेः श्रीगुरोः पादपद्मे
ग्रामान् कामाभिरामांश्चतुर उदसृजत् पूरयन् पाद्यपाथः ।
यश्चैष श्रीभवानीपुरमथनपदाम्भोजभक्तिप्रभावा—
त्रिस्त्रैगुण्य पदं तत्समलभत पर सच्चिदानन्दमेकम् ॥ ७ ॥
(सर्ग 2 ....)

It was due to this initiation that several Tāntrik works were written under his patronage. The manuscripts of Mātṛkānighaṇṭu by Janārdana Bhaṭṭa Trikūṭārahasya, S'rīchakranyāsa and Mālāpratisṭhāvidhi, compiled for him by Rāmanātha from Rudrayāmala and Puras'charanakaustubha are some very important works which mark his interest in Tāntrik literature. Kulapati Mis'ra, who was alive till then, composed 'Durgābhakti-taraṅgiṇi' (in Hindi) for him. His stay in Agra and Mathura aroused his taste in Kṛṣṇalīlā. Govardhanalīlā by Dūnārāi and Govardhanoddharaṇalīla vyāyoga (a drama) by Dhurandhara Kavi are good pieces of poetry composed for his pleasure. Dūnārāi had written a philosophical work 'Bhrāntibhañjani' also. Prāṇanātha S'rotriya, a favourite poet of Mahārājā Ram Singh I, was honoured with the title of 'Kavirāi' by him for composing the poem 'Visanavilāsa' (No. 1083)

He had also founded a city Viṣnupura after his name near Mathura and reinhabitated the twelve famous 'Vanas' (forests) around the capital (Mathura), (I. V. II 4, 8). Like his father he also died at an early age of 28 years in 1756 V. S. (1699A.D.) at Kabul.

Sawai Jai Singh (1699-1743 A. D)

It is believed that a person is born with the qualities acquired by him during his former birth. Sawai Jai Singh was endowed with many extraordinary good qualities that developed his career as a statesman, administrator, reformer and a man of sciences. From his very childhood he displayed signs of superior intelligence, deep understanding, ready wit and a keen foresight to determine his course of action. In all respects he was more than a common man.

Maharaja Vishnu Singh had to remain away from Amber for the most of his time but he had managed to get regular reports regarding the upbringing and education of his sons, Jai Singh and Vijai Singh. Sometimes the princes themselves wrote letters to their father, some of which are still preserved in the Rajasthan State Archives, Bikaner.

We have come across three anecdotes about Sawai Jai Singh's early education.

The first is given in a poem 'Kūrmavilāsa' by poet Chand[88]. Though the composition is a late one (1910 V.S.) yet the dates and events contained in it are supported by other authentic accounts. This story also, therefore, must be based on reliable sources collected by the author It runs thus- Prince Jai Singh was brought up in the Zenana and was not allowed to come out till he attained his seventh year. One day, hearing a great noise in the outer courtyard of the palace, he, somehow, managed to get the side-window of the Zenana-

deorhi-gate opened and came out. The window was locked again from outside. Seeing none else known to him he called the Jaladhari (waterman) and asked about the affairs going on in the State. The Jaladhari apprised him of the chaotic situation which had riped during the absence of his father, Maharaja Vishnu Singh, who was deputed at Mathura. People were crying for wages which had accrued for two years and the Dewans paid no heed to it.

Maharajakumar Jai Singh summoned the Diwan and other officials and advised them to settle down the unrest which was prevailing among the people. They did not take any notice of it and retired after presenting some toys to the prince. This made Jai Singh very serious and he once again sent messengers to call them in his presence. This time they disposed them of by sending some fruits and sweets and resorted to their bed-rooms. When the Chobdars (stick bearers) came back with the above presents and none of the Dewans and officials with them, the Maharajkumar enquired about the affairs. The Chobdars related all the story which made the prince even more grave. He called some of his trusted body-guards and posted them to keep strict watch of his apartments and also sent some of them to arrest and bring the Diwans and other high officials in whatever condition they were found. These orders were carried out and a fine of Rs. 3 lacs was realized from the managers. They were dismissed and Bhikharidas (Bengali) was made *charge de affairs* of the state. Thus the Kunwar assumed light.

Next day Hara Sharma was invited and the Maharajkumar began taking lesson from him on an ominus day offering a Bhet of a gold mohor. In due course of time he studied Kavyas, Mimamsa, Nayaya, Jyotisha, Vyakarana and Music with other pandits and also attained dexterity in the use of arms and ammunitions.

When this news reached Maharaja Vishnu Singh at Mathura, he was very much pleased with the developments and wished to see the Maharajkumar very *soon*'.

The second story, which follows, occurs in the Jayavams'a Mahākāvya (Canto X, Vs. 61-167) by Sitaram Parvanikar, who was a direct descendant of Madhava Bhatta, who was employed to teach Jai Singh and Vijai Singh.

'Madhava Bhatta Sharma of the Maharastra family was born in Parvani village in the Deccan. He had acquired vast knowledge of S'āstras while residing at Kās'i. He came to the court of Maharaja Vishnu Singh at Amber. The king received him with due ablutions. When asked about the purpose of his visit, the pandit explained that he was attracted by the king's great reputa-

tion in the country. About his abilities he expressed with great confidence that he could infuse consciousness even in inanimate objects through his teaching. The king requested him to educate one of his favourite ladies. Accordingly on a day of good omen declared by the astrologers Madhava Bhatta started giving lessons to the king's favourite at his own house. One night the Maharaja entered into a literary discussion with that lady and was rendered answerless due to her thorough knowledge of the subject imparted to her by the guru.

Next morning the king called Madhava Bhatta and received him with great respect. He then requested him to teach his two sons, Jai Singh and Vijai Singh. The brahman, who never told a lie, explained to the king, "while giving lessons to my pupils, I am used to give hard blows on their head, be they young or old, sons of poor people or well-to-do ones. It is likely that your sons or other people may complain against me." The Maharaja said, "I am pleased that you have told the truth and that you treat all your pupils alike." Then turning to the Maharajakumars he he said, "You should now serve your guru and regard him even more than myself."

The princes thus began to study with Madhava Bhatta but Jai Singh did not like the bad habit of the brahman of giving blows on the head. "Being born in the high Kṣatriya race how can one bear a blow on the head', he thought "and if he does, he is the worst of the race." He expressed his views privately to his mother. In the first instance she took it to be a child's complaint but the prince solemnly declared, 'If he hits me next time, the world would become devoid of him or myself.' The queen was stirred to hear this avowed statement of her son and rushed to apprise the king of the Kunwar's attitude.

Next day, the king called his sons and Madhava Bhatta in his presence. First he asked his elder son, "Would you like to study with this guru or not ?" Jai Singh said, "A Kṣatriya can never tolerate to be beaten on the head. I am not inclined to read with him." The younger prince, when asked, said, "No doubt, the teacher is fond of beating but a good Kṣatriya should make but one guru, so I shall continue to study with this pandit and none else."

Thus the younger Maharajkumar carried on with Madhava Bhatta and other arrangements were made for Jai Singh."

Perhaps the next teacher of Jai Singh was Bhaskara Bhatta son of Hari Bhatta the author of Paribhāṣā-Bhāskara and a resident of Amber.[89]

The third story is enumerated by Kunwar Kishore Singh Barahata in his article published in 'Sarasvati' (Hindi), Vol. III, No. 11, November, 1902 A.D.

"Maharaja Vishnu Singh had appointed one Kushla Singh Nāthāvata as a guardian tutor to Maharaja kumar Jai Singh. This Rajput proved to be a very

strict care-taker. He never spared his rod to let the prince spoil. Jai Singh took it very ill and often said, "I shall throw you into jail as soon as I become Raja' The Nathavata would reply, "Do whatever you like when you become Raja but I shall never abstain from my duty."

At last when Jai Singh became Raja of Amber, the first thing, he did, was to put Kushala Singh into prison. In those days the prisoners had to perform all sorts of base works and were taken out for begging their meals in the city with earthen pots in their hands.

One day, when the Raja was passing by the road with his attendants, all on horse back, the prisoner-beggers and their guards stood on one side in a line. Kushal Singh was also there. They all bowed very low to salute the king Jai Singh, having noticed Kushal Singh, moved his horse near him and said, "After all, you have to hold this begger's bowl in your hand". The Nathavat replied, "My lord, it matters little that I hold this pot in my hand but had I been lenient at that time and let you go astray the whole state of Ḍhundhāra would have been reduced to my condition." This remark opened the eyes of the Maharaja, so atonce, setting him free, he bowed to his feet"

With whatever percentage of truth in them, according to the saying नह्ममूला जनश्रुति. (popular stories are not totally unfounded), these anecdotes clearly indicate that Jai Singh showed signs of extra-ordinary wisdom and promise from his very childhood. He possessed an apptitude to learn and grasp new things with great interest. Within no time he acquired primary knowledge of Sanskrit, Diṅgala, Vrajabhāsā, Persian and Arithmetic. It appears that he had toiled to practise calligraphy in his early years as some notes in a pretty hand are noticed on some manuscripts, mentioned to have been corrected by him. Regular practice in horse-riding and the use of bow and arrow was also a part of his early training.

This course of studies could continue for a very short period only as he was called by his father to see him at Mathura in 1752 V S.

सवत सत्रहसय पच दुय, भानु सप्तमी माह ।
राजकुमार मध्यान्हदिन, चढ़िय मिलन नर नाह ॥४७॥

(कूमविलास)

Vishnu Singh called Jai Singh to see him in the Vrajamaṇḍala It was, perhaps, a preparation for sending him to the emperor's court in the Deccan. Jai Singh, having entrusted his home-affairs to Panna, Santosarai and Bhikhari-das, started to meet his father with Jujhar Singh of Nidar, the Thakurs of Bagru and Samoda, Dalela Singh, Banbir of Vataka and Ramchand Dewan,

Thus he met his father after a period of three years. There were great rejoicings in the camp of Vishnu Singh. The Prince was taken out in a procession and alms were distributed. After a few days' stay, the Maharaja gave his son leave to depart for Aurangabad where the emperor was compaigning against the Deccanis. A great army consisting of trusted men escorted him.

In fact, Aurangzeb had sent for Vishnu Singh himself with his army to the Deccan but he was reluctant to leave Agra and Mathura. Through the efforts and recommendations of Begum Zinat–un–nisa, younger daughter of Aurangzeb, who was pouring favours on Visnu Singh, he was allowed to remain at Agra and Mathura provided he sent 'Kanwarji' (Jai Singh) to Aurangabad.[90]

Having stayed in the Vrajamaṅdala for some time in the company of his father, Jai Singh proceeded to attend the imperial court at Aurangabad. He reached there and presented himself before the emperor in the month of Bhadrapada, 1753 V. S. (1696 A.D.)

आए मिलि पतसाह ते, त्रेपन भादव मास ।
डेरन आ आनंद बढ्यो, किह मुद काहि उदास ।।७८।।

(कूर्मविलास)

This meeting of Jai Singh with Aurangzeb is described as a histroic one by local historians, during which he won the epithet of 'Sawai' from the emperor and his victory of the Khelna fort; but according to the official records the title of "Sawai' was confirmed as late as 1713 A.D.[91]

After this first victory Jai Singh returned home in 1754 V. S. (1698 A.D.).

सतरासै चौवन समत, अगहन बुदि सनिवार ।
अवल फतै करिकै अये, निज गृह राजकुमार ।।१०६।।

(कूर्मविलास)

Thus the Raj Kumar's studies were interrupted for about two years but it appears that some pandits and learned teachers accompanied him during his compaign and continued imparting lessons to him. He had hardly resumed his regular studies after returning from the Deccan when the sad news reached Amber from Kohat (Vanora) on Phagun Budi 10, 1756 V. S. that Maharaja Visnu Singh went to Visnupura (Heaven) on Magha Budi 7, 1756 V. S.

खबरि वनौरै ते अई, फागुन बदि दशमंह ।
विसनपुरहि बसि विसननृप, सप्तमि माह बुदह ।।१६६।।

(कूर्मविलास)

Jai Singh was installed as king of Amber on Phagun Sudi 7, 1756 V. S. He now again started his studies with increased interest but was called by Aurangzeb in April, 1700 A D. (1757 V. S.) to join duty in the Deccan. Accordingly, he went there and successfully took part in many battles. This was the beginning of his military and political career. There was youth (यौवन), wealth (धन सम्पत्ति) and power (प्रभुत्व) to indulge him in luxuries of life but his discretion (विवेक) prevented him from doing so. Along with his zealous involvement in warfare and political activities he was devoted to the exalted pursuit of knowledge, learning and righteousness. He continued studies in Rajasthani, Hindi, Sanskrit, Persian and Arbic languages, Dharmasastra Literature, prosody, Jyotis'a and Mathematics with his accomplished teachers. He was also interested in hearing the old tales of his ancestors and Rajput heroism and character

It is said that his interest in Astronomy and Mathematics was stimulated due to his contact with Pandit Jagannath Samrat who had come to his court from the direction of Yama South) and who excelled even Garga with his vast knowledge of Jyotis'a and Mathematics. His father's name was Ganes'a and that of grandfather Vitthala. Jagannath was appointed to teach Vedas to Jai Singh and it was he who gave Gayatrimantra to him at the time of his (Jai Singh's) Yajnopavita ceremony performed at Sagarpur on the banks of S'ipra river in 1771 V S. (Jyestha Budi 13) and got the designation of 'Rajaguru'. Jai Singh had pitched his camp there after the flight of Ruhellas from the battle-field.

चढ़े नृपति जयसाय, पंचमहि की तह बेरा ।
गये रूहेले भाजि, किये सागरपुर डेरा ।।
लखि सरिता सु पुनीत, भूप तह मत्र निचारे ।
लेके यज्ञ–उपवीन मत्र गायत्री धारे ।।
जगन्नाथ जोसी तबै, गुरुता पदवी पाय ।
कूच कियो महाराज मग, छत्रसाल मिले आय ।।७६।।

(कूर्मविलास सवाई-जयसिंह चरित्र)

Jagannāth Samrāt acted as the chief priest when Sawai Jai Singh laid the foundation of Jaipur city on Pausa Budi, 1784 V S.[४२]

It appears that Jai Singh had an aptitude for Jyotis'a from the very beginning. Two manuscripts of भास्वती (No 5572) and वाराही संहिता (No. 5569) written for him in 1758 V.S. (when he was only thirteen) are available in this collection. With the association of Jagannath Samrat he became increasingly interested in the science and through constant study gained knowledge.

of its rules and principles. In course of time he found the astronomical tables of Hipparchus, ptolemy's Almagest and the works of Ulughbegh and others which had been in vogue over the centuries, to be defective. He, therefore, set himself to the task of bringing out accurate tables corrected by himself after making a through study of the Hindu, Muslim and European methods and comparing them with his own observations.

He. therefore, collected and studied the astronomical works of his predecessors and contemporaries. It would be interesting to give here a list of foreign printed books colleeted by him which are available in the Pothikhana :—

1. Historia Coelestis Britannica by Flamsteedious, Vols. I, II and III (Nos. 84–85) : printed in 1725 A. D. The contents of Vol. III are (1) Prolegmene, (2) Stellorum and Fixarum, (3) Claudii Ptolemaei ānd Uluqhbeghi, fixarum catalogie, (4) Jabulac Astronomicac.
2. Observations Chinoise, Vol. II by P. Gaubil (1732 A. D.) ; No. 47 J. M.
   (1) Mathematics, (2) Astronomy,
   (3) Geography, (4) Chronology and
   (5) Physics.
3. Ad Astrum (Astronomy) (1557 A. D.) ; bears a seal No. 48 J. M.
4. Dictionarium Latinum (16th c) ; No. 49 J. M.
5. Description and use of sector and other instruments (Geometry) (1636 A.D.) ; bears a seal ; No. 51 J. M.
6. The pathway to knowledge ; printed at Paules Churchyard, London ; (1551 A. D.) bears a seal ; No. 52 J. M.
7. Seamen's Calander (English) ; 16th c; No. 53 J. M.
8. Common accidence examined (English Grammar) by Charles Hoole ; printed at Mercus Chappel, London ; (1663 A. D.); No. 55 J. M.
9. Traite de physiques (1675 A. D.) ; No. 57 J. M.
10. Sphera (Latin) by Aliay joseph-du-Buoy written in 1732 A. D. at Jaipur. (Reserved collection) No. 36.

As Jai Singh had the works of La Hire, Flamsteed and others he must have been acquainted with the principles of Kepler, Galile and Newton also. He was mainly concerned with the accuracy of the instruments and practical observations for the preparation of a new Sarani. He, therefore, consulted nearly all the known works of the Muslim astronomers also and tried to collect the most of them. It

would, therefore, be relevant to reproduce here a list of manuscripts on Muslim Astronomy, available in this collection :—

1. Jam-e-Sahi (17th c) ; No. 2 (AG).
2. Zich-Ulughbeghi by Mulla Chand s/o. Bahauddin (acquired in 1725 A. D., 1782 V. S.) ; No. 6 (AG).
3. Zich-Khaqani (Ailkhani) by Jamshed s/o. Mahamud. (Composed in 816 A.H. acquired in 1728 A.D 1785 V. S) No. 9 (AG).
4. Zich-Muhammad Shahi (2 contemporary copies in the handwriting of Jagman) Nos. 4 & 8 (AG).
5. Zich-Barjandi by Abdul Ali s/o Mohammad Hussain (composed in 929 A.H. and copied by mohammad Momin in 1015 A.H.—1603 A. D.) ; No. 5(AG).
6. Zich-Shahajehani by Ibrahim Dehlvi written by jagman in 1038 A. H.= 1628 A. D. ; No. 12 (AG).
7. Second copy of the above acquired in 1725 A. D.=1782 V.S.): No. 14(A.G.).
8. Tahafim-ul-Avval (Sana-at-ul-Janjim) by Hakim Hatati Yamuni and Arastatalis, (1491 A. D); acquired in 1782 V. S.=1725 A. D., No. 7 (AG)
9. Tehrir-ul-Majisti (acquired in 1782 V. S.=1725 A. D.) ; bears two faint seals ; 2 copies Nos. 19 and 20 (AG).
10. Manazar-e-ibn-e-Hasim with ct. by Mohammad Afti p/o. Ziauddin Masud Shirazi (931 A.H.=1524 A D); bears a paint seal; No. 17 (AG).
11. Risala-ayat-al-kursi (1667 A.D.) accuired in 1782 V.S.=1725 A.D.) No 90 (AG).
12. Lavahe-ul-Qamar (Chandra-Siddhanta) acquired in 1782 V.S =1725 A.D.; No. 91 (AG).
13. Sharah-e-Chighmani with ct. Qazizadah Rumi, acquired in 1782 V.S.=1725 A.D. bears four faint seals; No. 18 (AG).
14. Sharah-Zich Mirza Ulughbegh (composed in 857 A.H.; dated 1136 A.H.= 1703 A.D.); acquired in 1784 V.S.=1727 A.D.; No. 11 (AG).
15. Sharah Tazkirah Mulla Nizam by Mulla Nizam Hassan Neshapuri. It is a commentary on the work of Nasiruddin Tusi; acquired in 1782 V.S =1725 A.D.; No. 21 (AG).
16. Second copy of the above No. 22 (AG).
17. Sharah-Shamshiya-hisab by Maulana Ali Barjandi Abdul Ali with commentary by Hasan Neshapuri (924 A. H) ; acquired in 1782 V. S.=1725 A. D.; bears two illegible seals, No. 10 (A. G.)

It is said that at first the Maharaja constructed some brass instruments in accordance with the Muslim books but he found them unsatisfactory. He, therefore, invented his own instruments and constructed their masonary structures and included them in the large observatory built by him at Delhi in 1724 A. D. A list of the instruments designed by the Maharaja is given in a manuscript (261/31-MJM) titled as यन्त्रप्रकार: (No. 31 AG). The subject headings dealt with in this work are as below :—

(१) क्रान्तिवृत्तसाधनम्,
(२) सर्वदेशीयकपालयन्त्रस्य कर्तव्यता,
(३) सारणीप्रकार:,
(४) प्रक्षाशा:,
(५) चूडागणितस्य यन्त्रप्रकार: and
(६) श्री महाराजाधिराजविरचितयन्त्राणि :—
    (१) जयप्रकाशयन्त्रं (Invented by Jai Singh),
    (२) नाडीवलय: (Sun-dial),
    (३) क्रान्तिवृतं (Ecliptic instrument),
    (४) पलभायन्त्रं,
    (५) दिगंशयन्त्रं (Azimuth instrument),
    (६) शरयन्त्रं,
    (७) अग्रयन्त्र,
    (८) याम्योत्तरमिति:,
    (९) जातुलहलक,
    (१०) यन्त्रराज:,
    (११) जातुशुकवर्तन,
    (१२) सुदसफकरी (षष्ठांश),
    (१३) जातुशुकर्तन,
    (१४) शंकुयन्त्रं, and
    (१५) प्रतिराशीना क्रान्तिवृत्तानि ।

Jai Prakash, Ramyantra and Samrāṭ-Yantra are said to be invented and designed by Jai Singh himself. The first was named after the inventor, the second after Ram Singh I and the third, perhaps, after Samrāṭ, the guru.

It may be pointed out here that these instruments were designed for principal observations to form a basis for the 'Sāraṇī' in Zich-Muhammad-Sahi under orders of Emperor Muhammad Shah.

After seven years of hard work Jai Singh was in a position to prepare his new 'Sāraṇī' and, therefore, constructed more observatories at Mathura, Benaras, Ujjain and Jaipur in order to confirm his findings.

It would amount to an unnecessary occupation of space if titles of all the *granthas* on Hindu astronomy, collected, composed or translated from foreign works, are repeated here as the same may be surveyed in the index ahead. However, the most notable amongst them may be mentioned here :—

1. Samrāt-Siddhānta by Jagannātha Samrāt. The author himself says that it is the Arabic work Majisti rendered into Sanskrit for the satisfaction of Shri Jayasimha and the benefit of the mathematicians.
   The work was completed in 1785 V. S. The manuscript is in the reserved collection.

2. Rekhā gaṇita by Jagannātha Samrāṭ. It is a Sanskrit rendering of Euclid's Geometry—(See pp. 431–32); Nos.5372–73.
3. Ukara-granthaḥ by Nayanasukhopādhyāya ; copy written in 1786 V. S.= 1729 A. D. by Lakṣmīdhara Lekhaka and acquired in 1787 V. S.=1730 A. D.; (No. 44 AG).
4. Zich-Nityānandī Shāhjahāni by Nityānanda s/o Devadatta; dated 1784 V. S.=1727 A. D. ; scribed by Gaṅgārāma ; No. (23 AG),
5. Zich-Ulughbeghi (Sanskrit translation); No. (45 AG),
6. Sharah-Tazkarah Barjandi—a Sanskrit rendering by Nayanasukhopādhyāya, dated 1786 V. S. (1729 A. D.) ; scribe—Kṛpārāma; No. (46 A.G.),
7. Soma-siddhāntaḥ (dt. 1786 V. S.=1729 A. D.) ; No. (47 A.G.),
8. Hayāta-granthaḥ (1787 V. S.=1730 A. D.) translated from Persian into Sanskrit , scribe-Tikārāma Jyotisi ; acquired in 1795 V. S.=1738 A. D. ; No. (44 A.G.).
9. Jātaka-saṁgrahaḥ or Jātakarājapaddhatiḥ by Yas'aḥ Sāgara; composed in 1762 V. S =1705 A. D. under orders of Sawai Jai Singh; No. 5402 (K. M.).
10. Makaranda Jyotiṣa-ṭippanam : copy prepared by Tulārāma for Sawai Jai Singh in 1763 V. S.=1706 A. D. No. 5197 (K. M.)
11. Muhūrtakalpadrumaḥ by Harilāla Mis'ra, pupil of Jagannātha Samrāṭ ; appears to be a contemporary copy ; No. 5502 (K. M.)
12. Muhūrta-S'iromaniḥ by Harilāla Mis'ra, pupil of Jagannātha Samrāṭ ; a contemporary copy (see p. 83) ; No. 5017 (K. M.).
13. Vārāhī Saṁhitā (1758 V. S.) ; No. 5569 (K. M.).
14. Vṛahajjātakam (1787 V. S); No. 5582 (K. M.)

15. Sūryasiddhāntaḥ by Prajāpati; copy prepared in 1762 V. S.=1705 A. D.; No. 5403 (K. M.)
16. Sūryasiddhānta-vichāraḥ ; written for Sawai Jai Singh in 1763 V. S. =1706 A.D. ; No. 4955.
17. Somasiddhānta-bhāṣyam by Chandes'vara Maithila ; copy dated 1762 V.S.=1705 A.D.; 5189 (K.M.).

Kevalarāma Jyotiṣī (S'rimāli) was another important astronomer of Sawai Jai Singh's court. He compiled Jayavinoda, Rāmavinoda, Dṛkpaksa and Jīvachchhāyā Sāraṇīs (tables) and started bringing out Jayavinoda-Pañchānga which was accepted as an authentic Pañchānga (calander) throughout the country. There is a big collection of these Panchāngas in the Pothikhana belonging to Sawai Jai Singh's time and his descendants. The earliest ones are written on cloth. It is still published by Kevalrāma's descendants every year in the month of January (on Makara-Sankrānti). He also prepared Tārā Sāraṇī based on Ulughbegh's tables. Another important work by him is Brahmapakṣa-nirāsaḥ.

Among the non-Hindu scholars, who assisted Jai Singh in his work, were Muhammad Sharif and Mahammad Mahdi. The former was sent "to some place where the southern pole was over head" and the latter to 'further islands'. Also 'some skillful persons were sent to Europe with Padre Manual'. Mr. G. R. Kaye informs in his 'Astronomical Observatories of Jai Singh' (pp. 5–6) that Father Figueredo, a Portugese Jesuit was sent to Portugal. Also two priests set out from Chandranagar to Jaipur on January 6th, 1734, at Jai Singh's request. One of them was Father Boudier. He also brought with him Pedro De Silva Leitreo who was a scientist and physician. He settled in Jaipur and his descendants are still living here. They are perfectly Indianised.

Another important group of manuscripts collected by Jai Singh, deals with religion and devotional philosphy. The Mahās'abde family of the South-Indian Brahmins, who resided at Kās'ī had come in contact with the ruling house of Amber much earlier. Maharaja Ram Singh I paid much reverence to Deva Bhaṭṭa of Kās'ī. His (Deva Bhaṭṭa's) son Ratnākara Bhatta came to Jai Singh's court sometime before 1765 V. S. (1708 A. D.), when he performed the Vedic sacrifice, Vājapeya Yajña at the instance of the Maharaja. Vis'vanātha Chittapāvana Rānade, who was an eye-witness to this Yajña, has given a detailed and graphic description of the sacrifice in his 'Rāmavilāsa Kāvya' (see pp. 421–427). Ratnākara compiled a voluminous work 'Jayasimha-Kalpadruma' on daily rituals and periodical sacrifices for Jai Singh, who faithfully observed them throughout his life.

He also granted a big Jagir to Ratnākara Bhaṭṭa and his relations and regarded the family as Rājgurūs.

Several other works on Vedic rituals were also compiled (some of which are little known) for the pleasure of Sawai Jai Singh e. g.—

(१) अग्निष्टोमयागे सोमहौत्रप्रयोग: (1772 V.S.),
(२) महाव्रतहौत्रम् (1795 V.S),
(३) वृहस्पतिसवस्य हौत्रप्रयोग: (18th c.),
(४) पौण्डरीकसप्तहौत्रप्रयोग: (18th c.),
(५) वाजपेयहौत्रप्रयोग: (18th c.),
(६) यजुर्वेदसंहिता (written for S. Jai Singh in 1774–75 V S.),
(७) अथर्ववेदसंहिता scribed by रघुनन्दन of मधुपुरी for S. Jai Singh,
(८) विष्णुगूढश्रौतकर्म by देवराम पौण्डरीक (1794 V.S.),
(९) अश्वमेधस्य हौत्रम् आश्वलायनसूत्रानुगतं, (सवाईजयसिंहेन कृतो यज्ञ:),
(१०) अग्निष्टोमयाजमानप्रयोग: (सवाईजयसिंहमहाराजानामिदं पुस्तकम्) and
(११) अश्वमेधहौत्रपारिप्लवाख्यानम् by दिवाकर पौण्डरीक etc.

Sawai Jai Singh performed many sácrifices and he is often mentioned as दीक्षित (initiated) and पञ्चाधिकशताश्वमेधयाजि (one who has performed one hundred and five अश्वमेधs) in a number of colophons of manuscripts in this collection. Some scholars observe that it is an exaggeration but his strict adherance to such sacrifices and a spirit to revive the Vedic performances is revealed from the attributes used for him in the following verse occuring at the end of ब्रह्म-बोधिनी, a commentary on भक्ति-सूत्र compiled by himself—

कृतषोडशदानेन सर्वतोमुखयाजिना ।
वाजपेयाग्निचयनसप्तसंस्थाविधायिना ॥
महाराजाधिराजेन जयसिंहेन धीमता ।
सूत्रवृत्ति: पवित्रेयं ग्रथिता ब्रह्मबोधिनी ॥

The phrase "सर्वतोमुख (मख) याजिना" suggests that he performed all sorts of यज्ञs or in every direction wherever he went. The epithet पञ्चाधिकशताश्वमेधयाजि may, therefore, mean that he performed all sorts of हौत्रs, इष्टिs (animal sacrifices) and other यज्ञs including the famous अश्वमेधयज्ञ, all bringing the number to one hundred and five.

There is a chart of animals, sacrificed by Sawai Jai Singh, executed on cloth and preserved in the Maharaja Sawai Man Singh II Museum It may be presumed that all these animals were used during the performance of the इष्टिs । (see plate no. XV)

Along with his studies in science and ritual literature Sawai Jai Singh developed his interest in the four principal Vaiṣṇavaite schools of devotion viz. Nimbārka, Madhva, Vallabha and Rāmānujīya, all devoted to the incarnations of Viṣṇu.

He collected all the authentic works of the founder exponents of these sects which consisted of their commentaries on Brahmasūtra of Vyāsadeva, the Bhāgavata and the Gītā. They interpreted these works according to the principles of their Sampradāyas and attempted to appropriate the six systems of Indian philosophical thought in the exaltation of the Bhakti cult.

Having critically studied the main works on Bhakti Sūtras of Vyāsadeva and commentaries by the exponents of different sects Sawai Jai Singh made out that no material controversy existed in them. It was only apparent. He, therefore, himself compiled a Vṛtti on these Sūtras under the title ब्रह्मबोधिनी and tried to reconcile the different views held by the Āchāryas:—

महाराजाधिराजेन जयसिंहेन धीमता ।
सूत्रवृत्तिः पवित्रेय ग्रथिता ब्रह्मबोधिनी ।।
...............अनेन श्रीसीतारामौ प्रसीदताम् ।।

His associate scholars like S'rī-Kṛṣna S'armā, S'ivarāmā S'armā and others also wrote such commentaries under his orders.

Sawai Jai Singh then attempted to coordinate the principles interpreted by the Ācharyas in their commentaries on major works like Bhāgavata and Gītā and got discourses written on them e g. श्रीधरी मगतिः, षट्संदर्भसंगतिः रामायणविरोध-परिहारः, अवतारतारतम्यनिरूपणम्, निम्बादित्यभाष्याविरोधव्याख्यानम्, भक्तिसिद्धान्तप्रकाशिका, श्रीधरीकण्टकोद्धारः, सर्वात्मभावनिरूपणम्, सिद्धान्तैक्यप्रकाशिका, ज्ञानविवृत्तिः कर्मविवृत्तिः and भक्ति-विवृत्तिः etc. । [93,94]

His efforts to coordinate the differences of all the Vaisnava cults are appreciated by Venkatāchārya of the Rāmānuja school in his work भेदस्थापनम् (No. 2644) in the following verse:—

परस्परविरुद्धयोरपि नरत्वसिंहत्वयोर्विरोधशमनं व्यरचयन्नृसिंहो यथा ।
तनोति जयसिंहभूपतिरसौ मतानां तथा विरोधपरिहारतः सुदृढैककण्ठ्यं सुधी ।

'As, in the past, Nṛsimha (the fourth of the ten incarnations of Viṣṇu) supressed the antimony between a man and a lion (by joining the head of a lion with the neck of a man) so does the wise and learned king Jai Singh make the representatives of different sects speak firmly with one voice by rectifying their outward differences'

Either because of being a descendant of Rāma or due to his association with Ratnākara Paundrik, whose family is repeatedly described as रामाङ्घ्रिसेवाप्रवण (inclined to the worship of Rāma), Sawai Jai Singh, at first, seems to have been disposed to the Bhakti of Rāma, the incarnation of Viṣṇu. Several works, therefore, were collected and compiled for and by him dealing with the supremacy of Rāma e.g. भुशुण्डिरामायणम्, रामकर्णेश्वरम्, रामतत्वप्रकाश:, रामपूजाविधि:, रामोज्ज्वलमधुरस्तोत्रम् by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि, रामार्चनचन्द्रिका by आनन्दवन, रामचन्द्रोदयकाव्य by श्री कृष्णभट्ट कविकलानिधि, रामचरित्र भाषा by पूरण कापडी, रामतत्वप्रकाश भाषा, रामायण किष्किन्धाकाण्डकथा by रसराशि किशोरमणि, रामगीता, रामगुणसंग्रह, रामचन्द्रपूजानुष्ठानम्, रामचन्द्राख्यानसग्रह: (from Various Puranas), रामचरित्राध्याय (पुराणसमुच्चये), रामतापनीयोपनिषद् (with ct.), रामतारकमन्त्रविधि:, रामनाममाहात्म्यम्, रामपूजापद्धति: (according to various sects) रामपूजाप्रकार: by माधवभट्ट, रामरास (from हनुमत्संहिता), रामवैभवम्, रामशिलामाहात्म्यम्, रामश्लोकशतकम्, रामसदर्भ: (bv himself), रामसारसग्रह: (by राम s/o विट्ठल), रामानुस्मृतिस्तोत्रम् etc. & the various रामायणs.

During his first visit to Vrajamandala in his early age Jai Singh had become interested in the frolics and playful life of Kṛṣṇa. Afterwards, when he stayed at Mathura and Agra as governor, his contacts with the influencial exponents of Gaudiya sect attracted him very much and on account of his natural coordinating disposition he found himself inclined to follow a life of devotion to Rādhā and Kṛṣṇa as a redress to all wordly binding factors. He, therefore, diverted his course of studies to the Gaudiya literature and found delight in compiling and collecting important works dealing with the principles of this Sampradāya.

The Chaitanya cult of devotion owes its origin to Mādhvite, the first sect of Vaiṣṇavism, based on Vrndāvana Līlā of Kṛṣṇa. The works of Mādhava, the founder, are mostly based on the Bhāgavata-Purāṇa and thus Rādha does not appear in his cult. Later, the Viṣṇu Swamis, who are much the same as the Mādhvites, introduced Rādhā in conjunction with Kṛṣṇa in their system of worship.

Both the above sects are analystic in their philosophical system. Then came Nimbārka, who developed the principle of Bhedābheda or Dvaitādvaita. According to him God and soul are one but can be conceived distinctly also. It was Nimbārka

who exalted Rādhā as the eternal consort of Kṛṣṇa, who incarnated and functioned with her Lord in the Vṛndāvana scenes. In Nimbārka literature Rādhā enjoys the highest dignity unattained by any other gopī.

Vallabhāchārya, in early sixteenth century, founded the Puṣṭimārgīya Sampradāya. In his philosophical discourses he seems more akin to the Advaitavāda of S'aṅkarāchārya but in his theology he followed Nimbārka and thus his sect came to be known as Vis'iṣṭādvaita.

Chaitanya, the founder of Gauḍīya Sampradāya, was born in 1486 A. D. in Navadvīpa (Bengal). He was a charming child and so given the epithet of Gaura or Gaurāṅga which continued throughout his life and even after upto this day.

Gaura's whole life was dedicated to the devotion of Lord Kṛṣṇa, who became the centre of all his thought. His daily programme occupied his day in reading scriptures at various homes of his faithful followers and the evenings were spent in chorus-singing in praise of Kṛṣṇa. The duration of kīrtana increased day by day and often the emotional intensity sent Chaitanya into a swoon.

With the growing popularity of the movement people from all sections in Bengal thronged around Chaitanya and joined his cult of devotion. Among them were the two brothers Rūpa and Sanātana also, the ministers of Hussain Shah. Chaitanya sent them both to Vṛndāvana and assigned the task of re-discovering the forgotten sites and buried images of Kṛṣṇa and also of teaching the Vaiṣṇava faith to the people by word and pen. Along with these two brothers he deputed other Gosvāmīs also to Vṛndāvana and they all created the theology of the sect with much outstanding power. The spirit which Chaitanya had infused in his nearest followers was carried out in full and besides inspiring people for devotion to Kṛṣṇa, the sites of His feats were recovered with great enthusiasm. Some great temples were built at Vṛndāvana under the influence of the Gosvāmīs. The finest of these temples was that of S'rī Govindadevajī, built by Maharaja Man Singh of Amber in 1590 A.D. as recorded in the stone inscription there. In his 'Mathura' Growse remarks 'it is the most impressive religious edifice that Hindu art has ever produced, at least in Upper India'. The temples of Gopīnāthajī, Jugalakis'orajī and Madanamohanajī are the other three which were built at the same time at the cost of neighbouring rajas. The founder of Rādhādāmodarjī's temple was Jīva Goswāmī, nephew of Rūpa, and Sanātana. It is said that the remains of the two uncles and the nephew are lying in the premises of this temple.

Later, the temples of Govindadevajī, Gopīnāthajī, Madanamohanjī and Rādhādāmodarajī were built at Jaipur and except that of Madanamohanajī the idols of other three dieties are still here.

Chaitanya was more of a Bhakta than a social reformer. His primary concern was religion– a religion of his own experience engendered by him among others. But it cannot be denied that some major reforms came into the society as a by-product of his catholic devotion. He possessed a very broad view that all men, of any caste or creed, high or low, could participate in common worship–Sañkīrtana. He established a brotherhood of Bhakti and accepted even convert muslims like Haridāsa, Rūpa and Sanātana in his cult and they, later on, attained great sanctity and scholarship in the sect. There was a message of religious freedom in his cult of loving devotion, which appealed to the hearts of common people.

Influence of Chaitanya's sect on literature and art was by no means of little significance. Old manuscripts, mostly of the Vaiṣnava scriptures and other branches of knowlege are recoverable from the private homes, temples and repositories in palaces of rajas and their mandates who collected and preserved them out of their religious veneration. The bulk of these collections consists in the hand-written copies of Bhāgavata, Gītā, Gītagovinda and other literature on dealings of Rādhā and Kṛṣna. Most of them are found profusely embellished with exquisite paintings and are written by accomplished calligraphists. Almost all schools of Northern Indian Paintings adopted the theme of Rādhā and Govinda for execution and tried to surpass each other in display. We need not reiterate the popularity of the lovers as a common subject for medeaval Indian poetry. The Kathak school of dance was greatly influenced by the 'Kīrtan' of the Vaiṣṇavas.

In short, Chaitanya's movement served to stimulate general educational devices among the masses and provided chances for the talented ones to rise into real scholarship.

Now a bit of the theological conception of the Chaitanyaists may be dealt with. The *Reality* possesses three familiar attributes सत्, चित् and आनन्द The Vaiṣnavites hold that आनन्द is the real key to interpret the Supreme Being. 'It is pure bliss, self-differentiated, the ground of all life and the source of all *sentiments that* gives human life its meaning and value.' *It* is the real essence of being रसो वै स: The Chaitanyaists hold that Kṛṣ*na* is the Supreme Being. चित् is his chief power and it manifests through the ह्लादिनी शक्ति (the power of delight). Through this power all derive delight in love, diety and creatures. The Chaitanya-Chandrāmṛta explains—'It is named ह्लादिनी because it gives delight to Kṛṣṇa, who tastes delight through this power, Kṛsṇa, himself is Delight and tastes delight. ह्लादनी is the cause *of devotees' Delight*, the essence of this power i.e प्रेम. It is why the devotion of this sect is called प्रेमा भक्ति।

The difference between the Reality and its 'chief power of delight' is incomprehensible, therefore, the school is named अचिन्त्यभेदाभेद (incomprehensible dualistic monism).

Later, the sect was divided over the interpretation of Rādhā. These were स्वकीयावादिन: and the परकीयावादिन: । The former, mostly the Vṛndāvana Gosvāmīs, held that Rādhā was the eternal consort of Kṛṣṇa and quite inseparable from Him. The परकीयावादिन:, pleaded on the grounds of the Bhāgavata-Purāṇa, (S'ridhara's commentary on the Tenth Skandh), Jayadeva's and Vidyāpatī's songs, that she was His mistress and not wife; still they agreed that the Two were inseparable and their oneness and separate identity could not be comprehended.

Sawai Jai Singh, being interested in the sampradāya, invited views of the leading Gosvāmīs of Vṛndāvana on the origin of the faith and the controversies therein. Gosvāmī Shyāmācharaṇjī of the Gopīnāthajī Temple wrote to him with reference to Bhāgavata, Mahābhārata, Vāyupurāṇa and other great exponents of the cult that Kṛṣṇa himself took incarnation in the form of Chaitanya Mahāprabhu in order to revive the cult of Bhakti and to explain the mystery of it. His pārṣadas (attendants) and weapons also came on the earth. Thus the origin of the sampradāya rests with Chaitanya, who was Hari Himself. (K.D. No. 1519)[95]

As regards Rādhā's position the four Gosvāmīs, Subalānanda of Madanmohanajī Temple, Jagannātha S'armā of Govindadevajī Temple, S'yāmācharaṇa of Gopināthajī Temple and Gopīramaṇa S'armā of Rādhādāmodarajī Temple explained to him that the controversy of स्वकीया (wife) and परकीया (mistress) was immaterial in that the union of the Reality and Its 'chief power' was certain when the Līlā was over (K.D. No. 1521).[96]

The Ultimate Reality, according to the Vaiṣṇavas, could be attained through Karma (action) Jñāna (knowledge) and Bhakti (devotion). Jai Singh, therefore, got explanatory discourses written on these by Kṛṣṇadeva Bhaṭṭāchārya of Chaitanya mata and Bālakṛṣṇa alias Lālū Bhaṭṭa of the Vallabhāchārya sect. On going through them he found that there was no difference of material character. He, therefore, himself compiled Siddhāntaikya-prakās'ikā (K. M. No. 2625) and called for the opinion of the other cults of Nimbārka and Rāmānuja. Vṛndāvana Gosvamī of the Nimbārka mata wrote to him that the principles of S'aṅkarāchārya were agreeable to Nimbārka and the same were agreed to by him.[97] In his 'निम्बार्कीया गुरुपरम्परा' (P.K. 33/207) he pointed out that the teachings of Chaitanya were not different from those of Nimbārka :

'श्रीचैतन्यस्वामिभि: श्रीनिम्बादित्यमतस्थितै: ।
सविशेषनिर्विशेषमुभयं स्वीकृतं हि तै: ॥ ६९ ॥
अचिन्त्यया प्रभो: शक्त्या चोभयार्थश्रुतेर्बलात् ।
भगवद्देह- स्तत्संगिवस्तूना नश्वरत्वधी: ॥ ७० ॥
मायाकंचुकतोऽज्ञया नातिवास्तविकीति च ।
हरिसम्बन्धाभिन्नस्य मिथ्यात्व जगत खलु ॥ ७१ ॥
चिद्रूपेणैव जीवस्य ब्रह्मणाप्यैक्यमुच्यते ।'

He further endorses the views of Sawai Jai Singh included in भावार्थ-दीपिकाभाव (K.M. 2823–24)

'भावार्थदीपिकाभावे तथोपोद्घातग्रन्थने ।
जयसिंहमहाराजैर्निम्बादित्यमतस्थितै:
सर्वशास्त्रार्थनिपुणै: सर्वं तत्प्रकटी कृतम् ॥ ८१ ॥

भावार्थदीपिकाभाव is otherwise mentioned as 'श्रीधरीकण्टकोद्धार' written by शिवराम शर्मा under orders of Sawai Jai Singh, the original copies of which are available in this collection. (See p. 114).

Some Vaiṣṇavas did not recognise the Gaudīya Sampradāya as an independent sect as it did not possess any separate Bhāṣya on the Vedānta Sūtras. They used to say :—

सम्प्रदायाश्चत्वार: पचमो नैव विद्यते ।
पाद्मोक्तवचनेनैव निर्णीत पण्डितै: किल ॥

Baladeva Vidyābhūṣana, pupil of Vis'vanātha Chakravartī, the famous commentator on Bhāgavata Purāṇa, therefore, wrote a fresh Bhāṣya within a short period. It is said that he did this at the instance of Sawai Jai Singh. He resided in the temple of S'ri Govindadevaji at Jaipur so long as he wrote the commentary, which is named also as 'Govinda Bhāṣya'.

This effort on the part of Sawai Jai Singh seems to have been made in order to soothe down the differences between the sects. Some of the works related to Chaitanya Sampradāya collected, compiled and studied in comparison with the principal woks of other sects by the Mahārājā may be mentioned here :

Works of Bālakṛṣṇa Lālū Bhaṭṭa of the Vallabha Sampradāya (p. 246), works of कविकर्णपूर (pp. 224 & 243), भक्तिसारसिद्धान्त: by कविराज (No. 2643), works of कृष्णदेव भट्टाचार्य (p. 226), works of गोपालभट्ट (p. 230), गीतगोविन्दटीका by चैतन्यदास (No. 425), गीतगोविन्दटीका by जगद्धर (No. 3996), राधाप्रेमाष्टकम् & राधामाधवप्रात:स्मरणम् with commentaries by गोविन्द (Nos. 902 (1 & 2), 1595),

works of जीव गोस्वामी (p. 235), रामानुजीयनित्याराधनविधिः by त्रिमल्ल (No. 2704), भागवतविवरणम् by देवकीनन्दन (4080), भागवतदशमस्कन्धटीका भावप्रकाशिका by नरसिंह आचार्य (No. 4113), पांचरात्रप्रामाण्यविचारः by नाथ मुनीन्द्र (No. 2596), गीतगोविन्दटीका by नारायण पण्डित (Nos. 424 and 511), रघुपतिरहस्यप्रदीपिका by नारायण मुनि (No. 408), चैतन्यभागवतम् by नित्यानन्ददास (Nos. 7633 to 7635), विष्णुभक्तिचन्द्रोदयः by नृसिंहारण्यमुनि (No. 2615), कृष्णाष्टकम् by पीताम्बर गोस्वामी (No. 1524), works of पुरुषोत्तम गोस्वामी (p. 244), works of प्रबोधानन्द सरस्वती (p. 245) worksof बिल्वमंगल (p. 247), works of मध्वाचार्य (p. 251), works of रामानुजाचार्य (p. 261), works of रूपगोस्वामी (p. 262), works of वल्लभाचार्य (pp–264 to 266), works of विटठ्ल दीक्षित or विटठ्लेश्वर (p. 268), works of विद्याभूषण बलदेव भट्टाचार्य (p. 269), works of विश्वनाथ चक्रवर्ती (p. 270), गुरुपरम्परा by वृन्दावन गोस्वामी निम्बार्कीय (Nos. 5162, 5173), works of शंकराचार्य (p. 273–275), रामानुजीयमतसिद्धान्तदीपः (No. 5795), गीतगोविन्दटीका by श्रीकण्ठ (No. 324), ब्रह्मसूत्रभाष्यवृत्तिः by श्रीकृष्ण शर्मा (No. 5803) works of शिवराम शर्मा (p. 277), works of श्रीधर स्वामी (p. 279), works of श्रीनिवासाचार्यरामानुजीय (p. 279), works of सनातन गोस्वामी (p. 281) सवाईजयसिंहकारिताः ग्रन्थाः (pp. 281–282) works of सुदर्शनाचार्य (p. 282), भगवद्गीताभाष्यम् by माध्व सुमतीन्द्रयति (5632), etc.

After a critical and thorough study of all these sects Sawai Jai Singh was disposed to dedicate his state to the feet of S'rī Govindadevajī and to act as His Dewan Since then his official seals bear the inscription श्री गोविन्ददेवचरण सवाई जयसिंहशरण । This epithet is being observed by his descendents upto date. He installed the idol of the Diety in the palace premises in Jainiwās gardens laid down by him prior to the foundation of the new city of Jaipur. There are some grant-deeds to testify the coming of S'ri Govindadevajī in the Jainiwās garden as early as 1771 V. S. (1714 A. D.).

S'ri Kṛṣṇa Bhaṭṭa Kavikalānidhi, a poet of the highest order in his court and whom he had brought as a gift from the Mahārāva Budha Singh of Būndī, has described the life of Sawai Jai Singh during his last days. This poet was an eye-witness to it. After the installation of Mahārāj kumār Īs'varī Singh as Yuvarāja in 1792 V.S. Sawai Jai Singh passed all his time in devotion of S'rī Govindadevajī.

गोविन्ददेवस्य मुखारविन्दं
निरन्तरं प्रेमभरेण पश्यन् ।
आनन्दमाधुर्यमरन्दपान–
मिलिन्दभूतो नितरां ननन्द ॥ 2. 10 ॥ ईश्वरविलासकाव्ये ।

'Full of love, he always looked into the lotus like face of Govindadeva and thus drinking the juice of its beauty he attained the greatest bliss.'

शृण्वन् गुणांस्तस्य तदीयभक्तान्
स्पृशंस्तदास्यार्पित दृक्चकोरः ।
तन्नाम गृह्णंस्तुलसीं तदङ्घ्रे -
र्जिघ्रन्तदेकात्मतयाऽवतस्थे ।। 3.10 ।। ईश्वरविलासकाव्ये ।

'He always heard about the attributes of Govinda, touched His devotees, like a चकोर his eyes were fixed on the face of Govinda, he always uttered His name and smelt the holy Tulasī leaves offered to His feet (thus all his senses were dedicated to his Lord) and he had become one with Him (S'rī Govindadevajī).

कर्माणि चक्रे श्रुतिबोधितानि
ज्ञानं दधारोपनिषत्प्रमाणम् ।
भेजे मुकुन्दं नवधेव भक्त्या
प्रेमाऽवहन्तत्परिपाकतोऽस्मिन् ।।4.10 ।। ईश्वरविलासकाव्ये ।

'He performed all his actions according to the S'astras, his knowledge was based on the Upaniṣads, he worshipped Mukunda (Govinda) with the nine-fold path of devotion and with the ripening of it, he bore the प्रेमा or एकान्तिकी Bhakti in Govinda.'

प्राज्ञोत्तमश्रीव्रजनाथवक्त्र-
विनिर्गतां शास्त्रकथामजस्रम् ।
शृण्वन् स विद्वत्समुदायमध्ये
धर्मेण कालं सकलं निनाय ।।10 · 10 ।। ईश्वरविलासकाव्ये ।

'He always listened to the preachings made by S'rī Vrajanātha Bhaṭṭa (son of Parabhākara, brother of his guru Ratnākara Bhaṭṭa), the best of the prudent and passed every part of his time in observing Dharma in the company of the learned.'

Literary, philosophical and cannonical works were composed in no less measure in Sanskrit and Hindi during the time of Sawai Jai Singh. One may bruise over the pages of the following index for having an idea about them and add to it the information already gathered from other sources.

Sawai Jai Singh's court was adorned by competent and witty pandits and scholars of high order as is proved by an interesting correspondence which took

place between the Mahārājā and Bājirao Peshwā in Sanskrit verses.[98] By the time Sawai Jai Singh was appointed governor of Malwa for the second time the Marahata power had increased by far and become indomitable. On his arrival in Malwa, Bajirao Peshwa sent him the following ironical message :—

पीत्वा गर्जन्त्यपस्ते दिशि दिशि जलदास्त्वं शरण्यो गिरीणां
सुत्रामत्रासभाजां त्रिदशविटपिनां जन्मभूमिस्त्वमेव ।
ऐश्वर्यं तच्च तादृक् त्वयि सलिलनिधे किन्तु विज्ञाप्यमेतत्
सर्वोपायेन मैत्रावरुणिमुनिकृपादृष्टय: प्रार्थनीया: ।।

'The clouds, having drunk your waters, thunder in all directions and the mountains, afraid of Indra, seek protection under you; you are the birth-place of the divine trees (Kalpavṛkṣa) and your glory is unrivalled; but O ocean, it is to be kept in mind that the kind looks of the sage (Agastya), who is the son of Mitrāvaruṇa, are to be sought by all means'.

To this threat a reply was readily sent by Sawai Jai Singh:—

क्षन्तव्यो द्विजजातित: परिभवोऽप्येतद्वच: पालनात्
पीत: कुम्भसमुद्भवेन मुनिना किं जातमेतावता ?
मर्यादां यदि लंङ्घयेद्विधिवशात्तस्मिन् क्षणे वारिधि-
स्त्रैलोक्यं सचराचरं ग्रसति वै कस्तत्र कुम्भोद्भव: ।।

'In fulfilment of the words that even an insult, inflicted by a twice-born by caste, is to be pardoned, it matters little if it was allowed to drink it off by a muni, born of a pot; but if by the wish of the Creator, the ocean had crossed its limits at that moment, all the three worlds together with the living and inanimate objects would have been devoured and where would the jug-born stand then ?'

Even after sending such a harsh reply Sawai Jai Singh is said to have given Malwa to the Marahatas in gift, on the banks of the holy river S'ipra.

Some prominent and little known names of works and authors belonging to Sawai Jai Singh's time may be mentioned here:—

तप्तमुद्राधारणाधिकारनिर्णय: by केशव दीक्षित (No. 5874), भक्तिसिद्धान्तप्रकाशिका by गोकुलनाथ भट्ट (No. 2575–76) प्रबोधचन्द्रिका by मयाराम (No. 7517), रामविलासकाव्यम् by विश्वनाथ चित्तपावन (No. 603), भेदस्थापनम् by वेंकटाचार्य (No. 2644), सच्चिदानन्दात्मक पदार्थभानचन्द्रिका by व्रजनाथ भट्ट (No. 2668), शेषगंगाराम (p.278), श्रीकृष्णभट्टकविकलानिधि (p. 278), प्रभोर्वैदिकी पूजापद्धति: (Nos. 2668-69), वैदिकवैष्णवसदाचार: by हरिकृष्णप्राड्विवाक् (No.2597) & मुहूर्तकल्पद्रुम by हरिलाल मिश्र (No.5502). It is also worthnoting

that Sawāī Jai Singh's queen Mahārāni Khīnchanjī, mother of Īs'varī Singh, and some of his ministers were also interested in literature e. g. भागवतभाषा (No. 3842), पदसग्रह–रसिकप्रिया & रामचद्रिका (No. 3900) were copied out for Mahārānī Khīnchanjī. Kṛṣṇa Kavi of Agra wrote a commentary in verses on बिहारी सतसई (p. 176) at the request of Rājā Āyāmal. Two copies of वृन्दावन रहस्य (Nos. 3341, 3496/2) are also available and are mentioned as written for him. Similarly, Zorāvar Singh of Needar[99] was a patron of Nānū Rama Sāgar Kavi who composed कविता कल्पतरु (Nos. 1656, 3526, 3555), a work on Hindi rhetoric, for him. This work contains many important historical references also. A work उपनिषत्संग्रह. (No. 6166) was compiled for Devan Vidyādhar Chakravartī, the famous architect of Jaipur.[100]

Besides enriching general literature and contributing to the development of religious theology, Jai Singh's personal interest in art is of no less importance. His rich collection of paintings in the Sūrat khānā speaks a lot about it. Though his closer contact with the Mughal court influenced art to a great extent yet the local traditions and pattern of a Rajput house seem to have been maintained in the paintings executed at his court. In addition to the large collection of paintings made by him through various sources, which bears the seals of his keepers and is dated in his reign, a considerable number of illustrations on Rasikapriyā, Kavipriyā, Gītagovinda, Bārahamāsā, Navarasa and Rāgamālā-sets represent the hero's figure in striking resemblance with his person. Though most of these paintings are undated yet a clear solution can be arrived at from a fragmentary set of Rāgamālā recently published by S'rīdhara Āndhre from the Kānkarolī Art Collection (Lalit Kalā, No 15; pp. 19–28) in which the date is mentined as 1766 V. S. (1709 A. D.) and its place of execution as the fort of Āmber.

This manuscript must have migrated to Kānkarolī during the time of Sawai Madho Singh I through S'ri Vrajabhūṣaṇalāl Gosvāmī who was his guru.

Thus having led the life of an extremely busy man in all spheres of action, knowledge and devotion, Sawai Jai Singh passed away on the S'uklā Chaturdas'ī of Ās'vin, Samvat 1800 (1743 A. D.).

वर्षे सोऽष्टादशशततमे विक्रमार्कस्य शाके
मासे चैवाश्विननिगदिते शुक्लभूता दिने च ।
प्रातःकाले हृदयकमलाऽऽनीतगोविन्ददेवो
देवो देवोपमगतिरसून् प्रोज्झ्य तस्मिन् विलिल्ये ॥ 11.10 ईश्वरविलासे ।

Here ends the story of a great man from whose career the late Pt. Jawaharlal Nehru was impressed to say that 'by dint of his qualities he would have been a remarkable man anywhere and at any time'[101]. The poet historian of Būndī, Sūryamalla Mis'rana has paid his tribute to Sawai Jai Singh in his Vamsabhāskara (pp. 3089-3102):—

"In cleverness, in statesmanship, in counsel, the Kūrma (कूर्म) rājā was foremost and all the Musalamān and Hindu nobles were under him. The lord of Delhi always acted according to his advice. Jai Singh was the upholder of the scriptures (Smṛtis); he enjoyed in the company of the Brahmans, followed the rules of Dharmashāstras and thus unfolded the path of righteousness for the four castes and the four stages of ordered life (Ās'ramas . Having studied the fourteetn branches of knowledge, he mastered the rules of moral conduct (Niti Shastra) and set himself to learn the sixty-four arts (kalās). He established the seven institutions of vedic rituals and also organised the departments of his kingdom. Thus he excelled all other rājās All the kings of Aryāvarta (India) awaited his instructions for action and even the ministers at Delhi could not keep pace with him in prudence The emperor himself recognised the 'glory of Āmber' and regarded him as his strongest supporter. It was he alone who performed the Agnihotra (Fire-sacrifice) daily and successfully organised the As'vamedha (horse-sacrifice) adoring the Almighty by suppressing the sins. The son of Visnu Singh became manifest to all as the rising sun-the only source of light-in the sky. Protected by Lord Vishnu, Jai Singh went forth to the emperor of Delhi and through the blessings of the Brahmanas and his own policies (Niti) aimed at spiritual and material prosperity. He ruled like King Bhoja of the old."

Sawāī Ishwari Singh (1743-1750 A. D.) :—

Sawāī Īsvarī Singh inherited no small degree of intellgence and love for art and literature from his father. Adequate arrangements for his education were made and he grew up into a noble, prudent and chivalrous youth.

कौमारमारभ्य गुरोरधीतिनं
प्राग्जन्मसंस्कारवशेन संचिताः ।
विद्याः समस्तास्तमुपाययुः स्वयं,
पूर्वानुरक्ताः प्रियमंगना इव ।। 19, सर्ग 8, ईश्वरविलास ।

"Studying with his guru, he acquired all sorts of learning quite easily due to the sacrament of his mind from the former birth. All knowledge came to him itself as the beloveds come to their lover."

'He also attained dexterity in the use of bow and arrow, mace and sword; he was expert in horse and elephant-riding and had no comparison in high jnmp, long jump and wrestling.'—

एको धनु:शक्तिकृपाणकोविदो
गजाश्वपृष्ठोपरि सुस्थिरासनः ।
उत्कूर्दनोल्लंघनमल्लकर्मवित्
सोऽनन्यसामान्यगुणो विराजते ॥

During his installation ceremony he gave orders to S'ri Kṛṣṇa Bhaṭṭa Kavikalānidhi to compose a poem (काव्य) describing the deeds of his ancestors and accordingly the poet created the new Is'varavilāsa Kāvya', which gave nectar-like pleasure to all scholars and men of taste.

तत्रैव राज्यतिलकोत्सव एष राजा
श्रीकृष्णभट्टकवये कुरु काव्यमेकम् ।
अस्मत्कुलक्रमकथाकथनाभिराम-
मित्याज्ञया सह ददौ सुमहाप्रसादम् ॥ 34, सर्ग 10, ईश्वरविलास ।
काव्यं स ईश्वरविलासमनोहराख्यं
श्राव्यं समस्तविबुधालिसुधासमानम् ।
सानन्दसर्वरसिकं पटुतानिदानं
नव्यं विरच्य नवराजसमाजमागात् ॥ 35, सर्ग 10, ईश्वरविलास ।

That he was interested in Āgamas, Āyurveda, Alchemy, Medicines and general literature is menifested from some manuscripts which are available in this collection:—

मन्त्रसिद्धान्तकौमुदी by किशोरमणि भट्ट (Nos. 7194–97), धातुरत्नमाला (रसायन), compiled from अश्विनीसंहिता (No. 2012), कल्पविधानम् (आयुर्वेद) by रघुनाथदास of सांगानेर (No. 2565), औषध्यों की पोथी in Hindi-Rājasthānī (No. 7648) bearing an attestation note by Sawāī Pratāp Singh that it was compiled for S. Is'varī Singh; पोथी करा बादीन सफाई (No. 1323, 1830) both these manuscripts contain many useful prescriptions for the treatment of different diseases; शब्दरत्नप्रदीप (No.2297) is a medical dictionary compiled by कल्याणदास during Īs'vari Singh's time. Similarly, there are some other manuscripts on Āyurveda and Tāntric literature which testify his taste in the subjects.

Īs'vari Singh was proficient in Persian, Hindi, Rājasthānī and Sanskrit. As described elsewhere[102] he used to write very good drafts in Persian which were appreciated in the imperial court. Most of his compilations of Āyurvedic prescriptions are in Rājasthānī. He himself rendered the Hindi Bhaktmāla of Nārāyaṇdāss (Nos. 2608) into Sanskrit which speaks of his proficiency in that language also.

Purana Kavi wrote a work चम्पावती-विलास (pp 471-2) under the patronage of Kṛpārāma, Āmil of Chātsū, during the reign of Īs'vari Singh. He pays his tribute to the king and describes his victory over the opponents. In the end he says "कूरम ईश्वरसिंह राइ, जय जयपुर राजत अभय अब" 'Jaipur is well protected now under the regime of Kūrama Is'vara Singh'. This verse perhaps refers to the repulsion of the Mahārānā of Udaipur in 1801 V. S. when he advanced against Jaipur with Durjansāl, Umed Singh and Mādho Singh. Rājāmal Khatri and the Rāo of Dhūlā showed extra-ordinary skill and bravery in this battle.

Afterwards in 1805 V.S., the Mahārānā again marched against Jaipur with the assistance of Malhār Rao Holkar, Mahārājā of Jodhpur, Rāo of Koṭā, Rāo of Bundi, Chief of Shahpura and his own nephew Mādho Singh. Sawāi Īs'varī Singh also advanced with his forces and the two armies confronted at Bagru. All the seven opponents were defeated. In order to commemorate this brilliant victory, the Mahārājā erected the Sirgāsūlī or Īsaralāṭa as a victory-tower which is still standing in the midst of the Jaipur city. Other stories told by the people about this tower are not based on facts.

Īs'varī Singh's mother, Khinchanaji, also seems to be interested in having good religious manuscripts for her reading Two manuscripts (1) पदसग्रह, रसिकप्रिया and रामचन्द्रिका (No. 3900) and (2) भागवत भाषा (No. 3842), are mentioned to have been scribed for her.

A story regarding the religious belief of this prince is related in 'Lilā Sāgara', life of Charanadāsa by Haridāsa, popularly known as Dhyānes'vara Jogajīta, a senior disciple of Charanadās. He was a contemporary of Īs'varī Singh and composed the above work in 1811-1819 V. S., only a few years after the latter's death. He says that Īs'varī Singh, one of the three sons of Sawāī Jai Singh, was a devotee of Charanadās, who blessed him to be the king of Jaipur. Some hostile people made a complaint against the S'uka or Charanadās cult to Sawāī Jai Singh at Delhi. At that time Īs'varī Singh sent a letter to his father requesting him to act judiciously.

On becoming Rājā when Īs'varī Singh went to Delhi, he sent Bhaṭṭa Gokulanātha and one more pandit to have a disourse with Swāmī Charanadās. They discussed the systems of Indian philosophy with him and were quite satisfied with his competence. Īs'varī Singh expressed his desire to be initiated by the Swāmī and offered to grant five villages yielding Rs. 60,000/– per year for annual bhandārā, but the saint declined this offer.

Later, two pupils of Charanadas, named Purnachandra and Nandarāma are said to have appeared in his court with a letter from their guru. They were appointed as Vakils of the Rājā at Delhi.[103]

As a list of Vakil Reports related to the time of rulers after Sawāī Jai Singh has not yet been published, it is difficult to verify the above names.

Paper-cutting was a favourite art of Sawāī Īs'varī Singh. There are some exquisite pieces of paper-cuttings displayed in the Mahārājā S. M. S. II Museum and some of them are said to have been executed by the Mahārājā himself. Also there are some pieces belonging to the time of Sawāī Jai Singh.

Elephant-riding and watching elephant-fights were the other hobbies of this prince. In many paintings he is depicted as riding on an elephant and driving the animal with an elephant-goad. In others he is shown watching an elephant-fight in the chaugān from the Motī-burz, built by him. His liking for elephants is also manifested in the chhatari of Sawāī Jai Singh, built during his time wherein many figures of elephants are carved in marble.

Sawai Is'varī Singh seems to have paid special attention to the development of paper industry at Sāngāner.

The quality and texture of paper manufactured in the town improved very much during his time. Standard size, weight and methods of glazing were introduced and seals were put on the sheets to define them as 'Deḍha-mohariā' and 'Du-mohariā' according to their texture and glaze. Dumohariā paper was known for its long durability. It was used throughout the State in 17"×27" size for records, court purposes, writing of mutual agreements and account books. Manuscripts were also written on this paper. This paper in standard size had become so popular during Īs'varī Singh's time that the sheets were called 'Īs'varī Singh shāhī pāṭhā'.

He also shared in the architectural interest of his father. It is said that the City Palace buildings were constructed under his guidance and supervision according to the plan.

But it was very unfortunate in the case of this promising prince that he did not get a day of rest during his reign of seven years. The phenomenal rise of Sawāi Jai Singh and his predominance over the whole of Rājasthān had made the other rājās jealous of the exalted State of Jaipur. They also apprehended, if a strong and able ruler like Īs'varī Singh would be allowed to continue they would never get a chance of asserting themselves. It was, therefore, that they joined and conspired against him under the pretext of Mādho Singh's cause. He bravely fought and repulsed the enemies more than once but at last treachery on the part of his own men prevailed and no way but suicide was left for him. Some say that he took poison and others are of the opinion that he got himself bit by a cobra. In a letter dated 22nd February, 1851 Bāburāo Vis'ṇu, an accountant in the camp of Holkar wrote to Govinda Pant Bundelā that Is'vari Singh, being

dejected, got himself bit by a cobra and took arsenic also. (Pes'wā Daftar–2, p. 53). In a collection of stray verses (No. 3783) the event is described as follows :

गूजर द्वै पठाये भुजंग दीह देखन कौं,
  गूजर ते डेरा मोतीडूंगरी तहाँ दयौ ।
साहिब ही गारडू तमासौ देख्यो साहिब ही,
  सीख देनहारौ कोऊ संग तिन ही न रह्यौ ॥
होनहार भई दई काहू पै न कही जाति,
  काल के डसाये विष सारी देह में छयौ ।
ईश्वर नरिंद तो श्रंधेरौ करि डार्यो,
  पै माधव महीप मारतण्ड सो उदै भयौ ॥

After such a tragic end of Īs'varī Singh, his brother Mādho Singh sat on the gaddi of Jaipur with the help of the Marahatās, Rānā of Udaipur and other rājās of the neighbouring states. Due to special circumstances Īs'varī Singh was cremated within the palace precincts. Mān Singh and Mirza Rājā Jai Singh were great and greater was Sawāī Jai Singh but, by dint of his extraordinary virtues, Sawāī Īs'varī Singh is regarded and worshipped as 'Īs'varāvatāra' (incarnation of Īs'vara) upto this day by the general public and the ruling house of Jaipur.

Sawāī Mādho Singh I (1750–1767 A.D.)

Sawāī Mādho Singh succeeded to a well organised and extensive state. The opposition of the rival groups had melted away yet the rising power of the Marahttās was there to be feared with. Still he had to take little pains to organise the court, set up by his father and which was not disturbed in the least during Īs'varī Singh's time. He (Mādho Singh) rather added to it a number of poets. artists and pandits who had come with him from Udaipur.

He received good education with able scholars at Jaipur and Udaipur and seems to have been much interested in classical poetry. He possessed a very good memory and could remember even one thousand select verses by heart, which he used to recite from time to time in the company of his associate poets and pandits. There is a collection of such verses "कण्ठाग्रकवित्त संग्रह" or shortly 'कण्ठाग्र की पोथी' (No. 781) compiled by Tekchand Brāhman for him. He (Mādho Singh) also selected some Sanskrit verses and translated them into Hindi. The Sanskrit anthology is titled as पद्यावली or पद्यावलीसार सग्रह (Nos. 524, 816) and the Hindi translation in verses as माधवानन्दिनी पद्यावली (pp. 381–82). He was well-versed in Sanskrit grammar as is evident from शब्दकौमुदी (No. 7324), compiled by him. Mahādeva Tripāthi seems to be his Sanskrit teacher who wrote संस्कृतमञ्जरी (Nos. 24, 195) for his study.

Sawāī Mādho Singh's hand-writing was very pretty. S'rikṛṣṇa Bhaṭṭa Kavikalānidhi has appreciated it in his पद्यमुक्तावली (since published by the Rajasthan Oriental Research Institute in 1929 A. D) :—

"एकदा माधवक्ष्माधवेन स्वहस्तेनाक्षराणि लिखित्वा मम प्रदर्शितानि तदा सद्यः पद्यमिदमुत्पादितम्—

श्रीमाधवाम्भोनिधिसम्प्रभूतरत्नानि नित्य ललिताक्षराणि ।
श्रीसूर्यवंशोदितदीप्तिमस्ति जगत्समग्रं परिभूषयन्ति ।।"

"Once Mādava Singh, the lord of earth, showed me some letters written with his own hand. At that time, the following verse emerged spontaneously :—

The beautiful letters, which have come out from S'rī Mādhava, who is an ocean, are like ever glittering gems. They are adoring the whole world with their lustre as does the splendour of the rays of the sun."

Some manuscripts of note written during Sawāī Mādho Singh's time are given below:—

आर्यसार: (No. 484) by चन्द्रशेखर त्रिपाठी, पद्यतरङ्गिणी, (Nos. 502, 510) by ब्रजनाथभट्ट; it contains historical references also; पद्यावली or पद्यावलीसारसंग्रह: (Nos. 524, 816) by सवायी माधोसिंह, माधवविजयकाव्यम् (No. 314) by द्वारकानाथ भट्ट, माधवविलासकाव्यम् (No. 474) by श्यामसुन्दर लट्टू पण्डित, माधवसिंहस्तुतिः शतकम् (No. 505) by अमरराम, रुक्मिणीमाधवनाटकम् (No. 628) by कृष्णदास, सुदर्शनस्तुतिः (No. 594) by अमरराम, works of छविनाथ son of गोविन्ददास (pp. 300–301), works of ब्रजभूषणलाल गोस्वामी of Kānkroli (pp. 273, 335), पारसीप्रकाशकोष भाषा (No. 1902) by हीरालाल, प्रेमसागर by लालखाँ 'अरुण कवि', सारस्वतसारमधुकरकलानिधि (No. 3354) by द्वारकानाथ भट्ट, साहित्यसरिता (p. 212) by मथुरानाथ कवि, माधवतोषिणी, a ct. on भागवत in Hindi (Nos. 6352, 6353) by श्रीनाथ भट्ट, माधवसिंह-सुयशकवित्तसग्रह भाषा by महीधर and नन्द कवि (Nos. 2377–2379), माधवसिंहनित्यवर्णन भाषा by शिवदास कवि (Nos. 793, 7712), कृपाशतककाव्यम् (No. 473) by अमरराम मिश्र, पुष्पवाटिका, a Sanskrit translation of गुलिस्तां by रामधन (p. 385); राजरीतिनिरूपण [No. 1478 (1)] by दलपतिराय and etc.

Sawāī Mādho Singh inherited no small portion of love for art and science from his father. Besides depicting other themes of general interest, the painters of his court executed a large number of his own portraits in different poses. He is shown taking part in all functions and festivals, durbars, zenana-majlis, hunting, horse-riding and watching elephant fights etc. He was a huge, stout and handsome person and is depicted sometimes in royal dress, sometimes in a holiday dress and at times in a wrestler's or in puja dress.

Sāhibarāma, the famous painter of Sawāī Jai Singh's time continued till his time and after. Other artists of note were Lāla, Rāmjī dāss and Govind etc.

He made some additions in the number of pucca instruments in the observatories, built by his father, at Delhi and Jaipur.[104]

This prince expired at an early age of 39 years only in 1767 A.D.

Sawāī Pṛthvi Singh (1767-1778 A.D.)

Sawāī Mādho Singh I was succeeded by his elder son Pṛthvī Singh. Some works like प्रहेलिकाविनोद in Hindi & Sanskrit (Nos. 1427, 3736, 3817) and शब्दचन्द्रिका व्याकरण (No 7598) were written by द्वारकानाथ भट्ट for him. Other court-poets also composed occasional poems in his praise.

The art of calligraphy seems to have attracted this young prince very much. A lekhaka घासीराम महात्मा who had come down from his grandfather's time prepared two copies of 'Gītāpañcharatna' written in gold and silver inks. The scribe was also proficient in Saskrit and Hindi languages as is evident from the following post colophonic verses of the Gītāpañcharatna :—

वस्वातीतमनुष्यलोचनहरिन्नाथेन्दुसख्याङ्किते
वर्षे फाल्गुनशुक्लसौम्यदिवसे होलीविलासाद्भुते ।
पृथ्वीसिंहमहीमहेन्द्रवचनाधीन प्रवीणस्सुखा–
सीन: काञ्चनपञ्चरत्नगुटिकां घासीमहात्माऽलिखत् ।। १ ।।
वर्षेऽस्मिन्निधिनेत्रदिग्गजनिशानाथाङ्कसख्याऽन्विते
शुक्लाषाढनिगूढमङ्गलभूते श्रीपूर्णिमापूजिते ।
पृथ्वीसिंहमहीन्द्रशासनवशात्सौवर्णरूप्याक्षरै–
र्व्यासोद्भासितपञ्चरत्नगुटिका घासीमहात्माऽलिखत् ।। २ ।।

In Sūratakhānā, besides other traditional artists, who continued from the time of his grandfather and father, Hīrānanda and Triloka were famous for portrait painting. One of the queens of Pṛthvī Singh was from Kishangarh. This alliance was responsible for an addition of several manuscripts and pretty paintings of the famous Kishangarh School of Painting to the collection.

Sawāī Pratap Singh (1778-1803 A.D.)

Unfortunately Sawāi Pṛthvi Singh died at a very early age of about 16 years in 1778 A.D. and his younger brother Sawāī Pratap Singh sat on the throne of Jaipur. Though the state of Jaipur suffered from many political and economic upheavels during his time yet this prince devoted himself fully to the two proverbial means of attaining imperishable name and fame in life. The saying goes 'कै नांव गीतड़ाँ कै भींतड़ाँ' one's name can perpituate with the poems composed

by him or in the ballads, or with the remarkable buildings erected by him.' Sawai Pratap Singh, along with other constructions, additions and alterations to beautify the palace and the city, built the world famous Havāmahal, which is an object of attraction for visitors. His name shall be remembered as long as the fame of this unique building pervades. Similarly, he claims unrivalled admiration for his devotional, musical and philosophical compositions in Hindi poetry.

Jagannātha Bhatta, a Gosvāmī of Vṛndāvana, was his religious guru. He wrote several works in Sanskrit under the name of Govinda and in Hindi under his pen name 'Vams'īalī Vams'īdhara was also one of his names (No. 902). Sawāi Pratāp Singh has written some verses in his praise.

Ganapati Kavi was his guru in literature, on whom he conferred the title of 'Bhārati'. He compiled two big anthological collections for the Mahārājā, each containing over one thousand poems; one called प्रताप सिंगार हजारा and the other वीररसरत्नाकर or वीरहजारा (Nos. 1726 and 1884). This poet has written many works on a variety of subjects for Sawāi Pratāp Singh (p. 296). It is said that Pratāp Singh used to show his compositions to Gaṇapati, who suggested suitable corrections in them.

Sawai Pratāp Singh himself came out as a poet of high order in Hindi poetry He wrote in Hindi (Kharī bolī), Urdu, Panjābī and Vrajbhāṣā. Due to his 'Rekhatās' he is regarded as one of the poineers of Kharīboli (modern Hindi) much prior even to Bhāratendu age in the history of Hindi literature. Though, at times, he used his full name प्रतापसिंह or its abbreviation प्रताप or पत्ता in his poems but it is व्रजनिधि which has been frequently used as his pen-name. He says, Lord Kṛṣṇa gave him *dars'ana* every night (in dream) and it was He who gave him this name :—

सांची प्रीति सों बस श्याम

....

धरयो वृजनिधि नाम तो अब लीजिए चित चोरि ।। पद संग्रह ।।

रेखता—दिल तडपता है हुस्न तेरे को

अब मिलेगा मुझे सलोना श्याम ।

अब तो जल्दी से आ दरस दीजे,

जो इनायत किया है वृजनिधि नाम ।। पद संग्रह ।।

There are several bound books each containing his twenty works written by his favourite scribes and some corrected by his guru Gaṇapati or himself. These books are bound with different kinds of costly cloths and in different sizes The works are :

(1) दुखहरणवेलि (1848 V.S.), (2) प्रीतिपचीसी (1851 V.S.), (3) प्रीतिलता or प्रेमलता (1848 V. S.), (4) प्रेमपदार्थचन्द्रिका [No. 2195 (16)], (5) प्रेमपन्थ [No. 2195(17)], (6) प्रेमप्रकाश (1848 V. S.), (7) फागरंग (1848 V.S.), (8) मुरलीविहार (p. 185), (9) रग चौपरि (1853 V.S.), (10) रमक जमक बत्तीसी (1851 V.S.), (11) रास का रेखता (p. 194), (12) विरहसलिता (1850 V.S.), (13) ब्रजशृङ्गार (1851 V.S.), (14) स्नेहसंग्राम (1852 V.S.), (15) स्नेहबहार (स्नेहलीला) (1850 V.S.), (16) सुहागरैनि (1849 V.S.), (17) होरी बहार पद टीका (1423) (सोरठ ख्याल पद टीका) (1852 V.S.), (18) नीतिमंजरी (1852 V.S.), (19) शृंगारमंजरी (1852 V.S.), and (20) वैराग्यमंजरी (1852 V.S.).

The Samvat era wherever mentioned against the names of works denotes the years of composition. Almost all of these works were composed in Chandramahal or Sukhanivās (City Palace) at Jaipur. It may also be observed that except Nos. 1, 18, 19 and 20 all works deal with the love of Rādhā and Kṛṣṇa. The last three contain an independent translation in verses of the famous three S'atakas of Bhartṛhari. The दुखहरणवेलि (No. 1) is a philosophical work saying that the Almighty is the cause of this world and it is He who can give us redress from wordly evils and calamities.

Bisides the above twenty, following works of Sawāī Pratāp Singh are also available which have not come to light as yet though many 'padas'[9] and 'rekhatās' have been included in the Vrajnidhigranthāvali, published by Nāgarīprachāriṇī Sabhā, Kās'i, 1990. V.S. (1933 A.D.).

(1) आरती संग्रह (No. 1266), (2) दानलीला (No. 3402), (3) पदमुक्तावली (p. 167), (4) प्रहेलिका (No. 771), (5) रसभास्कर (No. 1700), (6) राजनीति (गद्य) (p. 191), (7) रसरत्नाकर सूचनिका (No. 1927), (8) रासरसरंगतरंग (No. 862), (9) ब्रजनिधि चरित्रशतक (No. 1927), (10) शृङ्गारसुधानिधि (No. 1948), (11) हयनामावली (No. 1826), (12) कवित्त सवैया सग्रह (p. 142), (13) दूहा, सोरठा, चान्द्रयाणा संग्रह (No. 1956), और पदसंग्रह (pp. 167–68).

The last three in this list speak of the Mahārājā's attempts to edit his stray poems according to different meters and tunes in which he composed them.

From his own compositions and those of his favourite poets it appears that he often chose a subject or a meter and asked the poets to compose according to the prescribed subject or meter. Then in a meeting he and all of them recited

their compositions. प्रीतिपचीसी, रेखता, ब्याहुला and others are such poems on which many of the poets of his court wrote together with him. He also got most of the पर्व्स of Mahābhārata translated into Hindi verses by different poets (pp 182–83). His 'padas' also bear inter-influence with those of the other poets, but his own language, style, metaphors and usage of idoms all speak of his originality.

Sawāī Pratāp Singh's interest in politics, Dharmashastra, Āyurveda and Music is manifested in the three voluminous compilations : (1) Hindi translation of *Ain–e–Akbari by* Gumānirām Kāyastha, (2) *Dharmajahāj* (a compendium on Dharmashāstra) b S'ri Kṛṣna Misra, (3) *Amṛtasāgara* (a Hindi rendering of Pratapsagar) by himself and (4) *Rādhā Govinda Saṅgīta* Sāra by Nand Kishore Tiwari, S'rī Kṛṣna Bhatta, Chunnilāl Bhaṭṭa and Rāma Rāya.

Some of the poets of note belonging to his time are .

(1) कविराय (2) कृष्णदत्त (3) गुमानीराम (4) गोकुलचन्द (5) चतुरदास (6) चन्दनाल गुमाई (7) चुन्नीलाल भट्ट (8) देव कवि (9) द्वारकानाथ भट्ट (10) नाथ-कवि (11) पद्माकरपुत्र मोहनलाल (12) बकसा कवि (13) मोतीलाल (14) रामशरण (15) शकर कवि या शकरलाल (16) शम्भु कवि (17) शिवदास या शिवराम, भोलानाथ पुत्र (18) शिवनारायण मिश्र (19) श्रीकृष्ण मिश्र प्राड्विवाक् (20) सदाशिव (21) सुखदेव (22) आनन्दघन (23) गणपति भारती (24) रामनारायण रसराशि (25) जगदीश भट्ट, श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि पुत्र (26) चैनराम कवि and (27) गोकुलचन्द कवीश्वर ।

For the works composed by these poets under orders of or for the pleasure of Sawāi Pratāp Singh the index may be consulted.

As already mentioned, much attention was paid to the preservation and upkeep of the manuscripts of Pothikhānā during the time of Sawāī Pratāp Singh. There appears on the cover of a manuscript of his time a general motto mentioning how it should be handled, preserved and studied :

सभूष्यं सदपत्यवत्परकराद्रक्ष्य च सत्क्षेत्रवत्
संशोध्यं च निजागवत् प्रतिदिन वीक्ष्य च सन्मित्रवत् ।
बद्ध्यं बद्ध्यवदश्लथ नु हि पुनः स्मर्यं हरेर्नामवत्
नैवं सीदति पुस्तक किल कदाप्येते गुणाः पुस्तके ॥

"A book (manuscript) should be adorned like a dear son (pretty child) and safe-guarded like a good plot of land from encroachment by others; it should be purified daily like one's own body and looked upon (with affection) like a good friend; it should be tied fast like a culprit sentenced to death and should always be remembered like the name of Hari (God). A book has so many good qualities and if treated in the above manner, it never undergoes the state of deterioration.'

At times the Mahārājā himself inspected the Pothīkhānā, examined the manuscripts and wrote his own instructive notes on the cover page where necesssary. He wrote his compositions in his own hand but often dictated them to the pandits or lekhakas of the Pathīkhānā, who, in turn, wrote them in bound books The original loose sheet with the fair copy was put up to the Mahārājā who wrote 'देख्यो' (seen on that paper. Many such papers are still lying in the Pothīkhānā. Some of his favourite scribes were Bakaśā, Tekachanda, Chaturbhuja, Amarachand, Umedarāma, Sukhadeva Govindarama and his daughter Champā, whose handwriting was as beautiful as that of her father, Ghāsī and Gulāb. Most of these lekhakas were Vairāgī Mahātmās by caste.

It was form the Pothīkhānā of Sawāī Pratāp Singh that Lt. Col. Antonio Louis Henri Polier (a frenchman) could obtain a complete copy of the four vedas with an index in Parsian script in 1778 A. D. through the efforts of famous Pandit Ānanda Rāma He sent his collection to the British Museum, London in 1789 A.D. through Joseph Bank. Rosen had prepared a resension of the Ṛgveda from the above set obtained by Polier. Rājā Rāma Mohan Rāya was very much pleased to see this copy during his visit to the west.[105]

Some of the astronomical instruments in the Jaipur observatory were also corrected and repaired during Sawāī Pratāp Singh's time.

The school of painting at Jaipur took a new turn during the time of Sawāī Pratāp Singh. The common theme of paintings executed during his reign became the love episodes of Rādhā and Kṛṣna, durbar scenes, Rāgamālās, illustrations to Bhāgavata (1797 A.D.), Durgā Pāṭha (1799 A. D.), Gīta Govinda and other works dealing with Rādhā-Kṛṣṇa. In most of these paintings Pratāp Singh himself is portrayed as Kṛṣna-a handsome person as he was. Some poets have also described him as identical with Kṛṣna. A similarity in the background and colour scheme is noticed in some paintings with Devagarh—a sub-school of Mewār paintings. This is due to the fact that Sawāī Pratāp Singh's mother, Chānda Kunwara Chūndāwatjī came from the house of Devagarh.

The number of painters in his court was considerably great but the following list prepared on the basis of paintings and preserved in the Museum may be reproduced here:—

1. Rāmasevaka, 2. Gopāla, 3. Udaya, 4. Hukmā, 5. Lakṣmana, 6. Salagarama, 7. Ghāsi s/o. Sītārām, 8. Jīvaṇ s/o Rāmdīn. 9. Rādhākishana, 10. Chimanā, 11. Rājū, 12. Ghāsī I, 13. Sītārāma, 14. Hukamāchanda, 15. Ghāsī s/o. Dayārāma, 16. Hīrā, 17. Mangala, 18. Faizullah, 19. Salagarāma I, 20. Rāmajidāsa, 21. Kushalā, 22 Rāmaji

23. Kushala s/o Sevā, 24 Keso, 25. Rāmaji, 26. Harinārāyana, 27. Govinda, 28. Govindarāma, 29 Gajjā 30 Sānwala, 31. Jalama, 32. Jivana, 33. Sahibarāma, 34. Mangala, 35 Mannā, 36 Ustā Lālā and 37. Shivadasa.

Of these some were highly efficient painters. Sahibarama, who had started to paint from the time of Sawāi Jai Singh, continued till his time. During this period he executed three large paintings well-known throughout the world, now displayed in the Art Gallery of the Musuem. One is a bust painting of Mahārājā Sawāi Prātap Singh (dated 1793 A D) with lacquer and metal colours. The second one is the life-size portrait of the Mahārājā (also dt. 1793 A D.) with the same material and colour. The third painting is that of Rādhā and Kṛṣṇa in dance.

Similarly, the famous Rāgmālā set was prepared by Jivāna, Mangala, Shivdāsa Govindarāma and Harinārāyana whereas Durgāpāth and Bhāgavata were illustrated jointly with many other artists. Faizullah was also a skilled portrait painter active during his reign.

Sawāi Pratāp Singh seems to have been interested in assigning common subjects to his poets and painters. The *Bahāduravijayarāso* composed by Jagadīsha Bhatta (No 1376) was illustrated by nine artists in a painting of the march of emperor Bahadur Shāh on the Deccan.

महाराज परताप को हुकम चितेरे पाइ ।
साहि बहादुर दच्छिनी रारि लिखौ रुचि दाइ ॥
रारि लिखौ रुचिदाइ महल आनन्द मझारहि ।
हीरा हुकम गुमान, मालस्या, जीवन लारहि ॥
दै धामो ऊदा जु रामसेवक तिमि ताजा ।
सहि चितेरनि चित्र लिख्यो हुकुम सु महाराजा ॥ २ ॥
नृप प्रताप जगदीस को, अग्या दिय किय नेहु ।
साहि बहादुर दच्छिनी, जुध हव जो करि देहु ॥ ३ ॥

(बहादुरविजयरासो, No. 1376)

This painting (263 × 67 cms.; A.G. No. 1401) is displayed in the Art Gallery of the Museum and bears the names of three senior artists Jivaṇa, Ūdā and Gopāla on the margin in golden letters.

As already stated Sawāi Prātap Singh was a perfect devotee of Shri Govindadevaji. He went to the main temple for 'darshana' and also composed at least one "pada" daily to recite before the diety. It is said that Shri Govindadevaji also gave him 'darshana' every night in dream but this vision was lost to him after the under-lying episode.

Vaziruddaulah was the son of Nawab Asaf-ud-daulah of Oudh, who died on 21st September, 1797 A.D. He became Nawab after his father's death but the Begum dowager arranged to get the throne for her own son, Saadat-Ali with the help of Sir John Shore, the then Governor General. Vaziruddaulah was sent to Benaras and granted a pension of Rs. 1½ lakh. After some time, he was alleged to have been intriguing against the British with the Sindhiya's agent Ambaji Inglia and Jamalshah of Kabul. Lord Welesley sent a message to him through his agent Cherry that he should leave Benaras and go to Calcutta. Vaziruddaulah being enraged with this message killed Cherry and sought protection under Mahārājā Sawāī Pratāp Singh of Jaipur. Thereupon, Col. Collins, resident with Daulat Roa Sindhiyā was sent to Jaipur asking Sawāī Pratāp Singh to surrender Vaziruddaulah. The Mahārājā was occupied in "Jagapuja" at the temple of Shri Govindadevaji at that time and nothing could be done for ten days. Poet Padmākara was also present then. After the completion of the puja Sawāī Pratāp Singh met with Col. Collins and had a long discussion with him and at last surrendered Vaziruddaulah on 2nd Dec. 1799, taking a promise from the British that he would not be given death-sentence nor that he would be hand-cuffed. The Nawab was sent to Calcutta and ultimately put to death there in May, 1817, after fourteen years of the demise of Sawāī Pratāp Singh.[106]

There is a long correspondence preserved in the Kapaḍ-dwara records showing the efforts of Sawāī Pratāp Singh to save the life of Vaziruddaulah at the hands of the British.[107]

He, then, built a temple of Vrajanidhiji in the Chandani Chowk adjacent to the Simhapola of the main palace. It is also said that he did so under initiation of Shri Govindadevaji in his dream. During his last days he suffered from some blood disease (रक्तविकार) and resorted to an underground room of the above temple where he breathed his last on S'ravana Sudi 13, 1860 V.S. (1st August, 1803 A.D.).

Sawāī Jagat Singh (1803–1818 A.D.)

Mahārājā Sawāī Pratāp Singh must have made adequate arrangements for the education of his son and heir-apparant Jagat Singh who, after becoming king, maintained all the decorum of his court. Though he did not share the poetic talent of his father yet he extended patronage to the scholars, poets and artists, some of whom were continuing from the days of his great grandfather and also added a few more to the galaxy. They all recited poems and composed new works for him though he could not be depicted in the form of S'rī Kṛṣṇa due to

his gigantic figure. Kavi Padmākar Bhatta, the famous Hindi poet, wrote Jagadvinod and Rāma rasāyana under his patronage.

An interesting anecdote is related by Dr. Bhāla Chandra Rāo Tailaṅga about poet Padmākar's introduction with Mahārājakumāra Jagat Singh. Once Padmākar went to Jaipur on horse back with his attendants and put up in Giridhārījī's temple (allotted to his caste fellows, the Bāgrodi Tailaṅgas). He tried for an access to the Mahārājā's court but the other poets manipulated to check him from doing so. One day he was passing by the famous Havāmahal, where the Mahārājakumāra was taking lessons from his teacher. At that time the guru was wrecking his head to complete a Kavitta with a given refrain (समस्या). The Mahārājakumāra was asking again and again about it. Padmākara overheard it on his way and soon composed a Kavitta with the required refrain. He, atonce, appeared before the teacher and his royal pupil in the guise of a syce and requested them to listen to the poem composed by him. It was :—

शंभु के अधर माहि काहे की सुरेख राजे
गाई जाति रागिनी सु कौन सुर मन्द्रमा ।
देत छवि को है कोकनद मे नदी मे कहो,
नखत विराजै कौन निशि मे अतन्द्रमा ।।
एक दृग को है कौन वर्णन असम्भवित
घटै बढ़ै सो तो दिन पाय पाय पन्द्रमा ।
कालीजू के कज्जल की लसित लुनाई सो तो
सारे नभ मण्डल में भारगव चन्द्रमा ।।

The Mahārājakumāra, much impressed with his talent and power to compose so readily a poem, took the poet in his father's presence. The Mahārājā was also much pleased and received him with great respect. Very soon Padmākara became a dear and near to Sawāi Pratāp Singh who bestowed many gifts and Jāgir on him.

Some people say that the poet was introduced by Rāo Shambhu Singh of Dūni.[108]

Other court poets also wrote in his praise. There are some collections of such poems e. g. जगतसिंहप्रशस्तिग्रंथसंग्रह etc. Some other works of note are शेषपचीसी and शेषचरित्र by Dulichanda Kavi. Saṅgama Kavi compiled एकादशी-कथासंग्रह in Hindi for him (No. 3013). A Dohā of Behāri Kavi is also available

written in his own handwriting at Havāmahala. Also some Kathās and Vārtās were copied from the Purāṇas.[109]

The art of painting seems to have been contracted to the execution of the portraits of the Mahārājā, depicting him in various poses, sometimes in the durbar, at others attended by his favourite attendants or seated in a zenana majlis with the party of lady singers and damsels and rarely with his most favourite Raskaprūa, "who was designed as queen of the half of Amber."* Other subjects of common interest have hardly found place in the paintings executed during his time. Apart from the patron's apathy, the art was suffering from the intrusion of foreign influence and thus becoming hybrid. The high traditions of Rājasthānī style and technique established by the veteran artists under the patronage of the ancestors of Sawāī Jagat Singh almost disappeared from his court and perhaps this happened throughout the country.

Sawāī Jai Singh III (1818-1835 A.D.)

Declension of art, poetry and scholarship continued during Sawāī Jai Singh III's time also. The only important work which was written during this period was "Jayavams'a Mahākāvya" by Sitārāma Parvanikara in Sanskrit. It is an important poem containing much historical data and has since been published by the University of Rājasthāna in 1952 A.D. Later, Pandit Lakṣmīnātha and Kṛṣṇa S'āstris rendered a Hindi translation of this poem (No. 1824) during the reign of Sawāī Ram Singh II. Sitārāma's brother Sakhārāma Parvaṇikara also prepared a work on Sanskirt grammar known as 'Jayasimha-Prakās'a' – S'abdānus'āsanam', perhaps for the study of Sawāī Jaya Singh III. Other works in Hindi were also composed by the court-poets in traditional style.

This prince expired at the age of sixteen only on Māgha Sudi 8, 1892 V.S. (1835 A.D.).

Sawāī Rām Singh II (1835-1880 A.D.)

Education of Sawāī Rām Singh II was conducted under the care of British Political Agents at Jaipur. A pandit, Bhaṭṭa Sadāsukha was appointed to teach him Hindi and Sanskrit in 1840 when he was about eight years old. Pandit Shivdīna of Agra was then appointed to teach English and Urdu in 1844. Again Major John Ludlow, Resident at Jaipur, took personal interest in training the Mahārājā in politics and moral conduct. Also the young prince took regular exercises in gymnastic and horse and camel riding in the Ātish court-yard. He also practised archery and sometimes went out for hunting. Following such a

course of education and training when the Mahārājā attained the age of sixteen, he began to attend the meetings of the Regency Council and took keen interest in the proceedings. Thus he developed into an accomplished young prince quite fit to govern his state and on the recommendation of the A.G.G. in 1854, he was invested with powers when he was twenty years of age.

After assuming powers, the Mahārājā devoted himself to alround development of the Kārkhānās and departments of his state. Many important social and administrative reforms were also introduced.

He reorganised the administrative machinery by establishing the Royal Council (महकमा ख़ालिया कौंसिल), the meetings of which were presided over by himself. Development of agriculture and industries, initiation of education on modern lines, construction of roads, buildings and reservoirs, installation of gas lights and water pipes of filtered water were some of the works of public welfare first introduced in a state of Rājputānā by Sawāī Rām Singh. For advance of education he started the Mahārājā's College, Sanskrit College, (Oriental College), Rajput School, (afterwards known as Nobles' School), Medical School, Girls' School, the School of Arts, the Public Library, the Jail Press and the Rāma Prakāsha Theatre. The Meterological observatory and the Mayo Hospital were also established by him. He founded the Social Service Congress under his direct patronage in 1859 A.D.

In view of these reforms he was nominated as a member of the Legislative Council of India in 1869 and later the title of the 'Counsellor of Empress' was conferred upon him and also he was nominated as a member of the Privy Council in 1877 A.D.

Mahārājā Sawāī Rām Singh II was married to the two sisters and one daughter of Mahārājā Takhata Singh of Jodhpur in 1909 V.S.(1852 A.D.).Mahārājā Takhata Singh stayed at Jaipur enroute to Haridwār for his holy bath in the Ganges in 1911 V.S. (1854 A.D.). At that time he gave some political instructions according to the Dharmashastra to his son-in-law, Sawāī Rām Singh. This incidence is described in Takhata Vilās Champu by Shesha Kavi of Jodhpur (verses 66 to 75 of Kaṇda II).[110]

Similarly, two princesses of Rewan were married to Mahārājā Sawāī Rām Singh II and they brought a remarkable number of printed books and manuscripts mostly the compositions of their father Mahārājā Vishwānātha Singh Deva and their brother Mahārājākumār Raghurāja Singh. These books and

manuscripts form a part of the Khāsa Mohar Collection and can be surveyed through the index.

Mahārāṇā Swaroop Singh of Udaipur was a great friend and admirer of Mahārājā Rām Singh. He got a work 'S'aivasudhākara' compiled by Sadānanda for his pleasure (No. 7649 of 1917 V.S.). This work has since been published.

During the time of Sawāī Rām Singh the Dharmasabhā (Modamandira popularly known as Maujamandira) attained much prominence and hence several dharmashastric works were copied out by the scribes of the Pothīkhānā.

Other works composed under his patronage and for his pleasure are :—

1. सवाईरामविलासकाव्यम्	by देवदत्त त्रिपाठी (7667)
2. पाखण्डशोधनम्	by पण्डितमण्डली (7735)
3. सज्जनमनोनुरञ्जनम्	by पण्डितमण्डली (2002)
4. सत्यधर्मचरित्रप्रदीप:	by पण्डितमण्डली (7736)
5. गुलबकावलीकथा (नाट्यरूपान्तर)	by दुलीचन्द (7703)
6. नीतिमुक्तावली	by दुलीचन्द (7712–I)
7. नीतिसारनाटक	by दुलीचन्द (7712–2)
8. भेदप्रकाशनाटक	by दुलीचन्द (4915, 7702, 7712)
9. सत्यसारग्रन्थ	by दुलीचन्द (1553)
10. समरसार	by दुलीचन्द (4916)
11. सूर्यवंशी राजाश्रो का वंशवृक्ष	by दुलीचन्द (7730)
12. वैद्य हीरामणि भाषा (1923 V.S.)	by राम अधार (3161)
13. कृष्णलीलाकाव्य	by रामनाथ प्रधान of रीवां (3203)
14. कार्तिकादि चैत्रमासमाहात्म्य	by रामनाथ of रीवां [3207 (1–4)]
15. धनुसयज्ञ	by रामनाथ of रीवां [3113 (2)]
16. रामकलेवारहस्य	by रामनाथ of रीवां [3146 (2)], 3202, 3204.
17. रामकलेवासंग्रह	by रामनाथ of रीवां (3221)
18. कृतियाँ	of विश्वनाथसिंहदेव of रीवां (p. 332)
19. रामसुजससागर	by सुन्दरलाल कवि (4941)
20. अश्वकल्पतरु	by दुलीचन्द कवि (No. 409 गो)

Sundarlāla was a descendant of Rāmlāla Chaturvedī brought by Sawāī Mādho Singh I. He was rewarded for compiling the work सत्यधर्मप्रदीप by Major

Ludlow. Some other famous poets were Chaturbhuja and Raghunātha, descendants of Kulpati Mis'ra.

Pandit Gopīnātha Dādhīcha,in addition to many other works, composed an important poem with commentary, in the form of a philosophical dialogue between Mahārājā Sawāī Rām Singh and Thākura Saubhāgya Singh of Khātū. Similarly, Pandit Sarayu prasāda Dwivedī, who was brought by the Mahārājā from Pandit puri (Faizabad, U. P.) wrote many Āgamic works. Among his disciples was Nāthūnārāyana S'arma of Bhāradwāja gotra who was appointed to worship "Rājarājes'vari yantra" at Rajarājes'vari temple in the City Palace. He was a descendant of Pandit Ghāsī Rāma who was held in high esteem by Sawāī Jai Singh. Nāthūnārāyana is also said to have composed several Āgamic woks.[111]

Some other poets of note who flourished during the time of Sawāī Rām Singh II were: Lokanātha Chaubey, Chandanadās Dādupanthi, Nandlāla, Vamshidhara, Jivanalāla, Gokulachandra Chaubey. Govindalāla Bhatta, Mihilāla s/o. Padmākara, Laksmīdhara s/o Mihilāla, Kuñjilāla, Rūpkishore, Sheodāna Chārana, Harudāna Chārana and Vijaidāna Bārahata.

Some of the noted painters of his time, attached to the Sūratakhānā, were:—Rāmalāla, Mohanalāla, Gaṅgābakhs'a,.Mādholāla, Durgā, Lakşamanā, Ganes'ā and Rāmaji.

Though these artists holding hereditary posts in the Kārakhānā used water colours for the small paintings executed for presenting to the Mahārājā on the occasions of birthday and other festivals yet, in generel, the traditional art declined due to want of patronage, introduction of foreign element and theme, use of ready-made colours and oil painting of photo enlargements. Still some very good small size portraits and other paintings, received as presents from the traditional artists, are available in the Pothikhānā to provide material to mark the contrast between the performance of their ancestors and that of their own. It may be metioned in this connection that Sawāī Rām Singh II was very much interested in photography and a separate apartment known was Photokhānā was allotted in the palace where some of the early photographic prints may still be seen.

Louis Rousselet has given a very intresting account of his visit with Sawāī Rām Singh in his book 'India and Its Native Princes, 1882':—

"... ...The Mahārājā, Ram Singh, is a short man, forty-five years of age, with an agreeable countenance and refined feutures and of more than ordinary intelligence. His dress was handsome but showed an indifference to ornaments, which perhaps was studied. He wore scarcely any jewels and no sword or dagger but an

immense revolver was thrust into his belt from which hung a bunch of keys. At first sight there was nothing particularly pleasing in this remarkable man who is now acting the part of a reformer in Rajawārā but I felt that he was doing his utmost to give me a favourable impression of himself. He spoke to me with much kindness of the fatigue which I must have gone through during my travels, asked many questions about the courts I had already visited and the manner in which we had been received and expressed a wish that I should spend some time in his capital. The conversation then turned on photography (he is not only an admirer of this art but is himself a skilful photographer) and afterwards on France, of which we talked for a long time. (p. 239)

The Mahārājā ordered a bowl of great beauty to be prepared for the Exhibition of 1867 which, no doubt, was greatly admired by the connoisseurs of Paris."

(p. 243)

Mahārājā Sawāī Ram Singh II breathed his last on 18th September, 1880 at about 2 A.M.

Sawāī Mādho Singh II (1880-1922 A.D.).

Sawāī Mādho Singh II's name, prior to his accession to the gaddi of Jaipur, was Kayam Singh as is evident from some books which were awarded to him for good conduct and proficiency in the Rajput School, Jaipur, started by his predecessor Sawāī Ram Singh II. He studied in this school upto standard VI. After accession in 1880 at the age of 19, he adopted to continue the works and policies taken up by 'Badā Shriji' Sawāī Rām Singh II.

Sawāī Mādho Singh appointed a distinguished scholar of Pandit Madhusudan Ojha Vidyāvāchaspati's eminence as incharge of the Pothīkhānā. Several classified lists of the Pothīkhānā manuscripts and of the Puṇdarīka collection were compiled under his supervision. A work प्रत्विनीयानमीमांसा was also compiled by Pandit S'ri Kāsi S'esa Veṅkaṭāchala S'āstri justifying the Mahārājā's voyage to Great Britain in 1902 A.D. in order to attend the coronation of Edward VII.

The Puṇdarīka collection was acquired in 1962 V.S. (1905 A.D.) and added to the assets of the Pothīkhānā.

It was due to his association with Pandit Madhusudan Ojha that the Mahārājā cloud attain a fair knowledge of Paurāṇika and Dharmashāstric subjects. It was also with the advice of Pandit Ojha that he could bring some very important indological works from abroad for his Pothikhānā.

The pandits and lekhakas of the Pothikhānā kept on with their usual work of writing and copying out new and old texts. As the Mahārājā was a profound devotee of Shri Gangājī and Gopālajī, these works mostly aimed to praise the two deities worshipped by him.

The advices of his two Bengali ministers, Babu Kanti Chandra Mukerji and Sansar Chandra Sen, were also instrumental in the development of his administrative and cultural ideas.

Consequently the following monumental works on the art and architecture of Jaipur were published under the patronage of Mahārājā Sawāī Mādho Singh II :-

1. Memorials of Jeypore Exhibition by T. H. Hendley in 4 Vols., 1883 A.D.
2. Jaipur Enamels by S. Jacob and T.H. Hendley, 1886 A.D.
3. Rulers of India and Chiefs of Rajputana by T.H. Hendley, 1897 A.D.
4. Jaipur Portfolio of Architectural Details in 12 Vols. by Col. S. Jacob, 1898 A.D.
5. Asian Carpets (mostly dealing with carpets in the Jaipur collection) by T. H. Hendley, 1905 A.D.
6. Notes on Jaipur by H. L. Showers, 1909 A.D.
7. Catalogue of Jaipur Museum by T. H. Hendley, 1893 A.D

Also he generously donated towards the foundation of the Benaras Hindu University and for the publication of "The Journal of Indian Art" and contributed to the Victoria and Albert Museum of Art, London.

Some descendants of the old and famous poets who attended his court were Pyarelal of Kulapati Mishra's family; Amba Shankar Chaubey; Badrinath Bhatt; Sadhu Bhatt, a nephew of Mandana Bhatt of Kavi Kalanidhi Shri Krishna's descent; Shyam Lal Bhatt; Vanshidhar and Gadadhar, grandsons of Padmakara Bhatt; Prabhakara Bhatt of the same family; Rampratap and Gauri Lal, descendants of Bholanath; Radhavallabh and Ramlal etc.

Other eminent scholars, writers, and poets who flourished in his time were :—

Mahamahopadhyaya Pandit Durgaprasad Dvivedi, Mahamahopadhyaya Pt. Durga Prasad Sharma, editor of the famous "Kāvyamālā Series", Pandit Vireshwar Dravid Shastri, Thakur Bhur Singh Shekhawat of Malsisar, Thakur Kalyan Singh Shekhawat of Khachariawas, Thakur Fateh Singh Champawat of Naila, Sir Purohit Gopinath, Purohit Ram Pratap, Ramnath Ratnu, Pandit Chandradhara Guleri, Lala Jawahar Lal, who was known as 'Mr. Jain Vaidya', Samarthadan, editor of 'Rajasthan', Hinglajdan Chāraṇa, Purohit Hari Narayan,

Balabakhsha Palhavat, Muraridan Kaviya and Vrajanath Chārana, Shri Krishnaram Bhatt, Harivallabh Bhatt etc. Almost all of them gained name and fame in the field of literature and spoke very highly of the Mahārājā's patronage and generosity.

Sawāī Mādho Singh II was alive also to the necessity of preserving the monuments of his forefathers. Necessary repairs to and amendments in the various yantras of the Jaipur Observatory were carried out under the supervision of Lieut. A. H. Gerret, R.E and Col. Sir S. Jacob, with the assistance of Pandit Chandradhara Sharma Guleri in 1901-02.

The Photo kā Kārkhānā, started by Sawai Ram Singh II was maintained and developed by Sawāī Mādho Singh II. Many photo-enlargements were oil-painted, some of which are displayed in the galleries of the Museum.

The traditional artists employed in the Pothīkhānā generally executed the pictures of Shri Gopalji and Gangaji as also certain illustrations in big size from Bhāgavata and other Puraṇās. Other paintings presented to the Mahārājā on ceremonials and festivals deal with a variety of subjects, but executed with a thick brush. Performances of the following painters can be seen in the paintings preserved in the Museum :—Guman, Ramji, Raghunath, Shyamsunder, Shyamlal, Mohanlal, Madholal, Gangabakhsh, Nandram, Chhoteylal and Nathulal.

The Mahārājā was very particular about maintaining the noble traditions established by his forefathers and especially his predecessor, Mahārājā Sawāī Ram Singh II. He died on Ās'vina Budi 2, 1979 V S. (1922 A.D.).

Sawai Man Singh II (1922-1970 A D.).

Mr. R.E. Holland, Agent to the Governor General in Rajputana spoke in the Adoption Durbar, held by Maharaja Sawai Madho Singh II on 10th June, 1921:—

"... and I pray that as ruler Man Singh may rival and surpass the traditions of your illustrious predecessor after whom you have named him, Mahārājā Man Singh, contemporary and friend of emperor Akbar".

It appears that his prayer was granted in full by the Almighty in respect of the late Maharaja Sawāī Man Singh II as he proved through and through upto the mark.

In the beginning, arrangements for the early education of the Mahārājā were made in the Rāmbāgh. Selected teachers from the Mahārājā's College, Mahārājā's High School and Sanskrit College were deputed to give him lessons

in Sanskrit, Hindi, Arithmetic and English. Soon after he was admitted to Mayo College, Ajmer, where he studied upto 1929 under the tutelage of Mr. J.W.C. Mayne and Colonel C.C.H. Twiss. Thākur Dhonkal Singh was his coach for the game of polo, in which he showed much promise at that early age and afterwords came out a magnificent polo-player and became a world-champion.

After his passing the Diploma Examination from the Mayo College, the Government decided to send the Mahārājā to the Royal Military Academy, Woolwich to undergo a training for one year. This gave him an active insight into military organisation, discipline and administration.

On return from England in October 1931, he spent six months in acquiring practical knowledge of the administrative set up of his State. He visited various departments and discussed with their heads about the routine, methods of work and problems, if any. Thus equipping himself with necessary information by extensive tours of the suburbs, he prepared for his investiture with full powers to administer the State of Jaipur in 1931.

Space should not be occupied here to enumerate the efforts made and measures taken by the Mahārājā to introduce various timely reforms and works performed for the welfare of his subjects and we should restrict ourselves to the impetus given by him to the literary activities in spite of his occupation in other important matters.

The Pothīkhānā continued to function as an important karkhana and a repository of old manuscripts during his time. New arrangements for display of antiques and arms were made in the spacious rooms of the Mubarak Mahal and the Silehkhānā proper. Distinguished guests were taken round these galleries. The pandits, lekhaks and artists carried on with their usual work and looked after the upkeep of the assets of these karkhana stores. He himself occasionally visited the Pothīkhānā and Silehkhānā and thought of putting the materials in the most beneficial manner for the use of deserving scholars. He was interested to get a detailed catalogue of manuscripts prepared and published for the use of bonafide researchers. After the death of Pandit Madhusudan Ojha he deputed Rawal Narendra Singh of Jobner, a historian and an ex-Education Minister of the State, in 1944–45 to classify the manuscripts and to submit a scheme for cataloguing. In 1946 Dr. C. Kunhan Rājā of the Madras University was invited and given the task of cataloguing. Unfortunately, he could not complete the work and had to leave for Tehran. Efforts were also made in 1948–49 during the popular ministry but the same could not be successful due to the merger of the State in

Rajasthan. Then the Mahārājā invited Shri Madhav Krishna Sharma, a pupil of C. Kunhan Rājā and Inspector of Sanskrit Pathshalas, Rajasthan, in 1952 to take up the work but he also could not undertake it due to his pre-occupations.

Mahārājā Sawāi Man Singh also cherished to have an authentic history of Jaipur State, based on Jaipur Archival records, written by a scholar of repute. He, therefore, commissioned Sir Dr. Jadunath Sarkar, a doyen of Medieaval Indian History, for this work in 1935. Sir Sarkar explored all the relevant records in the Jaipur Archives and completed his task and submitted the manuscript to the Mahārājā.

Though the Mahārājā mostly moved in military and other diplomatic circles yet he never failed to contact the distinguished scholars and writers of his time. Sir Arthur Cunningham Lothian, sometime Resident at Jaipur and author of 'Kingdoms of Yesterday' remarks– 'When in Jaipur on one occasion at a cocktail party in the Mahārājā's palace I met John Gunther, the author of 'Inside Europe', a book which I admired greatly'. (p. 171 of the book; 1939 A.D.)

Besides John Gunther, Prof. John Kenneth Galbraith, the great economist, who afterwords turned into an art-critic, was a close friend of his. He invited Dr. K. N. Puri and Rai Bahadur Prayag Dayal for organising the Department of Archaeology and the collection of coins.

The warm reception given by him to the members and delegates of the P.E.N. Conference held in Jaipur in 1946 was a historic scene in the Jainiwās gardens. It was attended by Pandit Jawaharlal Nehru, Dr. S. Radhakrishnan, Shri K.N. Katzu, Sardar K.M. Panniker and other top–ranking men of letters of the country.

The Mahārājā was an admirer of indigenous literature. He was seen attentively listening to the Vedic hymns, benedictions and music recited during his Silver Jubilee celebrations. He also conferred the title of 'Vidyāsāgara' on the pandits Kanhaiyalal Nyayacharya and Pattabhiram Shastri and that of Bhiṣagratna on Pt. Nand Kishore Sharma in the Silver Jubilee Durbar held on the 12th March, 1949. Land-grants and cash rewards were offered to other deserving scholars and poets.

The last batch of poets attached to the Pothikhānā during his time consisted of Mahamahopadhyaya Pandit Giridhar Sharma Chaturvedi, Ambashanker Chaubey, Ayodhyaprasad Chaturvedi,[1] Rava Gajanana Sharma, Radhavallabh

Sharma, Govindrao, (a descendant of Padmakar), Vinodilal Tailang, Gopinath Bhatt, Manoharlal Shastri, Mohanlal Sharma, Shivnath Chaubey, Hazarilal Chaturvedi, Gulabchand Chaturvedi and others. They all regularly attended the Pothikhānā and recited their poems on every Thursday A collection of all such verses is still preserved in the Pothikhānā

The traditional artists who worked in the Pothīkhānā were–Madholal (photographer and painter), Mohanlal, Raghunath, Lakṣminarayan and Yajendraprakash. To this batch he added a modern artist from Bengal, Shri D.N. Ghosh.

He appreciated the art of Shri Ramgopal Vijayavargiya, Shri A.H. Muller and Shri Kripal Singh as is evident from some paintings by these artists in his collection.

Other famous writers and scholars of his time were:—Mahamahopadhyaya Pandit Durgaprasad Dvivedi; M.M. Pandit Durgaprasad, editor, Kāvyamālā; Pt. Kedarnath Jyotirvid; Purohit Harinarayan, B.A., Vidyabhushan; Thakur Narendra Singh of Jobner; Thakur Kalyan Singh of Khachariyawas; M.M. Pt. Giridhar Sharma Chaturvedi; Kavi-shiromani Bhatt Mathuranath Shastri; Pt. Suryanarayan Sharma Acharya; Pt. Narahari Bhatt; Pt. Suryanarayan Divakar; Purohit Pratap narayan Kaviratna; M. Pandit Hari Shastri; Pt. Madan Mohan Sharma; Thakur Har Nath Singh Dundlod,and others.

During his later years the Mahārājā himself compiled an important work entitled 'A History of the Indian State Forces', with a Foreword by Field-Marshall C. J. Auchinleck, which was published by Orient Longmans in 1967. It transpires from the available data that he began his studies on the subject and compiled materials for this book from as early as 1935. He contributed a number of interesting articles on Polo and the City of Jaipur etc.

The greatest evidence of the Mahārājā's deep interest in the fields of literature and culture is his idea to preserve all the valuable material of art, craft and literature accumulated by his ancestors in a public museum in the city of Jaipur, where these will be available for study and research. To quote from the Deed of the Trust registered in 1959 :—

> "... The Trustees will take all necessary steps to the best of their ability and means to protect, promote, preserve, enlarge and improve the existing collection pertaining to the said Museum and to help seekers of knowledge in the study of and research in art including therein literary, scientific, historic and religious matter leading to the progress and development of knowledge in general."

He also wished to revive the traditional 'Kārkhānās' in the City Palace where the old arts and crafts of Jaipur would find new life. But unfortunately he left for his heavenly abode suddenly on 24th June, 1970 at the Cirensester Polo ground in South England. He was cremated at Gaitore in Jaipur on 27th June.

Her Highness Maharani Gayatri Deviji (now Rajmata) showed equally absorbing interest in the preservation of the artistic, literary and cultural heritage of the ruling family. She has contributed interesting articles on the City of Jaipur and related subjects and compiled a book on Indian cookery entitled "Gourmet's Gateway", which was published in 1965. At present she is engaged in writing her autobiography.

All this account in the foregoing paragraphs bears testimony to the fact that the rulers of Amber and Jaipur contributed to, patronized and preserved art and literature in every generation. Though the ravages of Time have now crushed down the crust of princely order in India but the cultural essence infused by them during the last millenium will continue for long to refresh and inspire historians and researchers to scan the ladder by which we have reached the present heights. I am of the opinion that no research into our medieval history can be complete without an acquaintance with such material, a glimpse of which is given in the present work, as a supplement to the Persian and Marathi documents being used so far. This considerable volume of literature, though largely eulogical, has hitherto remained unknown, but now through dealing, 'it may give life, light and human touches to the colourless chronicles and bardic polemics passed for history'.

Acknowledgements

I can only remember the grace of His late Highness Maharaja Sawai Man Singhji II who assigned me this great task of preparing a descriptive list of the Pothikhana. It was his earnest desire that this vast collection of his ancestors should become known to and utlized by deserving scholars. May his soul rest in peace!

Her Highness Rajmata Shri Gayatri Deviji and His Highness Lt. Col. Sawai Bhawani Singhji, M.V.C., have also pledged themselves to act unto the fulfilment of His late Highness' wishes and are taking keen interest in the publication of the series started in his memory. It is under their initiation and patronage that I have been able to complete this work. I offer my hearty benedictions to them.

I am deeply indebted to Dr. Asok Kumar Das, the Director of our Museum for reading through the draft of the introductory essay very patiently and for the valuable suggestions and corrections made in it.

I am also grateful to Dr. R. C. Agrawal, a Trustee, for his constant guidance and encouragment to make the work a success.

Capt. H. L. Datta, Shri Y. Sahai and Shri N. K. Pareek also went through some portions and have dotted many *i's* and cut many *t's* in it. Shri Gyarsilal Sharma and Pandit Ramgopal Shastri, B.A. rendered all assistance in preparing the press copy and proof-reading etc. in addition to other duties assigned to them in the Museum. My cordial thanks are due to all of them.

Pt. Jabarmallaji Sharma, a veteran scholar, historian and journalist readily supplied many references from his big library of rare and reference books. I respectfully offer my thanks to him for this kindness.

In the end I thank the readers who will pardon me for all discrepancies and errors which might have crept into this book on account of my limited competence, declining health, feeble eye-sight and long illness at the time when the work was nearing completion and above all due to the performance of the press. I shall deem my labours amply rewarded even if a piece of useful information is made available to the scholars and researches from it.

प्रणम्य मान्यान् विनिवेदयामि
ग्रन्थं मुदा पश्यत सावधाना: ।
दृष्टे यदस्मिन् परम: प्रमोदो
भवेत्तदा [illegible] सिद्धिरपि प्रकृष्टा ॥

Jaipur :
July 14th, 1976

Gopal Narayan Bahura

Notes and References

1. Īs'asimha or Īs'varasimha, king of Gwalior, made a gift of all his belongings to his sister's son, Jaisā or Jai Singh Tanwar Īs'asimha's son Sohḍadeva, after his father's death in 1023 V. S., moved to Nidrāwari and sent his son Dūlaharāya to Dausā. He established his settlement there after defeating the Chauhāns and Badagūjars. Sodhadeva died in 1063 V. S.

—Matsyades'a kā Itihāsa (P. K) pp. 6 to 19.

2. History of Mediaeval India by C. V. Vaidya; p. 55.

3 Lt. Col. James Tod has given a corrected list of 36 royal races :—

(1) Guhilot or Gahalot, (2) Yadu, (3) Tuar (Tanwar), (4) Rāthore (5) Kushavāhā or Kachhavāhā, (6) Paramāras. (7) Chāhamāns, (8) Chālukyas or Solankīs, (9) Pratihāras or Parihāras, (10) Chāvaḍās, (11) Tākas or Takṣakas, (12) Jits or Getes (13) Hūnas, (14) Kāṭhīs (15) Hālās, (16) Jhālās, (17) Jethavās, (18) Gohils (19) Saravaiyās, (20) S'ilāras, (21) Ḍābhīs, (22) Gauḍas, (23) Ḍoḍas, (24) Gaharavālas, (25) Badagūjaras, (26) Sonagarās, (27) Sikaravālas (28) Byces (Balas), (29) Dahiyās, (30) Johyās, (31) Mohilas, (32) Nikumbhas (33) Rājapālas, (34) Dāhimās,

Extra .—(35) Hools and (36) Daharyās.

— Annals and Antiquities of Rajasthan, Pt I (1873); pp 74-75.

The last two are mentioned as extra i e. they do not belong to the Solar or Lunar origin The rest are known as Ikṣīvāku, Kakutstha or Sūryavams'īs and Indu or Chandravams'īs.

Different scholars have prepared such lists which vary in details but the Kachhavāhā clan is mentioned in all of them.

4. Pt. Rādhākṛṣṇa Mis'ra and F. E. Pargiter.

5. Chanda Varadāī has used the word 'Kakutstha' for this dynasty in his 'Pṛthvīrāja Rāso'.

6. Kavirājā Shyāmaladāsa in 'Vīravinoda' and Rāmanātha Ratnu in 'Rājasthān kā-Itihāsa'.

The use of the word कत्सवाह् is noticed in हमीर महाकाव्य of नयचन्द्र सूरि also, a composition of about 1450 V. S.

'सोऽन्यदा प्रमदानेत्रपावन यौवन श्रित: ।
परिणेतु सुता कत्सवाहस्याम्रपुरीमगात् ।।८२।।' (सर्ग ४,)

7. अतिथिकुच्छवश्चोभौ कुशस्य तनयौ स्मृतौ ।
अतिथिः प्राप्तवान् राज्य पितृपैतामहञ्च तत् ।।११।।
प्रतीची कुशवायाथ ददौ स भ्रातृवत्सल: ।
कुच्छवस्य तु वंशोऽय वितत: क्षितिमण्डले ।।१५।।

—कुशवशचरित्रकाव्यम् by हीरानन्द दाधीच । Ms. no. 485 (K.M.)

It is a later composition and the account given by the poet can be believed in with reservations.

8. Matsyades'a-kā-Itihāsa

9. Gen. Cunningham and Baden Powell; quoted in the 'Proceedings of the All India Historical Conference, XIV session'

10 Haraprasāda S'āstrī in his 'Search for Bardic Manuscripts in Rajputana.'

11. Pt. Jhābaramalla Sharma . 'Proceedings of the All India Historical Conference, XIV session.'

12. Cunningham identifies the village Padmāvatī with Narwar (Nalapur) itself in his 'Archeological Report (1862–65) II : p 357.

Bhavabhūti, the great Sanskrit dramatist, was also a resident of Padmapura or Padmāvatī, a village in the north-east of Narwar.

—M. V. Lele in his 'Mālatī-Mādhava-Vihāra'; p. 5.

13. "Kachhavāhāghāra or Kachhvāhāgarh, the former meaning 'the water-soaked land' and the latter 'the fort of the Kachhavāhās' is a tract between the Sind and Pahuj rivers, ceded to the British by the Gwalior State".

—Elliot, Supplementary glossary; pp 237–238 note.

14. 'Essay on Vikramāditya or S'ālivāhana by Col Wilford; Asiatic Researches, Vol. IX; p. 513

15 List of 85 kings bearing the surname 'Pāla' given by Pere Tieffentheler in his 'Description of Agra.'

— Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal, Vol. xxxi; p. 392.

16. कूरम्भ वंस वस्यउ अपार ।
घारइ धरन्नि दुद्धरम भार ।।
धनि धन्नि धीरि कच्छपी माइ ।
जिहिं उवरि धरिउ कच्छप सुभाइ ।।१७।।

—मानचरित्र by अमृतराइ, 1901 (K.M.)

17. सवत सोलहसय रु बयाला ।
मधुर मास रवि दिवस रसाला ।।
पुष्ठित पुन्निम परब पवित्तह ।
मुणउं महीपति मान चरित्तह ।। ४ ।। Ibid.

18. करी सुधाकर मार, लई सालिवाहन सुता ।
कीन्हें कूच्छ प्रहार, तातइं कछवाहे भये ।। ३७ ।। Ibid.

19. The following references have been noted from some of the inscriptions and manuscipts in which the words कूर्म, कत्सवाह, कच्छपघात, कच्छपारि and कछवाहा etc. are used for this dynasty :—
    (1) Dūbakunda Pras'asti (1145 V.S.) 'कच्छपघातवंश'
    (2) Padmanātha Temple Inscription (1149–50 V. S.) 'कच्छपघातवंश', 'कच्छपारि' ।
    (3) Narwar Inscription (1177 V.S.) 'कच्छपघातान्ववाय'
    (4) Hammir Chauhan's Inscription at Kunvālji (Dist. Kota) (1345 V S.) 'कूर्म'
    (5) Hammīra mahākāvya of Nayachandra Sūri composed about 1450 V.S. 'कत्सवाह'
    (6) Mānacharitra Kāvya (1642 V.S.) 'कूरम', 'कूरम्भ'
    (7) Vṛndādevi Temple Inscription at Vṛndāvana (1634 V S) 'कूर्मकुल'
    (8) Shri Govindadevajī Temple Inscription at Vṛndāvana (1634 V.S) 'कूर्मकुल'
    (9) Rājā Man Singh's Inscription preserved in the Central Museum, Jaipur (1661 V.S.) 'रघुवंशतिलककछवाहकुलमण्डन'
    (10) Īsar Baorī Inscription at Toḍā Rai Singh (1661 V.S.) 'कछवाह'
    (11) Māndalagarh (Mewar) Inscription (1670 V.S.) 'कछाहा'
    (12) Mānaprakās'a Kāvya by Muraridas, a contemporary of Raja Man Singh. 'कछवाह वंश'

20. 'The Purāṇa Text of the Dynasties of the Kali Age' by F.E. Pargiter, M.A.: p 12

21. 'Kachhavāhāghāra kā Itihāsa' by Pt. Rāmasahāya Brahmabhaṭṭa of Lāhāra and Kachhavāhon kā Sankṣipta Itih 'a' by Ṭhākur Vīra Singh Tanwar, Alwar (1931 A.D.)
22. Tarīkh-e-Faris'tā, p. 13
23. History of India by V.A. Smith (Third edition), p. 97.
24. Sūryapāla is said to have founded the fort of Gwalior in Samvat 332 V.S. (275 A.C.). He dedicated it to Gvālapa.
—Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal, vol. xxxi; p. 392
25. Pere Tieffentheller has drawn up a list of 85 kings of Gwalior bearing the suffix 'Pāla' in his Description of Agra'. According to him 71 princes of the Pālas ruled for 860 years. Calculated at the same rate, the remaining 14 rulers reigned for 168 years The total comes to 1028 years Added to 275 A C, this would bring us to the beginning of the 14th century. But from the inscriptions of Vajradāman and Padman tha Devālaya we come to know that the Pālas had lost their sovereignty over Gwalior by the middle of the 10th century. We may only deduce that though the sons of Kus'a had founded the fort of Gwalior yet they held a small principality with limited powers, sometimes independent and sometimes as vassals, in their possession.

No monument has yet been recovered to prove the 'Pālas' as immediate rulers of Gwalior.

—Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal, vol. xxxi, pp, 392–396
26. J R. A. S. B, vol. xxxi, p. 399.
27. आसीद्वीर्यलघूकृतेन्द्रतनयो नि शेषभूमीभृतां
वद्य: कच्छपघातवंशतिलक. क्षोणीपतिर्लक्ष्मण: ।
य. कोदण्डधर: प्रजाहितकरश्चक्रे स्वचित्तानुगा-
न्नामेक: पृथुवत्पृथूनपि हठादुत्पाट्य पृथ्वीभृत: ।। ५ ।।
—Padmanātha Devālaya Inscription.
28. तस्माद्वज्रधरोपम क्षितिपति: श्रीवज्रदामाऽभवद्
दुर्वारोऽर्जितबाहुदण्डविजिते गोपाद्रिदुर्गे युधा ।
निर्व्याजम्परिभूय गाधिनगराधीशप्रतापोदय
यद्वीरव्रतपूरक' समचरत्प्रोद्घोषणाडिण्डिम: ।। ६ ।।
—Ibid.
29. अद्भुत. सिंहपानीयनगरे येन कारित ।
कीर्तिस्तम्भ इवाभाति प्रासाद. पार्वतीपते: ।। ११ ।।
—Ibid

30. A reference to Maṅgalarāja is found in a damaged inscription at Okhā-mandir, Bayānā, which was later changed into a mosque.
Maṅgalarāja's younger brother was Sumitra whose descendants moved to Narwar and from there to Dausā in Ḍhuṇḍhāra.
— An unpublished note by the late Purohit Harinārāyaṇa, B. A., Vidyābhūṣaṇa.

31. तस्य भ्राता नृपतिरभवत् **सूर्यपालस्य सूनुः** ।
श्रीगोपाद्रौ सुकृतनिलयः **श्रीमहीपालदेवः** ॥ ३१ ॥
—Padmanātha Devālaya Inscription.

32. एकादशस्वतीतेषु सवत्सरशतेषु च ।
एकोनपञ्चाशति च गतेष्वब्देषु विक्रमात् ॥ १०७ ॥
पञ्चाशे चाश्विने मासे कृष्णपक्षे नृपाज्ञया ।
रचिता **मणिकण्ठेन** प्रशस्तिरियमुज्वला ॥ १०८ ॥
प्रशस्तिरियमुत्कीर्णा सद्वर्णा **पद्मशिल्पिना** ।
देवस्वामिसुतेन श्रीपद्मनाथसुरालये ॥ १११ ॥
—Ibid.

33. त्वं भूरिकुञ्जरबलो भुवनैकमल्लो
विद्याविभूषिततनुर्नृप पावनोऽसि ।
प्रच्छन्नसूपकृतिसंभृतबन्धुवाञ्छः
कस्त्वं कवीन्द्रकृतमोद वृकोदरस्य ॥ ४६ ॥
— Ibid.

34. J. A. R. S. B., Vol. xxxi, p. 396.
34. (a) Ibid.
34. (b) Ibid.
35. Ancient Persian and Iranian Culture by Clement Hunt.
36. Tuzuk-e-Baburi; Elliot, iv; p. 219.
37. Some of these manuscripts were taken away to Persia by Nadirshah after his conquest of Delhi.
38. Tuzuk–e– Jehangiri (Rodgers and Beveridge); p. 21. and Noer's 'Akbar' (Tr. by A. S. Beveridge); p. 136.
39. Tuzuk–e–Jehangiri (Rodgers and Beveridge); p. 33
40. Waqiat–e–Jehangiri (Tr. by Price); pp. 44–45 (ed. 1829)
41. Āin–e–Akbari (Tr. Blockman), p. 103. Abul Fazul's words :—
"hindsah baqalam gauharoār naqsh kunand va baashad aurāq khwandah rà naqd surkh va sufaid bakhshish shavad."

42. Āin-e-Akabarī (Tr. Gladwin); pp. 84-85.

43. Seals of different librarians during the reign of different emperors can be seen on the famous manuscripts of the "Razmnamah."

44 The unfortunate emperor Shah Alam II was deprived of his eyes by Ghulam Qadir, who took away several copies of the Quran and eight large baskets of books out of the library.

—Ibratnamah by Faqir Khairuddin (Elliot, viii, p. 249).

45 Bakhatarāma, who wrote in 1827 V.S., says—

ऊँचे दरवाजे सुगम वाट।
वचन सम जटित बने कपाट॥
लगते बनवाये चौक ईस।
तहँ रहैं कारपानै छतीस॥१५१॥
रह हुतो कारपानै तनीस।
पारसी नाम ता मध्य दोस॥
नृप काढि हिंदवी नाम कीन।
गृह संग्या यह ठानी नवीन॥१५२॥

—Buddhivilāsa, published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur (1964 A D.)

46. Kapadadvārā may be taken as the Hindi name of 'Karakaraqakhanah" which occurs in the Āin-e-Akabari. The word "Karakaraqa" is not traceable in any Chaghtai or Persian dictionary. Blockman derives it from "kurk" + "yaraqa"=kurkiyārāqa "Kurk" means fine wool or fur as also fine shawls and ruffles. "Yaraqa" denotes meterial. Thus "kurkiyārāqa khanah" came to mean a wardrobe or the store wherein cloths of all kinds woolen. silk and cotton etc. were kept and preserved Kapadadvārā', therefore, denotes the correct meaning of the term 'Kurkiyārāqa Khānah'. This section being the most important one, the department itself including (1) Zargar Khānā, (2) Tos'a Khānā and (3) Khazānā Behlā also was named as such.

Zargarknānā dealt with jewellery, embroidery, gold and silver utensils and other costly objects.

Tos'aka khānā or Tosā khānā contained sewn dresses (apparels) and ornaments worn by the ruler in state on different occasions.

Cash was kept in Khazānā Behlā. 'Behlā' means a camel on which an officer would ride and throw coins during the course of a royal procession. This khazānā was personal to the ruler and no account of it

was rendered to the state. Of course, internal books were maintained. The ruler's pocket-money was also kept in this khazānā.

The affairs of the 'Kapadadvārā' were looked after by a Dārogbā in the beginning supplemented by a Shāyadī Dāroghā (a witness officer). Afterwards the Officer-in-charge was designated as 'Mohatmim'. Other employees were a mushraf (accountant) for each section, jewellers, mukims (assessors), goldsmiths, embroiderers and tailors etc.

47. A note by Prof. J. M. Gosh. (1946 A D)

48. 'A Handbook to Agra and the Taj, Sikandra, Fatehpur-Sikari and the neighbourhood' by E. B. Havell, p. 60.

49. Īs'varavilāsa Mahākāvya, X.5. Published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur. (1958 A. D.)

50. Ibid

51. 'फरमान अज दफ्तर शाही बनाम कँवर ईश्वरीसिंह मवरखा १८ रमजान सन् २६—

मदारुल मुहाम एतमादुद्दौला कमरुद्दीन खाँ भी तुम्हारी बहबूदी व मर्जी के अमूर की बाबत लिखते रहेंगे। तुम्हारी जवाबी तहरीर पसन्द हुई।' (K.D. no. 22)

52. The following note is noticed on the manuscript of 'औषधिसारसंग्रह सागर' (no. ७६४८–ज–२४) in the handwriting of Mahārājā Sawāī Pratap Singh —

'या पोथी कोयां नैं देबा की नहीं ई की औपध तो कर कोयां नैं भलां ही द्यो या पोथी नहीं देणी आगै पाछै बाचै सो विचार लेज्यो'

There is an attestation by the Pothīkhānā officer below it—

'ऊपरि ये दसखत खास श्रीहजूरि का छै सो या पोथी बाचिबा वालो यां दसखता कै अनुस्वार कीज्यो।'

This work was compiled by Sawāī Ī's'varī Singh and later edited by S. Pratāp Singh in 1859 V. S.

(See plate no. 24)

53. Annals and Antiquities of Rajasthan by James Tod; Introduction.

54. Shri Ramkrishna Lila Prasang; (Hindi) by Nrsinhavallabha Goswāmi; pp. 315–16.

55. 'Jaipur-Amber Family' by J. P. Straton; pp. 15–17.

56. 'नृपति हनू के सुत भये, जानडदे अवतार।

पाँच पुत्र तिनके भये, जिनमें बुद्धि अपार ॥ ८ ॥

नृप पजौण अरु जैतसी, काल्ह पचायण नाम।

अरु पालणसी बहुरि ये, सुणि पाँचो अभिराम ॥ ९ ॥

कूरम आप पजौण नृप, प्रथीराज दल मांहि।

जूझे जाइ कनौज में, वा सम छत्री नाहि ॥ १० ॥

खेत परे कनवज विषै, भाई ताके तीन।
काह्न पचायण जैतसी, जुद्ध मांझ परवीन ॥ ११ ॥ Ms. No. ३५७१ (१)

7. षट रानी ताकें भई, बड़ी जु खीचणि मान।
राव अनल की ह्वै सुता, मौनलदे तिहि जान ॥
उनके प्रोहित देवर्मा, मोहन ताको पूत।
वहै खांथक्या दायजै, आयो महा सपूत ॥

—Ibid

58. 'History of the Jaipur State' by Dr. M L. Sharma; p. 32.

59. Thakur Fateh Singh Champāvat in his 'Brief History of Jaipur' says that Pṛthvirāja divided his estate among his sons as below :—

(1) Pachāyana, whose descendants are known as Pachāyanots, (2) Gopāla the ancestor of Nāthāwatas, (3) Sultāna, whose sons are Sulānots, (4) Jagmāla, the ancestor of Khangārots, (5) Balabhadra, whose scions are known as Balabhadrots. (6) Rāma Singh's decendats are known as Rāma Singhots, (7) Pratāpa Singh's line is known as Pratāpapotā, (8) from Chaturbhuja started the line of Chaturbhujots, (9) Kalyāna's offshoots are known as Kalyānots, (10) Sāidāsa, was the forefather of Saidāsots, (11) Rūpa Singh's sons are known as Rūpasinghot Rājāwats and (13) Sāngoji founded Sāngāner.

Dr M L Sharma substitutes (1) Purnamalots, (2) Kumbhāṇi, (3) Shivabrahmapotā and (4) Naruka for Ramasinghot, Pratāpapotā, Sāidāsot and Rūpasinghot

60. Personal interview of the author with Shri Kanhaiyānātha Yogi of Jaipur.

61 Late Purohit Harinārāyana Vidyābhūṣana Collection in the Rajasthan Oriental Research Institute (Jaipur branch).

Maharaja Prithviraj is mentioned in the Prashasti (प्रशस्ति) of a manuscript, Jñānārnava (ज्ञानार्णव) dt Phalgun Sudi 1, 1581 V.S in Basta No 25 of Yati Yashodananda Digamber Jain Temple, S M.S. Highway, Jaipur. It reads as below -

संवत् १५८१ वर्षे फाल्गुन सुदि १ बुधवार दिने अथ श्री मूलसंघे बलात्कारगणे सरस्वतीगच्छे श्री कुन्दकुन्दाचार्यान्वये भट्टारक श्री पद्मनन्दिदेवास्तत्पट्टे भट्टारक श्री. श्री शुभचन्द्रदेवास्तत्पट्टे जितेन्द्रिय-भट्टारक श्री जिनचन्द्रदेवास्तत्पट्टे सकलविद्यानिधान-यमस्वाध्याय-ध्यानतत्परमव लमुनिजनमध्यलब्धप्रतिष्ठभट्टारकश्रीप्रभाचन्द्रदेवः। आम्बेरगणस्थानात्। कूरमवंशे महाराजाधिराजपृथ्वीराज राज्ये.......

—सं० १३७६; राजस्थान के जैन शास्त्रभण्डारो की सूची, भा० ४; पृ० १०३

62. Rājā Bhāramalla's mention is available in the colophons of several manuscripts preserved in the Jaina Grantha Bhaṇḍāras of Pāṭaudī, Chhoṭā Dīvānjī kā Mandir, Jaipur and the Amber S'āstra Bhaṇḍāra : –

1. पुराणसार in Pāṭaudī Jaina Mandir (ms. no. 239) dt. आषाढ़ सुदि १३ सं० १६०६ वि० (1552 A.D)
2. यशोधरचरित in Chhoṭā Dīvānajī's Temple Grantha Bhaṇḍāra, Jaipur (Bastā no. 288) dt. भादवा सुदि ··· सं० १६३० वि० (1573 A. D.)
Bhāramalla died on माघ सुदि ६, १६३० वि० (1573 A D.)
3. जिनदत्तचरित्र in Amber S'āstra Bhaṇḍāra, dt. चैत्र बदि ११, १६११ वि० (1554 A D.)
4. पाण्डवपुराण in Amber S'āstra Bhaṇḍāra, dt. भादवा सुदि १४, स० १६१६ वि० (1559 A.D)
5. हरिवंशपुराण in Amber S'āstra Bhaṇḍāra, dt. आश्विन बदि १ शुक्रवार, सं० १६१६ वि० (1559 A.D.)

—प्रशस्तिसंग्रह, pp. 77, 104 and 126

63. A note by Prof. J.M. Ghosha published in Proceedings of 'All India Library Conference, 1946 A. D'.

64 A 'Lākha-pasāva' consisted of robes, ornaments, an elephant, horses, food-grains and a jāgīra yielding Rs. 1,000/– to 5,000/– p. a.

— Mārwār kā Itihāsa, p. 20.

65 दुरसत खेडी डोगरी भल सासण भैरांण ।
कोट गगात कचोलियो मान दियो महरांण ।
पोळपात हरपाल प्रथम प्रभुता कर थप्पै ।
दल मे दामो नरू सक्रोड घण हेत समप्पै ।।
ईसर किसनो अरघ बडी प्रभुता बाधाई ।
भाई डूंगर भणं कीत लखमुखा कहाई ।।
अई अई मान अनुमान पहो हाथ धनो घन घन हियो ।
सूरज घड़ीक चढ़तां समो दे छह करोड दांतण कियो ।।

66. Vīravinoda; f. n., p. 1282.

67. Encyclopaedia Britannica, Vol. xxii, ed. 1959, p. 541
and
Encyclopaedia of Religion and Ethics, Vol. xii, ed. 1954, p. 470.

68. 'साहिबी के रखवार सोभिजै सभा मे,
दोऊ खानखाना मानसिह अकबर के ।। ६५ ।।
—जहाँगीर जसचन्द्रिका (केशवग्रंथावली भा० ३; पृ० ६२५)

69. राजराज महाराज मानसिंह कुलसिंह,
महासिंह देव देवसिंह इति देखियै ।। ७१ ।।
—केशवग्रन्थावली भा० ३; p. 626.

70. अत्रान्तरे गच्छति मानसिंहे योग्येन योग्यं घटयन् विधाता ।
संयोजयन् मानमहीश्वरेण मुरारिदास सुधिय प्रयत्नात् ।।
वरहराकुलवारिधिचन्द्रमाः परशुरामसुतोऽरितमोऽन्तक. ।
इह हि चित्रमिद परिदृश्यता यदयमस्ति पुरारिपदानतः ।।
Murāridāsa was the eldest son of Paras'urāma.
तत्राप्यशेषगुणगौरवगुम्फितश्रीः श्रीमान् मुरारिरभवद्भुवनप्रधानः ।
यद्बुद्धि कौशलवशान्नृपमानसिंह. कृत्स्नाम्महीं पुरमिवाप्रतिमः प्रशास ।।
वाग्मी विद्वान् वदान्यो द्विजजनविनतो वत्सलः स्वच्छचित्त. ।
चाणक्यस्येव यस्य निजगतिनं समः सन्धिभेदप्रबन्धे ।।
शुद्धाचारस्वभावः सुचरितहसिताशेषराजर्षिवृत्तो ।
नान्य. श्रीमान् मुरारिर्हरिहरचरणाम्भोजमाध्वीकभृङ्गः ।।
धर्मप्रसूत्यै नृपमानसिंह श्रीमान् मुरारि समवाप्य तत्र ।
तम्मन्त्रिणं क्षत्रकुलप्रसूतं विधाय भूमीरमण प्रतस्थे ।।

71. राजा श्रीमानसिंहः क्षितिपतितिलकः श्रीलदिल्लीश्वरेण
यावद् बङ्गीयदुष्टक्षितिपतिविजयायैव संप्रस्थितोऽभूत् ।
तस्माहात्म्यं चिकीर्षुस्त्विह[ननु] सवितारात एव. प्रतापी
पुत्राभ्या बङ्गमागात् त्रिभुवनजयशीलैश्च पौत्रैश्चतुर्भि ।।
युद्धे श्रीसविता स्वबन्धुभिरलं दुष्टान् क्षितीशानरीन्
कोचाङ्कोचविहारदुर्जयखरगपुरादिदेशस्थितान् ।
आरूढ. कवची मरुज्जवहर चर्मासिमात्राश्रयो
जित्वाऽसौ समतोषयच्च नृपति विख्यापयन् शूरताम् ।।
—पुण्डरीक कुलकीर्तिपञ्जिका; pp. 2-4
(रामेन्द्रसुन्दरजीवनकथा by श्री आशुतोष बाजपेयी)

72. Raja Man Singh died at Elichpur on Āṣāḍha Sudi 10, 1671 V.S (6th July, 1614 A.D.)

73. See pp 486-488.

74 आज्ञामवाप्य भूपालचक्रपूजितपादुकः ।
श्रीमानसिंहभूपाल इति चित्ते तदा व्यधात् ।।

वृन्दावने दैवतवृन्दवन्द्यं गोविन्दरायालयमादरेण ।
अहं विधास्ये बत येन भूयः कृष्णावतारोत्सवसंभ्रमः स्यात् ।।

दत्वा देवनिकेतनं तदनु स क्षोणीपतिस्तत्क्षणात्
सर्वांस्तान्नगरीकसोऽपि सकरांश्चक्रेऽकरान्विक्रमी ।

भूदेवानपरांश्च वृत्तिकलितान् कृत्वा प्रतस्थे कृती
जेतुं जम्भसपत्नसूनुसदृशः श्रीद्वारकानायकम्

— मानप्रकाशकाव्यम् (Asiatic Society, Calcutta; Ms no. 8259, f. 19)

75. जाते जगत्यां कच्छवाहवंशे राधाधवाराधनपूतपाणौ ।
दिङ्मण्डलं साधुमनस्तदानीं बाले स्फुरत्तेजसि सुप्रसन्नम् ।।
मानेन सिंहो भवितेति नूनमवेक्ष्य सः क्षोणिपतिः कृतज्ञः ।
नाम्ना रिपुव्रातभयङ्करेण श्रीमानसिंहान्तमय चकार ।।

—Ibid. (f. 19)

76. Bhārata Chandra Guṇākāra was born in 1712 A.D. and died in 1760 A.D. He wrote two poems in Bengālī about Raja Man Singh (1) मानसिंहेर सेनानिवासे झड़वृष्टि and (2) मानसिंहेर प्रतापादित्येर युद्ध । These poems are regarded as very good pieces of Bengali poetry. These have been reproduced in 'बंगसाहित्यपरिचय, भा. २' by Rai Sahib Dinesh Chandra; published by the Calcutta University in 1914 A.D.

Ās'utoṣa Bājapeyi, the author of पुण्डरीककुलकीर्ति-पञ्जिका, has witten रामेन्द्रसुन्दर–जीवनकथा in Sanskrit, in which the contact of Savitā Rāi with Raja Man Singh is described.

—Published by Gurudas Chattopadhyaya & Sons, 203/1/1, Cornwallis Street, Calcutta, Banga Samvat 1330 (1922 A. D.)

77. J. Sarkar's Topography of the Mughal Empire, p. 95; Imperial Gazetteer, Vol. XII.

78. Jaipur Enamels by Jacob and Hendley; p. 6.

79. It is interesting to note that Mss., written and illustrated in the Jain temples within the territory of Kachhavāhā rulers right from the time of Bhāramalla, Bhagavantadāsa and later on during the reign of Raja Man Singh are available which bear testimony to the patronage extended to cultural heritage by them. The murals recently discovered at Amber and illustrations in the mss. bear a strong Hindu character parallel to the standard of painting set by the imperial artists of Akbar.

Some mss. written during Man Singh's time and preserved in the Jaina Bhandāras are noted below from the 'राजस्थान के जैन शास्त्र भण्डारो की ग्रन्थ सूची, भाग ५'

1. धर्मपरीक्षा by अमितगति dt. फाल्गुन बदि ८ गुरुवार, १६६४ वि० (1707 A. D) at मोजमाबाद।
2. जम्बूस्वामीचरित्र by ब्रह्मजिनदास dt. आश्विन सुदि ६ शुक्रवार, १६५१ वि० (1594 A D) मगधाक्ष(ख्य) देशे, राजाधिराज, श्रीमानसिंहराज्ये।
3. भविष्यदत्तचरित्र by श्रीधर dt. काती सुदि ५ गुरुवारे, सं० १६५६ वि० (1602 A D) अउडक्षदेशे भेदकीपुर नगरे राजाधिराज मानस्यघराज्ये।
4. वराङ्गचरित्र by भट्टारक वर्द्धमानदेव dt. ज्येष्ठ सुदि १४ स० १६६० वि० (1603 A. D) राजमहलनगरे महाराजामानसिंहराज्ये।
5. त्रिलोकसार, dt पौष बदि चतुर्थी बृहस्पतिवारे स० १६५६ वि० (1599 A D.) अम्बावतीमध्ये राजा श्रीमानसिंघ प्रवर्तमाने।
6 आदिपुराण (illustrated) dt. स० १६६३ वि० (1606 A. D.) painted at मोजमाबाद राजा मानसिंह राज्ये।

—Illustrated manuscripts from Digambar Jain Bhandars, Bombay, 1971 (unpublished) by Saryu Doshi, quoted in the Bulletin of the Prince of Wales Museum of Western India, Number 12 (1973); p 61

80. History of Classical Sanskrit Literature by Krishnamachariar; p. 865.

It is also said that Pundarika Vitthala stayed in the 'Mādhava-bhavana', residence of Rājā Mādho Singh at Agra, a place frequently visited by eminent musicians like Tānasena and others.

—Vraja ki Kalaon kā Itihāsa by P D Mittala, pp. 454–55.

81. Purohit Harinārāyana Vidyābhūṣana Collection; A catalogue of Manuscripts in the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur, Vol II c.

82 Matsyades'a kā Itihāsa compiled by the late Pandit Madhusūdana Ojhā (unpublished), pp. 301–2.

83 Pothīkhanā Collection, Jaipur; ms. no 12. (Kāmas'āstra)

84. 'History of the Jaipur State' by Dr. M L. Sharma, p 84

85 Kās'ī kā Itihāsa by Dr. Moti Chandra, 1962; p. 226.

86 Matsyades'a kā Itihāsa.

87 R.V. Outurkar: Proceedings of the 14th Session of Indian History Congress, Jaipur, 1951 A. D.

88. The poet mentions his name as 'कवि चन्द' । He may be कवि दुलीचन्द who wrote under this pen-name during the time of Maharaja Sawai Ram Singh II. The date of composition ot कूर्म विनास is mentioned :—

तह आयस कवि चन्द दिय, कूरमकुल अवतस ।
कहौ सु द्वादस कोटड़ी, त्रेपन तिड़ रविवस ।। ७ ।।
धीर सुवीर नराधिपति, लसत सभा नर इंद ।
कूरम पति कौ हुकम सुनि, तिन आषिय कवि चंद ।। ८ ।।
संवत नभ शशि निधि मही, सित पषि माधौ मास । (१६१०)
तीज सुतिथि बुधवार कहुँ, कीनौ ग्रंथ प्रकास ।। ६ ।। —कूर्मविलास (P. K. no. 389)

89. R. V. Outurkar : Proceedings of the 14th Session of Indian History Congress, Jaipur, 1951;

90. Vishuu Singh's Vakil Bhawanidas informed him in his letter dated 20 Shawwal, 1107 (13th May, 1696 A. D.) that it was all due to Begum Sahiba that the orders of calling him to attend the court had been cancelled and that he might send Kanwarji with an army to the Royal Court.
— Vakil Reports; Rajasthan State Archives; p. 99.

91 'Savāī Jaya Simha' (Hindi) by Dr V. S. Bhatnagar; pp. 10–11.

92. I remember my friend the late Lala Radhelal Agrawal of Dewani Hazoori office (Jaipur' State Archives) who supplied me the copies of the two following 'pattas' granted to Jagannath Samrat for performing the office of chief-priest at the time of laying the foundation of the new city of Jaipur. The first is regarding a grant of eight bighas of land to him and the other for a sanction to an expenditure of Rs. 1083 as. 5 only on this account.

"डोळ करार मिती जेठ सुदी ८ साल संवत १७८४ पुन्य उदिक धरती वै० जगन्नाथजी समराट ने जो सवाई जैपुर बमायो ती नेमत मिती पोस बुदी १ साल संवत १७८४ ने धरती बीघा ८ अंके आठ संकलप करी सो वास्ते धरतो के मीती माह सुदी १५ संवत १७८४ मारफत किसनराम के अरज पहोंची हुकम हुवा धरती बीघा आठ द्यो तीं मध्ये बीघा ४ सवाई जैपुर की बाग के वासते व बीघा च्यार नजीक गाव सवाई जैयुर का की स्यालु को दीज्यो वरमाले दीवाण नारायणदास किरपाराम दाषिल वाकै करो धरती बीघा आठ मा. तफसील सवाई जैपुर की बाग के वासते बीघा च्यार ४ गांव भोजपुर नजीक हथरोही मध्ये वा स्यालु की बीघा च्यार ४ ।

मु० यदादास्ती व मोहर कीसनराम वाके दसकतां

"ढोळ करार मिती फागुण बदि १ संवत १७८४ पुन्य जो सवाई जैपुर नवो बसायो तीठ मिती पोस बदि १ संवत १७८४ बिदायक सांती वा वासुत सांती नो गिरह सांती करवाई त्यामे लाग्या सो रुपया १०८३।-) के वासते मारफत स्वामराट नाथजी की मिती माह बदि ११ संवत १७८४ अरज पहोची हुकम हुवा सीगे पुन्य के दाखलकर तनखाह खजाना माल इतमाम खोज पताका परि तनखाह कर्‍यो वरसाले दीवान नरायणदास व किरपाराम दाखल वाके करो रुप्या वसुली एक हजार तीरासी आना पाच दीज्यौ १०८३।-)

मु० याददास्ती व महोर स्वामरास्ट नाथजी वाक दसकत दीवानीयान वा० स्याहे हजूरी मिती माह सु० ६ संवत १७८४ किता १"

Scholars are not unanimous about the date of the foundation of Jaipur city but the above two documents, on varification from the Rajasthan State Archives, may go a long way to find out the exact and undisputed date.

93.

श्रीमद्गदाधरचैतन्यमहाप्रभुसम्प्रदायानुयायिनां श्रीमन्-मामूगोस्वामिकुलोत्पन्नाना श्रीमत् कृष्णदेवगोस्वामिभट्टाचार्यात्मजाना श्रीरामनाथदेवशर्मणामस्माकं—

श्रौतस्मार्ताविरुद्धभक्तिमार्गव्यवस्थापकैः पञ्चाश्वमेधयाजिश्रीमन्महाराजाधिराजैर्विरचिता. प्राचीनवैष्णवग्रन्थेभ्यः संग्रहीताः ज्ञानविवृत्तिकर्मविवृत्ति·भक्तिविवृत्तिसिद्धान्तैक्यप्रकाशिकादिग्रन्था एतेषु सिद्धान्तिता ये अर्थास्ते सम्मताः ····

वैशाखकृष्णैकादश्यां भृगौ संवत् १७६३ चान्तर्दिवसेऽलेखि ।। K. D 1523

94.

श्रीमदद्वैताचार्यवंशोद्भवश्रीसनातनगोस्वामिश्रीरामनाथदेवशर्मणो श्रीरूपगोस्वामिविज्ञापनीयं विशेष. श्री जीवगोस्वामीजी के यो मत सो हमारे प्रमाण, श्री महाराजाधिराज शास्त्रार्थ निर्णीत करि ज्ञानविवृत्ति कर्मविवृति भक्तिविवृत्ति सिद्धान्तैक्यप्रकाशिकादि ग्रंथ में जो मत निर्धार करे हैं सो हमारे प्रमाण, मिति बैसाख वदि ६ संवत १७६३

[हस्ताक्षर रामनाथदेव शर्मा (in Bengali script.)] K. D. 1295

95. From S'yāmācharaṇa Sharma; undated

श्रीगोपीनाथो जयति

स्वात्यन्तरहस्यप्रकटनार्थं स्वयं तदास्वादार्थं च श्रीव्रजयुवराजश्रीकृष्ण एव श्रीचैतन्यमहाप्रभुरूपेण अङ्गोपाङ्गास्त्रपार्षदैः सह आविर्बभूवेति श्रीभागवतमहाभारतादिप्रामाण्येन षड्भुजाकारादिदर्शनेन महाप्रेमाद्यनुभवेन च तत्पार्षदप्रवरैः निर्णीतमस्ति अतः श्रीमहाप्रभुप्रभवैवास्माकं सम्प्रदायप्रवृत्तिः । सर्वेषां सम्प्रदायानां भगवत्येव पर्यवसानं श्रूयते । श्रीमहाप्रभूणां तु स्वयं भगवत्त्वात् तत्रैवास्माकं सम्प्रदायपर्यवसानमिति न कश्चिद्दोषः ये त्वविश्वासदोषेण तेषामप्यन्यसम्प्रदायान्तर्गतत्वं अङ्गीकुर्वन्ति ते तद्विमुखा एवास्माकमसंभाष्या दण्ड्याश्च भवन्तीत्यलमिति प्रसङ्गेन ।

किञ्च महाप्रभुभिर्वैधरागानुगाभेदेन मार्गद्वयं दर्शितं तत्र भागवतनिम्बादित्यमतं प्रकटितमस्ति, तत्र प्रमाणानि–

श्रीभागवते–

कृष्णवर्णं त्विषा कृष्णं साङ्गोपाङ्गास्त्रपार्षदं ।
यज्ञैः संकीर्तनप्रायैर्यजन्ति हि सुमेधसः ।।

छन्न. कलौ यदभवदिति, भक्तरूपेणावतीर्णत्वात् । छन्नो गोपितैश्वर्य्य इत्यर्थः ।।

महाभारते-

सुवर्णवर्णो हेमाङ्गो वराङ्गश्चन्दनाङ्गद्युतिः
सन्यासकृत्समः शान्तोनिष्ठाशान्तिपरायण. ।। इति ।।

'यदा यदा हिधर्मस्ये'ति

वायुपुराणे–

कलिघोरतमाच्छन्नान् सर्वाचारविवर्जितान् ।
शचीगर्भे समुद्भूय तारयिष्यामि नारद ।। इति ।।

तत्पार्षदप्रवरमध्ये श्रीप्रबोधानन्दसरस्वती श्रीपादानां चैतन्यचन्द्रामृते–

अप्यगण्यमहापुण्यमनन्यशरणं हरेः ।
अनुपासितचैतन्यं न धन्यं मन्यते मतिः ।।

प्रेमा नामाद्भुतार्थः श्रवणपथगतः कस्य नाम्नो महिम्नां ।
को वेत्ता कस्य वृन्दावनविपिनमहामाधुरीषु प्रवेशः ।।
को वा जानातु राधां परमरसचमत्कारमाधुर्यसीमा-
मेकश्चैतन्यचन्द्रः परमकरुणया सर्वमाविश्चकार ।।

श्रीसार्वभौमभट्टाचार्याणां—

कालान्नष्टं भक्तियोगं निजं यः
प्रादुष्कर्तुं कृष्णचैतन्यनामा ।

आविर्भूतस्तस्य पादारविन्दे

गाढं गाढं लीयतां चित्तभृङ्ग ! ।। इत्यादि ।।

शतश्लोकी शतनामस्तोत्रञ्च ।। श्रीसनातनगोस्वामिनां वृहद्भागवतामृत-वैष्णवतोषिणी-हरिभक्ति-विलासेषु बहुशः सन्ति ।। श्रीरूपगोस्वामिनां विदग्धमाधवे 'अनर्पितचरीं चिरात् करुणयावतीर्णः कलौ' इत्यादि । ललितमाधवे 'निजप्रणयिता सुधामुदयमाप्नुवन् य क्षितौ किरत्यलमि'त्यादि ।। तथैव स्तवमालायां बहुशः ।। श्रीजीवगोस्वामिनां संदर्भे–'अन्त:कृष्णं बहिर्गौरमित्यादि । तथैव गोपालचम्पूप्रभृतिषु बहुशः एवं कर्णपूरगोस्वामिनां आनन्दवृन्दावनचम्पू-चैतन्यचन्द्रोदयनाटक-चैतन्यचरितामृतकाव्येषु । एवं श्रीगदाधरपण्डितगोस्वामिनरहरिसरकारप्रभृतीनां स्तवेषु । किं च बिल्वमङ्गलश्रीधरस्वामिप्रभृतीनां प्रामाण्येनाङ्गीकारात् सनकसनन्दनाद्युक्त साधनसाध्यमाविर्भावयितुं भगवाञ्श्चैतन्यरूपी भवन्नाविरासीदिति चैतन्यचन्द्रोदयवचनस्वारस्यात् नृसिंहपरिचर्यादिग्रन्थप्रामाण्याच्च भागवतनिम्बादित्यमतप्रकटनं स्पष्टमेवावगम्यते । K D 1519-

96.

श्रीराधाकृष्णौ विजयेतेतराम्

श्रीमदनमोहनो जयति	श्रीगोविन्ददेवो जयति	अस्पष्ट	श्रीराधादामोदर सहाय

श्रीसनातनगोस्वामि-श्रीरूपगोस्वामि श्रीजीवगोस्वामिनां मतैक्यं तन्मतस्य समानकल्पीयत्वं च । अभेदकल्पे भेदकल्पे च क्रमलीलासमाप्तौ विवाहस्त्रयाणामपि सम्मतः । श्रीराधाकृष्णलीला प्रकटे अप्रकटे च परकीयात्वेन स्वकीयावेन च त्रयाणामपि सम्मता । लीलामात्रस्य नित्यत्वात् । स्वकीया-परकीयालीलयो रसोत्कर्षः तुल्य एव । मादनमोहनादिभावना सहजप्रेम्णश्च तुल्यत्वात् । लीलामात्रस्य नित्यत्वात् स्वकीयालीलोपासकानां तल्लीलाप्राप्तिर्युक्ता । परकीयालीलोपासकाना तल्लीलाप्राप्तिरपि युक्ता । परकीयात्वं च परकीयारसस्वादार्थं योगमायया प्रत्यायितं । अत एवाभिमन्योः पतिमन्यत्वमुक्तं । अपतिं पतिमात्मानं मन्यत इत्यर्थे वचः स्मरणात् यथा पण्डिम्मन्य इत्यत्र । श्रीरूपगोस्वामिभिः स्तवावल्यां परकीयालीलाप्रार्थनात् गणोद्देशदीपिकायां 'सर्वा एवाखिलं कर्म जानते कुर्वतेऽपि चे'त्यादौ गणोद्देश वर्तमानप्रयोगाच्च सा लीला अप्रकटे त्रयाणामपि मता । लीलामात्रस्य नित्यत्वात् । लीलानित्यत्वं तु 'जयति जननिवास' इत्यादि व्याख्यानेषु 'न विद्यते

यस्य जन्म कर्म वे'त्यादिषु च तैरेव व्यवस्थापितं । जीवगोस्वामिभिरपि गुर्वभिमतमेव स्वेच्छया स्वाभीष्टं लिखितं । न तु परेच्छया तद्विरुद्धं किञ्चिल्लिखितं । न हि शिष्याणां परेच्छया गुरुविरुद्धं लेखनमुचितं किमुत तेषां महतां । किञ्च जीवगोस्वामिनां गुरुलेखनविरुद्धं तद्ग्रन्थे नोपलभ्यते । तथा जीवगोस्वामिलेखनं परेच्छया चेत्तच्छिष्याणां परेच्छाविरुद्धमुपासनमुपलभ्येत तत्तु नोपलभ्यते । लीलासमाप्तावपि विवाहो नास्तीत्येतदंशे यदि आर्षं वा श्रीमन्महाप्रभुपार्षदानां वा लेखनं स्पष्टमुपलभ्यत तदा कल्पभेदेन समाधेयम् ।।-

किञ्च श्रीवृन्दावनप्रकटप्रकाशगोलोकयोरैक्यं । हस्ताक्षरीय वैष्णवतोषिण्या गोपानां स्वं स्वाधीनगोलोकमिति । तत्रैवाग्रे 'तं दृष्ट्वे'त्यस्य व्याख्यायां गोलोक भूर्लोकस्य गोकुलसदृशमेव दृष्ट्वा परमानन्दनिर्वृता बभूवुरिति चोक्तं । हस्ताक्षरीयवृहद्भागवते च एवमनयोः स्थानयोरभेदादेकस्यापि सम्पन्नं स द्वयोरपि पर्यवस्यतीत्युक्तं । कृष्णसंदर्भे च वस्तुतस्तु श्रीभगवन्नित्याधिष्ठानत्वेन तच्छ्रीविग्रहे उभयत्र प्रकाशाविरोधात् समानगुणनाममहिम्नत्वाल्लाघवात्रैकविधत्वमेव मन्तव्यमित्याद्युक्त्या । उज्ज्वलनीलमणावपि 'आनन्दचिन्मये तिपद्ये गोलोक एवे'त्युक्तं अतस्तयोरैक्यं । संक्षिप्तभागवतामृते च 'अथ प्रकटतालबन्धे व्रजेन्द्रविहिते महे' तत्र प्रकटयत्येव लीला बाल्यादिकाः क्रमात् करोति या प्रकाशेषु कोटिशो प्रकटेष्वपीत्युपपादि ।

On the margin :—

[1] श्रीसुबलानन्द
शर्मणः

[2] श्रीजगन्नाथदेवशर्मणः
सम्मतमिदं

[3] श्रीश्यामाचरणशर्मणः
सम्मतमिदं

[4] गोपीरमणशर्मणः
सम्मतमिदं

The indistinct seal may be of the Gosvami of गोपीनाथ temple K D.No. 1521

97.

श्रीवृन्दावनस्वामिनां आशीर्वचनरचनपत्रमदः श्रीसवाईजयसिंहकृते :—

श्री शङ्कराचार्याः श्रीभागवतनिम्बादित्यास्तन्मतानुवर्तिनो बालकृष्णानन्दसरस्वतिनोऽपि श्रीभागवतनिम्बादित्यास्तैरुक्तं 'सविशेषनिर्विशेषरूपमचिन्त्यशक्त्या ब्रह्मे'ति । यद् श्रीभागवतनिम्बादित्यानां मतम् तदेव श्रीशङ्कराचार्याणाम् भाष्यपर्यालोचनया श्रीशङ्कराचार्याणां मतमिति तदस्माकं श्रीवृन्दावनदासस्वामिनां सम्मतम् ।

श्री व्याससूत्रमस्माभिर्बालकृष्णानन्दस्वामिभिश्च कृतमस्ति, अस्मन्नाम्ना तस्य प्रसिद्धिः करणीया ।

अस्मत्कृतश्रीनिम्बादित्यभाष्यस्य भवद्भिरस्मदाज्ञया विशदीकरणं कर्तव्यमिति । K. D. No 1522.

98. These two verses are taken from 'Guleri-granth'; published by the Nagari Pracharini Sabha, Varanasi.

99. Kavi Nanuram 'Sagar' describes his patron, Zorawar Singh, in his कविताकल्पतरु (p. 142).

Zorawar Singh descended from Shivabrahma, the second son of Udaikaraṇa of Amber.

"स्यौब्रंभ प्रगट स्यौब्रंभ रूप ।
तिन जुद्ध जोरि जीते अनूप ।।
जिन वंस भोज पग वान संग ।
रणमल्ल तास के रण अभंग ।। १४ ।।

दोहा— रणमल के नांथू भयौ, दुतिय पच्याइण बीर ।
आसलजी सुत तीसरौ, जुटै संग तब धीर ।। १५ ।।
पुत्र पचाइण के भयौ, दिनमणि देईदास ।
सुत गुपाल तिनकै भयौ, जिन गुपाल वृजदास ।। १६ ।।

कवित्त –बारह बरस कै संघारि वड़गूजरनि
तीन बेर पेन पर्‌यौ चाव लै लराई कौ ।
पूरब मैं मार्‌यौ वल घटाकौ फवजदार
दलि डार्‌यौ दल जौ बरार पातिसाई कौ ।।
कूटि के पठान कीनी कैमर की घाटी राह
साहि कतलू कै सैल बाह्यौ सकसाई कौ ।
ठौर ठौर खग्ग बल जीति कै गुपालदास
पायौ मांन भूप तें किताव रवताई कौ ।।१७।।

दोहा— सुत गुपाल तें द्वै भये, इक गनि भोपतिराव ।
कहौं खेतसी दूसरौ, रिण सौं तिनको चाव ।।१८।।
भीम रूप भोपति तनय, रावत राघौदास ।
फतेसिंघ डुंगर प्रबल, अरिकुल करनै नास ।।१९।।

× × ×

बड़गूजर वल खंडिकैं, भूड़ौ लयौ छिनाय ।
मींनां मार्या बारिका, फते फतेसिंघ पाय ।।२१।।
फतेसिंघ तैं केसरी, सिंघ सिंघ कैं भाइ ।
चतरसिंघ बल करि प्रबल, पुनि सुजांनसिंघ गाइ ।।२२।।
अचलसिंघ अरु देवसिंघ, कुसलसिंघ मन मांनि ।
महूकमसिंघ पुनि अजबसिंघ हींदूसिंघ जग जानि ।।२३।।

× × ×

देवसिंघ कै कंवर त्रिय, बखतसिंघ भुझ्भार ।
जोरावरसिंघ जोरवर, अरि मारे गहि सार ।।२५।।

× × ×

जुद्ध काव्य विद्या सकल, इत्यादिक पढ़ि धीर ।
इमि प्रवीन पुहमी भयौ, जोरावरसिंघ बीर ।।२७।।

× × ×

जोरावरसिंघ जोरबर, लखि जयसिंघ नरेश ।
राजभार सौंप्यौ सरस, थाप्यौ मालवै देश ।।३१।।
किला रांमगढ़ निकट इक, गांव भानपुर चार ।
तहां कबिन की करि सभा, कीनौं काव्य विचार ।।३२।।
तहं बाघोरा भाट इक, चंद नंद सुख धांम ।
बासी गढ़ आंबेरि कौ, निज कवि नांन्हूं रांम ।।३३।।
तिन कबि कौं कीनौ हुकम, सब सुप दै सुप पाइ ।
रस कबित भूषन बलित, बरनौं ग्रंथ बनाइ ।।३४।।
हुकम सकति सम पाइकैं, मंमट मतकौं पाइ ।
बरनौ कबिता कलपतरु, ग्रंथ नांम ठहराइ ।।३५।।

100. Vidyadhar Chakravarti was a relative of Krishnaram Bhattacharya, a minister of Sawai Jai Singh who belonged to one of the ten Vedic Bengali Bhattacharya families brought to Amber from Bengal with the image of Shilamata by Maharaja Man Singh I.

There is a story that one day while Sawai Jai Singh was inspecting the construction of Motimahal Palace at Amber with Krishnaram, he did not find any device to reach the roof of the Palace and asked the masons to construct a staircase to which they expressed their inability. Vidyadhar,

who was yet a boy and had merely come to the Court with his maternal uncle, represented that he could devise a model of the staircase if five seers of wax was provided to him. The request was granted and he presented the model of a twirling staircase the next day. He also demonstrated by pouring water that rain-water would not affect the building at all. The Maharaja was much pleased with the skill of the boy and made adequate arrangements for his education and training.

Under the patronage of Sawai Jai Singh, Vidyadhar soon acquired profeciency in Mathematics, Astronomy, Architecture and Politics, though Architecture remained his favourite subject. Being pleased with his abilities Sawai Jai Singh appointed him as one of his Ministers and entrusted him with the work of preparing a plan for the proposed city of Jaipur. He prepared the plan with much ingenuity and designed the City with uniformity of areas, buildings, roads, etc. according to the prescription of Hindu architectural texts.

Vidyadhar-ka-Rasta in Tripolia Bazar is named after him. His residence was also situated there. Vidyadhar-ka-Bagh in Purana Ghat is also said to have been laid down by him.

Vidyadhar became a trusted Minister of Sawai Jai Singh. From the evidence of Krishna Bhatta, who was an eyewitness to the scene, (**Ishwar Vilasa**, Canto X, verse 42) we come to know that while on death-bed the Maharaja placed Maharaj Kumar Ishwari Singh under the protection and care of Rajamall and Vidyadhar. Vidyadhar remained loyal to his master and he supported Ishwari Singh till death. He was instrumental in making arrangements for the peaceful cremation of Maharaja Ishwari Singh's body in spite of the disturbances created by Har Govind Natani and others.

According to a horescopic diagram available in the Pothikhana, Vidyadhar was born on Vaishakha Sudi 10, 1750 V. S. (1693 A. D.). He expired in 1812 V S (1755 A D)

101. 'The Discovery of India' by Jawaharlal Nehru; Asia Publishing House, Bombay. 1959 A D; pp 283–284.

102. See no. 51 above.

103 'Līlā-sāgara' by Haridas known as Dhyaneshwara Jogajita; published by Shri Shuka Charanadasiya Sahitya Prakashaka Trust, Jaipur. 2025 V. S. (1968 A. D.); pp 206–212.

104. 'Astronomical Observatories of Jai Singh', 1918 A D by G. R. Kaye; p 47.

105. 'Vaidika gaveṣaṇā' (in Bengali) Pt.I., by Umakant Hazra; p. 102.

106. Poona Residency Correspondence; Daulat Rao Sindhia's letters; no. 186; p. 226.

107. खरीता अज्र जे० कालिन्स रजीडेण्ट विथ दौलतराव सिंधिया बनाम महाराजा प्रतापसिंह जी तारीख २६ जमादीउस्सानी सन् १२१४ हिजरी :—

हरचन्द खूनी की जां-बख्शी हमारे यहाँ नहीं होती लेकिन आपने यह बात जाहिर की कि जो शख्स हमारे मुल्क में पनाहपिज़ीर हो जाय, उसको गिरफ्तार करा देना हमारे खानदान की रस्म के खिलाफ है। और दिलसोजी से बईद है। इसलिए नवाब गवर्नर जनरल आपके इखलास वगैरह की खातिर अपनी मुस्तकीन रस्मे विलायत को दरगुज़र करके वज़ीर अली की जाँ-बख्शी दरगुजर फरमाते हैं और कसास के बदले बगैर बेड़ी के हस्ब दौरान मुकर्रर करते है। खातिर जमा फरमावें कि खिलाफ इस करार के हरगिज़ नहीं होगा और इसी करार के मुआफिक गवर्नर जनरल का खत पहुँचेगा। K. D. No. 301.

खरीता अज जे० कालिन्स बनाम महाराजा सवाई प्रतापसिंह जी तारीख ६ सफर सन् १२१४ हिजरी :—

वजीर अली का हाल पहले मुफस्सिल लिख दिया गया लेकिन अन्दरूनी हालात लिखा-पढी से जाहिर नहीं हो सकते इसलिए इनामुल्लाखाँ बहादुर जो मेरा मोतमिद मुखलिफ है आपकी खिदमत मे रवाना किया है ताकि रोबरू सारे मरातिब जाहिर करदें। खाँ मजकूर के पहुँचने तक वज़ीरअली को दिलासा के साथ रखकर कहीं जाने मत देना वरना यह अमर मसादिकत के खिलाफ होगा। K. D. No. 302.

Information to this effect was also issued to :—

Maharao Umedsingh, Raja Radhikadas Bahadur, Navab Ali Bahadur, Amolakpal Bahadur, Lachhamanrao Anand Bahadur, Rana Zalimsingh Bahadur, Maharaja Surajsingh Bahadur, Maharaja Bhimsingh Bahadur, Raja Ranjeetsingh Bahadur, Saiyyad Shah Nizamuddin Ahmad, Maharaja Daulatrao Sindhiya Bahadur, Raja Shatrujeetsingh Bahadur, Kasirao Hulkar Bahadur, Rao Raja Bishansingh Bahadur and Maharana Bhimsingh Bahadur (Vide Kharita Nos. 309 to 323 Dt. 8th Rajab 1214 A. H.)

108. "Padmākara-s'ri" by Dr. Bhal Chandra Rao Telang; published by 'Padmākara-Anveṣhaṇas'ālā, Suṣamā Nikuñja, Aurangābāda, 1959; pp. 59–60.

109. Dr. M. L Sharma in his 'History of the Jaipur State' mentions the following works written during the time of Sawai Jagatsingh :

(1) चरित्रसार की वचनिका by मन्नालाल सघी; (2) वर्धमान पुराण वचनिका by केसरीसिह (1873 V. S.); (3) सर्वार्थसिद्धि by देवीदास; (4) सर्वार्थसिद्धि by जयचन्द्र (1870 V. S.); and (5) चन्द्रप्रभकाव्य ।

Unfortunately none of these is available in this collection.

Lakshmandas of Bihari's descent; Ramdas, Amritrai, Shivalal, Shambhuram, Sangalal and Kauzuram are also mentioned among his court poets.

110. The ms. of Takhatvilasa Champu was seen and copied out by the author from a private collection at Jodhpur in 1963 A. D.

111. The author has come across a manuscript of 'Gayatri Kalpalata' by Nathunarayan. The following verses were copied out from the ms. which speaks of his descent and competence to compose a work like this :—

।। श्रीगणेशाय नमः ।।

❀ अथ गायत्रीकल्पलता प्रारम्भः ❀

शीर्षोत्फुल्लसहस्रपत्रकमले कर्णारविन्दे स्थितं,
पूर्णानन्दपदारविन्दयुगलं संवित्परागास्पदम् ।
गायत्री निगमागमादिजननीमिन्द्रादिदेवप्रसूं,
देवी हृत्कमले चराचरगता ब्रह्मात्मिकां भावये ।।१।।

सरयूप्रसादसद्गुरुमागमदातारमादृतम् ।
सद्गुणैः विविधग्रन्थकर त वन्दे विद्यागमाम्भोधिम् ।।२।।

हस्तैः पद्मनिभैश्चतुर्भिरमलौ पाशाङ्कुशौ चाभय,
बिभ्राणं वरमार्तिविघ्नहरणं रक्ताम्बरालंकृतम् ।
नानाभूषणभासुरं नवरविप्रख्य करीन्द्रानन,
ब्रह्मश्रीशसुरेशशेषमुनिभिर्वन्द्यं गणेशं भजे ।। ३ ।।

बिभ्राणां रागपाश विषयसुमशरान्मानसं पुण्ड्रचाप,
क्रोधाकाराङ्कुशं सत्करकमलतलै रक्तवस्त्रा त्रिनेत्राम् ।
उद्यत्कोट्यर्ककान्ति प्रणवमधुकराम्भोजिनीं भावयेऽहं,
श्रीचक्रान्तर्विभान्तीं सकलसुखकरीं राजराजेश्वरीं ताम् ।।४।।

यश्चक्रे जयसिंहनामविदितो भूपोऽश्वमेधं कलौ,
स्वर्गादप्यतिसुन्दरं जयपुरं श्रीविभ्रमोद्भास्यपि ।

तेनाभ्यर्चितपादपङ्कजयुगो गौडश्चतुर्वेद्यभूद्,
भारद्वाजकुलारविन्दतरणिः **श्रीघासिरामाभिधः** ॥५॥

तस्मादभूत्प्रचुरसद्गुणरत्नसिन्धुः **श्रीपूर्णमल्ल** इति वेदविदांवरेण्यः ।
कार्तान्तिकप्रवरउज्ज्वलपुण्यकर्मा कात्यायनीचरणतामरसैकतानः ॥६॥

तस्मात्प्रादुरभूत्सवासुख इति ख्यातो यथार्थाभिध-
स्तस्य **श्रीशिवलालनाम** तनयो गङ्गापुरेऽस्थापयत् ।
श्रीगोपालमथो पुराणकथनायास्मै सुवृत्ति ददौ,
श्रीमद्भूपप्रतापसिंह उचितस्वाचारपूतात्मने ॥७॥

तस्माद्बभूव **व्रजलालशर्मा** तपो महिम्ना विजितार्कधामा,
भाषाकविः संस्कृतकाव्यवेत्ता वेदान्तविद्याविमलैकबुद्धिः ॥८॥

तस्माद्बभूव खलु **मङ्गलरामशर्मा** यस्याभवत्तृणवदेव जगद्विभूतिः ।
निर्धूतरागमदमत्सरलोभगन्धे स्वान्ते च यस्य परमं स्म पदं समिन्धे ॥९॥

तत्पुत्रस्त्रिपुरापदाब्जभजनप्राप्तप्रसादोदयः,
श्रौतस्मार्तपथप्रवीणधिषणः **श्रीरामचन्द्रो**ऽभवत् ।
यः सत्कारपुरस्सरं जयपुरे श्रीराजराजेश्वरी–
पूजार्थं खलु रामसिंहनृपतेर्वृत्तिं परां प्राप्तवान् ॥१०॥

तत्सूनुर्गुरुकृपया **नाथूनारायणाभिधो** विप्रः ।
सन्तोष(ा)य बुधानां परमगुणभाजां तथा शुद्धयै ॥११॥

गात्रवचोहृदयानां सत्स्वपि भूयो निबन्धरत्नेषु,
वेदपुराणोपनिषत्स्मृतितन्त्रसमाश्रितां कुर्वे ॥ १२ ॥

तत्वार्थस्तबकयुतां ततः काण्डचतुष्टयैः सघनाम् ।
गायत्रीकल्पलतां सद्द्विजवाञ्छाफलप्रदां सततम् ॥ १३ ॥

तत्रानुक्रमणी वक्ष्ये स्तवकानुक्रमादिह ।
श्रीगायत्र्या उपास्यत्वं प्रथमे स्तबके स्फुटम् ॥ १४ ॥

Abbreviations.

A. C.	=	After Christ
A. G	=	Art-gallery
A. G. G.	=	Agent to the Governor General.
A. H.	=	Al Hijri.
c.	=	Century.
C. C.	=	Catalogus Catalogorum.
Col.	=	Colonel.
ed.	=	edition.
f.	=	folio.
fasc.	=	fascilus
ff.	=	folios.
I. V.	=	I's'varavilāsa Kāvya.
J.R.A.S B.	=	Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal.
K. D.	=	Kapadadvārā
K. M.	=	Khasmohor.
Lt.	=	eutenant.
M.	=	Mahopādhyāya.
M. J. M	=	Maharaja of Jaipur Museum
M. K.	=	Mahārāja-kumāra.
M. M.	=	Mahāmahopādhyāya.
Ms./ms.	=	Manuscript.
Mss./mss.	=	Manuscripts
M. V. C.	=	Mahāvirachakra
N W.	=	North-West
p.	=	page.
P. K.	=	Pothīkhānā
pp.	=	pages.
Pt.	=	Paṇḍita
Pt	=	Part.
S.		Sawai
S. M. S.	=	Sawai Man Singh
s/o	=	son of
Tr.	=	Translation.
Vol.	=	Volume
Vols.	=	Volumes.
V. S.	=	Vikrama Samvat.
vs.	=	Verses.

AN INDEX
to the
Register of Manuscripts
in the
POTHIKHANA OF JAIPUR
(I. Khasmohor Collection)

Gopal Narayan Bahura

Indications

Accession numbers are given in Nagari digits.

The year of script (in English numerals) and the subject of the work are mentioned within brackets wherever necessary.

Additional informations are also given, as available, just in front of the name of the work.

Further notes are recorded in cases of names, marked with an asterisk, in the Appendix.

The following abbreviations are used :—

V S.	=	Vikram Samvat	का.	=	काव्य
A.H.	=	Al Hizri	न्या.	=	न्याय
A.D.	=	Christian Era	मी.	=	मीमांसा
ct.	=	Commentary	व्या.	=	व्याकरण
s/o	=	Son of	को.	=	कोश
p/o	=	Pupil of	छं.	=	छन्द शास्त्र
वे. वै.	=	वेद एवं वैदिक	अलं.	=	अलंकारशास्त्र
ध. शा.	=	धर्मशास्त्र	ना	=	नाटक, चम्पू, व्यायोग, भाण
स्मृ.	=	स्मृति	संगीत.	=	संगीतशास्त्र
इति	=	इतिहास	काम.	=	कामशास्त्र
पु.	=	पुराण	आयु	=	आयुर्वेद
वे.	=	वेदान्त	ज्यो	=	ज्योतिष
यो	=	योग	सं.	=	संग्रह
जै.	=	जैन	सं. सा	=	सन्त-साहित्य
भ. शा.	=	भक्ति एवं भक्तिशास्त्र	प्रकीर्ण	=	प्रकीर्ण
तंत्र	=	तंत्रशास्त्र - आगम	(ज.)	=	जमनोत्तरी-महल-संग्रह
मंत्र	=	मंत्रशास्त्र			

*

INDEX OF WORKS

a. Sanskrit

अपरोक्षानुभूतिव्याख्या (प्रदीपिका) [वे.]
by विद्यारण्यमुनि
७७२७ (ज० १०८)

अपशकुननिवारकमन्त्राः
४४४८

अपशकुनप्रायश्चित्तम् [ध.शा.]
४४४७

अपामार्जनस्तोत्रम् (विष्णुधर्मोत्तरे)
७८३ (६), ८३२, १०४६, १०६७, १५७७, ६२५४, ६२६०, ७०११

अभयप्रदानसारः [मी.]
by वेङ्कटनाथ कवितार्किकसिंह
२६०५

अभिज्ञानशाकुन्तलम् [ना.] by कालिदास
१००, १३५, ३६३, ६४७

*__अभिज्ञानशाकुन्तलटीका__ [ना.] by राघव भट्ट
s/o पृथ्वीधर भट्ट
६५६ (1690 V S.)

अभिज्ञानशाकुन्तलप्राकृतविवरणम्
by नारायण भट्ट १३१

अभिधानचिन्तामणिनाममाला [को.]
by हेमचन्द्र
२५८, २५७, ४१६, ५३४३

अभिधानचिन्तामणिनाममालाटिप्पणम् [को.]
by हेमचन्द्र
५७७, ५७८

अभिधानमालावृत्तिः [को.] by हेमचन्द्र
७१३४

अभिधानरत्नमालाकोशः by हलायुध
२५२, २५३, २७५, ५७६

अभिनवगद्यम् (गद्य) [मी.] by सत्यनाथतीर्थ
५७४०

*__अभिराममणिः__ [ना.] by सुन्दर मिश्र
६५ (1688 V.S.) Comp in 1656 V S.

अमनस्का: (**ईश्वरप्रोक्ताः**) [यो.]
५६००

अमरकोशः by अमरसिंह
२४६, २७१, ३२१, ४१८, ४५१, ५४१, ५२२७, ५३२८, ५३३० (1686 V S),
५३३१, ५३३२ to ५३३७, ५३४२, ७२७६, ७२७७, ७८३७ (ज० १३)

अमरकोशः by अमरसिंह (on palm-leaf)
१३५५

अमरकोशः सटीकः, टी० by महेश्वर
७६४६ (ज० २२)

अमरकोशः (मुख्याख्यव्याख्यासहितः)
१ (1779 V S), २४५, ५७१
ct by भानुजी दीक्षित

अमरसारोद्धारः [कोश]
(a ct. on अमरकोश)
७४२०

अमरुशतकम् [का] by अमरुकवि
१८६, २४०, २८८, २९१ (with ct,)
३२०, ३३६, ४१२

अमरुशतककाव्यटीका (रसिकसञ्जीविनी)
by अर्जुनवर्मदेव
५२५

अमावास्याविधिः (स्कन्दपुराणे) [ध शा]
६३७४

अमुक्ताभरणपूजावर्णनम् (भविष्योत्तरे)
३९९६ (1712 V.S.)

अमृतसागरी [ज्यो] by गङ्गाधर
s/o गोवर्द्धन
१३२६

अमृतवाग्वादिनीमन्त्रः

७०४१

अम्बरीषचरित्रम् (भागवतनवमस्कन्धे)

६२८२

अम्बिकास्तोत्रम्

१७१९ (१६)

अयोध्यामाहात्म्यम् (रुद्रयामले,
अयोध्याखण्डे)

३९८७, ४११५

अयोध्यामाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)

६२३७, ६४०६

अर्गलास्तोत्रम् (मार्कण्डेयपुराणे)

८५१

अरुणाचलमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)

४१०१

अरुणाचलमाहात्म्यम् (शिवपुराणे)

४१२१

अर्घ्यमन्त्र.

२१८० (३)

अर्जुनगीता [वे.]

७२१, २८७७, ३०६३ (१८)

अर्जुनपताका (जैनागमे)

७३७२

अर्जुनोपाख्यानम्

१२१५ (४)

अर्थपञ्चकम् [वे] by नारायण यतीश्वर

२७३५, ५६७६

अर्थालङ्कारकारिका (काव्यप्रकाशे) [अलं]
by मम्मट

३४८

अर्बुदमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)

६४०५

अर्शचिकित्सा [आयु.]

२००३

अलङ्कारकारिका (चन्द्रालोके) by जयदेव

४४३

अलङ्कारशेखर by केशवमिश्र

४३०

अलातशान्त्युपनिषत् (तारतम्यानाम्) [वे.]
by गौडपादाचार्य

४५०८

अवधूतानुभूतिः (अष्टावक्रगीता) [वे.]

५८४४

अवतारतारतम्यनिरूपणम् [भ.शा]
by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
for S. Jai Singh

२६३५

अवतारतारतम्याभावः [भ.शा]
(स० जयसिंहकारितः)

२६८८

अवतारसहस्रनाम by गोविन्द

४२६४

अवन्तीमाहात्म्यम् (मत्स्यपुराणे)

२७७६

अवन्तीमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)

३९६६

अश्वचिकित्सा [आयु] by नकुल

२३१९, २३३९

अश्वमेधपर्व (महाभारते)

६२०८

अश्वमेधयाजमानम् [वे वै.]

४५६५

अश्वमेध-हौत्रम् [वे.वै]

४२५३, ४५४३

*अश्वमेध-हौत्रपारिप्लवाख्यानम् [वे.वै]
by दिवाकर पौण्डरीक
४६२८

अश्वमेधीयहौत्रम् [वे.वै.] by सदाशिव
४४०६

अश्वशास्त्रम्
५५६१ (४)

अश्वि-स्तुतिः (महाभारते)
१५६०

अष्टकवर्गसार: [ज्यो.] by विश्वनाथ
५२८१ (1841 VS.)

अष्टपदी [स्तो] by विठ्ठलेश्वर
६६५

अष्टश्लोकिव्याकरणम्
६६०७

अष्टाङ्गहृदयसंहिता [आयु] by वाग्भट
२५१०

अष्टाङ्गहृदय (सूत्रस्थानटीका) [आयु]
by हेमाद्रि, author of चतुर्विंशति-
चिन्तामणि:; under orders of
Ram Singh He calls himsef
रामराज्यागदङ्कार
२१३८

अष्टादशपुराणरहस्यम् by रामानुजाचार्य
२७३७, २८२९

अष्टादशाक्षरी ब्रह्मविद्या [मंत्र]
७०६८ (1747 VS)

अष्टाध्यायी [व्या.] by पाणिनि
६६८५, ६६८८, ६८३६ ६८५३,
६६११ (1696 VS), ६६१२, ६६१३,
७१४२, ७२७१, ७३१२, ७३२६, ७४८६

अष्टावक्रगीता [वे]
५६७१, ५७००

अष्टावक्रगीता सटीका
टी० by विश्वेश्वर
५६६९, ५८७२, ७६५६ (ज० ३२)

अष्टावक्रप्रकरणम् (भाषार्थसहितम्)
४२०६ (१)

अष्टावक्रवेदान्तम् (अवधूतानुभूति:)
३८०६ (१), ५८४५, ६१२६, ६१२७

अष्टावक्रोपदेश:
२२७५ (२)

अष्टाविंशतिनामस्तोत्रम्
७२५, १६१५ (८)

अष्टाह्निकहौत्रम् [वे वै.]
४४२४

अष्टोत्तरशततीर्थानि [पु]
१२२१ (१०)

अष्टोत्तरीदशाफलम् [ज्यो.]
५५२१

अहर्गणसारणी (ज्यो.)
५०६०

अहल्याकृतं स्तोत्रम् (रामायणे)
१२२१ (११)

अहिर्बुध्न्यसंहिता (on palm-leaf)
६५२६

आख्यातप्रक्रिया [व्या]
६६८६

आख्यातवादः [न्या.] by जयराम
७५३२

आगमकल्पलता [तन्त्र.] by यदुनाथ चक्रवर्ती
६६६६,६६७८ (1720 VS)

आगममन्त्रकोश:
६६६५

आगमसारसंग्रह:
७४०१ (1799 VS.)

आदित्यपुराणम्
४१००

आदिपुराणम्
४२००

आदिरामायणम् (स्फुटांशाः)
४२५० to ४२६० (1779 v.s)
written under orders of S. Jai Singh

आदिरामायणम् (भुशुण्डिरामायणम्)
२७४३, २७६९, ३९५४, ३९८१

आधानकप्रयोगः [वे.वै.]
४६००

आनन्दकुसुमम् [वे] by शङ्कराचार्य
५९७६

आनन्दमन्दाकिनी (कृष्णस्तुतिः)
by मधुसूदन सरस्वती
६०१९

आनन्दमाला [आयु] by आनन्द मिश्र
२५९६

आनन्दमाला ,, ,,
(राजस्थानीटीकासहिता)
२०४३

आनन्दलहरी [स्तो०] by आशानन्द मिश्र s/o
सन्तोषराम, a resident of Multan.
५०९२

आनन्दलहरीस्तोत्रम by शङ्कराचार्य
७४५९,७६८२ (ज ५८)

आनन्दवल्ल्युपनिषत्
५८३६

आनन्दानुभवदीपिका [वे]
by ब्रह्मप्रसाद वासुदेव p/o हृषीकेशाश्रम
६०६०

आपदुद्धारक्षेत्रपालस्तुति
१७१९(१७)

आपदुद्धारबटुकभैरवपूजापटलः
पद्धतिश्च
६९९२,६९९३

आपदुद्धारबटुकभैरवमन्त्रपुरश्चरणविधि
७२१२

आपदुद्धारबटुकभैरवमन्त्रप्रयोग [तन्त्र.]
७०५२

आपदुद्धारबटुकभैरवमन्त्रविधानम्
७२११

आपदुद्धारबटुकभैरवस्तोत्रम् (रुद्रयामले)
७२०,७८९(३), ५१५५,६३६४,७१०८
७४१०, ७५१२

आपदुद्धारबटुकभैरवस्तोत्रम्
(विश्वसारोद्धारे)
१०४९,१०५५,१६१२,७२४०

आपदुद्धारबटुकभैरवहवनविधिः [तन्त्र.]
७२१०

आपस्तम्बस्मृतिः
१६२७

आपस्तम्बीयश्रौतसूत्रम्
३९४८

आपतत्त्वाधिकारः [शिल्प.] [ध.शा.]
५४५९

आप्तमीमांसालङ्कृति
२५४०

आयुर्वेदग्रन्थः
१३२७,२०२६,२०२८,२५५२ (स्फुटपत्राणि)

आयुर्वेददीपिका by चक्रपाणिदत्त
१७५९

आयुर्वेदनिघण्टु by धन्वन्तरि
२०३२,२१०३,२२६४,२४७७,२५५९,२५६२
(1805 V.S.)

इतिहाससमुच्चयः (महाभारते)
२६८०, ३६५१, ४११४, ६२५५, ६५२०

इन्दिरैकादशीमाहात्म्यम् (ब्रह्मवैवर्त-
पुराणे)
६२२७

इन्द्राक्षीस्तोत्रम्
७१३, ७२२, १०००, १०७४, १८४२ (६),
३०६३ (१२)

इष्टकाप्रकरणम् (प्रमाण वा) [वे.वै]
४४६४

इष्टोदाहरणम् (इष्टदर्पणे) [ज्यो] by नन्दराम मिश्र
५१३० (1834 V S.); comp. in
1832 V.S.

ईशमुण्डकप्रश्नोपनिषद्भाष्यटीका
by ज्ञानामृतयति (in Bengali script)
४५८३

ईशावास्योपनिषत्
४७२०, ५८२६

ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
५८५४

ईशोपनिषट्टीका (वेददीपे)
by महीधर
५६०१, ६१६३

ईश्वरगीता (कूर्मपुराणे)
६३८७

ईश्वरवाद. [मी.] (न्यायालङ्कारगत)
by रघुदेव भट्टाचार्य
६७५६

उक्तिसंग्रह (प्रकरणम्) [व्या.]
६८६८

उक्तिसारः (वाक्यविस्तरः) [व्या]
by रामपण्डित s/o सर्वदेव
६६५४

उक्थशास्त्रम् [वे.वै.]
४३५१

उच्छिष्टगणेशप्रकरणम्
७२८५

उच्छिष्टचाण्डालिनीविधि [तन्त्र]
६७५८

उज्ज्वलनीलमणिकारिकासंग्रहः [भ.शा.]
५३५

उज्ज्वलनीलमणिकिरणलेश [भ शा.]
५३४, ७७१६

उज्ज्वलनीलमणिनिबन्धः [भ शा]
by वल्लभाचार्य
२६१२

उड्डामरतन्त्रम्
७४५५

उड्डीशतन्त्रम्
७२६५, ७४५२ (एकादशः पटलः)

उत्कलिकावल्लरी [का०] by रूप गोस्वामी
१६६

उत्तरगोपालचम्पूः [ना.] by जीवराज
७७१२

उत्तररामचरितम् [ना] by भवभूति
६६, ३६८

उत्तरवारुणीकल्पः [तत्र.]
६७८०

उत्तराध्ययनसूत्रं सावचूरि [जै]
५१०१, (1641 V S.)

उत्सर्जनम् (प्रयोगः) [ध शा.]
४७०६

उत्सवकल्पलता (पुष्टिमार्गीया) [भ शा]
७५३४

उदारराघवम् [का] by कविमल्ल मल्लाचार्य
s/o माधव ४०२

ऋग्वेद: (प्रथमाष्टकम्)
४४१७

ऋग्वेद: (२–८ अष्टकानि)
४४२१

ऋग्वेद: (द्वितीयाष्टकम्)
४३७०,४३७३

ऋग्वेद: (चतुर्थाष्टकम्) with भाष्य by Sayana
४३७५

ऋग्वेद: (षष्ठाष्टकम्)
४३८५, ४४५४ (1674 V.S.)

ऋग्वेद (सप्तमाष्टकम्)
४४५५ (1674 V.S.)

ऋग्वेद: (नवमोनुवाक:)
४३८९

ऋग्वेद (स्फुटाष्टकानि)
४७७९ to ४७८६, ४७८८ (अम्बावत्या शिलामयीसन्निधौ १७३३ वि. लिखितम्)

ऋग्वेदस्य स्फुटपत्राणि
४२९५ to ४२९८, ४४३१, ४७११

ऋग्वेदसर्वानुक्रमणिका
४५४४

ऋणविमोचनमंत्र:
७०४४

ऋणविमोचनमंत्रप्रयोग: [तन्त्र.]
७०५७

ऋतुसंहारकाव्यम् by कालिदास
३१५

ऋषिपञ्चमीव्रतकथा (ब्रह्माण्डपुराणे)
२७५८, २९७२

ऋषिपञ्चमीव्रतोद्यापनम्
३९७१

एकलिङ्गमहात्म्यम् (वायुपुराणे)
२७८० presented to S. Jai Singh by Devaram Bhatt), ६४२७

एकश्लोकिभागवतम्
८०३ (७), २१५६ (३२), ३०९० (३)

एकश्लोकिभारतम्
२१५६ (३१)

एकश्लोकिरामायणम्
८०३ (७), ८१२ (६), ८१४ (३), २१५६ (३३), ३०९० (४), ३१९५ (६)

एकाक्षरनाममालिका [को.] by विश्वशम्भु
२५८, ४१७

एकाक्षरीनाममालाकोश by वररुचि
५७२, ५७९, ३२७०

एकादशीकथा (फाल्गुनकृष्णा) (स्कन्दपुराणे)
६२६०

एकादशीतत्त्वम् (स्मृतितत्त्वे) by रघुनन्दन
१३८२ (in Bengali script on palm-leaf)

एकादशीमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
६२०९

एकादशीमाहात्म्यम् (कार्तिके स्कन्दपुराणे)
६२७२, ६२७४

एकादशीमाहात्म्यम् (का. कृ)
६५१७

एकादशीमाहात्म्यम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
२९३८

एकादशीमहात्म्यसङ्ग्रह: (पुराणसमुच्चये)
६२२१, ६३८०, ६४७५ to ६४९१, ६५१३ ६५८१

एकादशीउत्पत्तिकथा (गरुडपुराणे)
६२६२

एकान्तिलक्षणम् [भ शा] by बालकृष्ण (लाल) भट्ट २६४०

एकान्तिलक्षणम् by गोपाल भट्ट
२६६१

करणप्रबोध: (अन्तःकरणप्रबोधः) [भ शा]
by वल्लभाचार्य
८२८ (१३)

करवीरमाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
२८५३

करशुद्धि [ध शा.]
७१७२

करिचिकित्सासारोद्धारः [आयु.]
by गुणाकर कवि
२३११

कर्णसिंहप्रशस्तिः [का.] (in praise of M. Karna Singh of Bikaner)
५००२

कर्णानन्दप्रकाशिनी (कृष्णलीलाटीका) [का.]
२६०७

कर्णामृतस्तोत्रम् (श्रीकृष्णशतकम्) by लीलाशुक
१६०३

कर्पूरमञ्जरीसट्टकम् [ना] by राजशेखर
७०, ३६७

कर्पूरस्तवः by विरूपाक्ष
१७१६ (४), ७२३३

कर्मग्रन्थ. (कर्मविपाकव्याख्या) [जै.]
by देवेन्द्र सूरि
५१००

कर्मविपाकः (ध शा)
३०६५

कर्मविवृति [भ. शा.] by कृष्णदेव भट्टाचार्य for the pleasure of S. Jai Singh
२६४१, २६६५

कर्माधिकारनिर्णय (स जयसिंहकारित)
२६६६

कलामातृकापूजनम् [तन्त्र.]
७५०५

कलाविलासकाव्यम् by क्षेमेन्द्र
६१०

कल्किस्तुति.
४६४०

कल्क्यवतारनिर्णयः
२८३८ to २८४६ (Original copies written during the time of S Jai Singh.)

कलिकुण्डस्तोत्रम्
१७१६ (२)

कलिधर्मनिरूपणम् (विष्णुधर्मोत्तरपुराणे)
११२२

कलिधर्मसंग्रहः [पु.] by विश्वेश्वरानन्द सरस्वती
२६२७ (1671 V. S)

कलियुगपुराणम्
२७८६

कलिवर्णनम् (भविष्योत्तरे)
४१६३

कल्पद्रुमकोशः by केशव व्यास
६८०

कल्पविधानम् [आयु.]
२५६५

कल्पसंग्रहः (रुद्रयामले)
३६१६
१–काकजङ्घाकल्पः, २–गुडूचीकल्पः, ३–अङ्कोलकल्पः, ४–सोमवल्लीकल्पः, ५–कुमारीकल्प, ६–वाकुचीकल्पः,

कल्पसंग्रह. [आयु.]
२२४१ (scribed by Kashiram for Abdul Karim, a Dewan of Prince Dara Sukoh in 1700 V.S.)

कल्पाधिकारः [आयु.]
२११५ (१८)

कल्पावतारे पुराणसङ्ग्रहः
४०६६

कल्याणमन्दिरस्तोत्रम्
१७१६ (६), ४४८० (३)

कल्याणमन्दिरस्तोत्रम् (सटिप्पण) by कुमुद-चन्द्राचार्य
५४७७

कल्याणमन्दिरस्तोत्रम् (सभाष्यम्) भाषाभाष्य by अर्गराज श्रीमान
४६३८ (१)

कल्याणदेवीस्तुति (रुद्रयामले)
७४४०

कवचसङ्ग्रहः [भक्तिस्तोत्र]
६८६

कविकल्पद्रुमधातुपाठ : by वोपदेव
७०१४ (1613 V S.)

कविकल्पलता [अल | by देवेश्वर s/o वाग्भट
३०६, ५१८, ६२०, ६५४

कविकल्पलता-टीका (बालबोधिका) by सूर्य-कविराज s/o विश्वरूप मिश्र
६२१

कविताकर्तव्यता (कविकर्पटी) [अल.]
by गङ्गधर
५०६

कविरहस्यम् [अलं | by हलायुध
१३०, ६०६.६२२

काकचरित्रम् (रुतम्) [ज्यो | by वसन्तराज
५२०४

काञ्चीगिरिमाहात्म्यम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
४१६८

काठक-तलवकार-केनोपनिषद्भाष्यटीका
by ज्ञानामृतयति (in Bengali script)
४५८४

काठकोपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
५८५५

काठकोपनिषद्भाष्यटीका (पदार्थकौमुदी)
भाष्य– by आनन्दतीर्थ
टीका– by देवेश भिक्षु
६०००,६१५१

काठकोपनिषच्छाङ्करभाष्यविवरणम्
५६८४

काण्वसूत्रम् [ध.शा.]
४३६२

कातन्त्रव्याकरणम् (सिद्धो वर्ण)
३८००(२),५०६१

कातन्त्रव्याकरणम् (रूपचन्द्रिका or तरङ्गिणी)
by ईश्वर मिश्र
६८३६

कातन्त्रव्याकरणवृत्तिः by दुर्गसिंह
७५१६,७५५३
(in the handwriting of वल्लभगणि of नागपुर (नागौर)

कातन्त्रव्याकरणसूत्राणि
६८७०

कातन्त्रविभ्रमावचूरि. [व्या.]by चारित्र्यसिंह
५२४४

कातन्त्रसूत्रम् [व्या.] by शेष नाग
७५१६

कातीयशांति [ध शा |
२४०२,४३६६

कात्यायनगृह्यसूत्रम् [ध शा |
४४६५

कात्यायन (श्रौत) **सूत्रम्** [ध.शा]
४३५५,४५६८ (अ ३)

कात्यायनसूत्रभाष्यम् [ध शा]
by सम्राडस्थपतिदेव s/o प्रजापतियाज्ञिक
४५२४ (१-१८) (1651 V.S)

कात्यायनीयतर्पणप्रयोग.
७४५४

कात्यायनीस्तव: (महाभारते, भीष्मपर्वाणि)
 ६६८,२८६३,७३८३ (1709 V S)
कादम्बरीकथा by बाण भट्ट
 २६१,२६२,२६६,२७०,५१६
***कादम्बरीसार.** (पद्यात्मक:)
 by अभिनन्द
 ३७६
कापिलसाङ्ख्यभाष्यम् by विज्ञानाचार्य भिक्ष
 २५३८
कापिलसूत्रम् [मी.]
 २५३५
कामनन्दकीया नीति: (सटीका)
 २३८५
काममार्गप्रेममार्गविवृत्तिविवेको वा [भ शा.]
 by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
 for the pleasure of S Jai Singh
 २६३७,२६३८,२६८६
कामरङ्गोदय (स्वोपज्ञज्योत्स्नाटीकासहित) [काम.]
 by प्रेमसुख s/o मुरलीधर
 ७६४७ (ज.२३)
कामरत्नम् [तन्त्र.] by श्रीनाथ
 ६७७८,७०००,७४४७
कामविलास. भाषार्थसहित [आयु.]
 २००१
कामसूत्रम् (जयमङ्गलाटीकासहितम्)
 मू by वात्स्यायन
 टी by यशोधर
 ५४३, ७६२८ (ज ४)
काम्यकवचम् (त्रैलोक्यभूषणकवचम्)
 (रुद्रयामले)
 ७११३
कारकपरिच्छेद [व्या] by रुद्रभट्टाचार्य
 ७५२३ (1805 V.S)
कारकप्रकरणम् (मध्यकौमुद्याम्)
 ६८३३
कारकवाद: by जयराम
 ७५२६ (1834 V S)
कारकव्याख्या [व्या.]
 ५६५
कारिकाविचार [व्या.] by अमरचन्द्र
 ६६६६
कारुण्यस्तोत्रम् (कारुण्यसूत्रम्)
 by नारायणतीर्थ
 १५२८ (१)
कार्तवीर्यकल्प. [तन्त्र.]
 ७५४४
कार्तवीर्यकवचम्
 ७१८६
कार्तवीर्यदीपदानविधि: [तन्त्र.]
 ७१८३
कार्तवीर्यमन्त्र: (मन्त्रमहोदधौ)
 ६६१३
कार्तवीर्यमन्त्रराज:
 ७०६४
कार्तवीर्यस्तोत्रम् (डामरतन्त्रे)
 ७२५३
कार्तवीर्यार्जुनकवचम् (उड्डामरतन्त्रे)
 ८४५
***कार्तवीर्यार्जुनाष्टकस्तोत्रम्**
 by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि
 ३४०६ (४)
कार्तवीर्योपासनमन्त्र:
 ७२६३
कार्तिकमाहात्म्यम (नारदीयपुराणे)
 २७६०

किरातार्जुनीयं महाकाव्यम् by भारवि
२३, ३७, ४३, १२७, ३३२, ३६२
किरातार्जुनीयम (घण्टापथटीकासहितम)
टी. by मल्लिनाथ
१७६, १८१, ३४४, ४१०, ४६३,
५८४ (१५ तम सर्ग)
किरातार्जुनीयम (सावचूरि)
३०७, ५८६, ५८७, ५६२, ५६३
किशोरमहिमानिरूपणम् (वामनपुराण)
२६३०
कुण्डप्रकरणम [वे. वै.]
by रामनाथ रत्नपुरीय
४०६६, comp. in 1560 VS
कुण्डलक्षणविवृति [वे. वै.]
by रामचन्द्र of नैमिषारण्य
४५६१
कुण्डसिद्धिव्याख्या [वे. वै.] by विट्ठलदीक्षित,
४५८७ स[illegible]
कुमारसम्भवमहाकाव्यम् by कालिदास
३६, १०६, ११०, १११, १८०, ३१२, ३१६,
३८५, ३६३, ५८५, ५६१, ५६४, ५६५,
५६७
कुमारसम्भवम् (सटिप्पणम्)
५३८
कुमारसम्भव सटीकम टी. by मल्लिनाथ
३३१, ५८६, ५८८, ५८६
कुमारसम्भवटीका [पञ्जिका] by वल्लभ
५६६
कुमारसम्भवटीका (गुणावबोधिनी)
by जिनभद्र
५६०

कुमारीतन्त्रम् (कालीकल्पः)
७५३६ (1818 VS)
कुम्भीत्रिरात्रमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
३६६०
कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम् [पु.] by शङ्कर मिश्र
३६८६ (1668 VS.)
कुलचूडामणि [तन्त्र] by पूर्णानन्द
७५७६
कुलचूडामणि सूचीपत्रम् [तन्त्र.]
७२१५
कुलप्रदीप [तन्त्र.] by शिवानन्द गोस्वामी
७४८१ (1771 VS), ७५५६
***कुलमुक्तावलीनिबन्धः** [तन्त्र.]
by सङ्कर्षणाचार्य (गौडीय)
६५७३
कुल्लुकास्तव (रुद्रयामले)
६०८८
कुवलयानन्द [अलं.] by अप्पय्य दीक्षित
१३, ४५२, ४७६
***कुशवंशचरित्रवर्णनम्** [इति.]
by हीरानन्द दाधीच
४८५
कूटमुद्गर (पथ्यापथ्यविनिश्चय) [आयु.]
by माधवकर
२०३२, २०६८, २५५४
कूरेशविजय [व.] by श्रीवत्साङ्क
५६०५
कृत्प्रक्रियानिघण्टु [व्या.] by हलायुध
२७६
कृत्यकल्पतरु (दानकाण्ड) [ध. शा.]
by लक्ष्मीधर s/o हृदयधर
२४६८

कृत्यकल्पतरुः (मोक्षकाण्ड:)
by लक्ष्मीधर s/o हृदयधर
५७३६

कृत्यतत्त्वम् (स्मृतितत्त्वे) by रघुनन्दन
१३४६ (on palm-leaf)

कृत्यमहार्णवः [ध. शा.] by वाचस्पति मिश्र
१३४६ (on palm-leaf)

कृत्यागणः (पैप्पलादशाखायाम्)
७३८८

कृदन्तप्रक्रिया (सारस्वतव्याकरणे)
६८५५

कृदन्तसूचनिका (महीभट्टयाम्) [व्या]
६६८४

*__कृपाशतकम्__ [का] by अमरराम मिश्र
for the pleasure of S. Madho
Singh I ४७३

कृष्णकर्णामृतम् [का.] by लीला शुक
p/o गोपालभट्ट
२६४८

कृष्णकवचम् (विष्णुपुराणे)
१०५७

कृष्णकवचम् (सनत्कुमारसंहितायाम्)
१२१८ (६)

कृष्णजन्माष्टमीकथा (भविष्योत्तरे)
६३७६

कृष्णदिव्यस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
२८४७

कृष्णनामसहस्रम् (भागवतसारसमुच्चये)
by वल्लभाचार्य
८२८ (१७)

कृष्णनामामृतम् (वराहपुराणे)
२२५२ (६)

कृष्णनामाष्टकम् [स्तो.]
१२१८ (८)

कृष्णप्रेमामृतस्तोत्रम्
by विठ्ठलेश्वर
६६१

*__कृष्णभक्तिचन्द्रिका__ (नाटिका)
by अनन्त कवि s/o आपदेव
८८ (म० कु० अनूपसिंहस्य पुस्तकम्)
६५०, ६०७७

कृष्णमङ्गलम् [स्तो.]
७८३ (६)

कृष्णरुक्मिणीवेलिटीका (संस्कृते)
(सुबोधमञ्जरी) by वाचक सारङ्ग
४००

कृष्णलीला (पञ्चाध्यायीगतवेदान्तांश:)
५६३६

कृष्णवंशवर्णनम् [इति]
(धर्मपालनृपवंशवर्णनम्)
६३५० (1797 V.S.)

कृष्णशतनामस्तोत्रम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
८६०

कृष्णसंदर्भसंगति (भागवतस्य)
(म जयसिंहकारिता)
२५७८, २५७९, २५८०, २५८१,
२५८२, २५८३

कृष्णस्तोत्रम् (ब्रह्मवैवर्तपुराणे)
८५६, ८६०

कृष्णस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
२१५६ (३८)

कृष्णस्तोत्रसंग्रहः by हरिदास
४१८३, ४१८४

कृष्णस्तोत्राणि
३६१८ (८)

कृष्णस्वरूपध्यानम् [स्तो.]
२७०८

कृष्णाश्रयस्तोत्रम by वल्लभाचार्य
६८०, ८२८ (२)

कृष्णाश्रयस्तोत्रप्रकाश.
by [illegible]
६०२८

कृष्णाष्टकस्तोत्रम by पीताम्बर
१५२४ (१४), ७५६०

कृष्णाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम्
१०१८ (६)

कृष्णोत्कर्षपुस्तकम
(अथर्वणोपनिषत्संग्रह)
४५१३

केदारकल्प (शिवपुराणे)
२८१६, ७५८४
written by मनोहर महात्मा during the time of Mirza Raja Jai Singh at Ambavati (Amber) It bears a seal of M. Ram Singh of 1718 V.S.
२८२६, ४११७

केदारखण्ड: (स्कन्दपुराणे)
६३८० (1709 VS)

केनोपनिषत्
४७२१, ५८२६

केनोपनिषद्दीपिका by नारायण
५८३०

केरलीयशकुनविचार: [ज्यो.]
२११५ (१६)

केशवी पद्धति: [ज्यो.] by केशवदैवज्ञ
५२०२, ५२०६, ५३०८, ५३१६

केशवी पद्धति (स्वोपज्ञटीकासहिता) by केशव-
दैवज्ञ
५४१६

कैलाससंहिता (शिवपुराणे)
४१७३

कैवल्यकल्पद्रुमः (स्वाराज्यसिद्धिव्याख्या) [वे] by गङ्गाधर सरस्वती p/o रामचन्द्र p/o सर्वज्ञ सरस्वती
५९३०, ६१२०, ६१२५ (साम्राज्यसिद्धि-व्याख्या) see आत्मस्वाराज्यसिद्धिः no. 5797

कैवल्योपनिषद्दीपिका by शङ्करानन्द
s/o आनद
५८६५

कोसलखण्ड: (हरिपुराणे)
२७४५

कोसलखण्ड: (विष्णुपुराणे)
same as above
२७७६

कौतुकनिरूपणम् (इन्द्रजालचिन्तामणिग्रन्थे)
by प्रतापरुद्रदेव
६८८८

कौतुकरत्नाकर. [आयु]
२२२५

***कौमुदीकथा**
७ (1741 VS)

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषत्
४०२६

कौषीतक्युपनिषत्
४८६०

क्रमदीपिका (आगमोक्ता)
by केशवाचार्य
६६८२

क्रमदीपिकाप्रकाशिका (आगम)
(भावदीपिका) by पूर्णप्रज्ञवन
६८१०

क्रमसंहिता (गुप्तानन्दाक्षरनिर्णये)
७२०८

क्रमसंहितासूचीपत्रम्
७२१६

क्रियाकलापः [व्या.] by विद्यानन्दकायस्थ
७३३४ (1799 V.S.)

क्रियाकलापः [व्या.] by विजयानन्द कवि
(विद्यानन्द)
२२, ३७०: same as above.

क्रियानिघण्टुः [को.] by पाण्डयदेव, वीरक्षितीश
५३२५

क्रियापद्धतिः (औद्ध्वं दैहिकी) [ध. शा.]
by रामेश्वर भट्ट
४८०२

क्रियायोगाध्यायः (पद्मपुराणे)
२६२६

क्रोडपत्राणि (विरहितानि)
८६३२

क्षेत्रपालस्तोत्रम्
७८९ (४)

क्षेत्रपालाष्टकम् [स्तो.]
१७१९ (१८)

क्षेत्रमानम् [ज्यो.]
५८५५

खण्डनभावखण्डनम् by भीष्म (मिश्र)
७८२६

खण्डप्रशस्ति [का.] by हनुमत्कवि
२८,५०६

खण्डप्रशस्तिः सटीका [का.]
मू. by हनुमत्कवि
टी. by गुणविनय
१५८,४१६०

खेटकुतूहलम् [ज्यो.] by सूरजित्
s/o सिंहजित् s/o दामोदर
५६०७

खेटसिद्धिः [ज्यो.] by दिनकर दैवज्ञ
५१२५

गङ्गालहरी [स्तो.] by जगन्नाथ पण्डितराज
८८३

गङ्गाष्टकम् [स्तो.] by कालिदास
६६६,८०३ (८)

गङ्गाष्टकम् (रामायणे) [स्तो.]
६६०,७२७,८१२(७),८६२,८७२(२),१०७६
१६०१,२१५६(४७),२३६४(८),२४८०(२)
३०८६(१),६०२५,७६१६

गङ्गाष्टकम् [स्तो.] by शङ्कराचार्य
१६१५(६),२२०४(३),२८३७,३०८६(२)

गङ्गाष्टकद्वयम् [स्तो.]
८२२

गङ्गाष्टपदी [स्तो.] by जयदेव
४४८३(२)

गङ्गास्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
४२३२

गजनिरूपणम् [आयु.]
४६५२

गजप्रशंसा (शार्ङ्गधरपद्धतौ)
४१६४

गजायुर्वेदः by पालकाप्यमुनि
२३२०,२३२१,२३२२,२३२३,
२३३८(1730 V.S.)

गायत्रीकवचम् (रुद्रयामले)
१५२४(१३)

गायत्रीजपविधिः [तन्त्र.]
२४७६(१),२४८८

गायत्रीभाष्यम् by शङ्कराचार्य
४३५८

गायत्रीमन्त्रार्थनिरूपणम्
७२१८

गायत्रीयन्त्रोद्धारचित्रम्
(चिदम्बररहस्यगतम्)
ज. २ यन्त्र

गायत्रीसहस्रनामस्तोत्रम्
५१५०

गायत्रीहृदयम् [तन्त्र]
४४११

गालवाश्रममाहात्म्यम् (पुराणसमुच्चये)
२९१९,६२३५,६४२५

गाव स्तोत्रप्रयोग :
४५४५ (1771 V S)

गारुडोपनिषत्
१०७१

गीतगोविन्दम् [का] by जयदेव
२०,२१,१९७,१९८, १९९,२००, २०१, २९२,
४४७,४५७, ५४२, ६०५, ८७२(१), २२०७,
३०४९(१),३१४७(१),३२८७(४),३३१५(१)
४१७९(२),४२६६,४९९९ ५०८९

गीतगोविन्दम् (भाषाटीकासहितम्)
१२५१,१८०३,३३८४(१),४४८३(१),
६७३२(१)

गीतगोविन्दटीका by जगद्धर
३८९६

गीतगोविन्दम् (सटीकम्)
१७३९(१)

गीतगोविन्दटीका (रसमञ्जरी,शालिनाथकारिता)
by शङ्करमिश्र
३२४,४८२

गीतगोविन्दटीका by नारायण पण्डित
४२४

गीतगोविन्दटीका (पदद्योतनिका)
by नारायण भट्ट
५११, same as above.

गीतगोविन्दटीका (बालबोधिनी)
by चैतन्यदास
४२५

गीतप्रकाशः (सगीत) by कृष्णदास महापात्र
७४२७(1730 V.S.)

गीतातात्पर्य by विट्ठलेश्वर
८५५

गीतापञ्चरत्नम्
४२१०

गीतामाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
२७७१,४०५८(1700 V:S.)

गीताश्लोकसंग्रहः
३९२२(६)

गीताश्लोकाः
४१८२(२)

गीतार्थसंग्रहरक्षा
by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य
५७०१

गीतासारः (विष्णुयामले)
१५२४(९),१५२६,१६०८,६२०४(५)

गीतासारसंकल्प
१६१०

गोपालतापन्युपनिषट्टीका
by विश्वेश्वराचार्य
४५१२ (1773 V. S.); written by
तुलाराम for S. Jai Singh
४६७४, ६१००

गोपालोत्तरतापन्युपनिषत्
४५११

गोपालोत्तरतापिन्युपनिषट्टीका
by विश्वेश्वराचार्य
४५१२, ६८११, ६८१२

गोपालपञ्चदशीमन्त्रः (देवीयामले)
७०७१

गोपालपटलः [तन्त्र]
७२०१

गोपालपूजापद्धतिः (आगमकल्पलतायाम्)
६८१३

गोपालसहस्रनामस्तोत्रम् (सम्मोहनतंत्रे)
८५६, ८७६, १०४३, १२२३ (४) १५१२,
३६३३ (७) ६६०१

गोपालस्तवराजः (गोतमीयतंत्रे)
१२१८ (७), १५८३

गोपालाष्टकम् [स्तो.] by शङ्कराचार्य
७५००

गोपिकागीतम् (भागवते)
१२१६ (२), ४००३

गोम्मटसारटीका (प्रा० सं०) by नेमिचन्द्र
५२६०

गोरक्षनाथस्तोत्रम् (रामसत्त्रस्तोत्रम्)
by विष्णु ऋषि
७३६६

गोरक्षबोधः
७६६५ (ज० ४१–६)

गोरक्षशतकम्
२०५१, २२७३, २२८६, २३५५, ५८४१
२३३५ (सटीकम्)

गोरक्षसहस्रनामस्तोत्रम्
७६६५ (ज.४१-३)

गोलोकवर्णनम् (शिवसहितायाम्) [पु०]
६३३४, ६३३७, ६३३८

गोवर्द्धनसप्तशती [का.]
(known as आर्यासप्तशती)
by गोवर्द्धनाचार्य s/o नीलाम्बर or
सङ्कर्षण
१०५, ११२

गोवर्द्धनसप्तशतीटीका
by अनन्त s/o बाला पण्डित
१०, १०६

गोविन्ददामोदरस्तोत्रम् by बिल्वमङ्गल
८०३ (४), ११२३ (१), २१५३ (१),
६४६६ (७)

गोविन्ददेववर्णनम् [का]
२६६०

गोविन्दवार्षिकद्वादशकम् [का]
a description of the functions held
in the temple of गोविन्ददेव जी during
the twelve months of the year.
४४१

गोविन्दविरुदावली [का.]
by रूपगोस्वामी
१६४

गोविन्दलीलामृतकाव्यम
(in 23 cantos) by रघुनाथ भट्ट
४६६६

गोविन्दसहस्रनामस्तोत्रम् by रामचन्द्र
६६१

गोविन्दस्तोत्रम्
६६३

गोस्वामिलक्ष्मीश्रलिनामावली [का]
by किशोरी अली
६०२ (३)

गौरीशतकः (परमहंसपरत्वे)
६२०४ (२)

गौरीजातकम् [ज्यो] by लक्ष्मणगणपति
५५८४

गौरीमायूरस्थानमाहात्म्यम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
४१८८

ग्रहक्रमणपतनालिका [ज्यो]
५५८१

ग्रहकल्पतरुः [ज्यो] by रघुनाथभट्ट
s/o सोमभट्ट
५५६४, comp. in 1535 VS.

ग्रहपूजामन्त्रविधि [तन्त्र]
७०५१

ग्रहभावफलानि [ज्यो]
५२८६

ग्रहभावप्रकाशः (भुवनदीपके) [ज्यो.]
by पद्मप्रभसूरि
५३१०

ग्रहमध्यमक्रियास्पष्टोदाहरणम् [ज्यो.]
५२६२

ग्रहलाघवम् [ज्यो.] by केशवदैवज्ञ
५०८२

ग्रहलाघवम् (सिद्धान्तरहस्ये) [ज्यो.]
by गणेश दैवज्ञ
१०८३ ४६५५ (1653 VS)
५३१४, ५३१८, ५३६४, ५५८०

ग्रहलाघवटीका [ज्यो.] by गणेशदैवज्ञ
५२८३, ५२८४

ग्रहलाघवम् (सटीकम्) [ज्यो] by दिवाकर
ct. by मल्लारि
५०११

ग्रहलाघवम् [ज्यो] by शङ्कर
५६०५

ग्रहलाघवोदाहरणम् [ज्यो.] by विश्वनाथ
s/o दिवाकर
५०१६, (1763 VS.), ५१२२, ५३५५
५३६२, ५४३६, ५६००

ग्रहलाघवसारिणी [ज्यो.]
५५८६

ग्रहलाघवसारिणीकर्तव्यता [ज्यो.]
५५०४

ग्रहशान्तिः (विवाहपद्धतौ)
[illegible] [ध. शा.]
४३४४

ग्रहसारसमुच्चयः [ज्यो]
४५४० (२)

ग्रहस्पष्टसारिणी [ज्यो]
by चन्द्रायण मिश्र s/o भागी मिश्र
५४१५

चक्रदत्तः [आयु] by चक्रपाणि
२०७४

चक्रपाणिस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
२३०४ (५)

चक्राङ्कविधिः (रामानुजीया) [भ. शा.]
२५०२ (३)

चण्डकौशिकम् [ना] by क्षेमीश्वर
६७

चण्डमारुतम् (शतदूषणीव्याख्यानम्) [वे.]
by रामानुजदास
६८६

चण्डीजपविधानम् [तन्त्र.]
६९८०

चण्डीपाठविधिः [तन्त्र.]
६८०९

चण्डीमाहात्म्यम् (सटीकं) टी. by शन्तनु
३९७५

चण्डीसपर्याक्रमवल्ली [तंत्र.]
by श्रीनिवासभट्ट
७००४

चण्डीस्तोत्रव्याख्यानम् by नागोजिभट्ट
३९९२

घटिकापारायणम् [ज्यो.]
७४०५
(A combination of the copies at no. 7403 (मन्त्रपारायणविधि) and 7404 (नामपारायणविधिः)

घटखर्परकाव्यम् by कालिदास
६०१,६०७

***घटखर्परकाव्यटीका** by लक्ष्मीनिवास
३१८

घटखर्परकाव्यटीका (बालबोधिनी)
by केदारभट्ट
४६८

घटखर्परकाव्यटीका
६१८

घण्टाकर्णपूजाविधिः [तंत्र]
१११३

घण्टाकर्णयन्त्रम् [तंत्र.]
१११२

घृतकुल्या [ना] by हरिजीवनमिश्र
७१

चतुरङ्गक्रीडनम् (गोतमभाषितम्) [प्रकीर्ण]
६२४९ to ६२५३, ६३५६

चतुर्विंशति-अवतारनामानि by अग्रदास
३०९० (२)

चतुर्विंशतिजिनस्तोत्रम् [जै]
१७१९ (१)

चतुर्विंशतितीर्थङ्करस्तोत्रम् [जै.]
१७१९ (२४)

चतुर्विंशतिमतसंग्रहः (ध. शा.)
१६४७

चतुश्श्लोकिगीता
१२९१ (२) ३९३२ (१), ४२३१
६३४५, ६३४८

चतुश्श्लोकिगीताव्याख्या
by रामानुजाचार्य
६१७३

चतुश्श्लोकिभागवतम्, ct. by वल्लभाचार्य
६८२, ७०२, ८१२ (४), ८१४ (२)
८२८(३३),८४८(१),१५१६(१),१५२०
१५२४(५),१५९७,२५५६(३०),२६७०,
३०९०(७),३१३९(४),३७५७

चतुश्श्लोकी (कुलाचाररत्नोदये) [तन्त्र.]
६८९० (५) (1800 VS)

चतुस्सरणप्रकीर्णकम् [जै]
२११५ (४)

चन्दनषष्ठीव्रतकथा (भविष्योत्तरपुराणे)
२४९३

चन्द्रग्रहणोदाहरणम् [ज्यो]
(for 1829, 1830 & 1831 V.Ss)
५२४६

चन्द्रदूतम् [का] by विनयप्रभ
५३३ (२)

चिकित्सासंग्रह [आयु.]
२२२६

चिकित्सासार : [आयु] by वङ्गसेन s/o गदाधर
२०७५

चितिपुस्तकम् (वैदिकम्)
४४६१, ४४६२

चित्रकाव्यपत्रम्
४६१

चित्रदीपव्याख्या (तात्पर्यबोधिका) [वे.]
by रामकृष्ण
५६४६

चित्रमीमांसा [अलं.] by अप्पय्य दीक्षित
२५, १२५, ४५३

चित्रश्लोका: [का]
३०२

चिन्तामणिकुसुमम् [वे.] by शङ्कराचार्य
५६७५

चिन्तामणिग्रन्थ (कौतुकचिन्तामणि:)
by प्रतापरुद्रदेव, महाराजा, गजपति, grandson of कपिलेश्वरदेव, ५३८

चिन्तामणिपार्श्वनाथस्तोत्रम् [जै]
१७१६ (३०)

चिह्नानि (ब्रह्मयामले)
६१८

चैतन्यगुरुपरम्परा
५१७०, ५१७२

चैतन्यभागवतम by नित्यानन्ददास
७६३३ (ज. ६) ७६३४ (ज. १०)
७६३५ (ज ११)

चैतन्यमङ्गलम्
२७०३ (in Bengali script)
It may be चैतन्यचन्द्रोदय by कवि कर्णपूर

चौरपञ्चाशिका (सटिप्पणा) [का.]
by बिह्लण कवि
५३६

चौरपञ्चाशिकाटीका by गणपति
४६

***छन्दोगोपालम्** [छ.] by काशीनाथ
६३०

छन्द:शास्त्रम् by नागराज
२२२७ (१), २८०४

छन्द:सिद्धान्तभास्कर:
by केशव व्यास s/o सूरजित् व्यास
६३१ (लौकिकछन्दांसि),
६३५ (वैदिकछन्दांसि),
६३६ (प्राकृतछन्दांसि), an autograph copy of the author written in 1721 V. S. at Delhi
६४० (लौकिकछन्दांसि)

छन्दोऽनुशासनम् by हेमचन्द्राचार्य
२८०५

छन्दोरत्नाकर: (वृत्तरत्नाकरसेतु:)
by हरि भास्कर s/o आपाजी भट्ट;
composed in 1732 V. S
६३४ (1760 V. S)

छन्दोरत्नावली by केशवनन्द व्यास
s/o सूरजित् नन्द
composed in 1716 V.S.
६३८ (1720 V S.)

छन्दोवृत्ति: by हलायुध भट्ट
६३७

छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम्
by गुणविष्णु s/o दामुक भट्ट
४८८६, ४८८७

छान्दोग्योपनिषत्
१३५३ (on palm–leaf) ४४४०, ४८५१
५७४३, ५८०१, ५८३१

छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
४३३८, ४६७८, ४६७९, ५७४४, ५८५२,
६१५६, ६१६०

छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका (भाषार्थसहिता)
by भगवत्पादाचार्य
टी. by वेदेश भिक्षु p/o अभिनवतीर्थ
भाष्य by आनन्दतीर्थ
५८६३

छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका
भाष्य by शङ्कराचार्य, टी० by ज्ञानानन्द
p/o शुद्धानन्द
५९९६

छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका
by रङ्गरामानुज मुनि
६०४८

छान्दोग्योपनिषट्टीका by आनन्दगिरि
६०८९

छान्दोग्योपनिषट्टीका
५८५८

छायापुरुषलक्षणम् [ज्यो]
२२०९ (२)

छायाव्यवहार [ज्यो]
५०५३

छिन्नमस्तापद्धति. [तन्त्र]
७२४४

जगच्चन्द्रिकासारिणी [ज्यो.]
५०४९

जगच्चिन्तामणिकवचम् (रुद्रयामले)
६८०६

जगदीशकवचम् (रुद्रयामले)
७१२४

जगदीशशतकम् [स्तो.]by रघुराजसिंह, रीवाँ
२०७३(१)

जगद्भूषणम् [ज्यो] by हरदत्त
comp. in 'पूर्णतर्कशरभूमिशके'
१५६० शक = 1695 V.S.
५४२० (1826 V.S)

जगद्भूषणसारिणी [ज्यो]
५०१४,५०५०,५०७९,५३४९

जगद्भूषणसारिणीपत्राणि [ज्यो.]
५०८३

जगन्नाथान्नमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे, उत्कलखण्डे)
४१२२,४१२३,६४२८,६४२९

जगन्नाथमाहात्म्यम् (लिङ्गपुराणे)
२९८८

जगन्नाथस्तोत्रम्
८२१(२)

जगन्नाथाष्टकस्तोत्रम्
२१५६(४),३१९५(३)

जगन्मगलकवचम्
(दक्षिणकालिकायाः, भैरवीतन्त्रे)
६६२५

जगन्मंगलकवचम् (देव्याः, रुद्रयामले)
६५९५,६८९०(२),७१२२,७१२३

जन्मकुण्डलीसंग्रह.
५५०९
A collection of 266 जन्मकुण्डली's of Avataras, Emperors of India, Rulers and Ranis of Amber Jaipur and other States in Rajasthan, Dewans and other distinguished persons. **It** seems to have been compiled during the time of Sawai Madho Singh **I.** Later additions were made in **the** time of S. Pratap Singh & S. Jagat Singh.

जन्मपत्रम्
९७४ (रामपुराधीशराव-उदयसिंहस्य)
१०१६,१०१७, ११८९ (राजा-शिवदासस्य)

जन्मपत्रसंग्रहः (सम्राजा राज्ञाञ्च)
१०१४,१०१५,२११५(२)

जन्मपत्रीपद्धतिः [ज्यो.]
५१८५,५४३६

जन्मादिसूत्रवार्तिकम् [वे.]
(शारीरकसूत्रमीमांसावार्तिकं)
by बालकृष्णानन्द सरस्वती
६१८३

जन्माष्टमीचित्रम्
१३०८

जन्माष्टमीव्रतकथा (नारदीयपुराणे)
२७५३,२९७३

जन्माष्टमीव्रतकथा (भविष्योत्तरे)
२८९५

***जयचम्पूः** by गोपाल s/o दामोदर पञ्चनदतैलङ्ग
for Maharaja Jai Singh I
५४५ (1718 V.S.)

जयमाला (आशौचदशकम्) [ध.शा.]
५५६४

जयसिंहकल्पद्रुम-सूचनिका
६३२२

***जयसिंहप्रकाशशब्दशासनम्** [व्या.]
by सखाराम पर्वणीकर
during the time of S. Jai Singh III
७२८१

जयसिंहकल्पद्रुमः by रत्नाकर पौण्डरीकयाजी
(composed in 1770 V.S. at आम्बेर)
७६३१ (ज.७)

जयसिंहस्तुतिः (for Jai Singh I)
५९९

जरकालीयन्त्रम् [ज्यो.]
५४८३

जलगुणलक्षणम् [आयु.]
२५६७

जलभेदस्तोत्रम् by वल्लभाचार्य
८२८ (२६), २६७८

जलभेदस्तोत्रटीका by कल्याणराय
s/o गोविन्द
६०१०

जलभेदस्तोत्रविवृति
by पुरुषोत्तम गोस्वामी
६०३१

जातकग्रहभावफलम् [ज्यो.]
५५०५

जातकज्ञानमुक्तावली [ज्यो.]
५५२७

जातकदीपिका [ज्यो.] by घासीराम
५४१२ (1808 V.S.)

जातकपद्धतिः (मन्दावबोधिनीटीकासहिता)
by हरिदत्त s/o हरजी
५२५६ [1695 V.S.)
written under orders of सबलसिंह

जातकपद्धति [ज्यो.] by श्रीपति भट्ट
५१२१, ५३५९, ५४१०, ५४३१

जातकपद्धतिः (चन्द्रकुण्डलीफलम्, गौरीजातके) [ज्यो.]
५४१३

जातकपद्धति [ज्यो.] by केशव दैवज्ञ
५४१४

ज्ञानतिलकम् (पद्मपुराणे) [वे.]
२२७२, ६१३६

ज्ञानप्रकरणम् (शिवपुराणे)
४११९

ज्ञानयोग: (कपिलगीता, पद्मपुराणे)
४२३३

ज्ञानविवरणम् (सङ्कलित)
३९९८ (१–५), ५८१५

ज्ञानविवरणम् (वृत्तिर्वा) by कृष्णदेवभट्टाचार्य for S Jai Singh
२६४५, २६९४

ज्ञानार्णव: (नित्यातन्त्रे)
६७८४ (1730 V.S.), Ms. belonged to M. Ram Singh
६९००, ७३५१

ज्ञापकसमुच्चय: [भ. शा.] by पुरुषोत्तम
७०१५

ज्योतिषम्
६५४८ (old & torn)

ज्योति केदारसंहितावली
by कृपाशङ्कर s/o छाजूराम
५५०१

ज्योतिषज्ञानमञ्जरी by ऋषिदेव s/o गदाधर
५०४३

ज्योतिषतत्त्वम् (स्मृतितत्त्वे)
by रघुनन्दन
१३८३

ज्योतिषबालविवेकिनी
by वह्निदत्त p/o श्रीपति
५३११, ५४३३

ज्योतिषमकरन्द: by रामदास
३०५९

ज्योतिषमकरन्दविवरणम् by दिवाकर
५२९९

ज्योतिषरत्नमाला by श्रीपति कण्ठ
५०६५, ५११४ (1725 V. S.), ५२८५
५५२६, ५५३४, ५५४७ (1629 V.S.)

ज्योतिषरत्नमालाटीका by रामशर्मा
५४०१

ज्योतिषरत्नमालाटीका
by महादेव s/o लूणिग
५३०४ (1685 V. S.), ५५४०
comp. in 1320 V.S (शरवगुणशशिसोमैः सम्मिते शाककाले)

ज्योतिषरत्नमालाटीका by सूर्यदैवज्ञ
५०३१

ज्योतिष्टोमहौत्रम् [वे वै.]
४५३१

ज्योतिषश्लोका:
५६०२ (५) (1631 VS)

ज्योतिषोत्पत्तिसार by विद्यानाथ
s/o रघुनाथ
५०४६

ज्योतिषोदाहरणम् by कृष्ण दैवज्ञ
s/o बल्लाल
५०४८

ज्योतिषोद्धरणसंग्रह.
५६०२ (७)

ज्योतिषसारसङ्ग्रह: by दयाप्रिय पण्डित
५१२८

ज्योतिषसारसङ्ग्रह: by मुञ्जादित्य मिश्र
५०६६, ५५४५ (1675 V.S.)

ज्योतिषम्
५०६३

तत्त्वमुक्ताकलापः [वे.]
by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य
६०८३

तत्त्वयाथार्थ्यदीपनम्
by विश्वनाथ दीक्षित s/o गणेश
७६५२ (ज. २८)

तत्त्वविवेकः [वे.] by नृसिंहाश्रम
p/o जगन्नाथाश्रम
completed by पुरुषोत्तम पुरी
५६१७, ६११७

तत्त्वविवेकः [ध. शा.]
by शिरोमणि भट्टाचार्य
७४१५

तत्त्वविवेकटीका (तात्पर्यदीपिका, पञ्चदशीगता)
by रामकृष्ण
५६४५

तत्त्वसन्दर्भः (षट्सन्दर्भगत)
by रूपसनातनौ
४००१

तत्त्वानुसन्धानम् [वे.] by महादेव सरस्वती
६११६

तत्त्वार्णव (also known as
तत्त्वामृतप्रकाशिनी)
by राघवानन्द
७०१०, ७७६०
It is a ct. on साङ्ख्यतत्त्वकौमुदी।
Unfortunately only 5 folios are
available

तत्त्वार्थदीपिका (ब्रह्मसूत्रविवृतिः) [वे]
(म. जयसिंहकारिता)
६०८०

तत्त्वार्थाधिगममोक्षसूत्रम् [जै]
२११५ (?)

तत्त्वार्थागमसूत्रटिप्पणकः (प्रभाकर.)
by प्रभाचन्द्र
५२६६ (1788 V. S.)

तन्त्रकौमुदी (भैरवीतन्त्रे)
६६४०

तन्त्रकौमुदी by देवनाथ पञ्चानन;
copy for M. Vishnu Singh by दुर्गादास
at Aurangabad.
६६४१ (1733 V. S.)

तन्त्रमन्त्रादिसंग्रह
६६०२

तन्त्ररत्नम् with सूची
by पार्थसारथिमिश्र
८६५८ (1755 V. S.)
copied by रामनाथ at राजघाट
(मुलतान) for M. Vishnu Singh.

तन्त्रराजः by गोपीकान्त
६६७१

तन्त्रवार्तिकम् (मन्त्रमीमांसा)
by सोमेश्वर s/o माधवभट्ट
६६४४

तन्त्रसंग्रहः
(a collection of 124 तन्त्रs)
६७७६

तन्त्रसारः by कृष्णानन्द वागीशभट्टाचार्य
६६१८, ६७८८, ६७८६,
६७६४ [1710 V S)
६७६५ (1814 V. S)
६७८६ (1724 V S) ६६७२, ७४२६,
७६०१

तन्त्रसारसङ्ग्रहः
by आनन्दतीर्थ भगवत्पादाचार्य
७५७५

तर्पणमन्त्राः
४५६३, ७१६२

तर्पणविधिः (यजुर्वेदीया)
२५०२ (२), ७१६३

तवलकारोपनिषत्प्रकाशिका
by रङ्गरामानुजमुनि
५६५०

तवलकारोपनिषद्भाष्यटीका
by व्यासतीर्थ
६१५५

ताजिकम् by नीलकण्ठ [ज्यो.]
५०१२, ५२७७, ५४६०

ताजिकनीलकण्ठी [ज्यो] with ct. by गोविन्द भट्ट
१६२२

ताजिकपद्मकोशः [ज्यो]
५४११

ताजिकभूषणम् [ज्यो.] by गणेश दैवज्ञ
५२७६

ताजिकयोगसुधानिधि. [ज्यो]
by भार्यीपादशिष्य
५२७३

ताजिकसंग्रहोदाहरणम् [ज्यो]
५४३८ (1710 V S)

ताजिकसारः [ज्यो] by हरिभद्र
५२६१, ५३८८, ५४३७,
५४६६ (1t9. V S.)

ताजिकसारटिप्पणम्
५२०७ (1669 V. S)

ताजिकसारटिप्पणिका [ज्यो.]
(पण्डितवर्यसामन्तमुखादभिगम्य केनचित्)
५२६८ (1712 V. S.)
comp in (1636 V S)

तात्पर्यप्रकाशः (पूर्वार्द्धम्) [वे.]
(a ct. on योगवसिष्ठ।
by आनन्दबोधेन्द्र सरस्वती
p/o गङ्गाधर p/o रामचन्द्र
१६६४

तान्त्रिकहोमविधि [तन्त्र]
६६१२

तान्त्रिकार्चाक्रमसूत्रम् [तत्र]
by रामचन्द्र आगमी
६६७६ (1723 V. S.)

तापीमाहात्यम् (स्कन्दपुराणे)
४२६१

तारकब्रह्मराममन्त्रस्तोत्रम् (पद्मपुराणे)
४२३४

तारकाष्टकम् (पद्मपुराणे)
४२२५

तारतम्यरत्नमालाप्रदीपिका
(अवतारविचारात्मिका) [भ.शा.]
by विट्ठल दीक्षित
६०६१

ताराभक्तिसुधार्णवः [तन्त्र]
by नृसिंह ठक्कुर
७२४५

तिथिकल्पवृक्ष [ज्यो.]
by चन्द्रायण s/o भार्गीमिश्र,
a pupil of सन्तोषराय
५२५१

तिथिचिन्तामणिसारिणी [ज्यो.]
५२६८

तिथिचूड़ामणिः [ज्यो]
by रामचन्द्र दैवज्ञ
५५७०

तिथितत्त्वम् (स्मृतितत्त्वे) [ध.शा.]
by रघुनन्दन
१३५२ (on palm-leaf)

तिथिनिर्णयः [ज्यो.]
by अनन्त भट्ट
२४९६

तिथिविनोदसारिणी [ज्यो]
५५८८

तिथिविवेक [ध शा.]
by शूलपाणि
१३८१

तिथिसारिणी [ज्यो]
(चमत्कारचिन्तामण्यनुसारिणी)
५०५१

तिलकविधानम [तन्त्र]
७२५६

तीर्थङ्करचरित्रम् [जै]
१०८८

तीर्थधारणा [ध शा]
by बालकृष्ण
२६३४

तीर्थसंख्या (विविधपुराणसङ्कलिता)
२७६६

तुरगचिकित्सा [आयु]
२०३०

तुलसीविवाहविधि: पद्धतिर्वा (भविष्योत्तरे)
२४६२, ७६१३

तुलसीकवचम् (स्कन्दपुराणे)
१०२१(२)

तुलसीव्रतकथा (भविष्योत्तरे)
६२६४

तुलसीव्रतत्रिरात्रकथा (भविष्योत्तरे)
६२१२

तुलसीस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
७०८, ८०४(८)

तुलापुरुष-(श्रवणकुमार)-चित्रम्
१३०६

तैत्तिरीयारण्यकम् [वे वै]
४५०४

तैत्तिरीयोपनिषत्
४५१०, ४७२४

तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका
by रङ्गरामानजमुनि
५९५२, ५९५३

तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
५७५४, ५८९९

तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका
by व्यासतीर्थ p/o ब्रह्मण्यतीर्थ and
s/o लक्ष्मीनारायणतीर्थ
४५९२

तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका
भा. by आनन्दतीर्थ
टी by श्रीनिवासदास p/o यदुपति
५९९७

तैलबिन्दुपरीक्षा [आयु]
७५२६

तोरणविधि [शिल्प]
५०५८

त्रिकण्डिकासूत्रम् (आथर्वणीयम्)
४८७०

त्रिकाण्डमण्डनम् [ध शा]
by भास्कर मिश्र सोमयाजी
s/o कुमार स्वामी
४३६८

त्रिकाण्डशेषकोष
२८०

त्रिकालसंध्या (यजुर्वेदीया)
१७१६ (१६), २५०२ (१), ४३६८

त्रिकूटाकवचम् (चिन्तामणिकवचम्) [तन्त्र]
७१२५

त्रिकूटाकवचम् पद्धतिश्च [तन्त्र.]
६६६६, ६६६६

त्रिकूटारहस्यम् (रुद्रयामले)
(षोडशाक्षरी महात्रिपुरसुन्दरीपूजा) [तन्त्र]
७१६६, ७१७०, ७६००

त्रिकूटारहस्यव्याख्या [तन्त्र]
by शिवानन्द गोस्वामी
७१६७ (1748 V.S.)

त्रिकूटासार [तन्त्र]
६५६६

त्रिदोषज्ञानम् [आयु.]
२२३४

त्रिपुटीप्रकरणम् [वे.] by शङ्कराचार्य
५६६७

त्रिपुरसुन्दरीतत्त्वविद्या [तन्त्र.]
६८६७

त्रिपुरसुन्दरीध्यानम् [तन्त्र]
७३८६

त्रिपुरसुन्दरीपञ्चाङ्गम् [तन्त्र.]
७३४० (ज ११७)

त्रिपुरसुन्दरीपूजाक्रमोत्तमः [तन्त्र.]
by मल्लिकार्जुन
६३००, ७३३४

त्रिपुरसुन्दरीपूजाविधानम् [तन्त्र]
७३५०

त्रिपुरसुन्दरीयन्त्रम्
६३००

त्रिपुरसुन्दरीरहस्यम् [तन्त्र]
६५६८

त्रिपुरसुन्दरीस्तोत्रम्
by शिवानन्द गोस्वामी
६८६६ (1755 V. S.)
an addition to no ६८६५

त्रिपुरापूजनक्रमः [तन्त्र.]
(ललितार्चनचन्द्रिकायाम्)
६६७० (1751 V.S.)

त्रिपुरापूजनपञ्चाङ्गम् [तन्त्र]
६८६५

त्रिपुरापूजनपद्धतिः [तन्त्र]
६८६१

त्रिपुराभारतीलघुस्तवः
by लघ्वाचार्य
८३१, १५६३, १७१६ (४२), ३०६३ (११)

त्रिपुरासहस्रनामस्तोत्रम्
१७१६ (४०)

त्रिपुरासारसमुच्चयः [तन्त्र.]
by नागभट्ट
७२६०

त्रिपुरेश्वरीध्यानम्
७७२२ (ज. ६६-१)

त्रिप्रश्नाधिकारः [ज्यो]
५०३०

त्रिलोकसारणी [ज्यो]
५३४८

त्रिलोचनचन्द्रिका [न्या] by मणिकण्ठ भट्टाचार्य
६५५२

त्रिविक्रमकवचम् (रुद्रयामले)
८५६३

दशकुमारचरितपूर्वपीठिका
३००
दशमहाविद्याचित्राणि (१०)
७७४३ (ज. ३ यं. चि.)
दशमो ग्रन्थः (कर्मग्रन्थः) (जै.]
by कुन्दकुन्दाचार्य
५२५६
दशरथनन्दनाष्टकस्तोत्रम्
२१५६ (१२)
दशरूपकम् [अल] by धनञ्जय
४५६
दशरूपकालङ्कारः by धनञ्जय
४३४
***दशरूपावलोकः** [अल] by धनञ्जय
३५०
दशश्लोकिस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
९८८ (३-३), ५८३२
दशहरास्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
६३५५
दशावतारजन्मदिवसाः [पु.]
५१६३
दशसूत्राणि [जै]
१४३१ (१)
दानधर्मः (महाभारते)
२७७०
दानधर्मदेवरहस्यम् (महाभारते)
४०८७
दानवाक्यावली [ध. शा.]
(in Bengali script)
१३५१, ६५४३
दानसागरः (ध शा)
(in Bengali script)
६५४१

दाराशुकोहप्रश्नोत्तराणि [वे.]
by बाबा लालदयाल
७६६८ (ज. ४४)
दीपमालिकापूजनविधिः (ब्रह्माण्डपुराणे)
८४६
दुर्गापाठः
५२४० (onbarch, a scroll)
दुर्गापूजनपद्धतिः [तन्त्र]
६९६४
दुर्गापूजापद्धतिः (दूतीपूजाविधिः) [तन्त्र.]
६७८१
दुर्गामूर्तिरहस्यम् (मार्कण्डेयपुराणे)
७६७० (ज. ४६)
दुर्गाशतनामस्तोत्रम् (विश्वमारतंत्रे)
७००७
दुर्गासप्तशतीस्तोत्रम् (मार्कण्डेयपुराणे)
१०४७, २८६८, ३०९३ (६), ४१८९,
५२३२, ६५९२, ६९०३, ७२९२
७३६३, ७३६४, ७३६५, ७७२१ (ज ९८)
दुर्गासप्तशतीटीका by नागोजिभट्ट
६५९७ ६७८६
दुर्गासप्तशतीटीका by जगद्धर, चण्डेश्वरकविवंशज
७३७१
दुर्गास्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
२९७७
***दुर्घटकाव्यम्** by गोवर्द्धनभट्ट
४६०, ४६१
दूतीयागः (काम्यविधिः) [तन्त्र]
७१४५
दूतीकर्म [का.] by पुण्डरीक विट्ठल
१६७ (composed in 1645 V.S.)

दृष्टान्तशतकम् (दृष्टान्तकलिका)
by कुसुमदेव
४६६
देवप्रयागमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
६४०८
देवलस्मृति
१६२८
देवागमस्तोत्रवृत्ति [जै]
by वसुनन्द्याचार्य
५२६६ (1796 V S)
देवीकवचम् (मार्कण्डेयपुराणे)
३६३५ (१) ६६१६, ६६७७
देवीचरित्रसार
११३८
देवीपुराणम् (देवीभागवतम्)
४०८४
देवीपूजाविधि [तन्त्र]
३०६२ (१), ७४१२
देवीमंत्ररहस्यम् (मार्कण्डेयपुराणे)
७०६६
देवीमहिम्न स्तोत्रम् (दुर्वाससा कृतम्)
५१५३
देवीमाहात्म्यम् (मार्कण्डेयपुराणे)
८१३
देवीरहस्यम् (मार्कण्डेयपुराणे)
२८६१
देवीरहस्यम् (परमा[illegible])
६०६५, ६७६३
देवी ([illegible])-पुराम्
३०६३ (८)
देवीसूक्तम (मार्कण्डेयपुराणे)
२८६२, ३०६३ (१०), ६५४०, ६५६१

देवीसूक्तम् (रुद्रयामले)
१५८१
देवीसूक्तयन्त्रम् (रुद्रयामलगत)
१५७६
देवीसूक्ताद्याक्षराणि
७१८२
देवीस्तुति
७६०६
देवीस्तोत्रम्
६६६५
देवीविवरणम (अष्टादशपुराणरामायणमहा-
भारतादिषु वर्णितानां देवीनां नामनिर्देश)
२५१६, ३२१०
देशीनाममालाकोशः
by हेमचन्द्राचार्य
५३३८ (1637 V S.)
दैवज्ञमनोहरम [ज्यो]
by लक्ष्मीधर s/o केशवदैवज्ञ
५४८६ (com in 1703 V S)
द्रव्यगुणपरीक्षाशतश्लोकी [आयु.]
by आनन्द वैद्य
२०३१
द्रव्यगुणरत्नमाला [आयु] by भाव मिश्र
२२२४, २२२३, २२३६, २२६६
द्रव्यगुणविनिश्चय [आयु] by माधव
२५५८
द्रव्यगुणशतश्लोकी by त्रिमल्ल भट्ट
२०००, २११०, २५१८, २५१६, २५६३
द्रव्यसारसङ्ग्रह [न्या.] by रघुदेव भट्टाचार्य
६७२७
द्रव्यावली [आयु.]
२५६६

द्वात्रिंशद्पुरटककथा by देवदत्तशिष्य
१८, ३८

द्वादशग्रहभावफलम् [ज्यो.]
५११६, ५२६६ (1655 V.S.) ५३७६

द्वादशज्योतिर्लिङ्गानि [पु.]
८२७ (७)

द्वादशतिलकविवरणम् [तंत्र]
८११ (७)

द्वादशपञ्जरस्तोत्रम्
६८८ (३-२)

द्वादशमहावाक्यविवरणम् [वे] by शङ्कराचार्य
५७००

द्वादशाहमहाव्रतसप्तहौत्रम् [ध. शा.]
४३१० (1774 V S. at Amber)

द्वादशमासरत्नमाला [ध शा]
by शेष गङ्गाधर s/o केशवदीक्षित
५४४

द्वादशलग्नफलम् [ज्यो]
२११५ (२१)

द्वादशाक्षरीराजनीतिसङ्ग्रह
२४०१

द्वादशाहातिरात्रम् [ध. शा]
४३६७

द्वारकामाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२७८७

द्विकोटिकरणम् [ज्यो] by श्रीपति भट्ट
५१२६

द्वितीयकूटाविधानम् [वे. वै]
७२३७

द्विरूपकोश. (शब्दभेदप्रकाशे) by महेश्वर
३७४, ७२७५

द्विविधपौण्डरीकप्रयोग: [वे. वै]
४३०३

द्वैतनिर्णय: [वे.] by शङ्कर भट्ट
१३४३ (२)

द्वैतमकरन्द. [वे.] by शङ्कराचार्य
५६७२

द्वयाख्यप्रभाव: [भ शा]
७२४

धनञ्जयनाममालाकोश. by धनञ्जय
४२१, ५३२६ (1637 V.S.), ५३४४, ५३४५

धनुर्विद्या
२४२३ (६)

धनुर्वेदप्रकरणम् (वीरचिन्तामणौ)
by शार्ङ्गधर
४३३७, ४५८८, ४५८६, ७३१३ (१)

धनुषशास्त्रम् by दिलीपभूभृत्
४३३६

धन्याष्टकस्तोत्रम by शङ्कराचार्य
६८८ (३-१), १०३६ (१)

धरणीवृत्तम् (वाराहपुराणे)
४२०२

धर्मयुधिष्ठिरसंवाद (महाभारते)
१२१५ (२), ३०६३ (२१)

धर्मरसायनसूत्रम् [जं.]
४६८१

धर्मशर्माभ्युदयकाव्यम् by हरिश्चन्द्र भट्टारक
४६६५

धर्मसंग्रह: [ध. शा] हरिश्चन्द्र उपाध्याय
based on धर्मामृत of प्रकाशानन्द
७६१० (ज. ३३) (1923 V S)

धर्मसिन्धु [ध. शा] by काशीनाथोपाध्याय
१६६७
धर्मोपदेशमाला [जै] by पद्मनन्दि
४६३६
धातुकल्प : (रुद्रयामलतन्त्रे)
२०८८, २११४
धातुनिरूपणम् [व्या]
३७१
धातुपाठ (सारस्वतव्याकरणे)
by अनुभूतिस्वरूपाचार्य
६७०६, ७१४०
धातुपाठ : [व्या.] by हेमचन्द्र
६८४८, ७१२८
धातुपाठ [व्या] by भीमसेन
७१२६
धातुपाठ : (दशबलकारिका) [व्या]
६६६१
धातुपाठ : (कविकल्पद्रुमे)
by वोपदेव
६६६२ (सटवार्थ)
धातुमञ्जरी [व्या.] by काशीनाथ
६६३३, ६६५६, ७०२७
धातुमञ्जरी [व्या.]
by रामसिंह, महाराजकुमार, आमेर
७०११, ७०२२, ७३७८
* **धातुमञ्जरीविवरणम्** [व्या]
by रामसिंहवर्मा (म. कु. रामसिंह of आमेर)
७३८०
धातुमारणयन्त्रोद्धारः [तंत्र]
२०८४
धातुरत्नमाला (अश्विनीसंहितायाम्) [आयु]
२०७२, २२१८, २२५६

धातुरूपाणि [व्या. स्फुट]
३१०
धूर्तसमागमप्रहसनम् by शेखराचार्य
३४१, ३४२
ध्रुवभ्रमियन्त्रम् by पद्मनाभ
५२०६
ध्वन्यालोकलोचनम् [अलं.] by अभिनवगुप्त
४३६
नक्षत्रमालाचक्रम् [ज्यो]
५१२४
नद्याः स्तुतिः
९०६ (६)
नन्दिकेश्वरकारिकातत्त्वविमर्शः [व्या]
२२८७
नमस्कारमाहात्म्यम् [जै] by सिद्धसोमाचार्य
५४७६
नमस्कारस्तोत्रादय : [जै.]
४९६६
नयमयूखमालिका [न्या.] by अप्पय्यदीक्षित
५६३४
नरपतिजयचर्या [ज्यो]
५०२३, ५०४२, ५०४५, ५४४४
नरसिंहार्चनचन्द्रिका [तन्त्र] by रामचन्द्र आगमी
७३०१
नर्तकप्रकरणम् [संगीत] by पुण्डरीक विट्ठल
१८८९ (२), ६८५८ (1701 V S)
same as नर्तकनिर्णय or नृत्यनिर्णय
नर्मदाखण्ड (स्कन्दपुराणे)
४२८२
नर्मदाष्टकस्तोत्रम् by रघुराजसिंह, रीवाँ
३०७२ (२)
नलचरित्रम् (महाभारते वनपर्वणि)
७२५१ (ज. २७)

नानार्थरत्नमाला [को.]
by निरुपम दण्डाधिनाथ
२०६, २३७

नामपारायणम् (देव्याः स्तोत्रम्)
३४०४ (1748 V.S.)
Written at Adauni Fort

नाममालाकोशः by रामचन्द्रभट्ट
२०८

***नाममालासंग्रहः** [को.]
२३६
(copy prepared for the study of M.K. Ram Singh of Amber)

नामापराधभञ्जनस्तोत्रम् (पद्मपुराणे)
२८५१

नायिकावर्णनम् [का.]
५५५५

नारचन्द्रज्योतिषं सटिप्पणम्
ct. by सागरचन्द्रसूरि
५०६२

नारदपाञ्चरात्रम् [आगम]
६८६४,७१३५,३२०३ (1653V.S.),
७२५१

नारदीयसंहिता [ज्यो.]
५४६१

नारसिंहमन्त्रराजकल्प [तन्त्र]
३५८१

नारायणकवचम् (भागवते–६)
८११(५),८१२(१),१२१८(५),१५१०,
१५८५, १८५१(५), २८६०,२८७२, २९३१,
३०८४ (१), ४१७९ (११), ५२३०(१),
६२७८, ६२७९

नारायणकवचन्यास [तंत्र]
६८९९

नारायणमन्त्र
७०६०

नारायणमन्त्रार्थाष्टश्लोकी
७२१८

नारायणहृदयस्तोत्रं लक्ष्मीस्तोत्रञ्च
६३६५

नारायणधर्मोपनिषत्सारसंग्रहः
४६७५

नारायणोपनिषत्
१२२१(१२),२५०२(५),४७२२,४९२४(२)

नारायणस्तोत्रम् (हृदय)
२५०२ (१०)

नासिकेतोपाख्यानम्
६२४८

नासिकक्षेत्रमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२७९३

निकुम्भिलाहवनम् [ध. शा.]
३४०६

निक्षेपरक्षा [वे.] by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य
५६३३

*निगमार्थदीपनम्
(अपरनाम-प्राणनाथावतारः सर्वोपनिषत्सारः)
by प्राणनाथशिष्य
६१२२

नित्यतर्पणम्
३८०, २१५६ (६२)

नित्यपूजापद्धतिः (देव्या) [तन्त्र]
३४०७

नित्यपूजाविधि (भुवनेश्वर्याः) [तन्त्र.]
७४४४

नित्यसंध्याविधानम् (भुवनेश्वर्या·) [तन्त्र.]
७३४२

नित्यसंयोगविचारः (विविधपुराणोद्धृत·)
४०७०, ४०७१, ४०७२, ४०७३
written by तुलाराम for S. Jai Singh in 1777 V. S.

नित्यहोमपद्धति. (सोमभुजगावल्याम्) [तन्त्र.]
७००१

नित्याकवचम् (रुद्रयामले)
७१८, ७१५४, ७१५८, ७२३१ (1747 V.S)

नित्याधिकरणसूत्रवार्तिकम् [वे]
by बालकृष्णानन्द सरस्वती
६१८४

नित्यात्रिपुरसुन्दरीस्तोत्रम्
७१७३

नित्याराधनविधिव्याख्यानम् (रामानुजीयम्)
by त्रिमल्ल कवि
२७०४

निदानस्थानम् (चरकसहितायाम्) [आयु.]
२१०४

निम्बादित्यभाष्याविरोधव्याख्यानम् [भ शा.]
written under orders of S. Jai Singh
५८७६, ५८७८

निम्बादित्यसम्प्रदायगुरुप्रणाली [भ. शा.]
७७३१

निरुक्तम्
४७०५, ४७८७

निरोधलक्षणवर्णनम् [भ शा] by वल्लभाचार्य
८२८ (२९), २९९३, २९८१

निर्णयसिन्धु [ध. शा] by कमलाकर भट्ट
१९९३, ५५६५, ५५६६ (1763 V S)

निर्वाणदशकम् [वे] by शङ्कराचार्य
५९६९

निषेकाध्यायविवृति टीका च [ज्यो]
५४९८, ५४९९

नीतिशतकम् [का.] by भर्तृहरि
४५७०

नीतिशतकम् (सटीकम्) [का.]
मू भर्तृहरि; टी धनसार पाठक
५०९६, ५०९७

नीलकण्ठमालामन्त्र
७०८६

नीलकण्ठस्तोत्रम् (डामरतंत्रे)
१५७८

नीलदानम् [ध. शा]
६५४९ (२) (old & torn)

नीलमतपुराणम् (वितस्तामाहात्म्यम्)
४२११

नृत्यनिर्णय (नर्त्तननिर्णयः) by पुण्डरीक विट्ठल
७०३४, ७०३५, ७५९३

नृत्यनिर्णयसूची by पुण्डरीक विट्ठल
७०३६ (1720 V. S.)

नृत्यनिर्णय. (सङ्गीतरत्नाकरस्य सप्तमाध्याय)
by शार्ङ्गदेव
६९३२

नृत्यप्रकरणम [सगीत] by भरतमुनि
६८८२

नृत्यविनोद [संगीत]
४९८९ [1824 V.S)

नृभङ्गः [भ. शा.] by विट्ठलेश्वर
८२८ (३०)

नृसिंहकवचम् (ब्रह्मसंहितायां, ब्रह्माण्डपुराणे)
१२१८ [३], १६०७, ६९८१, ६९८२

*न्यायकुसुमाञ्जलिविकासः by गोपीनाथ मौनी
composed at Amber under orders of
S Jai Singh.
६७१९

न्यायचिन्तामणि. by कृष्ण मिश्र
६७५४

न्यायतत्त्वबोधिनी (शब्दखण्ड) by गोवर्द्धन
६७५३

न्यायपदार्थमाला by जयराम भट्टाचार्य
६७२१

न्याय (सिद्धान्त) मुक्तावली
by विश्वनाथ पञ्चानन भट्टाचार्य
६५५४, ६५७५, ६५७९, ६७०७, ६७४०
६७४१, ७४७०

न्यायरत्नाकर by पार्थसारथिमिश्र
२१३०

न्यायशिरोमणिटीका by रघुनाथ भट्टाचार्य
६७१८, ६७२२

न्यायसिद्धाञ्जनटीका by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य
५७०२, ५७०३

न्यायसिद्धान्तदीप
by शशधर महामहोपाध्याय
६५६६

न्यायसिद्धान्तमञ्जरी by जानकीनाथ
६५८२, ६७१०, ६७१७, ६७२०

न्यायसिद्धान्तमञ्जरीटीका
मू. by जानकीनाथ, टी by चूडामणि भट्टाचार्य
६५५१, ६५६४, ७४१८, ७८२५

न्यायसिद्धान्तमञ्जरी by चिरञ्जीव भट्टाचार्य
६२०

न्यायसिद्धान्तमुक्तावली by रघुदेव भट्टाचार्य
६७३९

*न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीटीका
by बालकृष्ण भट्ट and his son महादेव
६७४६

न्यायसूत्रम्
६६६२

न्यायसूत्रवृत्तिः by विश्वनाथ
६७१३

न्यायामृतम् by व्यासतीर्थ p/o ब्रह्मतीर्थ
६१३२, ७४७७

*न्यायामृततरङ्गिणी by रामाचार्य
५६१६

न्यासदेशीयविवृतिः [भ गा]
by पुरुषोत्तम s/o पीताम्बर
५६४१

न्यासोपदेशः [भ. गा] by विट्ठल दीक्षित
६००९

पञ्चकोशविवेकः (पञ्चदशीगतः] [वे]
तात्पर्यदीपिका टीका by रामकृष्ण
५८३७, ५९४३

पञ्चग्रहसारिणी [ज्यो]
५०५२

पञ्चतत्त्वधारणा [वे.]
१५८४ (११)

पञ्चत्रिंशद्वाक्यानि (पद्मपुराणे)
४२२४

पञ्चदशयन्त्रविधि [तंत्र]
६२११

पञ्चदशीप्रकरणानि [वे]
५९१४ to ५९२८
(copied by तुलाराम for S. Jai Singh)
६०५२

For V Samvat	Acc. No.
1815	१२५२, १७८६ ४८५७
1816	४७५८, ४८५८
1817	१२५६ (३)
1818	७७६, ३०८७, ३११०
1819	४७५६ to ४७६१
1820	११८७, ३०६६ ३१११, ४७६२ ४८५६
1821	४७६३, ४८६०
1822	३१०६, ४८६१
1823	४८६२
1824	४८६३, ४८६४
1829	४७६४
1835	४८६५
1841	४८६५
1842	४८६६
1844	४७६६
1845	४७६७, ४८६७
1846	४८०२, ४८६८
1848	१२५३, ४७६८
1850	४७६९, ४८६९
1853	४७७०
1854	४७७१
1855	४७७२
1858	११८८
1859	४७७३
1860	४८७०
1861	७७७, ४७७४
1866	४८७१
1911	४७७५

पञ्चायुधस्तोत्रम् (सुदर्शनसहितायाम्)
१५१७

***पञ्चाशद्वर्णविवरणम्** [तंत्र.] by यदुनन्दन भट्ट
७२४१

पञ्चोपाख्यानम् by विष्णु शर्मा
३९२

पत्रावलम्बनम् [भ.शा.] by वल्लभाचार्य
८२८ (२७)

पत्रावलम्बनविवरणम् [भ.शा.] by पुरुषोत्तम
५६५१

पथ्यापथ्यनिघण्टु. [आयु]
१९७३ (१५)

पथ्यापथ्यविधिः [आयु] by दशरूप
२५२९

पथ्यापथ्यविनिश्चयः [आयु.] by माधवकर
२०३३, २१०५, २५५५

पथ्यापथ्यविबोधकः [आयु.]
by केयदेव s/o शार्ङ्गधर and grandson of पद्मनाभ
२२६७

पथ्यापथ्यसंग्रहः [आयु]
२२४४

पदस्थापनम् [ज्यो]
५८५६

पदार्थनिरूपणम् [न्या]
by न्यायवाचस्पति s/o विश्वनाथ
६५६५

पदार्थचन्द्रिका (अष्टाङ्गहृदयवृत्तिः) [आयु]
by चन्द्रनन्दन
२११०

पदार्थसंग्रहः (पदार्थतत्त्वे) [न्या]
by रघुनाथ शिरोमणि
६५५२

पद्धतिभूषणम् [ज्यो] by सोम दैवज्ञ
५४२३; comp in १५५९ S'aka
(1694 V.S.)

पद्मकोश. [ज्यो] by गोवर्धन s/o राम दैवज्ञ
५३०६,५३१८,५४२२,
comp in 1466 V S (तर्काङ्गेन्द्रे)

पद्मपुराणम्
८८०१ to ८८०३

पद्मपुराणम् (सृष्टिखण्ड)
४०६५

पद्मपुराणम् (पातालखण्डमाहात्म्य)
८१९८

पद्मपुराणम् (उत्तरखण्ड)
२८५४,२८५५,२८५६,३६५२

पद्मावतीकल्प [तन्त्र]
७५३८

पद्मावतीमन्त्र
७०६६

पद्मावतीस्तोत्रम्
७८६(२)

* **पद्यतरङ्गिणी** [का] by व्रजनाथभट्ट
५०२

पद्यपुष्पाञ्जलिस्तोत्रम् by रामकृष्ण
१५३५(२)

पद्यसंग्रहः by यमनकवि
७३५

पद्यसंग्रह (स्फुट) [का]
५०३

***पद्यामृततरङ्गिणी** [संग्रह]
by हरि भास्कर
१५,५१०, Comp. in 1730 V S

पद्यावली [का]
१२०

पद्यावली [का.]
compiled under orders of S.Madho Singh I
४२६७ (1822 V.S.)

* **पद्यावलीसारसंग्रहः** [का.]
by S Madho Singh I
५२८(१) (1822 V S.),८१६

परमस्तवटीका [स्तो]
७६३५ (ज ५१)

परमहंसपञ्चाङ्गम् (रुद्रयामले)
३०९२(२०)

परमानन्दस्तोत्रम्
९८८(३८),१७१९(२१)

परशुरामकल्पः (भार्गवसंहितायाम्)
७४००

पराप्रासादमन्त्रः
७०६३

पराशरविजय [भ.शा.] by रामानुजदास
p/o श्रीनिवासदासाचार्य
५६६४

***परिभाषाविवरणम्** [व्या] by....s/o काह्लदेव
७३३५

परिभाषावृत्तिः [व्या] by गणेश भट्ट,
कालोपनामक
६८३२,७५२५

परिभाषाव्याकरणम्
७०२३

परिभाषासूत्राणि [व्या] by पाणिनि
७५२४

परिभाषेन्दुशेखरः [व्या] by नागोजिभट्ट
६८६४

पर्वतकल्पः [आयु]
७५४७

पलाण्डुमण्डनम् [ना.] by हरिजीवन मिश्र
७६

पल्लीगोधापतनविचारः (अङ्गविद्यायां) [ज्यो]
२११५(२५)

पल्लीपतनविचारः [ज्यो.]
४६८८,५५६१(२)

पल्लीसरटशान्तिविधिः [ध.शा.]
२४६४

पवनविजयस्वरोदयः [ज्यो.]
७६४४(ज. २०),७६६५ (ज ४१-४)

पवित्राष्टकम् [स्तो.]
१७१६(१०)

पाखण्डशोधनम् [ध शा.]
(स रामसिंह(द्वि.)कारितम्)
७७३५ (ज ११२)

पाञ्चरात्रतन्त्रप्रामाण्यविचारः (आगम)
by नाथ मुनीन्द्र
२५९९

पाञ्चरात्रागमः
६५२६ (on palm-leaf, in Telagu script)

पाणिनीयसूत्रपाठः [व्या]
४८४४,६६८७

पाण्डवगीता
७७९(४),८०२,८०३(३),८५४, ९४३(१)
१२२२,१२२४(५),१३५७,१३५८(१),१४११
१७२७(२), २१५६(५५), २८३६, २८५९
३०९३(१९), ३२७०,३६१६ (१०),४९४०,
६२४५

पाण्डवगीता (scroll)
५२३५ (29.5 × 6 cm.),५२३६
written by घासीराम महात्मा for
S. Madho Singh I.

***पाण्डित्यदर्पणम्** (प्रज्ञामुकुरमण्डनम्)
by उदयचन्द्र श्वेताम्बर [का]
under orders of अनूपसिंह,
महाराजा of बीकानेर
११९

पाण्डुरङ्गमाहात्म्यम् (उत्तरसंहितायाम्)
२७८८

पातञ्जलमहाभाष्यम् [यो.]
७५२१

पातञ्जलयोगभाष्यम् by व्यासदेव
२२७८, to २२८१, २२८५

पातञ्जलयोगसूत्रभाष्यम् by वाचस्पति
२०५०, २२८९, २३३२, २५३४

पातञ्जलयोगभाष्यम् by श्रीकृष्णभट्ट
२२७६

पातञ्जलयोगभाष्यवार्तिकम्
by विज्ञानाचार्य भिक्षु
२३३४, २५४५

पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः
by भोजराज, धारेश्वर
२०५२, २२७०

पातञ्जलयोगसूत्रवृत्ति.
by नागोजिभट्ट s/o शिव
२२७१

पातञ्जलयोगसूत्रकारिका by सुरेन्द्रतीर्थ
२३०५

पातञ्जलयोगसूत्राणि
२३०४, २३३६

पितृसंहिता (श्रौत.)
४५२८

पितृस्तव (मार्कण्डेयपुराणे)
२९७८

पुत्रप्रदगोपालमन्त्र
७०९३

पुरश्चरणकौमुदी [तंत्र.]
by विद्यानन्दनाथ
७२०६ (1717 V. S.)

पुरश्चरणकौमुदीसूचीपत्रम्
७२१३

पुरश्चरणकौस्तुभः [तन्त्र.] by अहोबलपण्डित
p/o ज्ञानेन्द्र नृसिंह
६६४२

पुरश्चरणचन्द्रिका [तंत्र.]
by देवेन्द्राश्रम p/o विवुधेन्द्र
६७९७, ६६८५, ७४४२

पुराणानुक्रमणिकाः—

१.	कालिकापुराणानुक्रमणिका			६३१९
२	कूर्म	,,	,,	६३२०
३	गरुड	,,	,,	६३१८
४.	नृसिंह	,,	,,	६३१३
५.	बृहन्नारदीय	,,	,,	६३१६
६.	ब्रह्मपुराणानुक्रमणिका			६३२३
७	ब्रह्मवैवर्त	,,	,,	६३१५
८	भविष्य	,,	,,	६३०९
९	मत्स्य	,,	,,	६३०८
१०	मार्कण्डेय	,,	,,	६३११
११	लिङ्ग	,,	,,	६३१२
१२	विष्णु	,,	,,	६३१७,६३२१

१३. स्कन्दपुराणे

१	काशीखण्डानुक्रमणिका	६३०७
२.	गणपतिखण्डकथानुक्रमणिका	६३१४
३.	रेवाखण्डानुक्रमणिका	६३१०

पुरारिहृदयम् [स्तो] by शङ्कराचार्य
५९७३

पुरुषजातकम् [ज्यो]
५१४७

पुरुषमेधे श्रुत्या याजमानविशेषः [वे. वै.]
४३९१

पुरुषसूक्तम् [वे. वै.]
२५०७, (७), ४३३४, ४३९९ (सभाष्यम्),
३८१३ (स्वरितम्)

पुरुषोत्तमप्रकरणम् [ध. शा.]
५९४६

पुरुषोत्तम-(माम)-माहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२८९७ (in Bengali script) ३०६६,
६४१४

पुरुषोत्तमसहस्रनामस्तोत्रम् (भागवतसारसमुच्चये)
by वल्लभाचार्य
६७४, ७०१, १२२१ (४), ६३६१

पुरुषोत्तमाष्टकम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
२९२८

पुलस्त्यस्मृति
१९२५

पुष्करप्रादुर्भाव (हरिवंशपुराणे)
६४५९ (२)

पुष्करप्रादुर्भाव (सटीक)
मू हरिवंशपुराणे, टी by विश्वेश्वर
२९०८, ६३०४ (माहात्म्यम्)

पुष्करप्रादुर्भाव (सटीकः)
टी. by सम्राड्राम अग्निहोत्री
८४७

पुष्करमाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
२९०९, २९१२, २९१३, ४०२१

पुष्करमाहात्म्यम् (पुराणसमुच्चये)
२६१०, २६११, ६२३६

पुष्करसंहिता
६५२८ (on palm-leaf)

पुष्टिप्रवाहमर्यादालक्षणम् [भ शा.]
by वल्लभाचार्य
८२८ (२४), २६७३, ५६४८ (विवरणम्)

पुष्टिप्रवाहमर्यादाटीका by विट्ठलदीक्षित
२६५८

पुष्टिप्रवाहमर्यादाविवृति:
by कल्याणराय s/o गोविन्द
२६७१

पुष्टिमार्गविवेचनम् (स जयसिंह कारितम्) [भ.शा.]
by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
२६६६

***पुष्पवाटिका** [का]
(गुलिस्ताकाव्यस्य संस्कृतेऽनुवाद.)
५२२

पूजनवाद: [भ. शा] by पुरुषोत्तम गोस्वामी
५१६६

पूजापद्धति. (नित्यपूजा) [तन्त्र.]
४३३० (४)

पूजापद्धति (पुष्टिमार्गीया)
५१६४

पूजामन्त्रसङ्ग्रह
७२६७

पूजासङ्केत (वामकेश्वरतन्त्रे)
७३५७ (1751 V S)

पूतनामोक्ष: (भागवते)
४२३६

पूर्वषोढान्यासा: [तंत्र.]
७१५५

पौर्णमासेष्टि: [वे. वै.]
४२६३ (1792 V. S.), ४३८६

पौण्डरीकसप्तहौत्रप्रयोग: [वे. वै]
४३६६

प्रतिकृतिपूजावाद: [भ.शा.] by पुरुषोत्तम गोस्वामी
६००५, ६०१४

प्रक्रियाकौमुदी [व्या] by रामचन्द्राश्रम
११३०, ६७६० (1645 V.S.), ६७६१ (1645 V.S) ६७६२ (1536 V.S.), ७३२२, ७३२५, ७३३७, ७५१५

प्रक्रियाकौमुदी (कृदन्तमात्रम्) by रामचन्द्राश्रम
७४३१

प्रक्रियाकौमुदी (प्रसादव्याख्या)
by विट्ठल s/o नृसिंहाचार्य
७४३२, ७४३३

प्रक्रियाकौमुदी-व्याख्या by शेष कृष्ण
s/o शेष नृसिंह
७०२६

प्रतापकल्पद्रुम: [नीति] by अनन्त दाधीच
under orders of S Pratap Singh.
७२५३

प्रतिक्रमणसूत्रम् [जै]
४४८४ (२)

प्रतिपत्तिविचार: (रामानुजीय:) [भ शा.]
६०७४

प्रतिष्ठाकर्मनिर्णय: (तन्त्रसारे)
by कृष्णानन्दवागीश भट्टाचार्य
७२८७

प्रत्यङ्गिराऋचां व्याख्या (बालविवेकिनी) [वे. वै]
by वासुदेव s/o श्रीपति
४३२०

प्रत्यङ्गिराकल्पः (पैप्पलादशाखायाम्) [तंत्र.]
७०४६, ७०५० (प्रयोग.)

प्रत्यङ्गिरापुरश्चर्याविधिः (पैतामहीमहितायाम्) [तंत्र.]
७०४६

प्रत्यङ्गिरापुष्पाञ्जलिः [स्तो.]
७०३६, ७१००

प्रत्यङ्गिरामन्त्रः (गानम्)
७०५३

प्रत्यङ्गिराविधानम् (शौनकीयम्)
४३१४

प्रत्यभिज्ञासूत्रवृत्तिः (विमर्शिनी, शैवागमे)
by अभिनवगुप्तपादाचार्य
६६१७

प्रत्यभिज्ञाहृदयम् by क्षेमराज
७३४६

प्रत्याख्यानविवरणम् (आवश्यकसूत्रव्याख्यानम्) [जै.]
by हरिभद्राचार्य
५१०३

प्रदोषव्रतकथा (लिङ्गपुराणे)
२८३३

प्रपञ्चसार [तन्त्र.]
७२०५

प्रपञ्चसारमनोरमा [तंत्र] by सुभागानन्दनाथ
६६५७

प्रपञ्चसारविवरणदीपिका [तंत्र]
७२१७ (1702 V S); for the pleasure of Mian Shaikh Ahmed at Agra.

प्रपत्तिरत्नम् (रामानुजीयम्) [भ शा]
by लक्ष्मणाचार्य
२८२१

प्रपत्तिसङ्कल्पः [भ. शा.]
by त्रिदण्डिस्वामी (रामानुजीय)
२६६६

प्रपन्नपारिजातम् [भ शा.] by वरदाचार्य
५८३५

प्रबोधः (अन्त करणप्रबोध) by विट्ठलेश्वर
८२८ (४२)

प्रबोधचन्द्रिका [व्या] by वैजलभूपति
६६३०, ७०३१

*__प्रबोधचन्द्रिका__ [व्या.] by मयाराम
under orders of S. Jai Singh
७५१७ (Grammatical सूत्रs explained with the story of Ram)

प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम by कृष्ण मिश्र
१३३, १५५, ३४६, ४४२, ४४६, ६५७

* **प्रबोधप्रकाश** [ना.]
with ct in भाषा on प्रबोधचन्द्रोदयनाटक
by विष्णुदास भीम
८३

* **प्रभावली नाटिका** by हरिजीवन मिश्र
८१ (comp. in 1725 VS)

प्रभासक्षेत्रमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२८००

प्रभासिन्धुशेखरः [व्या.]
by वैद्यनाथ भट्ट s/o महादेव पायगुण्ड
७५२२

प्रभुप्रादुर्भावविचारः [भ शा.] by हरिदास
६०१८

प्रभोर्वैदिकीपूजापद्धतिर्विधिर्वा [भ शा.]
by हरिकृष्ण प्राड्विवाक् for S Jai Singh.
२६६८, २६६६

प्रमेयरत्नार्णवः (प्रमेयार्णव)
by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
under orders of S. Jai Singh
२६३२ २६३३,५६४७,५६५७

प्रयागमाहात्म्यम् (पद्मपुराणे, पातालखण्डे)
४०५६

प्रवराध्याय [वे.जै]
२१८२

प्रव्रज्याविधि· [जै]
२११५(७)

प्रशस्तपादभाष्यम् (द्रव्यपदार्थः) [वे.]
by प्रशस्तपाद
७४२४ (1716 V.S.)
copy prepared at Avanti in the reign of Jai Singh I

प्रशस्तिपद्यम् (स. माधवसिंह-प्रथमस्य)
१२५८

* **प्रशस्तिरत्नावली** [का.] by हरिनाथ
४२२

प्रश्नपञ्चाशिका [ज्यो] by ज्ञानतिलक
४८१,५४९८

प्रश्नरत्नम् (सटीकम्) [ज्यो]
by नन्दराम मिश्र s/o दीपनन्द
५५८८ (comp. in 1827 V.S.)

प्रश्नवैष्णवम् [ज्यो.] by नारायणदास सिद्ध s/o ब्रह्मदास
५२७४

प्रश्नव्याकरणम् (बालावबोधसहितम्)
by पार्श्वचन्द्र p/o साधुरत्न
५०९९,५१०५ (1680 V.S)

प्रश्नोत्तररत्नमाला [वे] by शङ्कराचार्य
१३०९,१३९९(३),५८४०

प्रश्नोत्तररत्नमाला [वे] by शुकयतीन्द्र
८७१,१२२७(६),५७६३

प्रश्नोत्तररत्नावली by चन्द कवि
(महाभारत-पुराणाद्यनुसारिणी)
७७०१ (ज. ७८)

प्रश्नोपनिषत
४७३०,५८२८

प्रश्नोपनिषत्प्रकाशिका by रङ्गरामानुज मुनि
५९५५

प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
५८३८

प्रश्नोपनिषद्भाष्यटीका by जयतीर्थ
६१५०

प्रसन्नराघवम् [ना] by जयदेव भट्ट s/o कौण्डिन्य भट्ट
,५०१,४९३

प्रस्तारविधिः [छं]
५४५१

प्रस्तारसहस्राक्षरीमन्त्रः
७०८०

***प्रस्थानाष्टकम्** [का]
२५३

प्रहेलिकाविनोद [का] by द्वारकानाथ भट्ट
१४२७(५)

प्राकृतपिङ्गलवृत्ति [छ]
२२०

प्राकृतपिङ्गलसूत्रम् [छ] by नागराज
४९६

प्राकृतप्रकाशमनोरमा [व्या] by वररुचि
६६९७

प्राकृतसप्तशती [का] by हालकवि
६१८,५००६

प्राकृतसप्तशतीटीका by गङ्गाधर भट्ट
२८६
प्राकृतव्याकरणम् (प्राकृतप्रकाश) by चण्ड
६६१६,६६२६ (1753 V. S.)
प्राणप्रतिष्ठाविधिः [ध.शा.]
२५०२(८)
प्राणेश्वरीमालामन्त्रः
७०६५,७१०२
प्रातर्नारायणस्तोत्रम्
६६२(३)
प्रातःसन्ध्या (यजुर्वेदीया)
४५८६
प्रातःसन्ध्या (सामवेदीया)
१२२७(१०)
प्रातःसन्ध्याप्रयोगः (त्रिपुरसुन्दरीपूजाक्रम)
६६८७,७०१२
प्रातःस्मरणश्लोकाः [स्तो.]
२६४८
प्रातःस्मरणम् (सटीकं)
मू. by जगन्नाथ, टी by गोविन्द
६०२(१)
प्रातिशाख्यम् (ऋग्वेदीयम्)
४६४७
प्रातिशाख्यभाष्यम (कात्यायनीयम्,शुक्लयजुर्वेदीयम्)
by उव्वट s/o वज्रट,
a resident of आनन्दपुर, ४४२०
प्रायश्चित्तविवेकः [ध.शा.] by शूलपाणि
१३४०(४)
प्रायश्चित्तेन्दुशेखरः [ध.शा.] by काशीनाथ s/o
अनन्तोपाध्याय
१६४६

प्रार्थनास्तोत्रम् (संग्रह)
७४६८
प्रासादपञ्चाक्षरीमन्त्रः
७०७८
प्रासादमण्डनम् [शिल्प.] by मण्डनसूत्रधार
५६०३
प्रास्ताविकश्लोकादिसंग्रहः
६१५
प्रेतकल्प (गरुडपुराणे)
३६६३
प्रेतमञ्जरी (गरुडपुराणे)
४१६२
प्रेमपरीक्षा [का.]
४०६३ (paper cut)
प्रेमामृतम् [स्तो.] by वल्लभाचार्य
८२८(३)
प्रेमामृतविवरणम् by विट्ठलेश्वर
८२८(१५),५६६०
प्रेमेन्दुसागरः (अष्टोत्तरशतनामादय)
(जीवगोस्वामिसंगृहीतस्तवाना संग्रह)
१०२६(२),६०४४
प्रौढमनोरमा [व्या.] by भट्टोजिदीक्षित
६७०० to ६७०३,७३२६
प्रौढलीलानामावली [स्तो.] by वल्लभाचार्य
८२८(१६)
फिरंगीचन्द्रबेधोपयोगिनी सारिणी रेखागणितञ्च
५६०६ [ज्यो.]
बगलामुखिकवचम् (विश्वयामल) [तन्त्र]
७१५१
बगलामुखिकवचम् (एकवीरातन्त्रे)
७१४८ (1740 V.S),
७३८२ (1717 V.S)

बगलामुखिपूजापद्धति (आगमसारे)
७१२१

बगलामुखिपूजापद्धतिः (रुद्रयामले)
७२४८, ७२५७

बगलामुखिसहस्रनामस्तोत्रम्
(उत्कटशम्बरे नगेन्द्रपुराणतन्त्रे)
७३८४ (1738 V.S.)

बगलामुखिस्तोत्रम् (रुद्रयामले)
१०४१, १०७९, ६५९६, ७३८१, ७३८५

बगलामुखिस्तोत्रम (ब्रह्मोत्तरपुराणे)
१५१९ (४७)

बदरीनाथस्तोत्रम्
१५२४ (१५)

बदरीमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२६५०

बह्वृचारण्यभाष्यम् (माधवीये वेदार्थप्रकाशे) [वे वै.]
४३४५

बालचरितम् (कृष्णस्य) by [का] बिल्वमङ्गल
४८८

बालचरित्राष्टोत्तरशतनाम [स्तो]
by वल्लभाचार्य
८२८ (१८)

बालप्रबोधः (भाषार्थसहित) [आयु]
२५११

बालबोध [भ गा.] by वल्लभाचार्य
८२८ (२५), २६७९

बालबोधज्योतिषम् by मुञ्जादित्य
५२५२

बालभारतम् (प्रचण्डपाण्डवनाटकम्)
by राजशेखर
८५

बालरामायणम् [ना.] by राजशेखर
७२

बालविवेकः [ज्यो] by जनार्दन भट्ट
s/o श्रीनिवासगोस्वामी
५२६० (1749 V.S.)

बालाकवचम् (वामकेश्वरतन्त्रे)
८७५

बालात्रिपुरापद्धतिः [तन्त्र]
६७७९

बालात्रिपुरासहस्रनामस्तोत्रम
८७७

बालापूजनपद्धति (रुद्रयामले)
६५९४

बालाम्बिकामन्त्र
७०५८

बालाष्टकम्
२१५६ (७)

बिम्बप्रवेशविधिः [तन्त्र.]
२११५ (६)

बिल्वमङ्गलस्तोत्रम्
२८२२ (१)

बीजगणितम [ज्यो] by भास्कराचार्य
s/o महेश्वर
५१९४

बीजगणिताध्यायः (सिद्धान्तशिरोमणौ) [ज्यो.]
by भास्कराचार्य s/o महेश्वर
४९२६, ५५१६, ५५४६

बीजप्रबोधटीका [ज्या.] by रामकृष्ण दैवज्ञ
५५१२

***बीजवासनाभाष्यम्** [ज्यो.] by हरिदेव भट्ट
s/o व्रजनाथ s/o माधव s/o बलभद्र,
resident of गोकुलग्राम
५०२८ (1782 V.S);
comp. in 1744 V.S; the ancestors of the author were patronised by M. Ram Singh I.

बीसा-यन्त्रविधि: [तन्त्र]
२०२२ (२)

बुद्धसिंहयशोवर्णनम् [का.] by श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि
३८०६ (३), ३४०५ (प्रशस्ति:)

बोधसार (आत्मप्रबोध:) [वे.] by नरहरि
५३१८

बोधसुधाकर: [वे.] by दिनकर
५८९१; comp in 1834 V.S.

बोधायनस्मृति
१६४१

ब्रह्मगीता (स्कन्दपुराणे) तात्पर्यदीपिकाटीकायुता टी by माधवाचार्य
५७२६

ब्रह्मज्ञानम (शिवोक्तम्) [वे]
५७५२

ब्रह्मतर्कस्तवविवरणम [वे]
by अप्पय्य दीक्षित s/o रङ्गराज
६०५८

ब्रह्मतुल्यम् (करणकुतूहले) [ज्यो.]
by भास्कराचार्य
५४२७

ब्रह्मतुल्यं (सूर्यसिद्धान्ते) सटीकम्
५१४४

ब्रह्मतुल्यटीकोदाहरणं सटीकम्
by विश्वनाथ
५५८०

ब्रह्मपुराणम्
६४५८

ब्रह्मबोधिनी [वे.]
(स. जयसिंहेन परिशोध्य विरचिता)
(see ब्रह्मसूत्रब्रह्मबोधिनी)
५७५१

ब्रह्मरामायणम् (सनत्कुमारसंहितायाम)
२७६७

ब्रह्मयज्ञ: [वे.वै.]
२५०२(६), ७६५२

ब्रह्मलक्षणवाक्यार्थसंग्रह: [वे.]
५७५५

ब्रह्मविद्याभरणम् [वे.] by अद्वैतानन्द
(रामानन्दकृतभाष्यटीका)
६१८०

ब्रह्मवैवर्तपुराणम् (काशीखण्ड)
४१७२, ६२१६, ६२४३, (1780 V.S.)

ब्रह्मवाद: [वे] by व्रजभूषणगोस्वामी
for the pleasure of S. Madho Singh I
२६६२

ब्रह्मव्रतोच्चारविधि: [ध. शा]
२११५ (८)

ब्रह्मसूत्रम् by व्यासदेव
५६९१, ५६९२, ५७०७, ५७९२, ५८७६, ५८८१, ५९५६ (३), ६०७५, ६११५, ६१३४, ६१३९ (२)

ब्रह्मसूत्रं सव्याख्यम् [वे.]
६१२१

ब्रह्मसूत्रकारिकाभाष्यम् [वे.] by विद्याभूषण
under orders of S. Jai Singh
६०७९

ब्रह्मस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
२४४० (१६)
ब्रह्मस्तोत्रम् by सुन्दरदास
१४८६ (२१)
ब्रह्माण्डपवनकवचम् (ब्रह्मवैवर्तपुराणे)
१५६८
ब्रह्मामृतवर्षिणी (ब्रह्मसूत्रवृत्तिः) [वे.]
by रामकिङ्कर
६०६८, ६२०६ (१)
ब्रह्मोपनिषत्सारसङ्ग्रहदीपिका [वे]
७६७१ (ज. ४७) by शङ्करानन्द
ब्राह्मणम् [वे वै.]
४५४२
ब्राह्मणच्छन्दसां प्रयोग. [वे. वै]
४३१७
ब्राह्मणतर्पणम् [वे. वै.]
४३१८
ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोग: by रघुनाथ याज्ञिक
s/o रुद्रभट्ट
४६००
***भक्तमाला** [भ शा.] by सवाई ईश्वरीसिंह
(a Sanskrit rendering of भक्तमाल of नारायणदास in Hindi)
२६०८
भक्तमुक्तावलि [भ शा.] (same as भक्तमाला)
२७२३
भक्तामरस्तोत्रम् by मानतुङ्गाचार्य
७८६ (१), ७६२, १३६६ (६), १८१३
४४८० (२), ४६६७
भक्तामरस्तोत्रं सटीकम् टी. by रङ्गविमल
१७१६ (३८)
भक्तामरस्तोत्रं सभाष्यम्
भाषा भा. by अखैराज
४६७६
भक्तामरस्तोत्रं भाषार्थसहितम्
७८८
भक्तिनिर्णय [भ.शा.] by विट्ठल दीक्षित
२६२७
भक्तिपद्यावली by रूप गोस्वामी
४७७
भक्तिप्रकरणम् [भ शा] by वल्लभाचार्य
८२८ (१)
भक्तिप्रकरणसंग्रह [भ.शा.]
२६१८
भक्तिप्रशंसा [भ.शा]
२६५६
भक्तिफलविवेक: [भ.शा] (स जयसिंहदेवकारित.)
by कृष्णदेव भट्टाचार्य
२७०८, २६३७
भक्तिमाहात्म्यम् (बृहन्नारदीयपुराणे)
२६५१
भक्तिरत्नमञ्जूषा [भ शा.] by त्रिमल्लदेव
४०६७
भक्तिरत्नाकरः सटीक [भ शा]
by वनमाली भट्ट s/o शिवदास औदीच्य
२६८६, २७१४ ६००३, ६०२२
भक्तिरत्नावली (भगवद्भक्तिरत्नावली) [भ.शा.]
by विष्णुपुरी
१४८६ (७), २६००, २६८३, २६८५, २७०५,
२७३२, २७३४ (सटीका), २७३६, २८३४, २६३५
भक्तिरसामृतसिंधुः [भ.शा] by रूप गोस्वामी
comp in 1598 V S
२६८४, ७४८३ (1748 V S)

भगवतीस्तुतिः
१७१६(४८)

भगवद्गीता
८०४(१), ८०६(१), ८१७, ८२६, ६२१
६८४(३), ६८५, १२२४(३), १२२५(२),
१२२७(१), १५०८(२), १७५२(२),
१७५८(२),२२५२(३),२८५८,२६४२,३००८
३०६३(१),३०६४(१),३०६५,३२८७(१),
४१५४, ४१५५, ४१५७, ४२०४, ४२०६,
५२३१(१),५२३३,५६६६,५६७७,५८६०(१)
५६६१,६१४०(१), ६१४१, ६१६०, ६१६१,
६१६२,६१६४,६१६५,६१६८,६१६६,६२०३,
६४६६(२),६५१५,७६६५(ज ८१ १)

भगवद्गीताटीका (अमृततरङ्गिणी)
by शङ्कराचार्य
२६४३,५६७८,५६८७,५७२७,५७५३,६१०४,
६१०५

भगवद्गीताभाष्यटीका
भा by शङ्कराचार्य; टी. by आनन्दतीर्थ
५७२८

भगवद्गीताटीका सुबोधिनी
टी. by श्रीधरस्वामिन्
४००२,५६८६,५७१८,५६११,६१३८

भगवद्गीताभाष्यम् by रामानुजाचार्य
२६२१,२६२२,५७३१,५७६४

भगवद्गीताभाष्यटीका (तात्पर्यचन्द्रिका)
भा. by रामानुजाचार्य, टी. by वेङ्कटनाथ
५६६६

भगवद्गीताटीका (गूढार्थदीपिका)
टी. by मधुसूदन सरस्वती
२७७०,२८०६,६०६६ (1698 V. S)
६४३७(1705 V. S.),७६३६ (ज. १२)

भगवद्गीता टिप्पणसहिता
टि by लक्ष्मीपति
२७७२

भगवद्गीता सटीका
टी by विश्वनाथ चक्रवर्ती
५६१०

***भगवद्गीताभाष्यम्** (माध्वम्)
(भावरत्नकोश) by मुमतीन्द्र यति
५६३२

भगवद्गीताटीका (परमार्थप्रपा)
टी by सूर्य दैवज्ञ
२६८४

भगवद्गीता भाषानुवादसहिता
६६६, १२२६, ३०५८, ३५८५, ७७१६
(ज.६६/१-२)

भगवद्गीता चित्रांकिता
३७३४ (1792 V S)
written for माजी मीसोदणीजी
at Bikaner,contains 18 illustrations.

भगवद्गीताभाष्यपत्राणि
५७३३

भगवद्गीतार्थविवरणम्
६२००

भगवद्भक्तिचन्द्रिका (शाण्डिल्यसूत्रटीका)
by नारायणतीर्थ p/o रामगोविन्द
२६४७

भगवद्भक्तिरत्नावली with ct. कान्तिमाला
by a pupil of सन्तदास
७२८

भगवदवतारा. (भागवतेऽष्टमस्कन्धे)
६२७७

भगवदाराधनम् [भ शा.] by नारायण मनि
२७२७

भगवन्नामकौमुदी [भ. शा.] by लक्ष्मीधर
s/o नृसिंह
३१६

भगवन्नामकौमुदी टीका [भ. शा.] तत्त्वार्थदीपिनी
by नारायण दीक्षित
३२०

भगवन्नाममाला [भ. शा.] by पुरुषोत्तमदेव
६८८ (२)

भगवन्नाममालामाहात्म्यम्
७५१०

'भज गोविन्दं'स्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
६६४, १०५४, २१५६ (२७), २१५६ (४६),
२२०७, ७१२८, ७१३०

भजनतत्त्वपञ्जिका [भ. शा.]
२७२४

भट्टिकाव्यम् (रावणवधकाव्यम्)
by नारायण भट्ट
३२३, ६०४

भट्टिकाव्यटीका 'जयमङ्गला'
by जयमङ्गल
२६३

भद्रकालिकास्तोत्रम्
१७१६ (३३)

भर्तृहरि (नीति) शतकम् [का.]
१३७, २३८

भर्तृहरि (वैराग्य) शतकम् [का.]
१०४, १३८

भर्तृहरि (नीतिवैराग्य) शतके [का.]
३१

भर्तृहरिशतकत्रयम् [का.]
३५, १०७, १२७, १५४, १७६, १८२, १८३,
१८५, १९१, २४७, ३६८, ३६६, ४६७,
४६८, ५१४, ५१५, १३६६ (६७), ५०६०,
७६६५, (ज ४१-५)

भवानीकवचम् (रुद्रयामले)
११३२

भवानीमूलमन्त्रस्तोत्रम्
६८०७

भवानीसहस्रनामपद्धति [तंत्र.]
by शिवानन्दभट्ट गोस्वामी
७१५२ (1747 V.S.)

भवानीसहस्रनामस्तोत्रम् (रुद्रयामले)
६६३, १०५२, ६६८२

भवानीस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
३७७८ (१), ४५५४

भवान्यष्टकम् [स्तो.] by शङ्कराचार्य
२२०४ (२), ५५६३, ७१५०

***भवान्यष्टकम्** [स्तो.] हरिहरदेव शर्मा
४१८० (1841 V.S.)

भवान्यादिद्विशती [स्तो.]
१०३५

भविष्यपुराणम्
१८२३

भविष्यम् (हरिवंशपुराणे)
८५८

भविष्योत्तरपुराणम्
६४१७

भागवतमाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
२८६४, ४१११, ४११२, ४१६० ६२२३
६२२५

भागवतविचारः
६०३३

भागवतप्रथमाध्यायस्य श्लोकत्रयटीका
by मधुसूदन
४१८६

भागवतम् (प्रथमस्कन्धस्य आद्याध्यायत्रयम्)
३६५६ (वस्त्रोपरि लिखितम्)

भागवतम् (प्रथमःस्कन्ध.)
२७७४, ६२८६, ६४१६

भागवतम् (प्रथम स्कन्ध.)
सुबोधिनीसहितम्, ct. by वल्लभाचार्य
४०२२

भागवतम् (प्र. द्वि. स्कन्धौ)
४०२७ (प्र), ४०२८ (द्वि.)
६२८० (प्र.). ६२८१ (द्वि)

भागवतम् (प्रथम द्वितीयस्कन्धौ
(सुबोधिनीसहितौ)
४१४१ (प्र.), ४१४२ (द्वि.)

भागवतम् (प्रथमस्कन्धो द्वितीयस्कन्धश्च
सुबोधिनीप्रकाशसहितौ)
ct. on ct. by पुरुषोत्तम
४०२३ (प्र.), ४०२४ (द्वि.)

भागवतं (तृतीय स्कन्धः) सटीकम्
with सुबोधिनी by वल्लभाचार्य,
विष्णुस्वामिमतानुवर्ती
४१५२

भागवतम् (VIII and IX स्कन्धs)
६३६८

भागवतम्
६२२६ (VII) ६२३० (VI) ६२३२ (IV),
६२३३ (XI), ६२३४ (X पू.)

भागवतम् (नवमस्कन्धे ११ अ)
४११०

भागवतम् (नवमस्कन्धः)
३६७४ (1636 V.S.)

भागवतम् (दशमस्कन्धः)
२८१०

भागवतम् (दशमस्कन्धपूर्वार्द्धम्)
२६७०

भागवतम् (दशमस्कन्धोत्तरार्द्धम्)
४२०३

भागवतम् (दशमस्कन्ध)
with सुबोधिनी by वल्लभाचार्य
२७७३, ३६७८, ४०६१, ४०६२

भागवतम् (दशमस्कन्धपूर्वार्द्धम्-प्रथमस्कन्धश्च)
with भावार्थदीपिका by श्रीधरस्वामी
६२७५, ६२७६

भागवतदशमस्कन्धटीका माधवतोषिणी
in भाषा by श्रीनाथभट्ट for the pleasure
of S Modho Singh I.
६३५२, ६३५३

भागवतदशमस्कन्धलीलानुक्रमणिका
by वल्लभाचार्य
६७२, ८२८ (३२)

भागवत (द्वितीय-दशमस्कन्ध) विवरणम्
by वल्लभाचार्य
४०८१ (II) ४०८२ (X पू.) ४०८३
(X उ)

भागवतम् (दशमस्कन्ध पू)
with भावप्रकाशिका by नरसिंहाचार्य
४११३

भागवतम् (दशमस्कन्ध)
with वैष्णवतोषिणी by सनातन गोस्वामी
४०३७, ४१४०

भागवतरहस्यम् by कुबेरानन्द
२६५३
भागवतं सङ्गतम् (स. जयसिंहदेवकारितम्)
२९२६
भागवतामृतकणिका
२६०२,२७१५
भागवतामृतम् by सनातन गोस्वामी
२६२८(Xपू.),२६२९(Xउ.),२७१०(Xपू.)
भागवतामृतदीपिका by विष्णुपुरी
२६३०(Xपू.),२६३१(Xउ)
भावपञ्चाशिका [मी.]
२११५(२३)
भाट्टतंत्रमीमांसा
२५४१
भामती [वे.] by वाचस्पति मिश्र
५६३९
भामिनीविलास [का.] by जगन्नाथ पण्डितराज
१२८
भारतनाटकम् (बालभारतम्) by राजशेखर
११६
भारतसावित्रीस्तोत्रम् (महाभारते)
८०३(६),८१२(५),४००६,४१५८
भारद्वाजसंहिता
६५३५ (on palm-leaf)
भारतीयवंशानुवर्णनम् (महाभारते) [इति.]
२६७४
भावचूडामणि: (तन्त्रचूडामणौ)
६६६७(1745 V.S.),७२५०
भावनानिर्णय: [वे.] by पूर्णेन्दुसरस्वती p/o
वासुदेव सरस्वती
६१५२
***भावनामृतम्** [का.]
२८७

भावनोपनिषद्भाष्यम् by भास्करराय
७६६४ (ज. ४०)
भावप्रकाश: [आयु.]
by भावमिश्र s/o लटकमिश्र
२०४२, २०४५, २०४६, २०४७, २२५६,
२२६४
भावप्रकाश (कामेश्वरीटीकासहित:) [आयु.]
ct. by कामराज भट्ट
२०३०
भावाध्याय: (चमत्कारचिन्तामणौ) [ज्यो.]
by नारायण भट्ट
२११५ (२८), २११५ (३५)
भाषापरिच्छेद (कारिकावल्याम्) [न्या.]
by विश्वनाथसिद्धान्तपञ्चानन भट्टाचार्य
६५५५, ६५६१, ६७२५, ६७४५, ७४२२,
७४२३
भाष्यप्रदीप. [वे.] by कय्यट s/o जय्यट
७५९३
भास्करसंध्या
१६१५ (९)
भास्वती [ज्यो.] by शतानन्द शङ्करपार्वतीपुत्र
५१९५ (copy prepared by तुलाराम
for S. Jai Singh at Ahmadabad)
५३०५, ५४०८ (1663 V.S), ५३५८,
५५७२ (1758 V.S.)
भीमद्वादशीपूजनम् (मत्स्यपुराणे)
३९८३
भीष्मस्तवराज: (महाभारते)
६९२, ८०४(३), १०२८, १२२७(३,)
१४८९(३), ३०९३(३), ३०९४(३),
३६४९(१), ६४९६(४)

भुजज्यासारिणी [ज्यो.]
५४८१

भुजङ्गप्रयातस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
२२५२ (५)

भुवनदीपकम् [ज्यो.] by पद्मप्रभसूरि
५०३७, ५३७६

भुवनदीपकवृत्ति by सिंहतिलकसूरि p/o पद्मप्रभ
५०४४ (1326 V.S.), ५३८३, ५४६७;
composed in 1326 V.S.

भुवनेश्वरीदीपदानविधि: [तन्त्र.]
७००६

भुवनेश्वरीपूजाप्रयोग [तन्त्र]
७२५०

भुवनेश्वरीस्तोत्रम् by पृथ्वीधराचार्य
२८०४, ७४४५

भुशुण्डिरामायणम् (आदिरामायणे)
२६०१, २६०२, २६०४, ४०४३
The first three mss. were scribed by
नृसाराम for S. Jai Singh

भूगोलविचार
५०३२

भूतज्वरमंत्र: रुद्रकालायन
७०५५, ७०७०

भूतडामरतन्त्रम्
६७५६

भूतशुद्धिमातृकान्यासादय [तन्त्र]
७१५६, ७२३४, ७४०४

भूमिप्रतिवृत्तचक्राणि
५१८२

भूपालचतुर्विंशतिका [ता.] by भूपाल कवि
२३६६ (६६)

भूपालजिनस्तोत्रम्
१७२६ (३५)

भूपालवल्लभ: [संग्रह] by परशुराम
५१८४

भूमिकम्पलक्षणम् [प्रकीर्ण]
५२७५

भृगुक्षेत्रमाहात्म्यम् (भविष्यपुराणे)
२८२८, २८३०, २८३१

भृगुवल्ल्युपनिषत्सार:
(यजुर्वेदीयतैत्तिरीयशाखायाम्)
४४६६; written for Dewan Vidyadhar
Chakravarti.

भेदधिक्कार [वे.] by नृसिंहाश्रम
p/o जगन्नाथ
५७३८

भेदधिक्कारटीका (सत्क्रिया) [वे.]
by नृसिंहाश्रम, टी. by नारायणाश्रम,
his pupil
५६१६, ५७७७

भेदस्थापनम् [वे.] by वेङ्कटाचार्यरामानुजीय
(स. जयसिंहभूपत्यर्थम्)
२६४४

भेदाभेदनिरूपणम् by बालकृष्ण
'लालू' भट्ट for S. Jai Singh.
२८३६

भेदाभेदविवृति [वे.]
२६६८

भैरवमालामन्त्र:
७०४३

भैरवीकवचम् पूजाविधिश्च (रुद्रयामले)
७३५६

भैरवपद्मावतीकल्प [तन्त्र.] by मल्लिषेण
७३५८ (1745 V.S.)

भैषज्यकोषः [को.] by **सदाशिव**
२२४० (१) (1708 V. S.)
भैषज्यसारामृतसंहिता [आयु.]
by उपेन्द्रमिश्र s/o लक्ष्मीदास
२०५६
भोगलपुराणम्
२६५६ [1778 V. S.]
भोजप्रबन्ध by बल्लालदेव
३३, १६०, १६४, ३६०, ३७६, ३७७, ४६२, ५६८
भौमपूजाविधिः (भविष्योत्तरे)
७६१५, ७६२०
भौमव्रतकथा (भविष्योत्तरे)
५१६७
मकरन्दज्योतिषटिप्पणम् by मकरन्द
५१६७ (1763 V. S.)
copy prepared by तुलाराम at Ahamadabad for S. Jai Singh.
मकरन्दपद्धतिकारिका [ज्यो.] by हरिकरण
५४६६ (1826 V. S.)
मकरन्दोदाहरणम् [ज्यो.] by विश्वनाथ
५३७८, ५५०६
मकारान्ताः स्वराः [व्या.]
४३६४
मङ्गल-एकविंशतिनामानि [स्तो.]
१२२३ (१)
मङ्गलकवचम् (ब्रह्मयामले)
३२११ (४)
मङ्गलत्रयी [स्तो.]
८६३
मङ्गलपूजाविधिः (मन्त्रसहिता)
३०८५
मङ्गलमुद्रास्तवराजः by **शङ्कर**
६५७२ (1743 V. S)
मङ्गलव्रतविधिः [ध. शा.]
६५२३
मङ्गलस्तोत्रम् (भविष्यपुराणे)
१०५३
मङ्गलाचरणषट्स्तोत्रम्
६६८
मङ्गलाष्टकम् [स्तो.] by **कालिदास**
६६०, ७५१, १५१३, १६०५, २३६४ (६), ३८६६ (४), ४६३२
मञ्जुघोषामन्त्रः
७०६८
मठप्रतिष्ठा (मठोत्सर्गविधिः) [ध. शा.]
२६३३
मण्डलब्राह्मणम् [ध. शा.]
४८२३
मत्स्यदेशमाहात्म्यम् (भविष्योत्तरपुराणे)
६२४१, ६४३० to ६४३६ (1792 V.S.)
मत्स्यपुराणम्
२८१७, २८६८, २८६६, २६८५
मत्स्यसूक्तम् [वे. वै.]
७६२३
मथुरामाहात्म्यम् (विविधपुराणोद्धृतम्)
२७८२, २६३६, २६४०
मथुरामाहात्म्यम् (वराहपुराणे)
६२३६
मथुरासारः (मथुरातीर्थप्रकाशः, विविधपुराणोद्धृत)
२७७८
मथुरासेतु [पु.] by **अनन्तदेव** s/o **आपदेव**
२७८१

***मन्त्रभाष्यम्** (वाजसनेयिसंहितायाः) [वे. वै.]
by उव्वट
४४३३, ४५२३ (written by हरिलाल मिश्र for S. Jai Singh in 1774 V.S.)

मन्त्रमहोदधिः [मन्त्र.] by महीधर
६६६७, ७५०८, ७५०९ (सूचनिका)

मन्त्रमुक्तावली [तन्त्र.]
६९६३ (1774 V.S.), ६९६६

मन्त्रबीजकोशः (बीजकोषोद्धार.)
by रघुनाथ भट्ट
७३६९

मन्त्ररत्नम् (मन्त्रमहोदधौ)
६७७२

मन्त्ररत्नप्रदीपिका (रुद्रयामलाधारिता) [तन्त्र.]
by शार्ङ्गधर मिश्र
७२५२ (1699 V. S.)

मन्त्ररत्नमञ्जूषा by त्रिविक्रमभट्टारक
p/o रामभारती
७१८४, ७२४९ (मन्त्रराजरत्नमञ्जूषा)

मन्त्ररत्नमञ्जूषासूची
७२६१

मन्त्ररहस्यम्
७०८३

मन्त्ररामायणम् (सटीकं) by नीलकण्ठ
s/o गोविन्द चतुर्धर
२९०३

मन्त्रसंहिता
६५३६ (on palm-leaf)

मन्त्रसंग्रहः
७१०४, ७४०७

***मन्त्रसारः** by नित्यनाथसिद्ध
s/o पार्वती
७१८० ७१८५

***मन्त्रसिद्धान्तकौमुदी** by किशोरमणिभट्ट
७१९४ (श्यामाखण्ड) (1802 V. S.)
७१९५, ७१९८ (ताराखण्ड:) (1802 V.S,)
७१९७ (स्फुटपत्राणि)

मन्त्रस्नानविधिः [तन्त्र.]
६६२०

मन्त्राराधनदीपिका [तन्त्र.] by यशोधर
७२२७ (1714 V. S.)

मन्त्रार्थदीपिका (हलायुधब्राह्मणसर्वस्वम्)
by शत्रुघ्न महामहोपाध्याय
३९७६ (bears a seal of M. Ram Singh I)
४६३१, ४७९० (1731 VS)

मन्त्रोद्धारकोषः by दक्षिणामूर्ति
६६५९

मन्त्रौषधरससंग्रहः (प्रकीर्ण)
७०४५

मन्त्रौषधसंग्रहः
१०८१

मन्दफलसारणी [ज्यो.] by रामविजय
५१७५

मन्युसूक्तम् [वे. वै]
४५७१

मन्वर्थसम्बोधिनी [मंत्र]
७२८५ (ज. ६१)

मर्यादाभक्तिपुष्टिभक्तिनिर्धारः [भ. शा]
by बालकृष्ण 'लालू' भट्ट for S Jai Singh
२९९०

मलमासतत्त्वम् [ध. शा.]
६५४६ (२) in Bengali script

मल्लप्रकाशः [आयु.] by लोकनाथ
२०४८

महाभारतम् (विशोकद्रोणमोक्षधर्मआदिपर्वाणि)
६४०१ to ६४०४ (18th c.)

महाभारतम्
(आश्वमेधिकमौसलमहाप्रास्थानिकआश्रम-
वासिकस्वर्गारोहणपर्वाणि)
६४३८ to ६४४२ (1681 V.S.)

महाभारतम
(शान्तिआश्रमवासिकआश्वमेधिकऐषिक-
स्त्रीमौसलस्वर्गारोहणमहाप्रास्थानिक-
पर्वाणि)
६४४३ to ६४५३ (1673 V. S)

महाभारतम्
(आदिविराटसभावनपर्वाणि,
अनुक्रमणिकासहितानि)
६४५६

महाभारतम् (सभाविराटकर्णपर्वाणि)
२७८३, २७८४, २७८५

महाभारतम् (उद्योग-सभापर्वणी)
४०८५, ४०८६

महाभारतम् (उद्योगशान्तिपर्वणी)
६४९२ to ६४९४ (1798–1800 V S.)

महाभारतम् (आदि-मौसलपर्वणी)
४०८८, ४०८९, ४०९०

महाभारतम् (स्फुटपर्वाणि)
३९९० (16th & 17th c), ४१४३ to
४१५१,४१७०, ४२७० to ४२८५ (1764–1770 V. S.),६४९८ to ६५०७ (1675 to 1681 V. S)

महाभारतपर्वनिर्णयसंग्रहः
४१८८

महाभारतम् (भारतभावदीपटीकासहितम्)
टी. by नीलकण्ठ s/o गोविन्द भट्ट
७६२५ (ज. १–२३); copy prepared by घनश्याम for Sawai Ram Singh II in 1914–15 V. S.

महाभारतम् (वनपर्व) सटीकम् (भारतभावदीपः)
टी. नीलकण्ठ s/o गोविण्द भट्ट
२८०२

महाभारतं सटीकम् (भारतभावदीपः)
(वनविराटउद्योगभीष्मपर्वाणि)
टी by नीलकण्ठ s/o गोविन्द भट्ट
६२९१ to ६२९५

महाभारतं प्रकाशटीकासहितम्
टी. by लक्ष्मण शाण्डिल्य
(सभापर्व) ४१३७, विराटपर्व
४१२६ (1690 V. S.), ४१२९

महाभारतं सटीकम्
टी. by नारायण सर्वज्ञ
(उद्योगपर्व) ४१२८,४१३०,४१३६

महाभारतं सटीकम्
टी. by चतुर्भुज मिश्र
(वनपर्व) ४१३५,(भीष्मपर्व) ४१२५
(1690 V.S.), ४१३८
द्रोणपर्व,४१३९

महाभारतार्थसंग्रहदीपिका
(आदिपर्व, राजधर्म, अनुशासनपर्व)
टी. by अर्जुन मिश्र
४१३२, ४१३३, ४१३४ (1690 V. S.)

महाभारतम् (सभापर्व)देवबोधिनि सहितम्
टी. by देवबोध
४१३१

मार्कण्डेयपुराणम्
२७८६, २८०६

मार्कण्डेयपूजाविधिः [तन्त्र]
६९७

मार्गशीर्षमाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
२७५८, ८२१०

मार्जारमूषकसंवाद (महाभारते)
८१६६

मालतीमाधवम् [ना] by भवभूति
७७, ३३७, ८३३, ५२१

मालतीमाधवटीका by जगद्धर म.म. धर्माधिकरणिक
६०

मालविकाग्निमित्रम् [ना] by कालिदास
२३४, ६८६

मालाप्रतिष्ठाविधि· [तन्त्र]
६६८८ (1753 V.S.), compiled for M Vishnu Singh
७१४६

मालासंस्कारविधि [तन्त्र]
२५०२ (६), ७३५८

मासफलम् for संवत् १८२८ [ज्यो]
१२५६ (१), (२)

मासफलकोष्ठकानि [ज्यो]
२११५ (३४)

मासफलभावाध्याय (जातककौस्तुभे) [ज्यो]
by बालकृष्ण s/o यादवभट्ट
५४२८

मीमांसाग्रन्थपत्राणि (स्फुटानि)
७३१७

मीमांसान्यायप्रकाशिका [मी] by आपदेव
s/o अनन्तदेव
२५३६, २५४२

मीमांसावार्तिकम् by कुमारिलभट्ट
२४३०

मु थाश्लोकाः [ज्यो.]
५३०२ (८) (1631 V.S.)

मुकुन्दविजगचक्रम् [ज्यो]
४८५०

मुण्डकोपनिषत्
८७२५, ५८२५, ५८५३

मुण्डकोपनिषत्प्रकाशिका by रङ्गरामानुजमुनि
८९५१

मुण्डकोपनिषद्दीपिका by नारायण
५८३५

मुण्डकोपनिषद्भाष्यम् by शङ्कराचार्य
८६७६

मुण्डकोपनिषद्भाष्यम्
८५८१ (in Bengali script)

मुद्राधारणविधिप्रकरणम्
(दत्तात्रेयसंहितायां-पाञ्चरात्रागमे)
१६२१

मुद्राप्रकरणम्
५५५६

मुद्राराक्षसम [ना] by विशाखदत्त
६३, २३०

***मुद्राराक्षसटीका** (मुद्रादीपिका)
by गृहेश्वर, म म, s/o सिद्धेश्वर
२३१

मुद्राविधानम् [तन्त्र]
४०३८

मुरारिनाटकम् (अनर्घराघवम्)
by मुरारिकवि
२२२

मुहूर्तकल्पद्रुमः [ज्यो.] by विट्ठल s/o बूबशर्मा
५५३७ (1724 V.S)

मुहूर्तकल्पद्रुमः [ज्यो.] by हरिलालमिश्र
a compilation of मुहूर्तs observed at the time of the foundation of the new city of Jaipur by S. Jai Singh. Original copy
५५०२

मुहूर्तचिन्तामणि [ज्यो.] by रामदैवज्ञ
s/o अनन्त
५०७८, ५५२२

मुहूर्तचिन्तामणि (प्रमिताक्षरासहिता) [ज्यो.]
by रामदैवज्ञ
५१२७

मुहूर्तचिन्तामणिटीका (पीयूषधारा) [ज्यो.]
by रामदैवज्ञ
५५६८

मुहूर्तदर्पण [ज्यो.] by लालमणि
५५३६

मुहूर्तमार्तण्ड [ज्यो.] by नारायण s/o अनन्त
५४३०

मुहूर्तमार्तण्डटीका (वल्लभा) [ज्यो.]
by वल्लभदेव
५४३२

मुहूर्तमाला [ज्यो.] by चक्रपाणि
५३५७

मुहूर्तमाला [ज्यो.] by रघुनाथ s/o राम
५००८

***मुहूर्तशिरोमणि**: by हरिलाल मिश्र
written under orders of S. Jai Singh. The work deals with various मुहूर्तs observed while foundation was laid for the new city of Jaipur. The author was a pupil of Jagannath Samrat.
५०१७

मुहूर्तोद्देश [ज्यो.] by रत्नाकर
१०८२

मूत्रकृच्छ्रनिदानम् [आयु.]
२२१७

मूर्तिरहस्यम् [मार्कण्डेयपुराणे]
३०६३ (७)

मूलरामायणम्
१५६३ (१), २९६४, ३६५३

मूलशान्तिविधिः [ध. शा.]
२४८४

मूलसूत्रम् [छ.]
५२१३

मृगेन्द्रवृत्तिविद्या [तन्त्र.] by नारायणकण्ठ
s/o विद्याकण्ठ
५६६२

मृच्छकटिकम् [ना.] by शूद्रक
७६, २२७, ६४८

***मृच्छकटिकविवृतिः**
by रामसिंहदेव मिथिलाधिपति
२२८

मृच्छकटिकटीका by रघुनाथ
२२६

मृतसञ्जीविनीकल्पः (मन्त्रकल्पलतायाम्)
७५४१

मृत्युञ्जयपूजापद्धतिः [तन्त्र]
७२३६ (1729 V.S)

मृत्युञ्जयमन्त्रजपविधि [तन्त्र]
४६३०

मृत्युञ्जयमन्त्रोद्धारः [तन्त्र]
७०७२

मृत्युञ्जयस्तोत्रम् (नृसिंहपुराणे)
१२२१ (३), ६६७८

यक्षिणीमन्त्रः (मन्त्रमहोदधौ)
६६१५

यजुर्वेदब्राह्मणानि [वे. वै.]
४५४२, ४६६० to ४७०२ (1773 to 1777 V.S.), ४८०७ (1665 V.S.)

यजुर्विधानम् [वे. वै.] (उपभोगमात्रम्)
३४४८ (२), ६८१७

यजुर्वेदः (प्रथमविंशतिका)
४७१२

यजुर्वेद.
४३८१, ४५३५ (१-७) (1773 V.S.) (written at साहिजिहानाबाद)
०४५६ to ४४७० (करौलीनृपति म. गोपालसिंहस्य पुस्तकानि)

यजुर्वेदसहिता
४२८६, ४३६०, ४५२५ (The Mss. belonged to M. Gopal Singh of Karauli), ४५०२

यजुर्वेदसंहिता (वाजसनेयी)
४४४५, ४४४६

यजुर्वेदसंहिता (चतुर्थाध्यायः)
४८०६

यजुर्वेदसंहिता (विविधाध्यायाः)
४६०६ to ४६०९

यजुर्वेदसंहिताभाष्यम् (वेददीपः)
by महीधर
४४१२ to ४४१६, ४७८६

यजुर्वेदानुक्रमाणिका
४५८५

यजुर्वेदोपनिषत्
४१३२

यज्ञपद्धतिः [ध. शा]
४३८७

यज्ञोपवीतपद्धतिः [ध. शा.] by रामदत्त, महामहन्तकसामन्ताधिपति
४४२३

यज्ञोपवीतविधिः (वैदिकी)
४८१६ to ४८१८, ४८२२, ६३५६

यतीन्द्रमतदीपिका [वे.] by श्रीनिवास s/o गोविन्दाचार्य and p/o वेङ्कटगिरि
५६६४

यन्त्रचिन्तामणिः [ज्यो.] by चक्रधर s/o वासुदेव
४६५४

यन्त्रचिन्तामणि. [तन्त्र] by दामोदर भट्ट
६६६३ (1730 V.S.) ६७७५, ६८००, ७६५८ (ज. ३४)

यन्त्रचिन्तामणिसङ्ग्रह [ज्यो]
७१११

यन्त्रमन्त्रादिसङ्ग्रहः [तन्त्र]
७४८०

यन्त्रमुक्तावली [तन्त्र.]
७२६२

यन्त्रराजः सटीकः [ज्यो] by महेन्द्र सूरि ct. by मलयेन्दु सूरि
४६५८ (1652 V S), ४६७३ (1674V.S.), ४६७४ (1676V.S.), ४६७५ (1763V S.) ५४६६ (1763 V.S.)

यन्त्रसङ्ग्रहः [तन्त्र]
५५५३, ७३०३

यमस्मृतिः
१६२४

यमुनामाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
६२४२

योगवासिष्ठटीका by विश्वेश्वर
२२७५ (३)
योगवासिष्ठतात्पर्यटीका by आनन्दबोधेन्द्रसरस्वती
१६६१ (१-७)
योगवासिष्ठसार by महीधर
५८००, ५८६५, ५८६६, ५८६७, ५८७०, ५६५६ (२), ५६८०, ६०७८, ६०८१, ६१६१ (विवरण)
योगवासिष्ठचन्द्रिका by आत्मसुख p/o उत्तमसुख
५६८ (उत्पत्तिप्रकरणमात्रम्)
५७१७, ५७६६, ५८४८, ५८६४, ६०८२ (वैराग्यप्रकरणमात्रम्),६२१६,७६२६(ज.२)
योगवासिष्ठं भाषार्थसहितम
४२०६ (२)
योगसंग्रह [ज्यो.]
५०४७
योगसंग्रहः (रसरत्नाकरग्रन्थे) [आयु.]
by नित्यनाथ s/o पार्वती
६७६७, ६७७३
योगशतम् [आयु.] by वररुचि
१६७६ (४), २११८, २५२१
योगशतम् (भाषार्थसहितम्) [आयु.]
२०३६, २०८१
योगशतटीका [आयु] by पूर्णसेन
२११६
योगसमुच्चयः [आयु.]
by विद्यापति s/o वंशीधर उपाध्याय
२०५४
योगानुशासनम् [यो] by भोज धारेश्वर
८०६ (२)
योगामृतम् [यो.] by सच्चिदानन्द तीर्थ
p/o कैवल्य तीर्थ
२३०३
योगार्णवटीका [ज्यो.] by वेङ्कटेश
५०३६
योगिनीतन्त्रम् by आनन्दवन
६७८२, ६५४४, (in Bengali script)
योगिनीदशा (रुद्रयामले)
५३६८
योगिनीदशाफलम् [ज्यो.] by हरजी दैवज्ञ
५०७१
योगिनीदशाफलम् [ज्यो.] by महादेव
५४१५
योगिनीसाधनम् [तन्त्र.]
७२८४
योगिनीस्तोत्रम्
७८६(५)
रक्षारत्नम् [आयु.]
२५६०
रघुनाथप्रातःस्मरणम् (पञ्चश्लोकात्मकम्)
२१५६ (२८)
रघुनाथलीला (ब्रह्मसंहितायाम्)
७२५८
रघुनाथस्तुतिः (पद्मपुराणे)
१२१८ (१)
रघुनाथस्तोत्रम
२१५६ (१७)
रघुनाथाष्टकम् [स्तो.] by शङ्कराचार्य
३६६७
रघुपतिरहस्यप्रदीपिका [भ. शा.] by नारायण मुनि
४०८, २८२२
रघुपतिरहस्यप्रदीपिका
(विविधपुराणोद्धृता शृङ्गाररसाधारितविवरणी)
[भ शा.]
written for S. Jai Singh in 1776 V.S.
४०७५

रघुवंशम् [का.] by कालिदास
११८, ११५, १५३, १६१, ३२६, ३५३, ३५८, ३५५, ३५७, ३६९, ४१८, ४२२, ५३०, ६४३, ६८८

रघुवंशम् (नवमसर्गपर्यन्त) [का.] by कालिदास
३४

रघुवंशम् (१२ तम सर्ग)
४८७

रघुवंशम् (सटिप्पण)
३७२

रघुवंशम् (भाषार्थसहितम्)
३६

रघुवंशम् (सटीकम्), टी by मल्लिनाथ
४५, ८६, ३१०, ४६३, ६४२

रघुवंशम् (गणवीटीकासहित)
टी. by गुणविनय सूरि for कर्मचन्द, a minister of राजसिंह of बीकानेर
१२१

***रघुवंशम्** (शिशुबोधिनीसहित)
टी by गुणरत्नगणि
३५६

***रघुवंशम्** (सन्देहविषौषधिटीकासहितम्)
टी. by श्रीकृष्णभट्ट s/o केशवाचार्य
३५८

रघुवंशकाव्यटीका by जनार्दन
s/o महादेव of रायपुर
६४१ (1651 V.S.)

रतिरहस्यम् (भाषार्थसहितम्) [काम]
by कुक्कोक
४६४, ४७०

रत्नकोष: [नीतिः]
४३७, २३५०

रत्नपरीक्षा [रत्नशास्त्रं] by अगस्ति
२३४२

रत्नमालिका [वै] by शुकदेव
६१४८

रत्नावलीनाटिका by श्रीहर्ष
१०३, १३२, २२३, २३३, २३८, ६५२

रथवाहिनीस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
११२७

रथस्तोत्रम् (सहस्रनाम, श्यामारहस्यगतम्)
६६२७

रमलज्ञानम् [ज्यो]
५७२२

रमलयन्त्राणि [ज्यो.]
२११५ (२६)

रमलविद्या [ज्यो]
३२५६ (२), ३२५६ (१) प्रश्नविद्या

रमलशास्त्रम् [ज्यो]
२११५ (३०)

रमलसार [ज्यो] by श्रीपति, गोकुलवासी
५४४८

***रम्भामञ्जरीनाटिका** by नयचन्द्र
३६९

रसकदम्ब [भ शा.] by a disciple of रूपगोस्वामी
(in Orria language in Nagri script)
७२३२ (ज ८)
The work deals with the love of राधा and कृष्ण

रसकल्प (रुद्रयामले)
२२४०, २१, २२६०

*रसकल्पलता [आयु] by मगनीराम
s/o सूर्यमल्ल, a resident of किशनगढ़
७६३६ (ज. १५)

रसगङ्गाधरः [अलं] by जगन्नाथ पण्डितराज
१४६

रसतरङ्गसंग्रहः (रसतरङ्गिणी) [अल.]
by भानुदत्त मिश्र
४६६,४६४, ५०७

रसपद्धतिः [आयु] by बिन्दु
२२५०

रसमञ्जरी [अल] by भानुदत्त
४,११३, ४०५, ४०७, ४५६,४६५,६११,६१२
६२६

रसमञ्जरीप्रकाशः a ct. on रसमञ्जरी
by नागेश भट्ट
११८

रसमञ्जरीपरिमलः a act on रसमञ्जरी
by शेष चिन्तामणि s/o शेष नृसिंह
१३०

रसिकरञ्जिनी (रसमञ्जरीटीका)
by गोपाल भट्ट s/o हरिवंश
६२५

रसमञ्जरी (भाषानुवादसहिता) [अल]
३६८२(१)

रसमञ्जरी [आयु.] by शालिनाथ s/o वैद्यनाथ
२११२,२२२८,२२६३,२५१७

रसरत्नमाला [आयु] by आढमल्ल s/o भावसिंह
२१२३; comp. in 1577 V.S.

रसरत्नाकरः [आयु.] by नित्यनाथ s/o पार्वती
२०७६, २०८१, २२२७(२), २२४८,२२५४,
२२५७, २३२५, २३२६, ७५३५

रसरत्नाकरसमुच्चयः [आयु]
by वाग्भट्ट s/o सिंहगुप्त
२३१२
The author is known as रसवाग्भट्ट

रसलिङ्गमहिमावर्णनम् (लिङ्गपुराणे)
६३७२

रसविमानस्थानम् [आ.यु.] by अग्निवेश
२५६१ (1690 V.S.)

रससङ्केतकलिका [आयु]
by चामुण्ड कायस्थ, निगम
२२९८

रससर्वस्वम् [भ शा] by विठ्ठलेश्वर
८२८ (३६), ५६५०

रससारः [आयु] by गोविन्द
२२४६

रससिन्धुः [आयु.] by विठ्ठल
२०६७

रसहृदयतन्त्रम् [आयु] by गोविन्दभट्ट
२१३५

रसहृदयदीपकटीका [आयु.] by वसावनयति
s/o नाथमल्ल
२०३३

*रसिकसर्वस्वभाणः [ना.] by विनायक भट्ट
६ (17 th. c.)

रसेन्द्रचिन्तामणिः [आयु] by रामचन्द्र गुह
२१३३

रहस्यसन्दर्भः [तत्र]
by चिदानन्द नाथ p/o गगनानन्द नाथ
७५८२ (1784 V.S.)

राक्षसकाव्यम् by राक्षस कवि
४०१, ४६६, १९२ (with ct.)

रामपूजाप्रकारः [तन्त्र.] by प्रभाकर भट्ट s/o माधव
६८६३ (1744 V.S.)
the author was a brother of रत्नाकर भट्ट, guru of S. Jai Singh.

रामपूजाविधिः (नारदपाञ्चरात्रे)
७२२३ (1799 V. S.)

रामपूर्णावतारत्वनिरूपणम् (स. जयसिंहकारितम्)
२६५३

राममन्त्रजपविधिः
७१६६

राममन्त्रत्रैलोक्यमोहनकवचम् (अगस्त्यसंहितायाम्)
८४६,८५२,८८०

राममानसपूजाविधिः (अगस्त्यसंहितायाम्) [तंत्र]
६८३ ७२८१ (1775 V S)

रामरक्षास्तोत्रम् (भविष्योत्तरे)
८०३(२),८०४(६),८१२(१०),८२७ (१), ८७२(३),६६२,१०५६, १२१७(१), १२२० (१),१२२४(१),१२४३(२),१५०६,१५१४ १५५७,३०८२(२),३०६०(१),३१३६(२), ३२५१ (२), ३२८७ (५), ३३२२ (४) (1717 V.S.), ३५८८(२), ३६३२(३), ४८३७, ६६८४, ७१६८

रामरक्षास्तोत्रम् (पद्मपुराणे)
१६७८ (१), १७५२ (३), १८३७ (८), १६१५(११),१६७३(१४),२३६४(१)

रामरक्षास्तोत्रम् (वाल्मीकिकृतम्)
३६३५(३)

रामरक्षास्तोत्रटीका by जनार्दन पण्डित
७५०३ (1723 V S)

रामरक्षास्तोत्रव्याख्या by महामुद्गल भट्ट
१०६२

रामरक्षास्तोत्रं कवचञ्च
७७६(३)

रामरक्षा-विष्णुपञ्जरटीका
४०६४

रामरहस्यसहस्रनाम (रुद्रयामले)
७०१,७१०

रामरास (आदिरामायणे, सुदर्शनसंहितायां, हनुमत्संहितायाञ्च)
६७८,६५०६,६७६६

रामवज्रकवचम् (अगस्त्यसंहितायाम्)
७१७

रामवल्लभास्तोत्रम्
६३७७

रामविलासः [ज्यो]
५३६६,५४०७

***रामविलासकाव्यम्** by विश्वनाथभट्ट चित्पावन for the pleasure of S. Jai Singh.
६०३

रामवैभवम् (पद्मपुराणे)
२६५०

रामशिलामाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे, मानसखण्डे)
६४२८

रामश्लोकशतकम् [का.] by राम ऋषि
४०७६

रामसन्दर्भः [पु.] (स. जयसिंहकारित)
२७२१,२७२२,२७३३

रामसहस्रनामस्तोत्रम् (पद्मपुराणे)
६८७,६३३२

रामसहस्रनामस्तोत्रम् (सनत्कुमारसंहितायाम्)
६८८,६३३३

रामसहस्रनामस्तोत्रम् (ब्रह्मपुराणे)
१२१७(३),१५६३(२),६३३६

रामायणविरोधपरिहारः (स. जयसिंहकारितः)
(बाल्मीकिभुशुण्डिरामायणादीनां प्रतीयमानविरोध परिहारप्रकरणम्)
६४२३

रामायणसारः by अप्पय्य दीक्षित s/o रङ्गराज
२७६८

रामार्चनचन्द्रिका (आगम)
by आनन्दवन p/o मुकुन्दवन
६७५७,६७६६,६७८३,६८१६ (1784 V.S.),
७२९९

रामार्चनसंक्षेपविधिः (आगमसारे)
७२९८

रामार्याष्टोत्तरशतम् [स्तो.] by मुद्गल भट्ट
४९०

रामावतारः [पु.]
१३९६ (४)

रामाश्वमेधः (पद्मपुराणे)
२९१६

रामाष्टकम् [स्तो.] by शङ्कराचार्य
८११ (९), १५१९, १५२३, १७४४,
२१५६ (२), २१५६ (५९), २८४९,
३६१६ (३)

रामाष्टाविंशतिनामस्तोत्रम् (लक्ष्मणप्रोक्तम्)
६६२३

रामाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम्
२८८४

***रामोज्ज्वलमधुरस्तोत्रम्** (ब्रह्मरामायणाधारितम्)
by श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि, under orders of S. Jai Singh.
६३३१ (1774 V.S.), ६३४३

रामोत्तरतापिनीयोपनिषत् २७६२,
४७२८ ६१५७ with ct. by आनन्दतीर्थ

रामोपाख्यानम्
महाभारते वनपर्वणि, २७९४
विष्णुधर्मोत्तरे, २७९५
अग्निपुराणे, २७९६
शिवपुराणे, २८१८

रामोपासनविधि. (रामानुजीया)
२७२९

रासपञ्चाध्यायी (भागवते)
६२८३, ६५२४

रासपञ्चाध्यायी सुबोधिनीयुक्ता
६२८८, ६२८९

***रुक्मिणीमाधवनाटकम्** by कृष्णदत्त,
a protege of S. Madho Singh I.
६२८

रुग्विनिश्चयः (माधवनिदाने) [आयु.]
by माधवकर
२०२४, २०३८

रुद्रगीतम् (भागवते)
१५२४ (१)

रुद्रजापविधि [तन्त्र.]
४८०८

रुद्रपाठ (पञ्चमाध्यायः) [वे वै]
४८१०

रुद्रपाठः (द्वितीया विंशतिका)
४५०१

रुद्रपाठः (षडङ्गसहितः)
२२०२, (२)४३६४, ४३६५, ४३७१, ४५९४,
४६७६, ४८१२

रुद्रपूजाविधिः [तन्त्र.]
४३६३, ४६४९

रुद्रभाष्यम् [वे. वै] by सायणाचार्य
४३०९, ६०९३

लघुगीताभाषार्थसहिता
३०६०(५)

लघुचाणक्यनीतिशास्त्रम्
२३५१,२३५२,४४८४(१)

लघुचिन्तामणि [ज्यो] by नन्दराम मिश्र
५५७४

लघुजातकम् [ज्यो] by वराहमिहिर
५०६१,५१९६ (1633 V.S.), ५५३३
५५८१

लघुजातकपद्धतिवृत्ति. [ज्यो.] by उत्पल भट्ट
५३५४,५५३२

लघुभाष्यम् [व्या] by वरदराज
७१७८

***लघुरघुकाव्यम्** by सीताराम पर्वणीकर
७२८०

लघुवाक्यवृत्ति [वे] by शङ्कराचार्य
५५२

लघुवृद्धचाणक्यम् [नी]
२३४१

लघुशब्दरत्नम् [व्या.] हरिभट्ट, grandson of भट्टोजिदीक्षित
७५८६ to ७५६१

लघुसिद्धान्तकौमुदी [व्या.] by वरदराज
५२२६, ६८८०, ६८४० (अव्ययप्रकरणम्)
६८५०, ७१४१ ७२६८ (वृत्ति)
७२६६ (सुबन्तप्रक्रिया), ७३१३ (२),
७३७७, ७५५४, ७५५५, ७५६६

लघुसिद्धान्तचन्द्रिका [व्या.] by रामचन्द्राश्रम
७३७६ (1720 V.S.)

लघुसध्या
२१५६ (६१)

लघुहारीतस्मृतिः
१६४४

लटकमेलकप्रहसनम् by शङ्खधरकवि
६७, ३४३, ३६५

ललितमाधवनाटकम् by रूपगोस्वामी
६२

ललिता (रहस्ये) सहस्रनाम [स्तो]
४१६६

ललितार्चनकौमुदी [तन्त्र.] by शिवानन्दगोस्वामी (दीक्षानाम-सच्चिदानन्दनाथ)
६७७० (1750 V.S.), ७३६४, ७६०२

ललितास्तवरत्नम् by शङ्कराचार्य
६६६

लाडशान्ति [वे. वै]
४३७२

लिङ्गकारिका [व्या.] by दुर्गसिंह
५१६, ५३४१

लिङ्गानुशासनम् (लघुकौमुद्याम्) [व्या]
६६६०

लिङ्गानुशासनम् [व्या] by हेमचन्द्राचार्य
३३३, ८०६, ६६६८, ६६२६, ७१३६

लीलावतीपाटीगणितम् (सटीक) [ज्यो.]
by भास्कराचार्य
१५५५, ५०३५, ५०७३, ५०७६, ५०७७
५०८५, ५०८७, ५१२०, ५१३७, ५१३८,
५२०८, ५३६५, ५३६३, ५३६७, ५४०५,
५४६०, ५४६२, ५४६४ (२), ५५०७

लीलावती-विवरणीटीका [ज्यो.] by महीदास
५४६१
composed at Kārshi in 1644 V.S.;
bears a seal of M.K. Ram Singh.

वाक्यसङ्ग्रह : (शारीरकभाष्यगत:) [वे.]
by महीधर p/o नृसिंहाश्रम
५७५६,५७६० (वाक्यार्थसङ्ग्रहटीका)

वाक्यसुधाप्रकरणम् [वे.] by शङ्कराचार्य
५६७५,७६६१, (ज. ३७)

वाग्भटमण्डनम् [आयु.]
by नरहरि भट्ट s/o मणिराम कवीश्वर
२०६६

वाग्भटालङ्कार: [अल.] by वाग्भट
२०५,४५५,५००

वाग्भटालङ्कारटीका [अल.]
by जिनवर्द्धन p/o जिनराज
२६

वाग्भटालङ्कारदीपिका [अल.] by राजहंस
१३४

वाग्भटालङ्कारटीका [अल.] by केदार भट्ट
२६

वाग्भटालङ्कारटीका [अल.] by वर्द्धमानसूरि
५०१

वाग्भटालङ्कारवृत्ति: [अल.] by वादिराज
s/o सोमराज
४७५

***वाग्भटालङ्कारवृत्ति** : [अल.] by ज्ञानप्रमोदगणि
५५३

वाग्भटालङ्कार: [आयु.] by वाग्भट
२०२७,२०२६

वाग्भटालङ्कार: (सूत्रस्थान) टीका [आयु.]
by हेमाद्रि
२३२६

वाजपेययाजमानम् [वे. वै.]
४६०३

वाजपेयहौत्रप्रयोग: [वे वै.]
४३६७

वाजसनेयिसंहिताभाष्यम् (वेददीप:)
by महीधर
६०६४ से ६०६८

वाञ्छाकल्पलता (शैवतन्त्रे)
७५४०

वाञ्छाकल्पलतोपस्थानम् [तन्त्र.]
७५७६

***वाणीभूषणम्** [छ.] by दामोदर
२१६,२१८,४७८

वादरत्नावली [वे.]
by विष्णुदास p/o राजेन्द्रतीर्थ
६११८

वादावली [वे.] by जयतीर्थ s/o पीताम्बर
५६०६ (1733 V.S.)

वामनद्वादशीकथा (वामनपुराणे)
६३७८

वायवीयसंहिता (शिवपुराणे)
४१२०,४१७४

वायुपुराणम्
२७६७

वाराहीतन्त्रम्
७५४६

वाराहीसंहिता (बृहत्संहिता) [ज्यो.]
by वराहमिहिर
५५२६; टीका by उत्पल भट्ट
५१६२,५३६४,५५६७ (1572 V.S.)
५५६६ (1758 V.S.)

वाराहीस्तोत्रम्
१७१६(४४)

वासवदत्ताख्यायिका by सुबन्धु
२६८,४३८

विष्णुस्तोत्रं कृष्णस्तोत्रञ्च
५१५२

विष्णुस्मृति.
१६४०, १६४५

विष्णुहृदयस्तोत्रम् (भागवते)
७०५, ८६६, २६७६

विष्णोरष्टाविंशतिनामानि
२१५६ (३४), ३११२(५)

विहरमानस्तोत्रम् [जै.]
१७१६ (२८)

वीतरागस्तोत्रम् [जै]
१७१६ (२३)

वीरचरित्रम् (महावीरचरितम्) by भवभूति
७८, ६२

वीरसाधनम् [तन्त्र.]
७१४६

वीरसिंहावलोकः [आयु.]
by वीरसिंह तोमर s/o अमरवर्य
२१०६, २२५१

***वृत्तचन्द्रोदयः** (वृत्तरत्नाकरटीका) [छं]
by भास्कर कवि s/o गम्भीरराय दीक्षित
१८७

***वृत्तमुक्तावली** [छ.]
by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि
२१२

वृत्तरत्नाकरः [छ] by केदारभट्ट
s/o पव्वेकभट्ट
३८३, ६३२, ६३३, ६३६ (1761 V.S.),
५२१४ सटिप्पणः १८८,
५२१८, ५२१६

वृत्तरत्नाकरस्यसुधाव्याख्या
by चिन्तामणि s/o गोविन्ददैवज्ञ
comp in शाके 1559=1694 V.S.
५२१७

वृत्तरत्नाकरटीका [छन्दोरत्नमञ्जरी] [छं.]
by प्रेमहंसगणि
५२२२

वृत्तरत्नाकरटीका (कविहृदयानन्दिनी) [छं.]
by मुल्हण
५२२४

वृत्तरत्नाकरटीका (मुग्धबोधकरी) [छं]
by सोमचन्द्र
३८२

वृत्तशतम [ज्यो] by महेश्वर उपाध्याय
s/o मन्मथमनोरथ (कामराज)
५३१५

वृत्तिदीपिका [वे.] by कृष्णभट्ट मौनी
७५३०

वृत्तिव्युत्पत्तिः
५६७

वृत्तिवार्तिकम् [अल] by अप्पय्यदीक्षित
५२०

वृद्धचाणक्यम् [नीति.]
१३६६ (१), २३४७ २३४८ (भाषार्थसहितम्)

वृद्धमूर्णाङ्गसंवादश्रवणविधानम्
५३११

वृद्धशातातपस्मृतिः
१६२६

वृन्दगदविनिश्चयः [आयु] by वृन्द
२०३४

***वृन्दावनकाव्यम्** by मालाङ्ककवि
१६६ (1688 V.S)

वेङ्कटाचलमाहात्म्यम् (वाराहपुराणे)
१५८४,२७४७,२७६२
वेङ्कटाद्रिमाहात्म्यम् (मार्कण्डेयपुराणे)
२७५१
वेङ्कटाद्रिमाहात्म्यम् (ब्रह्माण्डपुराणे)
४१६५
वेङ्कटेशचतुःश्लोकी
८४१(१०)
वेङ्कटेशमाहात्म्यम् (वाराहपुराणे)
२७५०
वेङ्कटेशस्तोत्रम् (वाराहपुराणे)
२५०२(१२)
वेङ्कटेशाष्टकम्
२१५६(५)
वेतालपञ्चविंशतिका by क्षेमेन्द्र
२८५
वेतालपञ्चविंशतिका by शिवदास
४८०
वेणीसंहारनाटकम् by नारायणभट्ट
७३,९३
वेणुगीतम, (भागवते)
७००
वेदस्तुति (भागवते)
८२४,१५९६,२७३३(५)
वेदस्तुति (भागवते, सुबोधिनीसहिता)
६२८७
वेदस्तुति सटीका (भागवते) टी. श्रीधराचार्य
६०३८
वेदाङ्गज्योतिषम् (लगधमुनिप्रणीतम्)
५२५७
वेदाध्यायनामानि [वे.दै]
४८२१

वेदान्तकल्पतरुः by अमलानन्द p/o अनुभवानन्द
५८८०(1746 V.S.), ५८८८, ५९३८
(in Bengali characters)
वेदान्तकल्पतरुपरिमलः
by अप्पय्यदीक्षित s/o रङ्गराज
५८८९
वेदान्तकल्पतरुमञ्जरी
by वैद्यनाथ भट्ट s/o रामचन्द्र
५९३१
वेदान्तकल्पतरुलतिका by मधुसूदनसरस्वती
६११२
वेदान्तकारिका (वाक्यसुधाप्रकरणटीका)
५८८३
वेदान्तग्रन्थ (incomplete)
by a disciple of नृसिंह
५९०७
वेदान्ततत्त्वत्रयचूलिका by वरदाचार्य रामानुजीय
६०३६
वेदान्ततत्त्वानुसन्धानम by महादेव सरस्वती
p/o स्वयप्रकाशानन्द
६०३९
वेदान्ततात्पर्यम् by रामानुजाचार्य
३९९९ (1775 V.S.), ६०३७
वेदान्तदीपिका by गङ्गादास
५८९३
वेदान्तन्यायनिर्णयः
६०४३
वेदान्तपरिभाषा by धर्मराजाध्वरीन्द्र
५६७४,५७५०,५९२९,५९३३,५९३४,५९७८
वेदान्तपुस्तकम (in Bengali characters)
५७१६
वेदान्तप्रकरणम्
५९६२

वेदान्तबालबोध: by रामानन्दमुनिशिष्य
५७८६
वेदान्तबालबोधप्रकाश: by देवकीनन्दन
६०१५
वेदान्तबालबोधिनी by शङ्कराचार्य
५८२२,५८३३,६०९६,६१६२
वेदान्तबालबोधिनीटीका (भावप्रकाशिनी)
मू. by रामचन्द्र सरस्वती, टी. by रघुनाथ सरस्वती
५७०४
वेदान्तभावमाहात्म्य by हरिदास
६००६
वेदान्तवाक्यसंग्रह
६२०५
वेदान्तवाचस्पतिटीका (कल्पद्रुमाख्या)
६०४१
वेदान्तविजय (I to V) by रामानुजदास महाचार्य
५९९१
वेदान्तसंग्रह: by शठमुनि (शठकोपमुनि)
५६८१,५७६३
वेदान्तसार by सदानन्द
५६६७,५७८८,५८४२,५८७३,५८८२, ५९७७
५९८० (1794 VS), ६१०९
वेदान्तसारविवृति: (विद्वन्मनोरञ्जनी)
by रामतीर्थ p/o कृष्णतीर्थ
५८७१,५८८४,५९३७
वेदान्तसारसंग्रह by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य कवितार्किकसिंह
५७३४
वेदान्तसिद्धान्तमुक्तावली सटीका
मू. by प्रकाशानन्द p/o ज्ञानानन्द
टी by नाना दीक्षित p/o प्रकाशानन्द
५८६२,५८६४
वेदान्तसिद्धान्तरत्नावली
निम्बार्ककृतकारिकोपरि टीका by हरिव्यासदेव
५९५८
वेदान्तसिद्धान्तसंग्रह. (वाल्लभसम्प्रदायानुमतः)
५९३५
वेदान्तसिद्धान्तसूक्तिमञ्जरी
by गङ्गाधर सरस्वती p/o रामचन्द्र
५७०६
वेदान्तसूत्रम् (पाराशरसंहितायाम्)
८०६ (४)
वेदान्तसूत्रमुक्तावली
by ब्रह्मानन्द सरस्वती p/o परमानन्द
५९२० (1739 VS.)
वेदान्तसूत्रवृत्ति:
५७०५
वेदान्तस्यमन्तक (वाल्लभग्रन्थ.)
by राधादामोदर
६०३५
वेदान्तस्वरूपटीका by आनन्दगिरि
६०४२
वेदार्थप्रकाश: (यजु) by सायण
४८६१ to ४८६३ (I–IV, VII)
वेदार्थसंग्रह (रामानुजीय)
६०८४
वेदार्थसंग्रह टीका
by सुदर्शनाचार्य p/o वरदाचार्य
६०८५
वैतानसूत्रम्
४३१५ (मूलमात्र),४३१६ (सव्याख्यं)
वैदिकच्छन्दांसि by केशवव्यास
६३५

वैदिकवैष्णवसदाचारः [ध. शा.] by हरिकृष्णमिश्र (म. जयसिंहकारितः)
२५६७

वैद्यककुलवटी [आयु.]
२७५५

वैद्यकग्रन्थपत्राणि [आयु.]
२५२४, २५२७, २५५०, २५५२

वैद्यकनाममालानिघण्टु [आयु.]
by गोवर्द्धनभट्ट
२०५८, २२२६

वैद्यकनिघण्टुः [आयु.] by धन्वन्तरि
२०७७, २२६६

वैद्यकनिघण्टुः [आयु.] by केयदेव
२०८७, २१००

वैद्यकप्रयोगः (सटीकः) [आयु.]
२०६७

वैद्यकसंग्रहः [आयु.]
(compiled for M. Ishvari Singh)
२२३७

वैद्यकसारसंग्रहः [आयु.] by विनसेन
२१०८

वैद्यजीवनम् (सटिप्पण) [आयु.]
by लोलिम्बराज
२२५८, २३०६, २३१०, ४८०४

वैद्यजीवनम् (भाषार्थसहितम्) [आयु.]
by लोलिम्बराज
३६२४

वैद्यजीवनम् (सटीकम्) [आयु.]
टी. by हरिनाथगोस्वामी s/o मनोहर
२३००

वैद्यवल्लभा (शतश्लोकी) [आयु.] by वल्लभ
२५५७

वैद्यविनोद. (रामसिंहीय) [आयु.]
by शङ्करभट्ट s/o अनन्त
under orders of M. Ram Singh I
२१२२

वैद्यसर्वस्वम् [आयु.] by मनु s/o लक्ष्मण s/o चक्रपाणिकाश्यप
२२४७

वैयाकरणपरिभाषा [व्या.] by नागेश alias कल्लभट्ट
७५६५, ७५६६ (वृत्ति) (1716 V.S.)

वैयाकरणभूषणसार [व्या.] by कौण्डभट्ट s/o रङ्गोजिभट्ट
७१८८ (1784 V.S.), ७१९० (स्फोटवादः), ७१९१ (कारिका), ७४६६, ७५१४

वैयासिकसूत्रम् [वे. वै.]
४७१९

वैयासिक्यधिकरणमाला by भारतीतीर्थ
५६२५ ५७६६, ५७६७

वैराग्यशतकं सावचूरि by भर्तृहरि
२२०५ (५), ४६९३ (२)

वैशाखमाहात्म्यम् (पद्मपुराणे)
५६१, २७५५, २७७५, २६४१, ३६६५, ४०५६, ६५१४ (1736 V.S.)

वैशेषिकसूत्रोपस्करः (वृत्तिः) [न्या.]
by शङ्करमिश्र s/o भवनाथ
४२४४, ६७१६

वैश्वदेवबलिसूची [ध. शा.]
१२२७ (६)

वैश्वदेवविधि. [ध. शा.]
२४८० (४)

वैष्णवगायत्री [मन्त्र.]
४२६६ (1845 V.S.)

वैष्णवविवेकः (रामानुजीय)
२४०८ (१७)
वैष्णवसम्प्रदायचतुष्टयम् [ध. शा.]
६१६६
वैष्णवसहस्रनाम (विष्णुसहस्रनाम)
८११ (१४)
***वैष्णवाचारविधिः** [तन्त्र] by नृसिंह
(अपरनाम नृसिंहसेवामहोदय)
६५७१
वैष्णवाभिधानम् [ध. शा.] by देवकीनन्दन
५१६६
व्यङ्कटेशमन्त्रानुष्ठानम् [तन्त्र.]
७०६५
व्यतीपातकथा (वराहपुराणे)
६२१८
व्यतीपातव्रतोद्यापनम् (वराहपुराणे)
२४६७
व्यतीपातसंक्रान्तिशान्तिः [ध. शा.]
२४८१
व्यवस्थासंग्रह [ध. शा.]—
१-रामानुजमतखण्डनम्
२-सन्यासीवैष्णवविवाद
३- तप्तमुद्राधारणप्रायश्चित्तम्
by पण्डितमण्डली, काशी
for M. Ram Singh II.
१६६५ (1922 V.S)
व्यवहारतत्त्वम् (स्मृतितत्त्वे) [ध. शा.]
by रघुनन्दन
१३४३ (२)
व्यवहारप्रदीप· [ध. शा] by पद्मनाभ मिश्र
s/o कृष्णदेव
५३६८ (1747 V.S)

व्यवहाररत्नम् [ज्यो] by भानुनाथ दैवज्ञ
५३७४
व्याकरणग्रन्थपत्राणि
७३१६
व्याकृतिग्रन्थः (वाग्भट:) by वदनानन्ददास
६०२७
व्याघ्रगोमायुसंवाद (महाभारते)
४१६५
व्यासभुजस्तम्भनस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
७६६० (ज ३६)
व्यासशुकसंवाद. (पितापुत्रसंवादः)
६२५४ (1656 V.S)
व्याससूत्रप्रतिनिधि· (ब्रह्मसूत्रम्)
६१२३
व्याससूत्रवृत्ति (रामानुजमतानुसारिणी)
५६०४
व्युत्पत्तिवाद [न्या] by गदाधर
१५५६, ६५५०
***व्रजनिधिकीर्तिरत्नमाला** [का.] by शम्भुराम मिश्र
२७ (1850 V.S.)
व्रतराजः [ध. शा.] by विश्वनाथ
२००३
शकुनविचारः [ज्यो]
२४७९ (२)
शकुनविचारसङ्ग्रहः [ज्यो]
२११५ (२१)
शकुनावलि· (रुद्रयामले)
२४४६, २४७६ (३) ४५५६, ६४६६ (६)
शकोपरि सत्रानयनम् [ज्यो]
२११५ (११)
शक्तिमन्त्रदीक्षाविधिः [तन्त्र.]
७१४७

शक्तिविचार. (मी.)
७३४७

शक्तिसङ्गमतन्त्रम् (तन्त्रराजे)
७२३८

शङ्करसंहिता (I–VII) (शिवपुराणे)
(वीर-आसुर-युद्ध-सम्भव-दशदेव-उपदेशकाण्डाः)
२७६८

शङ्करसंहिता I-VI (स्कन्दपुराणे)
३६६५ (उपदेशकाण्डविरहिता)

शङ्करस्तोत्रम्
१६०२

शङ्खस्मृतिः
१६३६, १६४२

शतदूषणी [वे.] by वेङ्कटनाथ (वेङ्कटाचार्य)
५६८५, ५६८६

शतश्लोकी (योगसारे) [आयु.] by वोपदेव
२०३७, २०४१, २०६१ (चन्द्रकला)

शतश्लोकी [आयु.] by त्रिमल्लभट्ट
२५४६

शनिचक्रनराकारः [ज्यो.]
७६२४

शनिमंत्र
८२७ (३)

शनिस्तोत्रम् (मत्स्यपुराणे)
१६११, ५१५३, ५१५४

शनिश्चरस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
४२४०, ४२४३

*शब्दकौमुदी [व्या.] by स. माधवसिंह (प्र.)
७३२४

शब्दकौस्तुभः (व्याकरणम्) by भट्टोजिदीक्षित
६६६६ to ६६७५, ६६१६, ७५२८

शब्दचन्द्रिकाव्याकरणम् (भाषार्थसहितम्)
by द्वारकानाथ भट्ट s/o श्रीकृष्ण भट्ट
for S. Prithvi Singh's studies
७५६८

शब्दभेदप्रकाशः (विश्वप्रकाशे) [को.]
by महेश्वर कृती
५३४०

शब्दप्रभेदः [व्या.] by शिवदीन
५३२८ (1793 V.S)

शब्दरत्नम् [व्या.] by हरिदीक्षित
s/o भानुजिदीक्षित
६७०८

शब्दरत्नप्रदीपः (आयुर्वेदनिघण्टुः) by कल्याणदास
२२६७

*शब्दशोभाव्याकरणम् by नीलकण्ठ
७३३३ (1700 V.S.) comp. in 1693V.S.

शब्दानुशासनम् (पातञ्जलमहाभाष्यम्)
७१८६

शब्दानुशासनम् [व्या.] by हेमचन्द्राचार्य
११३१

शब्दालङ्कारनिर्णयः (काव्यप्रकाशे) by मम्मट
३४०

शम्भलग्राममाहात्म्यम् (स्कन्दपुराणे)
४०१७

शम्भुशतकम् [का.] by रघुराजसिंह, रीवा
३०७३ (४)
It bears the signature of Maharaja Raghuraj Singh of Rivan in English.

शरभमन्त्रः
७०५४, ७०६७

शल्यतन्त्रम् (रसरत्नाकरे) [आयु.]
by नित्यनाथ s/o पार्वती
७५४३

शारीरकमीमांसाभाष्यविवृतिः सक्षेप
by महादेव p/o स्वयप्रकाशानन्द
६०७१,६१८८

शारीरकमीमांसासूत्रभाष्यम् (शास्त्रदर्पणम्)
by अमलानन्द p/o अनुभवानन्द
५६०८,६१८७

शारीरकमीमांसावार्त्तिकसमन्वयसूत्रम्
by बालकृष्णानन्द सरस्वती
p/o श्रीधरानन्द p/o स्वयंप्रकाशानन्द
६५८१,६१८२

शारीरकसूत्रभाष्योपोद्घात (निम्बार्कग्रन्थः)
६१३३

शारीरकसूत्रव्याख्या by सर्वज्ञात्म
महामुनि p/o देवेश्वर; टी. by रामतीर्थ
५८५१

शारीरकवैद्यम् (सटीकम्) [आयु]
२०५६

शारीरस्थानम् (अष्टाङ्गहृदये) [आयु] by वाग्भट्ट
२०७२(२),२०९२

शारीरः स्वरः (चक्ररत्नावल्याम्) [यो]
५०३४

शार्ङ्गधरदीपिका [आयु] byआढमल्लs/oभावसिंह
२२३१

शार्ङ्गधरपद्धतिः [आयु] by शार्ङ्गधर
३८६,४४५,२२३०,२२४६

शार्ङ्गधरप्रकाश. (आयु) by आढमल्ल
२८४८

शार्ङ्गधरव्रज्या [का.] by शार्ङ्गधर
१८६

शार्ङ्गधरसंहिता [आयु.]
२१२५,२१२६,२५०७,२५०९,२५१२,२५१३
२५४७

शार्ङ्गधरसंहिता (नीतिश्लोका)
५००४

शामग्रामपरीक्षा [तन्त्र.] byम.अनूपसिंह of बीकानेर
४०९५

शालग्रामप्रसंशा (अनूपविवेकग्रन्थे) by अनूपसिंह
२९८३

शामग्राममाहात्म्यम् (ब्रह्मवैवर्ते)
६२२८

शालग्रामस्तोत्रम् (भविष्योत्तरे)
८०४(७),९९४,२१५६(४३),२५०२(४)

शालग्रामस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
१५८२

शालिहोत्रम् [आयु] by नकुल
३४४,२०६५,५४६४(१)

शालुवतन्त्रम्
७५५०

शाश्वतकोशः by शाश्वत
२७९

शास्त्रदीपिका (I to XI) [पू.मी]
by पार्थसारथि
२३२७

शास्त्रदीपिका [पू मी] by वाचस्पति मिश्र
२३६२

शास्त्रमालावृत्ति [पू मी.] byअनन्तभट्टs/oकमलाकर
५७९१

शिक्षाचतुष्टयम् (वैदिकम)
४४०५ (1696 V.S.), ४४०९,४४५३
(1682 V S.)

शिक्षा (च्छन्दासि) [वे.वै.]
४४१०

शिक्षापत्रम [भ.शा.] by हरिराय
५६५५

शिवसंहिता
७२५६,७२६६

शिवसहस्रनाम (पद्मपुराणे)
८२० (२)

शिवसहस्रनाम (मार्कंडेयपुराणे)
१५१८

शिवसूत्रविमर्शिनी [तंत्र.]
by राजानक क्षेमराज p/o अभिनवगुप्तपाद
६६०६

शिवस्तोत्रम् (ब्रह्मवैवर्तपुराणे)
८६७

शिवस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
४१०२

***शिवादित्य (अर्क) मणिदीपिका** [वे.]
(ब्रह्मसूत्रमीमांसाभाष्यटीका) by श्रीकण्ठ आचार्य
६०६६ (1793 V.S)

शिवाद्वैतनिर्णयः [वे.] by अप्पय्य दीक्षित
s/o रङ्गराज
६०५७ (1686 V.S.)

***शिवार्चनचन्द्रिका** [तन्त्र.] by श्रीनिवास भट्ट
s/o श्रीनिकेतन भट्ट
१२६५,६६८३,६७८७,७२२६

शिवालिखितम् [ज्यो.]
५०१० ५१३२,५१३५,५२६७,५३१७,५३८१,
५३६५,५५०३,५५४०,५५४३

शिवाष्टकम् [स्तो.] by गोपीनाथ दाधीच
७७३७ (ज. ११४)

शिवाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् (शिवरहस्ये)
१५७५

शिशुपालवधकाव्यम् by माघ
१२६,१७४,१७५,२३७,२४०,२८४,३०५
३०६,३०८ (सावचूरि),३२२,३६४

शिशुपालवधकाव्यटीका by मल्लिनाथ
२८५,२८६

शिशुपालवधकाव्यटीका (पञ्जिकासारनाम्नी)
by वल्लभ, आनन्ददेवायनि
१७३,१७७,४६७

शिशुबोधव्याकरणम् by काशीनाथ
६६२३

शीघ्रबोधः [ज्यो.] by काशीनाथोपाध्याय
१०८७,२२०२(३),५०८०,५०८४,५३६१,
(1684V.S.) ५४१८,५४६३,६८४४,७६६६
(ज.४२)

शीतलास्तुतिः (ब्रह्माण्डपुराणे)
१०७५

शीतलास्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
६६०,४२३७

शुकद्वासप्ततिका [कथा]
२६४,२६६

शुकद्वासप्ततिका (भाषार्थसहिता)
१८१६

शुकाष्टकम् [का.]
७६७८ (ज. ५४)

शुद्धमातृकान्यासः [तन्त्र]
७३८७

शुद्धितत्त्वम् [ध.शा.] by रघुनन्दन
६५४५ (in Bengali script.)

शुभाशुभविचारः (ग्रहभावप्रकाशे) [ज्यो.]
५१४८

शुल्वसूत्रम् [ध.शा.] by कात्यायन
५६४१

शुल्वसूत्रविवरणम् [ध.शा.] by महीधर
५६४२

शूद्रकमलाकरः [ध.शा.] by कमलाकरभट्ट
s/o रामकृष्ण
१६५०

संध्याप्रयोगः (कात्यायनीय.)
४३५४
संध्याप्रयोग (यजुर्वेदीय:)
६२०६ (३), ७७३३ (ज ११०)
संध्याप्रयोगः (सामगानाम्)
७७३२ (ज. १०६)
संध्यामन्त्रसङ्कल्पः
७१६४
संध्याविधानम्
१५६१
संवर्तस्मृतिः
१६३३
संवित्सिद्धिः [ज्यो.]
५६८७
संस्कारकौस्तुभः [ध. शा.] by अनन्तदेव
१६६२
संस्कारतत्त्वम् (प्रयोगः) स्मृतितत्त्वे [ध. शा.]
by रघुनन्दन
१३४१ (१), १३४३ (१)
***संस्कृतमञ्जरी** [व्या.] by महादेवत्रिपाठी
२४, १६५ (by वरदभट्ट)
संस्कृतवाक्यमञ्जरी [व्या.]
by अनन्तदेव
४०४, ५६३
संहितापद्धतिः (विधि.) [ध. शा.]
४३२१
संहिताभाष्यम् (वेददीपः)]ध शा.] by महीधर
४३६३
संहितोपनिषद्भाष्यम् (अर्थदीपकम्) [ध. शा]
by द्विजराज s/o विष्णु
४८८८
सङ्कटनाशनस्तोत्रम्
६८८ (३,६), २१५६ (३७), २८६६
सङ्केतकौमुदी [ज्यो.] by हरिनाथाचार्य
५५७७
सङ्केतचन्द्रिका [ज्यो.] by नन्दराममिश्र
५५७८ (1834 V.S.)
सङ्कर्षणकाण्डभाष्यम् (मीमांसासूत्रपरिशिष्टम्)
by देवस्वामी
२५४३
सङ्कल्पसूर्योदयनाटकम् by वेङ्कटनाथ वेदान्ताचार्य
४८४, ५६८६
सङ्कीर्णरागाः [सङ्गीत]
२१३७
***सङ्गीतकल्पतरुः** by अशोकमल्ल
७०२६ (1551 V.S.)
सङ्गीतग्रन्थः
६७२६
***सङ्गीतमालिका** by महमदसाहि
with ct. in Hindi
७०३७ (1710 V.S.)
***सङ्गीतदर्पणः** by दामोदर
६५८४, ६६४१, ६६४२
६६५१, ६७३० (सटीकः) ६७३४ (२)
***सङ्गीसदर्पणः** by शार्ङ्गदेव
६५८५, ६५८६
सङ्गीतपारिजातः by अहोबलपण्डित
s/o श्रीकृष्ण
६६४६ (गीतखण्ड), ६६५० (वाद्यखण्ड.)
(1722 V.S.),६७३३ (२),
६८८६ (गीतखण्डः) (1708 V.S.)
***सङ्गीतमाधवम्** [का.] by प्रबोधानन्दसरस्वती
६८८१, ७४५८
सङ्गीतमीमांसा (सङ्गीतराजगता)
by कुम्भकर्ण महाराणा
६६५२

सप्तनाडीचक्रम् अहिवलचक्रञ्च
५६०२ (६)

सप्तपदार्थी [न्याय] by शिवादित्यमिश्र
६५५७ (1715 V.S.), ६५७६,
६७०९, ६७११ (1712 V.S.), ६७४९,
७४१६, ७४७६

***सप्तपदार्थीटीका**–मितभाषिणी
by माधवारण्य
७४७२

सप्तलक्षणम् [व्या.] by वररुचि
७१३३

सप्तश्लोकिगीता (महाभारते)
८०३ (५), ८१२ (३), ८१४ (१), १०३०
२१५६ (२९), २८६५, ३०९० (६)
३११२ (३), ३१३९ (५), ३४१३ (very beautifully paper-cut with scissors)
३६१६ (११), ३९३२ (२), ४२३०,
६१९३, ६३४९

सप्तश्लोकिगीताविवरणम् by विट्ठलेश्वर
९९१ (१)

***सभ्याभरणम्** (सुभाषितम्)
(सभ्याभरणपञ्जिकामयूखमालासहितम्)
by रामचन्द्र s/o विश्वनाथ, a resident of बिलालाग्राम on the banks of प्रकाशा नदी
५४९, ५५०

समछायासारिणी [ज्यो.]
५४८०

समन्वयवार्तिकटिप्पणम्
(शारीरकसूत्रमीमांसायाम्) [वे.]
by बालकृष्णानन्दसरस्वती
६१८५

समयातन्त्रम्
७५५७

***समरसारशाकुनम्** [ज्यो.] by रामदास s/o सूर्यदास
५१४३ (1717 V.S.), ५३०७

समरसारः सटीकः [ज्यो.]
मू. by रामचन्द्र सोमयाजि; टी. by भरत
५२०१, (1725 V.S.), ५४००
(1684 V.S.), ५५८७

समासतत्त्वम् [व्या.] by जयराम
६८४९

समासवादः [न्या.] by जयराम
७५३३

सम्बन्धविवेकः [ध. शा.]
by धनञ्जय with ct. by शूलपाणि
१३८०

सम्बोधपञ्चाशिका [वे]
१७१९ (२०)

सरगमप्रस्तार [सङ्गीत.]
५३७१

सरस्वत्यष्टकम् [स्तो.]
४२६८

***सरसरसास्वादसागरः** [अलं]
by श्रीकृष्णभट्टकविकलानिधि
५४० (1802 V.S.)
(a Sanskrit rendering of सरसरसग्रन्थ in Vrajabhāṣā. of शिवदासराय for S. Jai Singh; composed at Agra in 1794V.S.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अलं] by भोजदेव
४२६, ४२७

सहस्रचण्डीविधानम् (लिङ्गपुराणे)
७००८ (1723 V.S.)

सहस्राक्षरीमन्त्रः
७०६१

सहृदयहृदयालोकः [अलं.] by आनन्दवर्द्धनाचार्य
४५४

शाङ्खायनगृह्यसूत्रम् [ध. शा.]
४३८२

साङ्ख्यकारिका [वे.] by ईश्वरकृष्ण
२२५३,२२६८,२५३७

साङ्ख्यतत्त्वकौमुदी [वे.] by वाचस्पतिमिश्र
२५३२, २५३६,२८०३

साङ्ख्यसूत्रवृत्तिः [वे.]
२५३३ for S. Jai Singh

साङ्ख्यसूत्रप्रक्षेपिका [वे]
७६५५ (ज. ३१)

साङ्ख्यायनतन्त्रम्
७५४६

साङ्ख्यायनसूत्रपद्धति.
४४०७, ४७०७

सात्वतसंहिता
६५३४ (on palm-leaf)

साधनदीपिका (वैष्णवागमे)
७२६३

साधनपञ्चकव्याख्या [वे.] by शङ्कराचार्य
७६५४ (ज. ३०)

साधनपञ्चरत्नम् [वे०] by शङ्कराचार्य
५६७१

साधुसङ्ग्रहणीप्रकरणम् (प्राकृते) [जै.]
५११३ (1668 V.S.)

साध्यसाधनसंक्षेपसारसङ्ग्रहः [वे.]
६२२४

सामकश्रौतोत्तरक्रतुः (राजसूये)
४६२९

सामवेदभाष्यम् by सायण
४३७७, ४४५२

सामयाजमानम् [वे. वै.]
४५९९

सामविधानविवृतिः by भरतस्वामी
४८८९

सामान्यभक्तिनिरूपणम् (नवीनं कृतम्)
by विष्णुराम
२५८४

सामायिकप्रकरणम् [जै.]
५२६१

सामुद्रकचिन्तामणिः [ज्यो.] by माधवग्रामकर
५३६९

सामुद्रकतिलकम् [ज्यो.] by जगद्देव
५००९

सामुद्रकतिलकम् (स्त्रीलक्षणम्)
by दुर्लभराज s/o नृसिंह प्राग्वाट्
५४४७ 1715V.S.); also contains a description of the kings of Gujrat.

सामुद्रकलक्षणम् (विवेकविलासे) [ज्यो.]
२११५ (१७), ५२८७

सामुद्रकशास्त्रम् [ज्यो]
७५५ (१), ५०६९, ५११८,
५१९३ (1644 V.S.)

सामुद्रकशास्त्रम् [ज्यो.] by नरपति
५३७५ (1727 V.S), ५४६८, ५५२८

साम्बदक्षिणामूर्तिमन्त्र
७०८८

सारणी [ज्यो.]
३२५६ (२)

सारणी (तिथिगुच्छः)
५५२०

सारणीपत्राणि (स्फुटानि)
५०८२, ५१७४, ५१७६ (1635 V.S.), ५२५३, ५२५४, ५४८५, ५५१०

सारसिद्धान्तकौमुदी [व्या.]
by वरदभट्ट s/o गर्ग
६८२९, ६८५२, ६९२०, ७०१७, ७०१८, ७३३० (1781 V.S)

***सारसिद्धान्तलेशः** [व्या.] by शेष गङ्गाराम under orders of S. Jai Singh.
७३३२

सारस्वतचन्द्रिका [व्या] by चन्द्रकीर्तिसूरि
६९४४, ६९६० (टिप्पणं by क्षेमेन्द्र भट्ट), ७३०६

सारस्वतदीपिका [व्या.] by चन्द्रकीर्तिसूरि
६६८८, ६६९८, ६६९९ (आख्यातप्रक्रिया) ७४६३. ७४६४

सारस्वतधातुपाठः [व्या.]
६८४७

सारस्वतचन्द्रिका (प्रक्रिया) [व्या]
by ज्ञानमेरुवाचनाचार्य
६८४६

सारस्वतप्रक्रियावचूरिका [व्या]
६८६९

सारस्वतरूपमाला [व्या]
६९०८

सारस्वतव्याकरणम् by अनुभूतिस्वरूपाचार्य
६६८९, ६६९५, ६८३५, ६८४१, ६८५४ ६८५६, ६८५८, ६८६२, ६८६६, ६८७१ to ६८७५, ६९१४, ६९२१, ६९२२, ६९२४ (1658 V.S.), ६९२८, ६९३२, ६९४५, ६९४६ (prior to 1614 V.S.), ६९४७, ६९४८, (1728 V S.), ६९५०, ६९५३, ६९५५. ७०२१, ७०२४, ७०२८, ७०३०, ७२७?, ७३०४, ७३०५, ७३०७ to ७३०९, ७३२७ (1709 V.S.), ७३७६, ७४९०, ७५५२, ७५९४

सारस्वतव्याकरणटीका
६९२५

सारस्वतव्याकरणटीका, पञ्जिका by धर्मदेव
६९५१ (prior to 1612 V.S.), ६९५२

सारस्वतव्याकरणटीका (आख्यातप्रक्रिया)
by पुञ्जराज
६९१७ (1634 V.S.), ६९६१, ७४६५

सारस्वतव्याकरणवृत्तिः (महीभट्टी)
६९१५, ६९१८, ७१७९, ७४८६

सारस्वतसूत्रपाठ [व्या.]
by अनुभूतिस्वरूपाचार्य
६८४२, ६८४५, ६८५७, ७५३५

सास्वतसूत्रपाठटीका [व्या.] by मोहनमधुसूदन
६९३४

सारस्वतसूत्रलघुभाष्यविवरणम् [व्या.]
by रघुनाथ
७३३६, ७३३८

सारस्वतसूत्रवृत्तिः [व्या.]
६८४३

सारस्वतसिद्धान्तरत्नावली [व्या.]
by माधव s/o कान्ह पण्डित
६८५१, ७३२८

सारस्वतस्तोत्रम्
१०६८

सारस्वतीयज्ञापकसङ्ग्रहः [शिल्प.]
७४८१ (1768 V.S.)

सारस्वतोद्धारः [व्या.]
७३११

सारावली [ज्यो.] by कल्याणवर्मा
५६०२ (८)

साहित्यचन्द्रः (स्फुटपत्राणि)
may be साहित्यचन्द्रिका
५०६७

साहित्यदर्पण.[अल.] by विश्वनाथ
२०३

सिंहासनद्वात्रिंशतिका
२९४

सिल्पा (शिक्षा) स्थापनपूजनमंत्रा:
२४८२

सिद्धमंत्रप्रकाशः (सटीकः)
by केशव s/o महादेव; टी. वोपदेव
२३०२, ६६३७, ६६३८ (1645 V.S)

सिद्धयोगोपदेशः [यो] by नित्यनाथ s/o पार्वती
७२००

सिद्धहेमलघुव्याकरणम् by हेमचन्द्राचाय
६९५७ (1539 .S.)

सिद्धहेमलघुव्याकरणवृत्तिः, ढुण्ढिका
६९५८ (1538 V.S.)

सिद्धाञ्जनम् [तत्र.] by कृष्णानन्द
५९९५

सिद्धान्तकौमुदी [व्या.] by भट्टोजिदीक्षित
६८२५ to ६८२८, ६८७६ to ६८८०
६९०६, ७१३२, ७३१०, ७३१५, ७४९१,(पू.)
७४९२,(उ.)७४९३, ७५८६ to ७५८८

सिद्धान्तचन्द्रिका [भ शा.]
by विष्णुस्वामी
५५६७

सिद्धान्तचन्द्रिकाटीकादीपिका [व्या.]
by लोकेशकर s/oक्षेमङ्कर s/o रामकर
७४८५

सिद्धान्तचन्द्रिका [व्या.] by रामचन्द्राश्रम
६८३८,६८५९,६८६५,६९०५,६९२७,६९३१
७०१६,७०२०,७१४४,७४६८,७४९९,७४८२
to ७४८४.

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः [ज्यो.] by कमलाकरभट्ट
५३०१,५३०३

सिद्धान्तपञ्चरत्नम् [वे] by शङ्कराचार्य
५९६८

सिद्धान्तपद्धतिः [यो.] by गोरक्षनाथ
७६४२ (ज. १८)

सिद्धान्तविन्दुः [यो.] by मधुसूदनसरस्वती
१९६९,५६७९,५८१६,७६४१ (ज. १७)

सिद्धान्तमुक्तावलिः [भ शा.] by वल्लभाचार्य
८२८(१२),२६७४,२६७५

सिद्धान्तमुक्तावलिटीका [भ. शा.] by विट्ठलदीक्षित
२६६५

सिद्धान्तमुक्तावलिटीका (योजना) [भ. शा]
by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
६०१२

सिद्धान्तरहस्यटीकोदाहरणम् [ज्यो.] by विश्वनाथ
५५३५

सिद्धान्तरहस्यस्तोत्रम् by वल्लभाचार्य
६७६,७१४,८२८(२३),९१९,
९९७ (भाषाटीकासहितम्)

सिद्धान्तलेशः [वे.] by अप्पय्य दीक्षित
५९०४,५९९४ (1732 V.S.) copied
at रांगामाटी by रामनाथ for M. Ram
Singh I.

सुन्दरीपूजापद्धतिः [तन्त्र.]
७१०६

सुप्रभातस्तोत्रम्
१७१६ (२६,४६)

सुबोधधारणायन्त्रम् (तन्त्र.]
२११५ (१०)

सुबोधसारणी [ज्यो.]
५५१६

सुभगार्चारत्नम् (आगम.) by रामचन्द्र आगमी
७२३२ (1701 V.S.)

सुभाषितश्लोकसङ्ग्रहः
५००३

सुभाषितानि
५५४६ (in Bengali script)

सुभाषितवलिः by वल्लभदेव
५७०

सुश्रुतम् [आयु]
२०६४, २१०१, २१०२,
२२६६ (शारीराध्यायः)

सुश्रुतनिबन्धसङ्ग्रहः [आयु.]
by डह्लण s/o भरतपाल, a resident of भादानक देश near Mathurā
२३१३ to २३१८ (1706 V.S.)

सुषेणग्रन्थः [आयु.]
२५७२

सूक्तिमुक्तावलिः [का.] by सोमप्रभाचार्य
४६८०

*सूक्तिकथाख्यायिका by गोकुलनाथ
३८७

सूक्तिरत्नाकरः (गजायुर्वेदः) by हरि
s/o नारायणमंत्री
composed at Ahmadābāda during the reign of Mahamūd Pādas'āha
in 1526 V.S.
२३२४

सूक्तिश्लोका
१८३६ (१५)

सूक्ष्मस्वरोदयः [ज्यो.]
५०३३

सूतगीता सटीका (स्कन्दपुराणे-यज्ञवैभवखण्डे)
ct. by माधव मन्त्री
४१०४

सूतसंहिता with तात्पर्यदीपिकावृत्ति
वृ० by माधवमन्त्री
४०७६, ४१०५, ४१०६, ४१०७

सूत्रकृताङ्गदीपिका [जै.]
५१०६ (1628 V. S.)

सूत्रसंक्षेपार्थः [वे.] by शङ्कराचार्य
६८५

सूत्रस्थानम् (अष्टाङ्गहृदये) by वाग्भट्ट
२०७३, २०८०

सूरसिंहराठौड़वंशप्रशस्तिः [का.]
१११७ (१)

सूर्यकवचस्तोत्रम् (स्कन्दपुराणे)
१०२७

सूर्यचन्द्रग्रहणविचारः [ज्यो.]
५५६२

सूर्यतुलाभिधानम् [ध. शा.]
by दामोदर s/o पद्मनाभ
५१६८

सेवाफलविवृत्तिप्रकाशः [भा. शा.] by पुरुषोत्तम
५६३९

सेवार्थः [भ. शा] विट्ठलेश्वर
८२८ (३७)

सोमनाथस्तोत्रम्
१७१९ (२६)

सोमभक्ष्यप्रकारः [वे. वै.]
४३६०

सोमवंशे पुरुवंशानुकीर्तनम् (मत्स्यपुराणे)
२९४९

सोमसप्तहौत्रप्रयोगः (अग्निष्टोमयागे)
४३४९ (1792 V.S.)

सोमसिद्धान्तः [ज्यो]
१६२०

सोमसिद्धान्तभाष्यम् [ज्यो] by चण्डेश्वर मैथिल
५१३९ (1762 V.S.)

सोमोत्पत्तिः [पु.]
४६४८

सौत्रामणियाजमानम् [वे. वै.]
४५३०

सौन्दर्यलहरीस्तोत्रम् by शङ्कराचार्य
३०९३ (१६), ७५११

सौन्दर्यलहरीस्तोत्रं सटीकम्
मू. by शङ्कराचार्य; टी. by राज शर्मा
७७२४ (ज. १०१)
टी. by गौरीकान्त सार्वभौम
१२३

सौन्दर्यलहरीस्तोत्रम् (भाषापद्यानुवादसहितम्)
अनु. by शङ्करदास
७८२

सौभाग्यतरङ्गिणी [तन्त्र.] by मुकुन्द
७२४२

सौभाग्यरत्नाकरः [तन्त्र.] by विद्यानन्दनाथ
p/o सच्चिदानन्दनाथ
६९७३

सौरसंहिता (स्कन्दपुराणे)
४०४०

सौरसिद्धान्तस्य वासनाटीका [ज्यो.]
by कमलाकर s/o नृसिंह
५१८७

स्कन्दपुराणम् (काशीखण्डः)
४१०३, ४२१३, ६३२६

स्कन्दपुराणम् (ब्रह्मोत्तरखण्डः)
४०१८

स्कन्दपुराणम् (हाटकेश्वरमाहात्म्यम्)
(नागरखण्डे तृतीयः परिच्छेदः)
६२५६ (1559 V.S.)

स्कन्दरहस्यम्
१७१९ (५१)

स्तवराज. by सूर्यकवि
१४३९

स्तोत्रजालम्
२५८७

स्तोत्रसंग्रहः (विविधपुराणोद्धृतः)
१२२९

स्तोत्रसंग्रहः by शङ्कराचार्य
१५२५

स्तोत्रावलिः
१०६१

स्त्रीभावविचारः [भ. शा.]
by बालकृष्ण (लालू) भट्ट
२६९७

स्त्रीविलासः [आयु.]
२२३६

❀ ❀ ❀ ❀

INDEX OF WORKS

b. Bhāṣā works[1]

1. It contains headings of works in Apabhramsʹa, Hindi, Vrajabhāsā, Rājasthānī, Gujarātī, Marāthī, & Bengālī etc.

* Sometimes mentioned as अवलिसिलोक also.

अरजविलास by रूपकवि of सांगानेर
१९७६ (1736 V.S.)
अरिल्ल (विरह के) by वाजिद
३६५७ (४)
अरिल्लसंग्रह by 'चन्द रसिक' चन्दलाल गुसाईं,
स० प्रतापसिंहाश्रित
१४७४, ३६९७ (२)
अर्जुनप्रतिज्ञावर्णन by रामराय मिश्र
१५३८
अलङ्कारकलानिधि by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि
२३९४
अलङ्कारकौतुक by जगदीशभट्ट s/o श्रीकृष्णभट्ट;
स० प्रतापसिंहप्रीत्यर्थ
१७३१
***अलङ्कारमाला** by सूरति मिश्र
३७३९ (२)
अलङ्काररत्नावली by शङ्कर कवि
for स० प्रतापसिंह
३८८२
अलङ्कारशय्या (५१ पद्य) by धुरन्धर कवि for the pleasure of M. Ram Singh I of Amber.
१९२२
अलङ्कारसुधानिधि by गणपति भारती,
for S.Pratap Singh
१७८८
अलादीन का किस्सा
७७२६ (ज. १०३)
अलापचारी पदसंग्रह [संगीत]
३६९७ (३)
अली अवली [छ.] by दूनाराइ
under orders of M. Ram Singh I of Amber.
१९८२

अल्लनामा by मुल्ला दो प्याजा
१८८२ (१)
अवतारचरित्र by नरहरिदास बारहठ
१६१४, १६१५, ३३२६ (I-VII)
अवतारावली (from **अवतारचरित्र**)
६५७ (३)
अवधूतइतिहासोपाख्यान (from **भागवत**)
२४४० (२७)
अवस्थाष्टक by बनारसीदास
१३९६ (३९)
अविद्याविलास (३३ पद्य)
१६५५ (२), १९०० (९)
अश्वपरीक्षा (दोहाबद्ध)
३९४१ (१-२)
अश्वमेधपर्व भाषा by **केवलदास**
३२७८
अश्वमेधयज्ञवर्णन by पूरण कापडी
३७४७
a description of **अश्वमेधयज्ञ** performed by S. Jai Singh.
अष्टक by हितहरिवंश
१९८८ (३०)
अष्टजामवर्णन by देवकवि
१२४७ (२), ३२५३ (२), ३२८० (३),
३४८० (१)
अष्टप्रहर पद आदि by आनन्दघन
३५३० (४)
अष्टसखीध्यान
६६९
अष्टाङ्गयोग भाषा by गोरखनाथ
१८५३ (८), २४४० (३८)
***अष्टावक्रवेदान्त** by धुरन्धरकवि
३५७४, ३८०९ (२) (1778 V.S.)

आनन्दभक्तिविलास by ब्रह्मदास p/o रामदास
of नारदपुरी (गोडवाड); a complete
Hindi rendering of भागवत in verses.
२५०६

आनन्दविनोद by हितहरिवंश
१६८८ (२४)

आनन्दविलास by म० जसवन्तसिंह, जोधपुर
६५०,११४२(५),१२७८(६),१५००(४)
१५४३(६),१७६०(५),१६०६,
१६६७(१),२१६२,२४३५(४),२४३६
(५),३३६६(३),३७०१(५)७८३१(५)

आनन्दविलास by आनन्दसिंह कूरम of डिडवाडी
२३७०

आनन्दसरोवर by वनमालीदास
४६८२ (1784 V.S.)

आनन्दसरोवर by वन्शीराम
१६८०, २१७३, ३७८२ (४)

आनन्दाम्बुधि (भागवतभाषा) by रघुराजसिंह,
रीवा (12 स्कन्धs in 4 volumes)
३०७४ to ३०७७

आयुधस्तोत्र by कोसलदास
२६८६ (३)

आरती
२२०३ (४)

आरती-संग्रह by व्रजनिधि
१२६६

आरतीसंग्रह by माधवदास
२४०८ (१५)

आलबन्दारुजन्मनक्षत्रबोध by कोसलदास
२६८६ (७)

आलम-कवित्तसंग्रह
२४१६, ३३५६ (२६५ कवित्त)

आलमप्रकाश by आलम कवि
३२३८ (६)

आलमसार (संग्रह)
१६५७

आल्हाखण्ड (पृथ्वीराजरासोगत)
२६६३ (१)-(२)
Edited by Mr. Pilot in Roman characters and then rendered into Nāgari script. Printed at the Press of Munshi Ramswaroop at Fatehgarh in 1873 A. D.

इकलीम पहेली
१७२२

इखलाक मुहसमिन भाषा
७७५२

इतिहाससमुच्चय भाषा by लालदास
६०६(८),३४५६(२),३८८१(२),४८३२(२)

इतिहाससमुच्चय
४६३७ (1805 V.S.)
written for Rani Deep Kumariji.

इन्द्रजाल
१८१५, ३३२५, ३४६४

इन्द्रियकामगति-आहाररचना
१५३१

इश्कचमन by नागरीदास
१४४१,१६१५(३),२१४६(४),३०२२(६)
३३८६(२) (दोहा),३७६१ (सोरठा),
४६२७ (१)

इश्कदरियाव by रसराशि रामनारायण
२३६७, २३७३, ७७६६ (२)

इश्कनामा (कृष्णलीलाकवित्तसंग्रह)
२६६०

कवित्तसंग्रह (contd.)
by आलम शेख
३३९९ (२) (1720 V. S.)
by उदयनाथ कवीन्द्र
३४३७ (१७) १२३ कवित्त)
by उमादे भटियाणी
४३२८ (२)
by कालिदास कवि (५२ कवित्त)
३१४७ (२), ३४३७ (९)
by केशवदास (३६ कवित्त)
३४३७ (१२)
by गंगकवि (११० कवित्त)
३४३७ (४), ४३२८ (१)
by घनानन्द (३४० से ४९७ तक)
३४३७ (१८)
by चतुर कवि (१० कवित्त)
३४३७ (१४)
by चन्दलाल for S. Pratap Singh.
३५९२ (४)
by देवकवि (१८३ कवित्त)
३४३७ (५)
by द्वारपालिका (१२१ कवित्त)
३४३७ (६)
by ध्यानदास
३६६६ (२)
by पद्माकर कवि
३४७१
by बालकराम
२४४० (३५)
by बकसा कवि
३००७
by बिहारीदास (४० कवित्त)
३४३७(१३)

कवित्तसंग्रह (contd.)
by भोलानाथ etc.
३५१३ (१)
by मण्डन कवि (९५ कवित्त)
३४३७ (८)
by रज्जब
२४४० (३६)
by रसखान (१९९ पद्य)
३४३७ (११)
by शिरोमणि कवि (५६ पद्य)
३४३७ (७)
by शिवराज कवि
३३८६ (४)
by श्री लालजी
३८७४
by सरससखीसुख
३४३७ (१)
by सुखदेव कवि (२१२ कवित्त)
३४३७ (१०)
by सेनापति
४८३६

कवित्तछप्पयादि-संग्रह (स्फुट)
३५६३ (३)

कवित्तदोहासंग्रह (स्फुट)
३११६(२) ३२६५(६),३४०७ to ३४०९,
३५३२,३९१२,४४७६,४६५३, ४६५४

कवित्त पञ्चरङ्ग के
३१४७ (३)

कवित्त पत्र-पत्रिका-सग्रह
३०८८

कवित्त-प्रहेलिका-सांझी-पदादि-संग्रह
by किशोर कवि and others
३४५०

गोकुलाष्टक by नागरीदास
३६३६(१)
गोगाईनामो by वाजिद
११६३(४),२४२२(७)
गोपालजी की आरती
३३२२(१३) (1717V.S.)
गोपालजी की कवित्त-बावनी
७७५४(४)
गोपीप्रेमप्रकाश by नागरीदास
१८२७,३२६५,३६३०(५)
गोपीप्रेमप्रकाश (महलमाँझी) by हरिबल्लभ
१७६६
गोपीविरह चरित्र (चित्रबन्ध)
by उदितनारायणसिंह
२६६५
गोपीविरहवर्णन (अष्टक) by छविनाथ s/o गोविन्ददास
६७६
गोरखगणेश-ब्रह्माण्डगोष्ठी
१८५३(१२), १६३५(१३)
गोरख गोष्ठी–गोसांई कृत
१४६०(४),३१६३(१)
गोरख चौबीसी
३३२२(४२) (1726V.S.)
गोरखनाथजी को ग्रन्थ
२४४०(१८)
गोरखनाथजी के छन्द, साखी
१६३५(२२)
गोरखनाथजी के पद
१८५३(६)
गोरखनाथजी के वचन
१३६६(५२)

गोरखबोध
१४०५(२),१६७४(३),१६३५(१०),२२७४,
३४५६(१)
गोरख मछन्दर गोष्ठी
३३२२(४४) (1726V.S.)
गोरख महादेव संवाद
१६३५(१४),२४४०(३७)
गोरखशिक्षादर्शन
३३२२(५०) (1728V.S.)
गोराबादलकथा by जटमल
२४१२
गोवर्द्धनलीला by दूनाराइ
६५८,६६५,३३०२(१) (1796 V.S.),
३५३०(५)
***गोवर्द्धनोद्धरणलीलाव्यायोग** by धुरन्धर कवि under orders of Māhārājā Visnu Singh at Mathurā.
१८७६,३२४३ (1752 V.S.)
गोविन्दचन्द्रचन्द्रिका by इच्छाराम वैष्णव
३१४०
गोविन्दचन्द्रचन्द्रिका by हीरालाल कायस्थ s/o सुखराम
३३३३; composed in 1789 V S.
गोविन्दजू को नखशिख by जगदीश भट्ट s/o श्री कृष्ण भट्ट कविकलानिधि
१६६६
गोविन्ददेवजी के चरणचिह्न
३५७२
गोविन्दमाधवकथा
२३६३
गोविन्दलीलामृत (पीयूषपान-ग्रन्थ)
by जगदीश s/o श्री कृष्ण भट्ट
composed in 1841 V.S.
७७०६ (ज.८३) (1860 V.S.)

जगतसिंहप्रशस्तिपत्र
१३११

जगतसिंहराणारा दूहा
१६४३(४)

जगद्विनोद काव्य by पद्माकर कवि
for the pleasure of S. Jagat Singh
३१४६

जगन्नाथचन्द्रिका by रामानन्ददास
१४८२

जंगीजी का पद
१६५१(११)

जंजीरा by कबीर
१४६०(२)

जड़भरतरो सिलोक
४३३०(१२)

जड़भरत-संवाद
१४८६(११)

जनक-अष्टावक्र-प्रश्नोत्तरतालिका
३३५३(२)

जन गोपाल के शब्द
२४४०(६)

जन तुरसी-कृतिसंग्रह by जन तुरसीदास
१४८६(२५)

जन्मकर्मलीला
३३०२(५) (1796 V S)

जन्मकुण्डली-संग्रह
१११९(संवत १६१४से१६७४ तक जन्मे हुए२०
प्रसिद्ध पुरुषों की जन्मकुण्डलियाँ) +

जम्बूद्वीपप्रमाण [जैन.]
२१५०

जम्बूस्वामीकथा
१४४४(४),१७५४(६)

जम्भीरियाँ (पंजाबी)
४७७६(२)

जमाल का दोहा
१००८,१५७२,७७१८(ज-६५-२),७८०६

जयति-संग्रह by माधवदास, जगन्नाथशिष्य
३०८६(१),(२)

जयवंशमहाकाव्य, मू० by सीताराम पर्वणीकर
भा० टी० by लक्ष्मीनाथ कृष्णशास्त्री
१८२४

जयसिंहप्रकाश by आत्माराम s/o धुरन्धर
(a Hindi translation of रघुवंश in verses under orders of S. Jai Singh.)
३३४३

जयसिंहसुजस–कवित्तसंग्रह
by देवीराम, सूरतराम, मोहनभाट,
सूरतराम चारण etc.
२१७१,२१७२

जयकवित्तसंग्रह (मिर्जा राजा जयसिंह व रामसिंह के प्रशस्ति-पद्य)
१८३३(१), १८१०,२१४६

जसदान वर्णन (अन्योक्तिसंग्रह)
२४४३

जसराजरा दूहा
३६३१(१४)

जसवन्तकृत दोहादिसंग्रह
by म० जसवन्तसिंह, जोधपुर
८०१

जाजउरासो by श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि
७५७,१००७(४),२१८१,३४०६(२)
about the war of succession between the sons of Aurangzeb.

जातकसार एवं जन्मपत्रीप्रकार
१०१२

+e g बहराम, बिहारीदास, राणा जगतसिंह मुराद,अकबर,जहाँगी रखुसरो,नूरमहल etc.

तजकर: पुस्तकन को (ग्रन्थसूची का नमूना)
४७३२
तत्वविलास by [अलं.] by जगजीवन
३२८६
written at शाहजहांनाबाद during the reign of शाहजहाँ)
तत्वार्थबोधिनी by गणपति भारती
(based on बृहन्नारदीयपुराण)
under orders of S. Pratap Singh.
२४६० (1840 V.S.)
तपवर्णन, भक्तिसार by नागरीदास
७५३ (३)
तमचुरा
६५६(४)
तमाखूनामो
१८७७ (११)
तमासो,पन्नां वीरमदे को
३२०१
तमासो फरक मोहम्मद को
३११५(४)
तमासो सिलैविरच सालिगा को (ढूंढारीमिश्रित भाषा मे)
३११५(३)
तमसो हीर रांझा का दूहा
३११५(५)
तरकीब तस्वीर खींचने की
७७३८(ज.११५)
तरेपन क्रिया [जै.]
१७५४(४)
तरेसठ शलाका पुरुष नाम by बनारसीदास
१३६६(१२)
तिथि षोड़शी by बनारसीदास
१३६६(२५)
तिब्बे सिकन्दरी [आयु.]
३३२४
तिलशतक by सुखदेव कवि
२४१५
तिलोकजी का पद (तिलोक जन का पद)
१६५१(१४), २४४०(५६)
तीज विहार by आनन्दराम
१६७८(२)
तीरन्दाजी का रिसाला
३६३७
तीर्थङ्कर-भट्टारक-नामावली
४६६५
तुलसी कवित्त शतक by तुलसीदास गोस्वामी
१६३०
तुलसी हजारा by तुलसीदास गोस्वामी
३१४३,३१५१,३२०५
तेरह काठिया by बनारसीदास
१३६६(२६)
त्रियाचरित्र
४६२२
***त्रियाविनोद** by मुरली कवि
४४७१(३)
त्रिलोकदर्पण कथा [जै.]
३८३०
त्रिलोकसार [जै.]
३८२६
त्रिलोचन जी का पद
२४४०(६१)
त्रेपन क्रिया [जै] by किशन सिंह
३७७३(1834 V. S.,
दण्डक, देवीस्तुति
१७७८

धर्म-युधिष्ठिर-संवाद by जन दयाल
१२३७, ३६३३ (२),४५६५
धर्म-युधिष्ठिर-संवाद-तालिका
३३५३ (१)
धर्मरासो
१४३१ (२)
धर्मविजय-सुरपुरगमन-सप्तक
२११५ (१४)
धर्मसार भाषा चौपई by शिरोमणिदास
५२६३
धर्मोपदेशमाला (सटबार्थ)
३४७७ (२)
ध्यानपचीसी by रूपकपि, सांगानेर
२४३२ (२)
ध्यानबत्तीसी by बनारसीदास
१३६६ (१६)
ध्यानमञ्जरी by अग्रदास
२१५६ (३६), ३००१
ध्यानलीला by माधवदास
१०७८, २४०८ (११), ३०८६ (५),
३३०२ (६)
ध्यानलीला एवं नारायणलीला by माधवदास
४७६४ (७)
ध्रुवचरित्र by अग्रदास
११६४ (१), ३३१६ (३), ७७८१
(ध्रू-चरित्र)
ध्रुवचरित्र by जन गोपाल
६५७ (१), ६८२, ११६८, १३६५, १३७२,
१४८६ (२०), १८६३ (१), ३२६० (१),
३६५७ (६), ३६५६ (४), ३८५४ (१),
३६३२ (५) titled as ध्रू-ग्रन्थ

ध्रुवचरित्र by परमानन्ददास
३४७५ (१), ३५४६ (१)
ध्रुवचरित्र by मधुकरदास
१४०६ (७), ३५१६ (१०), ३५२४ (१४)
ध्रुवचरित्र by रामचन्द्र दुबे, सांगानेर
३१३६ (१४)
ध्रुवदासजी की लीला
७५५१ (७)
ध्रुवपद-संग्रह (१४३१ पद)
compiled during the reign of शाहजहां
३३३७
ध्रुपद महाराणां को
१७२१ (८)
ध्वनितरङ्ग
४७७८ (१)
नकल (भाण) फैयाज बरबोल हस्मत बीबी लपाटी गप्पी और होशियार की
७७२५ (ज. १०२)
नकशा बादशाह, मुसाहब, सैक्रेटरी फार स्टेट्स् ऑफ इण्डिया आदि
७७२३ (ज. १००)
नकशे (संख्या २०),
१–अढाई द्वीप का नकशा
२–तरह जनानां चौकां की
३–तरह सवाई जयपुर का कोट वगैरह
४–नकशा महल आमेर (मांयला)
५–तरह राजोरगढ की
६–नकशा सांप नसैनी का
७–तरह मानसागर के नीचे का चहकोकी
८–नकशा गढ़ी बड़ोदिया की
९–तरह डूंगरी मानसागर की
१०–तरह पातरखाना का चौक की

नीति ,शृङ्गार, वैराग्यमञ्जरी by व्रजनिधि
(स प्रतापसिंह)
३८७७,७६८८(ज. ६४-१)

नीतिसार नाटक by दुलीचन्द'चन्दकवि'
for S Ram Singh II
७७१२(ज. ८६-२)

नुस्खासंग्रह (आयु.]
३६३०

नृत्य (**नित्य**) **राघवमिलन** by रामसखेजी
३१४४

नृत्यविलास (**संगीतसारगत**) by हरिवल्लभ
३८६३

नृत्यविलास by हितहरिवंश -
१६८८(२३)

नृसिंहजयति by माधवदास
२१५६(२१),३६३२(४)

नृसिंहजी की रामरक्षा
१५२४(८)

नेत्रनामाका दूहा by वाजिद
१८५३(२३)

नेत्रवर्णन
३३८६(३)

नेत्रस्फुरणविचार
७८१३(५)

नेहचुटकला by यूसुफ कवि of रेवाड़ी
१७५३

नेहतरङ्ग by बुधसिंह हाड़ा
composed in 1784V.S,
१२७६,१४१८,१८००,३६३३

नेहनिधि by सुन्दरकुँअरि of रूपनगर
३८३७(१); composed in 1718 V.S.

नेहपचीसी by गणपति **भारती**
for S.Pratap Singh.
३७४८(1852V.S.)

नेहमञ्जरी by ध्रुवदास
१८३६(४)

नौशेरवाँ के दस ताज
१२३३,४८४०,७६८७(ज.६३-४)

पक्षिपरीक्षा (**पृच्छा**)
३६२३(६)

पखावज के बोल
३५३३

पञ्चदशी टीका (तृप्तिदीपिका) by **कृष्णराम**
चक्रवर्ती
१७२६

पञ्चदशी (तत्वविवेक)
३३८५

पञ्चदशीसार भाषा by कृष्णजीवन लच्छीराम
३३६२

पञ्चदशीसार by कृष्णराम चक्रवर्ती
१६६६, १७६४, २१६६, २३६६

***पञ्चदशीसार** by श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि
३६७० (१), ३७८५

पञ्चपक्षी
६०५ (३)

पञ्चपदविधान by बनारसीदास
१३६६ (२८)

पञ्चपरमेष्ठीरा गुण
३७१०

पञ्चम गति की बेलि by बनारसीदास
१३६६ (६४)

पञ्चमात्रा योगशास्त्र by गोरखनाथ
१८५३ (१०), १६३५ (१८)

पूजाविलास by रसिकदास p/o नरहरिदास
३३४६(१), ३७७७
पूजाष्ठक by बनारसीदास
१३९६(३४)
पूर्णमासी नाम कथा (विदग्धमाधवभाषा)
मू० by रूपगोस्वामी in Sanskrit
३६५७(१२), ३६५९(५), ३९०६(१)
पृच्छाचक्र एवं प्रश्नावली
३४२८(५)
पृच्छावली
४८७९
पृथ्वीदानप्रायश्चित्त भाषा
२४७२(१)
पृथ्वीराजकछवाहारा बेटांरी विगत
४३२८(८)
पृथ्वीराजरासो
४२८७
पृथ्वीराजरासो (अजमेरखण्ड)
१५५०
पृथ्वीराजरासो (कनवजखण्ड)
१४५५, (bears a seal dt. 1059 A H.),
१९३४(३), (1761 V.S.) ३७६६
पृथ्वीराजरासो (दुर्गाकेदारखण्ड)
२३८८(1694 V.S.)
पृथ्वीराजरासो (धीरोदयखण्ड)
२४२६ (18th c. V.S.)
पृथ्वीराजरासो (मुगलकथा)
१९३४(१)(1761 V.S.)
पृथ्वीराजरासो (शशिव्रताखण्ड)
१९७८, ३७१२ (17th c. V.S.)
पृथ्वीराजरासो (महोबाखण्ड)
३७९६ (18th c. V.S.)
पृथ्वीराजरासो (शाहाबुद्दीनयुद्ध)
१५४८(18th c. V.S.)
पृथ्वीराजरासो (समरसीखण्ड)
२४२५
पैमूंनामों by वाजिद
११९३(६)
पोथी काराबादीन सफाई [आयु.]
१३२३, १८३०
पोपांबाई की कथा
१८४२(१३)
प्यारीजू की रहसलीला
७४६
प्रकृतिवैभव निरभैजोग
१३५८ (२)
प्रतापपीयूष by जगदीशभट्ट
for S. Pratap Singh.
३४०५
प्रतापप्रकाश by कृष्णदत्त कवि
(a dialogue between the poet and the Peshwa about the glory of S.Pratap Singh of Jaipur.)
१७१८, २१४८
प्रतापप्रभाकर (विराटपर्व भाषा)
by शिवदास s/o भोलानाथ
under orders of S. Pratap Singh.
१६८३
*__प्रतापमनरञ्जन__ by रामशरण कवीश्वर
for S. Pratap Singh
३८३३
प्रतापविरुदावली by पद्माकर कवि
१३१६, १८७२; see विरुदावली also.
प्रतापविलास by सदाशिव s/o दीपचन्द
of Amber; ३३९७ (1854 V.S.)

प्रतापसिंहसुजसप्रकाश by शिवराम कवि
६५०२

प्रतिबिम्बसिद्धान्त भाषा
(Theory of reflection by Pedro)
२०१६

प्रतीतिपरीक्षा by नायकदास
२४२७(२), ३९१९(७)

प्रतीतिपरीक्षा by बालकृष्ण
७८३(१) (titled as प्रीतिपरीक्षा)
९५९ (२), १४०६ (२), १८०४ (२),
३१३१(२), ३५२४(६), ३५८४(२),
३८३५(३), ३९११ (१), ७७८६(१)

प्रबोधनाटक (प्रबोधचन्द्रोदय) by
म. जसवन्तसिंह राठौड़, जोधपुर
११४२(६), १२७८(५), १५००(५),
१५४३(४), २४३५(५), २४३९(६),
३३९६(४), ७८३१(६)

प्रबोधलीला by नन्ददास
१९५१(४)

प्रभुन की उत्सवविधि (पुष्टिमार्गीया)
३०८७

प्रभुवर्णन (**अष्टक**) by छविनाथ
९७९

प्रश्नचक्र (in various languages)
४९४८

प्रश्नसंग्रह
९०५(२)

प्रश्नावली
१९०७ (५)

प्रश्नोत्तरमाला [जै.] by बनारसीदास
१३९६ (३८)

प्रश्नोत्तरी भाषा
३८०९ (७) (1778 V. S)

प्रश्नोत्तरी [जै.] by सकलकीर्ति
४९९१

प्रह्लादचरित्र by अग्रदास
११९४ (२), १४०६ (६), १९३५ (४६),
३५२४ (१३), ३५१९ (९)

प्रह्लादचरित्र by जन गोपाल
९०४(८), १३३४(१), १३५८(४),
२४५२(४), ३६५७(१), ३६५९(१),
३६६६, (१), ४३२६

प्रह्लादचरित्र by रामचन्द्र दुवे, सांगानेर
३१३९ (१६)

प्रहेलिका (**कह मुकरी**)
१९०० (६)

प्रहेलिका by गणपति भारती
१२७६,१६८९

प्रहेलिका by व्रजनिधि
७७५

प्रहेलिकाप्रकाश (बुद्धिबलपरीक्षा) by जगदीशभट्ट
composed for S. Prithvi Singh in
1829 V S.
३६२७,३७५१

***प्रहेलिकाविनोद** by द्वारकानाथ भट्ट 'वाणी कवि'
composed in 1829 V.S. for
S. Prithvi Singh.
३७३६, ३८१७

प्रहेलिकाविलास (३०२ दोहे सार्थ)
३३३१(४)

प्रहेलिकाशत by श्री लालजी
१४७० (1820 V S), ३८७०

प्राणमात्रा
४४७९ (२)

प्राणसांकली by गोरखनाथ
१९३५(१२),३३२२(५१)

प्रातरसमञ्जरी by नागरीदास
३७६०(१)
प्रास्ताविक पद्यसंग्रह
३०२२(१)
प्रियाचरित्र by वीरभद्र
१८०४(३)
प्रियानामावली by ध्रुवदास
१८०४(५)
प्रीतिचौवनीलीला by हितहरिवंश
१५४१(५)(1763 V.S,),१६८८(३१)
प्रीतिचौवनी by ध्रुवदास
३६०८
प्रीतिपचीसी by व्रजनिधि
६२६,११४५, to ११५०,१४११,
१४२५(१),१४७६,३८३६
प्रीतिपत्रिका
३४८३(४)
प्रीतिलता by व्रजनिधि
१४४५,१७६७,२१८४,३३७५(१),
३४६७(१),३५६०(१),३७२२(१),
३६३५(१-४), ४६०५
प्रेमकहानी by वाजिद
११६३(७),२१८३
प्रेमतरङ्ग by देवदत्त
३४८५ १)
प्रेमतरङ्गिणी by मुरलीधर भट्ट बागरौदी
(गिरिधारीजी की पैड़ीवाला)
७८६
प्रेमपञ्चविंशतिका by भोलानाथ कवि
१६२८
प्रेमपचीसी by देवकवि
for S. Pratap Singh.
११६३(४),१४२५(२), ३७०५

***प्रेमपचीसी** by शिवराम कवि
१४२५(४), ३३५५
प्रेमपचीसी by शिवदास
१४६३
प्रेमपत्रिका by रसराशि रामनारायण
१३२२(२)
प्रेमपत्रीरा दूहा
६४८
प्रेमपदार्थचन्द्रिका by व्रजनिधि
१८३८,२४७४
प्रेमपदार्थ टीका by व्रजनिधि
२१६४(३)
प्रेमपन्थ by व्रजनिधि
११५६,१४१७
प्रेमपरीक्षा by नायकदास p/o बालकृष्ण
(same as प्रतीतिपरीक्षा)
२४२७(१), ३८३५(४)
प्रेमपरीक्षा by बालकृष्ण
१८०४(६), २२१४(२)
प्रेमपहेली by रसराशि रामनारायण
१३२२(४)
प्रेमप्रकाश by व्रजनिधि
१३६१,१४८०,१७६५,१७७०,२१८५,
३३७५(२), ३४६७(२), ३५६०(२),
३७२२(४),३८२५(२),३८५६(३),
४८४६,६१४०(३)
प्रेमबत्तीसी (गोपीउद्धवसंवाद) by दयालाल
३६२६,३६४१
प्रेममञ्जरी by नन्ददास
२२१४(१)
प्रेमरत्नाकर by भैया रतनपाल
१६४४,३६१३,३६२३(८),७६७३(ज.४६)

बुद्धिबलकथा (पद्य) by कृष्णजीवनलच्छीराम
३४५८ (२)
बुद्धिबल-अश्वभ्रामणोदाहरण (शतरंज)
१६५६
बुद्धिरासो by जल्ह कवि
१८४२(४)(1675 V.S.)
***बुद्धिविलास** by रामचन्द्र दुबे, सांगानेर
composed in 1738 V.S.
३२६६ (१), ३४५६(२)
बुद्धिसागर (हितोपदेशका अनुवाद) by जान कवि, फतहपुर (शेखावाटी)
१८५८(1831 V.S.)
बेजारनामा by प्राणनाथ श्रोत्रिय
for M. Ram Singh I.
३३६८ (३)
बैनबत्तीसी by हेमराज
१२४७ (३)
बैण(वेणु) विलास by नागरीदास
१६१५ (४),३०४८(३)
बैदज्ञान
७७५१ (८)
बोधा कवि का सवैया
१६७८(६)
ब्रह्मकवचरो ग्रन्थ
३६३५ (२)
ब्रह्मगोष्ठी by कबीरदास
२१५६(३६)
ब्रह्मजिज्ञासा भाषा (मू. by शङ्कराचार्य)
१८५३(१४),३३२२(११)(1717V.S.)
ब्रह्मज्ञानसागर by चरणदास
३१२१(२)
ब्रह्मप्रकाश [वेदान्त]
१४४०(३)
ब्रह्मलीला by मोहनदास
२४४०(१७)
ब्रह्मविद्यावेदान्तनिरूपण by किशोरदास
१६५५(१)
भक्तउद्धारवर्णनपचीसी by नवनिधिराम
१८०८
भक्तनामावली by हितहरिवंश
१६८८(२८),३०६०(८)
भक्तप्रिया (रामायण टीका,भक्तिप्रिया)
by जन किशोर(किशोरदास रामगढ़वासी)
१३३२,१३३६, ३६५४(1835V.S.)
भक्तमाल by नारायणदास; टी. by प्रियादास
६५७(२),१४८६(१०),१५४१(१),१५४६,
१६१८,१७०५,१७०६,१८७०,१६३६,२४०२,
३२७१,३४१४(१),३४५६(५),३४६१(१),
३६०६,३७३३(२),३८०४(१),७८०२,
(1799 V.S.)
भक्तमाल के पद
४६३३
भक्तमाला by जगाजी
२४४०(५३)
भक्तविरुदावली by किशोरदास
१२६३,१७६१(१),३०७२(२) (scribed at रीवाँ)
भक्तविरुदावली by जन दयाल
१३३४(४)
भक्तविरुदावली by मलूकदास
२१५६(१८)
भक्तविलास (भक्तिविलास) by टोडरमल कायस्थ
s/o तेगचन्द
३४५४(१)
भक्तसुमरणी by प्रियादास
१८६६

भजनकुण्डल by हितहरिवंश
१६०८ (१४)
भजनसङ्ग्रह
३०७२ (६); compiled at रीवाँ
भजनसङ्ग्रह
३११६ (१), ४८४४
भजनसङ्ग्रह by भगवान
३३२१ (१)
भजनशत by हितहरिवंश
१६८८ (१८)
भजनाष्टक by रूपरसिक, हरिव्यासशिष्य
३५३० (२)
भजनाष्टक by हितहरिवंश
१६८८ (१५)
भटियाणी उमादेरा कवित्त
१८४२ (११)
भरतचरित्र (जड़भरतचरित्र) by जन गोपाल
६०४ (६)
भरथरी की साखी
१६७४ (२)
भर्तृहरिशतकत्रय भाषा
(नीति-शृङ्गार-वैराग्य-मंजरी) by व्रजनिधि
१८६०, ३२०८
भल्लातकप्रयोग [आयु]
४७६३
भली-भली बातांरी पोथी
४६५६
भँवरकुतुहलरा दूहा
३५४५ (७)
भँवरगीत by जन मोहन
३२६० (२), ७७५५ (१)
भँवरगीत-सनेहलीला by मोहनदास
२१४५
भवसिन्धुचतुर्दशी by बनारसीदास
१३६६ (२३)
भवानीस्तुति, कवित्तादिसङ्ग्रह
१६१४
भवानीस्तुति by हरिसिंह
२२०४ (१)
भागवत भाषा
३८४२; The ms. belonged to माजी खींचणजी w/o S. Jai Singh, and mother of S. Ishwari Singh.
भागवत भाषा
१११०
***भागवतपुराण भाषा (सम्पूर्ण)** by व्रजदासी
३८०२ (1850 V. S.)
भागवत भाषा (I & II) by हरिवल्लभ
१५३४
भागवत भाषा (VI) by हरिवल्लभ
१५३४
भागवतदशमस्कन्धउपाख्यान by जगन्नाथ कवि
३८०४ (२), (1824 V.S.)
भागवत दशमस्कन्ध भाषा
११८०, १२४३ (१), ४६०१
भागवत दशमस्कन्ध भाषा
(महाराजाराजसिंहसम्भाषित)
१३३५
भागवत दशमस्कन्ध भाषा by कृष्णदास
३३०७ (1852 V.S.)
***भागवत दशमस्कन्ध टीका** by गिरिधर भट्ट
(सुधाख्या भाषा टीका)
with one painting of S. Jai Singh
६४५४ (पू.), ६४५५ (उ.)

भागवत दशमस्कन्ध भाषा by नन्ददास
१८५६, ३३०६, ३३१०, ३५८८ (४)
३७८१, ४६८८ (१), ४७९९

भागवत दशमस्कन्ध भाषा by हरिमुख
२२१५

भागवत दशमस्कन्ध भाषा by भोपति कवि
२९९१

भागवत दशमस्कन्ध भाषा (पञ्चमाध्याय मात्र)
पद्यानुवाद
२४३०

भागवतएकादशस्कन्धभाषाby चतुरदासp/oसन्तदास
९८४(१),१४८९(१४),१४९८,१६१६(२),
१९१६,३२२४(२),३२६४(१),३३६१,
३५९६,३७९०,३८०१

भागवत एकादशस्कन्ध भाषा (गद्य)
३८४२

भागवत एकादशस्कन्ध भाषा
by भगवानदास निरञ्जनी p/o लालदास
३८४५(१),७७७७(१)

भागवतपदप्रसङ्ग by अग्रदास
१६१६(३)

भागवतपारायणविधि by नागरीदास
३९३०(२)

भागवतमहिमा
५८०७

भागवतमाहात्म्य भाषा
३२२४(१)

भागवतसारपचीसी by चन्दलाल
under orders of S. Pratap Singh.
२३९६,२४१७

भागवतसार भाषा by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि
३५७६

भारत भाषा by द्वारकानाथ भट्ट
१३९३

भावनापचीसी by चन्दलाल
for S. Pratap Singh.
३५९२(३)

भावपञ्चाशिका by वृन्द कवि
१७८७

भावती (**भांवती, भामती**) **ग्रन्थ** भाषा
१९३५(४८)

भावमाधुरी by नागरीदास
३०२२(५)

भावार्थदीपिका
१०९३
(belongs to Mirza Raja Jai Singh's period.)

भाषा-भूषण by म. जसवन्तसिंह राठौड़, जोधपुर
१८९७,१९६७(४),३०७९,३०८३(१),
३४५१(१),३४९६(१),३५८७(१)

*__मेघप्रकाश नाटक__ by दुलीचन्द 'चन्द कवि'
(a Hindi translation of मुद्राराक्षस under orders of S. Ram Singh II; composed in 1904 V.S.)
४९१५,७७०२ (ज-७९),७७१७ (ज-६४)

भोगलपुराण by महादेव
७३०

भोरलीला (विहारचन्द्रिकागत)
९७२,१७३४,३७३९(२)

*__भ्रमभञ्जनी__ by किशोरदास दीवान
३८०९(८), (1778 V.S.)

भ्रमरगीत भाषा
३८९८(१)

भ्रमरगीत by किशोरी अली
७६३

भ्रमरगीत by जन मुकुन्द
३६५६ (१)
भ्रमरगीत by नन्ददास
३८३५(५),७८२१
भ्रमरगीत by विहृदकवि
३८३५(६)
भ्रमरगीत by परमानन्द
१९५१(२)
भ्रमरगीत by मोहनदास
११४३
भ्रमरगीत by विष्णुदास
१८७३(४)
भ्रमरगीतपचीसी by अमृतराम, राय पल्लीवाल
११६३(२),१४२५(७)
भ्रमरगीत का सवैया
१६७८(३)
भ्रान्तिभञ्जनी by दूनाराइ at the request of Hari Singh Khangarot, a minister of महाराजा विष्णुसिंह at Mathura.
१९२५
मंगसिरमाहात्म्य
३६८६(३)
मङ्गल चौरी by नागरीदास
१६६७(३),३०४८(४)
मङ्गलपद by रसिकदास p/o नरहरिदास
३३४६(२)
मच्छेन्द्रगोरख संवाद (गोष्ठी)
४३३०(२५)
मजलिसमण्डन by नागरीदास
२४३७(९)
मणिहारीलीला by प्राण प्रेमी
३१२७(१)
मत चौरासी अष्टादशप्रसंग by प्रेमदास
३१२०
मथुरा की लीला आदि
७४०
मदनपालनिघण्टु भाषा (मदनविनोद)
१८४८(३)
मदनविनोद[का.] by मदन कवि
१३६०
मदनशतक
१४९२(३)
मधु मालती कथा by चतुर्भुज कायस्थ
९६७,१४९७,(with 93 paintings)
७७१०(ज. ८७)with 60 paintings
dt 1850V.S.)
मधुमालती चौपई by वसन्तराज
३६७३
copied by सीहमल भण्डारी
when Bads'āh Aurangzeb was in camp
at Poona, भा०बु६ मंगलवार
मन का प्यारा गीत by बनारसीदास
१३९६(२७)
मन को वर्णन
२१८०(२)
मन-ज्ञान-संग्राम
४७९२(२)
मनधुनि (७८ पद्य)
अपरनाम-उदयपुर बरणावि
१९२०(२)
मनवाञ्छित जन्त्री
५४७४
मनशिक्षा by ध्रुवदास
३८३७(२)

महाभारत (कर्णपर्व) भाषा by शिवराम कवीश्वर
for S. Pratap Singh.
३८२०

महाभारत(शल्य पर्व) भाषा by जगदीश भट्ट देवर्षि
३६६५ (1847 V.S.), ३७६५(६)
composed in 1847 V.S. for
S.Pratap Singh.

महाभारत (सभापर्व) by शङ्कर कवि S/o
हरनारायण, रायरामजी दास पौत्र,
a resident of नायला ग्राम honoured by
जयशाह (जयसिंह I);
composed under orders of
S. Pratap Singh.
२१४४

महाभारत (आश्रमवासिकपर्व) भाषा
by चैन राम कवि
for S. Pratap Singh.
३४३४

महाभारत (आश्रमवासिक पर्व) भाषा
by राम कवि, गणपतिभारती शिष्य
३७६५ (८) for S. Pratap Singh.

महाभारत (गदा पर्व) भाषा by शङ्कर कवि
for S. Pratap Singh.
३६४० (1852 V.S.), ३७६५ (७)

महाभारत (मौसल पर्व) भाषा by शङ्कर कवि
for S. Pratap Singh.
२३८६,३७६५(६)

महाभारत(स्वर्गारोहण पर्व) भाषा by विष्णु दास
३६३६ (1729 V.S.)

महाभारत (स्वर्गारोहण पर्व) भाषा by गोपाल कवि
for S. Pratap Singh
८६१, ४६३५

महामाया का छन्द
४३२८(१०)

महाराजा प्रताप जयति रास
११४१

महाराणा राजसिंह की वंशावली
४६४५

महाराणी जादूणजी (पत्नी स० माधोसिंह द्वितीय)
के वैकुण्ठवास का विवरण
ता० ७ नवम्बर १६०६, काती बु०१०स०१६६६
७७१४ (ज-६१)

महारास
३६७४

महावाक्यविवेक भाषा by कृष्णराम चक्रवर्ती
१६६५

महेन्द्ररा दूहा
१६२६(६)

महोत्सव-पदसंग्रह (पुष्टि मार्गीय)
१२०१

माघ माहात्म्य (पद्मपुराण)
३६८५, ७७५०(१)

मांझ(इश्कफन्द पचीसी) by रसराशि रामनारायण
१३२२ (६)

मांझ(राम की) by वल्लभ रसिक
२८३१(१), ३६६७ (४) (1840 V.S.)

मांझ मालिक मुकाम by रसराशि नारायण
१६६३

माताजीरो छन्द
७५०

मातृकानिघण्टु भाषा by जनार्दन भट्ट गोस्वामी
under orders of M. Visnu Singh.
६७६८

रसरत्नावली by हितहरिवंश
१६८८ (१७)
रसरत्नावली by मण्डन कवि
३३८८ (१)
रसरत्नावली सङ्ग्रह
१४४६
रसरसाल सङ्ग्रह
३६०६ (३)
रसरहस्य by कुलपति मिश्र
composed in 1727 V.S.; ३८६४ (1794 V.S.) scribed by अजबराम कापड़ी in the पुस्तक खाना of S. Jai Singh. Other copies—
१८६६, १६१५ (१), १६५५,
रसरहस्यसार (रसामृती टीका) by पूरण कापडी
a commentary on रस रहस्य of कुलपति मिश्र under orders of S. Jai Singh.
१७३८
रसराज by राम सुकवि, रामगढ़ (अलवर)
३०५५ (२)
रसराज by मतिराम
१६१५ (२), १६७५, २४५४ (२), ३१२२
३६४५ (२)
रसवल्ली वनकेलि by राघव कवि
३२६१ (४)
***रसविलास** by शिवदास राय
३७१० (२)
रसविलास (नायिका भेद) by देवमणि मिश्र
composed in 1783 V S
७६७२ (ज- ४८-१)
रसविलासकाव्य by देव प्रकाश 'देव कवि'
for the pleasure of भोगीलाल s/o जोगीदास chief of Sultanpur.
२४५४ (१),७७०४ (ज-८१) (1783 V.S.)
रसविहार by हितहरिवंश
१६८८ (२२)
रसशिरोमणि by राम सिंह, नरवर नृपति
composed in 1830.
८६८, १६५२, १६६० (१), ३६११, ३७४२,
रसशृङ्गार कवित्त सङ्ग्रह
३३६४, ३५१७
रसशृङ्गार by गणपतिभारती
for S. Pratap Singh in 1841 V.S.
३७१८
रससरसकवित्तसङ्ग्रह
२४१६
रससागर (कमलाङ्क काव्य प्रकाश) by आनन्द कवि
१७३६ (२)
रससागर (रसरत्नाकर) by निम्बु कवि
३३२७
रससार by रसिकदास
२४३७ (८)
रससारांश by भोप कवि, प्रतापगढ़, अलवर
३०५५ (१)
रससुधासागर (सार) by रंग खान, श्री लालजी
३२६७
रसहारावली by हितहरिवंश
१६८८ (५)
रसानन्द by हितहरिवंश
१६८८ (२७)
रसायन की पोथी by दयाराम
२४५७, ३३१४
रसायनविधि [आयु.]
२१११, ३४६८
रसिकपचीसी by रसराशि रामनारायण
for S. Pratap Singh.
१४२५ (८) ३८६३

रागरासमण्डल
२४०५
रागवंशस्वरूपवर्णन
३०१२
रागसङ्केत by रसराशि रामनारायण
१४७१,१४७३,१४७५,३४३५(२)
रागसमूह by गोपालसिंह राजा (करौली)
३७१५(२)(1816 V.S)
रागसागरसङ्ग्रह
३१२९
रागां की पोथी
३७५८
रागाध्यायभाषा
३६८२(३)
राघवप्रतापचन्द्रिका a ct. on
अनर्घराघव in भाषा by श्रीलालभट्ट
१६(२)
राजतिलकवर्णन by प्राणनाथ श्रोत्रिय
२१४७(२),२४४२
राजनीति (गद्य) by व्रजनिधि
११०७,१३७०,१४६६,७७८४,७८१७
(1844 V.S.)
राजयोग भाषा
३४५६(६)
राजशकुनावली
४६२१
राजसभारञ्जन (३३८ पद्य) by रसिक नायक
composed in 1759 V.S. at सङ्ग्रामपुर (साँगानेर) during the reign of M. Jai Singh of Amber.
३५४३ (1837 V.S.)

राजा नल की कथा
१५३०
राजा सधीरबोध by कबीर
१४६० (५)
राधाकृष्ण प्रेमपरीक्षा
५८१२
राधाकृष्ण लीला
२११६,३२६२
राधाकृष्ण (युगलकिशोर) वर्णन
१७१३
राधाकृष्ण विनोद by प्रेमदास
३१४६ (१) - (1902 V.S. at Rivan)
राधाकृष्णविलास by रूपरसिक
३३०४ (३)
राधा गोविन्द लीलामृत सरिता (गीत गोविन्द का पद्यानुवाद) by गणपति भारती
composed in 1850 V.S.
७९६ (1850 V.S.), ७९९ (1859 V.S.)
राधागोविन्द सङ्गीतसार (तालाध्याय) by
*कवी's of S. Pratap Singh
१८२५
राधाजी की सगाई by देबीदास
३००९ (२), ४८४१
राधाजी की रहसि by नायकदास
३९१९ (८)
राधा नखशिख वर्णन by केशवदास
३६६८ (७)
राधापरीक्षा by नन्ददास
३३६५(२)
राधावर्णन by चतुर अली (चतुर शिरोमणि)
३८९० (२)

*१-नन्द किशोर तिवाड़ी २-श्रीकृष्ण तैलग ३-चुन्नीलाल भट्ट ४-रामराय मिश्र

राधाविवाहवर्णन
३६१४

राधाशृङ्गार नखशिख वर्णन by मुन्दर कवि
२२०३ (२)

राधिका नामावली by किशोरी अली
६०२ (४)

राम कलेवा रहस्य by रामनाथ प्रधान रीवाँ
३१४६ (२), ३२०५ ३२०६

राम कलेवा सङ्ग्रह by रामनाथ प्रधान, रीव
३२२१

रामकृष्ण नामावली
१२८६

रामगीता भाषा by तुलसीदास
३८०६ (२)

रामगीतावली by तुलसीदास
६२५ (१), १४०८ (३)

रामगोपालजी का अष्टयाम पद
१६४६ (१)

रामगोपालजी की रासविधि
१६४६ (२)

रामचन्द्रजी का झूलणा by वेणीदास
१४१२

रामचन्द्रजी की बधाई
२१५६ (४५)

रामचन्द्र जी की रसोई by भूधर कवि
६४१

रामचन्द्रिका by केशवदास
१३८६, ३०७१, ३२७४, ३३६०, ३८४३,
७७०६ (ज- ८६(२)

रामचन्द्रिका by केशवदास
Received from Maji Khinchanji
w/o S. Jai Singh.
३८१० (1785 V.S.)

रामचन्द्रोदय (रामायण भाषा) by श्री कृष्ण भट्ट
कविकलानिधि
१६१७(बाल एवं लंका काण्ड),१७४१(उत्तर),
१७४२(लंका),१८५५(बाल.),१९०६,
३५२०(उत्तर.)३६३६(बाल.),३७४६(लंका.)
and ३८१६-(युद्ध named सङ्ग्राम कलानिधि)
comp.in 1794 V.S.

रामचरणजी का ग्रन्थ
३१९४

रामचरितमानस by तुलसीदास
६३६,११७५(वन)११५६(कि.),११७७ (सु.)
१३२६ (उ.),१४८६(१८),१६१०(बा.अयो.)
२१७८(बा.),३१६१ to ३१७६,३१८३(लंका.)
३१८४ (उत्तर.), ३१८६, ३१६१ (विविध-
काण्ड)३२०६(उ)३३०३,३३३६ (बा.अ.कि.)'
३३६०, ३५०१ (उ) ३५८०, ३५६४,
३६१०(स्फुट)३६८०(अ.सु.उ.)(1764 V.S.),
३७६२,४६१८ (अ सु),७६६७(ज ७४)

रामचरित्र (अवतारचरित्रगत) [ख.] by
नरहरिदास बारहठ
३७२०

रामचरित्ररत्नावली by गोविन्दानन्द p/o बालानन्द
Balanandji was a great Mahant of
Ramānand sampradāya in Jaipur.

रामचरित्र भाषा by पूरण कापड़ी
under orders of S. Jai Singh
in 1797V.S.८६४(बा),१८६४(अ.व.कि.सु.)
१८१६ (upto कि), ३५१४ (अ.), ३८१८
(ल.उ.)

रामचरित्र by सुन्दरदास
२१५६(१६)–(1876 V.S.)

रामचरित्र (हिण्डोरा)
१००५
रामजन्मबधाईसङ्ग्रह by विहारीदास, गोवर्धन-गिरिनिकट निवासी
१५४४
***रामजयति** by (तुलसीदास)
७८१५(३),७८२५
रामजयति पूजा
१९१५(१२),२१५६(१३)
रामतत्त्वप्रकाश भाषा (स. जयसिंह कारित) (original copy)
३५७७
रामनाम का गुटका
१६७५
रामरक्षा स्तोत्र भाषा
१२१७(२),२१५६(४२),२४६६(५), ३३०२(२२) (1796 V.S.) ३३०२(२६) (1796 V.S.) ३६८६(६),७७६४(१)
रामरक्षारो ग्ररथ
३६३५(४)
रामरसायन by पद्माकर कवि (under order of S. Jagat Singh.)
३१५६
रामरासो by माधवदास दधवाडिया
६२६,१९३७(२),३२४४,३४६०,३६२०, ४३३०(१०) (1741 V.S)
रामलीला पद सङ्ग्रह
१३५६
रामवनवास कथा (गद्य) by रघुदास
२१५७
रामविनोद [आयु] by रामचन्द्र p/o पद्मरंग
१३६७,२०६०,२०६३,२२६० (सारोद्धार)
रामविनोद रागमाला
for M. Ram Singh I at Jamrud
१९८१(२)
रामविलास काव्य by प्राणनाथ श्रोत्रिय
६६२(४),१८०६(१),२०१५,२४०४
राम सुजस सागर by सुन्दरलाल कवि for the pleasure of S. Ram Singh II.
४६४१
रामाज्ञा प्रश्न by तुलसीदास गोस्वामी
१४८३,१८२६,१८४०,२२००,३३५८,३४३८, ३६३२,३६५६(४),३७२४
रामायण भाषा (अपरनाम अमितकुतूहल) by आत्माराम s/o धुरन्धर
१७५७(सु),२१७६(अरण्य),२९८८(लंका.) ३३९१(लंका.),३३९२(उत्तर)
रामायण (वन.) by रघुदास composed in 1907 V S. on the basis of अध्यात्मरामायण
३६५८
रामायण (कि.) by रसराशि किशोरमणि composed under orders of S Jai Singh; the poet expidited its completion in 1800 V.S, the year of the Maharaja's death.
३५५६
रामायण by विश्वनाथसिंह, रीवाँ
३१५८
रामायणसार भाषा (पद्य) by श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि
३५७५
रामायण सूचनिका by अलिरसिक गोविन्द **कविराज**
७७५१(३)

रूपमञ्जरी by नन्ददास
९६२ (१), १३९५ (४),१८३७(३),१८४७ (५), २४०६, २४०८ (६), २४३७ (६), ३०१६ (१) (६), ३३३८ (२), ३५२९ (३), ३७३१ (२), ३८६०

रूपसौभाग्यसागर (राधाकृष्णलीला पद सङ्ग्रह)
२४३७ (५)

रेखतासङ्ग्रह by व्रजनिधि
९४९, १२८२, १४५७,१८८०, २३९१, २४३६, ३०८१, ३१९३ (४),३२८१, ३३५७, ३३७१ (२), ३३७७, ३५९० (८), ३८७३, ३८८०

रेखता by नागरीदास
१७७३

रेखतापदादिसङ्ग्रह by व्रजनिधि
३८९५

रेखता (स्फुट)
१५४१(७),३६३१(१०), ४४७४,६४९६(८)

रेखता(२१२) **कवित्त** (४८०) **सङ्ग्रह**
३४३५ (१)

रेखता ठाकुर का
३४०४ (३) (1711 V.S)

रेखतापदादिसङ्ग्रह (स्फुट)
३३१३

रैणसार (अप) by कुन्दकुन्दाचार्य
४९८७

रैदास जी को ग्रन्थ
२४४० (१५)

रैदास जी के साखी व शब्द,
१८५३ (४) (1738 V.S)

रैदास-नामदेव-गोरख-कबीर गोष्ठी
१८५३ (३४)

रैनरूपारस by नागरी दास
१६६७ (४), ४५५७, ४९३४

रोमावली ग्रन्थ
१९३५ (२०), ३३२२(४८) of 1726VS.

लक्ष्मण जी का विवाह by विश्वनाथसिंह रीवाँ
३१६७

लक्ष्मीगीता
३२८२ (२)

लगनकेवली [ज्यो.]
३३०२ (१५) (1796 V.S.)

लगनपचीसी [का.] by जगदीश भट्ट for S. Pratap Singh.
११६३ (३), १४२५ (५)

लगनफल
३३०२ (१६) (1796 V.S.)

लघुराम (**रघुराम**) को कृत
३१२१(१)

ललितललाम by मतिराम
३३९३ (१)

लवकुशकथा by बनूदास (विष्णु दास)
४९०८ (२)

लालजी राजा गंगासिंह जी के स्वर्गवास का हाल
ता २८ सितम्बर, १९१४
७७१५ (ज–९२)

लीलावतीपाटी परिक्रम
५०७४

लीलावती भाषा by लाल चन्द
३६२६ (२), ५०७५

लीलाहाव कवित्त by प्राणनाथ श्रोत्रिय
२१४७ (१५)

***लेखकमुक्तामणि** by हरिदास,वत्सात्मजगौड **कायस्थ**
३७६८

लैला मजनूँ नाटिका,
७७१३(ज. ९०)

वल्लभाचार्य प्राकट्य
५८०८
वल्लभाचार्यवंशावली (पद्यबद्ध) by केशव किशोर
१८५१ (१)
वल्लभाचार्यवार्तासूची (१३१ वार्ता)
१०२४
वशीकरणमन्त्र
५५५०
वसन्त की खबरि by प्राणनाथ श्रोत्रिय
समस्या पूर्ति
for M. Ram Singh
३३६८ (४)
वसन्तके कवित्त
१७८२
वसन्तछन्दवारिधि
३७५०
'वारिधि' is a kind of सवैया (meter)
वसन्तपद छन्द
४८४७
वसन्तमोद
३२६६
वसन्तराजशाकुनभाषा
१५०३, १६६६, ५०१८, ५१६१
वसिष्ठ रामायणवचनिका (योग वासिष्ठ भाषा)
१८१२
वस्तुकोश (based on कविप्रिया of केशव)
१६४०
वाजिदजी के अरिल्ल
२२०१ (२), ३३०२ (१६) (1796 V.S.)
वाजिद मियां की कुण्डलियां व अरिल्ल
१६७३ (११, १२)
वाजिद जी की वाणी
१२८६ (२), १४८६ (११)
वाजिदजी की साखी व अरिल्ल
१८५१ (८), १८५३ (२६
वाजिद कृति सङ्ग्रह एवं अनुक्रमणिका
३५५४ (१,२)
वाजिदकृति सङ्ग्रह
३६७६ (४) (1739 V.S.)
वाजिद कृति सङ्ग्रह
३७८४ (१ से २८ तक)
१–गुण क्रियानामौ
२-गुण पातिसाह नामौ
३-गुण खातिन नामौ
४–गुण वैरागिन नामौ
५–गुण बाईस विरोध
६–गुण गज चाल
७–गुण मूरिख नामौ
८–गुण मायाक्रित
९–गुण सेख संवाद
१०–गुण सूफी नामौ
११–गुण जोगियानामो
१२–गुण गोपाल क्रित
१३–गुण विनती नामौ
१४–गुण जगत्र जोग
१५–गुण सांई सवाद
१६–गुण हित उपदेस
१७–गुण निर्मल जोग
१८–गुण सुख सागर
१९–गुण आतम परचौ
२०–गुण ज्ञान सवेरा
२१–गुण दासक्रित
२२–गुण सुमिरण सार
२३–गुण दरवेस नामो
२४–गुण सांईनामों
२५–गुण राजक्रित
२६–गुण चेतावनी
२७–गुण मिहरी मुनसकी
२८–गुण निसानी

बात (बारता) अचलदास खींचरी
१२०० (१), १७५५ (१),
३४८३ (२), ३६८६ (१)

बात अचलदास खींची व लाला मेवाड़ीगे
१५६६ (३), ७७४८ (१)

बात आसा डाभी भारमलोतरी
७७६४

बात कुँअर शाहजादारी
६०६ (१/१०)

बात (बरता) कुतुबशत
१३५६, १४६२ (२), १३१७ (४),
१८४२ (१) (1675 V.S), १८८८
१६६८ (१), ३०११ (१), ३६३८ (१),

बात कुतुबशत कथा by देवल
३४४३, ३६३८ (५)

बात कुतुबदीन साहजादा की by जकरलाल
for S. Pratap Singh
१२५०
अन्य १६४३ (३), २४५२ (१),
३०१० (२)

बात खींवरा आभल कुँअररी
३११७ (६)

बात गणगौर गींदोलीरी
११७३, ३०५० (२), ७७४८ (५)

बात चंद कुँवररी by कबीर
३११७ (२)

बात चद कँवरकी (पद्यबद्ध) by कविराय
for S. Pratap Singh
३६३१ (१)

बात चंदकँवर रीचौपई by छीहल कवि
२५३६ (१) (1787 V.S)

बात (बारता) चंदकँवर री by हम रनि
७६८७ (ज–६३/१)

बात चारवार्ता
१५६६

बात (वारता) जगदेव पँवार री
(with 65 paintings)
७८०८ (1869 V.S.)

बात जलालपातसाहरी
३७१४ (५), ७७६३

बात जलाल गाहाणींरी
१३०६

बात जलाल बूबनां री
१२०६, १४६२ (६), ७७४८ (४)
७७५७ (४)

बात ढोला मारवणीरी
१२८४, ३११६ (३), ३४८३ (१)
३६४७ (चित्र १३) (1821 V.S.)

बात दाढाला नाम शूकर की
४६८५

बात दानपातसाह की
४६८८ (४)

बात दीवालीरी
६०६ (१/७)

बात पन्नां वीरमदेरी
१३६१, १५०१, ३०५१, ३२८८, ७६८७
(ज, ६३/५) (७६८८ ज ६५/३)

बात पन्नां वीरमदेरी by शेरसिंह
३०२२ (३), ७७५६ (1864 V.S)

बात पन्ना साहजादा अर सुरसीरो
७७७०

बात पातसाहजादा अर सुरसारी
४५२०

बात पातस्याह की गुलाबदे पन्नांलाल की by शेरसिंह
३०२२ (४)

विरह मञ्जरी by नन्ददास
१४०६ (१०), १८३७ (५), १८७३ (५), १६७३ (६), २४०८ (५) २४२१ (२), ३०१६ (५), ३२६० ३३१६ (१) ३५१६ (६), ३५२४ (१०) ३५८४ (६), ३६०२ (२), ३८५८, ३६१० (२), ३६३६ (२), ३६४० (१)

विरह मञ्जरी एवं अन्य पद by नन्ददास
१२०३

विरह विलास by वाजिद
२२१४ (६)

विरहशतक (शृङ्गारशिरोमणि) by शिरोमणिराय श्रोत्रिय
२२११
The author was a court poet of Maharaja Man Singh I

विरहसलिता by व्रजनिधि
७७४, १२३२, ३३७५ (४), ३४६७ (४), ३५४४, ३५६० (४), ३८६८, ३६०१, ७७१८ (ज. ६५-३)

विरहसलितादि कवित्त संग्रह
७६७२ (ज-४८-२)

विरह सागर by गोकुलचन्द कवीश्वर under orders of S. Pratap Singh.
२१६६

विरह सुमिरणहित उपाख्यान (अरिल्ल) by वाजिद
२४२२ (६)

विराट पुराण by कुम्भारी पाव योगी
३२२५

विरुदावली (**प्रताप विरुदावली**) by पद्माकर (स० प्रतापसिंह प्रशस्ति पद्मावली)
१३१६

विलास मञ्जरी by शृङ्गार सखी
२४६४ (१)

विलासमाधुरी by चतुरअली (चतुर शिरोमणि, p/o वृंदावन भट्टाचार्य)
२१८८(१),३८६०(१)

विवाह पद्धति भाषा
६६०(२)

विवाह विलास (वृंदावन विवाह) by कृष्णदासी, ३६६७(६) (1840 V.S.)

विवाह विलास (ब्याह विहार) by व्रजदासी (composed in 1827 V.S.)
३७६५

विवाह पटल चौरासी दोष by बालू पारीक of डीडपुर
५६०२(३),(1631 V.S.)

विविधरागरागिनी पद सङ्ग्रह (रागानुसार सङ्कलित, पृथक् जिल्दो मे) by व्रजनिधि
३०२३ to ३०४७

विविध सङ्ग्रह (**स्फुट**)
१४०१

विविध सङ्ग्रह by हृदयराम under orders of M. Vishnu Singh.
२३८१ (४)

विवेक चिन्तावणी
७८३०(७)

विवेक सागर by कबीर
१४६०(३),३१६३(३)

विवेक सागर (ज्ञान कहानी) by कृष्णजीवन लच्छीराम p/o लोकनाथ
३४२३(२)

वृन्दावन शतक by नागरीदास
३५१०(१),३५१६(७)३५२४(११)

वृन्दावनशत by वृन्दावनदास
composed in 1686 V.S.
३३८०

वृन्दावन सतसई by जवानसिंह s/o सुखराम
१३६०

वेणुविलास by नागरीदास
७२६ (1849 V.S.), १६६७ (१), २१४६ (५) ३११७ (४), ३३४०, ३६०६ (२), ४५५०, ७६८७ (ज-६३-३)
see बेण (वेणु) विलास also

वेताल पचीसी
७७६१

वेताल पचीसी भाषा (Printed at दिवाकर प्रेस, बनारस in 1913 A.D)
३११६ (४)

वेदविचार भाषा by सुन्दरदास
२००८ (३)

वेदस्तुति भाषा
१७०४ (२)

वेदान्त का दोहा
२४४० (२४)

वेदान्तनिर्णय पञ्चाशिका by बनारसीदास
१२६६ (११)

वेदान्तमहावाक्य भाषा by मनोहरदास निरञ्जनी,
३८०६ (६) (1778 V.S.)

वेदान्तसूत्रार्थ भाषा
४६६८

वेदफजीहति by प्राणनाथ श्रोत्रिय
१६४५ (२)

वैद्यक की पोथी
२४६३

वैद्यक ग्रन्थ by शिवनारायण मिश्र for S. Pratap Singh.
३५६८ (1859 V.S.)

वैद्यकग्रन्थ by अनन्तराय
३८८४ (1856 V,S.)

वैद्यकज्ञान भाषा
३०१५ (२)

वैद्यकलीला by हितहरिवंश
१६८८ (६)

वैद्यकसंग्रह भाषा
३१८१

वैद्यकसार भाषा
३५८२

वैद्यकसार विनोद by मानमुनि
१२८७

वैद्यजीवन भाषा
११८२

वैद्यमनोत्सव भाषा by नयनसुख
१००६ (१), १२७४, २११५ (२६), २२६१, २३८१ (१), ३२४५, ३३७४ (१), ४७७७

वैद्यरत्नावलीसारसङ्ग्रह
११८३

वैद्यविनोद भाषा
६५५

वैद्यसञ्जीविनी by सैयद आलम s/o चांद
३४६५

वैद्यहीरामणि भाषा by राम अधार
३१६१ (1923 V.S.)

वैराग्यवटी by नागरीदास
७५३ (२)

वैराग्यशतक भाषा
३३६८

व्रजवैकुण्ठतुला by नागरीदास
३९३० (४)
व्रजशृङ्गार by व्रजनिधि
६६८ (1851 V.S.), १७१२, २१९२, ३३७६, ३३८९
व्रजशृङ्गार by ध्रुवदास
१८०४ (७) 1823 V.S.
व्रजसार by नागरीदास
७५९ (१), २१९८, २४५८, ५१५९ (१)
शकुनदीपिका चौपई
११६५
शकुन दोहा चौपई
It mentions the omens considered by Rao Maldeo of Mandore when he marched to occupy Bikaner and Jalore in 1598 V.S. In the end there is a composition.'रावल अखैराज का ओलमा'
२४२३ (५)
शकुनपृच्छा
२३९९, ३६२३ (१)
शकुन विचार
१००३, ७८१३ (२), (६)
शकुनावली
७५२, ७७० (२), १८३६ (१३), २३८१ (३) (स्वरोदय) (1745 V.S.), २३८४, (1856 V.S.) ३३५९, ३४९२, ३७४३
शकुनावली (तुर्की)
२३७४
शकुनावली पाशाकेवली
३८४७, ४५६१, ७७९६ (६)
शंकरस्तुति भाषा
२२०४ (४)
शतप्रश्नोत्तरी [वेदान्त] by धुरन्धर कवि
३८०९ (५)-(1778 V.S.)
शनिश्चरजी की कथा
१११९, १४३५, १४३६, १५६५, १७०८, ३०९० (९), ३९४३, ७८२० (१)
शनिश्चरजी की कथा by रामानन्द
३२००, ४९२९
शनिश्चरजी की कथा (राजस्थानी)
३२८३
शबरीमङ्गल by तुलसीदास
१२७०, १७४६, ३०९२ (२), ३७०२
शब्दी अजयपाल की
१९३५ (४१), ३३२२ (२८) (1717V.S.)
शब्दी कणेरी पावकी
१९३५ (२८), २४४० (४०) ३३२२ (२४)
शब्दी कबीर की
३४७५ (२)
शब्दी कुम्भारी पावकी, १९३५ (२९), २४४० (४८) ३३२२ (२७) (1717 V.S.)
शब्दी गरीबनाथ सिद्धकी
१९३५ (३५), २४४० (४४), ३३२२ (३५) (1717 V.S.)
शब्दी गोपीचन्द की
९०४ (१६), १८५३ (२०), १९३५ (२५), २४४०(२२), ३११५(१), ३३२२(२२) (1717V.S.)
शब्दी गोरखनाथ की
१८५३ (१६), ३३२२ (१६) (1717V.S.)
शब्दी घोड़ाचोली सिद्ध की,
१९३५ (३४) २४४० (४६), ३३२२(३२) (1717 V.S.)
शब्दी चरपट नाथ की,
१८५३ (१८), १९३५ (२३), ३३२२(२०) (1717 V.S.)

शालिहोत्र by भगवन्तपुरी,
९६० (१) (1786 V.S.)
शालिहोत्र भाषा
३२९१ (१), ३८१३
शालीहोत्र की पोथी
३७०८
शिकार के कवित्त by विश्वनाथसिंहदेव रीवाँ
३०५३ (२)
शिक्षावर्शन
१९३५ (१७)
शिखनख वर्णन
१९०० (४)
शिवपचीसी by बनारसीदास,
१३९६ (२२)
शीताष्टक by जगदीश भट्ट
३५६९
शील सुदर्शनरास
१३९६ (७१)
शीश चरण संवाद by प्राणनाथ श्रोत्रिय
for M. Ram Singh I.
१८७४, ३३९८ (१) (1737 V.S.)
शुकदेवलीला by खेमदास
१८७३ (१), ३५१९ (४), ३५२४ (५),
३६५७ (५)
शुकदेव स्तुति
११०६ (४)
शुक बहत्तरी
३६२२ (1775 V.S.), ७७७५ (1828V.S.)
शुक बहोत्तरी कथा (पद्य)
३५०९ (२) (1782 V.S.)
शुकाष्टक by प्राणनाथ श्रोत्रिय
१०११ (२), १८३५ (२), २१४७ (१३),
३४२२ (२), written 'बारिकाब' i. e.
while on campaign in 1738 V.S.

शृङ्गार पचीसी by छविनाथ कवि s/o गोविन्ददास
९७७
शृङ्गार बोधिनी by कोसलदास
२९८९ (८)
शृङ्गार प्रास्ताविक सवैया
(सदयवत्स सार्वलिगा की पद्यबद्ध कथा)
९०४ (४)
शृङ्गार रसमाधुरी
by श्रीकृष्ण भट्ट 'कविकलानिधि'
composed in 1769 V.S. under
orders of Rao Budh Singh Hada of
Bundi.
१८९६
शृङ्गारशत by हितहरिवंश
१९८८ (१)
शृङ्गार सागर by नागरीदास
३५६३ (२)
शृङ्गार सुधानिधि by व्रजनिधि
१९४८
It may be शृङ्गारसौधसुधानिधि
by गणपति भारती
शेषचरित्र by दुलीचन्द 'चन्द कवि'
३८६१ (१) (1870 V.S.)
शेषपचीसी by दुलीचन्द 'चन्द कवि'
३८६१ (२) (1870 V.S.)
श्याम पचीसी by रूपकवि of सागानेर whose
real name was दुर्गादास कायस्थ and he
was a pupil of हरिनाभमिश्र
२४३२ (३)
श्यामबत्तीसी
८८७
श्याम सगाई
३११२ (१), ७७८७ (१)

सङ्गीतरागकल्पद्रुम by कृष्णानन्द व्यास
१४८८,१८६२ (मुद्रित)
सङ्गीतशिरोमणि (३८७ पद्य)
११५५
सङ्गीतसागर by गणपति भारती
composed under orders of S. Pratap Singh in 1848 V.S.
३४७२(1848V.S.)
सङ्गीतसार by गोवर्द्धनमिश्र
४३३०(५)
संग्रामबत्तीसी by चेतन कवि
for the pleasure of M. Sangram Singh of Udaipur.
३४८०(२)(1824V.S.)
संग्रामसार (महाभारत द्रोणपर्व भाषा)
by कुलपति मिश्र
९५२,१२११,१६८४,१९८५,२४६७
सज्जन दुर्जन की साखी by वाजिद
११९३(२)
सतनाम अनुराग by धर्मदास
३०५०(1858V S.)
सतवन्ती कथा by जानकवि of फतहपुर
composed in 1678 V.S (1021A.H)
३४०४(४)(1711V.S.)३९४०(२)
सतसई (संग्रह)
a collection of दोहा's different from those of बिहारी सतसई and वृन्द सतसई
३६७२(1760V.S.)
सत्कान्ति माला (भगवद्भक्तिरत्नावली भाषा)
२०२०
सत्यवती कथा by ईश्वरदास कायस्थ
१८७७(१)
सत्यसरूप रूपक by वृन्द कवि
a description of सुलतानी जंग fought by महाराजा राजसिंह of कृष्णगढ़
३७२९(1832V.S.)
सत्यसार ग्रन्थ by दुलीचन्द 'चन्द' कवि
under orders of S. Ram Singh II.
१५५३(1903V.S.)
सत्यासत्य निरूपण by सुन्दर कवि
४७९८
सदयवत्स सावलिङ्गा कथा by द्वारकानाथ भट्ट
under orders of S. Pratap Singh.
२१४१
सदवुत्तर (सवुत्तर) रासौ
४४७५
सनेह (स्नेह) बहार by व्रजनिधि
३३७५(५),३४९७(५),३५९०(५),३७५३,
३८५९(१)
सनेह लीला
७७५५(२),७७८७(२)
सनेहलीला by जनमोहन (मोहनदास)
८०४(१०),१२९४(१),१३३४(६),
१५६६(२),१७८५,२१५५(१),३११२(२),
३१६२(२)-(1880V.S.) ३६१६(९)
(1804V.S.),३८५५,७७८६(२)
सनेहलीला by नन्ददास p/o विष्णुदास
३३६५(३),३३७३,३४७९(१),३९३१(१)
सनेहलीला by बालकृष्ण
३९११(२)
सनेहलीला by विष्णुदास
३८२२(३)
सनेहलीला by रसिकराय
२४६९(३)

सरसरसग्रन्थ (सचित्र) by शिवदासराय
सूरतिमिश्र सम्मत in नागरी and फारसी scripts illustrated with 37 paintings written on a golden background.
७७४५ (ज-५ यन्त्र-चित्र) (1794V.S.)

सरस्वती सुगनावली
७८३० (८)

सर्वङ्गबावनी by भीखजन
known as भीखजन बावनी
७८७, १६८५ (२), २४४० (३४), ४७६५ (२)

सर्वसङ्गीरसदोहा
३७०६ (२)

सवाईजयसिंह सुजसकवित्तसंग्रह
१६०० (३), ४६८७

सवाईमाधवसिंह नित्यवरणन by शिवराम कवि
३२६८

सवैयासंग्रह by आनन्दघन and others.
७५४, ३३०२ (३) (1796V S.)

सवैया पदादिसग्रह by मनोहरदास, महाराव of मनोहरपुर
१८४७ (२)

सवैयासंग्रह by सुन्दरदास
१४८६ (२४), ३६१४

सवैया दोहा रेखता पदादि सग्रह (स्फुट)
१५५१, १७६१, १८४७ (६), १६४६ (३), २४३८ (३), २४४१

साँझी के कवित्त by गणपति भारती
३३१२

साँझीपदसंग्रह
१७२१ (६), ३२५५ (१)

साँझीपद by बल्लभ रसिक
३६६७ (५) (1840V.S.)

साँपनसैनी का चित्र
४७३३

साँभरियुद्ध by श्रीकृष्ण भट्ट 'कविकलानिधी'
१००७ (१), १२३१, १७८३, ३४६४, ४५६८

साखी पद संग्रह
१४००, १६०७ (१), ७८२२, ७७५४ (१०), ७७५४ (१२)

साखी कबीरजी की
३३२२ (१) (1717V.S.), ३३२२ (४१) (1726V.S.), ३४३१ (३), ३४७५ (५), ३६१६ (१), ३८५७ (१), ३६३८ (५), ४६५७, ७७७७ (२)

साखी चरपटजी की
१६७४ (४), २४४० (२०)

साखी नामदेवजी की
३३२२ (७) of 1717 V.S.

साखी, रज्जब की
४७६५ (१)

साखी, रैदासजी की
१८५३ (४)

साखी पद, रैदासजी का
३३२२ (८) (1717V.S.)

साखी, वाजिदजी की
४६६१, ४६८३ (३)

साखी, शेख फरीद की
१६३५ (६)

साखी सङ्ग्रह
३७३३ (१)

साखी, हरिदासजी की
१६३५ (४७)

साङ्ख्ययोग शाखा by गणपति भारती
a Hindi translation of भगवद्गीता in prose. १७३२ (1856 V.S.)

सीतारामध्यानमञ्जनी by अग्रदास
 ३००१; See ध्यान मञ्जरी

सीतारामलीलापदसङ्ग्रह
 २४००

सीतारामविवाहमङ्गल (जानकी मङ्गल) by तुलसीदास
 १३३४ (५), १६५३

सीतारामायण by शम्भुसिंह गोगावत
 composed in 1939 V.S.
 १३४०

सीतास्वयंवर (रामचरितमानसगत) by तुलसीदास
 ३६७६

सीसोदियाँ की वशावली (ब्रह्मा से महाराणा जगत-सिंहतक १७४ नाम
 ३३०६

सुखदेव (शुकदेव) लीला
 १४०६ (८)

सुखनिधिमहाशास्त्र भाषा by नित्य कवि
 under orders of Emperor Shah Jahan
 १६६८ (1782 V.S.)

सुखमञ्जरी by हितहरिवंश
 १९८८ (७)

सुख विलास by शेखरकवि p/o गणपतिभारती
 for the pleasure of S. Pratap Singh.
 ३५४६

सुखसंवाद (शुकसंवाद) by खेमदास
 १४८९ (१७)

सुखसमीपग्रन्थ by राजसिंह
 comp. in 1783 V.S. at इन्द्रप्रस्थ
 ३९३० (६) (1821 V.S.)

सुखसागर by लच्छीदास, चरणदासप्रशिष्य
 composed in 1812 V.S.
 १९३१

सुगनौती-शुभाशुभविचारचक्र केवली
 २१५६ (६३) (1876V.S.)

सुदामाचरित्र by कंवलानन्द
 १७२७ (१) (1776V.S.) २१५५ (२)

सुदामाचरित्र by रामचन्द्र दुबे, साँगानेर
 ३१३९ (१५) (1768V.S.)

सुदामाचरित्र by नरोत्तमदास
 ३१९७ (१) (1913 V.S.)

सुदामाचरित्र सवैया बद्ध
 ३३२३ (५)

सुदामाजीकी ज्ञानचौतीसी
 ३०७२ (३)

सुन्दरदास के सवैया
 १४८९ (२४), ३९१४

सुन्दर शृङ्गार by सुन्दरदास
 ७६१, ७७० (१) ९५९ (१), १९३९ (३), २४५२ (२), ३४३१ (२) (1765V.S.) ७८००(१)

सुन्दर शृङ्गार by सुन्दर कवि, ग्वालियरवासी
 composed in 1688 V. S.
 ३६८३, ३७८४ (२), ४६८०, ४७९२ (३)

सुन्दर शृङ्गार by महाकविराय
 ३२६१ (१) ३९३४ (१) (1763 V.S.) ४९०३

सुमतिदेवीशत by बनारसीदास
 १३९६ (२९)

सुमरण को अंग by कबीर
 ३४७५ (३)

सुरति कौमुदी
 १६७४(१)
 bears a seal of Ram Singh I
 dt. 1718 V.S.

सुरतिरासो (गुणवती नका)
 ४३२८ (६)

स्तोत्र (**भाषा**) by सुन्दरदास
१४८६ (२३)
स्तोत्रसङ्ग्रह (**सामायिक**)
१७५४ (५)
स्तोत्र एवं शनि कथा
११६७
स्थूलसूक्ष्मदेह निर्णय [वे०]
६३३ (1721 V.S.)
स्फुट पत्र
६०६ (३), ११३६, ११४०
स्फुट सङ्ग्रह
३३२३ (१), ३३४८, ४७६२ (४), ४७६४ (३), ४८८०
स्वप्नविचार भाषा
२४२३ (८)
स्वप्नाध्याय भाषा
३६२३ (५), ३६६८ (२)
***स्वभावचरित्र** by प्राणनाथ श्रोत्रिय
१२०७ (४), १६७३ (८), २०१६, २१४७ (११), ३२५६, ३६७१ (१)
स्वर्गारोहण पर्व कथा भाषा by विष्णुदास
३६३६ (१) (1729 V S.)
स्वर्गारोहण पर्व कथा भाषा by गोपालकवि
under orders of S. Pratap Singh.
८६१, ४६३५
स्वर्णदान प्रायश्चित्त
२४७२ (२)
स्वर परीक्षा भाषा
२३६४ (३)
स्वरोदय भाषा
६०५ (६), १००४, १४३४ (१), ३४५६ (४)
स्वरोदय (**महादेव जी का**)
४५६६

स्वरोदय by चरणदास
१२३०, १३१३, १४८६ (१६)
स्वरोदय ग्रन्थ by रसराशि रामनारायण
१३१६ (५)
स्वयंवरलीला by माधोदास
२४०८ (१२), ३३०२ (११) (1796 V.S)
स्वामी सुन्दरदास कृति सङ्ग्रह
१६१२ (१)
हकीम जाफर की वैद्यकपुस्तक
३१८२
हठयोग विद्या भाषा of स्वात्माराम योगीन्द्र
२२५२ (२) (1721 V.S. at Allahabad.)
हनुमत्कथा [जै] by ब्रह्म रायमल
१४४४ (३), १७५४ (३) (1788 V.S.)
हनुमच्चरित्रावली by विश्वनाथसिंह, रीवाँ
३०६३
हनुमद्गुण छन्द by शम्भुकवि
१५६८
हनुमत्स्तुति
१५४१ (३)
हनुमान अष्टक by तुलसीदास गोस्वामी
२१५६ (२३), ७८१५ (४)
हनुमान चालीसा by तुलसीदास गोस्वामी
३२११ (३)
हनुमान जयति by माधोदास
१२१७ (४), १४०३, २१५६ (२२), ३११२ (४)
हनुमान जी के कवित्त by रामदास
३०७२ (१)
हनुमान जी के कवित्त by विश्वनाथसिंह, रीवाँ
३०५३ (१)
हयनामावली by व्रजनिधि
(three hundred kinds of **horses enu**merated)
१७२५

C. Arabic, Persian and Urdu Works

❀ ❀ ❀ ❀

INDEX OF AUTHORS AND COMMENTATORS

1. Sanskrit

अमरचन्द्रपद्मानन्द:
षड्ऋतुवर्णनम
६०८

अमरचन्द्रयति:
काव्यकल्पलतावृत्ति: (कविशिक्षा)
१४८,४०६,६०८

अमररामभिश्रकवीश्वर:
कृपाशतककाव्यम्
(for the pleasure of Sawai Madho Singh I.)
४७३
माधवसिंहस्तुतिशतकम्
(about Maharaja Madho Singh I.)
५०५
मोहकमसिंहचौहानस्याष्टकम्
७६११
सुदर्शनस्तुति
under orders of Sawai Madho Singh I.
५०६४

अमरसिंह:
अमरकोश:
२४६,२७१,३२१,४१८.४५१,५४१,१३५५
(on palm-leaf)५३३१ to ५३३७,५३४२,
७२७६,७२७७,७६३७(ज-१३)

अमरुककवि:
अमरुशतकम्
१८६,२४२,२८८,२६१(with ct.),३३०,
३६६,४१२

अमृतकवि:
पद्यसंग्रह:
७३५

अमलानन्द p/o **अनुभवानन्द**
वेदान्तकल्पतरु:
५८८०(1746V.S.),५८८८,५६३८ (in Bengali characters)
शारीरकसूत्रमीमांसाभाष्यम् (शास्त्रदर्पणम्)
५६०८,६१८७

अर्जुनमिश्र:
महाभारतार्थसंग्रहदीपिका
४१३२ (आदिपर्व)
४१३३ (राजधर्म: शान्तिपर्वणि)
४१३४ (अनुशासनपर्व)
Date of script 1690V.S.

अर्जुनवर्मदेव:
अमरुशतककाव्यटीका (रसिकसञ्जीविनी)
५२५

अशोकमल्ल:
संगीतकल्पतरु:
७०२६(1551V.S.)

अहोबलपण्डित. s/o **श्रीकृष्ण**
संगीतपारिजात:
६६४६(गीतकाण्ड:),६६५०,६८८६(1708V.S.)
(वाद्यकाण्ड:) (1722V.S.)६७३३(२)
पुरश्चरणकौस्तुभ:
६६४२

आढमल्ल: s/o **भावसिंह**
रसरत्नमाला [आयु.]
(composed in 1577V.S.)
२१२३
शार्ङ्गधरदीपिका [आयु.]
२२३१
शार्ङ्गधरप्रकाश: [आयु.]
२५४८

कृष्णदैवज्ञ: s/o **बल्लाल**

ज्योतिषोदाहरणम्

५०४८

श्रीपतिपद्धतिटीका (खानखानोदाहरणम्)

५४४२ (1789V.S)

कृष्णभट्टमौनि s/o **रघुनाथभट्ट** s/o **गोवर्द्धन**

विभक्तयर्थनिर्णय: [व्या.]

७५२७

वृत्तिदीपिका [व्या.]

७५३०

वाक्यचन्द्रिका [व्या.]

६७५५

स्फोटचन्द्रिका [व्या]

६७५१

कृष्णमिश्र

न्यायचिन्तामणि

६७१४

कृष्णमिश्र:

प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम्

१३६,१५५,३४६,४४३,४४६,६५७,

८३ (cf. in भाषा by विष्णुदासभीम)

कृष्णानन्दवागीशभट्टाचार्य

तन्त्रसार:

६६१८,६७८८,६७८६,६७६४ (1710V S.)

६७६५ (1814V S.),६७६६ (1724V.S)

६६७२,७४२६,७६०१

प्रतिष्ठाकर्मनिर्णय (तन्त्रसारे)

७२८७

कृष्णानन्दव्यास:

सङ्गीतरागकल्पद्रुम

७६६४ (ज-७१) (1905V.S.)

कृष्णानन्द

सिद्धाञ्जनम [वे]

५६६५

केदारभट्ट.

घटखर्परकाव्यटीका (बालबोधिनी)

४६८

केदारभट्ट:

वाग्भटालङ्कारटीका [अल.]

२६

केदारभट्ट.

वृत्तरत्नाकर. [छं. शा.]

३८३,६३२,६३३,६३६,५२१४, सटिप्पणप्रतय:

१८८,५२१८,५२१६

कैयदेव: s/o **शार्ङ्गधर** and grandson of **पद्मनाभ**

पथ्यापथ्यविबोधक

२२६७

वैद्यकनिघण्टु:

२०८७,२१००

केलिकवि

मेघाभ्युदयकाव्यम्

५४६,६१३

केशव आचार्य

क्रमदीपिका (आगमोक्ता)

६६२२

केशवदास:

षोडशशृङ्गारकाव्यम्

६१५

केशवदीक्षित:

तप्तमुद्राधारणाधिकारनिर्णय

(under orders of S. Jai Singh.)

५८७४

गङ्गाधरसरस्वती p/o **रामचन्द्र** p/o **सर्वज्ञसरस्वती**
आत्मस्वाराज्यसिद्धिव्याख्या
(कैवल्यकल्पद्रुमाख्या)
५७६७,५९३०,६१२०,६१२५
वेदान्तसिद्धान्तमूक्तिमञ्जरी
५७०६

गङ्गेश उपाध्याय:
अनुमानचिन्तामणि:(तत्त्वचिन्तामणौ)
५६२,६५७०,७६०३

गणपति:
चौरपञ्चाशिकाटीका
४६

गणेश s/o **केशवदैवज्ञ**
लीलावतीटीका (बुद्धिविलासिनी)
(composed in 1567 S'aka = 1702V.S.)
५४६३,५५३८
ग्रहलाघवम् (सिद्धान्तरहस्ये)
१०८६,४६५१ (1653V.S) ५२८३,५२८४,
५३१४,५३१६,५३६४,५५३०

गणेशदैवज्ञ s/o **गोपाल**
जातकालङ्कार:
५३९६
तजिकभूषणम्
५२७६
पातसारणी
५५१७

गणेश: p/o **नृसिंहाश्रम**
शिवतत्त्वम्
१४

गणेशभट्ट: कालोपनामक:
परिभाषावृत्ति:
६८३२,७५२५

गर्दसिंह:
ऊष्मभेद. (आयुर्वेदनिघण्टु:)
५७५

गदाधर:
व्युत्पत्तिवाद: [न्या.]
१५५६,६५५०
सिद्धान्तशिरोमणिटीका [न्या]
६५६८

गर्ग ऋषि:
यात्राप्रकरणम्
५४४६

गिरिधर s/o **गदाधर**
कथारत्नम्
३८८

गिरिधरभट्ट: s/o **पुरुषोत्तम**
भागवतस्य सुधाटीका
(the ct. is in भाषा)
६३८६

गुणरत्नगणि: p/o **विनयसमुद्रगणि**
काव्यप्रकाशटीका (सारदीपिका)
४१६
रघुवंशटीका (शिशुबोधिनी)
३५६

गुणविनय उपाध्याय: p/o **जयसोम**
खण्डप्रशस्तिटीका
१५८,४१६०
सरस्वतीटीका on नलचम्पू of **त्रिविक्रमभट्ट**
५४७(ct. only),५४८ (Text & ct.)
राघवीटीका on रघुवंश for कर्मचन्द, a
minister of महाराजा राजसिंह of **बीकानेर**
१२१

गोवर्द्धनभट्ट:

वैद्यकनाममालानिघण्टु.

२०५८,२२२६

गोवर्द्धनमिश्र: s/o **भानुमिश्र**

तर्कभाषाप्रकाश:

६७०८ (1714 V.S.)

गोवर्द्धनाचार्य. s/o **नीलाम्बर** or **सङ्कर्षण**

गोवर्द्धनसप्तशती

(known as आर्यासप्तशती)

१०५,११२

गोविन्द:

अवतारसहस्रनाम

४२६४

काव्यप्रकाशटीका

५०

प्रातःस्मरणश्लोकानां टीका

६०२(१)

राधाप्रेमाष्टकटीका

६०२(२)

गोविन्दभट्ट:

ताजिकनीलकण्ठीटीका [ज्यो.]

१६२२

लीलावतीटीका

५६०४ (1785 V.S.)

संज्ञाविवेकस्य रसालाटीका [ज्यो.]

१६२१

गोविन्दभट्ट:

रससार: [आयु]

२२४६

रसहृदयतन्त्रम् [आयु.]

२१३५

गोविन्दमहामहोपाध्याय:

काव्यप्रदीप.

३६४

गोविन्दानन्द s/o **गोपालतीर्थ**

शारीरकसूत्रमीमांसाभाष्यटीका (रत्नप्रभा)

५६६६,५७४५ ६०७२,६०६२

गौडपादाचार्य:

अणुगीता (उत्तरगीताभाष्यम्)

४१६१

The author was grand-guru of S'aṅkarācarya and guru of Govindapadācārya; अणुगीता consists of three chapters from महाभारत (भीष्मपर्व)

गौड़पादाचार्य:

अलातशान्त्युपनिषत् (तारतम्यानाम्)

४५०८

गौरीकान्तसार्वभौमभट्टाचार्य:

तर्कभाषाभावार्थदीपिका

६७४८

तर्कसंग्रहभावार्थदीपिका

६५७८

सौन्दर्यलहरीस्तोत्रटीका

१२३

गौरीशशर्मा

पितृभट्टी (श्राद्धविधि.)

२४१०

घासीराम:

जातकदीपिका

५४१२ (1808 V.S.)

चक्रधर: s/o **वासुदेव**

यन्त्रचिन्तामणि:

४६५४

चिन्तामणि: s/o **गोविन्ददैवज्ञ**
वृत्तरत्नाकरटीका सुधाख्या
५२१७
composed in 1559 S'aka i.e.
1694V.S.
चिरञ्जीवभट्टाचार्य:
न्यायसिद्धान्तमञ्जरी
६२०
चूडामणिभट्टाचार्य:
न्यायसिद्धान्तमञ्जरीटीका
(मू. by जानकीनाथ)
६५५१,६५६४,७४१८,७४२५
चैतन्यदास:
गीतगोविन्दटीका (बालबोधिनी)
४२५
जगदीशभट्टाचार्य:
तर्कामृतम्
७४१३
जगद्देव: s/o **दुर्लभराज**
सामुद्रकतिलकम्
५००६
स्वप्नचिन्तामणि:
७५५(२),६२३,५०३८
जगद्धर:
गीतगोविन्दटीका
३६९६
जगद्धर:, चण्डेश्वरकविवंशज:
दुर्गासप्तशतीमाहात्म्यटीका
७३७१
जगद्धरधर्माधिकारी
वासवदत्ताख्यायिकाटीका
३०१,५१८
मालतीमाधवटीका
६०

जगन्नाथ:
राधाप्रेमाष्टकम्
with टी. by गोविन्द
६०२(२)
राधामाधवप्रात:स्मरणस्तोत्रम्
with टी. by गोविन्द
६०२(१),१५६५
जगन्नाथपण्डितराज:
गङ्गालहरी
८८३
भामिनीविलास:
१२८
रसगङ्गाधर:
१४६
लक्ष्मीलहरी
४१६३
जगन्नाथसम्राट्
रेखागणितम्
for S. Jai Singh.
५३७२,५३७३(1785V,S)
जगन्नाथसरस्वती
अद्वैतामृतम् (उ. मी.)
६१७८,६१७७(1651V.S.)
जनार्दनभट्ट: s/o **श्रीनिवासगोस्वामी**
बालविवेक: [ज्यो.]
५२६०(1749V.S.)
जनार्दन (विबुधोपनामक:)
रघुवंशकाव्यटीका
६४१
जयकृष्णदास:
विचारसुधार्णव:
४०६२(1541V.S.)

जीवगोस्वामी
गोपालचम्पू: (कैशोरविलास:)
composed in 1645 V.S.
५८८५,५८८६
प्रेमेन्दुसागर: (स्तवसंग्रह:)
१०२६(२),६०४४
भागवतक्रमसन्दर्भटीका
२७६४,२७६५,४२२१,६३२४(1796 V.S.)

जीवनाथ:
स्वरोदय:
२५४६

जीवराज:
उत्तरगोपालचम्पू:
२७१२

ज्ञानतिलक:
प्रश्नपञ्चाशिका
४८१,५४६४

ज्ञानप्रमोदगणि:
वाग्भटालङ्कारवृत्ति:
५५३

ज्ञानधनपरिव्राजकाचार्य:
तत्त्वपरिशुद्धि:
५६६०

ज्ञानमेरुवाचनाचार्य:
सारस्वतप्रक्रियाचन्द्रिका
६८४६

ज्ञानराज: s/o **नागनाथ**
सुन्दरसिद्धान्त: [ज्यो.]
५५६१

ज्ञानानन्द: p/o **शुद्धानन्द**
छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका
भा. by शङ्कराचार्य
५६६६

ज्ञानामृतयति:
ईशमुण्डकप्रश्नोपनिषद्भाष्यटीका
४५८३(in Bengali script)
ऐतरेयतित्तिरीयभाष्यटीका
४५८२(in Bengali script)
काठकतलवकारकेनोपनिषद्भाष्यटीका
४५८४ (in Bengali script)

ज्ञानेन्द्रसरस्वती p/o **वामनेन्द्र**
वैयाकरणतत्त्वबोधिनी
(सिद्धान्तचन्द्रिका व्याख्या)
७१६२ (1771 V.S.)

टोडरमल्ल: s/o **भगवतीदास**
टोडरानन्द:
२३३०, ५३६३(1728 V.S.),६३६७

डल्हण: s/o **भरतपाल**, a resident of **भादानकदेश** near **मथुरा**
सुश्रुतनिबन्धसंग्रह:
२३१३ to २३१८ (1706 V.S.)
शारीरकनिबन्धसंग्रह:
२३०१(1766 V.S.)

ढुण्ढकाचार्य:
सिद्धहैमलघुव्याकरणवृत्ति: (ढुण्ढिका)
६६५८ (1538 V.S.)

ढुण्ढिराज: s/o **नृसिंह**
जातकाभरणम्
५३८७,५४७०(1725V.S.)
वर्षतन्त्रम्
५५२३

तितुमल: s/o **कलिनाथकवि** p/o **जगन्नाथ**
नृसिंहतापनीयरहस्यार्थवृत्ति:
४५१५

तीसटाचार्यः

चिकित्साकलिका

२०५७,२१२०,२२६२

त्रिशतीविवृतिः

२२९५

त्रिदण्डिस्वामी

प्रपत्तिसङ्कल्पः (रामानुजीयः)

२६९९

त्रिमल्लकविः

नित्याराधनविधिव्याख्यानम्
(रामानुजीयम्)

२७०४

त्रिमल्लकविः

मानसिंहप्रतापकल्लोलः

४८

त्रिमल्लदेवः

भक्तिरत्नमञ्जूषा

४०९७

त्रिमल्लभट्टः

द्रव्यगुणशतश्लोकी

२०४०,२११७,२५१८,२५१९,२५४९,२५६३

त्रिविक्रमः

त्रिविक्रमशतम् [ज्यो.]

५३१३ (1646 V.S.)

त्रिविक्रमदासः

वसन्तराजशाकुनटीका

५३२१

त्रिविक्रमभट्टारकः p/o रामभारती

मन्त्ररत्नमञ्जूषा

७१८४,७२४९,७२६१ (सूची)

शारदातिलकटीका (गूढार्थदीपिका)

७१७१

दक्षरूपः

पथ्यापथ्यविधिः

२५२९

दक्षिणामूर्तिः

मन्त्रोद्धारकोषः

६६५९

दण्डीकविः s/o अप्पय्य

काव्यादर्शः

२०६,४२९,४३३

दशकुमारचरितम्

२९७,२९९,३७८

२६७ (सोमवतीकथामात्रम्)

३०० (पूर्वपीठिकामात्रम्)

दयाप्रियपण्डितः

ज्योतिषसारसंग्रहः

५१२८

दलपतिरायः

राजरीतिनिरूपणशतकम्

१४७८ (१)

दामोदरभट्टः

यन्त्रचिन्तामणिः

६६६३(1730 V.S),६७७५,६८००,
७६५८ (ज.३४)

दामोदरः

वाणीभूषणम् [छ]
२१६, २१८, ४७८

दामोदरः

सङ्गीतदर्पणः

६५८४, ६५८५,६६४१,६६४२,६६५१,६७३०
(सटीक.),६७३४(२)

दामोदरः s/o पद्मनाभ

सूर्यतुलाविधानम्
५१९८

दिनकरदैवज्ञ
खेटसिद्धि
५१२५
चन्द्रार्की पद्धतिः
५२४७
चान्द्रसारणी
४२४६
बोधसुधाकर [ज्यो] (composed in 1834 V. S.) ५८६१

दिलीपभूभृत्
धनुपशास्त्रम्
४३३६

दिवाकरपौण्डरीक
अश्वमेधपारिप्लवाख्यानम्
४६२८

दिवाकरः s/o नृसिंह
ज्योतिपमकरन्दविवरणम्
५२९९
पातसारणीविवरणम्
५५१८
वर्षगणितपद्धति.
५३१२

दिवाकर : s/o शिव
पारसीप्रकाशकोशः
५४९७

दुर्गसिंह :
कातन्त्रव्याकरणवृत्तिः
७५१९, ७५५३ (in the handwriting of वल्लभगणि of नागपुर)
लिङ्गकारिका
५१६, ५३४१

दुर्गादास s/o **वासुदेव**
विदग्धमुखमण्डनटीका
३१३

दुर्लभराजः s/o **नृसिंहप्राग्वाट्**
सामुद्रकतिलकम् (स्त्रीलक्षणम्)
५४४७ (1715 V. S.)

दुर्वासा
देवीमहिम्नः स्तोत्रम्
५१५६

देवकीनन्दन
भागवतविवरणम्
४०८०

देवकीनन्दनः
वेदान्तबालबोधप्रकाशः
६०१५
वैष्णवाभिधानम्
५१६६

देवदत्तत्रिपाठी
सवायारामविलासकाव्यम्
७६६७ (ज. ४३)

देवदत्तशिष्य कश्चित्
द्वात्रिंशत्पुत्तलिकाकथा
१८,३८

देवनाथपञ्चाननः
तन्त्रकौमुदी (भैरवीतन्त्रानुसारिणी)
६९४१ (1733 V. S)

देवनाथमहामहोपाध्याय तर्कपञ्चाननः
काव्यप्रकाशटीका (काव्यकौमुदी)
५१,५४

देवबोध.
महाभारतटीका (देवबोधिनी)
४१३१ (सभापर्व)

देवदत्त त्रिपाठी
सवायीरामविलासकाव्यम्
७६६७ (ज.४३)

मन्दराममिश्र : s/o **दीपचन्द**

इष्टोदाहरणम् (इष्टदर्पणे) composed in 1832 V. S.

५१३० (1834 V. S.)

प्रश्नरत्नम् (सटीकं)composed in 1827 V.S.

५५७४

लघुचिन्तामणिः

५५७४

सङ्केतचन्द्रिका

५५७८ (1834 V. S.)

स्वरसारः

५५७५

नन्दिकेश्वरः s/o **वेदाङ्गराय**

गणकमण्डनम्

५२६३

नयचन्द्र.

रम्भामञ्जरी नाटिका

३९६

नरपतिः

नरपतिजयचर्या

५०२३, ५०४२, ५०४५, ५४४४

सामुद्रकशास्त्रम्

५३७५ (1727 V.S.) ५४६८, ५५२८

नरसिंहाचार्यः

भागवतदशमस्कन्धटीका (भावप्रकाशिका) (पू०)

४११३

नरहरिः

बोधसारः (आत्मप्रबोधः)

५७१४

नरहरिभट्टः s/o **मणिरामकवीश्वर**

वाग्भटमण्डनम् [आयु.]

२०६६

नागनाथ

हृदयदीपकनिघण्टुः (वोपदेवकृतनिघण्टुपरिपूर्तिः)

२०७१

नागभट्टः

त्रिपुरासारसमुच्चयः

७२६०

नागराजः

पिङ्गलशास्त्रम् (प्राकृतपैङ्गलम्)

२१४, २१६, ३८१, ३८५, ४९६, २२२७(१), २८०४,५२१५,५२२३,५२२६

बृहत्पिङ्गलशास्त्रम्

२१५

नागार्जुनसिद्धः

कक्षपुटी

३८९६,६६६२, ६८०१,६८८९(१), ७४४९

नागेश. alias **कल्लभट्ट**

वैयाकरणपरिभाषा

७५९५, ७५९६ with वृत्ति (1716 V.S.)

नागेशभट्ट : alias **नागोजिभट्टः** s/o **शिव**

चण्डीस्तोत्रव्याख्यानम् (दुर्गासप्तशतीटीका)

३९९२, ६५९७, ६७८६

परिभाषेन्दुशेखरः

६८६४

पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः

२२७१

रसमञ्जरीप्रकाशः

११८

नाथमुनीन्द्रः

पाञ्चरात्रतन्त्रप्रामाण्यविचारः

२५९९

नानादीक्षितः p/o **प्रकाशानन्द**

वेदान्तसिद्धान्तमुक्तावलीटीका

५८६२, ५८९४

नारायणभट्ट:
गीतगोविन्दटीका (पदद्योतनिका)
५११

नारायणभट्ट:
अभिज्ञानशाकुन्तलप्राकृतविवरणम्
१३१

नारायणभट्ट:
भट्टिकाव्यम् (रावणवधकाव्यम्)
३२३, ६०४

नारायणभट्ट.
चमत्कारचिन्तामणि: [ज्यो.]
५५१७

नारायणभट्ट:
वेणीसंहारनाटकम्
७३, ९३

नारायणमुनि.
भगवदाराधनम्
२७२७

नारायणमुनि:
रघुपतिरहस्यप्रदिपिका
४०८, २८२२, ४०७५

नारायणयतीश्वर:
अर्थपञ्चकम्
२७३५, ५६७६

नारायणसर्वज्ञ.
महाभारतटीका
४१२८, ४१३० (उद्योगपर्व)
४१३६ (स्फुटपत्राणि)

नारायणाश्रम: p/o **नृसिंहाश्रम**
भेदधिक्कारसत्क्रिया
५६१९, ५७७७

नित्यनाथसिद्ध: s/o **पार्वती**
मन्त्रसार:
७१८०, ७१८५
योगसंग्रह: (रसरत्नाकरे) [आयु.]
६७६७, ६७७३
रसरत्नाकर: [आयु.]
२०७६, २०९१, २२२७(२), २२४८, २२५४,
२२५७, २३२५, २३२६, ७५३५
शल्यतन्त्रम् (रसरत्नाकरे)
७५४३
सिद्धयोगोपदेश:
७२००

नित्यानन्द: s/o **देवदत्त**
सिद्धान्तसिन्धु : (सारणी शाहजहाँनी)
४९६०, ४९६१, ४९६२

नित्यानन्ददास:
चैतन्यभागवतम्
७६३३(ज.९),७६३४(ज.१०),७६३५(ज.११)

नित्यानन्दाश्रम: p/o **पुरुषोत्तमाश्रम.**
बृहदारण्यकोपनिषद्व्याख्या
५८१३

निम्बादित्याचार्य:
शाङ्करभाष्यादिविरोध:
५६१५

निरुपमदण्डाधिनाथ:
नानार्थरत्नमालाकोश:
२०९, २७७

नीलकण्ठ:
गुणदूतकाव्यम्
(for Ram Singh I.)
१६३

नृहरि:
भागवतदशम-एकादशस्कन्धटीका
(तात्पर्यदीपिका)
४१०८ (द.) ४१०६ (ए.)

नेमिचन्द्र:
गोम्मटसारटीका (प्रा. सं.)
५२६०

न्यायवाचस्पति: s/o **विश्वनाथ**
पदार्थनिरूपणम्
६५६५

पण्डितराय: (महामहोपाध्याय:)
काव्यप्रकाशटीका
५२ (1731 V.S.)

पद्मनन्दि:
धर्मोपदेशमाला [जै.]
४६६६

पद्मनाभ
अनङ्गमङ्गलभाण
५
ध्रुवभ्रमियन्त्रम्
५२०६

पद्मनाभमिश्र: s/o कृष्णदेव
व्यवहारप्रदीप:
५३६८ (1747 V.S.)

पद्मप्रभसूरि:
ग्रहभावप्रकाश: (भुवनदीपके)
५३१०
भुवनदीपकम् [ज्यो.]
५०३७,५३७६

परमसुख: (प्रेमसुख:)
दण्डमाहात्म्यम् [नीति:]
for the pleasure of S. Ram Singh II.
७६८० (ज० ५६)

परमानन्ददास: **कविकर्णपूर:**
s/o शिवानन्द
गणेशोद्देशदीपिका (known as
गौरगणोद्देशदीपिका)
२६६१,२७४०

परशुराम:
भूपालवल्लभ: [ज्यो.]
५१८४

पद्मश्रीपण्डित:
नागरसर्वस्वम्
१२

पाणिनि:
परिभाषासूत्राणि
८०२३
शिक्षाव्याकरणम्
७५२६,७५३१

पाण्ड्यदेव:(वीरक्षितीश:)
क्रियानिघण्टु:
५३२५ (1801 V.S.)

पार्थसारथिमिश्र:
तन्त्ररत्नम् with सूची
६६५८ (1755 V.S.)
न्यायरत्नाकर:
२१३०
शास्त्रदीपिका (पू० मी०)
(a ct. on मीमांसासूत्र)
२३२७

पार्श्वचन्द्र: p/o साधुरत्न
प्रश्नव्याकरणम् (बालावबोधसहितम्)
५०६६,५१०५ (1680 V.S.)

पालकाप्यमुनि:
गजायुर्वेद:
२३२० to २३२३,२३३८ (1730 V.S.)

पूर्णस्वामी
काशीमाहात्म्यसंग्रहः
४१२४

पूर्णसेनः
योगशतटीका [आयु.]
२११६

पूर्णानन्दः
कुलचूडामणिः [तन्त्र.]
७२१५ (सूचीपत्रम्), ७५७६
तत्त्वचिन्तामणिः [वे]
६६३६

पूर्णानन्दगिरिः
श्यामारहस्यम्
६६२६,६६६४,७३५६,७३६७ (1763 V.S)

पूर्णेन्दुसरस्वती p/o वासुदेवसरस्वती
भावनानिर्णयः [वे.]
६१५२

पृथ्वीधराचार्यः
भुवनेश्वरीस्तोत्रम्
२८६४,७४४५

पृथुयशाः
षट्पञ्चाशिका [ज्यो.]
२११५ (३२) ५१३१,५१३४,५४१६,
५५८५,५६०२(१)

प्रकाशानन्दः p/o ज्ञानानन्द
वेदान्तसिद्धान्तमुक्तावली
५८६२, ५८६४

प्रजापतिः
सूर्यसिद्धान्तः [ज्यो.]
५१४२,५१४५,५३०२,५३६० (1636V.S.),
५४०३ (1762 V.S.), ५५७३

प्रतापरुद्रदेव : महाराजा, गजपति, grandson of
कपिलेश्वरदेव
कौतुकनिरूपणम् (चिन्तामणिग्रन्थे)
६८८८
चिन्तामणिग्रन्थः (कौतुकचिन्तामणिः)
५३८

प्रद्योतनभट्टः
चन्द्रालोकोपरि शारदागमटिप्पणम्
४१५

प्रबोधानन्दसरस्वती
विवेकशतकम् [वे]
६०४०
वृन्दावनरसामृतशतकम्
८३६, २६०६, ५००१
सङ्गीतमाधवम्
६८८१, ७४५८

प्रभाकरभट्ट : s/o **माधव**
रामपूजाप्रकारः
at the instance of S. Jai Singh.
६८६३ (1744 V.S.)

प्रभाकरभट्टः s/o **माधव**
वासवदत्ताख्यायिकाविवरणम् (चूर्णिका)
(दूतीसवादमात्रम्)
२६५ (1698 V.S.)

प्रभाचन्द्रः
तत्त्वार्थाधिगमसूत्रटिप्पणकः (प्रभाकरः)
५२६६ (1788 V.S)

प्रवरसेनः
सेतुबंधकाव्यटीका
१६२

प्रशस्तपादः (प्रशस्तदेवाचार्यः)
प्रशस्तपादभाष्यम् (द्रव्यपदार्थभाष्यम्)
७४२४ (copied in 1716 V.S. at Avanti
in the reign of Maharaja Jai Singh I.)

भावभट्ट: s/o जर्नादनभट्ट
अनूपसङ्गीतरत्नाकर:
७५६६ to ७५७३,७६६८ [ज. ७५]
अनूपसङ्गीतविलास:
७३३६ (1752 V. S.)
अनूपाङ्कुश:
७५६४ (नृत्याध्याय:), ७५६५(स्वराध्याय:)
under orders of Maharaja
Anupsingh of Bikaner.

भावमिश्र: s/o **लटकमिश्र**
द्रव्यगुणरत्नमाला [आयु.]
२२२४,२२२६,२२३६,२२६६
भावप्रकाश: [आयु.]
२०३०,२०४२,२०४५,२०४६,२०४७,२२५६,
२२६६

भास्करकवि: s/o **गम्भीररायदीक्षित**
वृत्तचन्द्रोदय: (वृत्तरत्नाकरटीका)
१८७

भास्करभट्ट:
ब्रह्मसूत्रभाष्यम् (ब्रह्मसूत्रभाष्यसार:)
६१२६

भास्करमिश्र: सोमयाजी s/o **कुमारस्वामी**
त्रिकाण्डमण्डनम् आपस्तम्बीयम्
४३६८

भास्करराय:
भावनोपनिषद्भाष्यम्
७६६४ [ज.४०)

भास्कराचार्य:
शारीरकसूत्रमीमांसाभाष्यम्
५७८६,५६६६

भास्कराचार्य: s/o महेश्वर
करणकुतूहलम्
१५७ (१), ५०५७ (1619 V.S.),५२०३
(1726 V.S.), ५३५६,५५८३
करणकुतूहलोदाहरणम्
५०५५
ब्रह्मतुल्यम्
५४२७
बीजगणितसूत्रम् (सिद्धान्तशिरोमणौ)
४६५६,५१६४,५५१६,५५४६
लीलावतीगणितपाटी
१५५५,५०३५,५०७३,५०७६,५०७७,५०८५,
५०८७,५१२०,५१३७,५१३८,५२०८,५३६५,
५३६३,५३६७,५४०५,५४६०,५४६२,५४६४
(२),५५०७
सिद्धान्तशिरोमणि: [ज्यो.]
(वासनाभाष्यसहिता)
५२०५,५३०६ ५३६० to ५३६२,
(गोलाध्याय:) ५२४५,५४३६
५४८८,५४८६ (1708 V.S.)

भीमसेन आचार्य:
धातुपाठ:
७१३६

भीष्म:
खण्डनभावखण्डनम् [न्या.]
७४२६

भूपालकवि:
भूपालचतुर्विंशतिका
१३६६ (६६)

मध्वाचार्य: (आनन्दतीर्थ:)
अनुव्याख्यानम्
५६२२
ब्रह्मगीता (स्कन्दपुराणे)
(तात्पर्यदीपिकाटीका)
५७२६

मनु: s/o **लक्ष्मण** s/o **चक्रपाणिकाश्यप**
वैद्यसर्वस्वम्
२२४७

मम्मटाचार्य:
अर्थालङ्कारकारिका (काव्यप्रकाशे)
३४८
काव्यप्रकाश:
५५,५६,२०२,४२०,४७२,५६४,
४९९७,४९९८,५०००
३४५ and ३४७ (कारिकाs only)
काव्यप्रकाशे दोषनिर्णयकारिका
५७
शब्दालङ्कारनिर्णय: (काव्यप्रकाशे)
३४०

मयाराम:
प्रबोधचन्द्रिका [व्या.]
(व्याकरणसूत्रs explained with the story of Rama; composed under orders of S. Jai Singh.)
७५१७

मल्लारिदैवज्ञ:
ग्रहलाघवटीका (मू. by दिवाकर)
५०११
वर्षफलपद्धति·
५०७०

मल्लिकार्जुन.
त्रिपुरसुन्दरीपूजाक्रमोत्तम. (तन्त्रे)
६६००,७३३४

मल्लिनाथ:
किरातार्जुनीयकाव्यटीका (घण्टापथनाम्नी)
१७६,१८१,३७५,४१०,४१३,५८४ (१५ तम: सर्ग:)
कुमारसम्भवकाव्यटीका
३३१,५२६,५८८,५८६
मेघदूतटीका (सञ्जीविनी)
१४०,१४२,१४४,१४७,३२८
शिशुपालवधकाव्यटीका
२८५,२८६

मल्लिषेण:
भैरवपद्मावतीकल्प.
७३५८ (1745 V.S.)

महमदसाहि·
सङ्गीतमालिका (with ct. in Hindi)
७०३७ (1710 V.S.)

महाक्षपणक:
अनेकार्थध्वनिमञ्जरीकोश.
२१०,४४८,४४६,७६०

महादेव: s/o **नागनाथ**
योगलक्षणवल्ली
२३३३

महादेव:
योगिनीदशाफलम्
५४१५

महादेव: s/o **लूणिग**
ज्योतिषरत्नमालाटीका
(composed in 1320 V. S)
५३०४ (1685 V S), ५४४०
वास्तुप्रकरणम् (रत्नमालायाम्)
५३४१

महेश्वर:
अनुभूतिप्रकाश:
(मैत्रेयीविद्या, योगशास्त्रे)
६१३१,७६३८ (ज. १४)
महेश्वर:
अमरकोशटीका (अमरकोशविवेक:)
७६४६ (ज. २२)
महेश्वर: s/o **ब्रह्म**
द्विरूपकोश: (शब्दभेदप्रकाशे)
३७४,७२७५
विश्वप्रकाशकोष:
२४१,२७८,५३२३,५३४०
महेश्वरतीर्थ: कृती
रामायणतत्त्वदीपिका टीका
३६६१,३६६२ (1701 V.S.), ३६७६,
४०४२,६२३१ (अयोध्याकाण्डमात्रम्)
६५०८ (उत्तरकाण्ड.)
महेश्वर: (बल्लालकुलजन्मा)
तत्त्वचन्द्रिका
५७४२
written in खण्डन of माध्व & रामानुजमत
महेश्वर उपाध्याय: s/o मन्मथमनोरथ (कामराज)
वृत्तशतम् [ज्यो.]
५३१५
महेश्वरभट्टाचार्य:
काव्यप्रकाशटीका (प्रकाशादर्श:)
२५०,२५१
माघकवि:
शिशुपालवधमहाकाव्यम्
१२६,१७४,१७५,२३७,२४०,२८४,३०५,
३०६,३०८,३२२,३६४
माधव:
पाराशरस्मृतिव्याख्या
६२०६(२)

माधवकर: s/o **इन्दुकर**
कूटमुद्गर: (पथ्यापथ्यविनिश्चय:)
२०६२,२०६८,२०२३,२१०५,२२५४,२५५५
द्रव्यगुणविनिश्चय: [आयु.]
२५५८
माधवनिदानम्
२०६४,२११३ (1612 V. S.), २१३२,
२२५५,२३०६,२३०७,२५१६,२५६८,२५७०,
२५७१, २१०६ (with टबा)
रुग्विनिश्चय. (माधवनिदाने)
२०२४.२०३८
माधव:श्रीग्रामकर:
सामुद्रकचिन्तामणि: [ज्यो.]
५३६६
माधवदैवज्ञ:
श्रुतबोधटीका
३८४
माधव: (बुक्कणमहीपालमन्त्री)
जैमिनीयन्यायमाला [मी.]
२३६०,२३६१
अधिकरणमाला [मी]
(जैमिनीयन्यायमालाविस्तर:)
६०५०
माधवमन्त्री
सूतगीताटीका
४१०४
सूतसंहिताटीका (खण्डत्रयम्)
४१०५ to ४१०७
सूतसंहितातात्पर्यदीपिका
४०७६
माधवभट्ट: s/o काह्नपण्डित
सिद्धान्तरत्नावली
(सारस्वतव्याकरणस्य माधवीवृत्ति:)
६८५१,७३२८

यज्ञेश्वरपण्डित:
रामसिंहीयवृत्तमयूखमाला
१६५

यदुनन्दनभट्ट:
पञ्चाशद्वर्णविवरणम्
७२४१

यदुनाथचक्रवर्ती
आगमकल्पलता
६६६६ ६६७४ (1720 V.S)

यश.सागर:
जातकराजपद्धति:
(composed for S. Jai Singh.)
५४०२

यशोधर:
कामसूत्रस्य जयमङ्गला टीका
५४३,७६२८ (ज. ४)
मन्त्राराधनदीपिका
७२२७ (1714 V S.)

यशोधरमिश्र: s/o कंसारिमिश्र
गोकुलार्चनचन्द्रिका
७३०२ (1696 V.S.)

यामुनाचार्य:
आलवन्दारुस्तोत्रम्
१२५१

रङ्गनाथ:
गुणमन्दारमञ्जरीकथा
८
मृच्छकटिकनाटकटीका
२२६
विक्रमोर्वशीयनाटकटीका
६५३

रङ्गनाथ: p/o आनन्दाश्रम
ब्रह्मसूत्रवृत्ति
६?२८

रङ्गनाथ: s/o नृसिंह
लीलावतीविवृति:
५१८६
सिद्धान्तशिरोमणि: (वासनाभाष्यटीका मिताक्षरा)
५५६३

रङ्गनाथ: s/o बल्लाल
गूढार्थप्रकाश: (सूर्यसिद्धान्तटिप्पणम्)
५१८६,५१६०

रङ्गरामानुजमुनि:
छान्दोग्योपनिषद्भाष्यटीका
६०४६
तलवकारोपनिषत्प्रकाशिका
५६५०
तैत्तिरीयोपनिषत्प्रकाशिका
५६५२,५६५३
प्रश्नोपनिषत्प्रकाशिका
५६५५
मुण्डकोपनिषत्प्रकाशिका
५६५१
बृहदारण्यकोपनिषत्प्रकाशिका
५६४८
श्वेताश्वतरोपनिषत्प्रकाशिका
५६१४

रङ्गविमल:
भक्तामरस्तोत्रटीका
१७१६ (३८)

रङ्गोजिभट्ट: p/o **आनन्दाश्रम**
अद्वैतचिन्तामणि:
५७७१

रघुदेवभट्टाचार्य:
ईश्वरवाद: (न्यायालङ्कारगत:)
६७५६

रघुनाथसरस्वती
वेदान्तबालबोधिनीटीका (भावप्रकाशिनी)
५७०४

रघुराजसिंहः, रीवांनरेशः
जगदीशशतकम्
३०७३ (१)
नर्मदाष्टकम्
३०७३ (२)
लोकनाथाष्टकम्
३०७३ (३)
शम्भुशतकम्
३०७३ (४)

रघूत्तमयतिः
वृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यविवृतिः
(a ct. on भाष्य by आनन्दतीर्थ)
६००१

रणहस्तिः
राजविजयः [शकुन.]
१६१६,५१४६

रत्नगर्भाचार्यः
विष्णुपुराणटीका (वैष्णवाकूतचन्द्रिका)
४१६७ (III), ४१६८ (V)
scribed in 1702 V.S. at Aurangabad in the reign of Jai Singh I (Mirza Raja).

रत्नप्रभशिष्यः लक्ष्मीनिवासः
लघुकाव्यटीका (मेघाभ्युदयटीका)
४४

रत्नाकरः
मुहूर्त्तोद्देशः
१०८२

रत्नाकरतपस्वी
रामचन्द्रवर्णनम् (रामामृते)
२९६६ (18th c.)
It appears to be an original copy.

रत्नाकरपौण्डरीकयाजी
जयसिंहकल्पद्रुमः
(composed in 1770 V.S. at Amber.)
७६३१ (ज. ७)

रविदेवः
नलोदयकाव्यटीका
६१६

राक्षसकविः
राक्षसकाव्यम्
१९२ (with ct.), ४०१,४६९,१५५८

राघवः
हस्तकरत्नावली [नृत्य.]
under orders of Ram Singh I.
७४२८ (1730 V.S.)

राघवभट्टः
अभिज्ञानशाकुन्तलटीका
६५६
शारदातिलकस्य आदर्शटीका
६९३५,७२९५

राघवानन्दः
तत्त्वार्णवः (तत्त्वामृतप्रकाशिनी टीका on सांख्यतत्त्वकौमुदी)
७०१०,७२९४

राजर्षिदेवभट्टः
चमत्कारचिन्तामणिः
५११७ (1608 V.S.), ५११९,५४२१

राजशर्मा
सौन्दर्यलहरीस्तोत्रटीका
७७२४ (ज. १०१)

रामकृष्णज्योतिर्विद्
नलिकाबन्धक्रमपद्धतिः
५२६५ (1763 V.S.)

रामकृष्णदैवज्ञः
बीजप्रबोधटीका
५५१२

रामकृष्णभट्टः s/o **तिरुमल्ल**
तर्कचन्द्रिका
७४७१ (1767 V.S.)

रामचन्द्रः
गोविन्दसहस्रनाम
६६१
पार्थपराक्रमव्यायोगः
६१
प्रक्रियाकौमुदी
११३०
लक्ष्मीस्तोत्रम्
७६८

रामचन्द्र आगमाम्भोनिधिघटोद्भवः
सपर्याचूडामणिः
६६२६ ६६३०
तान्त्रिकार्चाक्रमसूत्रम्
६६७८ (1723 V.S.)
नरसिंहार्चनचन्द्रिका
७३०१
सुभगार्चारत्नम्
७२३२ (1701 V.S.)

रामचन्द्रगुह.
रसेन्द्रचिन्तामणि. [आयु]
२१३३

रामचन्द्रदैवज्ञः
तिथिचूडामणिः
५५७०

रामचन्द्रः s/o **पुरुषोत्तम**
राधाविनोदकाव्यम् (सटीक)
५५१

रामचन्द्रभट्टः
नाममालाकोशः
२०८

रामचन्द्रः s/o **विश्वनाथ,**
a residant of बिलालाग्राम on the banks of प्रकाशानदी
सभ्याभरणम् (सुभाषितम्)
(सभ्याभरणपञ्जिकामयूखमालासहितं)
५४६, ५५०

रामचन्द्रसरस्वती
वेदान्तबालबोधिनी
५७०४

रामचन्द्रः सोमयाजी
समरसारः (with ct. by भरत)
५२०१ (1725 V.S.), ५४०० (1684 V.S.), ५५८७

रामचन्द्राचार्य रत्नपुरीयः (नैमिषारण्ये)
कुण्डप्रकरणम्
४३९९ (composed in 1560 V.S.)
कुण्डलक्षणविवृतिः
४५९१

रामचन्द्राश्रमः
प्रक्रियाकौमुदी
११३०, ६७३२ (1536 V.S.), ६७६० (1645 V.S.), ६७७१, ७३२२, ७३३७, ७४३१, ७५१५
लघुसिद्धान्तचन्द्रिका
७३७९ (1720 V.S.)
सिद्धान्तचन्द्रिका [व्या.]
६८३८, ६८५९, ६८६५, ६९०५, ६९२७, ६९३१, ७०१६, ७०२०, ७१४४, ७४६८, ७४६९, ७४८२, ७४८३, ७४८४

रामचन्द्रेन्द्रः p/o वासुदेवेन्द्र
उपनिषत्सारसंग्रहटीका
(अष्टोत्तरसहस्रमहावाक्यावली)
७६६६ (ज. ४५)

रामतीर्थः p/o कृष्णतीर्थ
उपदेशसाहस्रीटीका
६१०३
दक्षिणामूर्तिस्तोत्रव्याख्या (मानसोल्लासे)
५६६८,५७५७,६११३
मानसोल्लासव्याख्या
२२८४

रामदत्तः, महामहन्तकसामन्ताधिपतिः
यज्ञोपवीतपद्धतिः
४४२३

रामदासः
ज्योतिषमकरन्द.
५०५६

रामदास. महाराजाधिराजः कच्छवाहः
सेतुबन्धकाव्यटीका
११३ (1653 VS)

रामदासः s/o सूर्यदास
समरसारशाकुनम् [ज्यो.]
५१४३ (1717 V.S.), ५३०७

रामदेवः (चिरञ्जीवभट्टाचार्यः)
विद्वन्मोदनरङ्गिणी
३६१, ४६५

रामदैवज्ञः s/o अनन्त
पीयूषधाराटीका on मुहूर्तचिन्तामणि
५५६८
मुहूर्तचिन्तामणिः
५०७८,५११२
प्रमिताक्षरा ct. on the above
५१२७

रामधनः
पुष्पवाटिका
(गुलिस्तांकाव्यस्य संस्कृतानुवादः)
५२३

रामपण्डितः s/o सर्वदेव
उक्तिसारः (वाक्यविस्तरः)
६६५४

रामभट्ट. (अपरनाम सभारञ्जकभट्टः)
s/o कृष्णभट्ट
कालिकापद्धतिः
७२४३
कालीपूजापद्धतिः
६६८०
श्रीक्रमचन्द्रिका (श्रीविद्यापद्धति.)
७२४६

रामवर्मा s/o **हिम्मतिवर्मा**
अध्यात्मरामायणटीका
६२७०
रामायणव्याख्या (तिलकनाम्नी)
(महेश्वरकृततत्त्वदीपोपरि व्याख्यानम्)
४०४८ (किष्किन्धाकाण्डपर्यन्तम्)
२८१२ (उत्तरकाण्डः), २८१३ (युद्धकाण्डः)
२८१४ (सुन्दरकाण्डः), २८१५
(अयोध्याकाण्डः)

रामविजय.
मन्दफलसारणी

रामशर्मा
ज्योतिषरत्नमालाटीका
५४०१

लक्ष्मीपतिः
भगवद्गीताटिप्पणम्
२७७२

लगधमहात्मा
कालज्ञानम्
५१९६

लघ्वाचार्यः
त्रिपुराभारतीलघुस्तवः
८३१,१५९३,१७१६ (४२), ३०९३ (११)

लट्टूपण्डितः (सदाशिवः), गंगाधरपुत्रः
माधवविलासकाव्यम् (आर्याशतकम्)
(about Maharaja Madho Singh I,)
४७४

लालमणिः
मुहूर्तदर्पणः
५५३९

लीलाशुकः p/o गोपालभट्ट
कर्णामृतस्तोत्रम् (श्रीकृष्णशतकम्)
१६०३
कृष्णकर्णामृतकाव्यम्
२६४८

लेखराजः
राशिफलम् [ज्यो.]
७९१ (२)

लोकनाथः
मल्लप्रकाशः [आयु.]
२०४४

लोकेशकरः s/o **क्षेमङ्कर** s/o **रामकर**
सिद्धान्तचन्द्रिकादीपिका [वे.]
७४८५

लोलिम्बराजः s/o **दिवाकर**
वैद्यजीवनम् (सटिप्पणं)
२२५८,२३००,२३०६,२३१०,४८०४,३६२४
(भाषार्थसहितम्)
स्तोत्रसंग्रहः
४८६
हरिविलासकाव्यम्
६०६ (1777 V.S.)

वङ्गसेनः s/o गदाधर
चिकित्सातत्त्वसंग्रहः
२०३५
चिकित्सासारः
२०७५

वनमालीभट्ट. s/o शिवदास औदीच्य
भक्तिरत्नाकरः (सटीकः)
२६८६,२७१४,६००३,६०२२

वरदनाथ वेदान्ताचार्यः
अधिकरणचिन्तामणिः [मी.]
(a ct, on अधिकरणसारावली)
५६१३,५६१४

वरदभट्ट s/o **गुर्गभट्ट**
सारसिद्धान्तकौमुदी [व्या.]
६८२६,६८५२,६९२०,७०१७,७०१८,७३३०
(1781 V.S.)

वरदराजः
मध्यसिद्धान्तकौमुदी [व्या.]
६८३१,६८३४ (विसर्गसन्धिमात्रम्)
६८३७,६९४९,७१७६,७१७७,७३२३,७४६७,
७५९२
लघुभाष्यम् [व्या.]
७१७८
लघुसिद्धान्तकौमुदी [व्या.]
५२२६,६८३०,६८४० (अव्ययप्रकरणम्)
६८५०,६९०९,६९१०,७१४१,७२६८ (वृत्तिः)
७२६९ (सुबन्तप्रकरणम्),७३१३ (२),
७३७७,७५५४,७५५५,७५९९

सेवाफलम्
६७६,८२८ (२८), ८४८ (२), २६८२,
२७०७,५६६८
स्तोत्रसंग्रहः
४१८५ (contains other स्तोत्रs also)

वल्लभाचार्यशिष्यः
सेवाफलविवृतिः
६७६,५६३८

वसन्तराजः s/o **शिवराजभट्ट**
काकचरित्रम् (काकरुतं)
५२०४
वसन्तराजशाकुनम् (for चाङ्गदेव)
५०१६,५१२३,५२८६ (२), ५३५०

वसावनयतिः s/o **नाथमल्ल**
रसहृदयदीपकटीका
२०६३

वसुनन्द्याचार्यः
देवागमस्तोत्रवृत्ति [जै.]
५२६६ (1796 VS.)

वह्निदत्तः s/o **श्रीपति**
ज्योतिषबालविवेकिनी
५३११,५४३३

वागीशः
काव्यपरीक्षा [अलं]
५१७
(Aufrecht mentions one काव्यपरीक्षा,
a ct. on काव्यप्रकाश by श्रीवत्सलाञ्छन)

वाग्भटः s/o सिंहगुप्त (known as 'रसवाग्भट')
अष्टाङ्गहृदयसंहिता
२५१०

वाग्भटः
रसरत्नाकरसमुच्चयः
२३१२
वाग्भटालङ्कारः [आयु.]
२०२७,२०२६
बृहद्वाग्भटालङ्कारः [आयु.]
२३२८
शारीरस्थानम् (अष्टाङ्गहृदये)
२०७२ (२), २०६२
सूत्रस्थानम् (अष्टाङ्गहृदये)
२०७३,२०८०

वाग्भटः s/o **नेमिकुमार**
वाग्भटालङ्कारः [अल.]
२०५,४५५,५००

वाचकसारंगः
कृष्णरुक्मिणीवेलिटीका
(सुबोधमञ्जरी संस्कृते)
४००

वाचस्पतिः (हम्मीरसभावैद्यप्रमोदस्य कनिष्ठपुत्रः)
आतङ्कदर्पणटीका (माधवनिदाने)
२२३८
मधुकोशनिदानम्
२०६५

वाचस्पतिमिश्रः p/o मार्तण्डतिलकस्वामी
ब्रह्मसूत्रभाष्यटीका (भामतीभागः)
५६३६,६११४
पातञ्जलयोगसूत्रभाष्यव्याख्या
२०५०,२२८६,२३३२,२५३४
शास्त्रदीपिका (युक्तिदीपिका)
२३६२
सांख्यतत्वकौमुदी
२५३२,२५३६,२८०३

वाचस्पति मिश्रः (मैथिलः)
कृत्यमहार्णवः
१३४६ (on palm-leaf)

वादिराजः
एकीभावस्तोत्रम् with भाषाभाष्य by अखैराज
४६७२ (२), ५२६८ (Text only)

वादिराज s/o **सोमराज**
वाग्भटालङ्कारवृत्तिः [अलं.]
४७५

वामनः
काशिकावृत्तिः (I to IX)
६५७४,६६६३,७५६७ (1764-66 V.S.)

वाल्मीकिः
मध्यवासिष्ठरामायणम्
७६४५ (ज. २१)

वासुदेवः s/o **श्रीपति**
प्रत्यङ्गिराऋचाव्याख्या (बालबोधविवेकिनी)
४३२०

वासुदेवः (केरलीयः)
युधिष्ठिरविजयकाव्यम्
२६०

वासुदेवः
वासुदेवीया पद्धतिः [ज्यो.]
६१६

वासुदेवसरस्वती
ब्रह्मसूत्रभाष्यवृत्तिः
६१३०

वासुदेवेन्द्रयोगी p/o **विश्वेश्वरानन्द**
तत्त्वबोधः
६६७५ (1730 V.S.), ७७३६ (ज. ११६)

विक्रमसिंहः (महन्तः)
पारसीनाममाला
५३२७

विजयध्वजः p/o महेन्द्रतीर्थ
भागवतटीका
६४६७

विजयानन्दकविः
क्रियाकलापः [व्या]
२२,३७०
To be compared with **क्रियाकलाप** of विद्यानन्द कायस्थ

विज्ञानाचार्यभिक्षुः
कापिलसाङ्ख्यभाष्यम्
२५३८
पातञ्जलयोगभाष्यवार्तिकम्
२३३४,२५४५

विज्ञानेश्वरः s/o पद्मनाभ
आशौचनिर्णयः (आशौचदशकटीका)
२५००
मिताक्षरा (याज्ञवल्क्यस्मृतिटीका)
१६५१

विट्ठलः s/o **नृसिंहाचार्य**
प्रक्रियाकौमुदीव्याख्या (प्रसादनाम्नी)
७४३२,७४३३

विट्ठलः
रससिन्धुः [आयु.]
२०६७

विट्ठलकृष्णविद्यावागीशः
हास्यामृतसरोवरप्रहसनम्
६५
composed for Pahar Singh s/o Sujan Singh, Chief of Orchha.

विट्ठलदीक्षितः (सङ्गमनेरस्थः)
मुहूर्तकल्पद्रुमः
५५३७

विद्यानन्दकायस्थ: (विजयानन्द:)
क्रियाकलाप [व्या.]
७३३४ (1799 V.S.)
विद्यानन्दनाथ: p/o सच्चिदानन्दनाथ
पुरश्चरणकौमुदी [तन्त्र.]
७२०६ (1717 V.S.)
७२१३ सूचीपत्रम्
सौभाग्यरत्नाकर: [तन्त्र.]
६६७३
विद्यानाथ· s/o रघुनाथ
ज्योतिषोत्पत्तिसार:
५०४६
विद्यापति: p/o वंशीधर उपाध्याय
योगसमुच्चय: [आयु.]
२०५४
विद्याभूषण: (बलदेव:) p/o कृष्णचैतन्य
काव्यकौस्तुभ· [अलं]
१२३
तत्त्वदीपिका
५६६३
ब्रह्मसूत्रकारिकाभाष्यम्
(for S. Jai Singh.)
६०७६
विद्यारण्यमुनि:
अपरोक्षानुभूतिव्याख्या (प्रदीपिकानाम्नी)
७७२७, (ज. १०४)
विद्यारण्ययोगिन्
नैषधीयचरितटीका (दीपिका)
५३१
विनयप्रभ:
चन्द्रदूतम् [का.]
५३३ (२)
विनयसेन:
वैद्यकसारसंग्रह:
२१०८
विनायकभट्ट:
रसिकसर्वस्वभाण:
६
विमर्शानन्दनाथ:
कालीकल्पलता
७५७४
विमलबोध:
महाभारतविमलबोधिनीटीका
४१२७ (उद्योगपर्व)
written in 1690 V.S.
विरूपाक्ष:
कर्पूरस्तव:
१७१६ (४), ७२३३
विशाखदत्त:
मुद्राराक्षसनाटकम्
६३,२३०
विष्णु ऋषि:
गोरक्षनाथस्तोत्रम्
७३६६
विष्णुदासभीम:
प्रबोधचन्द्रोदयव्याख्या (भाषायां)
८३
विष्णुदास: p/o राजेन्द्रतीर्थ
वादरत्नावली [वे.]
६११८
विष्णुदेव:
मन्त्रदेवप्रकाशिका
६६४३ (1726 V.S.)

गोपालाष्टकम्
७५००
चक्रपाणिस्तोत्रम्
२३६४ (५)
चर्पटिकास्तोत्रम्
१३९६ (२), ५७०९
चिन्तामणिकुसुमम्
५९७५
छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम्
४३३८,४६७८,४६७९,५७४४,५८५२,६१५६,
६१६०
तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम्
५७५४,५८९९
त्रिपुटीप्रकरणम्
५९६७
दशश्लोकिस्तोत्रम्
९८८ (३/३), ५८३२
द्वादशमहावाक्यविवरणम्
५७०८
द्वैतमकरन्दः
५९७२
धन्याष्टकस्तोत्रम्
९८८ (३/१), १०३९ (१)
निर्वाणदशकम्
५९६९
नृसिंहतापनीयोपनिषद्भाष्यम्
५७६५
पुरारिहृदयम्
५९७३
प्रश्नोत्तररत्नमाला
१३०९,१३९६ (३), ५८४०
प्रश्नोपनिषद्भाष्यम्
५८३८

ब्रह्मसूत्रभाष्यम्
५६९४,५६९५,६१४२,६१८६
ब्रह्मस्तोत्रम्
२४४० (१९)
भगवद्गीताभाष्यम्
(अमृततरङ्गिणीसहितम्)
२९४३,५६७८,५६८७,५७२७,,५७५३,६१०४,
६१०५
भज गोविन्दं स्तोत्रम्
६९५,१०३४,२१५६ (७), २१५६ (४९),
२२०७,७१२८,७१३०
भवानीस्तोत्रम्
३७७८ (१), ४५५४
भवान्यष्टकम्
२२०४ (२), ५५६३, ७१५०
भुजङ्गप्रयातस्तोत्रम्
२२५२ (५)
माण्डूक्योपनिषद्दीपिका
५८९७
मातृकापुष्पमाला
४०१३
मानसीपूजास्तोत्रम् (देव्याः)
७७२२ (ज ९९२)
मुण्डकोपनिषद्भाष्यम्
४५८१ (in Bengali script), ४६७८
रघुनाथस्तोत्रम् (रघुनाथाष्टकम्)
३९९७
रामचन्द्राष्टकम् (रामाष्टकम्)
७१६,८११ (९), १०७२,१२१८ (१०),
१५१९,१५२३,१७४४,२१५६ (२), २१५६
(१६), २१५६ (५९), २८४९,३६१६ (३)
लघुवाक्यवृत्तिः [वे]
५५२

शिवदास.
वेतालपञ्चविंशतिका
४८०

शिवदीन.
शब्दप्रभेद:
५३२८ (1793 V.S.)

शिवनारायणदास: सरस्वतीकण्ठाभरण:
सेतुसरणि (सेतुकाव्यटीका)
(for Ram Singh I.)
१०८ (1723 V.S.)

शिवरामशर्मा
श्रीधरीकण्टकोद्धारटीका (भावार्थदीपिकाभाव)
२८२३,२८२४
श्रीधरीटीकासङ्गति:
२६३२
Autograph copy by शिवराम for S. Jai Singh

शिवरामशेष.
आशानन्दकविप्रशस्ति:
५०६५

शिवादित्य
राक्षसीकाव्यम्
४०००

शिवादित्यमिश्र
सप्तपदार्थी [न्याय]
६५५७ (1715 V.S.), ६५७६,६७०६,
६७११ (1712 V.S.) ६७४६,७४१६,
७४७६

शिवानन्दगोस्वामी (सच्चिदानन्दनाथ:)
कुलप्रदीप: (तन्त्र.)
७४६१ (1771 V.S.), ७५५६
त्रिकूटारहस्यव्याख्या
७१६७ (1748 V.S.)
त्रिपुरसुन्दरीस्तोत्रम्
६८६६, (1755 V.S.)
नैमित्तिकार्चनचन्द्रिका
(based on रुद्रयामल) for M. Viṣṇu Singh of Amber
६७६२ (1755 V.S.)
भवानीसहस्रनामपद्धति:
७१५२ (1747 V.S.)
ललितार्चनकौमुदी
६७७० (1750 V.S.), ७३६४,७६०२
सिद्धसिद्धान्तसिन्धु: (composed in 1731 V.S.), ७५२० (1733 V.S.)

शुकदेव:
रत्नमालिका [वे.]
६१४८

शुकयतीन्द्र:
प्रश्नोत्तररत्नमाला [वे.]
८७१ १२२७ (६), १३०६,५७६३

शूद्रक:
मृच्छकटिकम्
७६,२२७,६४८

शूलपाणि
तिथिविवेक:
१३८१
प्रायश्चित्तविवेक
१३४२ (१)
श्राद्धविवेक:
१३५० (on palm-leaf)
सम्बन्धविवेकटीका
१३८०

शेखरज्योतिरीश्वर:
पञ्चसायकम् [आयु.]
२५२५

श्रीकृष्णमौनि:
तर्कचन्द्रिका
६८३७

श्रीकृष्णशर्मा
ब्रह्मसूत्रभाष्यवृत्तिः
(under the orders and directions of S. Jai Singh)
५८०३

श्रीधरयति
विष्णुपुराणटीका
२७८८,२९८१,६५११

श्रीधरसेन:
विश्वलोचनकोशमुक्तावली
३३५

श्रीधरस्वामी
भगवद्गीताटीका (सुबोधिनी)
४००२,५६८६,५७१८,५९११,६१३८
भागवतदशमस्कन्धपूर्वार्द्ध
प्रथमस्कन्धश्च (भावार्थदीपिकाटीका)
६२७५,६२७६
भागवतस्फुटस्कन्धाः (भावार्थदीपिकासहिता.)
४२४५ (I), ४२४६ (II), ४२४७ (IV)
४२४८ (VII), ४२४९ (XII)
वेदस्तुतिटीका
६०३८

श्रीनाथ:
कामरत्नम् [तन्त्र.]
६७७४,७०००,७४४७

श्रीनाथभट्ट
भागवतदशमस्कन्धटीका (माधवतोषिणी in भाषा for S. Madho Singh I.)
६३५२,६३५३

श्रीनिवास:
शान्तिविधि.
२५०१

श्रीनिवास s/o गोविन्दाचार्य
p/o वेङ्कटगिरि
यतीन्द्रमतदीपिका
५९६४

श्रीनिवास:
रागतत्त्वविबोध: (सं.)
६८८७

श्रीनिवासदास: p/o यदुपति
ऐतरेयोपनिषद्भाष्यविवृति: (पदार्थदीपिका)
५९९६
तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यटीका ,,
५९९७
माण्डूक्योपनिषद्भाष्यविवृति:: ,,
५९९८
भाष्य by आनन्दतीर्थ

श्रीनिवासदासाचार्य:
पादुकासहस्रव्याख्यानम् (रामानुजीयम्)
२५८६
भक्तिविवेक: (विवेकसार:)
२६१६ २६२६

श्रीनिवासभट्ट: s/o धीनिकेतनगोस्वामी
चण्डीसपर्याक्रमवल्ली
७००४
शिवार्चनचन्द्रिका
१२६५,६६८३,६७८७,७२२९

श्रीपति:
चमत्कारचिन्तामणि:
५०६४,५२८०,५२८१

श्रीपतिः, गोकुलनिवासी
रमलसार.
५४४८

श्रीपतिकण्ठ
ज्योतिपरत्नमाला
५०६५,५११४ (1725 V.S), ५२८५,
५५२६,५५३४,५५४० (1629 V S)

श्रीपतिगोविन्द
जानकीविलासकथा
६२३५,६२३६

श्रीपतिभट्ट:
जातकपद्धतिः
५१२१,५३५६,५४१०,५४३१
द्विकोटिकरणम् [ज्यो]
५१२६

श्रीवत्सलाञ्छनभट्टाचार्य s/o विष्णु
काव्यप्रकाशटीका (सारबोधिनी)
५३,१७२,२४८,२४६
Aufrecht mentions its title as
काव्यपरीक्षा

श्रीवत्साङ्क:
कूरेशविजय
५६६५

श्रीहर्ष:
नागानन्दनाटकम्
६८,८२
नैषधीयचरितम्
४१,४२,१५६,१५६,१६०,२३६,२४३,२४४,
३०४,५२७ to ५२६,५८१.५८२,५८३
रत्नावलीनाटिका
१०३,१३२,२२३,२३३,२३४,६५२

सकलकीर्तिभट्टारक:
शान्तिनाथचरितम्
४६८२
श्रावकाचार.
५२६७

सखारामपर्वणीकर:
जयसिंहप्रकाशशब्दशासनम्
(for S. Jai Singh III.)
७२८१

सच्चिदानन्दतीर्थ: p/o कैवल्यतीर्थ
योगामृतम्
२३०३

सत्यनाथतीर्थ. (**यति**)
अभिनवगद्यम् (अभिनवगदा) [मी.]
५७४०
the former name of the author was
Raghunath Acharya; he wrote in
16th V.S.
तत्त्वप्रकाशिकाटीका (अभिनवचन्द्रिका)
६०६१

सदानन्द.
वेदान्तसार:
५६६७,५७८८,५८४२,५८७३,५८८२,५६७७,
५६८५ (1794 V.S.), ६१०६

सदानन्दस्वामी
शैवसुधाकर:
७६४६ (ज. २५) (1917 V.S.)
composed under orders of Maharana
Jagat Singh for the pleasure of
S Ram Singh II of Jaipur.

सदाशिव:
अश्वमेधीयहौत्रम्
४४०६

भेषज्यकोश.
२२४०(१) (1702 V.S.)

सदाशिव:
भैषज्यकोश:
२२४० (१) (1708 V.S.)

सनातनगोस्वामी
भागवतदशमस्कन्धटीका (वैष्णवतोषिणी)
४०३७,४१४०
भागवतामृतम् (दशमस्कन्ध:)
२६२८ (पू.), २६२६, २७१० (उ.)

सनातनरूपगोस्वामिनौ
भक्तिरसामृतसिन्धु:
२६८४

सन्तदासशिष्य: कश्चित् (श्रीधर: ?)
भगवद्भक्तिरत्नावलीटीका (कान्तिमाला)
७२८

सम्राट्स्थपतिदेव: s/o प्रजापतियाज्ञिक
कात्यायनसूत्रव्याख्यानम्
४५२४ (१–१८) (1651 V.S.)

सम्राड्रामग्निहोत्री
पुष्करप्रादुर्भावटीका
८५७

सर्वज्ञात्ममहामुनि: p/o देवेश्वर
सक्षेपशारीरकसूत्रव्याख्या
(with अन्वयप्रकाशिका by रामतीर्थ p/o
कृष्णतीर्थ)
५८५१

सवायी ईश्वरीसिंह:
भक्तमाला
(a Sanskrit rendering of the भक्तमाल
of नारायणदास in Hindi.)
२६०८

सवायी जयसिंहकारिता ग्रन्था:
अवतारतारतम्याभाव:
२६८८
कर्माधिकारनिर्णय:
२६६६
कृष्णसन्दर्भसङ्गति:
२५७८ to २५८३
तत्त्वार्थदीपिका (ब्रह्मसूत्रविवृति: ब्रह्मबोधिनी)
५७५१,५८०४,५७१६,५८५० (1787
V.S.), ५८६१,६०८०
निम्बादित्यभाष्याविरोधव्याख्यानम्
५८७८
भक्तिसूत्रार्थमञ्जरी
(शाण्डिल्यभक्तिसूत्रविवृति:)
२५८८ to २५९३,२७११
भागवत सङ्गतम्
२७२६
रामकृष्णयोरैक्यम्
२९६३ to २९६५
रामतत्त्वप्रकाश:
composed in 1788 V.S.
२५७३,२६०१,२६०९ to २६११,२७१२,
४४२५,४८०५
रामपूर्णावतारत्वनिरूपणम्
२६५३
रामसन्दर्भ:
२७२१,२७२२,२७३३
रामायणविरोधपरिहार:
(वाल्मीकि-भुशुण्डि-आदिरामायणादीनां
प्रतीयमानविरोधपरिहारप्रकरणम्)
६४२३
शाङ्करभाष्यसंयोजनम्
५८७७,६०६७

सुधाकलश. p/o राजशेखर
सङ्गीतोपनिषत्सारोद्धारः (सटीक.)
(composed in 1380 V S. and ct in 1406 V.S.)
६८८४,७०२५ (16th c)

सुन्दरदासः
ब्रह्मस्तोत्रम्
१४८६ (२१)

सुन्दरदेववैद्यः
हठसङ्केतचन्द्रिका
२०५३

सुन्दरमिश्र (ओज्जागरि.)
अभिराममणिनाटकम्
(composed in 1655–56 V.S.)
६५
रामनाटकम् (अभिराममणि)
३५०

सुबन्धुः
वासवदत्ताख्यायिका
२६८,४३८

सुभगानन्दनाथः
प्रपञ्चसारमनोरमा
६६५७

सुमतिविजयः
मेघदूतटीका
१७८

सुमतिहर्ष p/o हर्षकीर्तिगणि
करणकुतूहलवृत्तिः (गणककौमुदी)
५४०६,५५७६, (1794V.S)
गणककौमुदी [ज्यो.]
(करणकुतूहलटीका)
५४२६ (1826V.S.)

सुमतीन्द्रयति (माध्व)
भगवद्गीताभाष्यम्
(भावनारत्नकोशः)
५६३२

सुरेन्द्रतीर्थ :
पातञ्जलसूत्रकारिका (व्याख्या)
२३०५

सुरेश्वराचार्यः
बृहदारण्यकभाष्यवार्तिकम्
६१४३ to ६१४५ (1600 V.S.)

सुल्हणः
वृत्तरत्नाकरटीका (कविहृदयानन्दिनी)
५२२४

सूर्यकविः
स्तवराजः
१४३६

सूर्यगणकः
सूर्योदयास्तनिरूपणम्
५४४६

सूर्यदैवज्ञः
ज्योतिषरत्नमालाटीका
५०३५

सूर्यपण्डितः
भगवद्गीताटीका
(परमार्थप्रिया [प्रपा])
२६८४
रामकृष्णकाव्यम्
३२,६०२,६२३ (सटीकम्)
सिद्धान्तसंहितासारसमुच्चयः [ज्यो.]
५०२६

सूर्यराजकविः
कविकल्पलताटीका (बालबोधिका)
६२१

सूरजित् s/o **सिंहजित्** s/o **दामोदर**
खेटकुतूहलम् [ज्यो.]
५६०७

सोमचन्द्र:
वृत्तरत्नाकरटीका (मुग्धावबोधिनी)
३८२

सोमदेवभट्ट:
कथासरित्सागर:
(with 77 illustrations.)
६४११

सोमदेव: s/o राम
बृहत्कथा
२८३ (अ.ब.)

ोमदैवज्ञ:
पद्धतिभूषणम् [ज्यो.]
composed in 1526 S'aka=1694
V.S.)
५४२६

मनाथकवि.
अन्योक्तिमुक्तावली
११

ोमप्रभाचार्य:
शृङ्गारवैराग्यतरङ्गिणी
(with सुखावबोधिका टीका)
४८३
सिन्दूरप्रकरस्तव: सटीक:
१७१९(४०),४९९४(१)
सूक्तिमुक्तावली
४९८०

मेश्वर: s/o माधवभट्ट
तन्त्रवार्तिकम् [मंत्रमीमांसा]
६६४४

सौम्यजामातृमुनि.
विष्णुस्तोत्रम्
४०७८

स्वप्नेश्वराचार्य: (रामानुजीय:)
शाण्डिल्य भक्तिसूत्रभाष्यम्
२६५१,२६५२,२६५५

स्वात्मारामयोगीन्द्र:
हठप्रदीपिका [यो.]
१२२४(७),१२७५(४),२०८३,२३३७,
२३५४ २३५६ to २३५९,२५४४

हनुमत्कवि:
खण्डप्रशस्ति: [का.]
२८,५०६
हनुमन्नाटकम् (महानाटकम्)
८४,१२४,२२६,२३२,६५५

हयग्रीवाश्रम:
रामानुजीयमतसिद्धान्तदीपभाष्यम
(a ct. on the work of शठारि)
५७९५

हरजी दैवज्ञ:
योगिनीदशाफलम्
५०७१

हरदत्त:
जगद्भूषणम् [ज्यो.]
(composed in पूर्णतर्कशराभ्रमिते शके
1560 S'aka=1695 V.S.)
५४२० (1826 V.S.)

हंसाचार्य:
ब्रह्मसूत्रस्य हंसभाष्यम्
५८४७
the author mentions himself as
माध्वविशिष्टविग्रहोपग्रहभगवत्कमलालव:

हरि: s/o **नारायणमन्त्री**
सूक्तिरत्नाकर: (गजायुर्वेद:)
composed at Ahmedabad during the reign of Mahomad Padshah (Begada) in 1526 V.S.
२३२४

हरि: s/o **वरदराज** (माध्व)
भागवततात्पर्यदीपिका
६२६७ (X .2), ६२६८ (X .3)

हरिकरण:
मकरन्दपद्धतिकारिका
५४६६ (1826 V.S.)

हरिकृष्णप्राड्विवाक:
प्रभोर्वैदिकी पूज पद्धति:
composed for S. Jai Singh.
२६६८,२६६६
वैदिकवैष्णवसदाचार:
(for S. Jai Singh.)
२५६७

हरिचन्द्रभट्टारक:
धर्मशर्माभ्युदयकाव्यम्
४६६५

हरिजीवनमिश्र:
घृतकुल्या [ना.]
७१
पाखण्डमण्डनप्रहसनम्
७६
प्रभावतीनाटिका
८१
विजयपारिजातनाटकम्
६६

हरिदत्त: s/o **हरजी**
जातकपद्धति:
(मन्दावबोधिनीटीकासहिता)
५२५६ (1695 V.S.)

हरिदास:
कृष्णस्तोत्रसंग्रह:
४१८३,४१८४
नवरत्नप्रकाशटिप्पणम्
६००४
प्रभुप्रादुर्भावविचार:
६०१८
भक्तिसिद्धान्तसंक्षेपनिरूपणम्
५६३७
यमुनाष्टकस्तोत्रविवरणटिप्पणी
५६५६
वेदान्तभावसाहस्री
६००६
स्वामिन्यष्टकविवरणम्
५६५३,५६५६

हरिदीक्षित:
शब्दरत्नम् [व्या.]
६७०४

हरिदेवभट्ट: s/o **व्रजनाथ**
s/o माधव s/o बलभद्र, resident of गोकुलग्राम
बीजवासनाभाष्यम्
५०२८ (1784 V.S.)
composed in 1744 V.S. The ancestors of the author were patronized by Ram Singh I of Amber.

———

INDEX OF AUTHORS AND COMMENTATORS

2. Bhāṣ.ī

अमृतराम, राय, पल्लीवाल
कवित्तपदादिसंग्रह
१७७३
पदमुक्तावली
४८४६
भ्रमरगीत पचीसी
११६३ (२), १४२५ (७)

अम्बादत्तभट्ट
कवित्तादिसंग्रह
१७६३

अरुण कवि (लालखाँ, लालजी)
प्रेमसार (रचना सम्वत् 1819 V.S.)
३६०३

अहमद कवि
बारहमासा
४५६४

आदमल्ल
रसरत्नप्रदीप भाषा [आयु]
२०३६

आत्माराम, धुरन्धरकविपुत्र
जयसिंहप्रकाश (रघुवंशकाव्यभाषानुवाद)
(for S. Jai Singh.)
३३४३
रामायणभाषा (अमितकुतूहल)
१७५७ (मु.), २१७३ (अरण्य), २६८८ (लंका.), ३३६१ (लंका.), ३३६२ (उत्तर.)

आनन्द कवि
कोकमञ्जरी
१२४८,१३६६ (६८), ४६०० (२)
कोकसार
३१४८,३२८० (२), ३५११ (१), ३६१८ ४३३० (१३-१४), ४४६०
पिङ्गलभाषा
४३२८ (११)
रससागर (कमलाङ्क काव्य-प्रकाश)
१७३६ (२)

आनन्दघन
अष्टप्रहरपद
३५३० (४)
इश्कलता
१४४३,३४६८
कृपाकन्द निबन्ध (under orders of S. Pratap Singh)
३४६६(१) (1856 V.S.)
मनोरथमञ्जरी (सवाई प्रतापसिंहाज्ञया)
३४६६ (२)
वियोगवेलि
३७४६
सवैया संग्रह
७५४,३३०२ (३) (1796 V.S.)
आनन्दघनकृतिसंग्रहः—
कवित्त २४३७ (४), ३४३७ (२०), ३५१३ (२), ३७३४ (४), ३६४५ (१)
अन्यकृति-संग्रह, ३३४६
१—पदसंग्रह (हिण्डोरा, होरी, बधाई)
२—प्रेमसरोवर
३—व्रजविलास
४—सरस बसन्त
५—अनुभवचन्द्रिका
६—रङ्गबधाई
७—प्रेमपद्धति
८—कृपाकन्द
६—वृषभानुपुर-सुषमावर्णन
१०—गोकुलगीत
११—नाममाधुरी
१२—गिरिपूजन
१३—जमुनाजस
१४—विचारसारनिबन्ध
१५—प्रीतिपावस

किशोरीदास

पदसंग्रह

३८४६

कीताजी

पद

२४४० (५७)

कुँअरपाल बनारसी

सिन्दूरप्रकर भाषा

२४४० (४) (1794 V.S.), ३५८६ (1750 V.S.) (रचना सवत् 1691 V.S.)

कुन्दकुन्दाचार्य

रैणसार (रयणसार) [अप.]

४६८७

कुम्भारीपाव योगी

शब्दी

१६३५ (२६) २४४० (४८), ३३२२ (७) (1717 V.S.)

विराटपुराण

३३२५

कुलपति मिश्र

अन्योक्तिशतक

१७६४

अमृतध्वनि

३७५५

दुर्गभक्तिचन्द्रिका (महाराजा विष्णुसिंह प्रीत्यर्थ 1749 V.S. मे रचित)

१०१०,२३०५ (1786 V.S.), ३५२१

निशानी महाराजा रामसिंह प्रथम की

१७६५ (१)

युक्तिसार

३८२२ (५)

रसरहस्य

३८६४ (1794 V.S.) (रचना संवत् 1727 V.S.)

विषपीयूष संवाद

२४७० (२)

षड्ऋतु सवाद (महाराजकुमार रामसिंह प्रीत्यर्थ)

३३३०

संग्रामसार (द्रोणपर्व भाषा)

६५२,१२११,१६८४,१६८५,२४६७,३५४२, ३५४८,३७६५ (४)

सुरूप कुरूप सवाद

२४७० (१)

कुशललाभ वाचक

ढोला मारवाणी की कथा चौपई (रचना काल 1616 V.S.) ६०१ (१), १७१७ (२), १६४० (५), ३६४० (५)

माधवानल कामकन्दला कथा

६०० (१), १२०८,२४२२ (१०)

कृष्ण कवि

बिहारीसतसई टीका

१२०५, ३२५३ (१), ३४६६ (२)

रागमाला (रागरत्नाकर)

३८२५ (१) (1823 V.S.)

वृन्दावनरहस्य भाषा (सवाई जयसिंह के मन्त्री राजा आयामल प्रीत्यर्थ)

३३४२

कृष्णजीवन लच्छीराम, लोकनाथशिष्य

उपनिषत्सार

३३८१,३४८४

कर्णाभरण नाटक
७६५,१४०६ (१), १८६६,१९३७ (१), २४७६,३५१९ (५), ३५२४ (१), ३५८४ (१), ३६८२ (५) (1696 V.S.), ३७७९,५१६०(२)
काव्यमञ्जरी
८९७ (२), ३६८३ (२) (1697 V.S.)
गणमञ्जरी (छं शा)
३६८२ (४) (1697 V.S.)
पञ्चदशीसार भाषा
३३६२
बुद्धिबल कथा (पद्य)
३४४८ (२)
विवेकसागर (ज्ञान कहानी)
३४२३ (२)
हस्तस्फटिकमणि [वे.]
३४२१ (१), ३४५८ (१) (1721 V.S. आम्बेराधीशमहाराजजयसिंहराज्ये)

कृष्णदत्त कवि
प्रतापप्रकाश
१७१८,२१४८

कृष्णदास
चैतन्यचन्द्रामृत (मैथिली भाषा)
५९८४

कृष्णदास
भागवत (दशमस्कन्ध भाषा)
३३०७ (1852 V.S.)
विरहमञ्जरी
३७७८ (२)

कृष्णवासी
विवाहविलास (वृन्दावनविवाह)
३६९७ (६) (1840 V.S.)

कृष्णराम चक्रवर्ती
पञ्चदशीटीका (तृप्तिदीपिका)
१७२९
पञ्चदशीसार
१६९९,१७९४,२११६,२३६९
महावाक्यविवेक भाषा
१६६५

कृष्णानन्द व्यास
संगीतरागकल्पद्रुम
१४८८,१८६२

केवलदास
अश्वमेधपर्व भाषा
३२७८

केशव किशोर
वल्लभाचार्य-वंशावली (पद्यबद्ध)
१८५१ (१)

केशवदास
कवित्त
३४३७ (२)
कविप्रिया
८९१ (१), १४५३, ३२४६,३४८५ (२) ३५९५, ७७०७ (ज. ८४-२), ७७०९ (ज-८६-१),
नखशिखवर्णन
७४८ (२), ११७०, १९८१ (३), ३२६८ (४), ३६६८ (७), ३७३०,४५६७
रसिकप्रिया
७४८ (१), ९३६, १०८८,१२८५,१४४८, १४८७ (१) (1732 V.S.), १७२८ (1704 V.S.), १८४७ (७), १८९५, १९२९ (२), १९५७,१९९०,२२१३,२३८६ (१), ३४३१ (१), ३५१२ (१), ३५४१ (२), ३५८१,३६६८ (४), ३६६९,३६९० (1713V.S.),३६९४,३८४०,३९०७,३९३८ (३), ४६३४,४७७६ (१), ७७०७ (ज-८४-१)

घनश्याम व्रजवासी
दानलीला
२२१४ (३), ३६४० (३)
घनानन्द
कवित्त
३४३७ (१८)
घाटमदास मीणा
छन्द
४३३० (१६)
घोड़ाचोली सिद्ध
शब्दी
१६३५ (३४), २४४० (४६), ३३२२ (३२) (1717 V.S.)
चतुर अली (चतुरशिरोमणि) p/o वृन्दावनभट्टाचार्य
गोदोहन. ३८६० (४)
दूहा फुटकर, २१८८ (३)
नन्दबधाई पदादि, २१८६
पदसंग्रह, २१६०, २१६३, ३८६१
राधावर्णन, ३८६० (२)
वशीप्रशसा, २३८८ (४)
व्रजलालसा, २१८८ (३), ३८६० (३)
विलासमाधुरी, २१८८ (१), ३८६० (१)
चतुर कवि
कवित्त
३४३७ (१४)
चतुरदास सन्तदासशिष्य
भागवत एकादशस्कन्ध भाषा
६८४ (१), १४८६ (१४), १४६८, १६१६ (२), १६१६, ३२२४ (२), ३२६४ (१), ३३६१, ३५६६, ३७६०, ३८०१
वामनचरित्र
२१५२
चतुर्भुज
नासकेतुपुराण भाषा
२४५२ (३)
विमुखमुखभञ्जन
१५४१ (४)
साधुमहिमा
१६५१ (५)
चतुर्भुजदास कायस्थ
मधुमालती कथा
६६७, १४६७ (सचित्र), ७७१० (ज-८७) (सचित्र, 1850 V.S.)
चन्द कवि
डण्डमाला छन्द
२१७० (१)
चन्द 'रसिक' (चन्दलाल गुसांई)
(a protege of स. प्रतापसिंह)
अरिल्ल सग्रह
१४७४, ३६६७ (२)
अभिलाषबत्तीसी
३५६२ (१)
कवित्त सग्रह
३५६२ (४)
भागवतसार पचीसी
२३६६, २४१७
भावनापचीसी
३५६२ (३)
समयपचीसी
३५६२ (२)
चन्द वरदायी
चहुआंन (पृथ्वीराज) चरित्र
३७६४

प्रभुवर्णन (अष्टक)
९७९
माधवसिंहसुयशप्रकाश
१७७७,२१३९
शृङ्गार पचीसी
९७७
All for S. Madho Singh I·

छीहल कवि
चन्द कुंअर री वार्ता चौपई
३५३९ (१) (1787 V. S.), ३६३१ (१)
जेहल जवाहर
१२३४,२०११, २३९८, ३६७९ (३)
पञ्चसहेली रा दूहा (रचना सवत् 1575 V.S)
१३९५ (५), १८४२ (५) (1675 V S.)
१८६७(१),१८७३(३), ३२५४(१),३४००
(६),३५४५(२),४४८५(१),४८९४

जगजीवन
वाराणसीविलास (सङ्ग्रह)
३८२३
तत्वविलास [अल]
३२८६

जगदीश
राठौडाँ की उथली वचनिका। रचना संवत्
1715 V S.), ३५९८
उत्सवपद संग्रह
३३०४(२)
दासी अष्टक दोहा (म. रामसिह प्रथम प्रीत्यर्थ)
२४०७(१)
समधिनी स्वयवर
२४०७(२),३६७६(२)

जगदीश भट्ट, श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि पुत्र
अलङ्कारकौतुक
१७३१

गोविन्दजू को नखशिख
१९६९
गोविन्दलीलामृत (पीयूषपानग्रन्थ)
(रचना संवत् 1841 V. S)
७७०६ (ज ८३) (1860 V. S.)
प्रतापपीयूष
३४०५
प्रहेलिकाप्रकाश, बुद्धिबल परीक्षा, (स. पृथ्वीसिंह प्रीत्यर्थं; रचना संवत् 1829 V.S.
३६२७ ३७५१
बहादुरविजय रासो
१३७६
रसरत्नसागर (रसरत्नाकर)
१९११,३६९९
लगनपचीसी
११६३(३),१४२५(५)
वनपर्व भाषा (महाभारत)
२३८३,३७९५(१)
शल्यपर्व भाषा
३६९५ (1847 V. S) ३७९५ (६)
वसन्तराजशाकुन वचनिका
३२६८
व्रजनिधिमङ्गल व्याहुलो
१३६९
शीताष्टक
३५६९
All for S. Pratap Singh.

जगन्नाथ
नारायणलीला
९५७(८)११०६(३), ३३०२(४) (1796 V. S.)

शबरीमङ्गल
१२७०, १७४६, ३०६२ (२), ३७०२
सीतास्वयंवर (रामचरितमानस-गत)
३६७६
हनुमान अष्टक
२१५६ (२३), ७८१५ (४)
हनुमान चालीसा
३२११ (३)

तेजसी खिड़िया
छन्द राठौडाँ रो
४३३० (२०)

दत्तजी
पद
३२२२ (१२) (1717 V.S.)
शब्दी
१८५३ (१५), ३३२२ (३६) (1726 V.S.)

दत्तलाल
कक्को
४६३०
बारहखडी
२१५६ (५२), ३४११, ३७२६ (१),
३६२२ (३), ४६३६, ७७६६ (४)

दयाराम
रसायन की पोथी
२४५७, ३३१४

दयालाल
प्रेमबत्तीसी (गोपीउद्धव संवाद)
३६२६, ३६४१
वर्ण एकाक्षरी
३५३१

दादूदयाल
ग्रन्थ
२४४० (१२)
वाणी
१०८५, १२८६ (१), १५६४, १६८५ (१),
२४२८, ३५४०, ३७८८, ३८०८ (१)
साखी
१६३१ (१), ३३०२ (२०) (1796 V.S)
माया को अङ्ग
७८३० (१)

दामोदर
रासपञ्चाध्यायी (सवैयाबद्ध)
३२६१ (२)

दामोदर s/o लक्ष्मीधर
संगीतदर्पण
१८८३ (तालाध्याय मात्र),१८८६(१)

दामोदरदास
हरिनामलीला
३२८७ (३)

दीपजी
पद
१६५१ (१२)

दुलीचन्द कवि
गुलबकावली कथा (नाट्यरूपान्तर)
७७०३ (ज ८०) (1936 V.S.)
नीतिमुक्तावली (स. रामसिंह द्वितीय प्रीत्यर्थ)
७७१२ (ज-८६-१)
नीतिसार नाटक
७७१२ (ज-८६-२)
भेटप्रकाशनाटक (मुद्राराक्षस-भाषानुवाद)
(स. रामसिंह प्रीत्यर्थ)
४६१५,७७०२ (ज-७६), ७७१७ (ज-६४)
शेष पचीसी
३८६१ (२) (1870 V.S.)

शेष चरित्र
३८६१ (१) (1870 V.S.)
सत्यसारग्रन्थ (स. रामसिंह द्वितीय प्रीत्यर्थ)
१५५३ (1903 V.S.)
समरसार (स. रामसिंह द्वितीय प्रीत्यर्थ)
४६१६
सूर्यवंशी राजाओं का वंशवृक्ष (ब्रह्मा से स. जयसिंह तृतीय तक)
७७३० (ज–१०७)

दूनाराइ

अलिअवली (महाराजा रामसिंह (प्रथम), आमेर प्रीत्यर्थ)
१६८२
गोवर्द्धनलीला
६५८,६६५,३३०२ (१) (1796 V.S), ३५३० (५)
छन्दचन्द्रिका
६७३३ (१)
ढेंकी
३५३४ (1730 V.S)
दोहादर्पण [छं. शा] (म. रामसिंह प्रथम प्रीत्यर्थ)
२१५६
दोहाबोधावली (म रामसिंह प्रथम प्रीत्यर्थ)
१७७४,३५५७ (२), ३६२१
पाती
११६७,१७२० (४)
भ्रान्तिभञ्जिनी
१६३५

देवकवि

अष्टजामवर्णन
१२४७ (२), ३२५३ (२), ३२८० (३), ३४८० (१)
कवित्त
३४३७ (५)
प्रेमपचीसी (स. प्रतापसिंह प्रीत्यर्थ)
११६३ (४), १४२५ (२), ३७०५

देवदत्त

प्रेमतरङ्ग
३४८५ (१)

देवमणि (देवप्रकाश 'देव')

कलिकजी के कवित्त
११२०,४८०१
रसविलास (नायिकाभेद, रचना सवत् 1783 V.S.)
२४५४ (१), ७७०४ (ज. ८५), ७६७२ (४८–१)

देवल

कुतुबशतकथा
३४४३,३६६८ (५)

देवलनाथ

शब्दी
१६३५ (३६), २४४० (४७), ३३२२ (३७) (1717 V.S.)

देवीदास

दामोदरलीला
३००६ (१)
राधाजी की सगाई
३००६ (२), ४८४१

दौलतराम, आनन्दरामपुत्र, बसवानिवासी

पुण्याश्रवकथा बालावबोध (रचना संवत् 1770 V.S.)
३७३५ (1816 V.S.)

द्यानतदास

दशलक्षणपूजा
१३७४

रतिमञ्जरी
१८३६ (३)
रसमुक्तावली लीला
१४०६ (३), १८०४ (१), ३५२४ (७),
३५८४ (३), ३७८७ by ध्रुवदासी
रहसमणि
१८३६ (५)
वृन्दायनशतक (रासपञ्चाध्यायी भाषा)
१३३३ (२), १४०६ (११), १६६०
१८०४ (४), ३११३ (१), ३११३ (अ)
३२५५ (२), ४६५५
व्रजशृङ्गार
१८०४ (७) (1823 V.S.)

नन्ददास

अनेकार्थनाममाला
२११
अनेकार्थध्वनिमञ्जरी
६५७ (४), १८४८ (२), ३०१६ (१),
३५८७ (२), ३७३१ (३)
गुण सुदामा चरित्र
२४०८ (३)
दानलीला
१३३०
नाममञ्जरी (मानमञ्जरी)
१२७३,१८३७ (६)
नाममाला
१८४८ (१)
नामकेतुपुराण भाषा
१२६२,२२०२ (१), ३२४२ (२), ३२४६
प्रबोधलीला
१६५१ (४)
प्रेममञ्जरी
२२१४ (१)
भ्रमरगीत भाषा
३८३५ (५)
भागवत दशम स्कन्ध भाषा
१८५६,३३०६,३३१०,३५८८ (४), ३७८१,
४६८८ (१), ४७६६
मानमञ्जरी
६६१,११८४,१६७८,२१८२,२४०८ (२),
२४६६ (६), ३०१६ (३), ३४७६ (१),
३५२६ (५), ३६५६ (३), ३८३७ (३)
मानलीला
३६३१ (२)
मार्गशीर्षमाहात्म्य भाषा
१२०० (३)
रसमञ्जरी
६६२ (३), १८३७ (४), ३०१६ (४),
३२३८ (१), ३३६५ (१), ३४५७,३४७५
(४), ३५४१ (६), ३७३१ (१)
रसिकलीला
४६८८ (२)
राधा (प्रेम) परीक्षा
३६६५ (२)
रासपञ्चाध्यायी भाषा
१२७२,१४०६ (५), १५३३,१६५१ (३),
१६८४,२४०८ (१६), २४३८ (२), ३१३६
(११), ३२६४ (२), ३३१६ (४), ३४६१
(२), ३५१६ (२), ३५२४ (३), ३५५६,
३६०२ (३), ३६५६ (२), ३८५०,३८५१
रुक्मिणीमङ्गल
३५४१ (५)
रूपमञ्जरी
६६२ (१), १३६५ (४), १८३७ (३),
१८६७ (५), २४०६,२४०८ (६), २४३७
(६), ३०१६ (१), ३०१६ (६), ३२३८
(२), ३५२६ (३), ३७३१ (२), ३८६०

विरहमञ्जरी
१२०३,१४०६ (१०), १८३७ (५), १८७३ (५), १८७३ (५), १६७३ (६), २४०८ (५), २४२१ (२), ३०१६ (५), ३२६०, ३३१६ (१), ३५१६ (६), ३५२४ (१०), ३५८४ (६), ३६०२ (२), ३८५८,३६१० (२), ३६३६ (२), ३६४० (१)
सगारथलीला
३१३१ (१)
स्नेहलीला
३३६५ (३), ३३७३,३४७६ (१), ७६३१ (१)
हरिनाममाला
३४७६ (२)
नन्ददास's father's name is mentioned as विष्णुदास

नन्दन कवि
पाती
११६७,१७२० (′)
व्यवहारसार (म. कु. रामसिह प्रीत्यर्थं)
१४१६,२१७५,३३३४,३४४२

नयनसुख
वैद्यमनोत्सव भाषा
१००६ (१), १२७४,२११५ (२६), २२६१,२३८१ (१), ३२४५,३३७४ (१), ४७७७

नरसी मेहता
पद संग्रह
२४४० (८), २४४६,१८६८
हारमाला
१३१७,३३६४

नरहरिदास बारहठ
अवतारचरित्र
१६१४,१६१५,३३२६
रामचरित्र (अवतारचरित्रगत)
३७२०

नरोत्तमकवि
मानचरित्रकाव्य
(महाराजा मानसिह प्रथम वर्णन)
१६७७ (1697 V.S.)

नरोत्तमकवि
सुदामाचरित्र
३१६७ (१) (1913 V.S.)

नवलनिधिराम
भक्तउद्धारवर्णन पचीसी
१८०८

नागरीदास
इश्क चमन
१४४१,१६१५(३),२१४६(४),३०३२(६), ३३८६(२),३७६१,४६२७ (१)
उत्सवमाला
३५७०(१८१८V.S.),३६५०(१). ३६५२ (२)
कृतिसंग्रह
३६६३
गोकुलाष्टक
३६३६ (१)
गोपीप्रेमप्रकाश
१८२७,३२६५, ३६३० (५)
चतुरचौपड़
७५६ (३), १६६७ (२), ५१५६ (३)
चर्चरी
३२८० (१)
तपवर्णन, भक्तिसार
७५३ (३),३६३६ (२),३६३०(३),४५५२
दोहा संग्रह (पदावलीगत)
५१५६ (४)

पद प्रसंगमाला
७३१, ९०३, १४८४, २२१०, ३९०४
पदमुक्तावली
११५४(१),१६६७(१),२३८०,३३५१ (१)-(२),३६९६,३३९७(१),३७१३,३७४४ (१),३७९९,
पदसङ्ग्रह
१४१६,१७४७(२),३३६९(१), ३८३४,३८३८(३),३९०९(१)
प्रातरस मञ्जरी
३७६० (१)
फागविहार
७५९(२),१७४७(१) ५१५९(२)
चौपड़ के दोहे
१७५०
प्रेमप्रकाश
३१८८(२)
बालविनोद
७५३(१)
भागवतपारायणविधि भाषा
३९३०(२)
भावमाधुरी
३०२२(५)
मङ्गलचौरी
१६६७(३),३०४८(४)
मजलिस मण्डन
२४३७(९)
मनोरथमञ्जरी
२४३७(२)
मानमवास
३०४८(५)
रागपद सङ्ग्रह
१६६७(५)

रेखता
३७४३
रैनरूपारस
१६६७(४),४५५७,४९३४
वृन्दावनशत (शतक)
३५१०(१),३५१९(७),३५२४(११)
व्रजवैकुण्ठतुला
३९३०(४)
व्रजसार
७५९(१),२१५९(१),२१९८,२४५८
वेणुविलास (बैनविलास)
७२८(1849V.S.),१६६७(१),१९१५(४), २१४६(५),३०४८(३),३१५७(४),३३४०, ३९०९(२),४५५०,७६८७(ज.६३-३)
वैराग्यवटी
७५३(२)
वैराग्यसागर
३५६३(१)
शृङ्गारसागर
३५६३(२)
होलाष्टक
४५५१

नानूराम 'सागर' कवि
कविताकल्पतरु
(स० जयसिंह-मन्त्री जोरावरसिंह प्रीत्यर्थ)
१६५६, ३५२६, ३५५५, (1788 V.S.)

नागार्जुन
शब्दी
१९३५ (३०),२४४०(४२), ३३२२, (३४) (1717 V.S.)

नाथ कवि
सरस बत्तीसी (स. प्रतापसिंह प्रीत्यर्थ)
३६००

प्रतापविरुदावली
१३१६, १८७२
रामरसायन
(स. जगतसिंहाज्ञया)
३१५६

परमानन्ददास

ध्रुव चरित्र
३४७५ (१), ३५४६ (१)
पद
३३८७ (२) (1724 V.S.)
परमानन्द पचीसी
५४७३ (1719 V.S.)
भ्रमरगीत भाषा
१६५१ (२)
मैनमञ्जरी
३५२६ (२)
रसमञ्जरी
३५२६ (४)
विरहमञ्जरी
१६५१ (१), २१६६ (३), ३५२६ (१)

पर्वत धर्मार्थी

समाधितन्त्र बालावबोध भाषा
४६६२ (1740 V.S.)

परसराम रतन्

गुणप्रभात प्रताप
१२६८

परसराम स्वामी (निम्बार्कीय)

ग्रन्थ
३७६३

पाइदा बेग

रागमाला (सभाविनोद)
३४४४

पातु स्वामी

शब्दी
१८५३(२), ३३२२ (१४) (1717 V.S.)

पार्वती

शब्दी
१६३५ (३३), २४४० (४३), ३३२२(१८)
(1717 V.S.)

पीताम्बरदास, हरिदासशिष्य

कुञ्जकौतुक (समयप्रबन्ध)
३७२७ (१)
समयप्रबन्ध
३८५२ (1811 V.S.)

पीपाजी

पद
३३२२ (५) (1717 V.S.)
पद व साखी
१८५३ (५), १६३५ (४४)

पुरुषोत्तम

रसिकशृङ्गार भाषा
२१६४ (२) (1775 V.S.)

पूरण कवि

हृदयप्रकाश [वे.]
३५६१ (सं. 1771 V.S. में छत्रसाल पुत्र
हृदयशाह प्रीत्यर्थ रचित)
चम्पावती विलास
३८१२ (1802 V.S.)

पूरण कापड़ी

दोहा संग्रह
१६०० (१)
भगवद्गीता भाषा
(सं. जयसिंहाज्ञया)
३४१६, ३४४६

नाममहिमा
१३३४(७)
पवनविजय स्वरोदय
२२०६(७)
ब्रह्मलीला
१४४०(१७)
भँवरगीत
३२६०(२)
भँवरगीत, सनेहलीला
२१४५
भ्रमरगीत भाषा
११४३

मोहनराय पातुर
(महाराजा रामसिंहजी (प्र.) की पातुर)
क्रीड़ाविनोद
१६५६(२)

यशोदानन्दन
बारहमासा सीताजीका
३५००

यूसुफकवि, रेवाडीवासी
सभाविलास
(रचना सवत् 1822 V. S.)
३७३२ (1850 V S.)
नेइचुटकला
१७५३

रघुदास
रामवनवासकथा (गद्य)
२१५७
रामायण (वनकाण्ड)
(अध्यात्मरामायणाधारित, रचना संवत् 1907 V.S.)
३६५८

रघुनाथ कवि
कवित्त सग्रह
१०६१,१७२१(१)

रघुराजसिंह, **रीवांनरेश**
आनन्दाम्बुधि (भागवतभाषानुवाद)
३०७४,३०७५,३०७६,३०७७
चित्रकूट अष्टक
३०६०,३१६६
रुक्मिणीपरिणय
३०६६
विनयपत्रिका (विनयमाला)
३१६८

रघुराम कवि
सभासार नाटक
१६३७(३)

रङ्गखान, लालजी, अरुण
कवित्त
१७१६
रससुधासागर (मार)
३२६७

रज्जब
कवित्त संग्रह
२४४०(३६)
रज्जब नामा
१६२६(१)
वाणी सग्रह
१६३३
साखी
४७६५(१)

रतन अली (राय रतनलाल)
पदरत्नावली
१७६२

रसिकदास p/o नरहरिदास
पूजाविलास
३३४६(१),३७७७
मङ्गलपद
३३४६(२)
रसिकनायक
राजसभारञ्जन (३३८ पद्य)
(महाराजा जयसिंह(प्र.) राज्ये, रचना १७५९ वि.; लि. स. १८३७ वि., स्थान साँगानेर)
३५४३
रसिकराम
छन्द
२२५२(८)
रसिकराय
ज्ञानविलास खेल
५८०५
सनेह लीला
२४६९(३)
रसिकशिरोमणि, रसराशि
धनुर्वेदप्रकाश
१२६७(1799 V. S:)
राघव कवि सरावगी
यात्रावर्णन
४५७३(1854 V. S.)
रसवल्ली वनकेलि
३२६१(४)
राजसिंह, महाराजा, कृष्णगढ
बाहुविलास (जरासन्धयुद्ध)
१८६४
भागवत भाषा
१३३५
रुक्मिणीहरण
३३३१(१)(1824 V. S.)
सुखसमीप ग्रन्थ
३९३०(६) (1821 V. S.)
(रचना संवत् 1785 वि०, इन्द्रप्रस्थे)
राजसी बारहठ
दूहा
४३२८(५)
राधाकृष्ण
रागरत्नाकर
(राव भीमसिंह, उनियारा प्रीत्यर्थ)
३८५६
राम अधार
वैद्यहीरामणि भाषा
३१६१(1921 V.S.)
रामर्षि p/o बालकृष्ण
अन्तर्धानलीला
३६४६
राम कवि p/o गणपति भारती
आश्रमवासिकपर्व-भाषा (स. प्रतापसिंह-प्रीत्यर्थ)
३७९५(८)
राम कवीन्द्र
रत्नपरीक्षा
२१८६,३२७६,३७०३(1858 V. S.)
रामकृष्ण श्वेताम्बरी
कक्को राधेजी का
३२९९(३)
रामचन्द्र दुबे पारीक, सांगानेरवासी
अङ्क बत्तीसी
(रचना संवत् 1708 वि०)
३२९९(२)
अम्बरीष लीला
९५७(५),३१३९(७)

रामशरण कवीश्वर

प्रतापमनरञ्जन (स. प्रतापसिंहप्रीत्यर्थ)

३८३३

रामसखेजू

नृत्य (नित्य) राघवमिलन

३१४४

पदावली

३१६३

रामसिंह, नरवरनृपति

जुगलविलास कवित्तशतक

११५३,१७३३

रसशिरोमणि

(रचना संवत् 1830 V.S.)

८६८,१६५२,१६६०(१),३६११,३७४२

रामसिंह, महाराजा आमेर

छवितरङ्ग

३५५७(१)

राम सुकवि, रामगढ (अलवर) वासी

रसराज

३०५५(२)

रामसेवक गूदडस्वामी

दत्तसार अष्टक

३०७(५)

रामानन्द

पद

२४४०(६)

ज्ञानलीला

२१५६(२६)

शनिश्वरजी की कथा

१२००,४६२६

रामरच्छा

७७६४(१)

रामानन्द दास

जगन्नाथ चन्द्रिका

१४८२

रूपकवि, सांगानेरवासी

(मूल नाम दुर्गादास कायस्थ p/o हरिनाभ मिश्र

अरज विलास

१६७६ (1736 V.S.)

गणेश पचीसी

२४३२ (१)

ध्यान पचीसी

२४३२ (२)

श्याम पचीसी

२४३२ (३)

रूपचन्द

दोहा

१३६६ (६२)

रूपदास, रामचरणशिष्य

वाणी

३७२१ (1869 V.S.)

रूपरसिक p/o हरिव्यास

उत्मवमालिमाला

३३०४ (१)

कृपापचीसी

३५३० (३)

भजनाष्टक

३५३० (१)

मनशिक्षामञ्जरी [वे.]

३५३० (१)

राधाकृष्णविलास

३३०४ (३)

रूपलाल गुसांई

कवित्त पदादि सङ्ग्रह

१७६३

गीत मांडण कू पावतरो
१६६३ (३-६)
गीत माधोसिंह कछवाहारा
१६६३ (३-४), २४५३ (३)
गीत रत्ताजगमालोतरो
१६६३ (३-८)
गीत राइया राड बराडो
१६६३ (३-१०)
गीत राउल अग्रसेनरो
१६६३ (३-१३)
गीत राव खंगाररो
१६६३ (३-१६)
गीत राणा सांगारा
२४५३ (४)
गीत सूरजमल हाडारो
१६६३ (३-१५)

लालचन्द कवि p/o ब्रह्मसागर
बदर पचीसी
१५५४
षट्कर्मोपदेशमाला टीका
३७७२ (1835 V.S.)
लीलावतीगणित भाषा
३६२६ (२), ५०७५

लालदास
इतिहाससमुच्चय भाषा
६०६ (८), ३४५६ (२), ३८८१ (२), ४८३२ (२)
वामन चरित्र
४७६४ (४)

लेखराज
ज्ञानदीपक [ज्यो.]
७६१

बंशी कवि
अमरुशतक (भाषापद्यानुवाद)
३८०७ (1814 V.S.)

वंशीधर गोस्वामी (वंशीअली)
मनोरथ वेलि
४६१७
कृतिसंग्रह
३४४५
(१) कीर्तिवृषभानुस्तोत्रम् (२)ललितास्तोत्रम् (३) वृषभानुपुराष्टकम् (४) राधास्तोत्रम् (५) अष्टपदी (६) वृषभानुपुरमाधुर्यशतकम् (७) राधिकासिद्धान्त: (८) राधामङ्गल (९) हृदयसर्वस्व (१०) सिद्धान्त के पद (११) वात्सल्य के पद (१२) माधुर्यशतक (१२१ पद)(१३) वर्षउत्सवपद (१४) रासपञ्चाध्यायी भाषा (१५) फलस्तुति, (१६) मांझ
दानलीला
१४०६ (४), ३५२४ (८), ३५८४ (४)

वंशीधर दलपतिराय
उपपुष्टावलङ्काररत्नाकर
(उदयपुरनरेश-महाराणाजगतसिंहाज्ञया)
१६८२ (1821 V.S.)

वनमालीदास
आनन्दसरोवर [वे.]
४६८२ (1784 V.S.)
षट्शास्त्रमत
३७८२ (१)

वनमाली मिश्र p/o मुरारि
योगवासिष्ठसार भाषा
३२७९

सुहागरैनि
३३७५ (६),३४६७,३४६७(६),३५६०(६),
हयनामावली
१७२५
होली बहार पदटीका
१४२३
व्रजपति भट्ट, हरदेवज्योतिषिपुत्र उपनाम श्रीकरंजी
रङ्गभावमाधुरी
२३८२
व्रजभूषण गोस्वामी
नीतिविनोद (स. माधोसिंह प्र. प्रीत्यर्थं)
१८१४,३४८६
व्रजवासीदास
व्रजविलास
३१२५,३१५६,३१५७
शङ्कर कवि s/o हरनारायण
अलङ्काररत्नावली
३८८२
सभापर्वभाषा
२१४४
मौसल पर्व भाषा
२३८६,३७६५ (६)
All for S. Pratap Singh.
शङ्करलाल
कुतुबुद्दीन शाहजादा की बात
(स. प्रतापसिंह प्रीत्यर्थं)
१२५०,२४५३ (१), ३०१० (२)
शम्भु कवि
गदापर्व भाषा (स. प्रतापसिंहाज्ञया)
३६४०,३७६५ (७)
हनुमद्गुणछन्द
१५६८
शम्भुसिंह गोगावत
सीतारामायण
(रचना संवत् 1939 V.S.)
१३४०
शालग्राम महन्त
कवित्तादि संग्रह
१७६३
शिरोमणि कवि
कवित्त
३४३७ (७)
शिरोमणिदास
धर्मसार भाषा चौपई
५२६३
शिरोमणिराय श्रोत्रिय
(म. मानसिंह(प्र.)सभाकवि)
विरह शतक (शृङ्गारशिरोमणि)
२२११
शिव कवि
किशोरकल्पद्रुम [पाकशास्त्र]
(रचना संवत् 1829 V.S.)
३५८६ (1855 V. S.)
(राजा किशोरदास श्रीपुर प्रीत्यर्थं)
शिवदास, भोलानाथ पुत्र
कर्णपर्व भाषा (स. प्रतापसिंहाज्ञया)
३६८१,३८२०
प्रतापप्रभाकर(विराटपर्व भाषा)
(सवाई प्रतापसिंहाज्ञया)
१६८३,३७६५(२)
प्रतापसिंह सुजस प्रकाश
३५०२

पञ्चदशी सार
३६७०(१),३७८५
बुद्धसिंह प्रशस्ति
३४०६(५)
भागवतसार भाषा
३५७६
योगवासिष्ठसार भाषा
३२५८
रामचन्द्रोदय (रामायण भाषा)
१६१७ (बाल एवं लङ्का काण्ड)
१७४१ (उत्तर०) १७४२ (लङ्का)
१८५५ (बाल), १६०६ (बाल)
३५२० (उत्तर०), ३६३६ (बाल)
३७४६ (लङ्का), ३८१६ (लङ्का., सग्राम कलानिधि) (रचना सवत् 1794 V S.)
रामायणसार भाषा (पद्य)
३५७१
वृत्तचन्द्रिका
(रावबुद्धसिह बुन्दीनरेश प्रीत्यर्थ)
१४०८,२४२०,३५५२
शृङ्गाररसमाधुरी
(रचना संवत् 1796 V. S.)
(राव बुद्धसिह बुन्दीनरेश प्रीत्यर्थ)
१८६६
षड्ऋतु वर्णन
३३६६
साँभरिजुद्ध
१००७(१),१२३१,१७८३,३४६४,४५६८

श्रीकृष्ण मिश्र प्राड्विवाक
धर्म जहाज
(म. सवाई प्रतापसिंह प्रीत्यर्थ)
(रचना संवत् १८५७ V.S.)
१७६०,२५४७,६०७४

श्रीनाथ कवि p/o गणपति भारती
कवित्त
३४०६(६)

श्रीपति
कर्णपर्व भाषा
३१८५

श्री रङ्गजी
पद
३३८७(६) (1724 V. S.)

श्री लालजी
कवित्त संग्रह
३८७४
प्रहेलिकाशत
१४७०(1820 V.S), ३८७०

श्री लाल भट्ट
राघवप्रतापचन्द्रिका
(अनर्घराघव नाटक भाषा)
१६(२)

श्रुतसागरसूरि
व्रतकथाकोश
१३७८(1787 V. S.)

शृङ्गारसखी
कवित्त पदादि संग्रह
१७६३
विलासमञ्जरी
२४६४(१)
सूरजजी की कथा
२४६४(३)

श्याम कवि
श्यामाष्टक
४५५३

सकलकीर्ति
प्रश्नोत्तरी
४६६१

EXTRACTS FROM AND NOTES ON
Some Important Manuscripts

656. अभिज्ञानशाकुन्तलटीका by राघवभट्ट

Opening :—

यत्त्रेधाऽजनि दशधा द्विधागतं यद्यजातं दशविधमेति षोडशत्वम् ।
यद्गीत सममहदादिकस्य चाद्यं तेजस्तज्जयति हि योऽस्य रूपमग्र्यम् ॥१॥
उद्दिश्यामरनिम्नगां गतवतो. श्रुत्वा कलि शैशवे
य साक्षात् करवाणि तामिति जटाजूटोपकण्ठं गतः ।
पीत्वा पुष्कलपुष्करेण न किमप्यत्रेति विस्मापयन्
पित्रोर्विग्रहवग्रहं विहितवान् पायाद् गजास्यः स वः ॥२॥
नाटयवेदाब्धिमालोडय ताण्डव योऽहि निर्ममौ
स्वात्मनाभिनयन्तं तं प्रणमामि महानटम् ॥३॥
या लास्यसंप्रयोगेण शिवाराधनतत्परा
भवतां भूतये भूयात् सा सदा सर्वमङ्गला ॥४॥
वाचिकाद्यभिनयो यमनाद्याचार्यमत्र भरत मुनिमीडे । (?)
लास्यताण्डवनियोजनलीलाकौशलेन परितोषितभर्गम् ॥५॥

Closing :—

नाटयालङ्कृतिशास्त्रतत्वविदुषाऽभिज्ञानशाकुन्तल-
व्याख्येय सरसा निशातमतिना श्रीराघवेण स्फुटा ।
अर्थद्योतनिकाभिधा ध्वनिभिरर्थालङ्क्रियानिर्भरा
श्रीविश्वेश्वरपत्तने विरचिता तद्भक्तियुक्तात्मना ॥१॥
सहृदयहृदयाः सुजना निपुणा नित्यं विलोकयन्त्वेनाम् ।
स्यात्प्रवृत्तिरेषा हि न हि नवकृतिविद्वेषतोऽन्येषाम् ॥२॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणभट्टश्रीपृथ्वीधरात्मजश्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार-पारीणसाहित्यकलाधरसकलकलाशास्त्रप्रवीणभट्टश्रीराघवविरचिताऽभिज्ञानशाकुन्तलव्याख्याऽर्थद्योतनि - काभिधा समाप्तिमापत् ॥ शुभ भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ नृपतिविक्रमशके १६६० तथापि शालि-वाहनशके १५५५ चित्रभानुनामसंवत्सरे तथापि श्रीमुखनामसंवत्सरे आषाढ़मासे शुक्लपक्षे ति० ७.

The year of composition is not mentioned in this commentary but Raghav Bhatt must have rendered it prior to 1550 V. S., the year in which he

wrote a commentary पदार्थादर्श on शारदातिलक। Obviously he must have been inclined to तान्त्रिक literature after he had written his commetaries on उत्तररामचरितम् (C. C.; Pt. I.; 1962; p. 64) and मालतीमाधवम् (p. 453).

Two copies of आदर्श (पदार्थादर्श) टीका on शारदातिलक by Raghav Bhatt are available in this collection at nos. 6935 and 7295. The latter one is incomplete but the date of its composition can be made out from the colophon of the former :—

आकाशेषुशरक्ष्मापरिमिते रौद्राभिधे वत्सरे
पौषे मासि सिते दले रवितिथौ पक्षे च सिद्धयन्विते ।
तन्त्रेऽस्मिन् सुधिया व्यधायि रुचिरा श्रीराघवेण स्फुटा
टीका सद्गुरुसम्प्रदायविमला विश्वेशपुर्यामिति ।।१।।

इति शारदातिलकटीकायां राघवभट्टविरचितायां सत्संप्रदायकृतव्याख्यायां पदार्थादर्शाभिख्यायां पञ्चविंश पटल ।।२५।।

According to it he completed this commentary in सवत् 1550 known as रौद्रवर्ष on रवितिथि (७) in the white half of the month of पौष at विश्वेशपुरी (Banaras).

65. **अभिराममणि :** also mentioned as **रामनाटकम्** by **सुन्दर मिश्र** in Ms. no. 350.

Opening .

रागस्ते सहजोऽपि चेतसि परित्यक्तस्वभावोऽधुना
सम्प्राप्तो बहिरेष मानमहित मुञ्चेति चाटूक्तिभिः ।
कोपात्कोकनदच्छविमुखीमाच्छिद्य यान्तीं करं
पद्मा मौनपरायणामनुनयन् पद्माप्रियः पातु व ।।१।।

सूत्रधार :—

अद्य खलु सुरासुरनरकिन्नरतिर्यगलङ्घनीयनियोगस्य जलधितनयानुरागवशादगणितजलनिधिनिकटनिवासलोकापवादस्य भगवतः पुरुषोत्तमस्य यात्रायां परिमिलितयानया विदग्धविद्वज्जनपरिषदा मध्यदेशीयमहाकविसुन्दरमिश्रग्रथिताभिनवाभिराममणिनामधेय नाटकं नाटयितव्यं त्वयेत्यादिश्य पुनरिदं परस्परमतिप्रशसितम् । तदिदानी परां कोटिमधिरूढोऽयमदूषणो मणि. ।

Closing : तथापीदमस्तु—

जगति परगुणेषु पक्षपाती भवतु नृपश्च बुधो निरभ्यसूयः ।
सहृदयं निरवधि भूयात् प्रगुणाश्च भवन्तु भूमिदेवाः ।।२०५।।

इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।।

श्रीरामचन्द्राभिषेकोनाम सप्तमोऽङ्कः ।।

शाके शशाङ्काश्विशरेन्दुतुल्ये, ग्रामे वसिष्ठाश्रमतः प्रसिद्धे ।
तदेतदौजागरिणा निबद्धं मुदे कवीनां कविसुन्दरेण ।।२०६।।

Colophon :

समाप्तमिदमभिराममणिनामधेयं नाटकम् समाप्तं ।। शुभमस्तु ।। संवत् १६८८ शाके १५[५]३ समये जेठ सुदि चतुर्थी ।। लिखितं भोजराज कायस्थ ।।

The date of composition, according to the above verse, comes to 1521 S'aka=1656 V. S. This copy was, therefore, written after only 32 years of composition and thus happens to be one of the earliest copies.

4628. **अश्वमेधहौत्रपारिप्लवाख्यानम्** by **दिवाकर पौण्डरीक**

Only the first folio of the work, containing the following text on one side, is available :—

गुरुं सदाशिवं नत्वा याज्ञिकार्यो दिवाकर: ।
अश्वमेधीयर्षिहौत्र गुरुभक्ति यथा मतौ ।।१।।
द्विवेदी रूपनाम्नोऽयं गुरुसेवाकृतं ततम् ।
पठितव्यौ सदा सत्यं गुरुवाक्यादिदं श्रुतम् ।।२।।
दृष्ट्वा साङ्ख्यायन सूत्र पितर देवरामकम् ।
दिवाकरो वितनुते योग यज्ञाश्वमेधयो: ।।३।।
ज्ञान तथाश्विन प्राज्ञैर्यथासूत्रक्रमोदितम् ।
व्यक्तमारभ्यते वक्तुं मन्दधीप्रतिपत्तये ।।४।।
स्वशाखीरूपनाम्नोऽयं पठितौ सहसूत्रकम् ।
गुरुवाक्यादिदं सर्वं पारिप्लवं पपृच्छकम् ।।५।।

दिवाकर पौण्डरीक was the son of देवराम पौण्डरीक and a great grandson of रत्नाकर पौण्डरीकयाजी, guru of Sawai Jai Singh.

5797. **आत्मस्वाराज्यसिद्धिव्याख्या** by **गङ्गाधर सरस्वती**

Opening : (पूर्वार्द्धम्)

तरुणतपनवर्णं कर्णलीलावधून-भ्रमरनिवहगुञ्जाकर्णनोद्भूतहर्षम् ।
अमरवरकिरीटोद्घृष्टपादाब्जमन्तःस्फुरतु दलितविघ्नं दन्तिवक्त्रं महो न: ।।१।।
अभ्यर्थयामि करुणामृतपूर्णचित्तान् धीरान् प्रणम्य गुणदोषविवेचनाय ।
मात्सर्यपङ्ककलुषाशयदुर्विदग्धान् मन्ये तृणाय न विदुर्यदमी स्वदोषान् ।।

(उत्तरार्द्धम्) मङ्गलाचरणम्

वरमभयमुदार पुस्तकं चाक्षहारं मणिवलयमनोज्ञैः पाणिपद्मैर्दधाना ।
सितवमनललामा कुन्दमुक्ताभिरामा वसतु शशिनिभा सा वाचि वाग्देवता न: ।।
चूडावतंसीकृतचन्द्रखण्डं गौरीकरोल्लालितचारुशुण्डम् ।
भक्तौघविघ्नप्रशमप्रचण्डं भजे निजे चेतसि वक्रतुण्डम् ।।

Closing :

नित्यं दिशन् सुकृतिनामभिवाञ्छितार्थान् निर्वाणसिन्धुसलिलैर्भरितालवाल: ।
आनन्दनन्दनवने नितरां निरूढ: कैवल्यकल्पतरुरस्तु मुद बुधानाम् ॥१॥
वस्वब्धिमुन्यवनिमानशके वृषाख्यवर्षस्य माघसितवाक्पतियुक्तषष्ठ्याम् ।
गङ्गाधरेन्द्रयतिना शिवयो: पदाब्जे भक्त्यार्पिता सुकृतिरस्तु सता शिवाय ॥२॥

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादप्रशिष्येण गङ्गाधरसरस्वत्याख्य-भिक्षुणा विरचितायां स्वाराज्यसिद्धिव्याख्याया कैवल्यकल्पद्रुमाख्यायां कैवल्यप्रकरण सम्पूर्णम् ॥

379. **कादम्बरीकथासार**: by **अभिनन्द**

Opening :

शिव ददतु व: सौरे (शौ) र्यतुल्यश्रमा: क्रमा:
ये चादौ गोष्पदं पश्चात् त्रैलोक्य क्रामतश्च ये ॥१॥

Closing :

इति विहितविलास: पुण्डरीकेण साकं
दिवि भुवि च विचित्रोद्यानलीलाविहार: ।
अभिमतफलसम्पद्वर्द्धमानाभिनन्द:
श्रियमभजत चन्द्रापीडमूर्तिर्मृगाङ्क: ॥४२१॥

Colophon :

इति श्रीबाणसुताभिनन्दकृतकादम्बरीकथासारोद्धारो नाम ग्रन्थ: सम्पूर्ण. ॥ संवत् १७३० स. मा. सु. १

Aufrecht mentions अभिनन्द, the author of कादम्बरीकथासार, as son of Bhatta Jayanta (Vṛttikār) — C.C, I.; p. 24.

3406(4). **कार्तवीर्यार्जुनाष्टकम्** by **श्रीकृष्णभट्टकविकलानिधि**

श्रीगणेशाय नम: ॥ अथ कार्तवीर्यार्जुनस्तोत्र लिख्यते ॥

वन्दे श्रीकार्तवीर्यार्जुनपदकमल नम्रसत्तन्नृपाल–
प्रोत्फुल्लन्मौलिमाल्यस्खलितरसभरीलोभलोलातिमालम् ।
तापश्रेणीतमिस्रापहरणनखरुक्कोटिमार्तण्डचण्डे
यस्मिन्नानीतमात्रे हृदि जगति जनैर्नैव किञ्चिद्दुरापम् ॥१॥
वन्दे माहिष्मतीश कलितशरधनुर्विस्फुरद्दोःसहस्रं
रत्नं प्रत्युप्तदीव्यत्कनकमयमहामण्डनश्रीमनोज्ञम् ।
सन्ध्योत्फुल्लत्कुसुम्भारुणकिरणगणाकीर्णनित्यप्रदीव्यद्–
दिव्योष्णीषाम्बराढ्य त्रिभुवनविलसद्वैभवोदारशीलम् ॥२॥

वन्दे श्रीकार्तवीर्यार्जुनमहमनिश हैहयेन्द्रान्ववाय–
प्रासादोत्तुङ्गकेतुं प्रकटितमवितुं तं निषत्सिन्धुसेतुम् ।
लोकानां कोटिभिर्य: क्षणमपि कलित: कामिनीकोटिसिद्धयै
कोटयाकारेण कोटिप्रदविकटधनु: कोटिभूराविरास्ते ।।३।।
वन्दे फुल्लारविन्देक्षणकलितमहानन्दवृन्दारकेन्द्रं
श्रीसन्दोहैककन्द वपुषि विलसितामन्दमन्दारमालम् ।
विस्फूर्ज्जत्सप्तकल्पान्तरगसुरसरित्तुङ्गरिङ्गत्तरङ्ग–
क्रीडत्कान्तासमूहप्रसृतभुजलतावर्तिनं कार्तवीर्यम् ।।४।।
वन्दे साहस्रसख्याकलितभुजबलाब्द्धवेगप्रधावद्–
धारासन्दोहसवर्द्धितसुरसरिन्मज्जदन्त:पुरस्य ।
चण्डीशार्चान्तरायप्रकुपितमनसो रावणस्यातिदर्पा–
च्छेत्तारं सुप्रसादक्षणसुलभतरं चक्रिचक्रावतारम् ।।५।।
वन्दे रेवाम्बुसङ्घर्षणविगलितमदोत्कटप्राङ्गणस्थ–
स्वर्णप्रासादराजच्छिखरतलमहारत्नसिहासनस्थम् ।
दिव्यंश्वर्यस्वभावं सुरयुवतिगणोद्गीत भूय:प्रभावं
दत्तात्रेयैकनाथं त्रिभुवनवरदाष्टादशद्वीपनाथम् ।।६।।
वन्दे मारीभयघ्नं कुटिल मतिहरं चोरवृत्तान्यथाकृन–
नामान कोटिकामावलिवितरणकृद्वीपराजप्रभावम् ।
दीव्यन्मार्तण्डकोटिद्युतिपरिभवकृत्कान्ति पन्दोहकान्त
वारैकध्यान साक्षात् कृतनिजवपुष भीहर हैहयेन्द्रम् ।।७।।
वन्दे सप्तार्णवक्ष्मातलविजयभवत्तूर्ण राज्याभिषेक–
प्रोद्भूतोऽगाधसिन्धुं द्विजगणविहिताशीर्वचोनन्दिचित्तम् ।
दृप्यद्दैतेयलक्ष्मीहरणनिपुणतायुक्तकोदण्डकाण्ड
रेवारिङ्गत्तरङ्गावलिवलितमहोद्दण्डदोर्दण्डचण्डम् ।।८।।
इतिश्रीकृष्णेनाखिलकविकुलालङ्कृतिबुधा
कृतान्यष्टौपद्यान्यधिकमनवद्यानि नितराम् ।
निशम्य श्रीकीर्त्तिप्रचुरसुखसन्तानपटलीं
स मे दद्यात्सद्य. सपदि कृतवीर्यस्य तनय: ।।९।।

इति श्रीकृष्णकविविरचितं श्रीकार्तवीर्याष्टकस्तोत्रं सम्पूर्णतामगमत् ।।

वाच्यमानो चिरंजीव्यात् ।। शुभंभूयात् ।। श्री: ।।

संवत् १८१२ वर्षे मिति जेष्ठ शुक्ल सप्तम्यांतिथौ ।। कल्याणमस्तु ।।

122. काव्यकौस्तुभः by विद्याभूषण

Opening :

कलाभिर्निभृतः श्रीमान् राधया समलङ्कृतः ।
दीव्यत्कुवलयः सोऽयं विधुर्विजयतेतराम् ॥१॥

Closing :

नवप्रभः सम्प्रति काव्यकौस्तुभः, विभाति विद्यैकविभूषणेन यः ।
आलोकतस्तस्य जनैः सुबुद्धिभिः, परीक्ष्यतामेष तु काव्यपूरुषः ॥१॥
विद्याभूषणगदितं गदि तन्त्रं काव्यकौस्तुभं विभ्रत् ।
तिष्ठति यदि कमनीयो नमनीयाऽसौ न किं सदसि ॥२॥

इति काव्यकौस्तुभे शब्दार्थालङ्कारनिर्णये नवमी प्रभा ॥६॥

अष्टत्र्यष्टैकमानेऽब्दे फाल्गुने सुदि भास्करे ।(१८३८)
पञ्चम्यां तेजभानेन लिखित काव्यकौस्तुभम् ॥

394. काव्यप्रदीपः by गोविन्द भट्ट

Opening :

सोनोदेव्याः प्रथमतनयः केशवस्यात्मजन्मा
श्रीगोविन्दो रुचिकरकवेः स्नेहपात्र कनीयान् ।
श्रीमन्नारायणचरणयोः सम्यगाधाय चित्तं
नत्वा सारस्वतमपि महः काव्यतत्त्व व्यनक्ति ॥१॥

Closing :

ज्येष्ठे सर्वगुणैः कनीयसि बयोमात्रेण पात्रे धिया
गात्रेण स्मरगर्वखर्वनपरे निष्ठाप्रतिष्ठाश्रये ।
श्रीहर्षे त्रिदिवगते मयि मनोहीने च क. शोधयेत्
अत्राशुद्धमहो महत्सुर्विविना भारोऽयमारोपितः ॥१॥
परिशीलयन्तु सन्तो मनसा सन्तोषशीलेन ।
इममद्भुतं प्रदीप प्रकाशमपि यः प्रकाशयति ॥२॥
दीपिकाद्वितय कन्ये प्रदीपद्वितयं सुतौ ।
स्वमतौ सम्यगुल्लाघ्य गोविन्दः शर्म विन्दति ॥३॥

इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीगोविन्दकृते काव्यप्रदीपे अर्थालङ्कारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः समाप्तिमगमत् ॥ श्रीरस्तु ॥ ग्र. सं. ५०००.

Originally this work was commenced by S'ri Harṣa, the author's younger brother. Govinda had to complete it as S'ri. Harṣa expired before finishing it.

204. काव्यादर्शमार्जनम्, a ct. on काव्यादर्श of दण्डिन्, by हरिनाथ

Opening :

गिरीशहृतदेहार्द्धं गिरीशत्वसमृद्धये ।
गिरिशरीरे विश्राणां गिरीशतनयां नुमः ।।१.
किञ्चिच्चोलाञ्चलविगलनोद वने राधिकायाः
सव्रीडायाः सपदि पिहिते वक्षसि क्षिप्तमात्रः ।
पायादस्मानभिनवसुधाशालिनो नन्दसूनो–
र्वात्योद्वेल्लत्कुवलयवनीकोमलोदृङ्निपातः ।।२।।
साम्ना सुवर्णदानेन भेदाद्विग्रहतोऽपि वा ।
उद्धतोऽपि कठोरोऽपि मया दण्डी प्रसाद्यते ।।३।।
तात विश्वधरं नत्वा ज्यायासं केशवं गुरुम् ।
भानोरवरजेनाय प्रक्रमः क्रियते मया ।।४।।
दुर्वोधपदसधानानिकाममलिनात्मनः ।
क्रियते हरिनाथेन काव्यादर्शस्यमार्जनम् ।।५।।
विशिष्टशिष्टाचारानुमितकर्तव्यताकं समुचितेष्टदेवतास्मरणरूप ।
विघ्नकादाचित्काभावाय कृत शिष्यशिक्षार्थं निवध्नाति चतुर्मुर्वमुखाम्भोजेति ।।

Closing :

कविपण्डितमूर्धन्यश्रीविश्वधरजन्मनः
कृतौ श्रीहरिनाथस्य परिच्छेदस्तृतीयकः ।।
द्रोहेण वा स्नेहवशेन वापि स्वभावतो दुर्जनसज्जनाभ्याम् ।
दोषाय वा कस्य निराक्रियायै कृतिर्मदीया परिभावनीया ।।

Colophon :

इतिश्रीकविपण्डितमूर्धन्यविविधविबुधावलीसेवनीयमहामहोपाध्याय श्रीविश्व (ध) रात्मज– महामहोपाध्यायश्रीकेशवानुजमहामहोपाध्याय श्रीहरिनाथकृतौ काव्यादर्शमार्जने तृतीय. परिच्छेदः ।। संवत् १६५१ वर्षे ज्येष्ठसुदि १५ सुरदासेन लिखितः ।।

Aufrecht mentions only one more work by him as सरस्वतीकण्ठाभरणमार्जन but there is a manuscript of प्रशस्तिरत्नावली by him available in this collection at no. 423.

The author was a contemporary of Maharaja Man Singh I.

207. काव्यालोक : by हरिप्रसाद

Opening :

अभिधेयकथनपुरस्सर सप्रयोजन शास्त्रारम्भ प्रतिजानीते ।।
काव्यस्य परमाह्लादकीर्त्यादिफलयोगिन:
हरिप्रसादविदुषा मीमांसा कापि तन्यते ।।१।।

निपुणवर्णनारूपकविकर्मणा· कापीत्येकदेशमात्रकथनं मीमांसालक्षणविचारः, परमाह्लाद इति सकलप्रयोजनमौलिभूतं तदर्थकपुरुषार्थसाधनप्रवृत्तेः आदिपदाद् धावकादीनामिव धनं मयूरादीनामिवानर्थनिवृत्तिरित्यादिधनानर्थनिवृत्तिव्यवहारज्ञानादिक सगृह्यते ।

कापि दृग्व्यञ्जनावृत्तिर्येन याति रसात्मतां सद्यः श्रवणसंस्कारैस्तदिदं काव्यमुच्यते ।।

Closing :

अब्धिदिङ्मुनिभूवर्षे माघशुक्लमुनौरवे.
काव्यालोकमिद पूर्णमकारि गुरुसन्निधौ ।।

इयं मधुकरीभिक्षा सुमनोभ्य. समाहृता बालाना तुष्टये ।
गर्वो न मनागपि विद्यते प्राचीनैर्यदि इहोदितम् ।।
बहुविधैर्ग्रन्थैस्तदत्राहृतं संक्षेपेण न किञ्चिदन्यदुदित ।
गर्वेण तद्वन्मया व्याख्यात यदुदाहृत तदुदित भूयोऽपि ।।
तच्चापल भो विद्यागुरव: क्षमन्तु शिशव. कुर्वन्ति चात्मोचित ।।
इहेति काव्यलक्षणप्रस्तावे ।। अत्रेति काव्यालोके ।। चकारो युक्तार्थे सर्वमलङ्कारस्वरूपमवदातम् ।।

इति श्रीमन्माथुरमिश्रगङ्गेशात्मज-हरिप्रसादनिर्मिते काव्यालोकेऽर्थालङ्कारनिरूपणो नाम सप्तम: प्रकाश. ।। समाप्त: ।।७।।

In continuation but in a different handwriting :—

सवत् १७६८ वर्षस्य पौषशुक्लद्वितीयाया लिखित चोक्षचन्द्रेण ।। श्रेयो भवतु समेषा ।।
अलङ्काराम्बुधेः पारमाप्तुमिच्छा भवेद्यदि ।
काव्यालोकप्रवहण तदाश्रयत कण्ठत: ।।

The author, some how or other, seems to be connected with the royal कूर्मवंश as he mentions it in a verse as an example of प्रतापवर्णन—

रत्नानां निलय: सुधासमुदय: क्षोणीतलेऽर्द्धासन
गाम्भीर्येण पराश्रय: सुविदितो मत्वेति मागा मदम् ।
भो रत्नाकर ! तावकीयमहिमानिर्माणसर्वंसह:
सम्प्रत्येष धरावलम्बितपदो जागर्ति कूर्माधिप: ।।

On the margin the word कूर्म is explained as कछवाहा इति भाषा ।।

The date of composition 1784 V.S. (1728 A.D.) corresponds to the time of Sawai Jai Singh and the auspicious year of the foundation of the city of Jaipur by him.

6573. **कुलमूलावतार:** by **शङ्कराचार्य (गौडीय)**

Opening : **नमश्चण्डिकायै** ॥

पञ्चवक्त्रोऽपिभगवान् ऐश्वर्यस्योऽनीश्वरः ।
स्तुतौ यस्या महादेव्यास्तां वन्दे त्रिपुरातनीम् ॥१॥
लम्बोदरस्य पौत्रेण कमलाकरसूनुना ।
कुलमूलावतारः श्रीशङ्करेण विधीयते ॥२॥
महात्रिपुरसिद्धान्तसर्वस्वे पदसङ्कटे ।
एनमाश्रित्य सुधियो व्रजन्तु तत्परं महः ॥३॥

Colophon : इति गौडीयशङ्कराचार्यकृतः कुलमूलावतारः ॥ शुभमस्तु ॥

शकाब्दाः १५९५ (1730 V. S) मार्गशीर्ष बदि त्रयोदशी कुलमूलावतारोऽयं लिखितः श्रीकमलशर्मणा ॥

Aufrecht says that one कुलमूलावतारकल्पसूत्र is quoted in प्राणतोषिणी and कुलमूलाचार in ताराभक्तिसुधार्णव but he does not mention the name of this author.

485 **कुशवंशचरित्रम्** by **हीरानन्द दाधीच**

Opening :

नत्वा श्रीगणनायक मघहर मम्बामुमा पार्वतीं
शम्भुं चाथ त्रिलोचनं अभयदं भक्तार्तिनिर्णाशनम् ।
नत्वा चिद्घनपादपद्मयुगल मम्बां तथा गौरवी
नत्वा लीलसरस्वतीं भगवती जाड्यान्धकारापहाम् ॥१॥
गीतं पूर्वकवीश्वरैश्च बहुधा भाषापदं संस्कृतैः
छायामाश्रित्य तेषा कविवरवचसा वाग्विलास करोमि ।(?)
क्षंतव्यं मम सज्जनैः खलु इह धाष्ट्य परं पण्डितै.
गायामि कुशवंशजातचरित श्रव्यं कवीनां प्रियम् ॥२॥
भूमेर्भारभयानुदक्षणु च सुरैरर्थितो राघवः
जातो सूर्यकुले नराकृतिरजो नित्यो निरीहो ऽव्ययः ।
सीतार्थञ्च निहत्य राक्षसकुल कीर्तिनृणां चाघहा
सस्थाप्येव गतो स्वधाम परम तं रामचन्द्रं नुमः ॥८॥

तस्यापि तनयौ बभूवतु पुत्रा द्वावेव भूपालकौ
ज्येष्ठश्चैव कुशोऽथ तस्य अनुजो नाम्ना लवो विश्रुतः ।
तौ चापि बहुविक्रमौ सुरमनौ आस्तां क्षितेः पालकौ
यज्वानौ रघुनन्दनौ बहुधनौ वाल्मीकिना पालितौ ।।९।।
रामे चाथ गते स्वधाम परम ज्येष्ठः कुशो राज्यकृत्
तेनापि च जिताः परे च क्षितिपा धर्मस्य विद्वेषिणः ।
द्वौ चापि तनयौ कुशस्य बपितौ जातौ उदारस्तवौ
नाम्ना चातिथिरप्यभूत् क्षितिपतिः तस्यानुजः कुच्छवः ।।१०।।
अतिथिः कुच्छवश्चोभौ कुशस्य तनयौ स्मृतौ ।
अतिथिः प्राप्तवान् राज्यं पितृपैतामहञ्च तत् ।।११।।
प्रतीची कुशवायाथ ददौ स भ्रातृवत्सल. ।
समुद्रकच्छ सम्प्राप्य पुरी चाथ निवेशयत् ।।१२।।

× × ×

कुच्छवस्य तु वंशोऽयं विततः क्षितिमण्डले ।।१५।।

× × ×

प्राप्ताश्चाथ क्रमेण ते च जयिनः वैराटनाम्नं पुरं
जित्वा चाथ विराटजा च बहुशः राज्यञ्च त पालयन् ।
कालस्यातिक्रमेण ते च बलिनः प्राप्ताश्च अम्बावती
दृष्ट्वा तत्र शिव शिवा भगवती आराधयन्प्रार्थिनः ।।२२।।

Then the poet describes मानसिंह, स० जयसिंह and **माधवसिंह (प्रथम)** ।

Closing

पूर्वं राज्ञा जयसिंहेन दत्ता पित्रा ते स्वर्णजाश्चाष्टमुद्राः
तांस्त्वं वै दातुमर्हसि मह्यं न्यूनाचाहं माधवेन्द्रान्न कांक्षये ।
यावद्वारिधिशेषपर्वतधरामेघा गजेन्द्राः ग्रहाः
श्रीकृष्णस्य * * परं रघुपतेः वृत्तं हि यावत् स्थिरम् ।।
यावच्चन्द्र रवि सुरेन्द्र विबुधा वेदाः स्वयम्भु शिवः
तावन्माधवसिंहवीरनृपते ! भोगाश्च भुंक्ष्व क्षितौ ।।६९।।
श्रीमत्कुच्छववंशजात चरितं गीत मया स्वेच्छया
श्रोतव्यं खलु पण्डितैः द्विजवरैः गद्यैश्च पद्यैर्युतम् ।
स्पर्द्धा माकुरुत मयि द्विजवरे दाधीचवंशोद्भवे
वाक् चैव सुखदायिनी भवति न कर्णेषु कस्याथ वा ।।७०।।

हीरानन्दकविप्रोक्तं चरित्रं कुशवंशजम् ।
शृणोति श्रावयेद् वान्यान् वाञ्छितं प्राप्नुयात्फलम् ।।७१।।
संवते च दशग्रष्टक संज्ञकवत्सरे च शुभरुद्रसंज्ञके ।
ज्येष्ठशुक्लशुभपूर्णिमादिने पूर्णतां गतं वरकाव्यमिदम् ।।७२।।
लिखित ग्रौदीच्यशुभरामेण ।।

The author seems to be concerned more with the continuance of the eight gold mohors than the observation of prosodical and grammatical rules.

473. कृपाशतकम् by ग्रमरराम मिश्र

Opening :

शीघ्रं यत्कुरुते पुरन्दरसमं भूत्या किलाकिञ्चनं
राजन्मानधनं विमानमनिशं साशं गताशं जनम् ।।
कान्ताकामितकामकेलिकलितं कान्तारकन्थाप्रियं
दास्यं प्रेक्ष्य हरेरपीच्छति न कोदास्यं त्वदीयं बुधः ।।१।।
विषं सुधा तस्य रिपुःसुहृत् स्यात् श्रीमाधवेन्द्रेह निदर्शतोऽहंम्
त्वदङ्घ्रिमात्राश्रयकृत् सकृत्तेकृपावलोकेन विलोकितो यः ।।२।।

Closing :

श्रुता गिरं तस्य निशम्य गर्वं कुर्वीत मिथ्योक्तिविदूषितः कः ।
ग्रप्यर्हितां देववर्यैः सकृत्ते कृपावलोकेन विलोकितो यः ।।१०१।।

Colophon :

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमन्माधवेन्द्रानुगृहीतेन मिश्रग्रमररामेण कृतं कृपाशतकम समाप्तम् ।।

650. कृष्ण भक्तिचन्द्रिका (नाटिका) by ग्रनन्तदेव s/o ग्रापदेव

Opening :

कोऽपि स गोपकुमारः स्फुरति समाजे व्रजस्त्रीणाम् ।
नवजलधर इव मध्ये तडितां परितः स्फुरन्तीनाम् ।।१।।

ग्रपि च

प्रत्येकं तनुरोमसुश्रितजगज्जालाय गोष्ठेशितु
र्बालाय प्रविनाशितातिविपुलव्यालाय वृन्दावने ।
गोपालाय महीभरक्षितिभृतां कालाय पद्मस्फुरन्
मालाय स्फुटपीतदावदहनज्वालाय नित्यं नुमः ।।२।।

नान्द्यन्तेसूत्रधारः (परितः पण्डितमण्डलीमाखण्डलसभामिव विलोकयन् चटुलसहस्रनयनावली-मवलोक्य स्वगतं)- -इह जगति सारासारविषयविचारचातुरीपरिचयधुरीणचित्तवृत्तीनां तृणतुलना-दूरीकृतललनादिविषयविषयकप्रवृत्तीना निरभिलापतासमधिगतचतुर्मुखप्रमुखसुरगणशतगुणानन्द-निर्वृतीनां यदुपतिपदारविन्दपरिचिन्तनजनितानन्दनिर्वर्तितमुक्तिविषयाभिलाषनिवृत्तीनां महापुरुषाणां संगतिमात्रसमधिगम्य सुख भगवद्भजनमेव कर्तव्यत्वेन सततं निरूपयतानेन कविनानन्तदेवाह्वयेन त्यक्तलोकसंकोचमेवमुक्तोऽस्मि यदुत सखे ! पश्यामि बहुशः सखेदं त्वामहर्निशं संसारे तेन कंसारेराराधनमुदाचरेति । तदहमस्यामेव सभायामस्यैव कवेरिममेव निबन्धमधुनैवाभिनीय प्रतिपादयामीति !

Closing :

क्लेशान्नाशयति केशव एव पुंसा, सन्तोषमेव च स सततमातनोति ।
शीलं त्विदं भगवत सहज विबुध्य, जाता वयं जगति साम्प्रतमस्य भृत्याः ॥६६॥

Colophon :

इति श्रीमदापदेवसूनुना विरचितमनन्तदेवेन कृष्णभक्तिचन्द्रिकाभिधाननामनाटकं समाप्तम् ।
कृष्ण गोविन्द गोपाल गोपीनाथ बकीरिपो ! हरे मुरारे कंसारे केशीनाशन केशव !

7. कौमुदीकथा

Opening :

श्रीवर्द्धमानमानम्य जिनदेवं जगत्प्रभुम् ।
वक्ष्येऽहं कौमुदी नृणां सम्यग्गुणहेतवे ॥१॥
श्रेणिकराजकथा ॥

Closing :

संवत् 1741 शाके 1605 मासोत्तमे फाल्गुने मासे शुभे शुक्लपक्षे तिथौ चतुर्दश्यां भूमिसुतवासरे ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon :

लिखितं हरिराम तत्पुत्रउदयराम तत्पुत्रगिरिधरदासेन विप्रेण माथुरेण दक्षगोत्रेण लिखितमिदं पुस्तकम् । लेखकपाठकयोः शुभमस्तु । लिखितं रामपुरमध्ये । रामपुरा वसन्तराय को । लिखौ बांचौ जाको रामराम बाँचियौ पुनः पुनः ॥

163. गुणदूतकाव्यम् by नीलकण्ठ

Opening :

श्रीविश्वेशपदारविन्दयुगलध्याने कवित्वाशयः
ज्ञाने दानविधौ पराक्रम इव श्लाघ्यः पितेवास्तियः ।

दूत्ये सूक्तगुणं नियोक्तुमनसस्तं रामसिंहं कृते
प्रोद्दामां मुदमातनोतु भवता वाग्देवतेयं मम ।।१।।
आस्ते यद्यपि पाणिनीयचरणता काव्येषु सर्वङ्कषा
स्फूर्तिर्धर्मविनिर्णये निपुणता वेदेऽपि कोऽपि श्रमः ।
त्रिष्वेतेष्वतिदूरदेशविलसद्दात्री प्रसङ्गोद्यमे
भ्रातः सूक्तगुण त्वमेव निपुणस्त्वामेव तत्प्रार्थये ।।२।।
बन्धो काव्यवसुन्धराधिपतयो ये ये त्वया वीक्षिता-
स्तेषां प्रत्ययतो निरुद्यमतया स्थातुं न ते युज्यते ।
एता विष्णुमिवाखिल त्रिभुवनं संवेष्टयन्ती पुरः
किं नो पश्यसि कच्छपान्वयमणेः कीर्तिं त्वदुद्वेजिकाम् ।।४।।
वाणीविभ्रमरामसिंहसदसि प्राप्तप्रतिष्ठस्य ते
प्रौढस्याप्यधिकैव काऽपि भविता प्रौढिर्यशाशु त्वया ।
लब्धव्या भवभूतिबाणहनुमत्क्षेमन्द्रनारायण-
श्रीहर्षामरराजशेखरमुखश्रीमत्कवित्वोपमा ।।६।।
अस्माद्राजपुरात्त्वया प्रचलता मत्कार्यमिद्ध्यै सखे !
द्रष्टव्य प्रथम चराचरगुरुः श्रीनीलकण्ठाभिधः ।
मुक्तिस्त्रीस्तनमण्डलं सुविपुलं य पाणिना संस्पृशन्
पौलोमिस्तनमण्डलेऽपि न रतिं बध्नात्यभिज्ञोजनः ।।९।।

Closing :

इत्येवं नीलकण्ठो निजगुणमन्यद्दूततामेष दौत्यं
कृत्वाज्ञां प्राप्य कूर्मान्वयतिलकमणेस्तं सभामानिनाय ।
सोऽप्यागत्य प्रदर्श्य स्वगुणमथ कृतार्थो यथासीत्तथान्यान्
कुर्वाणोऽग्य कृतार्थानधिमहि सुचिरं जीवताद्रामसिंहः ।।१४३।।
त्रिदिवमपि विजेतुं प्रस्थितोत्माहमाङ्कादगुणवति विशिखेन्दुक्ष्माधरक्ष्मामितेऽब्दे ।(१७१५)
नभसि विशदपक्षे पञ्चतौ नीलकण्ठोऽगमयत गुणदूत नाम काव्य समाप्तिम् ।।१४४।।

Colophon :

इति नीलकण्ठकविकल्पित गुणदूताभिधान काव्य शिवार्पणमस्तु ।।

387. **गोकुलनाथसूक्तिकथा (आख्यायिका)** by **गोकुलनाथ**

Opening :

चिरपरिभ्रमणनिर्भरश्रमशिथिलपदक्रमो भ्रमरयुवाननृवनप्राचीरकेतककुसुमदलद्रोणिषु दीर्घतरदयितजनविरहदवाग्न्युद्गनाध्वनीनबन्धनसिन्धवः परागपटलसैकतान्तरितशीतस्वादुमधुसलिलप्रवाहा

बहन्तीति विचिन्त्य विततपक्षपुटमाकुञ्चितचरणचयमवाञ्चितग्रीवमत्यायतश्वासवेल्लदधरदलपुट-गर्भितव्यायामव्यथाविर्भावकुण्ठितमस्पन्दमानो निषसाद, विश्रम्य तु कियतो निमेषानविरलपदन्यास-चित्रितपद्धतीनि कतिपयानि पदानि गत्वा मध्यमिदं मधुस्रोतसो नूनमत्र कूपिकाखातोपलभ्यममृत-स्वादु शीतल सलिलमिति मत्वा चरणचतुष्टयेन भुवमवष्टभ्य पादद्वयेन परागसिकतामपस्किरमाणो यथा यथा नालभत रसलवमनार्द्रविरसाभिरुद्धूतबहलधूलिधोरणाभिरन्धतामनीयत तथा तथा बलवदुदन्यावशापहसितविवेको विनिपातमगणयन्नुत्क्षिप्य षडपि चरणान् पक्षयुगेन भुवमवलम्ब्य निखनन्मुखेनानुप्रविश्य स्फटिकशिलापट्टकठिनदलतलप्रतिहतव्यवसायबन्ध्यमनोरथो दैवमात्मानं चोपालभ्य निसर्गधीरेणात्मना गगनमुदपतत् ।

Closing :

निगमनिधयो ब्राह्मीं वाचं विवेचयितुं क्षमा-
श्चरणगुरवस्तोमास्वादात् कषायमुखाद्विजाः ।
हितमितगिरो वंशे वात्स्यायनस्य महा
मुनेर्बुधपरिषदः कस्य श्लाघ्या न वाजसनेयिन. ।।१।।
निगमसरसो माने दण्डाः प्रमत्तसरस्वती
स्खलनपतमारम्भे हस्तावलम्बनयष्टयः ।
सुकृतसदनोपादानं ते भवन्ति भजन्ति ये
रविपतिकवेर्वंशस्तम्बप्ररोहकरीरताम् ।।२।।
रविपतिकवेराविर्भूतो विवेकवताम्वरो
रुचिपतिरसौ ब्रह्माभ्यासान्महामुनितामगात् ।
हरिहरसुधं स्तत्पुत्रोऽभूत्ततश्च पर जनु
स्सुचरितमयं लेभे श्रीरामभद्रबुधाधिप ।।३।।
सकलविद्वद्ब्रह्माद्वैतप्रबन्धविचक्षणः
सुचरितगुरुर्न्यायाचार्यो विषास्थ्यविदा वरः ।
अलभत ततस्तातः पीताम्बरो जनुरेपय-
श्रवनिधि कविस्तस्माद्विद्यानिधिर्व्यपदेशभाक् ।।४।।
रुचिपतिकुले जन्म श्लाघ्यं द्वयोरुभयोः सुताः
परविजयिनश्चत्वारो द्वौ नयागमपारगौ ।
त्रिभुवनमुभौ कीर्तेर्भासा विभासयितुं प्रभू
दशरथनृपः सोऽसौ विद्यानिधिर्वेदतावरः ।।५।।
प्रकृतिगहने तन्त्रे वैशेपिके विवृति व्यधात्
सुरतरुचतुर्वर्गव्याख्यानमेव च भारते ।
भरतवचसां तत्त्वख्यात्यै निबन्धमभावयत्
व्यतनुत न कास्तातो वाणीविलासकवि कथाः ।।६।।

हितमपरुषं मृद्वद्ग्राम्यं मितं बहुगोचरं
सरलविषयं व्यक्त्यावक्रं विशुद्धमलङ्कृतम् ।
दशमगुणसंख्यातोत्कर्षं विचित्रिमभूद्वचो
ममपितुरुमाभर्तुः पीताम्बरस्य वशंवदन् ।।७।।
न परुषपदा नग्राम्या नच्युतक्रमसंस्कृति-
र्नरसरहिताश्लीला नासौ प्रसिद्धिविरोधिनी ।
न जनितपरोद्वेगा न स्तोकमप्यनृतस्थिता
प्रकृतिगदिताप्यासीद्विद्यानिधेर्विबुधस्य वाक् ।।८।।
अशरणमभूद्ब्राह्मं वर्चोनिरन्धनमेधत
ज्वर इव भुवो देव्या दुःसंवरः कलिसंज्वरः ।
अभजत कथाशेषो धर्मः परैरुपहास्यता-
म्मनुनयदाता या तो विद्यानिधिर्द्विगुरुं दिवम् ।।९।।
अवितथवचो बन्धे चिन्तावशवद वाङ्मये
विदितनिखिलविद्या विद्यानिधौ दिवमीयुषि ।
इयमशरणा वाचा देवी लभेत कमाश्रयं
विदितमथवा कृष्णद्वैपायनो भुवि जीवति ।।१०।।
विबुधपरिषत्पूज्याः पञ्चप्रकामविभूतयः
सुकृततरवो जाता ये रामभद्रतपस्विनः ।
कथमपि तुला विभ्रत्वेषामकोमलदारुणो
पचितवपुषो दर्पस्तब्धासुरालयपादपाः ।।११।।
अधिगतमुपाध्यायाद्विद्यानिधेरनुचिन्तित
विरलविषयग्राहिणापि स्वया जडया धिया ।
बहुलमथवा स्तोकं यद्यन्मया श्रुतमर्जितं
परिणतिरियं तस्य प्रीत्यै फतेपतिभूपतेः ।।१२।।

Colophon :

इति श्रीगोकुलनाथसूक्तौ कथायां सप्तमाख्यानकमाख्यायिका च समाप्ता ।।

श्रीरघुनाथाय नमः ।। सवत् १७५२ वर्षे ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ गुरुने गोलवालज्ञातीयदेवदत्तेन लिखितम् ।

318. घटखर्परलरघुकाव्यटीका by लक्ष्मीनिवास

Opening :

दुष्करं हि तपस्तप्त्वा, जिता रागादयो भटाः ।
येन तस्मै नमस्यामो, भुवन ख्यातकीर्तये ।।१।।

सत्कीर्त्या हि समाश्रितः सुविदितस्तत्तत्तपस्तेजसा
दुष्कर्मद्विपपाटने मृगपतिर्वाचा पटिष्ठः सुधीः ।
श्रीजैनेन्द्रमताभ्रदीपनदिवानाथो गुणग्रामणीः
श्रीरत्नप्रभसूरिराट् दिशतु मे प्रज्ञाप्रकर्षं मुदा ॥२॥
काव्यकर्तुः क्व काव्यानि क्व मे बुद्धिरपाटवा ।
तदेतद्दीपमात्रेण भुवनाना प्रकाशनम् ॥३॥
तथापि टीकां कुर्वाणो नोपालभ्यो विचक्षणैः
जल्पन् शिशुर्यथा दोषं नोपालभ्यो भवेज्जनैः ॥४॥
करोमि लघुकाव्येषु टीकां सौष्ठवशालिनीम् ।
श्रीमल्लक्ष्मीनिवासोऽहं नाम्ना शिष्यहितैषिणीम् ॥५॥

यतो गिरिनगरसरित्सरोवरवसन्तोत्सवमलयानिलार्कचन्द्रोदयपुष्पावचयजलकेलिसुरापानसुरतकेलिमन्त्रदूतप्रयाणाद्या भावा लेशतो व्यावर्णिताः । सत्येषु पञ्चसु काव्येषु अतो लघकाव्यानि उच्यन्ते । अत्र च कविर्वर्षाकालमाश्रित्य विप्रलम्भरसं वर्णयन्निदमाह—

निचितं खमुपेत्य नीरदैः प्रियहीना हृदयावनीरदैः
सलिलैर्निहितं रज क्षितौ रविचन्द्रावपि नोपलक्षितौ ॥१॥

व्याख्या—नीरदैः जलधरैः कर्तृभूतैरुपेत्य समागत्य खं नभः निचितं आच्छादित, किंविशिष्टैः नीरदैः प्रियहीना हृदयावनीरदैः प्रियहीना वल्लभजनरहिता या स्त्री तस्याः हृदय तदेवावनी भूमिः रद विलेखने तां रदति विलिखन्ति ये मेघास्तैः पानीयैः क्षितौ पृथिव्या रजो धूलिर्निहित विनाशित, रविचन्द्रावपि सूर्यशशाङ्कावपि नोपलक्षितौ न दृष्टावित्यर्थः, मेघागमे ये ये भावाः सपद्यन्ते तानाह ॥१॥

Closing :

भावानुरक्तवनितासुरतैः स पेय–मालम्ब्य चाम्बुतृषितः करकोशपेयं
जीयेय येन कविना यमकैः परेण तस्मै वहेयमुदक घटकर्प्परेण ॥२२॥

व्याख्या—येन अन्येन कविना विदुषा अहं जीयेय पराभूयेय कैः कृत्वा यमकैः यमकग्रथित-कवित्वैः तस्मै कवये अहमुदकं जलं वहेय वहामि, केन कृत्वा जल वहामि घटर्प्परेण । अन्यच्च यदा येन कविना अहं जीयेय तदा तद्दिनमारभ्य भावानुरक्तवनितासुरतैरहं शपेय अयमभिप्राय. स्नेहानुरक्तवनिता स्वय नारीषु न गच्छेयमित्यर्थः च पुनस्तदा तृषितः सन्नहं अम्बुजलमालम्ब्य प्रप्येन पिबामीत्यर्थः । किं विशिष्टमम्बु करकोशपेयं करकोशेन हस्तमुकुलेन पीयते यद् करकोशपेय हस्तमुकुलपातव्यमित्यर्थः ॥२॥

Colophon :

श्रीवृद्धगच्छाम्बुधिपूर्णचन्द्रो रत्नप्रभः सूरिवरो विभाति ।
तदन्ति वेद्योऽस्ति रमानिवासो ऽकरोत् स टीकां प्रथमेऽत्र काव्ये ॥
इति घटकर्प्परटीका लक्ष्मीनिवासकृता समाप्ता ॥१॥

630. छन्दोगोपालम् by काशीनाथ

Opening : श्रीमङ्गलमूर्तये नमः ।।

गोपारामं सरामं परशिवविभवं कामपूरन्नतानां
दुर्ज्ञेयं वेदविज्ञैरपि पथिकपथायासनाशैकशूरम् ।
कालव्यालापलापं सकलगुणगणैर्विश्वमामोदयन्तं
शान्तं शान्तैकमित्रं कमपिमुखमयं कल्पवृक्षं नमामि ।।१।।
ऊचे गोपिकया पृष्टो हृष्टो मन्दस्मितं हरिः ।
मध्येवृन्दावनं छन्दः समासेनोपपर्वतम् ।।२।।
संयोगपूर्वोऽनुस्वारी सर्गो दीर्घो गुरुर्भवेत् ।
पादस्यान्ते विकल्पेन वर्गः प्रेह्णे परे तथा ।।३।।
यतिर्जिह्वेष्टविश्रामस्थानं कविभिरिष्यते ।
छन्दो जिह्वा विजानीते वदत्येवं हि पिङ्गलः ।।४।।

Closing :

वृत्तैकदेशसम्बन्धाद् वृत्तगन्धि स्मृतं बुधैः । यस्मिन् वृत्ते श्लोकस्यैकपादो भवति तद्वृत्तगन्धि-कथ्यते ।। तद्यथा—

जयश्रीजगतीबन्धो प्रलयपयोनिधिविहारविहितमत्स्यावतार, विपुलतरमन्दरधराधरसञ्चार-निद्रायमाणनयन कमठ, संहृतरसातलतलगनमहीमण्डलमण्डितदशनशिखर महावराह, खरतरनखर-शिखरविदारितहिरण्यकशिपुवक्षस्कपाट श्रीनृसिंह, चरणनलिनविगलितमन्दाकिनीपाविताशेषसंसार महावामन, भूदेववेदविनिन्दकराजन्यमङ्घसंहारक श्रीपरशुराम, दशमुखदशमस्तकोपहारसंतोषित-दशदिशापाल श्रीरामचन्द्र, लम्बायमानप्रलम्बादिदानवकदम्बसंहारक श्रीबलदेव, वेदविहितधर्म-कर्मपरायणदानवविमोहनकारणकृत बुद्धावतार, सकलप्रजाधनजनपुत्रपुत्रीवनितापहारकयवनजालकाल कल्किकलेवर, परमपुरुषोत्तमयादवेन्द्र जय जयेति मधुरया गिरा प्रणतायात्मानमपि ददामीति सङ्कल्पः ।

Colophon :

इति छन्दोगोपाले काशीनाथकृतौ गद्यनिरूपणो नाम चतुर्थः परिच्छेदः ।।

समाप्तोऽयं छन्दोगोपालनामा ग्रन्थः ।। संवत् १७१३ वर्षे माघशुद्ध ९ बुधे लिखितः ।।

There is an overwriting on the Samwat. The following couplet is written on the cover page :—

काश्येका सृजति प्रतिक्षणमियं रुद्रानुमुद्रां ततः
काञ्चीतस्तव भीस्तु संहृतिकृता युक्तैव भीतिर्मम ।
पुर्यः पञ्च न सन्ति किं प्रतिपुरि प्रत्यग्र कृष्णा न किं
किन्नाब्जे प्रतिकृष्णनाभि न पुनः प्रत्यब्जमन्योविधिः ।।

5509· जन्मपत्रीसङ्ग्रहः (कुण्लीसङ्ग्रहः)

Name	Date of birth
(i) श्री रामचन्द्र	
(ii) श्री कृष्ण चन्द्र	
1. म. मानसिंह	पौ. बु. १३,१६०७ वि.
2. म. भावसिंह	आश्विन कृ. २,१६३३ वि.
3. म. महासिंह	आश्विन कृ.१२,१६४२वि.
4. म. जयसिंह (मिर्जा)	आषाढ़ कृ. १,१६६८ वि.
5. म. रामसिंह (प्र.)	भा.कृ. ५, १६६२ वि.
6. म. कु. कीरतसिंह	फा.सु. ५, १६६४ वि.
7. म. कु. कृष्णसिंह	भा.कृ. ६, १७११ वि.
8. म. विष्णुसिंह	जे.कृ. १३,१७२८ वि.
9 पण्डितराय	पौ.शु. १४, १६८७ वि.
10. कु. दीपसिंह (महासिंहात्मज)	आश्विन शु.११,१७०१वि.
11. कीरतसिंह का पुत्र	मार्ग. कृ. १३,१७१३ वि.
12. स. जयसिंह	मार्ग. कृ. ६, १७४५ वि.
13. चीमाजी	चै. शु. ६, १७४७ वि.
14. ईश्वरीसिंहजी	फा.शु. ८,१७७८ वि.
15. ईश्वरीसिंह-पुत्र	भा. शु. ६, १७६८ वि.
16. माधोसिंह (प्र.)	पौ कृ. १२, १७८५ वि.
17. पृथ्वीसिंह	माघ कृ. १४,१८१६ वि
18. प्रतापसिंह	पौ.कृ. २, १८२१ वि.
19. प्रतापसिंह पुत्र (भट्टयाणीजीकुक्षौ)	चै कृ. ११, १८४२ वि. (बाद मे लिखी गई)
20. माजी राणावतजी (महाराणा अमर-सिंहपुत्री)	पौ.कृ. ११,१७७४ वि.
21. महाराणी यादवजी (आनन्दपाल पुत्री)	जे.कृ. ४, १७७८ वि.

Name	Date of birth
22. महाराणी वीर-पुरीजी (जैतसिंह पुत्री)	का.कृ. ३,१७८१ वि.
23. महाराणी सीसोदणीजी (राजा सुलतान-सिंह पुत्री)	जे कृ. ५,१७८१ वि.
24. महाराणी सगतावतजी (कु. किशोरसिंह-पुत्री)	फा कृ. ५,१७७७ वि.
25. महाराणी बीकावतजी (सबलसिंह पुत्री)	मार्ग. शु. ७, १७७७ वि.
26. महाराणी चूंडावतजी (रावत जसवन्त सिंह पुत्री)	माघ कृ. १३,१७८७ वि.
27. हरि कुंवरि बाई (महाराजा-धिराज पुत्री)	पौ कृ. ६, १७६६ वि.
28. बड़ी बाई चित्र-कुंवरि	मा.कृ. १०, १७६८ वि.
29. ब्रजकुंवरि बाई	भा.कृ. १४, १७८१
30. महाराणी राठौड़ जी की कन्या	मार्ग कृ. १२, १७६६ वि.
31. फूलकुंवरबाई (महाराजा-धिराज पुत्री)	वै.कृ. ६, १७६३ वि.

Name	Date of birth
32- महाराजाधिराज कन्या	वै.कृ. ६, १७७३ वि.
33. नारद पुरोहित	फा.शु. ३, १६४८ वि.
34. दीवान महेशदास	आश्विन कृ.५,१६५६ वि.
35. दीवान अजीतदास	श्रा.शु. १५, १७०२ वि.
36 सघही मोहनदास	श्रा.शु. ५, १६५४ वि.
37. दीवान राजाराम	माघ शु. १३, १६७८ वि.
38 दीवान द्वारकादास	श्रा.कृ. ५, १६५८ वि.
39. संघी कल्याणदास	भा.कृ. ६, १६८४ वि.
40 सघी गोवर्द्धनदास	फा.शु. ४, १६६८ वि.
41. रामदास	चै.शु. १०, १७०७ वि.
42. भिखारीराम (राजाराम-पुत्र)	का.शु. ५, १७०६ वि.
43. दीवाण हृदयराम	आषाढ़ कृ. ३, १६८६ वि.
44 दीवान किशोरदास	माघ.शु. ११, १७१२ वि.
45 लालजी पुरोहित	श्रा.शु. १२, १६६१ वि.
46. गिरधर भट	मार्ग.कृ. ६, १६८६ वि.
47. गणेश ज्योतिषी	का.कृ. १०, १६६७ वि.
48. रामदत्त (रामदास पुत्र)	फा.शु. २, १७०१ वि.
49. हरिदत्त (द्वारकानाथ पुत्र	का.कृ. ११, १६०६
50. वैद्यनाथ मिश्र-पुत्र	फा.कृ. १०,१७२४ वि.
51. राव शिवदास	जे.कृ. ३०, १६४१ वि.
52. नाथूराम पुरोहित-(नारद पुत्र)	भा.शु. ६, १७०७ वि.
53. आनन्दराम पुरोहित	श्रा.शु. १३, १७१० वि.
54. दीवाण विद्याधर	वै.शु. १०, १७५० वि.

Name	Date of birth
55. दीवान शाह बलू	माघ शु. ६, १६६० वि.
56 बालकृष्ण शेखावत	भा.शु. ११,१६८४ वि.
57. दीपसिंह	आश्विन शु. ११,१७०१ वि.
58. राव रायसल शेखावत	फा.कृ ८, १५६५ वि.
59. राजा जगन्नाथ	माघ शु. ६, १६०६ वि.
60. प्रतापसिंह	आश्विन कृ.१४,१६२६ वि.
61. भोजराज शेखावत	भा.शु. ११, १६३४ वि.
62 विहारीदास नाथावत	पौ.शु. १४,१६३३ वि
63 भोजराज खंगारोत	भा.शु. १०, १६६१ वि.
64. रामसाह नाथावत	फा.कृ. २, १६६० वि.
65. फतेसिंह	आषाढ़ शु ३,१६६६ वि.
66. उग्रसिंह (राव कल्याणपुत्र)	पौ.शु ६, १६६७ वि.
67 कुशलसिंह	पौ.शु. १४, १६६७ वि.
68 राजा रतनसिंह शेखावत	श्राशु.. ३, १६८८ वि.
69. हठीसिंह (रावउग्रसिंहपुत्र)	मार्ग.शु.५,१७२५ वि.
70. राव रतनसिंह	जे.शु १०,१६१८ वि.
71. मुकुन्ददास (कल्याणरायपुत्र)	भा.कृ.१३,१६६८ वि.
72. राय भगोतीदास	वै.कृ.५,१६४७ वि.
73. माधोसिंह (रावरतनसिंहपुत्र)	जे.कृ.३,१६५६ वि.
74. राय जगन्नाथ	भा.कृ.१०,१६६३ वि.
75 राय मुकुन्द	वै.शु.४,१६३५ वि.
76. सुर्जसिंह	पौ.कृ.११,१६६३ वि.
77. सबलसिंह (सुरसिंहपुत्र)	पौ.शु.१२,१७०७ वि.

Name	Date of birth
78. रणसिंह	आश्विन कृ.५,१६६० वि.
79. महासिंह	मार्ग.कृ.४,१६५८ वि.
80. राजसिंह (रणसिंहपुत्र)	आ.शु.१०,१६१४ वि.
81. माधवसिंह	प्र.भा.कृ ७,१६६२ वि.
82. अर्जुनसिंह नाथावत	का.शु ७,१६६० वि.
83. शिवसिंह	आषाढ़शु.६,१७०६ वि.
84. हरिसिंह खंगारोत	श्रा.कृ.१४,१६०५ वि.
85. हठीसिंह शेखावत (दीपसिंहपुत्र)	मार्ग.शु.१४,१७१६ वि.
86. समरसिंह नाथावत (फतहसिंहपुत्र)	जे.शु.१३,१७२५ वि.
87. प्रेमसिंह शेखावत (रतनसिंहपुत्र)	श्रा.शु.५.१७१३ वि.
88. महासिंह शेखावत	श्रा.कृ.४,१७४० वि.
89. महाराजा जसवन्तसिंह राठौड़	माघ कृ.४,१६८३ वि.
90. म. रायसिंह (अमरसिंहपुत्र)	आश्विन शु.१०,१६६० वि.
91. माधोसिंह	प्र.भा.कृ.७,१६६२ वि.
92. म. गजसिंह राठौड़,बीकानेर	का.शु ८,१६५२ वि.
93 म. अमरसिंह राठौड़	पौ.शु.११,१६७० वि.
94. राजा रतन शेखावत	श्रा शु.३,१६८८वि.
95. रायसल	फा.कृ.८,१५९५ वि.
96. ईश्वरीसिंह (अमरसिंहपुत्र)	द्वि.जे.कृ.१३,१६६८ वि.
97. अजीतसिंह राठौड़ (जसवन्तसिंहपुत्र)	चै.कृ.४,१७३५ वि. (कुण्डली नही)
98. राजा भगतसिंह, जालोर	भा.कृ.७,१७६३ वि.
99. राजा रायसिंह टोडा का	श्रा.कृ.३०,१६६५ वि.
100. बद्रीदास राठौड़ (गोविन्ददासपुत्र)	चै.शु १०,१६६६ वि.
101. जगतसिंह (म.जसवन्तसिंहपुत्र)	माघ कृ.३,१७२३ वि.
102. म.अभयसिंह	मार्ग.कृ.१४,१७५६ वि.
103. राजा राजसिंह रूपनगर	का शु.१३,१७३··· ?
104. राजा किशोरसिंह जोधपुर	आश्विन कृ.११,१७६६वि.
105. अनोपसिंह राठौड़ (रूपसिंहपुत्र)	का.शु १५,१७०८ वि.
106. कँवर सावतसिंह (राजमहल)	मार्ग. शु. ११,१७५७ वि.
107. कंवर बहादुरसिंह	पौ कृ.११,१७६८ वि. (जन्म लाहौर मे)
108. राजा रायसिंह, बीकानेर	श्रा.कृ.१२,१५९९ वि.
109. राजा सूरसिंह बीकानेर	पौ.कृ.१२,१६५१ वि.
110. राजा करणसिंह	श्रा शु.५,१६७३ वि.
111. अनोपसिंह (करणसिंहपुत्र)	चै.शु.६,१६९५ वि.
112. राजा केसरीसिंह	माघ शु.१३,१६९७ वि.
113. देवीसिंह	आश्विन कृ.३०,१७०० वि.
114 राणा अमरसिंह	चै.शु.७,१६१६ वि.
115. राणा करणसिंह	श्रा.शु १२,१६४० वि.
116. राणा राजसिंह	का.कृ.२,१६८६ वि.
117. राणा जगतसिंह (संग्रामसिंहपुत्र)	आश्विन कृ.१०,१७६६ वि.

Name	Date of birth
118. राजा श्री नाथजी उदयपुर	फा.शु १५.१७७२ वि.
119. प्रतापसिंह (राणा जगतसिंहपुत्र)	भा.कृ.२,१७८१ वि.
120. रावशिवसिंहपुत्र	भा.शु.१०,१७६४ वि.
121. रावजालिमसिंह-पुत्र	द्वि.अश्विनकृ.४,१७६० वि.
122. हाड़ा माधोसिंह	जे.कृ.३,१६५६ वि.
123. हाड़ा मुकुन्दसिंह	पौ.शु.१२,१६८६ वि.
124 हाड़ा बलीराम	जे.कृ.३,१६६० वि.
125. हाड़ा इन्द्रसिंह	जे.कृ.११,१६६५ वि.
126. रावदुर्जनसिंहहाड़ा	का.शु.६,१७६५ वि.
127. रावराजा दलेलसिंह हाड़ा	मार्ग कृ.४,१७७० वि.
128. रावराजा दलेलसिंहपुत्र	माघशु.७,१७८६ वि.
129. राजाविट्ठलदास गौड	श्रा.कृ.३०,१६५५ वि.
130. राजा कृष्णदास	श्रा.कृ १४,१६०७वि.
131. प्रयागदास	भा.कृ.१,१७०६ वि.
132 शिवाजी (साहूपुत्र)	चैं.कृ ४,१६८६ वि.
133. विक्रमादित्य (धीरजसिंहखीचीपुत्र)	मार्ग.शु.१,१७५६ वि.
134. म. बाघजी	भा.कृ.११,१६८३ वि.
135. म. जगतराजदेव	मार्ग.कृ.७,१६४५ वि.
136 म हिम्मतसिंह	चैं.शु.६,१७६३ वि.
137. रायसिंह	माघ कृ १२,१७७७ वि.
138 बाघेला अमरसिंह	चैं.शु १३,१७६० वि.
139 जुझारसिंह बुंदेला	आश्विन शु.७,१६६५ वि
140. जुझारसिंह	आश्विन शु ११,१६६६ वि
141. पहाड़सिंह	पौ.कृ.१३,१६४८ वि.
142. राजा भरतसिंह	आश्विन शु.८,१६४८ वि.
143. बैरीसाल (गोपीनाथपुत्र)	का.शु.१२,१६६६ वि.
144. राजारूपचन्द (गोपाचल स्थाने)	आश्विनशु. ५,१६३६ वि.
145. राजा वसु	१६२७ वि.
146. राजा तिलोकचन्द	फा.शु.१५,१६३६ वि.
147. राजा जगतसिंह (वसुपुत्र)	मार्ग.कृ.८,१६५१ वि.
148. गोपालदास	फा शु १३,१६८८ वि.
149. राजा रामचन्द्र	श्रा शु ६,१६६४ वि.
150 जयराम	चै.कृ.६, १६६० वि.
151. प्रतापसिंह	का.कृ.१४,१६८३ वि.
152. चन्द्रमणि	आश्विन शु.१२,१६५१वि.
153. गोस्वामीपुरुषोत्तम	वैं.शु ११,१६०५ वि.
154. गोस्वामीचिद्रूपजी	फा.कृ.११,१६१५ वि.
155. गोस्वामी रामचन्द्रजी	भा.शु ५,१५६८ वि.
156. राजा चन्द्रसिंह की पुत्री	श्रा शु.७,१७६० वि.
157. राव शिवसिंह	जे.कृ.७,१७६८ वि.
158 अकबर बादशाह	का.शु ६,१५६६ वि.
159. जहांगीर बादशाह	आश्विनकृ.५,१६२६ वि.
160. शहाजादा मुरादबख्श	आषाढशु.४,१६२७ वि.
161. दानशाह	आश्विन शु.२,१६२६ वि.
162 शाहजादा खुसरो	श्रा शु १३,१६४४ वि.
163 शाहजादा परवेज	का शु.४,१६४६ वि
164. बादशाह शाहजहां	माघ शु.१,१६४८ वि
165 शाहजादा दाराशिकोह	चैं कृ.३०,१६७१ वि.
166. शाहजादा शुजा	श्रा.कृ.३,१६७३ वि.
167 औरङ्गजेब	मार्ग.कृ १,१६७५ वि.
168 मुरादबख्श	का.कृ ११,१६८१ वि.
169 सुलतान सलीम शीकोह (दाराशिकोहपुत्र)	चैं कृ.१,१६६१ वि.

Name	Date of birth
170. मुलतान मुहम्मद शाह	पौ.शु.५,१६६६ वि. (हिजरी सन् १०५१)
171. मुलतानसिपहर शिकोह (दाराशिकोहपुत्र)	आश्विन शु.११,१७०१वि०
172. सदाकुंवर (शाहशुजापुत्र)	श्रा.शु.५,१७०२ वि.
173 जैनउल्लाह वदिव (शाहशुजापुत्र)	मार्ग.शु.३,१७०२ वि. (हिजरी १०५६)
174 जैनउल्लाह मदिव (शाहशुजापुत्र)	का शु.३,१६६६ वि.
175 अबूशाह (औरङ्गजेबपुत्र)	श्रा.कृ १२,१७००वि० (हिजरी १०५४)
176. मुरादबख्शपुत्र	द्वि.श्रा कृ ३०,१७०३ वि० (हिजरी १०५७)
177 मुरादबख्शपुत्र	जे शु.१२,१७०६
178 आजमशाह	आषाढ़ शु. १३,१७१०वि (बुध्नपुरे)
179 मुरादबख्शपु.	वै शु १,१७०८ वि.
180 मुहम्मदशाह बादशाह	भा कृ.६,१७५६वि.
181. मुहम्मदशाहपुत्र	पौ. कृ. ४, १७८६ वि
182 नवाब आसफखान	पौ कृ. १०, १६३१ वि
183 नवाब शायस्ताखाँ (आसफखापुत्र)	पौ शु ७, १६६२ वि (अबू तालिब शाइस्ताखाँ)
184. अबू सैयद	वै शु. ४, १६५६ वि
185. अमालदीखाँ	आषाढ़ कृ.११,१६८५ वि.
186. बहमनयार (आसफखाँपुत्र)	माघ शु १०,१६....? वि.
187. नवाब सलावत खाँ	चै कृ.१२.१६६६ वि.
188. नवाब खवास खाँ	चै.कृ. ८,१६६६ वि
189 नवाब सादुल्ला खाँ	जे.शु. १५,१५४१ वि
190. नवाब जाफर खाँ	का.शु. १,१६६६ वि.

Name	Date of birth
191. नवाब खानजहाँ पठान	अश्विन शु. ६,१६३....? वि.
192. खानजहाँ	भा शु. १४,१६५५ वि.
193. नवाब खान दौरा	वै शु. ३,१६४३ वि.
194. नवाब महावत खाँ	भा.शु. १२,१६१६ वि.
195 नवाब अब्दुल्ला खाँ (असदुल्ला खाँ)	जे.शु. १,१६३१ वि.
196. नलू हरास खानजादा	वै.शु. १,१६७१ वि.
197. इरादती खाँ	माघ शु. ६,१६३३ वि.
198. नवाब फाजिल खाँ	भा कृ.१३, १६३६ वि.
199. नवाब मीरा सैय्यद खाँ	श्रा.शु १,१६४४ वि.
200 नवाब बाकर खाँ	का कृ १,१६३३ वि.
201 नवाब खानखाना	मार्ग शु १४,१६२२वि.
202. नवाब इसलाम खाँ	चै शु. ४,१६४४ वि.
203 नवाब रहबर खाँ	का.शु ३,१६५६ वि.
204 नवाब अलावर्दी खाँ	पौ.कृ ११,१६४५ वि.
205. शाहनवाजखाँ	जे शु १२,१६५८ वि.
206 बहादुर खाँ	आश्विन शु १३,१६६०वि
207. मीरजुनाब खाँ	आषाढ़ शु ४,१६३७वि
208. नवाब अमीर खाँ	आश्विन कृ.१३,१६८८वि
209 नवाब सादुल्ला खाँ	जे. शु ५,१६६६ वि
210 नवाब निजामउलमुल्क	श्रा शु. १५,१६२६ वि.
211. नवाब कमर्दी खाँ	आषाढ़ कृ ३,१७७२ वि
212. दलेल हिम्मत	वै कृ. ३ १६७० वि.
213 मिर्जा बाहरवार	मार्ग शु. ५,१६६७ वि
214. शकरुल्लाह	प्र.श्रा कृ.१,१६७६वि
215. अबुलहसन खोजा	जे बु. १३,१६३४वि
216 गरशाहजी	का कृ. २,१६७८ वि.
217. खुर्रम	मार्ग शु ३,१६१८ वि
218 आजम खान	मार्ग कृ. ४,१६३१ वि.
219 दावल बख्श (खुसरोपुत्र)	जे. कृ. ८,१६६६ वि

Name	Date of birth
220. सादिक खाँ	पौ. शु. १३,१६२५ वि.
221. खवास खाँ	भा कृ. ६,१६३८ वि.
222. निजामशाह	पौ. कृ. १४,१६६५ वि.
223. इमावर्दी खाँ	माघ शु ११,१६३७ वि.
224. शाहजादी खानम्	मार्ग शु १०,१६२६वि.
225. जाफर खाँ (सादिक खाँ पुत्र)	का शु ३,१६६६ वि
226. रोशन जमीर	आश्विन कृ १२,१६६७वि
227. मुसावी खाँ	श्रा कृ. १०,१६६६ वि
228. नवाब शास्ती खाँ	पौ कृ ६,१६६२ वि.
229 सादुल्ला खाँ नवाब	जे शु ५,१६६६ वि.
230 रुहेहमन	फा.शु १२,१६६८ वि.
231. सलहदी खाँ	माघ शु ४,१६१७ वि.
232 महाराजा विजय सिंह राठौड, जोधपुर	मार्ग कृ ११,१७८६ वि
233 पुण्यनारायणराव पुत्र, पून्या	वै शु ६,१८३१ वि.
234 भीमसिंह राणा, उदयपुर	चै कृ ७.१८२५ वि
235 मिर्जा अमानिक	आश्विन शु ७ १८७? वि.
236 गुमानसिंह राठौड (विजयसिंह पुत्र देवडीजीकुक्षौ)	का शु ८.१८१८ वि.
237 राजा किशोर दासजी	?? (केवल कुण्डलीहै)
238. रामसिंहजी राठौड़ (जोधपुर)	भा १०,१७८७ वि.
239 हरगोविन्द नाटाणी	माघ कृ ११.१७५५ वि
240 मन्सूर अली खाँ	माघ शु १४,१७६१ वि.
241. अहमदशाह पातशाह	पौ कृ ४ १७८४ वि
242 अलीगोहर बादशाह	?? ...,१७८१ वि.
243. बहादुरसिंहजी महाराजा किशनगढ़	पौ कृ ११,१७६८ वि
244 महाराणी जादमजी (स प्रतापसिंहपत्नी)	पौ शु. १४,१८१८ वि.
245 महाराणी राणावतजी	का.शु. १२,१८२४ वि.
246. महाराणी राठौड़जी (गुलाब कुँवर, निर्भयसिंह पुत्री)	माघकृ. ७,१८२० वि.
247. महाराणीजी बडा चन्द्रावतजी	फा.कृ. ११.१८२४ वि.
248. महाराणी छोटा चन्द्रावतजी	पौ.कृ. ७,१८२७ वि.
249. रामदासजी (माधवसिंहजी की खवास का पुत्र)	माघकृ. १२,१८१७ वि.
250 शिवदासजी (माधवसिंहजी की खवास का पुत्र	काशु. १०,१८२४ वि.
251. शेरसिंह (विजयसिंहजी राठौड पुत्र)	आश्विन कृ. ५,१७१७वि.
252 विजयसिंहजी राठौड पुत्र (राणी इन्द्रभगोत कुक्षौ)	फा शु ८,१८२४ वि.
253 जालिम सिंहजी (विजयसिंह राठौड पुत्र)	आषाढ शु ६,१८०५ वि.
254 राणाभीमसिंह, उदयपुर	चै.कृ ७,१८२४ वि.
255. म. प्रतापसिंहजी के ज्येष्ठ पुत्र (भट्याणीजी कुक्षौ)	चै.कृ ११,१८४२ वि.
256 म. प्रताप सिंहजी के कनिष्ठ पुत्र (बडा चन्द्रावत जी कुक्षौ)	का कृ ३,१८४८ वि
257 हरजी ठाकुर (हरनाथ पुत्र)	आषाढशु. ६,१७४७वि.
258 उणियारावाला राव	मार्ग, कृ ४,१६५८ वि.
259. बहू हाडी जी कन्या (महाराजागृहे)	जे कृ ७,१७६६ वि
260 वैद्यनाथमिश्र पुत्र	फा.कृ. १०,१७२७ वि.
261 पण्डितराय	पौ शु. १४,१६८७ वि
262 वैद्यनाथ नागर	वै.शु ३,१६६३ वि
263 महारानी हाडीजी	पौ शु ५,१७७२ वि.
264 घासीराम वैद्यपुत्र	वै शु. ११,१६४६ वि

631. छन्दः सिद्धान्तभास्करः by केशवनन्द व्यास

Opening :

श्रीमत्पिङ्गलमानम्य तन्मतं परिभाव्य च
पदवाक्यप्रमाणज्ञसूरजिद्व्याससूनुना ॥१॥
केशवेनारुणेनैव भ्रान्तिध्वान्तान्त हेतवे ।
सुज्ञपदस्य सिद्धान्तभास्करोऽयं प्रकाश्यते ॥२॥

Closing & Colophon :

इति छन्दःसिद्धान्तभास्करे सूरजित्सूनुकेशवव्यासविरचिते मात्रासमकप्रकाशः ॥

Post colophonic:—जुमले खण्ड ३; लौकिक ४६: प्राकृत ×; वैदिक ४३+१३; पत्र १०२।

545. जयचम्पूः by गोपाल s/o दामोदर तैलङ्ग

Opening:—

गुरुमहिमान देवं निजभासा भासमान तम् ।
इष्टमनिष्टनिवृत्यै स्वेप्सितसिद्धयं च वन्देऽहम् ॥१॥
गुरौ कुर्वे गुर्वीं नमनततिमुर्वीतलपरि-
स्पृशन् मूर्द्धा श्रद्धादररतिनिबद्धामलमतिः ।
यतः स्वादु स्वादु स्फुरदमृतमास्वादितमल
यशस्यं शस्यं वाग्विलसितमय रस्यमतुलम् ॥२॥

Then there are eight verses in praise of Maharaja Man Singh, Maharaj kumar Jagat Singh and Maharaja Maha Singh.

तस्यात्मजः कुलकदम्बकुलाम्बुदोऽयमुद्भूतवैरितिमिरप्रशमप्रदीपः ।
यो जन्मनैव जयशालिकृती पृथिव्यां नाम्ना ततो विजयते जयसिंहदेव. ॥११॥
तस्यैवाद्भुतकर्मणः श्रुतगुणग्रामानुरागोदिता-
ऽमन्दामोदरसेन मे खलु रुचिर्यद्वर्णनायाभवत् ।
तच्चम्पूं सुयशःप्रतापरचनां चित्रां तनोम्युत्सुकः
साम्यश्लेषविरोधरूपकलसज्जात्यादिभिर्भूषिताम् ॥१२।

तत्र चायं विशेष :

श्रुत्वा यथा सुकवयः खलु वर्णयन्ति प्राचीनभूपचरितं न तथोच्यतेऽत्र ।
किन्तु स्फुटोद्यदनुरागभरान्नरेशे दृग्गोचरे सति मुदाहमुदाहरामि ॥१३॥

अथ जयति स महाराजाधिराजो भवान्निखिलराजमण्डलमौलिमण्डनमुकुटनमनाधः-
प्रसृतानर्घमाणिक्यगणकिरणोत्करैः प्रियसङ्गमागतकमलबन्धुप्रभापटलैरिवानुरञ्जितचरणपङ्कजनल,
निजनिजमनोरथोद्भूतदर्शनोत्कलिकासमागतत्रिभुवनजनतोच्छलत्प्रेमपुलकितकितविहितभवदवलोकनाव-
गततद्दैन्योद्भवत्करुणार्णवपूरकरिष्यमाणाभयदानज्ञापकसमस्तजनमस्तकोपरिधारणजनितकठिनस्पर्श-

नेवारुणमृदुकरकमलतलः, प्रचुरतरविविधापज्जनितसंतापदावानलज्वालदह्यमानशरणागतमानवगणा-वलोकनोद्भूतोल्लङ्घितमर्यादोच्छलत्पूरकरुणासागरप्रवृद्धपरिणाहविलासात्यायतश्रीसमालोकनसुखदसं-तापहारिनयनसरोजः, अतिकुटिलप्रबलरिपुपटलकठिनवक्षःकपाटोद्घाटनपटुवक्रोन्नतानतकुञ्चिकावदु-ल्लसद्भ्रकुटीतटः, अतिरुचिरामलतरोद्दीप्तदीप्तिसुधासारसंभृतत्रिभुवनभाग्यामरपादपाङ्कुरालवाल-सुभगतमोल्लसद्भालतलः, तिमिरततिप्रतिहतलोचनजगतीतलोद्योतकरशरदमलसकलकलापूर्णविराज-मानविधुबिम्बसदृशवदनमण्डलः, त्रिभुवनैकशोभावतारः,क्षितितलवलयैकभूषणः,सकलपृथ्वीपतिचक्र-कचूडामणिः,निखिलजनरक्षणैकदीक्षितचक्रवर्ती सत्यधर्मैकगुरुः श्रीजयसिंहनामा ।।

....

Further he describes the qualities of the poets who adored M. Jai Singh's court:—

(f. 14a) ततश्च विविधविद्याविशारदाः सकलदेशागताः कवयो विरचित-विविधकाव्यप्रबन्धेन शब्दाडम्बरघनेनापि विहितरसासारेण अलङ्कारालङ्कृतेनापि यतिरूपधरेण आश्लेषसयुक्तेनापि विरोधाभासितेन विधृतमृदुपदन्यासेनापि ध्वनिज्ञापितस्वगूढार्थेन गजतुरगबन्ध-सम्पन्नेनापि पदगतिसंगतेन सुवर्णमयेनापि रीतिप्रथितेन स्वोक्तसकललक्षणसंयुक्तेनापि अन्योक्ति-विख्यातेन अतिरुचिरवचनमाधुर्यविजितमृद्वीकेनापि नालिकेरपाकेन एवंविधानेकहृदयहारिरचनया च भवन्तं कीर्तयन्तः प्रीणयन्ति तत्र प्रथमं दर्शनमात्रेणैव सुधासेकेनेव निखिलकविकुमुदवृन्दमुल्लासयत स्वकान्त्यैव सकलान्धकारं विध्वंसयतः कलानिधेस्तव हृदयमङ्कुतत्वमुद्भावयन्ति ।

Closing :

यमणिर्द्योतते यावद्दिवि दीव्यति चन्द्रमाः ।
तावज्जयतु यस्येयं चम्पूर्विरचिता मया ।।६६।।

Colophon :

इति श्रीमत्तैलङ्गवरवञ्चनदान्वयोद्दामदामोदरसूनुकविगोपालविरचिता विजयवर्णनमनोरमा जय-चम्पूः सम्पूर्णा ।।शुभं भवतु।। संवत् १७१८ वर्षे वैशाख वदि ६ बुधे लिखितमिद पुस्तकं विद्वज्जन-दर्शनाय ।।

It bears two seals, one in Persian (of the time of M. Jai Singh) dated 1059 A.H. and the other of M.K. Ram Singh dated 1718 V.S.

It is a contemporary copy. It appears that M.K. Ram Singh maintained the royal library of his father

7281. जयसिंहप्रकाशशब्दशासनम् by सखारामपर्वणीकर

Opening :

नत्वा गुरुपदाम्भोजे स्मृत्वा स्मृत्वा च तद्वचः
सखारामेण विदुषा क्रियते शब्दशासनम् ।।

64. जानकीराघवम् by म. कु. रामसिंह

Opening :

केयं देव तवोत्तमाङ्गसुभगा पीयूषभानोः कला
तस्या अप्युपरि स्रगम्बुनिचयः कस्मात्तवेर्ष्याजुषः ।
पादान्ते प्रणते मयि प्रियतमे स्वेदाम्बुधाराऽभवत्
एषा सेति समाकलय्य गिरिजा नम्रानना पातु वः ॥१॥

अपि च–

कस्त्वं कासि भवान् स्वयं कथयतु प्राणेश्वरी कस्य मे
श्रीकण्ठः किमु ते निजः परिजनः प्राणेश्वरस्तद्भवान् ।
इत्थं मोहमुपेयुषो रसलवामासेदुषोः संविदम्
गौरीशङ्करयोः स्खलन्नवसुधाधारागिरः पातु वः ॥२॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः – अलमतिविस्तरेण (नेपथ्याभिमुखीभूय नटीमालक्ष्य) प्रिये! इतस्तावत् ।

नटी (प्रविश्य)–इअम्हि आणवेदु अज्जो ।

सूत्रधारः–प्रिये आदिष्टोऽस्मि नानादिग्देशागतैः श्रीरामनवमीयात्रोत्सुकैरसंख्यातसंख्यावद्भिर्यत्ताण्डव-मण्डनाचार्याकर्णितमेव युष्माभिः—

मध्याह्ने स मरीचिमालिकिरणप्रक्रान्तविक्रान्तभृ-
र्धीरोदात्तगुणैरलङ्कृतमतिर्वैदग्ध्यदीक्षागुरुः ।
इक्ष्वाकोरिव मानसिंहनृपतेर्गोत्रे गुरोस्तेजसा
धाराया जयसिंहवीरतनयः श्रीरामसिंहप्रभुः ॥३॥

यमुद्दिश्य प्रतिदिशि प्रगायन्ति गाथा कवयः –

*वतंसमरिकामिनीघरणिरेककर्णाङ्किता
वृषः कलिजपङ्कता कमलया कलि भारती ।
अनङ्गपदमुज्जहौ मदन उज्जिहाने क्षितौ
महीन्द्रजयसिंहजे जयति रामसिंहे प्रभौ ॥४॥

अपि च

देव्यौ वाचां विभूतेर्व्यपगतकलुषे यन्मिथः प्रेमरक्ते
कुर्वाते स्वैरलीला ललितविलासतैर्नायके रामसिंहे ।
सृष्टिर्नव्या तु धातुः किमुत रतिगुरोः शिल्पसारः कवीनां
कान्तासौभाग्यकन्दाकरगुरुतपसामीदृशः किं विवर्त्तः ॥

परं विरमतु तावत् दुष्पारविषयो वाचामप्रपञ्चः । किञ्च श्रीमति मरकतमणिश्यामाभिरामे रामभद्रे-ऽनिशविषयिगुणानुगम्यमानचेतोवृत्तिसन्तानविधीयमानतादृग्वासनानुसन्धीयमानसपर्यापर्यायसतीर्थी-कृतनृगनहुषभरतभगीरथाम्बरीषेण तेन विनिर्मितं जानकीराघवनाम नाटकं चेदार्याय रोचते ?

* वष्टिभागुरिरल्लोपमवाप्योरुपसर्गयोरिति सूत्रात् साधुः ।

नटी :—अज्ज सादु सम्हुरिदं तुम्हे । (संस्कृतमाश्रित्य)

सा वक्रता साऽरुणता तदेव मौग्ध्यं प्रमाणागमणे तथापि

कुमुद्वतीबन्धुकलावलोके नोत्साहिनः किं प्रतिमासि लोकाः ।।

× × ×

अत एव कवताऽनेन सविनयं बमाषे

यच्छुस्यजातं कविकर्म नाम प्रणीतमाद्यं यदि तत्प्रवीणैः ।

(तर्हि) शिलोञ्छवृत्त्यापि कथं न भूयात् तेषामुपेक्षैव मयि प्रसादः ।।७।।

अन्यच्च

एकोर्थः प्रतिकवि भाति भिन्नरोचिः प्रायोऽन्याकलित इव प्रमोदहेतुः ।

यस्या श्रीरघुपतिकीर्त्तिवर्णनाया ता जह्यात्स्वपरशुभानि कः समिच्छुः ।।८।।

Closing :

नेपथ्ये वैतालिकः

अये त्रिजगतीवासिनः पश्यन्तु जगन्मङ्गलम्–

आदाय मैथिलमहेन्द्रसुतां हुताशशुद्धा सुकाञ्चनमयीमिवबेत्रयष्टिम् ।

प्रेमानुरागतपसां फलमेककृत्वः कर्तुं विवेश भरतस्य पुरीं स रामः ।।

अपि च

इतः परमास्तां भरतवाक्यं यथा–

अवनिरमरधुनीव धूर्विरिञ्चेः कुशजननी रघुनाथकीर्तिरेताः ।

अगदवपुरधिमानस वः शुभमतिमात्मवतां दिशन्तु भूयः ।।

Colophon:

इति सरस्वतीकमलाकलानिर्यासार्णवकर्णधारमहाराजाकुमारश्रीरामसिंहविरचितेजानकीराघवनाम्नि

नाटके कोसलाप्रवेशो नाम सप्तमोऽङ्कः ।। समाप्तश्चाऽय ग्रन्थः ।। श्री रामाय नमः ।।

सवत् १७२१ ।।

वैशाखमास्यसिते पक्षे अष्टम्यां भृगुवासरे ।

लालाभिधेन लिखितं मुदे भवतु धीमताम् ।। ।।श्रीरस्तु।।

The drama depicts the story of Rama onwards Tādakā-vadha.

Aufrecht mentions one Janaki-Raghavam quoted in Sahitya-darpana and Trikandaviveka by Ramanath but does not mention the name of the author Vishwanath, author of Sahityadarpana flourished in the 14th c.A.D. How could he quote from this drama then ? Krishnamachariar mentions Janaki Raghavam (dr.) by Yuvaraja Ram Singh, son of Jai Singh (1625 A.D.)

in the Nepal Library. The date of birth of Ram Singh, according to the Vamshavali in Pothikhana is Bhadrapada Vadi 5th, 1692 V.S. (1635 A.D.). He could not have composed a drama in 1625 A.D. (1682 V.S.).

In Sahitya–darpana (Parichhheda vi) the following verse has been quoted from Janaki-Raghava nataka as an example of Anumana, a भेद of प्रतिमुखसन्धि–

राम.–लीलागतैरपि तरङ्गयतो धरित्रीमालोकनैर्नमयतो जगतां शिरांसि ।
तस्यानुमापयति काञ्चनकान्तिगौरकायस्य सूर्यतनयत्वमघृष्यताञ्च ॥९८॥

The words 'नृपमानसिंहगोत्रे' and 'धारायां' (in verse 3) give rise to suspicion about the identity of this रामसिंह s/o जयसिंह। Was he a राजकुमार of धारा or आम्बेर ? Should 'तेजसां धारायां' be interpreted to mean 'in the flood of glory' ?

89. दमनमञ्जरी नाटिका by मोहन कवि

Opening:

पार्वत्या मौलिभूषारुणमणिमहसा रञ्जिते शूलपाणे-
श्चूडाशीतांशुखण्डे प्रतिफलति कुचक्ष्माभृति स्वच्छभासि ।
प्रत्यग्रोद्यन्नखाङ्कभ्रमवलितदृशस्त पटीराच्छपङ्कै-
रावृण्वत्या पुनस्तद्द्विगुणसमुदये व्यग्रता वः पुनीताम् ॥१॥

अपि च

मौलौ चन्द्रकलां विलोक्य कुटिलां शम्भोर्द्विजिह्वं गले
पश्यन्त्या निभृता कपर्दकुहरे गङ्गा सपत्नीमिव ।
देव्या नूतनसङ्गमे भगवतः प्राप्ते तपोभिः परै-
र्भीत्या मन्थरितो ह्रिया विलुलितो रत्युत्सवः पातु वः ॥२॥

....

नान्द्यन्ते सूत्रधार.-अलमति विस्तरेण (समन्तादवलोक्य) अये सकलकलानिधानस्य चतुरम्भोधिमेखलाया मेदिन्या विजेतुरम्बावतीमहेन्द्रस्य महाराजाधिराज-श्रीमानसिंहदेवस्य परिषदेषा सुधर्मामतिशेते तथाह्यस्या–

सर्वे विदग्धा रमणीयवेशाः सर्वेऽपि सर्वासु कलासु विज्ञाः ।
विज्ञायते नाम जनेन राजा सिंहाङ्कभाजा परमासनेन ॥

....

प्रियतमे साधुनिर्दिष्टोऽस्मि (परिक्रम्याकाशे लक्ष्यं बद्ध्वा हस्तमुद्यम्य) भो भो आयुष्मन्तो आकुलजानपदाधिनाथस्य सामन्तपारिषदाः एषोऽहं कर्णाटकुशीलवः श्रीमत्सङ्गीताचार्यान्तेवासी कलकण्ठो नाम मेदिनीमिलितमौलिरानम्य तत्रभवन्तो विज्ञापयामि वाञ्छामि खलु गान्धर्वविद्यायाः सुचिरपरिचयस्य फलतत्त्वं जिज्ञासुरायुष्मतां स्तोकावधानेनात्मानमनुग्राहयितुं रसविशेषनिवेश-प्रकाशेन च तदनुकूलं प्रबन्धं चाभिनेतुम्

....

प्राणाधिके साधु स्मारितोऽस्मि

बीजी यस्य वटेश्वरो द्विजकुलालङ्कारचूडामणि-
स्तातः ख्यातयशाः कुशाग्रधिषणो धीरोऽनिरुद्धः कृती ।
यं प्रासूत नवीन (पद्म) कन्निका देवी सुमित्रा सुतं
श्रीमन् माण्डरवंशविश्रुतजनिः सोऽस्याः कविर्मोहनः ।।

इयं चात्र तस्य कवेः सहृदयान् प्रति विज्ञापना-

आस्वादयन्तः प्रणयेन सन्तस्तास्ताः पुराणीरचनाः कवीनाम् ।
इयं नवीनेत्यपि कौतुकेन कृतिं मदीयामवलोकयन्तु ।।

Closing :

काले वर्षति (तु) वारिदो वसुमती सस्यैः समापूर्यतां
नन्दन्तु क्षपितद्विषः क्षितिभुजो यज्ञैर्यजन्ता द्विजाः ।
साधूना सुखमेधतामनुदिनं नश्यन्तु धर्मद्विषः
श्रीमन्मोहनसत्कवेः कृतिरसावाकल्पमुज्जृम्भताम् ।।

वसन्तः—एवमस्तु ।

इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

दमनमञ्जुलो नाम चतुर्थोऽङ्कः ।। समाप्ता चेयं दमनमञ्जरी नाम नाटिका ।।

This नाटिका is not mentioned by Aufrecht. Dr. Raghavan told me that Mohan Kavi, the author of the drama, was connected with the Raja of Bikaner also. He kept his one step at Bikaner and the other at Amber.

दमन is a kind of plant and a festival is observed when it bears मंजरी in the spring season.

352. दशरूपावलोकः by धनञ्जय (धनिक)

Closing :-

यद्वाष्पवस्तु कविभावकभाव्यमानं
तन्नास्ति यत्र रसभावमुपैति लोके ।
विष्णोः सुतेनापि धनञ्जयेन
विद्वन्मनोरागनिबन्धहेतु ॥
आविष्कृतं मञ्जुमहीशगोष्ठी
वैदग्ध्यभाजा दशरूपमेतत् ॥
इति विष्णुसूनोर्धनिकस्यकृतौ दशरूपावलोके चतुर्थ परिच्छेद समाप्त ॥

470. दुर्घटकाव्यम् by गोवर्द्धन भट्ट

श्री गणेशाय नमः

श्लोक ॥ अन्धारी भयभीति राति कचरो लाना छड़ी डोकरी
कीटां गर उछली बक रही भेडा लडी डाँगरी ।
लाती भीति गिगीर गंडक भशो बूटां गधो भूकगो
भाजी भेड भभाय माकड हशो गीछा गह्यो बादगे ॥१॥

टीका–अन्धेति ॥ अन्धकासुरः नामैकदेशग्रहणेन नाममात्रस्यापि ग्रहणम् । भीमो भीमसेन इतिवत् ॥ व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्नहि सन्देहादेर्लक्षणमिति नस्य अरि अन्धारि, ई श्री ईकारो वाणकमलारचनाम् इत्येकाक्षर स्या. भयो यस्मात् स ईभय, तस्मै भीति राति ददाति. राल् दाने, स भयभीतिर, क ब्रह्मा, कः सूर्यमित्रवाय्वग्निब्रह्मात्मयमकेकिषु इत्येकाक्षरकोषे त अतिक्रान्त, अतिक, अत्यादय क्रान्ताद्यर्थे द्वितीयतत्पुरुष, एतादृश चर सेवको यस्य स अतिकचर, यत् सेवकस्यापि ब्रह्मातिशायिनी कर्तृत्व शक्ति स्यादित्यर्थः । वा अति अत्यर्थके जले चरति जलशायित्वात् स अतिकचर, क नीरसु खमूर्द्धसु इत्येकाक्षर कोषे, वा कचो बृहस्पतिसुत तं अतिक्रान्ता अतिकचा दैत्या. तेषा रः अग्नि. दैत्यानाम प्रलयानल इत्यर्थ. आछन आछ अच्छा यामे आयामो दीर्घीकरण लातो दत्त, ला दाने, आछो विस्तारो यया सा लाताञ्छा सा, वा लात धृत विस्तारो वामनावतारे लीलया हेलया एव येन स लाताछलील, ली रज प्राधान्येन प्रतिपालकत्वात् मत्स्यादि दशावताररूपा यस्य स लातीछलील, डयो स्थानेलौञ्जे यौ बवयोर्डलयोर्नभित् इति वाग्भटोक्ते, वा अलातस्य उल्मुकस्य आंछ विस्तारः अर्थादाकर्षणावसरे रेखारूप. स इव चचला ला संसाररूपा यस्य स पूर्वदिगवच्छेदेन व्यधिकृतमलातं तद्दगवच्छिन्न दृश्यते तथैवास्यापि ससाररूपा लीलाऽपरकालेऽपि पूर्वकालावच्छिन्नैसावभासत इत्यर्थः, न कलि. कलह अक्षियुगोवा यस्य स अकलि, इरणं ईर सोऽस्यास्तीति ईरी सर्वेषा शास्तृत्वात्, वा न कले ईरः प्रवर्तन विषये यस्य स अकलीरी प्रत्युत कले निर्मूलक इत्यर्थ, अक पापं दुःखं वा, अकं पापे दुःखे च इति विश्व., तस्य ली लयन, ली विलयने तस्य ईर प्रेरणमस्यास्तीति अकलीरा पापदु.खयोर्विलयनकर्तेत्यर्थः, सेवकानामिनिशेष कीटांगं वा राति आदत्ते स

कीटांगरः कीट इत्युपलक्षणं मत्स्यकूर्माद्यनेकरूप इत्यर्थः, वा कीटा जीवाः कीटशब्दोपलक्षिता. अन्येऽपि जीवा. तेषां यान्यङ्गानि तेषां रः वह्निः मोक्षदानेन, पुनरङ्गानामग्रहणात् उत अधिकं छलं छद्म विद्यते यस्य स उच्छली, वामनाद्यवतारेण बलिप्रमुखानामनेकेषा छलनात्, बकिः बकासुरः तस्य रहणं रह. त्यागः रह् त्यागे स विद्यते यस्य स बकरही, प्राणानपहृत्य त्यक्तवानित्यर्थः भानि- नक्षत्राणि, नक्षत्रमृक्षं भ तारेत्यमर. तेषा ईट् ईश. नक्षत्रेशः चन्द्रः तद्वत् आसमन्तात् ललन ललच्छल- हेला सेवा लडन लड लड् विलासे स विद्यते यस्य स भेडालली भेडालडी वा, सेवकाना चन्द्रवद्विला सकत्वात् वा बकरहीभेडाल्डीट् इत्येकपदे तु इभेट् ऐरावत तेन आसमन्तात् लडो ललो वा विद्यते यस्य स इभेडालली, चन्द्र स ईट् वामनावतारे ज्येष्ठ भ्रातृत्वादीशो यस्य स इभेडाललीट् बकरही चासौ इभेडाललीट् च बकरडीट् पूर्वस्मिन्नर्थे इलागेरी इति इष्टपदस्यायमर्थः, इला पृथ्वी तां अङ्गेन वराहावतारे योऽत्र रूपेण वामनावतारे चरणाग्रेन लातीति लः आदान स विद्यतेऽङ्गस्य स इलाङ्ग- ली लाङ्गली एतावदवशिष्टपदस्यायमर्थ , लाङ्गल विद्यते यस्य स बलदेवावतारे आयुधत्वेन यस्य स लाङ्गली, चतुर्व्यूहावतारे तु बलदेवस्य शेषावतारत्वेऽज परमेश्वरत्वात् लाङ्गलीति हरेरपि विशेषण युक्त, वा रामस्यानुजत्वात् क्वचित् कार्यान्तरे प्रवृत्तस्यास्य रामस्य प्रश्रयावनत कृष्ण लाङ्गल- धारणेन लाङ्गली इत्यपि सार्थक विशेषण, अपरस्मिन्नर्थेतु आङ्गली इत्येव पद शिष्ट तस्याप्ययमर्थ , आ ग कु गं सम्बन्धमुख्यत्वाद्वेदाङ्गसम्बन्धीत्यर्थ . तत् अर्थात् अगोक्तं यत्किंचित् तत्सर्वलीयते विलीयते यस्मिन् स आङ्गली वेदमूर्तित्वादीश्वरे सर्व तदङ्गसम्बन्धि तत्र लीलन इति युक्तमेवोक्त पश्चात्पदयो कर्मधारेणैव पद विधेय. लात लाति दानमिति यावत् तेन कृत्वा ई श्री . ईकारो बाण- रचनाकमलासु इत्येकाक्षर कोषे तस्या सकाशात् या भीति , मानवती मा भूदित्याशङ्कात्मिका तस्या गिल अदनं नाशनमिति यावत्, गिल् अदने सोऽस्यास्तीति लातिगिली प्रिया सर्वमनोरथै परिपूर्णा या अवि ईश्वरदत्तेन परितोषस्तु स्वस्या मन्मानतेनैव न तु किमप्यस्या नास्तीति तत्प्राप्यातुष्टेति वा अक्षरच्युतकारेण अकार आनेय तथा सति अराति-भीति-गिलीति पद जात अस्यार्थस्तु अराति. शत्रुः य इभी इभवान् कुवलापीडनामा तस्य इतिः गति , इ गतौ. प्राप्तिरिति यावत्, गत्यर्थाश्च ते प्राप्त्यर्था इत्युक्तत्वात्. तस्या गिलति गिलत्वत्र अपुनर्भवन वाच्य इति. गिल तस्य मारणेनापुनर्भवनात् सोऽस्यास्तीति गिली साक्षात् श्रीकृष्णकरत पुनर्नाभवनं प्रापेत्यर्थ , इरण इर प्रेरण तस्य गण्डका अन्तराया , गण्डको मलने धूलौ कलौ निस्नेह पात्रयो । अवच्छेदेन्तरायेति विश्व, तेषा भ भाव., भकार पुंसिजलदेत्यमरे, भावशून्यतो इत्येकाक्षरकोषे त श्यति स इरगण्डकभश.स्वाज्ञोल्लङ्घकाना अभावकृत् नाशक इत्यर्थ , आप. पानीय. आप स्त्री भूम्निवारीत्यमर. ता उक्षा सूनुत्वेन येन स आपो नारा इति प्रोक्ता आपो वै नरसूनव इत्यादि श्रुते . अबृढ. अगमद्रि गोवर्द्धनाचलाख्यं दधाति कृष्णावतारे स अगध स्वाश्रिताना इन्द्रप्रेरितमेघवृष्टेरुद्वेगादि- निराकरणार्थं अगधारणादिमाहसकर्तृत्वेनेश्वरस्य भक्तेषु परमकारुणिकत्वमुक्त, भूर्भूमिरचला- नतेत्यमर., तत्र कणाः सप्तधान्याद्याः यस्य स. भूकण यत्सप्तान्नानि मेधया तपसाऽजनयत् पितेति उपनिषदि, वा भूः पृथिवी सा कणः अति सूक्ष्मरूपो यस्मिन् विराट रूपे स भूकण , कणोऽति सूक्ष्मे

धान्या सेट् इति विश्व', इत्यनेन परमैश्वर्यमुक्तं, मा पृथ्वी, भा दीप्तौस्याद्धरायामलंकृतौ इति माधवैकाक्षर कोशे, तस्या अजयः संग्रामः अनेकदैत्यैः साकं यस्य सः भाजिः इभेट् इभाः गजाः तेषां ईट् स्वामी रामचन्द्रावतारेषु राजचिह्नमेतेन उक्तं, अः कमठ. तस्यभा शारीरी शोभा सा अभा तत्स्वरूपेण भातीति अभभा', कमठशरीरभात्वेन भासमानत्वोक्तं सेवक रक्षणार्थं दशावतार-धारित्व सूचित, अयः भाग्यं, अयः शुभावहो विधिरित्यमर', तत् विद्यते यस्य स अयी, भाजि चासौ इभेट चासौ अभभ. चासौ अयी च तत् सम्बोधने भाजिभेड भभायिन् नकारस्तु अनुक्तोप्यक्षरच्युत तर्कालङ्कारेण आनेय वा यकारस्थाने इकार एवास्तु तथा च भाजीभेड़भाः इत्येकं पद इ इति सम्बोधनार्थद्योतक विस्मयार्थद्योतक वा अव्ययात्मक परपदं इत्येव समाधानं, कलहः प्राक्तनकृत' शरीरदु खप्रद. त श्यति तनूकरोति शो तनूकरणे, स कलहशः, अखण्ड सच्चिदानन्द-परमब्रह्मस्मरणमात्रेणैव सकलदु खापनोदात् अरि. शत्रुः कश्चिन्मुमुक्षुर्दैत्यः तस्य या इच्छा ईश्वरं प्रति प्रतिकूलरूपा ता अथ च तस्यैव यान्यङ्गाश्रयणे तेषा गह घोर भीम भयानक इति यावत्, गहत्क गहने इतिकविकल्पद्रुमे, क्विबन्तम्यास्य गह् इति हलन्तं रूप तं याति प्रतिस्पर्द्धित्वेन नाशयितुं प्राप्नोति या प्रापणा प्रापणयो इति धातोः, स अरीछागह्यः अदर इति बिन्दुच्युनका-लकारेण अदर इति विष्णोर्विशेषणम्, न दर भयो यस्य सः अदरः दरस्यापि स्वकीयत्वादिति भाव, वा अन्द वन्दन (बन्धन) अदि बन्धे इति धातो„ सेवकानां ससारपाशबन्धनरूप तं लाति आदत्ते, लाल च ग्रहे इति धातो, नाशयतीति भावार्थ, स अन्दलः ला धातुर्वा रा धातुश्चेद् ग्रहणार्थे उच्यता तदा अज्ञाना श्रीविरागविमुखाना अन्दं ससाररूपं ददाति स्वमायया म अन्दरः अन्न ओकारस्थाने विमर्गस्यापि पठने कोऽपि भाषाया उत्कटो भङ्ग तथैव पठनीय वा अन्ने तु मतो विसर्गस्य ऊकारत्वात् पादकमूत्राभावादनन्यगतिकत्वेनाक्षेपादोकारस्थाने आक्षिप्तो विसर्ग एव स्यान्नात्रकोपि युक्तिभङ्ग एवं अनेकापरपारविशेषणविशिष्ट पर कारुणिकेश त्वं मा अव इति श्लोक प्रयासकर्तु. कवेराशसा इत्येकोऽर्थ.।

भट्ट गोवर्द्धनकृतो भाषासंस्कृतार्थे गूढविनोदहास्यार्थं श्लोकम्तु ।

7380, **धातुमञ्जरीविवरणम्** by **म. कु. रार्मसिह**

Opening:

शब्दब्रह्मात्मक रामनामैवार्थप्रकाशकम् ।
प्रकृतिप्रत्ययाभ्यासात् साधित द्योतते राम ।।१।।

अथ परस्मैपदप्रक्रिया ।। अ क-अ ग कुटिलायां गतौ ।

Colophon:

इति श्रीमन्महाराजाधिराजजयसिंहदेवकुमारेण श्रीरामसिंहवर्मणा विरचिते धातुमञ्जरी-विवरणे परस्मैपदप्रकरण समाप्तम् ।।शुभ भूयात् ।।

171,548. **नलचम्पूः (दमयन्तीकथा)** by **त्रिविक्रमभट्ट** with ct. by **चण्डपाल** and **विवरण** by **गुणविनय गणि** p/o **जयसोम**

Opening:

ध्यात्वा सरस्वतीं देवीं विबुधानन्ददायिनीम् ।
सुवर्णां पुण्यरूपां तां अलङ्कारविराजिताम् ।।१।।

× × ×

श्रीचण्डपालोऽत्र कियत्पदानां यद्यप्यनिन्द्यां विवृतिं चकार ।
तथापि तच्छेषपदार्थसार्थप्रकाशनात्तां विवृणोमि चम्पूम् ।।५।।

Closing:

अकबरनृपतौ विजयिनि शरभुवनसम्मिते वर्षे ।
श्रीमल्लाभपुरीयं प्राकाशि परा पुरस्सुधियाम् ।।६।।

Colophon:

इति वाचनाचार्यश्रीमच्छ्रीप्रमोदमाणिक्यगणिशिष्यश्रीजयसोमगणिमच्छिष्य-पं०गुणविनयगणिविरचितायां श्रीत्रिविक्रमभट्टविरचितश्रीदमयन्तीकथाविवृतौ सप्तम उच्छ्वासः समाप्तः ।। ग्रं० सं० १०००० चम्पूवृत्तिः समाप्ता । सरस्वतीतिनाम्नी वृत्तिरियं संवत् १७२५ वर्षे आषाढकृष्णाष्टम्यां शनौ लिखिता ।।

Post-Colophonic:

श्रीविक्रमवंशोद्भवसद्विक्रमराजसिंहनृपराज्ये
सत्कर्मकर्मचन्द्राभिधं सखधुरीण मन्धार्यं ।।(?)
श्रीमद्विक्रमभूपतः स्वरसरस्वत्यंकशाकप्रमा-
ख्यानाया शरदि प्रमोदविसरभ्राजिष्णुपौरकुले
श्रीसेरुत्रकनाम्नि भद्रनगरे हर्म्यैश्च शोभाधरे
चक्रे श्रीदमयन्त्युदारचरिते टीका महार्थां सुधी ।।१६।।

12. **नागरसर्वस्वम्** by **पण्डित पद्मश्री**

Opening:

सकृनमपि यं स्मरन्नभिमतां मनोहारिणीम्
लभेत मदविह्वला झटिति कामिनीं कामुकः ।
तमुल्लसितडम्बर सुरुचिरा ङ्गरागारुणं
नमामि सुमनःसर सततमार्यमञ्जुश्रियम् ।।१।।
केचिद्भापान्तरकृततया कामशास्त्रप्रबन्धा
दुर्विज्ञेया गुरुतरतया केचिदल्पार्थकाश्च ।
तत्पद्मश्रीविरचितमिदं सर्वसारं सुबोधं

शास्त्रं शीघ्रं शृणुत सुधियोऽभीष्टधर्मार्थकामाः ॥२॥
नानाविचित्रै सुरतोपचारै क्रीडासुख जन्मफल नराणाम् ।
किं सौरभेयीशतमध्यवर्ती वृषोऽपि सम्भोगसुख न भुङ्क्ते ॥३॥

Closing:

आसीद् ब्रह्मकुले कलाग्रनिलये यो वासुदेव कृती
तस्य स्नेहवशाच्चिर प्रति मुहु सम्प्रेरणात् साम्प्रतम् ।
दीप्तेय रतिशास्त्रदीपकलिका पद्मश्रियो धीमतो-
र्हृद्यार्थी प्रकटीकरोतु जगता सहृत्य हार्द तम ॥१६॥
राजा धर्मरतोऽस्तु निर्जितरिपु षाड्गुण्ययोगान्वितो
नि क्लेशा कृतिनो भवन्तु मुदिता. सत्काररलाभान्विता ।
अन्योन्यप्रियताप्रसन्नमनस सर्वत्र सन्तु प्रजा
नित्यं तिष्ठतु सर्वसत्यनिचयै सम्पूजिता मेदिनी ॥१७॥

Colophon

इति पण्डितपद्मश्रीविरचिते नागरसर्वस्वे मु(र)तोदयो नामाष्टाविंशतिपरिच्छेद. ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ ।

346. **नाटकचन्द्रिका** by **रूप गोस्वामी**

Opening·

श्रीकृष्णाय नम· ॥
वीक्ष्य भरतमुनिशास्त्र रसपूर्णसुधाकरञ्च रमणीय
लक्षणमतिसक्षेपाद्विलिख्यते नाटकस्येदम् ॥१॥
नातीवसगतत्वाद्भरतमुनेर्विरोधाच्च ।
साहित्यदर्पणीया न गृहीता प्रक्रिया प्राय· ॥२॥
दिव्येनादिव्यदिव्येन तथा दिव्येन वा युतम्
धीरेणाहृयमुदात्तेन कृष्णश्चेल्ललितेन च ॥३॥

Colophon

इति नाटकचन्द्रिका समाप्ता ॥ स० १८५७ वर्षे माघ वदि १० भौमवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

276. **नाममालासङ्ग्रहः**

The author's name and date of scripts are not given. Fom the following verse, in the opening, and the paper it appears that it was composed for the study of M.K. Ram Singh.

रामव्यवहाराय बालाना रचिते नामसङ्ग्रहे ।
नाम्ना नातिप्रसिद्धाना लिख्यते वृद्धसम्मतिः ॥

6122. **निगमार्थदीपनम्** by **[पद्म पण्डित]** p/o **प्राणनाथ**

Opening:

मायोल्लासाक्षरा ये हरिहरविषयो यश्च मायाश्रयोऽन्यत्
तेषामीशो महात्माक्षर इति कथितोऽसंख्यविश्वाद्यवन्द्य. ।
तस्यापीशश्चिदात्मा विहरति परया लीलया यस्सखीभि-
र्धाम्नि श्वेतं किशोरं निरुप(म)रमणं चाक्षरातीतमीडे ॥१॥
प्रौढाज्ञानविनाशनैकचतुरां सत्प्रेमलक्षाञ्चितां
धामोद्दामविवेचनैकजननीं सत्तारतम्यान्विताम् ।
योऽदाच्छ्रीयुतछत्रशालधरणीपालाय विद्या परा
वन्दे त मुनिवृन्दवन्दितपदं श्रीप्राणनाथाभिधम् ॥२॥
कलौ प्रादुर्भूतो य इह करुणाकल्पिततनु·
स्ववाणीभिर्मायाऽऽवरणविनिपाताय जगताम् ।
पर. शुद्धो बुद्धो निगमगदितो धामनिलयो
हरीशाद्यैर्वन्द्यो जयति स महान् प्राणरमण· ॥३॥
तारतम्यमवगत्य पुण्यन प्राणनाथपरमानुकम्पया ।
सन्तनोमि निगमार्थदीपन तत्त्वत: परमहंसतुष्टये ॥४॥
अबोधादन्यथा नीत श्रुत्यर्थो बहुधा बुधै· ।
प्राणनाथोपदेशेन स यथार्थो निरूप्यते ॥५॥
The ms. bears another title as प्राणनाथावतार. ॥ ff. 64

367 **नैषधीयचरितटीका** by **जिनविजय** p/o **देवविजय**

Opening:

स्वस्मिन श्रिय वितनुतात् श्रीनाभेयजिनाधिप: ।
विघ्नान्धकारमार्तण्ड. श्रेयस्तरुबलाहक. ॥१॥
सरस्वती नमस्कृत्य सर्वबुद्धिप्रदायिनीम् ।
तरणी पतता घोरे जनाना जाड्यवारिधौ ॥६॥
करोमि स्वगुरो पादप्रसादात्तप्रौढतो मुदा ।
श्रीमन्नैषधकाव्यस्य वृत्ति बालावबोधिनीम् ॥७॥
The Ist canto ends :—
श्रीवीरस्य यथाक्रमेण गुरव. पट्टे बभूवुर्विभो:
श्रीसूरीश्वरहीरहीरविजया: श्रीमत्तपागच्छपा. ।
तेषा श्रीजयवन्तसंज्ञऋषय: शिष्या मनीष्युत्तमा:
तेषांमन्तिषदश्च देवविजया: संविज्ञविज्ञोत्तमा: ॥

तत्पादाम्बुजचञ्चरीकसदृशश्चारित्र्यचूडामणेः
प्राप्यार्थं विनयादिसद्विजयतः तद्वाचकाधीश्वरात् ।
सर्गोऽत्र प्रथमेऽतनिष्ट विबुधः श्रीनैषधस्यादरा-
दर्थात्कल्पलता जिनादिविजयष्टीकामिति श्रेयसे ।।
At the end of 21st canto :—
विश्वार्यहीरविजयाह्वयसूरिशिष्याः
मेधाविनोऽत्र ऋषयो जयवन्तसञ्ज्ञाः ।
तेषाञ्च देवविजया विबुधास्तदीय-
शिष्यो जिनादिविजयो विबुधो विशिष्य ।।
श्रीवाचकाद् विनयसद्विजयादधीत्य
श्रीनैषधीयमथ तस्य चकार टीकाम् ।।
तस्या समर्थमुगमार्थसमर्थिताया
सर्गः समाप्तिमगमत् अयमेकविंश ।।
Aufrecht mentions one ct. on नैषधीयचरित by जिनराज । जिनविजय is different form जिनराज p/o जिनसिंह सूरि p/o जिनचन्द्रसूरि of खरतरगच्छ ।

6719. **न्यायकुसुमाञ्जलिविकासः** by **गोपीनाथ मौनी**

Closing :

आसीन्महाराष्ट्रकुले यशस्वी श्रीमौनभट्ट कुलकल्पवृक्ष
यन्नामवर्णाङ्कितनामधेया भवन्ति पूज्या पृथ्वीपतीनाम् ।।१।।
तदात्मजोऽभूद् रघुनाथनामा नामापि पापप्रशमाय यस्य
स्वजन्मना येन कृतं पवित्र कुल रघूणामिव राघवेण ।।२।।
यस्यानुजः सर्वपथ प्रवीणो दामोदरो वागुदधिं विगाह्य
मल्लारिनामापरलब्धशक्ति सरस्वतीमेव सुत प्रपेदे ।।३।।
गोस्वामिनामा रघुनाथसूनुर्भू मण्डले वागधिपो परोऽभूद्
यदङ्घ्रि पद्मस्मरणावलोकाल्लोकाः सुराणामपि नातिदूरे ।।४।।
तदात्मजोऽनल्पमतिप्रकाशमाचार्यवाचामकरोद्विकासम्
दुरूहतर्कानवधानभीतास्तदस्तु तुष्ट्यै भवता नवीन ।।५।।
न्यायप्रसूनाञ्जलिनामधेय निर्माणमाचार्यकृत प्रकाश्य
प्रचारमेतस्य सुधीषु याचे न चेत् खलस्तुष्यति किं ततो मे ।।६।।
प्रगृह्य निर्माणमिद महार्घ्यं प्रकाशित कि न कृतं ममैतैः
गुणान् गृणद्भिर्विमलैर्महद्भिः सदृप्पणैः केश्चिदिव प्रभूतैः ।।७।।

महाशयानां हृदयं प्रविष्टा मुखाकृतिर्दर्पणसंगतेव
महत्त्वमादाय निजाश्रयस्य प्रसिद्धिमायास्यति निर्मितिर्मे ।।८।।
उक्तेन किं वाणु मनोमहर्षे प्रकाशितं मर्प्यति गौरवेण
निजेन यत्नेन त एव सन्त. प्रचारयिष्यन्ति कृतिं मदीयाम् ।।६।।
राज्ञः श्रीजयसिंहस्य गिरावाम्बेरिसज्ञके
आचार्यकारिकाव्याख्यां गोपीनाथोऽकरोदिमाम् ।।१०।।

Colophon .—

इति गोपीनाथमौनिन कृतौ कुसुमाञ्जलिविकासे पञ्चम स्तबक: सम्पूर्ण. ।।
The author seems to be a contemporary of Mirza Raja Jai Singh.

6746 **यायमुक्तावलीटीका** by **महादेव भट्ट** s/o **बालकृष्ण**

Opening: —

लक्ष्मीपादयुग प्रणम्य पितरं श्रीबालकृष्णाभिधं
भारद्वाजकुलाम्बुधौ विधुमिव श्रीगौरवस्याम्बुजात् ।
ज्ञात्वाऽशेषमत मितेन वचसा सिद्धान्तमुक्तावली–
गूढार्थं तनुते यथामति महादेव. परेषा कृते ।।१।।

Closing.—

भानु प्रणम्य परिभाव्य च शास्त्रमार मुक्तावलीकिरण एष पितृप्रदिष्ट ।
सद्युक्तिभिर्दिनकरेण करेण सोऽयम् नात प्रकाशपरम सुधियां मुदेऽस्तु ।।२।।
बालकृष्ण had started the work but it was completed by महादेव, his son.

5616. **न्यायामृततरङ्गिणी** by **रामाचार्य**

Opening —

श्रिय सदानन्दगुणोभृत भुजे भुजेऽथ दोप तदशेषशक्तिभि ।
विशेषवाणीमितमात्मनो मुदामुदारमीश प्रियवल्लवं नुम ।।१।।
साधुप्रसादितगुणोपनिषत्सखीभि , सूत्रग्रहानुसृतकञ्चुकिवाचिदक्षम् ।
वशाग्रगापि जयवाक्त्रिषु नर्तकीव, चित्तं जहार तमपारकृप नमामि ।।२।।

Closing :—

सद्योजातज्ञराजपावनसरिद्गोदावरीतीरतो
गव्यूतिर्वसतिः सतां कुलवतामम्बापुरी तत्र ये ।
व्यासाख्या उपमन्युगोत्रजनुषास्तेषांतु ये मुद्गला-
स्तत्राजज्ञनये मुरारिचरणव्यासाभिधाना बुधाः ।।२।।

तेभ्योऽजायत विश्वनाथ इति यो……………………
स्तस्मादाविरभूत् सुरद्रुमयशा आचार्य नारायणः ।
रामाचार्य इतीरितस्तदनुजो यस्तत्त्ववादी बुधो
एतानीत्स तरंगिणीमिह परिच्छेदश्चतुर्थोऽपि यः ।। ।।३।।

7241. पंचाशद्वर्णविवरणम् by यदुनन्दन भट्ट

Opening :

तारं तारकमन्युशान्तिमुधिय केचिन्निरालम्बनं
यत्तत्त्वं स्वपदं निरञ्जनपदं सत्य पद ब्रह्मण. ।
तद्विष्णो परम पद शिवपदं निर्वाणशक्ते पदं
तद् सत्तत्वमसीति पातु भुवन रामाभिधोऽय मह ।।१।।
ब्रह्मागस्त्यवसिष्ठगोतमशिवाफेत्कारिणीतन्त्रजान्
कोशान् यामलरुद्र (विष्णु) कथितान्निर्घण्टवर्णावलीम् ।
प्रीत्यालोच्य च विष्णुरुद्रकथिते वर्णाभिधाने मुहु-
र्भट्टः श्रीयदुनन्दनो वितनुते वर्णाभिधानं परम् ।।२।।

502. पद्यतरङ्गिणी by व्रजनाथ भट्ट

Opening :

नवनीलनीरदसमानरोचिषे कुसुमायुधातिकमनीयशोचिषे ।
तडिदम्बराय महसे फलायते निगमान्तवेद्यवपुषे नमो नम ।।१।।
सर्वान् प्रबन्धानालोच्य विदुषा तोहेतवे ।
कृतेय व्रजनाथेन रम्या पद्यतरङ्गिणी ।।२।।

The work is divided into तरङ्गs

प्रथमतरङ्ग	—	मज्जनप्रशसा	59	couplets
द्वितीयतरङ्ग	—	गुणप्रशसा	36	,,
तृतीयतरङ्ग	—	विद्वत्प्रशसा	42	,,
चतुर्थतरङ्ग	—	लक्ष्मीप्रशसा	18	,,
पचमतरङ्ग	—	दातृप्रशंसा	18	,,
षष्ठतरङ्ग	—	सन्मित्रप्रशंसा	15	,,
सप्तमतरङ्ग	—	दैवाख्यानम्	9	,,
अष्टमतरङ्ग	—	उद्यमप्रशंसा	17	,,
नवमतरङ्ग	—	मूर्खकृपणदुर्जनदरिद्रयाचकनिन्दा	84	couplets
दशमतरङ्ग	—	राजनीतिः	56	couplets
एकादशतरङ्ग	—	साधारणनीति.	125	,,

15,510. **पद्यामृततरङ्गिणी** by **हरि भास्कर**

Opening :

पद्मिनीमूर्तिमत्प्रेम हेमशैलावहेलनं
इन्द्रादिसुरसौभाग्य धाम तत्कामयामहे ।।१।।

Closing :

अम्बिकेश्वरपुरीकृतवासादग्निहोत्रीकुलनीरधिचन्द्रात्
पुण्यपूर्णपुरुषोत्तमदाराद् बभूव सुकृती हरिभट्ट. ।।१।।
वेदवाक्यनिचयावचयेन प्रेक्षितो विधिरिवेह बुधौघै :
लोकगीतविमलायतकीर्ति सोऽपि सज्जनमणिर्जयति स्म ।।२।।
तस्मादुद्भूतकीर्ते कृतमुकृतभरात् मत्रतंत्रस्वतन्त्र
साधूनामग्रगण्यो गददलनविधौ मानवाना शरण्य: ।
काशीक्षेत्राधिवासी हृत्कठिनजरारातिषड्वर्गदम्भ
श्रीमानपाजिभट्ट सुरयजनरत शुद्धधीराविरासीत् ।।३।।
तत्सुतो भास्कर काश्या हरिरित्यपराभिध ।
अचीकरत् सता तुष्ट्यै पद्यामृततरङ्गिणीम् ।।४।।
आषाढमासे सुवलक्षपक्षे खवह्निसप्तेन्दुमिते शुभेऽब्दे । (१७३०)
गुरौ नवम्यामगमत्समाप्ति सत्पद्यपीयूषतरङ्गिणीयम् ।।५।।

524. **पद्यावलीसारसंग्रह:** by **सवाई माधवसिंह (प्रथम)**

Maharaja Sawai Madho Singh I compiled some selected Sanskrit couplets and rendered their Hindi traslation in verses. He calls his work as माधनन्दिनी ।

Opening :

नमो नलिननेत्राय वेणुवाद्यविनोदिने ।
राधाधरसुधापानशालिने वनमालिने ।। (सारङ्गस्य)
कँवलनैन नित बदिये, बैन मैन उलहन्त ।
राधा-अधर-सुधा-रसिक, उर वनमाल लसन्त ।। (माधवस्य)
ये गोवर्द्धनमूलकर्दमरसन्यादिष्टबर्हङ्गदा
ये वृन्दावनकुक्षिषु व्रजवधूलीलोपधानानि च ।
ये चाभ्यङ्गसुगन्धय: कुवलयापीडस्य दानाम्भसा
ते वो मङ्गलमादिशन्तु सततं कंसद्विषो बाहव: ।। (कस्यचित्)

जे हैं गोवर्धनगिरितर की स्रवन कीच-
बुन्दनि वलित बर्ह बजुवानि वाह वाह ।
जे हैं अलि-पु ज-मंजु-वृन्दावनकु जन में
विहरत गोपिनि उसीरन की हरेंचाह ।
जे है कुवलयपीड करी के गलित मद-
तोयन कै लाग सुरभित यो किये सराह ।
ते वे कोरि मंगल उमगन कौ देहु सदा
साहिब हमारे कस-बैरी के बिलद बाह ।। (माधवनन्दिनी)

सुदामान प्रति द्वारकेश्वरवचनम्–

मा गा इत्यपमङ्गल व्रज सखे स्नेहेन शून्यं वच.
तिष्ठेति प्रभुता यथाभिलषित कुर्वित्युदासीनता ।
ब्रमो हन्त सुदाम मित्र वचन नैवोपचारादिद
स्मर्तव्या वयमादरेण भवता यावद्भवद्दर्शनम् ।।१८४।। (कस्यचित्)
काहे कौ पधारै यामे मगल है कौन अरु
जैयै बालसखा यह वचन सनेहहीन ।
कहियै बिराजन तौ प्रभुता जनाई जात
कीजै मनमान्यौ यह आवै होउ उदासीन ।
देखि तुम्है प्रफलित बिनवौ सुदाम मित्र
नाहि न जताओ उपचार के भयो अधीन ।
कीयै रहौ यादि हमे हीये भरि आदरसौ
दीयै रहौ जो लो तुम दरशन रगभीन ।। १८४।। (माधवस्य)

Closing:

सुर दृग वसु ससिसौ लस्यौ, सवत कार्तिक सेत । (१८२२)
पूरण तिथि रविवार सो, भयो ग्रंथ छवि देत ।।१।।
बाचि लीजियो सोधिकै, सुघर अरथ उच नीच ।
राधा हरि लीला भरी, द्वै दोहन कै बीच ।।२।।
सर्वतो भद्रमालोक्य सर्वतोभद्रमन्दिरे ।
माधवो माधवध्यानान्माधवानन्दिनी जगौ ।।३।।

Here सर्वतोभद्र मन्दिर means the Hall of audiance in the City Palace, Jaipur.

Coloplon:

इति श्रीमन्महाराजाधिराजगजराजेन्द्र-श्रीसवाईमाधवसिंहदेवविरचितपद्यावलीसार-सग्रह समाप्तिमगमत् ।।

संवत् १८२२ वर्षे आश्विनमासे शुभकृष्णपक्षके तिथौ अष्टम्यां शनिवासरान्वितायां लिपिकृतं घासीरामेण । शुभमस्तु ।।

7335. **परिभाषाविवरणम्** by........s/o **कह्लदेव**

Closing:

हाटकेषु पुर स्थायी कह्लदेवसुतोऽकरोत् ।
परिभाषानिदेशाना विवरण मुदे सताम् ॥

119. **पाण्डित्यदर्पणम् (प्रज्ञामुकुरमण्डने)** by **उदयचंद्र श्वेताम्बर**

Opening:

यस्य ज्ञानदयासिन्धोः प्रसत्तेः पशुपूरुषाः ।
भवन्ति विबुधा भूमौ तं वन्दे परम गुरुम् ॥
भगवति गुरुदेवे नमस्कृते सर्वे देवाः नमस्कृताः स्युः
यदुक्त श्रीभागवते—
आचार्य मा विजानीयान्नावमन्येत कर्हिचित् ।
न मर्त्यबुद्ध्या सेवेन सर्वदेवमयो हि सः ॥

Closing:

वेदाग्निमुनिभूमख्ये वत्सरे श्रावणे सुदि । (१७३४)
जात नाम्नापि मागल्य प्रज्ञामुकुरमण्डनम् ॥१॥

अथ प्रज्ञामुकुरमण्डनार्थं विद्वन्मण्डलमौलिमण्डनमणिस्मद्भूनान्नज्ञो दोप्रज प्रभु प्रस्तूये इति पूर्वोदितस्य चरितार्थीकरणार्थमद पद्यम्—
शुभाय स्तात्सतां शश्वत् प्रज्ञामुकुरमण्डनम् ।
भूषित शास्त्रदृष्ट्या यत् तैलगकुलभूषणं ॥२॥

स्वमण्डनत्वात् प्रज्ञामुकुरमण्डनेन समण्डनो भवत्वयं पाण्डित्यदर्पण ॥

Colophon :

इति श्रीसूर्यवशावतस-सदसत्पयोविवेचनराजहसमहाराजश्रीमदनूपसिंहदेवेनाज्ञप्तेन श्वेताम्बरो-दयचन्द्रेण सदर्शिते पण्डित्यदर्पणे प्रज्ञामुकुरमण्डनादर्शो नाम नवम. प्रकाश (समाप्त) ॥ शिवमस्तु सर्वजगत ॥

य माङ्गल्यशब्दनिर्णयः । अथर्गीशब्दनिर्णय । दर्पणादर्शनगुणा । पाण्डित्यदर्पणमार्ज-नार्थ विज्ञप्तिपद्य । नवाबश्रीदिलेरखानस्तुतिपद्यपञ्चक । तदमात्यबालचन्द्रसभाया पाण्डित्य-दर्पणपरीक्षोपाख्यानं । दिवाकरादिपण्डितस्तुतिपद्यसप्तक नवमे प्रकाशे मुकुरखण्डननामोद्दिश्य लिखनं ॥ द्विजराजश्रीबालकृष्णवर्णन ॥ नैषधपद्यलिखनं ॥ मुकुरमण्डनमुद्दिश्याशी. पद्यम् ॥

Aufrecht mentions Anūpasimha as Anūpachandra.

334. पारसीप्रकाशः by बिहारी कृष्णदास ।

Opening : ।। श्री गणेशाय नमः ।।

श्री सूर्य उक्त आफ्‌ताबस्तस्मिल्लावोऽपि कथ्यते ।
नैय्यरे आय्यलमश्चापि तबको भुवनेषु च ।।१।।
आलाई स्याच्च नूरानी देवतायामथामुरे ।
इब्लीसो देव शैतानो खुदायः परमेश्वरे ।।२।।
पातृशाही च विभूतौ स्यात् साहिबी सा निगद्यते ।
आबहयातस्तु पीयूषे तूबा कल्पतरौ भवेत् ।।३।।
अब् सरस्सु परिज्ञेया विमाने अर्श ईरित. ।
आतसस्तु भवेद्वह्नौ सोजह तस्य शिखासु च ।।४।।
दशायां तु फतीलह् स्यात् चिराको दीप उच्यते ।
दीपालये तु ताकः स्यात् धूमे दूद इति स्मृत ।।५।।

Closing :

पारसीकभाषाया यथादर्शन प्रत्ययागमादेशवर्णविकारनाशविपर्ययविभाषाविषय सन्धि-शब्दाव्ययकारकसमासतद्धिताख्यातकृत्सु यथाकाम कल्पनीया ।।

Colophon

इति श्रीमहीमहेन्द्र श्रीमदकबरमहिकारिते बिहारिकृष्णदासमिश्रकृतौ कृत्प्रकरण समाप्तम् ।।
पारसीकप्रकाशोऽयं कृष्णदासेन निर्मित ।
कारितेऽकवरेणाय जयति क्षितिमण्डले ।।
सवत् १७०५ कुवारकृष्णद्वितीयायां पुस्तकमलेखि भिखारीत्रिपाठिना ।।

385. पिङ्गलशास्त्रम् by नागराज

Colophon

सवत् १५३५ वर्षे दुतिज सावन बदि १३ बुधौ । लेखका ठा० श्रीधन् मुपुत्र ठा० दम् पडे (पाडे?)..........माडौगढदुर्गे मुलतांण गयसदीग राज्य प्रवृतर्त । तत्परिगणे चिदौरीदेश गुमाष्टा दौलतिखा प्रवर्तते..................'

गुमाष्टा, a representative

213. पिङ्गलार्थप्रदीप by लक्ष्मीनाथ s/o रायभट्ट

Opening :—

गोपीपीनपयोधरद्वयमिलच्चेलाञ्चलाकर्षण-
केलिव्याकृतचारुचञ्चलकराम्भोजव्रजत्कानने ।
द्राक्षामञ्जुलमाधुरीपरिणमद्वाग्विभ्रम तन्मना-
गद्वैतं समुपास्महे यदुकुलालम्बं विचित्रं मह ।।१।।

भट्टः श्रीरामचन्द्रः कविविबुधकुले लब्धदेहः श्रुतो यः
श्रीमन्नारायणाख्यः कविमुकुटमणिस्तत्तनूजोऽजनिष्ट ।
तत्पुत्रो रायभट्टः सकलकविकुलख्यातकीर्तिस्तदीयो
लक्ष्मीनाथस्तनूजो रचयति रुचिरं पिङ्गलार्थप्रदीपम् ॥५॥
श्रीरायभट्टतनयो लक्ष्मीनाथः समुल्लसत्प्रतिभः ।
छन्दसि पिङ्गलभणिते तनुते टीकामुदारमतिः ॥६॥

ग्रन्थारम्भे ग्रन्थकृदभिमतसिद्धये छन्दःशास्त्राधिष्ठातृपिङ्गलनागानुस्मरणलक्षणं मङ्गलमाचरति —

जो विविह मत्तासाअरपार पत्तो वि विमलमइ हेल
पढमब्भास तरण्डो णाअ सो पिंगलो जअइ ॥१॥
(यो विविधमात्रासागरपारं प्राप्तोऽपि विमलमतिहेल
प्रथमभाषातरण्डो नागः स. पिङ्गलो जयति ॥१॥)

The date of composition of this ct., as given by Aufrecht, is 1600 A.D.

523. पुष्पवाटिका by रामघन

It is a Sanskrit translation of गुलिस्तां in Persian of Sheikh Sādi S'irāzi.

Opening :

ऐश्वर्याद्यवधिं रसैकजलधिं विज्ञानिना शेवधिं
भक्तानामभयङ्करं यदुवरं भूभृद्धरं सुन्दरम् ।
लक्ष्म्यावासमुरोनिवासमघसत्रासं सुहासाननं
श्रीकृष्णं सुनिवृत्ततृष्णमखिलाविष्टं वरिष्ठं भजे ॥१॥
निखिलनिगमज्ञेयं वादिवादैरमेयं, श्रुतिनिगदितनानासाधनौघैरुपेयम् ।
हृदि विलसदखण्डाकारधीवृत्तिमेयं, व्रजयुवतिनिपेयं भक्तिजेयं नतोऽस्मि ॥२॥
ब्रह्मणोऽपि प्रतिष्ठात्मा श्रीकृष्ण. परमेश्वरः ।
राधया सहितः शक्त्या मच्चित्तं परिचुम्बतु ॥३॥
नमस्तस्मै परेशाय माहात्म्येषु सुदुर्गमे ।
विद्वांसोऽपि विमुह्यन्ति हिन्दुका यवनाः समे ॥४॥
गुलिस्तांवाक्यपुष्पाणि पारस्यध्ययनं विना ।
चिन्वन्त्विति करोम्येतां तदर्थं पुष्पवाटिकाम् ॥५॥

नीचादप्युत्तमां विद्यामितिशास्त्रप्रमाणतः ।
ममैष यत्नः सफलो विद्वांस्तमनुमोदताम् ॥६॥
जयति सादिकवेर्वचनामृत सुजनभाग्यवशाद्भुवि विस्तृतम् ।
वहति कर्णपुटैः प्रपिबन्ति ये जगति खेदभरान् मुतरन्ति ते ॥७॥
नास्ति गुलिस्तांसदृश पारस्या सुप्रवेशकम् किमपि ।
यस्या प्रवेशमात्राद्बुधाऽपि विज्ञता यान्ति ॥८॥
न शेखसादिसदृशो यवनेषु कविर्मतः ।
येन नानाकथावेशादुपदेश पर कृतः ॥९॥
परमेश्वरभक्तेषु एक आसीत्म निश्चितम् ।
कुतोऽन्यथा हि तत्काव्य सर्वलोकेषु विस्तृतम् ॥१०॥
किञ्च यद्यपि काव्येऽस्मिन् दृश्यन्ते विविधा कथा ।
निवृत्तौतु परं तासा तात्पर्य बहुलक्षितम् ॥११॥
अतो मयापि बहुलात्प्रयत्नात् सारसग्रह ।
क्रियते येन बालाना ग्रन्थोऽन्य स्यात्सुखग्रहः ॥१२॥
श्रीविश्वनाथप्रभुर्भिनियुक्तो बहिरन्तरम् ।[1]
तदाज्ञया करोम्येत स एवानेन तुष्यताम् ॥१३॥
गद्यस्थाने कृत गद्यं पद्यस्थाने चमत्कृति ।
निजशास्त्रानुसारेण क्वचिन्नवचमत्कृति ॥१४॥
तच्छास्त्रीयार्थसङ्गत्यै यमकादिकृते तथा ।
योगवृत्या कृता क्वापि नवीनपदविस्तृतिः ॥१५॥
पुसश्च बालेन सम रसाभासत्वशङ्कया ।
श्रृङ्गारसम्पदे क्वापि स्त्रीपु मोर्वर्णिता रति ॥१६॥
वर्णिता मुनयोऽनेके दरवेशादिवर्णने ।
राजादिपदमारोप्य कृता शाहपदोद्धृति ॥१७॥
पैगाम्बरस्तुतिस्थानं म्लेच्छराज्येऽत्र तिष्ठता ।
सदसत्त्वोक्तिमयत सत्यक्तं परिवर्णनात् ॥१८॥
तथाप्यतोष भजता यथावत्तस्य वर्णनम् ।
हित्वा तस्य स्तुतेः स्थाने कृता स्वगुरुणा स्तुति ॥१९॥
तदीयकाले तद्देशपालस्य परिवर्णने ।
स्वराजश्रीमहाराजविश्वनाथगुणस्तुतिः ॥२०॥

---

1. बहिः राजरूपेण अन्तरमीश्वररूपेण ।

शाहजादस्तुतौ राजकुमारपरिवर्णनम् ।
तन्मंत्रीवर्णने मिश्ररूपरामपरस्तुतिः ।।२१।।
श्रीकृष्णपदविन्यास खुदायादिस्थले कृतः ।
ईश्वरे शास्त्रविज्ञानां सर्वेषामेकसम्मतिः ।।२२।।
एवं मक्कादियात्रासु जगन्नाथादिकीर्तनैः ।
यावनी गिरमुद्धृत्य रचिता पुण्यसत्कृतिः ।।२३।।
तदीयनिजवृत्तेषु स्वीयवृत्तमिवार्तितम् ।
अनौचित्यभयात्क्वापि तदीयत्वेन तद्धृतिः ।।२४।।
पुरोक्तस्तु स एवार्थो धृतो यत्र कथान्तरे ।
अरबीभापयेवोक्तः पुनरुक्तो गिरन्तरे ।।२५।।
सोऽर्थस्त्यक्तोऽत्र लिखनात्पुनरुक्तिभिया मया ।
आदौ निवेदिता सम्यक् मयेय काव्यपद्धतिः ।।२६।।

Closing :

चन्द्रभूवसुमृगाङ्कवत्सरे, माघशक्लयुगभौमवासरे ।
पुस्तकं विरचित लिपीकृत, कृष्णचन्द्रपदयोः समर्पितम् ।।६।।
भगवन्नवलोकयन्निमा, पदपुरतो रचिता सुवाटिकाम् ।
भुवनस्थजनान्विपाठ्य प्रतत भक्तयशो विकासय ।।७।।
चरण शरण प्राप्तस्तव रामधन. प्रभो ।
अस्यापि गुलिस्तांवत् प्रचारः क्रियता विभो ।।८।।
मुनिभूवसुभूवर्षे श्रावणे कृष्ण भास्करे ।
मयराष्ट्रपुरे **रामधनो** ग्रन्थमलीलिखत् ।।९।।

Colophon :

इति अष्टमद्वारविहारः समाप्त ।।समाप्ता चेय रामधनविरचिता पुष्पवाटिका, श्रीराधाकृष्ण-प्रमोदाय भवतु । शिवम् ।।

Post-Colophonic :

बहुकालमिदं तिष्ठेत् काव्यरत्नं मदीयकम् ।
मानुषस्येह देहस्य विश्वासो न स्थितौ क्वचित् ।।
कदाचित् समयेऽनन्ते कोऽपि बुद्धिवर. पठत् ।
संस्मृत्य काव्यकर्तारं प्रदद्यादाशिषं क्वचित् ।।
गुलिस्तांरचनाकालो हिजरी सनषट्शतम् ।
षट्पञ्चाशद्भिरधिकं कालविद्भिर्विचार्यताम् ।।

विक्रमादित्यराज्याद् भूचन्द्रवस्वेक सम्मितः । (१८११)
पुष्पवाटी विरचनकालोऽयमवधार्यताम् ।।
वृषार्कतनयाभर्तुः सर्वलोकमहेशितुः ।
समर्थस्य समर्थाना पुमर्थाना समृद्धये ।।
श्रीकृष्णस्य प्रमोदायारचयत् पुष्पवाटिकाम् ।
भीमपुर्यां रामधनो विदुषां बुद्धिवृद्धये ।।

एतस्या. किलाष्टौ द्वाराणि, तत्र प्रथमे भूपतीनां स्वभावाः, द्वितीये विरक्तयतीनां, तृतीये सतोपमहिमा, चतुर्थे मौनफलगरिमा, पञ्चमे प्रेमयौवन, षष्ठे वार्द्धक्यनैर्बल्यवर्णन, सप्तमे शिक्षा-सचारा., अष्टमे विविधोपदेशविस्तारा: ।।

7517. प्रबोधचन्द्रिका by मयाराम

Opening :

श्रीरामपत्कञ्जरोलम्बजयमिहनृपाश्रित ।
गौडो मिश्रो मयारामः काशीस्थस्तेन लिख्यते ।।१।।
हरिहरगुरुभक्तः सर्वलोकानुरक्तः, त्रिभुवनसत्कीर्तिः कान्तिकन्दर्प मूर्ति ।
रणरिपुगणरिक्त क्षोणिपालेणसेव्यो, जगति जयति दाना सर्वकर्माविधाना ।।२।।
अम्बावतीवदनचन्द्रचकोरवर्य श्रीविष्णुसिहतनयो नयनन्त्रवेत्ता ।
कूर्मेशवशतिलकः सुनृणामधीशो, राजाचिरजयति वै जयमिहवर्मा ।।३।।
रामो मेऽभिहित करोतु सतत राम भजे सादर
रामेणापहृतं समस्तदुरित रामाय दत्त धनुः ।
रामान्मुक्तिरभीक्षिता सरभस रामस्य दासोऽस्म्यहं
रामे रज्यतु मे मनः करुणया हे राम मा पालय ।।४।।
श्री जयसिंहदेवेन रामभक्तिरतात्मना ।
इति संचिन्त्य एकान्ते कदाचित् तिष्ठता सदा ।।५।।

Closing :

ग्रन्थस्य गौरवभिया मया नोक्तं सविस्तरम् ।
एषा विशेषसुभगा समाप्ता सन्धिचन्द्रिका ।।६६।।

83. प्रबोधप्रकाशः टी by विष्णुवासभीम

Opening :

श्रीमन्नारायणं देवं व्यासं गणपतिं गिरं
पुरुषोत्तममानम्य विप्रं वेदान्तपारगम् ।।१।।

बोधचन्द्रोदयस्याहं यथाबुद्धि विवेचनं
श्रीनृसिंहप्रसादेन करिष्ये नातिविस्तरम् ।।२।।
संस्कृते हि दुर्बोधत्वं प्राकृते तु विशेषतः
वासुदेवपरत्वेन भाषया किञ्चिदुच्यते ।।३।।

पूर्वछायु ।। भाषानुकारण नहीं, कारण अर्थ विशेष ।
सम्मति एह ऊपरि कहूं, पिंगलि गाथा एष ।।
अथ विशेषो कथं, जायो इसा होअ ।
तज्ज दोष समूह, अज्जउत पिंगल ये भणयं ।।१।।
येह अनामिइं ऊपजै विश्व बराबर सूर ।
किरण विषइ दीसइ जथा, मध्य दिवस जलपूर ।।२।।
येहनुं स्वरूप जाणतां, मोह निवर्तइ एह ।
कुसम तणीं माला विषइ, जथा भुजंगम देह ।।३।।
ते हरि सदा उपासीइ, आतमबोध अगाधि ।
सनातन आनन्दघन वर्ज्जित अखिल उपाधि ।।४।।

Closing ·

चुपैछन्द · अधीन सकल शास्त्रसिद्धांत । प्रेम अधिक ऊपरि वेदांत ।।
श्रीपुरुषोत्तम तणा प्रसाद । कीधु एह कथा अनुवाद ।।७९।।
किहां पुरु किहा अधिक कह्यूं । किहां एक ग्रंथ मांहि पद रह्यूं ।।
करि प्रणाम कहू कर जोड़ि । कविजन कोइ म देस्युं खोडि ।।८०।।

श्लोक : न्यूनातिरिक्त यत्किकिञ्चित् क्षन्तव्यं मे त्वया प्रभो !
प्रीतो भव सुरश्रेष्ठ ! ग्रन्थेनानेन केशव ! ।।८१।।

चुपै : प्रबोधचन्द्रोदय विस्तार । नाटक शान्त महा रससार ।।
भीम भणै नारायणदास । अक समापति छठु प्रकास ।।८२।।

Colophon

इति श्री विष्णुदास भीम विरचिते प्रबोधप्रकाशे षष्ठः प्रकाशः ।।

81. **प्रभावली नाटिका** by **हरिजीवन मिश्र** s/o **श्रीलाल**

Opening :

पूर्वं यस्य करा. प्रयान्ति गुणतां प्रेमप्रवालस्रजः
पश्चात्कञ्चुकतां महाचलकुचप्रान्ते महीसुभ्रुवः ।
उद्यच्चारुवितानतामथ महाराजस्य चेतोभुवः
पूर्वाशारमणीविलासमुकुरः कोऽयं समुज्जृम्भते ।।

नान्द्यन्ते सूत्रधार : अलमतिविस्तरेण (परिषद निरूप्य)
अद्याहं तर्कयामि यदेते दिक्पालस्पर्धासमृद्धादरा. सदस्यनृपाः हरिजीवनमिश्रेण
श्रीमहाराजरामसिंहस्य स्वान्तप्रोत्साहनार्थं शृङ्गाररसपरिपूर्णा महाप्रेम्णा
प्रकाशिता या प्रभावली नाम नाटिका तस्याभिनयाय समाज्ञापयन्तीति············

Closing :

इति श्रीपाश्चात्यगौडान्वयभूषणश्रीवेदवेदान्तसारहारविराजमानहृदयश्रीवैद्यनाथमिश्र—तत्पुत्रसकल-
शास्त्रार्थविवेचक श्रीलालमिश्रात्मज हरिजीवनमिश्रविरचिता प्रभावलीनाटिका सम्पूर्णा ।।

423. प्रशस्तिरत्नावली by हरिनाथ

Opening

यत्पादाब्जमकरन्दमस्पृहा सिन्धुजा सुरसमूहमध्रुवम् ।
नेक्ष्यते ललितभ्रूविजृम्भितैस्त नृसिंहमनिश स्मरामहे ।।१।।
प्रशस्तिरत्नावलिका करोतु कण्ठे प्रसक्ति विदुषा मयेयन् ।
सुगुम्फिता श्रीहरिनाथनाम्ना संहृत्य धीरास्यखनिम्य एव ।।२।।

षट्गुरौ स्वामिनि पञ्च द्वे मित्रे द्विगुण ह्यरौ
श्रीकारा अग्रतो लेख्या एकैक पुत्रभार्ययो ।।
तत्रादौ गुरुषु लिखनप्रकारमाह
Colophon . सवत् १७३६ पौषशुक्लनवम्या बुधे लिखित श्रीरामनाथेन ।।

256. प्रस्थानाष्टकम् (अष्टकसंग्रह)

Opening :

चिन्तामन्तः कोऽय रे वा दन्ते तथैव नो मन्ये ।
न चरति घासग्रासं गजाष्टक विश्रुतं लोके ।।
चिन्तामिमां वहसि किं गजयूथनाथ !
योगीव योगविनिमीलितनेत्रयुग्म !
पिण्डं गृहाण पिब वारि यथोपनीत
दैवाद् भवन्ति विपदः खलु सम्पदोवा ।।१।।

Closing ·

यद्यपि भवति न हानिः परकीया चरति रासभो द्राक्षाम् ।
असमञ्जसमिनि मत्त्वा तथापि खलु खिद्यते चेतः ।।

The following अष्टकs are compiled ·—

1. गजाष्टकम्, 2. चातकाष्टकम्, 3. वृषभाष्टकम्, 4. वानरवल्लभाष्टकम्, 5. भ्रमराष्टकम्,

6. हंसाष्टकम्, 7. जलदाष्टकम्, 8. रत्नाष्टकम्, 9. चक्राष्टकम् । 10. सत्पुरुषाष्टकम्
11. हरिणाष्टकम्, 12. करभाष्टकम्, 13. वृक्षाष्टकम् and 14. प्रस्थानाष्टकम् ।

The ms. is wrongly titled as प्रस्थानाष्टकम् on the upper folio.

5028. **बीजवासनाभाष्यम्** by **हरिदेव** s/o **व्रजनाथभट्ट**

Opening :

ग्रामे गोकुलसंज्ञके समभवद्भद्रो बलाद्य कृती
शास्त्राध्यापनतत्परः सुकृतिनामग्र्यो गुणैरन्वित. ।
तैलङ्ग खलु कृष्णसेवकवरो मान्यस्तु गोस्वामिनां
श्रीयुक्तः प्रतिवादिकुञ्जरहरिर्मुख्यस्तु प्रेक्षावतान् ।।२।।
तत्सूनु खलु माधव समभवत्तत्रैव विष्णो सदा
सेवातत्परमानसो गुणयुतः शास्त्रार्थवित् सज्जन ।
सूनू तस्य बभूवतुर्नृपगणैर्मान्यो व्रजाद्य पुन-
र्नाथो ज्येष्ठतमो महाकविवर पुरुषोत्तमश्चापरः ।।३।।
व्रजाद्यनाथपुत्रोऽह हरिदेवाभिध कृती
भास्करेणोदित बीज विवृणोमि यथामति ।।४।।

Colophon :

इति श्रीमन्मार्तण्डात्मजाप्राक्तटस्थगोकुलग्रामनिवासिश्रीमत्प्रचण्डपाण्डित्यमण्डितोद्दण्डपण्डित-मण्डलीमण्डनबलभद्रभट्टात्मजमाधवभट्टसुतव्रजनाथभट्टसूनुना गणकमण्डलीमण्डनेन [हरिदेवभट्टेन] ज्योति-र्विन्निताल्ततोपहेतवे विरचित बीजवासनाभाष्य सकलसन्देहापनोदनदक्षश्रीमत्प्रचण्डप्रतापसार्वभौम रामसिंहमजय(विजय) राज्ये अम्बावत्या अम्बिकेश्वरमहेश्वरपुर्यां अङ्काभ्रनृपमिते शालिवाहनशके (१६०६) मासे चैत्रे पक्षे शुक्ले गुरौवारे सप्तम्या तिथौ रोहिणीनक्षत्रे समाप्तिमगमत् ।

संवत् १७८२ समये चैत्रमासे शुक्लपक्षे त्रयोदश्या तिथौ समाप्तोऽय मङ्गलमस्तु ।। श्रीमते रामानुजाय नम. ।। लिखित द्वारिकादासवैष्णव वृन्दावने शुभमस्तु ।।

5803. **ब्रह्मसूत्रभाष्यवृत्ति. (अणुभाष्यवृत्तिः)** by **श्री कृष्णशर्मा**

Opening

श्रीवल्लभाचार्येण रचितेऽणुभाष्ये, राजाधिराज जयसिंहनृपाज्ञयैव ।
वृत्ति कृतार्थकरणी तरणीव सिन्धौ, श्रीकृष्णशर्मा तनुते कृतिनां हिताय ।।१।।
श्रीवल्लभाचार्यकृताणुभाष्यसिन्धूद्गतो ग्रन्थसुधांशुरेषः
विद्वन्मनःकैरवकोरकाणि प्रकाममुल्लासयतु प्रकाश्यैः ।।२।।
अधीत यद्गुरूणा समीपे चिरायोज्झित्त विस्मृतप्राय आसीत् ।
तदुद्भासितं यत्समासक्तिहेतोश्चिरजीवतादेष राजाधिराज. ।।३।।

श्रौतस्मार्त विधानदक्षिणमतिर्वेदान्तविज्ञानभाक्
श्रीरामाङ्घ्रि सरोरुहप्रविलसद्भक्तिप्रकर्षश्रियः ।
सिद्धान्तीकृतसर्वशास्त्रविषयो विप्राशिषा त्वं चिर
जीव श्री जयसिंह विक्रमनिधे राजाधिराज प्रभो !

5850. **ब्रह्मसूत्रवृत्तिः (ब्रह्मबोधिनी)** by **सवायी जयसिंह**

Closing :

कृतषोडशदानेन सर्वतोमुखयाजिना
वाजपेयाग्निचयनसप्तसंस्थाविधायिना ।
महाराजाधिराजेन जयसिंहेन धीमता
सूत्रवृत्तिः पवित्रेयं ग्रथिता ब्रह्मबोधिनी ।।१।।

Colophon :

श्रीमन् महाराजाधिराजजीसम्राडग्निचिद्वाचिता सूत्रवृत्ति ब्रह्मबोधिनी समाप्ताऽऽनेन श्रीसीतारामौ प्रसीदताम्
सवत् 1787 आश्विन शुक्ल १२ सोमे लिखित शुभ भवतु ।

2608. **भक्तमाला** by **सवायी ईश्वरीसिंह**

Opening :

पृथ्वीराजनृपावधिः सुविदितो यस्यास्ति वंश शुभः
सूर्यादुद्भववान् रघुप्रभृतिभिः श्रीरामचन्द्रेण च ।
पूर्वं भूरि विभूषितो विजयते योऽद्यापि क्ष्मामण्डले
श्रीमन्मानमहीन्द्र (मान) महिमा यस्मिन् समुद्योतते ।।१।।
रोचिष्णु चारुनखचन्द्ररुचाऽति शुक्ल, प्रोद्भासियावकरसप्रसरेण रक्तम् ।
चिच्चक्रवर्तिमहिषीचरणारविन्दद्वन्द्व चिराय निजचेतसि चिन्तयाम ।।२।।
यस्य श्रीजयसिंह नाम नृपती राजाधिराजः पिता
पञ्चाधिक्यशताश्वमेधकरणे श्रद्धालुरेको भुवि ।
भूयः कीर्तिधरः स्वयं रचितवान् यो वाजपेयक्रतुं
यस्याभूद्दशदिक्षु भूमिविजयः क्षुण्णद्विषत्कण्टकः ।।३।।
सोऽयं श्रीश्वरमेक नत्वा धनसन्ततिप्रदं देवम् ।
श्रीश्वरसिंहो नाम राजा तनुते महाद्भुतं ग्रन्थम् ।।४।।
या भक्तमाला विदुषापरेण भाषामयीयं निरमायि पूर्वं ।
सा सम्प्रति प्रस्फुटसंस्कृतोक्त्या सद्भूष्यतेऽत्र महतीगणासौ ।।५।।

Closing :

भाषामयीं वीक्ष्य स भक्तमालां विद्वत्समूहानुपयुक्तरूपाम् ।
चक्रे स्वयं संस्कृतशब्दरूपां स्वयं नृप. श्रीश्वरसिंहनामा ॥
श्रीश्वरं शुभकरं सदीश्वरं संप्रणम्य सततं स्वभक्तितः ।
श्रीश्वरोऽकुरुत भक्तमालिका भक्तसज्जनसमूहशालिनीम् ॥

Colophon:

इति श्रीनारायणदासकृतभक्तमाला सम्पूर्णं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥

5632. **भगवद्गीताभाष्यम् (भावरत्नकोष)** by **सुमतीन्द्र यति**

Opening:

श्रीमन्तो जानकीजानेः पदपङ्कजपांसवः
जयन्ति सीतावक्षोजकुंकुमश्रीविडम्बिनः ॥१॥
येनाखण्डि मुदैव खण्डपरशोरुद्दण्डकाण्डासन
भूदेवीतनयाप्यलक्ष्यसर्मैरङ्गैरपाङ्गैरपि
सद्धर्मद्युतिहर्म्यनिर्मितलसन्नर्मोत्थशर्मोदये
श्रीरामो मम मानसेऽखिलसतात्सीतासहायःसदा ॥२॥
श्रीमध्वशास्त्रदुग्धाब्धिमामथ्योद्धृतमादरात् ।
ग्रन्थत्रयामृतं येन व्यासराज तमाश्रये ॥
भूरिमनीषागमचित्कर्णान् श्रीजयतीर्थव्रतिकृतिशरणान् ।
सन्ततमीडे सुचरितवर्णान् वेङ्कटनारायणगुरुचरणान् ॥
अथ तत्कृपया श्रीमज्जयतीर्थार्य निर्मिताम् ।
श्रीमद्गीताभाष्यटीकामहं सेवे यथामति ॥

Colophon:

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितश्रीमद्गीताभाष्यटीकाव्याख्यायां भावरत्नकोषसमाख्यायां श्रीसूरीन्द्रशिष्यश्रीपादशिष्यसुमतीन्द्रयतिविरचितायामष्टादशोऽध्यायः ॥

4180. **भवान्यष्टकम्** by **हरिहरदेव शर्मा**

कुञ्जे कोकिलकेकिकोककलिते क्रीडाऽऽकुला कालिके
कण्ठे कापि कृपाङ्कुरा कविकुले काव्यैककल्लोलिनी ।
कल्याणं कुरु कोविदे किल कलौ कुम्भीन्द्रकाञ्चीक्वणन्
केयूरा कुहुकङ्ककोपकठिना कल्पान्तकौतूहला ॥१॥

दुर्गा दैत्यदुरन्तदर्पदमनी देदीप्यमाना द्युति
र्देवी दुर्गतिदारणोद्यमदयादैन्यादिदावा द्रुतम् ।
दोर्दण्डद्वयदुष्टदम्भदलिनी दायादरा दीप्यते
दिव्या दानद देव देव दयिता दृग्दीर्घदंष्ट्रोद्भटा ॥२॥

प्राचीने प्रकृते पुराणपुरुषे प्राणप्रिये पार्वति
प्रीत्या पाहि पुनः पुनः परपदप्राप्तिप्रकर्षप्रदे ।
पूज्ये पण्डितपालकप्रणयिनि प्रात.पतङ्गप्रभा-
प्रोत्साहप्रमदप्रतापपरितः पूर्णप्रभावे प्रभोः ॥३॥

नूनं नाम निदेशनम्रनयना नानानने नोन्नति-
र्नारी नृत्यनिनादनर्मनिलया नित्या नरीनर्तते ।
निर्देश्या निगमैर्नितान्तनिपुणा न्याये नयेनान्विता
निष्ठानिर्भरनिर्जरे न नमितोन्नये नृपैर्नायकैः ॥४॥

भव्ये भूरि भुजङ्गभूषितभुजे भालाभिरामे भृशं
भूभर्त्री भवभामिनी भवजभूभ्रूभङ्गभापाभरा ।
भूपाभिर्भुवने भयङ्करभटा भासाभिभूनभ्रमा
भाव्या भावुकभाग्यदा भगवती भूत्यै भवानी भव ॥५॥

रुद्राणी रमणे रता रतिरता राजीवरागारुणा
रम्या रात्रि रमा रतीशरसिकारब्धारवा रहमा ।
रामा रासरती रसज्ञरमना रामा रदै राजिता
रक्षोरक्षकराजराजरुचिरा रम्या रराजोरगैः ॥६॥

मातङ्गी मधुरा मुमोद मदिरा मत्ता महामानिनी
मुख्या मञ्जुलमन्दिरे मणिमये माणिक्यमालामला ।
मर्मज्ञा मधुमोहिनी मुकुरमा मेध्यामरागा मुहु-
र्मध्ये मध्यमनोहरा मुनिमनो माया महीमण्डले ॥७॥

तारे तामरसोत्तमे त्रिभुवने त्रायस्व तापत्रयात्
योग्या या यतियूथयोगयनिदा युद्धे यशोयन्त्रिना ।
शर्वाणी शशिशेखरा श्रुतिशुभश्रौतश्रिता शाम्भवी
घण्टाघर्घरघोषघोरघनभा घर्माश्रवयौघा घृणा ॥८॥

हरिहरकविराजनिर्मितं यः पठति नरो वरमष्टक जितात्मा ।
इहधरदुहिता हिताय तस्य प्रभवति शङ्करशङ्करा शिवा सा ॥९॥

सवत् १८४१

4055—**सुबोधिनीयोजनानिबन्धः** by **बालकृष्ण 'लालू' भट्ट**

Opening :

मङ्गलाचरणम् ।।
श्रीगोवर्द्धनधारिणं शुभकरं श्रृङ्गारमूर्तिं भजे ।
वन्दे नन्दपुरायुपुण्यफलितं श्रीबालकृष्णं प्रभुम्
श्रीमद्वल्लभविठ्ठलेश्वरविभू ध्यायामि सद्वन्दितौ ।
कुर्वे तत्कृपया निरोधविवृतौ सन्देहविध्वंसनम् ।।१।।
नमामि श्रीमदाचार्यचरणाब्जरजास्यहम् ।
लाभाभिलाषभात्रेण येषां कृष्णः प्रियो भवेत् ।।२।।
अग्नेस्तनूज ननु जन्तुहेतोराविष्कृतस्व सततं प्रणम्य ।
दृष्ट्वा तदाज्ञाञ्च विचारये ह सुबोधिनीस्थानगतान् पदार्थान् ।।३।।

287. **भावनामृतम्** by a disciple of **चैतन्य**

Opening .

श्रीकृष्णचैतन्यघन प्रपद्ये सम्पाद्य यो ध्वम्ततम प्रपञ्च
पञ्चेषु कोटचम्बुदकान्तिधारापरम्पराप्यायितसर्वविश्वन् ।
सनातन रूपमुदीयषो क्षितौ हृदा दधानो व्रजकाननेशयोः
नत्केलिकल्पागम सवलीलिता. सदालिधोरस्त्वनुरागिणीर्भजे ।

Closing ·

विश्वाकाशविकारसम्मितशके वारे गुरोः फाल्गुने
विश्वानन्दिनिपूर्णिमा.प्रतिपदो. सन्धौ सरस्योस्तटे ।
गन्धर्वागिरिधारिणो. सरभस दोलाधिरूढाङ्गयो.
श्रीचैतन्यदिने तदेतदुदगात् काव्य भजेत् पूर्णताम् ।।१।।
तस्य श्रीगुरुपादपद्ममधुनः केन स्तुवे प्राभव
यत्पीतं सहसैव हन्त मलिन मच्चित्तमत्तालिनम् ।
संसारोग्रमतङ्गजागमगिरां विस्तार्य वृन्दावने
राधामाधवकेलिकल्पलतिकावासे सदावीवसत् ।।२।।
सवत् १७७५ वर्षे पौष बदि ११ रवौ लेखः लि० तुलारामेण
श्री श्री श्री श्री श्री महाराजाधिराजजी श्रीमहाराजजयसिंहदेवजीकस्याज्ञया लिखितमिदं तुलारामेण
श्री श्री श्री·······
स जयति सिंधुरवदनो···············

A card containing the the following note is found in the manuscript.–

"A poem composed during the reign of the Maharaja Ram Singh I of Jeypore, A.D. 1676."

5184. **भूपालवल्लभः** by **परशुराम** s/o **श्री कृष्णदेव**

Opening :

।। श्री गणेशाय नमः ।। श्री व्याघ्रेश्वरचरणारविन्दाभ्यां नमः ।।
अवतु स गिरिवरकन्याचेतोहारी हरो युष्मान् ।
यद्भाललोचनानलधूमनिभो भाति मौलिफणी ।।१।।
भूपालवल्लभो ग्रन्थः कृतः पूर्वं सविस्तरः ।
ततो परशुरामोपदेशः स्वल्पो विरच्यते ।।२।।
स्वरो विराजते यस्मात् स्वर इत्यभिधीयते ।
तस्मात् स्वरशास्त्रेषु स्वरस्यैव प्रधानता ।।३।।
श्रीकृष्णदेव पुत्रेण **पर्शरामोपदेशकः** ।
ग्रन्थोऽयं चाति विस्तीर्ण क्रियते भूपवल्लभात् ।।४।।
यथा क्षीरनिधेश्चादौ गायत्री वेदसागरात् ।
तथा सारसुबोधोऽय कृत सर्वहितेच्छया ।।५।।
आसीन्निःपायवासी द्विजकुलतिलक सर्वशास्त्रेष्वधीतः
काण्व. श्रीकृष्णदेव परहितनिरतो वेदवेदाङ्गवेदी ।
तत्सूनुः पर्श रामः सकलगणितवित् श्री कटाक्षस्य शिष्य
शिष्यैः सम्प्रार्थ्यमानः कथयति सुगम पर्शरामोपदेश ।।६।।

Closing :

ज्योतिषं पृथगभाणि मुनीन्द्रैर्ज्योतिष पृथगपि स्वरशास्त्रं
सर्वसाम्यमकरोदिद केचित्तन्मयाऽत्र विहितः पृथु यत्न ।।३३।।
निर्मलमतिभिर्यद्यपि रचितानि सन्ति जगति शास्त्राणि ।
कुरुते तथापि कौतुकमिव ग्रन्थः सदोपयोगित्वात् ।।३५।।
इति श्री परशुरामपण्डितविरचितभूपालवल्लभ समाप्तिमुपागमत् ।।

17. **मदनाष्टकम्**

Opening :

हरनयनहुताशज्वालया व **जलाया** ।
रतिनयनजलौघैः **खाक बाकी बहाया** ।।
तदपि दहति चेतो मामकीनं **बुरोगी** ।
मदनशिरसि भूयः क्या बला यागि लागी ।।१।।

Closing :

इति विलपति कान्ता सस्कृतैर्यावनैश्च ।
पथिकजनपुरंध्री लोचनाप्लावनैश्च ॥
कृतदयविधियोगाद् देश ते पीव आया ।
विलुलित गल लागी हर्ष हीये न माया ॥ ११ ॥
॥ इति मदनाष्टकम् ॥ संवत् १७६२ ॥

7403. मन्त्रपारायणविधि:

Opening :

श्रीमत्सुरद्रुमनिकेतनसार्वभौम !
सिद्धामरासुरनिसेवितपादपद्म !
सौन्दर्यसागर ! सुधाकरमौलिसूनो !
श्रीवारणानन ! विधेहि कृपाकटाक्षम् ॥ १ ॥
कुन्देन्दुशङ्खधवला धृतमिन्दुखण्डां [चन्द्रलेखां]
शुभ्रांशुकां ललितभूषणभूषणाढ्याम् ।
मुद्राक्षसूत्रमणिपुस्तकशोभिहस्तां
हंसासना नमत भक्तवरप्रदाश्च ॥ २ ॥
वन्दे गुरुपदद्वन्द्वं वाङ्मनोतीतगोचरम् ।
शुक्लरक्तप्रभाभिन्नं शिवशक्त्यात्मक परम् ॥ ३ ॥

इह लघुस्तोत्रे मायाकुण्डलिनीति श्लोकेन मन्त्रपारायणं कथितं तदत्र विशदीक्रियते—

माया कुण्डलिनी क्रिया मधुमती काली कलामालिनी
मातङ्गी विजया जया भगवती देवी शिवा शाम्भवी ।
शक्ति शङ्करवल्लभा त्रिनयना वाग्वादिनी भैरवी
ह्रीकारी त्रिपुरा परापरमयी माता कुमारीत्यसि ॥

अस्यार्थः

माया ह्रीं इति, कुण्डलिनी ऐं इति, क्रिया क्लीं इति, मधुमती शुद्धविसर्गः, बिन्दुविसर्गश्चत्वारो मातृकाः इति तासां रूपाणि—

अ–तः अः–पर्यन्तं, क–तः क्षः–पर्यन्तं शुद्धमातृकाः,
अं–तः क्षं–पर्यन्तं बिन्दुमातृकाः,
अः–तः क्षः–पर्यन्तं विसर्गमातृकाः,
अंः–तः क्षंः–पर्यन्तं बिन्दुविसर्गमातृकाः । इति चत्वारो मातृकाः

4523. **मन्त्रभाष्यम्** (अष्टमाध्यायपर्यन्तम्) by उव्वट

Closing :

संवद्वेदाद्रिशैलाब्जगुणितेऽथ सहासिते । (१७७४)
षष्ठ्यां बुधदिने भाष्य हरिलाल अलीलिखत् ।।
अष्टावेव मया लब्धास्त्वध्याया भूपतेर्गृहात् ।
जयसिंहस्य ते चैव लिखिता व्रजभूमिषु ।।

7180. **मन्त्रसारः** by नित्यनाथसिद्ध, पार्वतीपुत्र

Opening :

यः शान्तः परमोऽद्वयः परशिवः कङ्कालकालान्तको
ध्यानातीतमनादिनित्यनिचयः सङ्कल्पसकोचकः ।
आभासान्तरभासकः समरस. सर्वात्मना बोधकः
सोऽय सर्वमयो ददातु जगता विद्यादिसिद्धघष्टकम् ।। १ ।।
अथ सर्वजनवश्यमित्यादि—

Closing :

इति पार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते सिद्धखण्डे मन्त्रसारे मृतसञ्जीवनादिकक्षपुटीना सप्तमोपदेश. ।।

7194. **मन्त्रसिद्धान्तकौमुदी** (श्यामाखण्ड) by किशोरमणि भट्ट गोस्वामी

Opening :

प्रणम्य श्रीगणाधीश दिव्यौघादीन् गुरूनपि ।
साधकानां हितार्थाय ग्रन्थमेतद्वितन्यते ।। १ ।।
श्रीमदीश्वरसिंहस्य जयदुर्गनिवासिनः ।
क्रियते पठनार्थाय मन्त्रसिद्धान्तकौमुदीम् ।। २ ।।

अत्र पञ्चायतने दशविद्याना पञ्चाङ्गं वा पञ्चदेवताना अधिकारः कथितः तत्र तदादौ तेषां प्रशसाः कथनीयाः।तत्रादौ गणेशप्रणमा—

दलत् कुन्ददन्तश्च तुन्दमन्तद्वलत्सुन्दरोद्दण्डशुण्डाभिरामः ।
अल बोधहेतुर्विलम्बो दरस्मितः स लम्बोदरो मङ्गल वो विधत्ताम् ।।

Closing :

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमहाराज**सवाई-ईश्वरसिंहदेवाज्ञया** गोस्वामिकिशोरमणिभट्टविरचतायां मन्त्रसिद्धान्तकौमुद्यां दीपदानं वा निध्यञ्जनं वा पादुकासिद्धिर्वा अलक्ष्याञ्जन वा कथन नाम

द्वाविंशत्तम. प्रकाशः ।। इति श्री किशोरमणिना रम्यं श्यामाखण्डं संपूर्णं समाप्तम् ।। संवत् १८०२ वर्षे मासोत्तममासे कार्तिककृष्णा १२ भृगुवासरे ।।

7195. **मन्त्रसिद्धान्तकौमुदी (ताराखण्ड:)** by **किशोरमणिभट्ट गोस्वामी**

Opening :

प्रसादसंतोषितभक्तवारां सद्देशिकस्वान्तसदा-विहाराम् ।
शिवप्रणीतागमशास्त्रसारां देवीमुदारां प्रणमामि ताराम् ।।१।।

Closing :

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमहाराजसवाई-ईश्वरीसिंहदेवाज्ञया गोस्वामिकिशोरमणिभट्टविरचितायां मन्त्रसिद्धान्तकौमुद्यां स्तोत्र-सहस्रनाम-कवचरहस्यादिवर्णन नाम प्रकाशः । समाप्तोऽयं ताराखण्ड. ।।

6904 **महाभाष्यप्रदीप : by कय्यट** s/o **जय्यट**

The 2nd Adhyāya ends:—

इत्युपाध्यायजय्यटपुत्रकय्यटकृते महाभाष्यप्रदीपे द्वितीयस्याध्यायस्य चतुर्थे पादे द्वितीयमाह्निकं । पाद· चतुर्थोऽध्यायो द्वितीयः ।
रुक्मिणीवल्लभः कृष्ण· सुधीः श्रीरामभक्तिमान्
तत्पुत्रस्य नृसिंहस्य कय्यटोऽयं वर्वति ।।

In the end of the 8th Adyhyāya —

इत्युपाध्यायजय्यटपुत्रकय्यटकृते श्रीमद्भगवत्पतञ्जलिविरचितव्याकरणमहाभाष्यप्रदीपेऽष्टमस्याध्यायस्य चतुर्थे पादे प्रथमाह्निकम् ।। पादश्चतुर्थोऽध्यायश्चाष्टमः।।
श्रुत्वा शास्त्राणि विद्वद्भ्यो यथाप्रज्ञं यथाश्रमम्
भाष्यदीपं व्यधत्तेमं कय्यटो जय्यटात्मजः ।।शुभमस्तु।।
सवत् १७०२ समये अग्रहण वदि एकादश्याम् ।।

314. **माधवविजयकाव्यम्** by **द्वारेश (द्वारकानाथभट्ट** s/o **श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि)**

Opening :

श्रीमहागणपतये नमः । श्रीहयाननो जयति । श्रीनीलमहसे नमः । अविघ्नमस्तु—
मङ्गलाचरणम्—

चतुर्वेदीवेषा बत विदितवेषातिरुचिरा
चिराद्दृत्तोन्मेषा परिगलदशेषागमगिराम् ।
सशब्दार्थश्लेषा शिवसनकशेषादिमुग्वदा
विशेषान्मामेषा हयवदनहेषा सुखयताम् ।।१।।

Colophonic verse of the 1st canto :—

द्वारेशं कविचक्रचारुचरितः श्रीकृष्णनामा सदा
कृष्णा चाऽजनयत् सुतं भुवि नुतं तं सद्गुणौघैर्युतम् ।
तेनोक्ते व्रजबालकस्य चरिते काव्ये प्रमोदाङ्किते
सच्चिन्तामणिमन्त्रचिन्तनफले सर्गोऽयमौपक्रमः ॥ २६ ॥

Subject-headings of the other cantos are :—

द्वितीयः सर्गः—कृष्णचरित्रवर्णनम् in 25 verses.
तृतीयः सर्ग —मथुराचरित्रवर्णनम् in 31 verses.
चतुर्थः सर्गः—राज्याभिषेकवर्णनम् of S. Mādho Singh I in 27 verses.
पञ्चमः सर्गः—गुणवर्णनम् in 26 S'lokas.
षष्ठः सर्गः—प्रतापवर्णन शत्रुपलायनञ्च in 27 verses.
सप्तमः सर्गः—कीर्तिवर्णनम् in 33 verses.
अष्टम. सर्ग.—चित्रवर्णनम् in 36 verses.
नवम. सर्ग :—चित्रवर्णनम् in 31 verses.
दशमः सर्ग —यात्राप्रसगवर्णनम् in 29 verses.
एकादश सर्ग—युधिष्ठिरमिलनम् in 27 verses.
द्वादश. सर्गः—काम्यकवनवर्णनम् in 26 verses.
कौतुकवर्णनम् in 22 verses.
त्रयोदश· सर्गः—सौधवर्णनम् in 24 verses.
चतुर्दशः सर्ग.—वनवर्णनम् in 29 verses.
पञ्चदशः सर्गः—पुनर्वनवर्णनम् in 36 verses.
षोडश· सर्गः—वायुवर्णनम् in 23 verses
सप्तदश सर्गः—पृथ्वीपतिप्रासादवर्णनम् in 26 verses.
अष्टादशः सर्गः—नीतिकथनम् in 31 verses.
एकोनविंशः सर्गः—तत्त्वोपदेशवर्णनम् in 29 verses.

474. **माधवविलासकाव्यम्** by श्यामसुन्दर 'लट्टू' पण्डित

Opening :

श्रीमद्गणपतिवर्णनम् ॥

अलिकुलमण्डितगण्डं विघ्नालिध्वान्तमार्तण्डं
सिन्दूरारुणशुण्ड कलये देवं सदा हि गजतुण्डम् ॥ १ ॥
स्तम्बेरमास्यबिम्बं भक्तप्रत्यूहतिमिरखरबिम्ब
जगदालम्बं बालं जगदम्बायास्त्वहं समालम्बे ॥ २ ॥

श्रीमन्माधवसिंहप्रभुचरितं मनोहारीदं
आर्याशतकमुदारं कलये कलितं नृपाज्ञात: ।। ४ ।।

श्रीमद्गोविन्ददेवजीकप्रभूणां वर्णनम्—

माधुर्यपरममूर्तिः कृतनिजभक्तजनकामपरिपूर्तिः ।
गोविन्ददेवमूर्तिर्जयति हि जगतीतले सकले ।। ५ ।।

गुरुदेववर्णनम्

वैष्णवमनूपदेष्टा जयतात् श्रीश्यामरामाख्यः ।
श्रीमन्माधवसिंहप्रभुवरगुरुवर्यवर्योऽयम् ।। २७ ।।
श्रीमद्दीक्षितवैष्णवराज. श्रीश्यामरामशर्मायम् ।
जयतादनिश जगत्या माधवराज्ञो गुरुश्चात्र ।। ३७ ।।

Then the order of s'lokas is as follows :—

महाराजाधिराजेन्द्रवर्णनम् (18 to 57), सिंहासनवर्णनम् (58 59), छत्रवर्णनम् (60), चामरवर्णनम् (61), दानवर्णनम् (62 to 68), प्रतापवर्णनम् (69 to 79), खड्गवर्णनम् (80), धनुर्वर्णनम् (81), कीर्तिवर्णनम् (83 to 93), जयपुरवर्णनम् (94 to 101),

श्रीमज्जयपुरमेतन्निर्जरलोकाधिक मन्ये ।
प्रतिरथ्यं हरिमन्दिरहरसुन्दरमन्दिरोपेतम् ।। ९८ ।।

राजप्रासादवर्णनम् (102 to 108)

श्रीमन्माधवसिंहप्रासादोऽयं विराजते पूर्ण. ।
विच्छन्दकप्रभेदैः स्वस्तिकभद्रैः सर्वतोभद्रैः ।। १०४ ।।
सौवर्णकलशपक्तिः सौधोऽय सोमकान्तो यः ।
कर्पूरगौरगौर· सोम इव सशङ्कुरोऽमुष्मिन् ।। १०५ ।।

अन्त पुरवर्णनम् (109, 110)

चम्वडावतीति नाम्नी महिषी राज्ञः प्रियवदा जयतात् ।
सौभाग्यभाग्ययुक्ता दीर्घायु पुत्रपौत्राढ्या ।। ११० ।।

कुमारवर्णनम् (111), गजवर्णनम् (112, 113), अश्ववर्णनम् (114), खेटकवर्णनम् (115, 116), सभावर्णनम् (117 to 121), वसंतोत्सववर्णनम् (122, 123), (माधव)-विलासाख्योपवनवर्णनम् (124 to 129), जलक्रीडावर्णनम् (130 to 134), अम्बिकापुरी-वर्णनम् (135 to 137), शिलामयीवर्णनम् (138), मनसादेवीवर्णनम् (139), ब्रह्मपुरीवर्णनं तत्र विशिष्टपुरुषाणाञ्च वर्णनम् (140 to 151)

निगमत्रयीविदोऽस्यामिष्टापूर्तैकतत्परा विप्राः ।
श्रीमन्माधवसिंहप्रभुवरसंशिक्षका नित्यम् ।।१४१।।

श्रीपौण्डरीकयाजी गङ्गारामाभिधः सूरिः ।
ऋषिरिव बभूव चास्यां पुर्यां भूदेववर्योऽयम् ॥१४२॥
तत्सूनुर्द्विजराजः श्रीरामेश्वराभिधः सूरिः ।
श्रीपौण्डरीकयाजी विराजते ब्रह्मपुर्यां यः ॥१४३॥
श्रीविश्वनाथसम्राट् पुर्यामस्या जयत्वनिशम् ।
वाडववासवर्यः श्रौतस्मार्तकतत्परो धीमान् ॥१४४॥
जयति श्रीव्रजनाथः कविरिह सततं व्रजाधीशे ।
प्रकटितदृढतरभक्तिर्जयपुरनगरे पुराधीशे ॥१४५॥
जयति हरिदत्तशर्मा माधवसिंहनृपतिगुरुवर्यः ।
मुनिवरवसिष्ठधर्मा कृतकर्मा देवनर्मायम् ॥१४६॥
स जयति सदाशिवशर्मा मुनिजनधर्मा सुधर्माग्र्यः ।
माधवसिंहसुधर्मासदसि सुधर्मः स्वधमाग्र्यः ॥१४७॥
लक्ष्मीरामपुरोधाः श्री सवाईरामतनुजन्मा ।
राजति भूसुरवर्यो रुचिरायां ब्रह्मपुर्यां यः ॥१४७॥
सकलपुरोहितवर्यो राजपुरोहिताग्रगण्योऽयं तु ।
लक्ष्मीरामपुरोधाः जयतादनिश जगत्या हि ॥१४७॥
मधुसूदनसन्नामा रुचिराया ब्रह्मपुर्यां हि ।
सकलपुरोहितवर्यश्चास्ते गोविन्दभावोऽत्र ॥१४७॥

The latter three verses numbered 147 are written on the margin—

जयति ज्योतिषरायः केवलरामाभिधः सूरिः ।
श्रीमज्जयपुरनगरे पण्डितवर्यः सदाचार्यः ॥१४८॥

The author—

महाराष्ट्री ज्ञातिर्यस्यैषा सर्वविख्याता ।
ऋग्वेदिना च तूनं सर्वामोद शुभप्रदवर्यम् ॥१४९॥
विप्रगदाधरजनुषा लट्टूपाख्येन विज्ञेन ।
विरचितमिदमार्याणां शतकं श्यामेन सुन्दरान्तेन ॥१५०॥
माधवसिंहविलासप्रथमं शतकं तदार्याणाम् ।
उपगीतिगीतियुक्तं नाम्ना वर्वर्तु विख्यातम् ॥१५१॥

Colophon :

इति श्रीमन्महाराजाधिराजराजेन्द्रपृथ्वीनाथसकलनृपतिमुकुटमणिश्रीमन्माधवसिंहजीकदेवविलासार्याशतकं समाप्ति पफाग ॥माधवविलासकाव्यमिद विजयतेतराम् ॥
शालिवाहनशके शुभान्विते नेत्रपक्षऋतुभूमिसम्मिते ।
सप्तेन्दुदिग्गजावनीयुते हायने शुभेतरे मनोहरे ॥१॥

मासि सुन्दरतपस्यपाण्डुरे पक्षके तपनवासरान्विते ।
सत्तिथौ हि शुभसंज्ञके वरे शुक्लयोगयुतके जनमोदे ॥१॥
श्यामसुन्दर इति प्रथितोऽसौ सततं प्रणतरामपादाब्जः ।
वाडवो जयपुराभिधे पुरे पुस्तकं वरमलीलिखत् सुधीः ॥३॥

It is followed by 14 eulogical s'lokas in different metres.

462 मानवंशवर्णनम्

Opening :

मङ्गलनामस्मरणं हेरम्बं भारतीं नत्वा ।
वर्णयितुमारभेऽहं वंश श्रीमानसिंहस्य ॥ १ ॥
धरायां काकुत्स्था भुवनविशदस्थास्नुयशस-
स्स्वराज्यस्वाराज्यप्रभवविभवश्रेणिसुभगा ।
बभूवुर्भूपाला निखिलवसुधापालनपराः
पुरा सौरे वंशे सगररघुरामप्रभृतयः ॥ २ ॥
खडगाघातविखण्डितारिनिवहश्रीमानसिंहागम-
त्रस्यद्बंगधराधिपप्रणिहिताऽगाधेऽम्बुधावम्बिका ।
खड्गक्षालनरक्तगन्धमुदिता सूवाच तं स्वप्नगा
साम्राज्यं भज वीर वारिधितलाद्धाम स्वकं मां नये : ॥ ८ ॥
यत्नाद्रत्ननिधेर्निधानमिव तां रत्नव्रजःना शनै-
र्नीयानयति स्म सद्म स निजं सम्पूज्य साम्राज्यदाम् ।
जित्वा सत्वरमुद्धतानपि रिपून् द्वीपाधिपांश्चिह्लयन्
तत्तद्धामसु पंचरागरचनानुच्चैर्बबन्ध ध्वजान् ॥९॥
प्रासादे विहिते स्वसौधसविधे शैले सरोरोधसि
श्रीमानुत्तमकान्तिशालिनि वरे देवीं वरेण्यां दिने ।
आधायापि सुपूज्यभूरिविभवो राजोपचारार्पणैः
संजज्ञे भ्रुकुटीविधेयविकटक्षोणीशशिक्षोत्कटः ॥१०॥
आम्बेरीं लसदम्बिकानिलयिकां शैलावलीदुर्गमां
गुप्तस्पर्शमहावटाभिधसरस्तीरे तरूदचिताम् ।
आस्थाय स्थिरधीरधीतसमरो भाति स्म शासद्दिवं
पूर्णश्रीरमरावतीपतिरिव श्रीमानसिंहो भुवम् ॥११॥

The above verses bear testimony to the installation of the idol of Devi (S'lāmayī), acquired from Banga Desha, by Man Singh in a temple

constructed near his palace at Amber. Also there is a reference to the five-coloured flag (V. 9) of Amber and the location of the palace and the temple on the bank of the Mahāvaṭā tank.

A tribute to Jagat Singh, his son Mahā-Sinhg and grandson Jai Singh is contained in the following verses :

पश्चाद्यश्च विपश्चिदुत्तमयशाः श्रीमानसिंहात्मजो
वीरव्रातजयव्रतो ननु जगत्सिंहोऽभ्यधायि श्रुतः ।
तत्सूनुः सुनतो जनैरथ महासिंहो महाविक्रमो
विक्रान्तं जयसिंहमाप विजयश्रीशालिनं नन्दनम् ॥१८॥
अष्टाषष्टिषडेकविक्रमशके षड्वक्त्रसद्विक्रमो (१६६८ वि०)
जज्ञे विज्ञमनोज्ञधीरधिशुचि श्रीलः सतिथ्यां शुचेः ।
कृष्णो जिष्णुगुणोऽध्युवास पृथुको द्योसाभिधानं गिरिं
दुर्गं कञ्चिदनेहसं च ववृधे शुक्ले यथा शुक्लगु. ॥१९॥

Mirza Raja Jai Singh's son and successor Ram Singh is praised:—

श्रीमान्नीतिबलातिशायि विजयश्रीरामसिंहो नृपो
लोकानन्दकचारुकर्मचतुरो विद्वत्सु चिन्तामणिः ।
स्वर्णश्रेणिमुवर्षगुणिगणान् सारंगवर्गानिव
प्रीत्या सत्कविकेकिवर्णितगुणो रेजे स धाराधरः ॥२६॥

Ram Singh's grandson, Viṣṇu Singh succeeded him. Jai Singh (afterwards Savai Jai Singh) was born to him, whose birth and 'samskaras' are described at length in this poem. This appears to be the main theme of the work, composed during the time of Viṣṇu Singh

The ms. remains incomplete at verse 100th

48. मानसिंहप्रतापकल्लोलः by त्रिमल्ल भट्ट

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

Opening :

आस्ते श्रीमानसिंहः क्षितितिलकमणिः सर्वसर्वंसहायाः
नाथः पुण्यपवित्रः प्रतिनृपतितमस्तोमसोमः क्षमायाम् ।
गाम्भीर्यस्थैर्यधैर्यप्रणयनयचयः कार्यसौन्दर्यशौर्यौ-
दार्यादीनां गुणानां खनिभिरनुलवं राजभिर्वन्दितांघ्रिः ॥१॥

तस्योर्वीन्द्रस्य किंचिद्‌गुणलवममलं वारिराशेरिवाम्भो-
बिन्दुं ब्रूते त्रिमल्लः पुरमथनपदध्यानलब्धप्रभावः ।
दुष्टानां निग्रहाय श्रुतिगदितलसद्धर्मकर्मावनाय
त्राणाय शेषसाधोरपि च धृतव्रतो जन्म विष्णोरिवात्र ॥२॥

Colophon :

इति श्रीमहाराजाधिराजराजामानसिंहस्य प्रतापकल्लोलाख्यं समाप्तं ॥ इति श्रीमानसिंहस्य …………महीयसः गुणाम्भोधेः त्रिमल्लेन बिन्दुरेकोऽत्र वर्णितः । संवत् १७४५ कार्तिक कृष्ण ….दश्यां लिख्यत हृषीकेशप्रोहितेन । शुभमस्तु ॥ प्रोहितश्रीधरस्य आत्मजेन गढग्रांबेरिमध्ये राजा-विष्णुसिंहराज्ये । राजाजी श्री विष्णुसिंहजीदर्शनार्थम् । श्रीरस्तु ॥

Post-colophonic :

नीदीतटे [नदीतटे] बागमध्ये रहड़स्थाने पुस्तकं लिखतं । साध रामदास दादूपंथी लिखाय्यत महाराजाधिराज राजाजी श्री ५ स्यामस्यंघजी सवत् १७८१ वैशाष मासे कृष्ण पक्षे ती…………मवामरे संपूर्ण शुभमस्तु ॥

231 मुद्राराक्षसटीका (मुद्रादीपिका) by ग्रहेश्वर

Opening :

त्रैलोक्यं रङ्गभूमिः सकलगणवृता नायिका शैलपुत्री
व्योमैवान्तर्वितानं निजवसनवर वाद्यभाण्ड कपाले ।
आनन्दप्राप्तिरुच्चैः कलिकलुषहृतिर्यस्य लाभो जनानां
स्थाणुर्विश्वैकदृश्वा सकपटनटना नर्तको नः पुनातु ॥१॥
यद्यपि ते ते गुणिनो येषामग्रे न मेऽस्ति वाचनशक्तिः
तदपि च तदनुग्रहभूर्भवितुं वाञ्छा ममास्तीह ॥२॥
स्तव्यावुभावपि जनौ मम…………जात्याप्यलकृतगुरुगुरुभिर्गुणौघैः ।
सर्वस्वभावमहिमाहितनम्रभाव आविर्भवद्भवनभव्यविभावनीयः ॥३॥
निर्विघ्न वितरत्वनेकपमुख कालीक्रियाभावुक.
ब्रह्माद्या सकलेषु सिद्धिविधिषु प्रीताः प्रसीदन्तु मे ।
किञ्च स्वेषु परेषु तुल्यमनयो विश्वोपकारक्षमाः
साधूनामपि सद्‌गिरो मम हिते स्थैर्यं व्रजन्तु ध्रुवम् ॥४॥
सर्वः पश्यतु सन्मार्गं नान्धकूपे निमज्जतु ।
चित्तवृत्तिरियं साधोर्द्वैपायनमुनेरिव ॥५॥
मिश्रवटेश्वरगुरुतोऽधीत्य यत्किमपि चेतसाकलितं
तन्नेशतो विवेको मम यत्नः शुद्धसंसिद्धयै ॥६॥

नत्वा शंकरचरणं स्तुत्वा साधुमुदितमाहात्म्यं
कुरुते ग्रहेश्वराख्यो मुद्रायां दीपिका यत्नात् ॥७॥

Closing :

देशे श्रीभीरभुक्तौ कविशतमहितश्चक्रपाणिर्गुणाढ्यः
श्रीवत्सस्तत्रप्राभूत्रयविनयमयस्तत्त्वविद्यः कवीन्द्रः ।
तत्पुत्रः ख्यातकीर्तिः कविवरगणितः श्रीजयादित्यधीरः
श्रीदेवस्तत्सुतोऽभूत् तदुचितनयः पण्डितो रामशर्मा ॥
सिद्धेश्वरस्तत्तनयो बभूव द्विजेन्द्रवर्गे गणितः प्रतिष्ठः ।
तत्सूनुरानम्रशिरो गुरुभ्यो ग्रहेश्वरः सन्नयमार्गसेवी ॥
तेनेय रचिता धैर्यतो मुद्राख्या नाटके टीका ।
सज्जनमनःसु तोषं धत्तां तत्त्वस्य बोधेन ॥

Colophon :

इति महामहोपाध्यायश्रीग्रहेश्वरविरचितायां मुद्रादीपिकायां सप्तमोऽङ्कः समाप्तः ॥
सवत् १६६८ समये आषाढ वदि १० शुक्रवारे काश्यां संपूर्णतामगात् ॥

5017. मुहूर्तशिरोमणिः by हरिलाल मिश्र, s/o वंशीधर, p/o जगन्नाथ सम्राट्

Opening :

यदपि सन्ति बहूनि पुरा कृतान्यनघसूरिभिरब्दमुखाकृतौ ।
तदपि तद्गतसारसुसग्रहं कमपि वच्मि मुहूर्तशिरोमणौ ॥३॥
मुहूर्तचिन्तामणिरत्नमाला युगे युगे साम्प्रतमिष्टकृत्ये ।
दैवज्ञवर्यैः सकलैः प्रमाणीकृत यतस्तद्युगलार्थसारम् ॥४॥
आदाय सारं हरिलालमिश्रः चकार सच्छिष्यहिताय सम्यक् ।
पठत्यमुं यश्च मुहूर्तकृत्ये कृत्यं न किञ्चिद् भवतीह शास्त्रैः ॥५॥

On the margin :

श्रीमत्सपादजयसिंहकृते प्रबन्धं, प्राग्विस्तृतं सुकलितं सुमुहूर्ततत्त्वम् ।
सक्षेपतोऽत्र विलिखामि शिरोमणौ हि, बाणाभ्रभूसुहृयमेधकृतं प्रसन्नम् ॥

On p. 48

श्रीमच्छ्रीजयसिंहदेवनृपतेः कीर्त्यै नवीने पुरे
ग्रन्थं नव्यमरीरचद् हरिकृपालेशाद् यथासौविधम् ।
वर्षे रामनवाद्रिभूपरिमिते मासे शुभे फाल्गुने (१७९३)
पक्षे शुभ्रतरे हिमाचलसुतातिथ्यां विधोर्वासरे ॥

तस्मिन्नह नृपतिसंसदि शास्त्रसंघं सवाचयन्ननुदिनं प्रतिसंवसामि ।
संदर्भ्य शास्त्ररचनां हरिलालमिश्रः पूर्ति करोमि बहुविस्तरभीतितोऽद्य ।।
यस्मिन्दिने चरणयुग्जयसिंहपुर्या आरम्भ उद्भटतरोर्जयसिंहदेवात् ।
तस्मिन्दिने जयहरेर्नगरस्य कीर्त्यैश्चोपक्रमोऽत्र हरिलालकवेरवेहि ।।
यस्मिन्दिने जयपुरस्य समग्रशोभा पूर्तिर्भवेदिह च लक्ष्यमिति प्रबन्धे ।
श्रीमद्गणेशगुरुवाक्कृपया भवित्री चेज्जीवनं मम........................ ।।

Closing :

माङ्घ्रयब्जभूपजयसिंहनरेन्द्रदेवैः साङ्घ्रयब्जपत्तनविधौ जयनाम्नि तद्वा ।
सिद्धान्तसिद्धरचना प्रकृता च तस्यां नक्षत्रदर्शनमलङ्करणीयमेव ।।
मयापि राजेन्द्रगुरुस्य विश्रुतौ ग्रन्थे नवीने लिखिते सुशास्त्रात् ।
सम्राड्जगन्नाथगुरूक्तशास्त्राद् विचार्य रूपाण्यपि सम्भवन्ति ।

The author :

गोत्रे सांस्कृतिनो बभूव मतिमान् श्रीभानुनामा बुधः
साक्षाद्भानुरिव प्रतिष्ठित अलं त्रिस्कन्धविज्ज्योतिषाम् ।
वेदाभ्यासरत सुधर्मनिरतः श्रीनूनकर्णादयः
श्रीमद्रायसलादयो नृपतयो यन्निघ्नतामागताः ।।११।।
येन कृतं बहुसुवर्णमनन्तरत्न दान तुलापुरुषसंज्ञितमन्यदानैः ।
श्रीमत्पुरेऽमरसरे प्रथिते पृथिव्यां पश्चाच्च खण्डनगरेऽपि कियन्ति तेन ।।१२।।
तस्माद् बभूव मतिमान् बुध कृष्णशर्मा श्रीकृष्णभक्तिनिरतः प्रथित सुकर्मा
तस्यात्मजस्तु हरिवंश इति त्रिपाठी भक्त्यातिरुद्रविधिवेदषडङ्गपाठी ।।१३।।
तस्माद्दयालुरभवत् सकलागमज्ञो दान्तो दयालुरनघः श्रुतिशास्त्रवेत्ता ।
तस्यात्मजस्तु सुखदेव इति पृथिव्यां ख्यातस्सुधी गणितवारिधिवायुपुत्रः ।।१४।।
वंशीधरश्चास्य सुतो बभूव वंशीधराराधनलब्धसम्पत् ।
वृन्दाटवीकुञ्जसुकच्छभूमौ कलिन्दजातीरनिवासचित्तः ।।१५।।
तस्मादहं समभवं हरिलालमिश्र. पुत्रस्तदीयपदपङ्कजसेवनेन ।
ग्रन्थान् प्रकर्तुमलमत्र न मे श्रमोऽस्ति वंशीधरस्य कृपया न किमप्यलभ्यम् ।।१६।।
श्रीमत्सवाइजयसिंहसभासु मान्यं लोके प्रसिद्धिरतुला महिमा रमा च ।
सर्वं यदन्यदपि मे सुतसम्पदादि कान्ता वसन्ततिलका च हरेः कृपेयम् ।।१७।।
तिथेः सैको वारः श्रुतिसहितमृक्षं त्रियुजियुक्
सदैक्याद्दक्षघ्नाद्रसगुणलवोमाः सितदलाम् ।
समस्तैक्ये वर्गोऽतिधृतिसहिते वत्सर अभूद्
य एवं जानीयात् स च भवति पूतौ शिखरिणी ।।१८।।

तिथिर्गौया वारो विद उडुभगस्यापि सुभगो
वरीयान् योगे मा: नभस इह चाद्य' दलमपि ।।
त्रिनागेभाद्रघब्द: सकलमभवद् ग्रन्थमिह मे
हरे: श्रीराधाया: स्मरणलवपुण्याच्छिखदिरणी ।।१६।।

The ms. appears to be in the handwriting of the author.

The following inferences can be drawn from the extracts citec above.—

1. हरिलाल मिश्र completed the work मुहूर्त्तशिरोमणि on फाल्गुन शुक्ला ३ संवत् 1793. This was the day when the new city of Jaipur had attained it full bloom (सम्पूर्णशोभा) on its completion

2. The author compiled this work according to the s'āstras referred to by Jagnnātha Samrāt, his guru.

3. Sawai Jai Singh named the new city as 'Sawai Jaipur' (साङ्घ्रघब्ज-पत्तनविधौ जयनाम्नि तद्वा)

4. The author was originally a resident of Shekhawati. His great-grand father Bhānu Pandit (भानुनामा बुध.) came in contact with Lūṇakarna and Rāyasal of Amarsar, who later occupied Khanḍelā (खण्डनगर)

5 The pedigree of the author is as below:—
भानु पण्डित—कृष्ण शर्मा—हरिवश त्रिपाठी—दयालु—सुखदेव—वशीधर—हरिलाल

वशीधर made वृन्दावन as his abode. हरिलाल received his education from his father. It is just possible that हरिलाल came in contact with Sawai Jai Singh at वृन्दावन or Mathura during the latter's governorship of those regions. He acquired eminence, wealth and every thing under the patronage of Sawai Jai Singh.

6. In the last two verses perhaps the years and the dates of the beginning and the completion of the work are mentioned.

228. **मृच्छकटिकटोकाप्रकरणम्** by **पृथ्वीधर** under orders of **रामसिंहमिथिलाधिपति ।**

Opening :

शेमुषीप्रौढिजीवातुविवृति मृच्छकटिके
पृथ्वीधरैश्चिकीर्षद्भिर्गणेशो गुण्यते गुरु: ।।१।।

बालानां सुखबोधाय गुरूणां वचनं शुभम् ।
लिख्यते गहनेऽप्यत्र हेरम्बावनतिस्थिरैः ।।२।।
प्रकरणं चेदं तस्य लक्षणम् :—

यत्र कविरात्मबुद्धया वस्तुशरीरं च नायकञ्चैव विरचयति समुत्पाद्य तज्ज्ञेयं प्रकरणं नाम । चतस्रो वृत्तयः पंचसन्धयोऽष्टशशादयः प्रकरणतो नाटकं विहाय नृपनायकम् । आदिशब्दाद्व-दादिग्रहणम् । नाटकादौ बहुप्रकारप्राकृतप्रपञ्चेषु चतस्र एव भाषाः प्रयुज्यन्ते । सौरसेनी-अवन्तिजा-प्राच्यामागध्यः । अपभ्रंशप्रपञ्चेषु चतस्र एव भाषाः प्रयुज्यन्ते । शकारीचाण्डालीशाबरीढक्कदेशीया । मृच्छकटिके तु शबरपात्राभावात् शाबरी नास्ति । प्राकृते मागध्यवन्तिजा प्राच्या सौरसेन्यर्द्धमागधी वाह्लिका दाक्षिणात्या च सप्त भाषाः प्रकीर्तिताः महाराष्ट्रादयः काव्य एव प्रयुज्यन्ते । अपभ्रंशे शकारा-भीरचाण्डाल शबरद्राविडोड्रजाः । हीना वनेचराणाञ्च विभाषाः सप्त कीर्तिता· विविधभाषाविभाषाः हीनपात्र प्रयोज्यत्वात् । हीनावनेचराणाञ्चेति ढक्कविभाषासग्रह : । तत्रास्मिन् प्रकरणे प्राकृतपाठकेषु सूत्रधारो नटी रदनिका मदनिका वसन्तसेना एतन्माता चेटी कर्णपूरका चारुदत्तब्राह्मणी शार्विलक श्रेष्ठी एते एकादश सौरसेनीभाषापाठका । सूत्रधारोऽप्यन्यथा कृती कार्यवशादिति वक्ष्यते । अवन्ती भाषापाठकौ वीरचन्दनकौ, प्राच्यभाषापाठको विदूषक. । संवाहकः शकार वसन्तसेना चारुदत्तकान्ता चेटकत्रितय भिक्षुश्चारुदारकः एतेषट् मागधीपाठकाः । अपभ्रंशपाठकेषु शकारीपाठको राष्ट्रियः चाण्डालीभाषापाठकौ चाण्डालौ । ढक्कभाषापाठकौ मयूरघूतकरौ तथा सौरसेनी अवन्तिजा प्राच्या एता श्रुत्युपकारका तत्रावन्तिजा रेफवती लोकोक्ति बहुला प्राच्या प्रार्थी ककारप्राया मागधीतालव्य शकारवती शकारी चाण्डाल्यास्तालव्यशकारता रेफस्य च लकारता । लकारप्राया ढक्कविभाषा संस्कृतप्रायत्वे दन्त्यातालव्यशकारयुक्ता च ।

अपार्थक्रम व्यर्थं पुनरुक्तं हतोपमम् ।
लोकन्यायविरुद्धं प्रशकारवचन विदुः ।।

Closing :

मृच्छकटिकविवृतिरियं गणपतिर्चितयापरपर्यन्ता ।
पृथ्वीधरकृतिस्तु तनयतु सन्तोष कृतिसमुद्रे ।।

Colophon:

इति मिथिलाधिपतिश्रीमद्रामसिहदेवकृतमृच्छकटिकटीकाविवृतौ दशमोऽङ्कः समाप्तः ।। शुभमस्तु ।।

It transpires that पृथ्वीधर has written a विवृति on ct. by गणपति at the instanee of Ram Singh,king of Mithilā.

178. मेघदूतावचूरिका by सुमतिविजय

Opening :

शारदाञ्च गुरुं नत्वा मेघदूतावचूरिका ।
सुमतिविजयेनेयं क्रियते सुगमान्वया ।। १ ।।

Colophon :

इति श्री मेघदूतावचूरिः समाप्ता ।।

राजरञ्जनदक्षाश्च पाठका मुनिमण्डले ।

जीयासुर्धीधनाः शश्वत् श्रीमद्विनयमेरवः ।। १ ।।

सुमतिविजयेनेयं विहिता सुगमान्वया ।

वृत्तिश्चात्र सुबोधार्थं तेषां शिष्येण धीमता ।। २ ।।

विक्रमाख्ये पुरे रम्ये ऽभीष्टदेवप्रसादतः

मेघदूताभिधानस्य पूर्णकाव्यस्य सौख्यदा ।। ३ ।।

इति श्री मेघदूतटीका सूत्रान्विता सम्पूर्णा । संवत् १७६३ वर्षे मिति भाद्रवा बदि सप्तमीदिने लिखिता पं सुजानसिंहर्षिणा ।। श्रीमन्नागपुरान्तरे लिखिता ।। शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।।

विक्रमपुर **is** बीकानेर and नागपुर is नागौर ।

290. युधिष्ठिरविजयकाव्यम् by वासुदेव परमशिवयोगी

Opening :

प्रदिशतु गिरिशस्तिमितां ज्ञानदृश वः श्रियञ्च गिरिशस्तिमिताम् ।

प्रशमितपरमदमायं सन्तः सञ्चिन्तयन्ति परमदमायम् ।। १ ।।

Closing :

सुखेन नागसाह्वये पुरेऽवसत् स भारतः ।

ररक्ष गां पुरूरवाः पुरेव सत्मभारतः ।। १०५ ।।

Colophon·

इति युधिष्ठिरविजयेऽष्टमआश्वासः ।। ८ ।। समाप्तः ।।

संवत् १६६७ वर्षे पौषकृष्ण चतुर्थी रवौ लिखितं लिखापित वेणीदत्तभट्टेन ।।

356. रघुवंशस्य शिशुबोधिनी टीका अवचूर्णि. by गुणरत्नगणि

Post-colophonic :

रघुवंशमहाकाव्ये बालानां बोधहेतवे ।

गुणरत्नगणिर्वादी कृतवान् वृत्तिमुत्तमाम् ।। १ ।।

श्रीमद्योधपुरे दुर्गे मुनिषड्रसमामिते । (१६६७)

वर्षे गुणरत्नाख्यष्टीकामिय बालबोधिनीम् ।। २ ।।

शुभं भवतु ।। वा. रत्नविशालगणिना लिखितं पण्डितलब्धिविजयवाचनाय । शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ।। ग्रंथाग्रं ७००० ।। श्री ।। श्री ।। संवत् १६६४ वर्षे फाल्गुन बदि १० दिने ।।

358. रघुवंशकाव्यटीका (रघुदीपिका) by श्रीकृष्णभट्ट s/o केशवाचार्य

Opening :

सा देयात् भारती वचोवैभवं भवतां सदा ।
यस्याः प्रसादलेशेन वचोयुक्तिर्गुरोरपि ॥ १ ॥
कालिदासगिरा क्वामू क्वचास्माकमिमाधिय : ।
न हि मन्देन दीपेन दीप्यते नाट्यमण्डल : ॥ २ ॥
पुरातनी:समालोक्य टीका यत्नेन धीमता ।
कृष्णभट्टेन विवृती रघुवंशस्य तन्यते ॥ ४ ॥

Colophon :

इति श्रीमन्महोपध्यायश्रीकेशवाचार्यसुतश्रीकृष्णभट्टविरचितायां रघुकाव्यदीपिकाया सन्देहविषौषध्या अग्निवर्णन नामैकोनविंशः सर्गोऽन्तिमः ।।शुभं भवतु ।।

Post-colophonic :

यं प्रासूत पुरा पुरारिचरणद्वन्द्वाम्बुजाद्यः सुधीः
सत्कीर्तिः प्रथमं [च] बुद्धिविभवः श्रीकेशवार्यः सुतम् ।
लक्ष्मीरप्यरविन्दसुन्दरमुखी श्रीकृष्णभट्टाभिधं
धीरोदात्तगभीरवाक्यरचनाचातुर्यवारां निधिम् ॥ १ ॥
सवित्रीमर्थजातस्य समग्रगुणगुम्फिताम् ।
तत्कीर्तिमालोक्यानन्यां को वा मूर्ध्नि न धारयेत् ॥ २ ॥
यो वेदानध्वगीष्ट प्रथितपृथुमतिर्ब्रह्मचर्येण भूत्वा ।
भाष्यं पातञ्जलं यः प्रकटितधिषणः शास्त्रमुख्यं विचारीत् ।
श्रीमत्पर्वतदेशजः सुचरितः काश्यामवासीच्चिरं
तस्येमा रघुकाव्यहारलतिका कण्ठे कुरुध्वं बुधाः ॥ ३ ॥
इति रघुकाव्यदीपिका समाप्तेयमिति शुभं भवतु ॥
सवत् १६२६ वर्षे आसोज सुदि १५ रवि दिने ॥ गणेशःश्रीः ॥
श्री श्री नयविमल तथा कनिष्ठभ्राता गणेश श्रीविमल पठनार्थं·······लि० हरजी ।

2004. रत्नावली नाटिका भाषा by पद्मपाणि

Opening :

।। श्री महागणपतये नमः ।। श्रीः ।।

पार्बती कर छाडी जु फूलन की अंजलि सो तुम्हारी रक्षा करो ।। पार्बती कैसी है ।। चरणन्ह के अग्रन्ह करि टाढी भई है । अर स्तनन्ह के भार करि नम्र करियत है ।। अर जो महादेव करि अनुराग सहि तिहूँ नेत्रन्ह करि देषीयत है ।। अर महादेव की सेवा करत जो

लज्जित होत है ।। अर रोमांच । स्वेद । कंप । इन्ह सहित है ।। अंजुलि कैसी है । महादेव के माथे मै डारिबै कौ विचारी है पैं कंपतैं बीच ही गिरी है ।। १ ।।

दूसरै श्लोक कौ अर्थ कहीयत है ।। प्रथम समागम विषै पार्वती तुम्हारी रक्षा करौ ।। सो पार्वती कैसी है ।। उतकंठा तैं महादेव कैं निकट कौ उतावली चली है पाछैं सहज लज्जा करि फिरी है ।। ते ते बधु बधून के बचन करि बहुरि जो सामुही करी है ।। पाछैं महादेव कौ आगैं देखि कंप रोमांच सहित जो भई है ।। पाछै महादेव करि हसिकैं आलिगी है ।। २ ।।

Closing :

रानी बोली रतनावली आव ।। तेरौ अभिलाष पूर्ण करौ ।। यह कहि आपने अलंकार रतनावली कौ पहिराये ।। अर बोली हाथ गहि ।। महाराज यह रतनावली लीजै ।। राजा आनंद सहित हाथ पसारि बोले ।। तुम्हारौ प्रसाद बड़ौ करिकैं कौन न मानै ।। यह कहि रतनावली लई ।।
रानी बोली या कौ पीहरि दूरि है ।। सु करिबी जैसे आपने भाई बन्धन्ह कौ समरै नाहीं ।। राजा बोले, जु आग्या ।। विदूषक आनंद सहित नाचन लागो ।। अर बोल्यौ, ही ही बड़ौ आनद ।। मित्र के हाथि सब पृथ्वी आई ।। वसुभूति बोले, रानी तू महानुभाव है ।। रत्नावली रानी के पाइ लागी ।। राजा बोले, अब मेरौ श्रम सफल भयौ । जोगधरायन बोले ।। महाराज! और तुम्हारौ प्रिय कहा करों ।। राजा बोले, और यातैं कहा प्रिय हे । जु सब ससार कौ सार रत्नावली पाई ।। जो सब पृथ्वी के पाइबे कौ हेतु है ।। अर रानी प्रसन भई ।। कोसलदेस जीते ।। तातैं अब कहा रह्यौ जाकी हौ ईछा करौ ।। तथापि यह होउ ।। इंद्र बरपौ ।। सपूर्ण पृथ्वी अंन करि पूर्णहोउ ।। ब्राह्मण जग्य करि देवता कौ सतुष्ट करौ ।। साधु पुरुषन्ह स्यौ सग होउ, दुष्टन की बाणी नष्ट होउ ।। इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।। चतुर्थोंकः ।। ४ ।। समाप्ता रत्नावलीनाम नाटिका ।।

बिशिषबसुबसुमतीश (१६८५) प्रमिते ऽब्दे पौषकृष्णपचम्या ।।
रत्नावली प्रयत्नादखिलेय भाषया लिखिता ।। १ ।।
राजाधिराजस्य नियोगयोगाद्रत्नावली श्रीजयसिहयूनः ।
श्रीपद्मपाणेर्वचनप्रपञ्चैर्नृभाषयाऽलेखि मनोहरेण ।। २ ।।

।। श्रीरस्तु ।। महाराजाधिराजमहाराजश्रीमानसिहजी तत्पुत्र महाराजाधिराज महाराज श्री जगत सिंह जी ।। तत्पुत्र महाराजाधिराज महाराज श्री महासिहजी तत्पुत्रमहाराजाधिराज महाराजी श्रीजयसिहजी चिरजीव ।। कल्याणं भूयात् ।। लिषत मनोहर महानमा ।। १ ।।

स्वस्त्यस्तु ते कुशलमस्तु चिरायुरस्तु, गोबाजिहस्तिधनधान्यसमृद्धिरस्तु ।
ऐश्वर्यमस्तु विजयोऽस्तु रिपुक्षयोऽस्तु, चातुर्यमस्तु सततं हरिभक्तिरस्तु ।। १ ।।

।। श्रीरस्तु ।। ।। श्री कल्याणमस्तु ।।

This ms. was entered on ता० १ र. अ. सं० १०७५ A.H. in the collection of Mahārājā Jai Singh I. There is a seal of 1059 or 1069 A.H. in Persian which

bears the name of ऊधवदास, who was, perhaps, in charge of the manuscript-collection of the Mahārājā.

396. **रम्भामञ्जरीनाटिका** by **नयचन्द्र**

Colophon :

समाप्ता रम्भामञ्जरी नाम नाटिका ।। कृतिरियं संस्कृतकवित्वनलिनीवनदिनकरस्य प्राकृतकवित्वमालती-
मधुकरस्य महाकवेः श्रीनयचन्द्रस्य ।। शुभ भवतु सर्वेषां पाठकानां श्रोतृणाञ्च ।।
माघ. स्फूर्जन्निदाघः स कविरपि पविर्भारविः कालिदास.
प्रश्रयद्वाग्विलासः समभवदतुलश्चञ्चल सोक्तियुक्तौ ।
एको हर्ष. प्रकर्षादवतरति सतां चेतसि वाक्सुधायाः
सान्द्रा चित्रकाव्यवीचीं रचयति रुचिरा श्रीनयेन्द्रे कवीन्द्रे ।।१।।
आसीज्जन· कृतघ्नः क्रियमाणघ्नस्ततसाम्प्रत दृष्ट ।
इति मे मनसि वितर्को लोक. कथ भविता ।। २ ।।
सवत् १७५१ कार्तिकशुक्लद्वितीया बुधे लिखितेयं रम्भामञ्जरी इन्द्रप्रस्थे विश्रामसूनुना
सदाशिवेनात्मपरोपकारकृते वा ।
चन्द्रभूतमुनिचन्द्रमितेऽब्दे कार्तिकेऽसितबुधद्वितीयायाम् ।
शक्रपत्तनवरे सुधी रम्भामञ्रीमलिखदत्र शिवाख्य ।।

7639 (ज 15). **रसकल्पलता** by **मगनीराम** s/o **सूर्यमल्ल**

Opening:

राधाचकोरायितहृङ्मृगाङ्कं त्रैलोक्यनाथारूयमनन्त विक्रम
समाररोगस्य च पारद विभु नमाम्यह श्री रसराजमद्भुतम् ।। १ ।।

सर्वगा सर्वगा दिव्या सुधामा धामवर्जिता
सवदा सर्वदा वन्दे सारदा शारदामहम् ।। २ ।।
सूर्यमल्लात्मजेनाथ शङ्खभृद्दुर्गवासिना
मग्नीरामेण कविना रचितोऽयं सुमग्रह. ।।३।।

पिता मे महाभाग्यवान् सत्यसंधः स्वहस्तार्जितार्थोऽतिदीनानुकम्पी ।
सदा राज्यपूज्यो सदाचारनिष्ठः कृतज्ञो गुणज्ञो विधिज्ञश्च विज्ञ. ।। ४ ।।
ज्येष्ठभ्राता सता शाता दाता ज्ञातेङ्गितस्य वै
अभवच्छुकदेवाख्यो गणितशास्त्रेषु भास्कर. ।। ५ ।।
अस्त्यनुजस्तस्य महत्प्रतापवान् भूभृत्सभाभूषणसत्प्रतिज्ञ
ज्योतिर्विदा शेखरो मन्त्रवेत्ता कान्तः सुदान्तो बलदेवनामा ।। ६ ।।

रसग्रन्थैः समुत्पन्ना मग्नीरामेण वर्द्धिता ।
रसकल्पलता ह्येषा ददातु भिषजां सुखम् ।। ७ ।।

Colophon:

इति श्रीदधीचिवंशोत्पन्नसूर्यमल्लजेन मगनीरामेण विरचिता रसकल्पलता ।।

6. **रसिकसर्वस्वभाण:** by **विनायक भट्ट**

It is in the form of उत्तरार्द्ध of अनङ्गमङ्गलभाण

Closing :

इति श्रीकविनायकविनायकभट्टविरचितो रसिकसर्वस्वनाम भाणः ।। शुभमस्तु ।। सवत् सोरह
Aufrecht mentions अनङ्गमङ्गलभाण by सुन्दरकवि (C. C. I. p. 12) रसिकसर्वस्व **is** mentioned by him as an अलंकारग्रन्थ (C. C. I, p. 497).

403. **राघवपाण्डवीयकाव्यटीका** by **कविराज**

Opening :

आसीत्संग्रामभीम. समसमरसमारम्भदुर्दम्भकुम्भ्या-
लम्भ्यावष्टम्भसम्भावितनिशितलसन्मण्डलाग्राग्रधारः ।
आशान्तक्षोणिपालावलिमुकुटमणीधोरणीधारणीय-
प्रोद्यत्पादारविन्दो हरचरणपरो **रत्नसिंहो महीन्द्र** ।। १ ।।
एतस्मात् कीर्तिपूरस्फुरितसुधवलाम्भोजगर्भस्थलान्त-
भृङ्गीभूतान्तरिक्षः समजनि जगतीनायको **रुद्रसिंहः** ।।
यस्मिन् दोःस्तम्भदम्भोदयममकृदपाकुर्वति क्ष्मापतीना
संग्रामक्षोणिरासीद् बहुगलदसृङ्भिर्निर्झरप्लावितैव ।। २ ।।
ततो दुग्धाम्भोधेर्विधुरिव जगद्व्याप्तमहमः
समुत्पन्नः श्रीमानयम**मरसिंहः** क्षितिपतिः ।
करः खड्गे चेतो मुररिपुपदाम्भोजयुगले
द्विषन्मौलावङ्घ्रिः समसमरजयिनो यस्य नियतम् ।। ३ ।।
प्रशान्तभूमीशकिरीटकोटी—रत्नस्फुरत्पादसरोरुहस्य ।
अमुष्य भूमीवलयैकभानोरादेशमासाद्य महोदयस्य ।। ४ ।।
मिश्रश्रीभवनाथेभ्यो यथाधीतं तथा मया ।
विरच्यतेऽधुना टीका श्रीरामायणभारते ।। ५ ।।

The work is up to 29th verse of 1st canto only.

1478(1). राजरीतिनिरूपणशतकम् by दलपतिराय

This s'ataka is an appendix to the original work by the author captioned as 'पत्रप्रशस्तिः, यवनपरिपाट्यनुसारिणी' । It was composed at the instance of Mahārājā Sawai Mādho Singh I and his guru Goswami Vrajabhusaṇa of Kānkarolī.

Opening :

।। श्रीकृष्णाय नमः ।।

अभिसर सखि तूर्णं त्वत्प्रतीक्षाकुलोऽसौ
घनघनतिमिरेऽस्मिन् यामिनीमध्यभागे ।
तमसि हरिरहस्यस्त्वं न विद्युत्प्रकाशे-
ष्विति मुदितमनाभे राधिकामङ्गलाय ।। १ ।।
गिरिलयनगताम्भः सिक्तवासो विसारे
विवसनतनुयष्टिं वीक्ष्य कान्तं प्रपन्नम् ।
कृतकभयनिवेशाद् वेपमानोपविश्य
स्तनजघनपिधानव्याकुला राधिकाऽव्यात् ।। २ ।।

अथ प्रथमं यवनराज्याधिकारनियोगभृता यथाशक्त्याचरितनानाशास्त्रविशारदविबुधवृन्देन पित्रा ग्राहितगीर्वाणयावनशास्त्राभ्यासस्तदनु च हिन्दुम्लेच्छमहिपालपरिचर्यापारतन्त्र्येऽपि विद्याव्यसन-व्यग्रचेता बहुषु जनपदेषु विविधविद्वत्समपर्यापरिचयसंपादितशुद्धनागव्रजभाषाकाव्यरसालङ्काराद्यभिनिवेश कथमपि पूर्वपुण्यप्राग्भारसदर्शितफलोदयो निखिलराजन्यराजिनीराजिताङ्घ्रिराजीवश्रीमन्माधवे-न्द्राणां परिचारकपदमाप्तवानस्मि दलपतिराय : ।। तथा हि—

अध्यासितगुणो येषा श्रुतिवर्त्मानुगप्रभोः
ललल्लक्ष्म्या भवन्त्येव माधवेन्द्रचराः शराः ।।

सोऽहं श्रीमद्द्वारकेशसेवासफलितसर्वोत्तमदेहैर्भूरिभूपालभालचुम्बितचरणाम्भोजैर्गरिम-सौजन्यविद्याविज्ञानविवेकमरकीर्तिसुधासिक्तवसुधामण्डलैः किं बहुना मदिष्टदेवायितमूर्तिभिर्गोस्वामि-श्रीव्रजभूषणशर्मभिर्यवनपरिपाट्यानुवृत्त्या गीर्वाणगिरि प्रशस्तिपूर्वकपत्रलेखनप्रकारायसमादिष्टो रचयामि सन्दर्भममुम् । याचे विदुषः सहृदयान् यदपात्रे मयि विद्याया लेशोऽपि चमत्कारीत्यव्यक्ते बालजल्पित इव तुष्टिमाधाय दुष्टामपि रचनां मैव दूषयन्तु किन्तूपगृह्णन्तु शोधनैः ।

Opening of राजरीतिनिरूपणशतकम्

गोपीवल्लभपादाब्जद्वन्द्वमाधाय चेतसि
वच्मि राजविधिं म्लेच्छपरिभाषानुकल्पितम् ।। १ ।।
क्वचिद्रूढेः क्वचित्कोशात् क्वचित्स्वानुभवात्पुनः ।
नामलक्षणसंस्थेयमधिकाराधिकारिणाम् ।। २ ।।

।। श्री हजूर के अहल खि[द]मत कारखाने प्रगनाती औधादार के लक्षणम् ।।

।। वकील ।। मुतलक ।। नायब ।। मुसाहिब ।।

आज्ञा भवेद्यदायत्ता हस्तलेखश्च भूपते. ।
जानीहि तं प्रतिनिधि राज्यसर्वस्वधूर्वहम् ।। ३ ।।

In this manner the duties of the office-holders and the names of the Kārkhānās are described. A list of the officers and Kārkhānās is given below. It is proposed to publish the text together with other works of this author separately.

।। अहल खिदमत के नाम ।।

प्रतिनिधि — वकील, मुतलक, नायब, मुसाहिब ।
अमात्य—वजीर, दीवान, प्रधान ।
सेनापति — बख्शी ।
शालापति — मीर सामान, खानसामा, कोठारी ।
दूत—एलची, वकील ।
सुलेखक—मुन्शी ।
विज्ञापक—अरजवेगी ।
दानाध्यक्ष—सदर ।
महत्तर—नाजिर ।
अनलाध्यक्ष—मीर आतिश, तोपखाना का दारोगा ।
वास्तुक—मीर इमारत ।
जलाध्यक्ष—मीर बहर ।
स्थापनिक—तहवीलदार, मुकीम ।
आयतनिक—नजूल का दारोगा ।
उद्यानपाल—बागायत का दारोगा ।
शस्त्राध्यक्ष—कोरवेगी, सिलहखाने का दारोगा ।
वैतंसिक—करावलबेगी, शिकारखाने का दारोगा ।
विहगाध्यक्ष—कोशवेगी ।
निधिपाल या भाण्डागारी— खजाञ्ची, भण्डारी ।
प्रवृत्तिवादुक—हरकारों का दारोगा ।
न्यायाध्यक्ष—अदालत का दारोगा ।
नगरगौप्तिक—कोटवाल ।
सीमागौप्तिक—फोजदार ।
धर्माध्यक्ष—काजी ।
प्रवर्तक—मुफ्ती ।
नीतिद्रष्टा—मुहतसिब ।
दुर्गपाल—किलादार ।
स्कन्धयात्रिक—मीर मंजिल ।
पथकाराध्यक्ष—मीर तुजक ।
गणनायक—रिसालेदार ।
दण्डनायक—अमीर ठाकुर ।
तौलिक — वजनकष, सरवराहकार ।

।। अथ कारखानों के नाम ।।

शय्यागार—सुखसेजखाना ।
मज्जनगृह — गुसलखाना, हम्माम ।
देवायतन—तसबीहखाना ।
पुस्तकालय — कुतुबखाना ।

चित्रागार—तसबीरखाना ।
भैषज्यगृह—औषधिखाना,
दवाईखाना
फलागार—मेवाखाना ।
कोष्ठागार—जखीरा, अम्बार, काठार ।
महौषधिशाला—मोदीखाना ।
कुप्पशाला—रिकाबखाना ।
कांस्यागार—ठठेरखाना ।
महानस—बबर्चीखाना (रसौड़ा) ।
जलगृह—आबदारखाना पाणेरा ।
ताम्बूलगृह—तबोलखाना ।
प्रतिश्रय—बिलगोरखाना, लंगर ।
क्रयशाला—इबतियाखाना ।
सीवनागार—किरकिरायखाना ।
नेपथ्यागार—तोशकखाना, कपडद्वारा ।
सुगन्धागार—खुशबोयखाना, सोंधखाना ।
वर्णागार—रंगखाना ।
कलादागृह—जरगरखाना ।

रत्नागार—जवाहरखाना, रत्नगृह ।
प्रहरणकोश—कोरखाना, सिलहखाना ।
संस्तरगृह—फर्राशखाना ।
श्रीगृह—खजाना ।
दानकोश—बेहला ।
मन्दुरा—अस्तबल, तबेला ।
गजशाला—फीलखाना ।
संदानिनी—गावखाना ।
उष्ट्रशाला—शुतरखाना ।
यानशाला—रथखाना ।
पालकागार—पालकीखाना ।
दारुकर्मालय—खातिमबदखाना ।
दीपिकागार—शमअ, चिरागखाना ।
ज्योतिरालय—मशालखाना ।
लेखशाला—दफ्तरखाना ।
मृगयागार—शिकारखाना ।
शकुनिकालय—कोशखाना ।

It was in the light of the above that Sawai Madho Singh I organised the kārkhānās established by his father, Sawai Jai Singh.

The following definitions are interesting for the study of Mugal revenue administration:—

।। अथ देशविभागस्तदधिपाश्च कथ्यन्ते ।।

।। सूबा ।।

समुद्रगिरिपर्यन्तं चक्रं चक्री तदीश्वरः ।
महांस्तस्य विभागः स्याद्राष्ट्रं जनपदञ्च तत् ।। ८१ ।।

।। सिरकार ।।

चतुरङ्गचमूचञ्चद्राजधानीसमन्वितम् ।
राष्ट्रस्याप्यंशभूत तन्मण्डलं मण्डलेशितुः ।। ८२ ।।

।। प्रगणा ।।

मण्डलांशस्तु प्रगणं बहुग्रामोपवेष्टितम् ।
तस्याधिपः स्वल्पबलो भवेत् सामन्तराडिति ।। ८३ ।।

॥ मौजे ॥ मादन ॥ बलदे ॥

कृषिक्षेत्रयुतं ग्राम (मौजे)माकरो लवणादिभूः ॥ (मादन) ।
वर्णैश्चतुर्भिर्नगरं शैलप्राकारवेष्टितम् ॥ ८४ ॥

॥ बंदर ॥

खेटं तु धूलिप्राकारं पुरमुद्वासिकर्बटम् ।
जलस्थलपथावाप्यं तद्द्रोणमुखमिष्यते ॥ ८५ ॥
परितः सार्द्धगव्यूतग्रामादिपरिवर्जितम् ।
भडम्बं कीर्त्यते सुज्ञैरगम्यं काननैर्घनैः ॥ ८६ ॥
विचित्रं पण्यमागच्छेद्यत्र तत्**पत्तनं** मतम् ।
अध्वन्यहेतुनिर्माणं **सन्निवेशाख्य**मुच्यते ॥ ८७ ॥
चौर्यादिवसतिः **पल्ली** तापसानां किला**श्रम** ।
निगमो वणिजामेवं **ब्रह्मवासो** द्विजन्मनाम् ॥ ८८ ॥
क्षुद्रग्रामो भवेद्**घासोशिका** द्वित्रिगृहं हि तत् ।
तृणाकीर्णोपान्तभूमि**र्गोकुलं** धेनुतृप्तिकृत् ॥ ८९ ॥
शिल्पिनः कर्मकाराश्च व्यापारिव्यवहारिणः । ॥ **दयार** ॥
चतुरङ्गबलो राजा यत्र तद्रङ्गमुच्यते ॥ ९० ॥
चक्री चक्राधिपः **सम्राड्राष्ट्रपाल** प्रकीर्तितः ।
मण्डलेशो **महाराज**: **सामन्तो** विषयाधिपः ॥ ९१ ॥
ग्रामाणि कतिचिद्यस्य वशेऽसौ **भौमिक**: स्मृतः ।
ग्रामणिर्ग्राममुख्य: (चौधरी) स्याद्रीतिज्ञो **देशपण्डित**: (कानूनगो) ॥ ९२ ॥

॥ मजमूअदार ॥

गजवेतनदानाशान् ग्रामाप्ति दशवार्षिकीम् ।
लिखित्वा धारयेद्यस्तु **लेखसंग्राहको** मतः ॥ ९३ ॥

॥ अथ प्रगणाधिकारिणः ॥

॥ अमीन ॥

सम्पन्नां कृषिमालोक्य प्रजाया उचिता दशाम् ।
राज्यांशस्य विनिश्चेता कथितो **व्यवसायिक**: ॥ ९४ ॥

॥ करोड़ी ॥

तेन व्यवसितं द्रव्यमादद्याद्यः प्रजाजनात् ।
बलात् सौकर्यतो वापि **करोदीरक** इष्यते ॥ ९५ ॥

।। कोतल करोड़ी ।।

निरुद्धवेतनग्रामभोगमादाय भूपतौ ।
ससाक्षिकं प्रेषयेद्यो **निरोधकः** स इष्यते ।। ९६ ।।

।। पोतदार ।।

राजद्रव्यं प्रजादत्तमाददीत परीक्ष्य यः ।
धनिको निक्षिपेत्पश्चात् कथितः **प्राप्तधारकः** ।। ९७ ।।

।। खजाञ्ची ।।

तेनोपकल्पित द्रव्यं व्ययीकुर्याद्यथोचितम् ।
शेषं नृपे प्रहिणुयाद् **धनिकोऽसौ** प्रकीर्तितः ।। ९८ ।।

।। खजाना का दारोगा ।। मुश्रिफ् ।। बखशी ।।

धनाध्यक्षो धनं रक्षेत् तल्लिखेद्धन**लेखकः** ।
प्रवर्तको भटाना तु **सेनानी** समुदीरितः ।। ९९ ।।

।। वाकयेनिगार ।। खुफियैनवीस ।।

प्रवृत्तिलेखको वृत्तं लिखेद्ग्रामाधिकारिणाम् ।
छिद्रधर्माणि तेषां तु विलिखेद् **गुप्तलेखकः** ।। १०० ।।

।। सायर का दारोगा ।। मुश्रिफ ।। तहवीलदार ।।

शुल्काध्यक्षो लेखकश्च धनिकोऽमी त्रयो जनाः ।
शुल्काध्वकरमादद्याल्लिखेद्रक्षेत्पृथक् पृथक् ।। १०१ ।।

।। कोटवाल ।। शहना ।।

चौरादेर्ग्रामगुप्त्यर्थं **ग्रामगौप्तिक** इष्यते ।
कृषिगोप्ता कृषेर्भोक्तॄन् वारयेत्कर्षकादिकान् ।। १०२ ।।

।। फौजदार ।। काजी ।।

सीमागौप्तिक आरक्षेद् दीर्घां प्रगणभूमिकाम् ।
धर्माध्यक्षस्तु ग्रामात् तद्द्रव्यलेखादिसाक्षिकः ।। १०३ ।।

।। इतलाकनवीस ।।

राज्यांशग्रहणायुक्तभटलाभान् लिखेत्तु यः ।
आदेशलेखकस्तेषां वेतनेषु छिनत्ति यः ।। १०४ ।।
इत्यादयोऽधिकाराःस्युः प्रायशश्चक्रवर्तिनाम्
सम्पत्तेरनुसारेण त्वन्येषां विद्धि भूभुजाम् ।। १०५ ।।

एषा पद्धतिराख्याता राजरीतिबुभुत्सया ।
गभीराद्राजसेवाब्धेर्द्रोणपाकाच्च सिक्थवत् ।। १०६ ।।

Colophon :

इति यवनपरिपाट्यनुकृत्या राजरीतिनिरूपणं नाम शतकं विरचितं दलपतिरायेण समाप्तम् ।।
।। शुभं भवतु ।।

551. **राधाविनोदकाव्यम् (सटीकं)** by **रामचन्द्र** s/o **जनार्दन**, **टीका** by **नारायण**

f. 1. missing, opening on f 2 a.

विधुमुहृद्विरहानलपीडिता विधुसुहृत्तरलानिलपीडिता ।
विधुसुहृद्वदनालिमपीडिता विधुमुहृत्सुगिरोऽकिरदीडिता ।। २ ।।

Opening ct.

कार्यार्थमुत्क्षिपति विधुमुहृदिति विधो.मुहृत्स्वरूप वदनं यस्या: सा विधुसुहृद्वदना राधा आलीं सखीं प्रति विधो: सुहृदस्तद्वदुज्ज्वला शीतला शोभना या गिरा वाणी अकिरत् उच्चारयति स्म, कीदृशी ईडिता स्तुता पुन: कीदृशी अपीडिता न पीडिता यस्या: सकाशात् सापीडिता अतिपीडितेत्यर्थ: उत्तमेऽनुत्तम च स्यादित्निवत्, पुन: विधुरिव सुहृत् विमलहृदयो नायक: श्रीकृष्ण तस्य विरहानलेन वियोगाऽग्निना विधुर्विष्णौ चन्द्रमसीत्यमर:, यद्वा विधुमुहृद. कन्दर्पस्य सम्बन्धी यो विरहानल: तेन पीडिता यद्वा विधुरेव श्रीवत्सलाञ्छन: एव सुहृत् तद्विरहानलेन पीडिता, विधु:श्रीवत्सलाञ्छन इत्यमर:, पुन: कीदृश सुहृत्सहायो यस्य स तादृश तेन तरलेन चञ्चलेन अनिलेन मलयानिलेन पीडिता विधुमुहृदा कामेन तरलेनि पृथक्पदं वा ।। २ ।।

Closing on f 8

रामचन्द्रकविनाद: पुरुषोत्तमसुतमुनेनेनेन ।
राधिकाहृदयशोकमासीद्राधिकाहृदयशोकमारात् ।। १६ ।।

Ct. रामचन्द्रेति ।। राधिकाया हृदयशोकं द्यति खण्डयति तत्तादृश मद: काव्यं कविना पण्डितेन रामचन्द्रकविना आसीत् तेनोत्पादितमित्यर्थ: कीदृशेन पुरुषोत्तमस्य य: सुतो जनार्दन तस्य इनेन श्रेष्ठेन सुतेन ज्येष्ठपुत्रेण इत्यर्थ: कीदृशमद: आरात् समीपे श्रुतमात्रमित्यर्थ: राधिका-हृदये यस्य स तथा श्रीकृष्ण इति यावत् तस्य य: शोक: तदप्राप्तिनिबन्धनं यद्दु:खं तद् द्यति खण्डयति तादृशम् ।। १६ ।।

Colophon.

राधाविनोदकाव्यस्य व्याख्यान स्वधिया व्यधात् ।
परोपकाररसिका: शोधयन्तु तदादरात् ।।

इति राधाविनोदकाव्यटीका नारायणबुधविरचिता ।।

6370. रामचम्पू: by नारायण दीक्षित

Opening :

अभिनवबिसबुद्ध्या शैशवे शैलजायाः स्पृशति वदनभूषां चन्द्ररेखा करेण ।
कमलमिति पुनर्यस्तत्कराम्भोजयुग्मं स जयति मम विघ्नान् वारयन् वारणास्यः ।। १ ।।
लीलाविनिर्जितजगत्त्रयदानवाय वर्णीयसेऽपि शिशवे नियतं नवाय ।
सीताधवाय परपावनपावनाय तस्मै नमोऽस्तु हनुमानवमानवाय ।। २ ।।
यस्याः साधुगुरोः कृपासमुदयादस्त्युद्भव श्रावणे
यस्याः कोऽपि रसोद्गमस्तनुभृता सन्तापनिर्वापकः ।
सैषा विष्णुपदावलम्बनपटुर्मत्काव्यकादम्बिनी
सद्य सज्जनचित्तचातकचयोल्लासाय भूयादलम् ।। १२ ।।

Colophon :

इति श्रीदीक्षितमहदेवात्मजश्रीदीक्षितनारायणनिर्मितौ रामचन्द्रचरिते चित्रकूटाभिगमनं नाम प्रथम उच्छ्वास ।। १ ।। (f. 4b)

650. रामनाटकम् by सुन्दर मिश्र

It is same as अभिराममणि: at no. 65 (p. 344).

603. रामविलासकाव्यम् by विश्वनाथ चित्तपावन रानाडे

This poem is full of information about Sawai Jai Singh, his guru Ratnakar Pundrik Mahas'abde and the author Vishwanath Chittapavan of the Ranade faimly It has remained unnoticed by scholars so far.

Opening :

।। श्रीगणेशाय नमः ।।

यच्छिष्यै रचिता जयन्ति जगति ग्रन्था हि ते यान् क्षणं
दृष्ट्वा मस्तकघूर्णनं वितनुते वागीश्वरोऽपि स्वयम् ।
तस्मै वैदिकतान्त्रिकाध्वरविदे श्रीढुण्ढिराजाय मे
विश्वस्मिन् स्थिरकीर्तयेऽस्ति गुरवे मद्बुद्धिदात्रे नम. ।। १ ।।[1]

Vishwanath praises his patron Sawai Jai Singh and explains the purpose of this composition :—

1. This verse occurs in शृङ्गारवापिका नाटिका as a benedictary s'loka. This नाटिका was composed by the same author विश्वनाथ under orders of Maharaja Ram Singh I for the entertainment of his grandson, Viṣṇu Singh and his associates. Ram Singh died in 1689 A.D. It must have, therefore, been written before this date and after the demise of Maharajkumar Kṛṣṇa Singh in 1682 A.D.

पूर्वं त्रेतायुगे यो दशरथसदने दीप्ततेजा अयोध्या-
पुर्यां देवो बभूव त्रिभुवनतिलको राक्षसानां निहन्ता ।
सोऽयं श्रीसूर्यवंशे यवनकुललयं कर्तुमाविर्बभूव
श्रीमानाम्बेरिनाम्न्यां पुरि जयवदनो नाम सिंहो नरेन्द्रः ।। ८ ।।
अस्मिन् श्रीजयसिंहनाम्नि नृपतौ नित्यं कलावर्तिनः
श्रीरामस्य पराक्रमेण यशसा दानैश्च संशोभितम् ।
नानाजातिगजादिवर्णनयुतं श्रीविश्वनाथः कविः
काव्यं रामविलासनाम कुरुते राज्ञां सभारञ्जकम् ।। ९ ।।
प्रीत्यर्थं रघुनायकस्य जगतां नाथस्य नानाविधा-
स्तास्ताः स्वाः कवितावि लासरचना विद्वत्सु च ख्यापितुम् ।
श्लोकैः स्वैः कविविश्वनाथविदुषाऽऽरब्धा धियाशालिना
ग्रन्थोऽय विदुषां करोतु हृदये हर्षं गुणग्राहिणाम् ।। १० ।।

Having described the genealogy of the Kachhvāhā rulers from Man Singh to Viṣṇu Singh the poet refers to Sawai Jai Singh's accession on the gaddi :—

तस्मिन् देवसमानचारुचरिते श्रीविष्णुसिंहे नृपे
गीर्वाणेन्द्रसहायतां सति गते तत्पुत्र उर्वीतले ।
राज्यं श्रीजयसिंह इत्यभिधया ख्यातोऽत्र लेभे स्वय
धर्मज्ञैः सह पण्डितैः प्रतिदिनं न्यायान् समालोकयन् ।। ३२ ।।

Sawai Jai Singh's conflict with emperor Bhahadur Shah :—

श्रीरत्नाकरदीक्षितोत्तमगुरुप्राप्तेष्टदेवार्चना-
सामर्थ्यात् पुनराप्तराज्यविभवः सोऽयं नृपो मानवान् ।
कृत्वा शाहबहादुरेण यवनाधीशेन सार्धं परं
पात्साहेन विरोधमत्र यवनान् हन्तुं प्रवृत्तोऽभवत् ।। ३७ ।।

Here the phrase पुनराप्तराज्यविभवः is significant in that Sawai Jai Singh had regained the state of Amber by dint of his own prowess though emperor Bahadur Shah had put 'Khalsa' on his estate out of displeasure.

Important clans of the Kachhavāhās, who served Sawai Jai Singh, are enumerated in the following verse :—

राज्ञोऽग्रे खलु रावुरावलयुताः कुम्भाणिनाथावताः
खण्डेलाः सबलाः नरोकसहितास्ते मानसिंहावताः ।
खङ्गारान्वयजाश्च कुंतलकुलोत्पन्ना हि शेखावताः
राठोडैः सह मिश्रिता व्यरचयन् सङ्ग्राममेते भटाः ।। ४७ ।।

The colophoic verse of the 1st canto :—

यो जात्या भुवि चित्तपावन इति ख्यातस्ततोपाख्यया
विख्यातः खलु रानडा इति जडाज्ञानापहानौ कृती ।
तस्य श्रीकविविश्वनाथविदुषो दोषोज्झितैषा कृतिः
कुर्याच्चेतसि मम्पदं बहुविधं संख्यावतां सम्प्रति ॥ ५१ ॥

इति श्रीचित्तपावनजातीयरानडयोपनामककविविश्वनाथपण्डितकृते श्रीरामविलासकाव्ये प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

There are 72 verses in the 2nd canto. It deals with the gifts and glory of the Māhārājā.

The third canto begins :—

स्थित्वा सांभरपत्तनेऽथ कतिचिद्राजा दिनानि द्विषा
देशानात्मवशान् विधाय बहुभिर्भूभर्तृभिः सगतः ।
आम्बेरीं सुरराजधामसदृशीं ता राजधानी निजां
प्रत्यानन्दघनो जगाम हरिवत् सैन्यैः समस्तैर्वृतः ॥ १ ॥

Then follows the traditional description of Amber city. Ratnakar Pundarik performed वाजपेय यज्ञ in 1765 V.S. at the instance of Sawai Jai Singh. Here is a graphic and detailed account of the sacrifice —

वेदव्यासधिया समानमतिना ब्रह्मश्रिया शालिना
श्रीरत्नाकरदीक्षितेन गुरुणा त वाजपेयं मुख [मखम्] ।
आम्बेर्यां पुरि देवराजनगरीतुल्यप्रभायामसौ
राजा कारयति स्म वेदविहिते धर्मे परं प्रीतिमान् ॥ ८ ॥
अथो विश्वभर्तुर्द्वितीये परार्द्धे, पदे वैष्णवे श्वेतवाराहकल्पे ।
मनोरन्तरे चारु वैवस्वतस्य, प्रपन्ने कलेरादिपादे युगस्य ॥ ९ ॥
जनानां परं प्रीतिदे पुण्यजम्बूयुते द्वीपवर्य्ये च खण्डे मनोज्ञे ।
शुभे भारते विन्ध्यनाम्नो हिमाद्रेः प्रशस्तान्तराले महापुण्यभूमौ ॥ १० ॥
सदा शान्तियुक्तेऽथ बौद्धावतारे, शके विक्रमार्कस्य राज्ञः पवित्रे ।
मनोहारके पञ्चषट्सप्तचन्द्रैः, शुभाङ्कैर्मिते हायने गच्छमाने ॥ ११ ॥
विलम्ब्याख्यसंवत्सरे[1] दक्षिणस्यां, दिशायां स्थिते भास्करे शैशराख्ये ।
ऋतौ माघमासे शुभे शुक्लपक्षे, तिथौ पूर्णिमायाञ्च शुक्रान्वितायाम् ॥ १२ ॥

1. बार्हस्पत्यमानेन विष्णुविंशतिकायां द्वादशे संवत्सरे ।

दिनर्क्षे तु पुष्ये सति प्रीतियोगे, कुलीराख्यराशौ[2] स्थिते यामिनीशे ।
रवौ पक्तिराशौ[3] गते देवपूज्ये, तुलायां स्थिते चेति पञ्चाङ्गशुद्धयं ।। १३ ।।

Ratnkar Bhatta Pundarik and his genealogy :—

काश्यां धर्मपरायणो बुधवरः शाण्डिल्यगोत्रो महा-
शब्दोपाख्य इह प्रसिद्धविभवः श्रीदेवभट्टो द्विजः ।
मान्यः सर्वमहीभृतां विजयते श्रीरामसिंहार्चितो
वेदार्थस्य विचारकृत्प्रतिदिनं पुत्रादिभिः शोभितः ।। १४ ।।
यो वेद समधीत्य शास्त्रधिषणां सम्पाद्य हेमार्जन
कृत्वापञ्चमखान् करोति विधिवद् गङ्गातटे प्रीतिमान् ।
नित्यं श्रीमदुमारमारमणयोरर्चां च कुर्वन् समा
वेदव्यासपराशरादिवचसा तात्पर्यविज्ञानवान् ।। १५ ।।
पुत्रस्तस्य पुराणविद्दिनकरो ज्येष्ठो वरिष्ठो धिया
काश्यामुत्तरवाहिनीसवनकृन्नित्यं मनस्वी महान् ।
आस्ते पुत्रकलत्रमित्रसहितो विद्याधरो यत्सुत.
पूर्वः श्रीजयसिंहभूमिपतिना नाम्ना कुबेरः कृतः ।। १६ ।।
प्रभाकरो भास्करवत्प्रभावान्नाम्ना द्वितीयस्तनयस्तदीयः ।
मीमांसकोऽध्यापनकृत्कुटुम्बी करोति वासं मथुरानगर्याम् ।। १७ ।।
प्रातर्यो यमुनाजलान्तरगते विश्रान्तितीर्थे सदा
स्नात्वा भागवतं हि वाचयति तत्मार्थं विभोरग्रतः ।
सायं भारतमद्भुताद्भुतकथां यो वक्ति च प्रत्यहं
सर्वं पर्वणि पर्वणीक्षुरसवद्विद्वज्जनाना प्रियम् ।। १८ ।।
मीमांसाद्वयतर्कशास्त्रविलसद्वाणापदेवः सुधीः
काश्यामास तदात्मजो बहुमति. सौजन्यवारांनिधिः ।
श्रीनारायणदेव इत्यभिधया ख्यातो यदीयः सखा
संख्यावान् भुवि विद्यया विजयते मान्यो नृपाणां सदा ।। १९ ।।
(This verse is written on the margin)
पुत्रस्तस्यातिभव्यो विमलमतिरथो शास्त्रवेत्ता तृतीयो
ज्योतिष्टोमस्य कर्ता नृपतिगुरुरहो उज्जयिन्या नगर्या ।
आगत्याम्बेरिनाम्न्यां पुरि नृपवचनाद्वाजपेयं मखं यः
चक्रे रत्नाकरस्तत्क्रममिह सकलं वाक्यसूत्रैर्वदामः ।। १९ ।।

---

2. कर्कराशौ; 'स्यात् कुलीरः कर्कटक' इत्यमरः ।

3. दशमराशौ मकरराशौ । पक्तिश्छंदोऽपि दशमं स्यादित्यमरः ।

तत्राद्येऽह्नि सूरिपूर्णसदने सङ्कल्पवाक्योत्तरं
विघ्ननां परिशान्तये गणपतिं सम्पूज्य गन्धादिभिः ।
पश्चादत्र मखे विधाय विधिवत्सोमप्रवाकार्चनं
चक्रे षोडशऋत्विगादिवरणं श्रीदेवभट्टात्मजः ।। २० ।।
आसीद्भीमपुरो द्विजातिषु वरः सोमप्रवाको मखे
नाम्ना यो शिवराम इत्यभिहितः श्रेष्ठो महीमण्डले ।
अध्वर्युर्हरिकृष्ण [नाम] विबुधः कर्णाटकोऽभूद्द्विजः
श्रौतस्मार्तविधानदक्षधिषणो दान्तो दयावान् शुचिः ।। २१ ।।
महाशब्दोपनामास्मिन् शिवरामो महाक्रतौ ।
बभूव वैदिको विप्रः प्रस्थाता प्रीतिपूर्वकः ।। २२ ।।
नेष्टा द्रोणोपनामाऽत्र विश्वनाथोबभूव सः ।
यस्य बुद्धि समालोक्य संतुष्टाः सर्वपण्डिताः ।। २३ ।।
आम्बेकरो जगन्नाथो वाजपेये महामखे ।
उन्नेता समभूत् प्राज्ञो वेदवेदाङ्गपारगः ।। २४ ।।
आत्रेयो जयरामोऽत्र सप्ततन्त्रो द्विजोत्तमः
आसीद् ब्रह्मा विशुद्धात्मा वेदाभ्यासे कृतश्रम. ।। २५ ।।
दशपुत्रोपनामास्मिन्नात्मारामो महामतिः ।
ब्राह्मणो ब्राह्मणाच्छंसी ऋत्विगासीन्महामखे ।। २६ ।।
रामडोहकरश्चास्मिन्नलाभट्टेति वैदिकः ।
आग्नीध्रनामा संजातो निजकर्मणिदक्षिणः ।। २७ ।।
गङ्गाराम इहाथ दीक्षित उरुप्रज्ञो मखे सुन्दरः
श्रीरत्नाकरदीक्षितस्य तनयः पोता पवित्रोऽभवत् ।
नप्ता श्रीयुतदेवभट्टविदुषो यः स्वल्पवर्षोऽपि सन्
वर्षीयानिव शुद्धकण्ठमपठन् मंत्रान् वरान् वैदिकान् ।। २८ ।।
लट्टूपनामा यो विप्रो नाम्ना गिरिधरः सुधीः ।
होता स जज्ञे यज्ञेऽस्मिन् वाजपेये महाबलः ।। २९ ।।
उपाख्यया च यो मुख्यो रामडोहकरो भुवि ।
स मैत्रावरुणो यागे सुन्दरोऽभून्महीसुरः ।। ३० ।।
य. सौजन्यनिधिर्वार्ताकुशलो रम्यदर्शनः ।
स वीरेश्वरदेवोऽस्मिन्नच्छावाकोऽभवन्मखे ।। ३१ ।।
पुत्रो यो भानुभट्टस्य पण्डितस्य मनोहरः ।
गोपीनाथोऽत्र सजातो ग्रावस्तोता विशारदः ३२ ।।

उद्गाता जयकृष्णोऽत्र त्रिवाडी गुर्जरोऽभवत् ।
सामगानेन यस्येन्द्रो मोदते त्रिदशैः सह ।। ३३ ।।
प्रस्तोता वाजपेयेऽस्मिन् जातः केशवपाठकः ।
शाखायां वाजसनेय्यां य विख्यातो वेदपारगः ।। ३४ ।।
सुब्रह्मण्यो जगन्नाथो गलेंडा सवनेऽभवत् ।
बहुश्रुतेषु चारुश्रीः प्रयोगेषु विशारदः ।। ३५ ।।
मीमांसको लोचितभूरिसूत्रो, यज्ञप्रियः कर्मणि सावधानः ।
द्रष्टोपपूर्वः खलु नागराजो, गदाधरोऽभूत् सवने बहुज्ञः ।। ३६ ।।
चमसाध्वर्यवो जाता विप्रा एकादश क्रतौ ।
शुचयो वेदसम्पन्नाः प्रसन्नाननशालिनः ।। ३७ ।।
कृत्वैवं वरणं महीमुमनसा पश्चाद्विधायार्चना
वस्त्रालङ्कृति हेमहारसहिता तां दीक्षणीया पुनः ।
दृष्टिं दृष्टिविनोदिनी बहुफला श्रीदेवभट्टाङ्गजो
निर्वर्त्याखिलपातकौघशमनी जग्राहदीक्षां गुरोः ।। ३८ ।।

A description of the gifts made to the participants in the yajña follows upto vs 48.

श्रीरत्नाकरदीक्षितोत्तमगुरोर्यागे समागामिनां
दारिद्र्यं जयसिंह एष विदुषां नीत्वा लयं प्रीतिमान् ।
पश्चाच्छ्रीजयमन्दिरोपरि निशि ज्योत्स्नासु योग्यासने
स्थित्वा श्रीकविविश्वनाथरचितान् श्लोकान् शृणोति स्म सः ।। ४९ ।।

The s'lokas in traditional praise of the Mahārājā continue upto 109. The 110th verse is colophonic यो जात्या etc.

There are 70 verses in the fourth canto. The poem closes as below —

जगत्त्रितयपालिका सकलशत्रुसंहारिका
त्रिवर्गसुखदायिका निखिलयोगिनीनायिका ।
गुणप्रभववल्लिका द्युतिजितार्द्रहारिद्रिका
तुषारगिरिबालिका जयति पार्वती मातृका ।। ६८ ।।
सचामरकराब्जिजा जलजयोनिजासेवितं
नमत्त्रिदशसुन्दरी–निटिललग्नपादप्रभम् ।
सुरद्रुमवनान्तरे मणिगृहे शिवाङ्के स्थितम्
सदा वसतु मानसे गिरिपतेरपत्यं शुभम् ।। ६९ ।।

एवं श्रीजयसिंहनामनृपतिं संतोष्य पद्यैर्निजैः
श्रीरामस्य कलावतारमवनौ श्रीविश्वनाथः कविः ।
पूर्णायाथ समर्प्य काव्यमुकृतं तस्मै वरे पुष्करे
काव्यं कर्तुमगाद्द्वितीयमुचितं काश्यां शिवस्यालये ॥ ७० ॥

इति श्रीचित्तपावनजातीयरानड्योपनामककविविश्वनाथभट्टपण्डितविरचिते श्रीरामविलास-नामकाव्ये चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥ सं० १७६६ चैत्र शुद्ध ६ रामनवम्या सम्पूर्णम् ॥ सं० १७६६ श्र १६३१ कार्तिक कृष्णा २ । लि० तुलाराम भट्टजीश्रीविश्वनाथजीकस्याज्ञया ॥ श्रीरस्तु ॥

It appears from the above lines that this काव्य was completed on चैत्र शुक्ला ६ (रामनवमी), सं० १६६६ and was presented to Sawai Jai Singh at पुष्कर । This copy, dated कार्तिक कृष्णा २ स० १७६६, is in the handwriting of तुलाराम, the favorite scribe of Sawai Jai Singh.

Having submitted रामविलास काव्य to Sawai Jai Singh the poet proceeded to Kās'ı in order to compose another poem dedicated to s'iva. It is, perhaps, शम्भुविलास, a copy of which exists in the India Office Library, London.

(I O. Mss. Catalogue, VII (1904); No. 3850; 1148 C.)

The opening verse of शम्भुविलास runs as under :—

श्रीषट्केन समन्वितं प्रथमतो नत्वा गुरुं बुद्धिदं
विघ्नध्वंसपरायणं च हृदये ध्यात्वा गणाधीश्वरम् ।
नानालङ्कृतिरीतिजातिमहितं श्रीविश्वनाथः कविः
काश्यां शम्भुविलासनाम कुरुते संख्यावता प्रीतये ॥ १ ॥

It also transpires from verse 14 of the 3rd canto that the poet had become disgusted with this world and so he resorted to Kās'ı, the abode of all pleasures.

भुक्त्वा वैषयिकं सुखं कविरसौ सजातबोधस्ततो
दृश्यं स्थावरजङ्गमात्मकमिदं ज्ञात्वा प्रपञ्चं मृषा ।
सर्वानन्दगृहं परात्परतरं श्रीराजराजेश्वरी-
रूपं ब्रह्म हृदि स्मरन् शिववने काश्यां स्थितिर्निर्ममे ॥ १४ ॥

Vishwanath Kavi had come in contact with Maharaja Ram Singh long before and composed शृङ्गारवापिका under his orders in 1736 V.S. The poet continued during the time of Viṣṇu Singh and then Sawai Jai Singh up to 1766 V.S. (1719 A.D.).

168. रामसिंहकीर्तिचन्द्रोदयः by नीलकण्ठ

Opening :

ॐ नमः सरस्वतीरूपाय गुरवे सद्गुरवे ।।

ॐ शारदा वरदां वाणीं भवानीं भवतापहाम् ।
नत्वा श्रीरामसिंहस्य कुर्वे कीर्तिविधूदयम् ।। १ ।।
श्रीसूर्यवंशोद्भवमानसिंह प्रभोः सुतश्छत्रधरः प्रभूतः ।
जगज्जयी जाड्यहर प्रसिद्ध., पृथ्वीपतीन्द्रो जयसिंहनामा ।। २ ।।
यस्याद्य शुभ्रं शरदिन्दुवद्यशः, प्रकाशयत्येव जगद्यशोनिधेः ।
येनेह दत्ता पृथ्वीशताक्षणान्, नौरङ्गसाहेः पुरुहूततेजसा ।। ३ ।।
तस्यात्मजोऽयं जयतादिदानीं, श्रीरामसिंहो रणवीरसिंहः ।
समस्तविद्वज्जनजाड्यहर्ता, कर्ता प्रकाशस्य रिपुप्रहर्ता ।। ४ ।।

It is to be noted that the poet omits भावसिंह who preceeded जयसिंह ।

Closing :

श्रीमत्काश्मीरदेशे निवसति विबुध. सोमरत्नाकराख्यः
श्रीकण्ठः सूनुरस्य प्रकटितयशसो रामसिंहस्य राज्ञः ।
पूर्णद्वयर्षेन्दुवर्षे नभसि रचितवान् पूर्णिमायां प्रपूर्णं
दीन· क्षीणत्वहीनं दरतिमिरहरं कीर्तिचन्द्रोदय यः ।। ३५ ।।

Colophon :

इति रामकीर्तिचन्द्रोदये तृतीय उल्लासः ।। समाप्तमिदम् ।। कीर्तीचन्द्रोदयनाम निबन्धः ।।

This poem was composed in praise of Ram Singh, when he was still a Maharajkumar in 1720 V.S.

165. रामसिंहीयवृत्तमयूखमाला by यज्ञेश्वर दीक्षित

Opening :

श्रियञ्च विद्याञ्च यशस्व[श्च]सुश्री, विद्यात्मिका विश्वविमोहिनी सा ।
जपारुणाभा घुसृणाङ्गरागा, श्रीरामसिंहस्य ददातु देवी ।।१।।

....

ग्रम्येति तातश्वशुरोपदेष्टृ-गुरुत्रयेद्धः श्रियमादधानः ।
बसुन्धरावल्लभभावधन्यः श्रीरामसिंहो मगणस्य केलिः ।।७।।

Closing :

इति श्रीभारद्वाजकुलजलधिपूर्णचन्द्रेण कृष्णरायमहाराजमहास्थानमण्डपसमासीन-
व्यासरायनामकमाध्वमस्करिवादिकेसरिविजयलब्धसमस्ततदीयविरुदस्य पित्रा सह सभास्तारसमुदीर्ण-

सदद्वैतविद्याचार्यपदवीपात्रभूतस्य तोषाप्यध्वरिशेखरस्य प्रपौत्रेण पूर्वतनपाठोपन्याससमयपितामह-कृताक्षेपसमुचितसमाधानतोषिततातचरणकारितपारितोषकमहाध्वरस्य श्रीरामचन्द्रदीक्षितस्य पौत्रेणास्मदन्वयाभरणाप्पय्यदीक्षिततिलकवरनन्दननीलकण्ठमखिशेखरनिर्वर्तितसोमयागस्य तोषप्यादीक्षितस्य द्वितीयपुत्रेण आयिअम्बापरनामसावित्रीगर्भशुक्तिमुक्ताफलेन श्रीरामचन्द्रदीक्षित-सहजतोपदेशोभयलब्धसर्वतन्त्रस्वातन्त्र्यसर्वस्वेन यज्ञेश्वरदीक्षितेन विरचिता श्रीरामसिंहवृत्तमयूखमाला समाप्ता ।। श्रीः ।। संवत् १७२० ।।

This work also came into existence when Ram Singh was a Mahārāja-kumāra.

6343. रामोज्ज्वलमधुरं स्तोत्रम् by श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि

Opening :

यः क्षीरसागरतटे सकलैः सुरौघैः, पौलस्त्यदुःखदलितैः स्तुतिभिर्गृहीतः ।
व्योमा गिरा गदितवानवनौ जनिष्ये, तं श्रीपतिं दशरथस्य सुतं नमामि ।। १ ।।

Closing :

यः केलिकौतुकरसानुभवाय काय-व्यूहं विधाय रमते पशुपः वधूभिः ।
देवद्विषो द्यति परं परयेव तन्वा, स्वेच्छाविलासभवनः स पुनातु रामः ।। ४० ।।

Colophon :

इति श्री कृष्णाख्य श्रीरामचन्द्रचरणारविन्दैकतानकविविरचितं श्रीरामोज्ज्वल-मधुरस्तोत्रं समाप्तिमगात् ।।

628. रुक्मिणीमाधवनाटकम् by कृष्णदत्त भट्ट

Opening:—

।। श्रीगणेशायनमः ।।

कन्दर्पैकप्रभवनिलयः सर्वलोकैकसेव्यो
मेघश्यामावयवरुचिरः शर्मवृक्षस्य मूलम् ।
शृङ्गाराख्यो रस इव जयत्यात्तमूर्तिः प्रकामं
तारुण्यातिप्रचलदबलाचित्तहारी मुरारिः ।।१।।
अपि च–
शीतांशोः किरणावभासिततले वृन्दावने संचरन्
मेघश्यामतनुस्तडिद्रुचिधरं वासो वहन्नंसयोः ।
प्रत्येकं व्रजगोपिकाः स्मरकथालापैरथानन्दयन्
श्रेयांस्येष तनोतु वो विरचयन् वंशीरवं माधवः

नान्द्यन्ते सूत्रधारः (नेपथ्याभिमुखमवलोक्य)–आर्ये! इतस्तावदागम्यताम् ।

नटी (प्रविश्य)–एषाऽस्मि । आज्ञापयत्वार्यः को नियोगोऽनुष्ठीयतामिति ।

सूत्रधारः–आर्ये ! आकर्णाकृष्टकोदण्डमण्डलसन्ततवर्षच्छरनिकरजर्जरीकृतारिवृन्दसुन्दरीजनगीत-कीर्तिनिखिलधरामण्डलाखण्डलसभामलङ्कुर्वाणोऽयमध्यास्ते सिंहासनं माधवेन्द्रः, य इदानीं–

विकोशखड्गाग्ररुचा समेधिते, स्फुरत्तपार्कातपसन्निभे नृपः ।
प्रसह्य कीर्तिरपकृष्य विद्विषा, जुहोति तेजोमयकृष्णवर्त्मनि ॥३॥

नटी–आर्यपुत्र ! एतादृश एव महानुभावस्त्रिलोकीप्रसिद्धविभवः खलु माधवेन्द्रः यस्य च-

कीर्तिःसत्कविराजराजिरसनायानाधिरूढा गता
शैलग्रामवनान्तपत्तनपुराण्युल्लङ्घ्य पारेम्बुधिम् ।
तेजः श्रुत्युपकण्ठकष्टकठिनस्फूर्जद्धनुः संभवं
दग्धुं विद्रुतवैरिवृन्दमसकृद्ध्वन्यान्तरालेष्वपि ॥४॥

आर्यपुत्र ! केन प्रयोगाभिनयेन महाराजं माधवेन्द्रं प्रसादयितुमुद्यतोऽसि ?

सूत्रधारः–आर्ये ! संस्कृतमेवाश्रित्य कृष्णदत्तनिर्मितेन नवेन नाटकेन उपस्थाय, तदादिश्यन्ता रङ्ग-समारम्भणकुशलाः कुशीलवाः ।

नटी (सविस्मय)–आर्यपुत्र ! जिह्वाग्र जाग्रदखिलश्रुतिशास्त्रतत्त्व-विचारणाप्रणयिभिः श्रीमद्भिर्हरि-दत्तभट्टैर्गुरुभिः समुपदिष्ट विविधयजनादिधर्मक्रियोपसेवनसमाहितस्य महाराजस्य कथं शृङ्गारप्रधा-ननाटकावलोकनकौतुकमिति, अपिच–

विजित्य शत्रूनुपलभ्य च श्रियं, निरीक्ष्य कार्याणि पुराधिवासिनाम् ।
श्रुतिप्रयोगैर्यजतो दिवौकसः, कथं तदन्ये विषये प्रवृत्तयः ॥ ५ ॥

सूत्रधारः–आर्ये ! भवती सम्यगविज्ञातनृपकर्तव्यासि, यतः खलु निखिलविषयरसभुजो राजानः, तथा च–

सम्यक् पूर्वजनुः समर्जिततपः संसिद्धिलब्धश्रियो
मातङ्गाश्वरथालिपत्तिपृतनात्रस्यत्समस्तद्विषः ।
लीलासञ्चलदङ्गनाप्रविलसद्भूषाक्वणन्मन्दिरा
राजानो न शुचिप्रियाः प्रियतमे क्वाप्तं त्वयैतद्वच ॥ ६ ॥

यत्स्वात्मारामोऽपि भगवान् भुवमवतीर्य
लौकिकान् विषयान् भुनक्तीति पश्य तावत् ।
द्रष्टुं रङ्गप्रवृत्तिं स्वत्कल्पितां नूननुत्सुकः
सभान्तर्माधवेन्द्रोऽयं रुक्मिणीमिव माधवः ॥ ७ ॥

Closing :

कृष्णः—प्रिये ! किं ते परमपि प्रियं करोमि ?
रुक्मिणी—आर्यपुत्र ! अतः परं किमपरं मे प्रियं यतः –
नृपाः प्रहसिता लोकैश्चैद्यप्रभृतयो जिताः ।
बद्धस्तलम्भितेवाहमानायि प्रसभं त्वया ॥ १०५ ॥

तथाप्येतदस्तु–
महीभृतां प्रकृतिहिते द्विजन्मनां, मखक्रियास्वमरपतेः सुवर्षणे ।
तपस्यतामभिमतसंप्रयच्छने, निरन्तरं मयि च तवास्तु सौहृदम् ।। १०६ ।।
श्रीकृष्णः –एवमस्तु ।
इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।
(पञ्चमोऽङ्कः)

Colophon:

इति श्रीकृष्णदत्तविरचित रुक्मिणीमाधवनामनाटकं सम्पूर्णम् ।। शुभमस्तु ।। संवत् १८२२ तत्र वैशाखशुक्लपञ्चम्यां लिखितं गुरौ कृष्णदत्तेनैव ।। शुभं भूयात् ।।

7331. **रूपमञ्जरी** by **रामसिंह. महाराजकुमार**

Opening .

गणेशाय नमस्कृत्य शब्दव्युत्पत्तिहेतवे ।
रामसिंहकुमारेण क्रियते पददीपिका ।। १ ।।

5372–73. **रेखागणितम्** by **जगन्नाथ सम्राट्**

Opening

गणाधिप सुरार्चितं समस्तकामद नृणाम् ।
प्रशस्तभूतिभूषितं स्मरामि विघ्नवारणम् ।। १ ।।
लक्ष्मीनृसिंहचरणाम्बुरुहं सुरेशैर्वन्द्यं समस्तजनसेवितरेणुगन्धम् ।
वाग्देवता निखिलमोहतमोपहन्त्रीं, वन्दे गुरुं गणितशास्त्रविशारदञ्च ।। २ ।।
श्रीगोविन्दसमाह्वयादिविबुधान् वृन्दाटवीनिर्गतान्
यस्तत्रैव निराकुल शुचिमनोभावः स्वभक्तयानयत् ।
म्लेच्छान् मानसमुन्नतान् स्वतरसा निर्जित्य भूमण्डले
जीयाच्छ्रीजयसिंहदेवनृपति. श्रीराजराजेश्वरः ।। ३ ।।
करं जनार्दनं नाम दूरीकृत्य स्वतेजसा ।
भ्राजते दुस्सहोऽरीणा यथा ग्रैष्मो दिवाकरः ।। ४ ।।
येनेष्टं वाजपेयाद्यं र्महादानानि षोडश ।
दत्ताश्च द्विजवर्येभ्यो गोग्रामगजवाजिनः ।। ५ ।।
तस्य श्रीजयसिंहस्य तुष्टयै रचयति स्फुटम् ।
द्विजः सम्राड्जगन्नाथो रेखागणितमुत्तमम् ।। ६ ।।
अपूर्वं विहितं शास्त्रं यत्र कोणावबोधनात् ।
क्षेत्रेषु जायते सम्यक् व्युत्पत्तिर्गणिते तथा ।। ७ ।।

Closing :

श्रीमद्राजाधिराजप्रभुवरजयसिंहस्य तुष्टयै द्विजेन्द्रः
श्रीमत्सम्राड् जगन्नाथ इति समभिधा रूढितेन प्रणीते ।
ग्रन्थेऽस्मिन्नाम्नि रेखागणित इति सुकोणावबोधप्रदा–
तर्यध्यायोऽध्येतृमोहापहृदिह विरति घस्रसंख्यो गतोऽभूत् ।। ८ ।।
शिल्पशास्त्रमिदं प्रोक्तं ब्रह्मणा विश्वकर्मणे ।
पारम्पर्यवशादेतत् आगतं धरणीतले ।। १ ।।
तदुच्छिन्नं महाराजजयसिंहाज्ञया पुनः ।
प्रकाशितं मया सम्यक् गणकानन्दहेतवे ।। २ ।।

Colophon :

संवत् १७८५ शके १६५० वैशाखशुक्लपूर्णिमाया समाप्तम् ।।

44. लघुकाव्यटीका (मेघाभ्युदयकाव्यटीका) by लक्ष्मीनिवास

Opening :

करतलगतमुक्ताफलसदृश पश्यन्ति सकलमपि भुवनम् ।
यस्याः प्रसादवशतः सा जयतु सरस्वती देवी ।। १ ।।
भद्रंकरं सेवकसत्तमस्य यशस्करं पूर्वगुरुक्रमस्य ।
भद्राय रत्नप्रभसूरिराजं प्राज्यप्रभावं प्रणतः प्रणौमि ।। २ ।।
अथ सूत्रम् ।।
काचित्काले प्रमुदितनदन्नीलकण्ठे घनागे
व्योमाटव्यां प्रतिदिशमलं सञ्चरन्मेघनागे ।
बद्धारम्भ वदति वनिता स्म प्रवासाय कान्तं
कामश्चाप वहति हि तदा विस्फुरत्सायकान्तम् ।।१।।
गमनिका ।। व्याख्या ।।

काचित् अनिर्दिष्टनाम्नी वनिता कान्तं पतिं वदति स्म बभाषे, स्मेनातीते परोक्षेऽत्र स्म-शब्दयोगाद् वर्तमानकालेऽपि अतीतकालः । किंविशिष्ट तं,काले वर्षासमये प्रवासाय देशान्तरगमनाय बद्धारम्भ कृतोद्यमं, कामो मन्मथस्तदा तस्मिन्नेव समये हि स्फुट निश्चितं चापं धनुर्वहति दधाति, किंविशिष्टं चापं विस्फुरत्सायकान्तं विस्फुरन्तो द्योतमानाः सायकानां बाणानां अन्ता यत्र तत्, किं-विशिष्टे काले, प्रमुदितनदन्नीलकण्ठे उपलक्षिते प्रमुदिताः हृषिताः नदन्तः शब्दायमानाः ये नीलकण्ठाः मयूरास्तैः शोभिते । पुनः किं० काले, घनागे घना एव प्रस्तुतत्वात् श्यामलत्वाच्च अगाः पर्वताः यस्मिन् पुनरपि किंविशिष्टे काले व्योमाटव्या आकाशारण्ये प्रतिदिश सर्वत्रैवालं अत्यर्थं सञ्चरन्तश्च चलमाना मेघवत् नागा गजाः यत्र स तस्मिन् ।

Closing :

अकार्षीत् स इदं काव्यं केलिः सज्जनयोगतः ।
श्लाघ्यतां यस्य सत्काव्यकेलिः सज्जनयो गतः ।।
व्याख्या :

सुप्रसिद्धः केलिनामा कविरिदमेतत्काव्यं अकार्षीदकरोत्, स कः यस्य केलिकवेः सत्काव्य-केलिर्मनोऽन्यकवित्वक्रीडाश्लाघ्यता वर्णनयोग्यतां गतः प्राप्तः, तस्मात् सज्जनयोगतः तत् साधु-सम्बन्धतः, किंविशिष्टः केलि सज्जनयः सन् शोभनो नयो न्यायो यस्यासौ, सज्जः प्रगुणो वा नयो न्यायो यस्य स सज्जनयः ।

भूपव्रातनिषेव्यमानचरणो विद्यावतामादिमो
य रत्नाकरसूरिरेष कृपया शास्त्राणि चाध्यापयत् ।
श्रीरत्नप्रभसूरिशिष्यतिलको लक्ष्मीनिवासाभिध.
सोऽयं केलिकवेः कृतौ रचितवान् हर्षप्रकर्षादिति ।।१।।

Colophon :

इति मेघाभ्युदयमहाकाव्यस्य श्रीमल्लक्ष्मीनिवासकृता मुग्धावबोधनाम्नी टीका समाप्ता ।

The ms. contains six stanzas devoted to श्रीकृष्ण also by other anthors.

7280. लघुरघुकाव्यम् by सीताराम पर्वणीकर

Opening .

वन्देऽहं जगतामाद्यौ पितरौ शिरसान्वहम् ।
यदीयचरणाम्भोजस्मृतिरंहोविद्योतिनी ।।१।।
रघुवशादिकाव्येषु महत्सु लघुबुद्धयः ।
न शक्नुवन्ति ते तदह कुर्वे लघुरघुं किल ।।२।।
आद्यो महीभुजामासीद् वैवस्वतमनुर्नृपः ।
ओकार इव वेदानां मान्यः सकलभूभुजाम् ।।३।।

The first canto cantains 25 verses while the second remains in-complete at 21st only.

553. वाग्भटालङ्कारवृत्तिः by ज्ञानप्रमोदगणि

Opening :

श्रीमद्वाचकधुर्यानल्पधियां रत्नधीरसुगुरूणां ।
टीका मया प्रसादाद्विहिता ग्रन्थानुसारेण ।।१।।
संवद्विक्रमनृपतो विधुवसुशशिभिरङ्कितवर्षे । (१६८१)

प्रा ×२×शि×२× ×२×मसाहे×२×
ज्ञानप्रमोदवाचकगणिभिरियं विरचिता वृत्तिः ।
राज्यश्रिसाम्राज्ये स्थिते प्रशस्तभूपस्य श्रीगजसिंहमहीपेलवरे नामनि शुभस्थाने ॥

Many portions have been erased by pigments.

पुस्तकमिदं श्रीविहारीणाम् ॥

478. **वाणीभूषणम्** by **दामोदर पण्डित ।**

Opening :

राजत्कुञ्जरराजकृत्तिविमलोदञ्चद्दुकूलावृतं
भ्राजद्भोगिफणामणिप्रविलसन्मुक्तामणिग्रामणीः ।
पादाम्भोजभुजङ्गफूत्कृतिरणन्मञ्जीरमञ्जुद्युति
श्रेयो वः शिवशैलराजसुतयोर्देयारभिन्नं वपुः ॥१॥

....

दीर्घदोषकुलोद्भू तदामोदर इति श्रुतः ।
छन्दसां लक्षण तेन सोदाहरणमुच्यते ॥४॥

Closing :

मात्रावृत्तमिह प्रोक्तं चत्वारिंशच्छताधिकम् । (१४०)
त्रयोदशाधिकं शतं वर्णवृत्तमिहोदितम् ॥ (११३)

Colophon :

इति श्रीदामोदरविरचितं वाणीभूषण समाप्तिमगादिदम् ।
कविजनाह्लादकारकं श्रोतृमनोहारकञ्चैतत् ॥

265. **वासवदत्ताख्यायिकाचूर्णिका** by **प्रभाकरभट्ट**

Opening :

निन्दास्तुतिपरत्वेन वीरशृङ्गारयोर्द्वयोः ।
व्याख्यास्ये चूर्णिकाः काश्चित्सुबन्धोर्दूत्यवर्णिकाः ॥

Colophon :

इति श्रीमीमांसकवर्यभट्टमाधवसुतप्रभाकरकृतं वासवदत्ताया दूतीसंवादो आख्यायिकाविवरणं समाप्तम् ॥छ॥छ॥छ॥

संवत् १६६८ समये आषाढ बदि पञ्चमी शनिवासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

518. **वासवदत्ताख्यायिकाटीका** by **जगद्धर**

Opening :

हरौ तातवैकुण्ठताकाम्यसिद्धौ हरे तातकामप्रणाशोऽस्ति बुद्धौ ।
अतस्तौ विहाय त्वदीयाङ्घ्रिमीडे त्वया तेन हेरम्ब नोदासितव्यम् ॥१॥
नत्वा गुरून् गुणगुरूनवलोक्यटीका विश्वादिकोशनिवहं सुविचार्य बुद्धया ।
श्रीमान् जगद्धर इमां वितनोति टीकां ग्रन्थानुबोधनिपुणा भरतादिविज्ञः ॥२॥

Closing :

शाके युग्मयुगेषुभूपरिमितेऽब्दे रौद्रसंज्ञे तथा (१५४४)
मासे फाल्गुनसंज्ञके विधुतिथौ वारे तथा भास्करे ।
नक्षत्रे शततारकाभिधवरे योगे·········लीलिखद्
भानाजी विबुधस्सुबन्धुकविताटीकां सुब्रघ्ने पुरे ॥

653. **विक्रमोर्वशीयत्रोटकटीका** by **रङ्गनाथ** s/o **बालकृष्ण**

Opening :

गण्डसिन्दूरमार्तण्डखण्डिताद्यतमश्च यः
शुण्डोत्क्षिप्तारिवृन्दोऽसौ रक्षताद् गणनायकः ॥१॥
श्रीबालकृष्णपितर विद्वद्वृन्दशिरोमणि
नत्वा नारायणाख्यं च पितृव्यं विबुधोत्तमम् ॥६॥
श्रीकालिदासरचितत्रोटकस्य यथामति ।
रङ्गानाथाख्यविदुपा व्याख्या विख्यापयिष्यते ॥७॥

Closing :

श्रीथिवेकरवंशभूषणमणिः श्रीतानभट्टात्मजः
श्रीमद्दीक्षितरङ्गनाथविबुधो धीरो धराविश्रुत. ।
श्रीनारायणबालकृष्णकृतिनौ जज्ञे तनूजौ स्फुरद्-
विद्वद्वादिकरीन्द्रकुम्भसरणीसञ्चारिपञ्चाननौ ॥१॥
सर्वतन्त्रस्वतन्त्रश्रीबालकृष्णतनूद्गतौ
श्रीवेणीमाधवबुधरङ्गनाथाभिधौ सुतौ ॥२॥
कृतेय विक्रमोर्वश्या रङ्गनाथमनीषिणा
प्रकाशिका काशिकादिपत्तनेषु प्रकाशताम् ॥३॥
नयनधरणिभूभृद्भू मितेऽब्दे नभस्येऽसितदल इव नागानां तिथावर्कवारे ।
सुरभिषगधिदैवतेऽपि भे वृद्धियोगेऽकृत कृतमनिरेतं रङ्गनाथः प्रपूर्णम् ॥४॥

Colophon :

इतिश्रीमद्याजूकप्रवरश्रिवेकररङ्गनाथदीक्षितकुक्षिजीवन्धुवृन्दपुरन्दरश्रीबालकृष्णभट्टाङ्गोद्भूत-रङ्गनाथविरचितायां विक्रमोर्वशीयप्रकाशिकाया पञ्चमाङ्कोन्मेषः ।। समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।। श्रीगणेशः प्रीणातु ।।

श्रीम्बेकरोपनामश्रीरङ्गनाथतनूजनेः

श्रीबालकृष्णविदुषो जगज्जानातु पुस्तकम् ।।

4092. **विचारसुधार्णवः** by **जयकृष्णभट्ट**

Opening :

कुलानन्दात्मजः श्रीमान् देवकान्तिजयः सुधीः ।
जयपूर्वकृष्णदास इमं ग्रन्थं विनिर्ममे ।। १ ।।
वैद्यवंशसमुद्भूतः शक्त्यधिगोत्रसम्भवः ।
जन्मभूस्तस्य विख्याता गोरणेति महीतले ।।२।।
माधवेत्यभिधा तस्य पुरासीत् पितृसम्मता ।
जयकृष्णदास नाम प्रसादाच्छ्रीगुरोरभूत् ।।३।।
सृष्टेर्गतिप्रबोधाय यस्येच्छा वर्तते परम् ।
सत्यानृतस्य बोधार्थं यस्येच्छा परिजायते ।।४।।

Colophon :

इति श्रीकृष्णचन्द्रचरणारविन्दमकरन्दलुब्धमधुव्रतश्रीजयकृष्णदासग्रथिते विचारसुधार्णवे कर्माधिकारनिरूपणो नाम षोडश विचारः ।। शकाब्दश्रीविक्रमादित्यमहाराजस्य १५४१ चैत्रस्य एकादश्यां वासरे वृहस्पतिवारे श्रीदौलयात्रासमये से० भूमिवासिनो [नः] सद्वैद्यश्रीजगन्नाथदाससेनस्य लिखितम् ।। मेरटूवासी सत्कायस्थकुलसम्भवमहोदारचरितपरमभागवतरायरायांराय-श्रीयुत सुन्दरदास-पाठार्थं ।।

7518. **विद्यानन्दव्याकरणम्**

Colophon :

इति विद्यानन्दवृत्ति प्रथितद्विपदकरणं समाप्तम् । संवत् १४४१ वर्षे वैशाख बदि प्रतिपदि तिथौ हरिवासरे । होडकलंबशलग्रामे (?) राण श्री यशोवर्मसुत श्री गजवर्मणि राज्ये कुर्वति मति श्री सोढज्ञातीय मुंज समरतनूजाना— मध्ये ...... मेदपाटज्ञातीय पंडित....... विद्यानंदाभिधा दिर्क चतुर्वृत्तवृत्तिर्लिखिता ।

495. **विद्वन्मोदतरङ्गिणी** by **रामदेव (चिरञ्जीवाभट्टाचार्य)**

The pedigree of the author is as below :—

दक्ष (क्रियादक्ष)
|
काशीनाथ (कर्मकाण्डी, वैद्य, सामुद्रकाचार्य)
|
राजेन्द्र — राघवेन्द्र — महेश

राघवेन्द्र was known as भट्टाचार्य शतावधान p/o भवानन्द सिद्धान्तवागीश. He was the author of (1) मन्त्रार्थदीपिका and (2) कालतत्त्वार्णवसेतु। रामदेव (चिरञ्जीवभट्टाचार्य) was his son.

विचार्य तारणं चक्रं पिता मे करुणापरः
मन्नाम रामदेव इति कृतवान् नामकर्मणि ।
नाम्नैव सबोध्य जन कथाया यदेतमाकारयिता तदाशीः
ततोऽग्रजो मामतिवत्सलत्वात् चिरं चिरञ्जीवतया जुहाव ।।
द्वैताद्वैतमतादिनिर्णयविधि. प्रोद्बुद्धबुद्धिः श्रुतो
भट्टाचार्य शतावधान इति यो गौडोद्भवोऽभूत्कविः।
विद्वन्मोदतरङ्गिणी ननु चिरंजीवेन तज्जन्मना
शास्त्रे यो रचितोचितः प्रथमकस्तस्या तरंगो गत ।।

389. **विनोदकथासंग्रह**: by **राजशेखर**

Opening :

यन्नैकामपि कामिनी परिणयस्याभ्यर्थमानोऽयल
तन्नूनं गृहभारकातरतया मुक्तोद्यमो देवरः ।
मा शङ्कस्व हरिस्त्रिखण्डविजयी भ्रातास्ति ते सर्वदो
भामाद्याभिरितीरिते स्मितमुखो नेमिर्वशी पातुवः ।।१।।
जयन्ति गुरवोऽस्माकं विद्यावल्लीमहीरुहाः ।
मलधारिगणाधीशाः श्रीश्रीतिलकसूरयः ।।२।।
मनोविनोदहेतूनां सभार्हाणां यथाश्रुतम् ।
मया कथानां ह्रस्वानां क्रियते सग्रहो बुधाः ।।३।।
तन्नास्ति किञ्चिज्जगति यद्वाच्यं न यथासभम् ।
अतो विनोदकथितसंग्रहोऽयं न निष्फलः ।।४।।
तत्त्वप्रियजनाकीर्णे षड्दर्शनसमाकुले ।
आस्थाने निर्विरोधास्तु कथनीयाः कथानकाः ।।५।।

सद्वाक्यनादपक्षाभ्यां भुवनत्रयधारिणी ।
देवी सरस्वती हंसी रमतां मम मानसे ॥६॥
योऽपि सोऽपि ध्रुवं ग्राह्यो नियमः पुण्यकांक्षिणा ।
सोऽल्पोऽप्यनल्पलाभाय कमलश्रेष्ठिनो यथा ॥७॥

अस्तिश्रीभारभासुरं श्रीपुरं नाम नगरं तत्र द्वादशव्रतधरो धीरो न्यायार्जितधनो महाजनवल्लभः परमसम्यक्दृष्टिः षडावश्यकक्रियाशाली श्रीपतिश्रेष्ठी ॥

Closing :

इति मोदककथा ॥८२॥ इतिश्रीमलधारिगच्छनायकश्रीराजशेखरसूरिविरचिता हास्यकथा सम्पूर्णा ॥

Prof. H. D. Velanakar mentions अन्तरकथासंग्रह (विनोदकथासंग्रह) in जिनरत्नकोश and M. D. Desai in his जैन साहित्यनों संक्षिप्त इतिहास calls it as अन्तरकथासग्रह or कौतुककथासग्रह ।

335. **विश्वलोचनकोशमुक्तावली** by **श्रीधरसेन**

Opening :

जयति भगवानास्तां धर्म प्रसीदतु भारती
वहतु जगती प्रेमोद्गार वरञ्च शुभं जनाः ।
अयमपि मम श्रेयान् गम्यस्तनोतु मनो मुदं
किमधिकमितस्त्यक्तावेगा भवतु विपश्चितः ॥१॥
सेनान्वये सकलमत्त्वसमर्पितश्री , श्रीमानजायत कविर्मुनिसेननामा ।
आन्वीक्षिकी सकलशास्त्रमयी च विद्या, यस्यास वादपदवीव दवीयसीव ॥२॥
तस्मादभूदखिलवाङ्मयपारदृश्वा विश्वासपात्रमवनीतलनायकानाम् ।
श्रीश्रीधरः सकलसत्कविगुम्फतत्त्व-पीयूषपानकृतनिर्जरभारतीकः ॥३॥
तस्यातिशायिनि कवेः पथि जागरूक-धीलोचनस्य गुरुशामनलोचनस्य ।
नानाकवीन्द्ररचितानभिधानकोशानाकृष्य लोचनमितायमदीपि कोशः ॥४॥
साहित्यकर्मकवितागमजागरूकैरालोकितः पदविदाञ्च पुरो निवासी ।
वर्त्मन्यधीत्य मिलितः प्रतिभान्विताना चेदस्ति दुर्जनवचोरहित तदानीम् ॥५॥
यत्नो मयायमनपायमशेषविद्या विद्याधरीपरिवृढस्य मतौ नियोक्तुम् ।
त्यक्त्वा पुनर्विमलकौस्तुभरत्नमन्योर्लक्ष्मीविनोदरसिको रसिकोऽस्तिधन्यः ॥६॥
नागेन्द्रसंग्रथितकोशसमुद्रमध्ये नानाकवीन्द्रमुखमूक्तिममुद्धवेयम् ।
विद्वद्गृहादमर[वाङ्मय]पट्टसूत्रे मुक्तावली विरचिता हृदि सन्निधातुम् ॥७॥
वीतरागस्य मुरभेर्यशः कुसुमशालिनः
श्रितोऽस्मि चरणस्थानं यः पुनांगत्वमागतः ॥८॥

Colophon :

इति पण्डितश्रीश्रीधरसेनविरचितायां विश्वलोचनमित्यपराभिधानायां मुक्तावल्यां नानार्थ-काण्ड: ।।

187. **वृत्तचन्द्रोदय: (वृत्तरत्नाकरटीका)** by **भास्करराज** s/o **गम्भीरराज दीक्षित**

The author introduces himself :—

विश्वामित्रवंश्य: शिवभजनपरो भारतीसोमपीथी
काश्यां गम्भीरराजो बुधमणिरभवद्भास्करस्तस्य सूनु: ।
मार्गी साधारणेऽब्दे द्विशरनयशके वृत्तचन्द्रोदयाख्यां
व्याख्यां मुख्यामकार्षीदभिनववपुषो वृत्तरत्नाकरस्य ।।

For further details see 'Catalogue of Manuscripts in the Mahārājā of Jaipur Muselem' page 95.

212. **वृत्तमुक्तावली** or **रत्नावली** by **श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि ।**

This work has been published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur (1963 A.D) under the editorship of Bhatta Shri Mathuranath Shastri a direct descendant of the author. The edition is based on two fragmentary manuscripts available at the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona, nos. 487 (1899–1915) and 551 (1884–87). Unfortunately the copy in this collection is also incomplete but it cantains a fourth गुम्फ in addition to the three गुम्फs already published This गुम्फ deals with प्रस्तार etc. It begins on f. 50a –

।। श्रीमहागणपतये नम. ।।

अथ छान्दसिकजनपरीक्षणार्थं प्रस्तारादिक्रमेण निरूप्यते, तत्र मात्रावृत्ते द्विकलमारभ्य प्रस्तार: ।।

Closing on f. 52 b.

इति वृत्तमुक्तावल्यां प्रस्तारादिनिरूपणो नाम चतुर्थो गुम्फ. ।। समाप्तश्चायं ग्रन्थ: ।।

Colophon :

संवत् १७६४ वर्षे आश्विन सुदि १४ लिखितमिदं पुस्तकं पुरुषोत्तमेन गोकुलस्थेन ।।

166. **वृन्दावनकाव्यम्** by **मालाङ्क (मानाङ्क) कवि**

Opening :

वरदाय नमो हरये पतति जनो यं स्मरन्नपि मोहरये ।
बहुशश्चक्रं दहता मनसि दितिर्येन चक्रं दहता ।।१।।

स्वमिव भुजङ्गविशेषं व्युपधाय यः स्वपिति भुजङ्गविशेषम् ।
नवपल्लवसमकरया श्रियोर्मिपङ्क्त्या च सेवितः समकरया ।।२।।

Closing :

इत्याह पीतवाससमायतनेत्रस्तं कंसासुरात् पशुमतामायतने त्रस्तम् ।
हसितानां विमलतया सहलीलाजानां छायं प्रकिरन्दशनैः सह लीलाजानाम् ।।५१।।

Colophon :

इति श्रीमालाङ्ककविविरचितं वृन्दावनकाव्यं समाप्तम् ।। संवत् १६८८ वर्षे आषाढमासे शुक्लपक्षे तृतीयाया बुधवारे लेखकपाठकयोः शुभमस्तु ।।

47. **वृन्दावनकाव्यटीका** by **लक्ष्मीनिवास** p/o **रत्नप्रभ** ।

Opening :

दुष्करं हि तपस्तप्त्वा जिता रागादयो भटाः ।
येन तस्मै नमस्यामो भुवनाख्यातकीर्तये ।।१।।
सत्कीर्त्या हि समाश्रितः सुविदिततत्त्वस्तपस्तेजसा ।
दुष्कर्मद्विपपाटने मृगपतिः वाचां पटिष्ठः सुधीः ।।२।।
श्रीजैनेन्द्रमताभ्रदीपनदिवानाथो गुणग्रामणीः ।
श्रीरत्नप्रभसूरिराट् दिशतु मे प्रज्ञाप्रकर्षं मुदा ।।३।।
काव्यकर्तुः क्व काव्यानि क्व मे बुद्धिरपाटवा ।
तदेतद्दीपमात्रेण भुवनानां प्रकाशनम् ।।४।।
तथापि टीकां कुर्वाणो नोपालभ्यो विचक्षणैः ।
जल्पन् शिशुर्यथादोषं नोपालभ्यो भवेज्जनैः ।।५।।
करोमि लघुकाव्येषु टीकां सौष्ठवशालिनीम् ।
श्रीमल्लक्ष्मीनिवासोऽहं नाम्ना शिष्यहितैषिणीम् ।।६।।

Closing :

श्रीवृद्धगच्छाम्बुधिपूर्णचन्द्रो रत्नप्रभः सूरिवरो विभाति ।
तदन्तिषद्योऽस्ति रमानिवासोऽकरोत् स टीकां तृतीयेऽत्र काव्ये ।।१।।

Colophon :

इति श्रीवृन्दावनमहाकाव्यस्य मुग्धावबोधनाम्नी टीका श्रीमल्लक्ष्मीनिवासकृता समाप्ता ।। संवत् १५६५ वर्षे मार्गसिरशुक्लपक्षे·······श्यातिथौ परिपूर्णीकृतामिति ।। श्री विक्रमपुरवरे ।।
(बीकानेर)

512. **वृन्दावनेश्वरीवन्दनपद्यानि**

Opening :

वृन्दावनेश्वरिवयोगुणरूपलीलां सौभाग्यकेलिकरुणाजलधेऽवधेहि ।
दासीभवानि सुखयानि सदा सकान्तां त्वामालिभिः परिवृतामिदमेव याचे ॥१॥

Closing :

अत्यद्भुत मलयजद्रवसेकतत्या वृद्धि जगाम यदिदं विरहानलौजः ।
कर्पूरकेलिचटकावलिसाधनानि ज्वालैव शान्ति..........दिति ब्रुवानि ॥७५॥

6571. **वैष्णवाचारविधिः** by **नृसिंह**

Opening :

वन्दे लक्ष्मीनृसिंहं प्रणतजनमनोऽम्भोजभानुं दयाब्धिम् ।
क्षीराब्धि द्वीपदेहामृतधवललसच्छेषभोगोपविष्टम् ॥
जुष्टं भास्वत्किरीटामलशशिकलया योगपट्टे निविष्टं
ब्रह्मब्रह्मेन्द्ररुद्राद्यमरमुनिवरध्यानसज्ञानभाग्यम् ॥ १ ॥
आलोच्य शास्त्राणि ऋषिप्रणीतानन्यांनि चाचार्यकृतानि सम्यक् ।
सार समाकृष्य विलिख्यतेऽत्र श्रीवैष्णवाचारविधिः क्रमेण ॥ ६ ॥

27. **व्रजनिधिकीर्तिरत्नमाला** by **शम्भुराम मिश्र**

Opening :

सत्य ज्ञानमनन्तमाद्यममलं चिद्रूपमानन्दकं
सत्तामात्रमनीहमक्षरमजं कूटस्थमेकं परम् ।
ज्योतिर्ब्रह्मसनातन च विगुण तत्त्वं यदेवात्र तत्
वन्देऽहं व्रजनन्दन व्रजनिधिं गोपालचूडामणिम् ॥ १ ॥

Such benedictary verses with the refrain 'वन्देऽहं व्रजनन्दनं व्रजनिधिं गोपालचूडामणिम्' continue upto no. 51 followed by other verses upto 57.

एषा वै व्रजनिधिकीर्तिरत्नमाला सम्प्रोता द्विजवरशम्भुमिश्रकेण ।
भूषायै व्रजनिधिसंज्ञिनो गलस्य भक्तानामपि किल तस्य भूषणाय ॥ ५८ ॥
एषा मया व्रजनिधेः खलु कीर्तिरत्नमाला विरच्य च समर्प्य तदीयकण्ठे ।
सम्प्रेषिता नृपवराय प्रतापसिंहनाम्ने प्रसादपरिभावनयास्य विष्णोः ॥ ५९ ॥
विष्णोः कण्ठविराजमानरत्नमालैषा शुभरूपदास्तु वो नः ।
यां बिभ्रन्मनुजः स्वकीयकण्ठे स्याद्देवेन्द्रमनोहरस्वरूप : ॥ ६० ॥
मालिका व्रजनिधेर्विशालिका गुणगणस्य कलिका ।
कालिकाऽघमहिषस्य पालिकाभिमदनस्य तेऽस्तु सा ॥ ६१ ॥

एतां सद्व्रजनिधिकीर्तिरत्नमालां ये सन्तः पुनरीहतोऽपि धारयन्तु ।
नो चिन्त्यं शुभमतिभिः परं नृपाय दत्तेयं नहि न हि नस्त्वयेति विप्राः ॥ ६२ ॥

Colophon :

इति श्रीमन्नारायणचरणनलिनद्विरेफश्रीनिवासाचार्यशिष्येण शम्भुराममिश्रेण विरचिता व्रजनिधि-कीर्तिमाला समाप्तिमगात् ॥ शुभमस्तु सर्वेषां ॥
सवत्सरे खशरहस्तिशशाङ्कसंख्ये (१८५०)
शाके शरैकहयभूमिमितेऽश्विनीशे । (१७१५)
मासे सिते च नवमी रविवासरेऽसौ
सदर्भिता गुणनिका पुरि माधवस्य ॥
लिखितं जादुरामेण विप्रेण ॥ शुभं भूयात् ॥

7324. शब्दकौमुदी by स. माधोसिंह (प्र०)

Opening :

नत्वा श्रीमाधवं श्रीमान् माधवः पृथ्वीपतिः ।
सगृह्य कुरुते लोकहितार्थां शब्दकौमुदीम् ॥ १ ॥

Closing :

राजाधिराजैरिह माधवाभिधैः प्रकाशिता संप्रति शब्दकौमुदी ।
अधीत्य यामाशु भजेत मानवो गीर्वाणभाषाविषय धियं मुदा ॥

Colophon :

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीमाधवसिंहदेवविरचिता शब्दकौमुदी पूर्तिमगात् ॥

7333. शब्दशोभाख्याकरणम् by नीलकण्ठ

Opening : ॥ जयति जयन्तीपतिर्जगति ॥

सानन्द शतशो नत्वा शिवयोश्चरणद्वयम् ।
शब्दशोभां वय कुर्मः शिशुव्युत्पत्तिसम्पदे ॥ १ ॥

Closing :

यद्यपि खलबहुलोर्वी न वृथा क्लेशस्तदप्येषः ।
तुष्यतु तदेव तेजो विलसति यस्य प्रसादोऽयम् ॥ १ ॥
शुक्लजनार्दनपुत्रो बच्छाचार्यस्य दौहित्रः ।
अभ्यस्तशब्दशास्त्रो भट्टोजिदीक्षितछात्रः ॥ २ ॥
हीराभिधपातिव्रतमहसि प्राप्तनिजजन्मा ।
कविनीलकण्ठशर्मा निर्मितिमेनां विनिर्ममे शैव : ॥ ३ ॥

त्रिनवषडेकमितेऽब्देऽतिक्रान्ते विक्रमाविख्यात् । (१६९३ वि.)
शुचिदर्शे शिवपदयोः निजकृति·······द्यापि नीलकण्ठेन ॥ ४ ॥

Colophon:

इति नीलकण्ठकविकल्पिता शब्दशोभा शिवार्पणमस्तु ॥ व्यास ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १७०० वर्षे चैत्र सुदि ४ सोमे लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

458. शिवकोश (स्वोपज्ञटीकासहितः) by शिवदत्त शर्मा

Opening:

वन्दामहे भारति तं भवत्याः कृपाकटाक्षं करुणापरायाः
यतो जगद्व्यस्तसमस्तवस्तु स्वहस्तविन्यस्तमिवावभाति ॥ १ ॥
शब्दार्णवाजयामरवोपालितसिंहमेदिनीविश्वान्
हारावलीहलायुधशाश्वतहैमत्रिकाण्डशेषांश्च ॥ २ ॥
प्रीत्यै विविच्य भिषजो विविधौषधानामासंदिहानस्य
नानार्थौषधकोशो विरच्यते लिङ्गभेदेन ॥ ३ ॥

Opening (ct)

मदकलितकपोलमञ्जुगुञ्जन्मधुकरनिक्वणदत्तकर्णताल:
रदवलयितविघ्नचण्डशुण्डः कलयतु मङ्गलमङ्गजो भवान्याः ॥ १ ॥
स जयति देवः सोमः शिरसा प्रबिभर्ति यं शिव. सोमः ।
अनवरतं विपुलसुधां किरन् करैरवति यो वसुधाम् ॥२॥
विविच्य वाग्भटग्रन्थान् टीकां कोशांश्च भूरिशः ।
शिवदत्तः स्वकोशस्य व्याख्यामाख्यातुमीहते ॥३॥

Closing :

प्रचुरप्रयोगवित्ता (?) ये शब्दास्त इह कीर्तित्ता प्राय. ।
दृष्टा अप्युत्पलिनीपु प्रभृतिपु चान्ये परित्यक्ता. ॥
नवग्रहतितिषाप्ते हायने हालभूभुज. ।
चक्रे चातुर्भुजिः कोषं शिवदत्त. शिवाभिधम् ॥

इति श्रीकर्पूरीयशिवदत्तकृतः शिवकोशः सम्पूर्णः ॥ शुभं भवतु ॥

ct. ग्रन्थकृदात्मानं ख्यापयति ॥ नवग्रहेति० हायनो स्त्री शरत्समा इत्यमरः । हालः शालिवाहनपार्थिव ॥
हाला सुरायामिति हैमः ॥ चातुर्भुजि. । अत् इञ् ।
पूर्वापराम्नायकृतां वचोभिः शिवप्रकाशो रचितो यतोऽस्मिन्
विधीयतां दोषविधौ समाधिर्ग्रन्थे न दोषः क्व नरप्रणीते ॥१॥

सततपरहितैकमानसानां विमलधियां गुणिनाममत्सराणाम् ।
विलसतु हृदये चिकित्सकानामिति शिवदत्तकृतः शिवप्रकाशः ॥२॥
इति श्रीकर्पूरीयचतुर्भुजात्मजमिश्रशिवदत्तकृतः शिवप्रकाशः पूर्णः ॥
॥ श्रीः ॥ छः ॥

Aufrecht says, he wrote in 1677. A.D.

14. **शिवतत्त्वम्** by **गणेश** p/o **नृसिंहाश्रम**

Colophon at the end of प्रथमप्रकरण

इति श्रीपुण्यस्तम्भनिवासिगणेशविरचितं साम्बसदाशिवाराधनसहितं भक्तिनिरूपणप्रकरणं शिवतत्त्वबोधग्रन्थस्थं समाप्तम् ॥

6099. **शिवादित्यमणिदीपिका (अप्पय्यदीक्षितकृतब्रह्ममीमांसाभाष्यटीका)** by **श्रीकण्ठ आचार्य**

Opening :

यस्याहु रागमदपूरितपूर्णशक्तेरशे कियत्यपि निविष्टममुं प्रपञ्चम् ।
तस्मै तमालरुचिभासुरकन्दराय नारायणीसहचराय नमः शिवाय ॥१॥
आकर्णकृष्टधनुराहितमोहनास्त्रमारान्निरीक्ष्य मदनं कुपितश्च किञ्चित् ।
शम्भोः समाधिसमये विकसत्कृशानुज्वालाकलापजटिलं निटिलं स्मरामि ॥२॥

6683. **शिवार्चनचन्द्रिका** by **श्रीनिवासभट्ट** s/o **श्रीनिकेतन**

The author–

आसीदशेषगुणरत्ननिधिः पृथिव्यां श्रीश्रीनिकेतन इति प्रथितोऽध्वरीन्द्र. ॥१०॥
तत्सूनुः श्रीनिवासः सकलनिगमविन्सर्वशास्त्रार्थवेत्ता
श्रौतस्मार्तेषु कर्मस्वतिशयनिपुणः सत्कविः स्वीयदेशात् ।
पीट जालन्धराख्यं प्रकटितविभव प्राप्तयात्राप्रसगात्
तत्र श्रीसुन्दराख्यं सकलगुणनिधि प्राप्य सद्देशिकेन्द्रम् ॥११॥
तत्पादपङ्कजयुगं परिचर्य तस्मात् प्राप्याभिषेकमखिलागममप्यधीत्य ।
तस्याज्ञया समधिगम्य पुरी स काशीं तत्राकरोत् वसतिमात्मविदा वरिष्ठ. ॥१२॥
तत्र स्थितः सकलतंत्ररहस्यवेत्ता शिष्यैः शिवार्चनपरैः श्रितशैवदीक्षैः
अभ्यर्थितो वितनुते सकलागमार्थसारोदयां भुवि शिवार्चनचन्द्रिकां सः ॥१३॥

Closing :

चत्वारोऽत्र मया ग्रन्था: कृता ह्यागमदर्शने ।
निदेशाद्देशिकेन्द्रस्य सम्प्रदायप्रवृत्तये ॥

तत्रापि पारिजाताख्यो भैरवार्चापदादिकः ।
अन्यो रत्नाकराख्यः स्यात् श्रीसौभाग्यपदादिकः ।।
तृतीय. कल्पवल्ल्याख्यः सपर्याक्रमपूर्वकः ।
चतुर्थस्याभिधानं तु श्रीशिवार्चनचन्द्रिका ।।
तेष्वाद्ये भैरवार्चोक्ता श्रीविद्यार्चा द्वितीयके ।
तृतीये सप्तशत्याख्ये मालामंत्रा नवार्णयोः ।।
विधिर्विरचितः सम्यक् सपर्यायाः सविस्तरः ।
पञ्चायतनमन्त्राणां चतुर्थे विस्तरः कृतः ।।
संसारसागरं घोरं तर्तुमिच्छन्ति ये नराः ।
अभ्यर्च्य देवतास्तेषां पोता एते मया कृताः ।।
एतेष्वेकं समारुह्य तल्लोकद्वीपमेत्य च ।
तत्र भुक्त्वाखिलान् भोगान् मुक्तिरत्नमवाप्नुयात् ।।
सुन्दराचार्यशिष्येण श्रीनिवासेन धीमता ।
षट्चत्वारिंशदगमत् प्रणीताया प्रकाशकः ।।

2. **शृङ्गाररत्नमाला** by **शिव**

Opening :

अतिविपुलं कुचयुगलं रहसि करैरामृषन् मुहुर्लक्ष्म्याः ।
तदपहृतं निजहृदय जयति हरिर्मृगयमाण इव ।।१।।

Closing :

नानाकवीन्द्रकृतबन्धविलोकनाप्तसद्वर्णवृत्तरचना शिवगुम्फितेयम् ।
कण्ठे विलासमधिगच्छतु नागराणा यूनां चिर रसविदां शुचिरत्नमाला ।।१०१।।

Colophon :

इति शृङ्गाररत्नमाला सम्पूर्णा ।। शुभ भवतु ।।
रदभूपे विक्रमाब्द ऊर्जशुक्ला रसे कुजे
शृङ्गाररत्नमालेय लेखकेनालिखापयत् ।। चिरञ्जीव इति ।।

7649. **शैवसुधाकरः** by **सदानन्द स्वामी**

Opening :

।। श्रीगणेशाय नमः ।।

ॐ तत्सत् सुखचित्तनुर्मति**गिरां** यो नास्पदं मायया
जीवेशादिविभेदभाक् खपवनाग्न्यब्भूमिकृल्लीलया ।
स्वेषां स्थूलतमां स वीक्ष्य तु मतिं लोकेऽवतीर्णः प्रभुः
लिङ्गात्मा करुणार्द्रधीर्विजयतां श्रीसाम्बमूर्तिः शिवः ।।१।।

क्षोणीमण्डलमण्डने धनवतां प्रज्ञावतां सौख्यदे
चण्डद्विड्मदखण्डने जयपुरे दण्ड्यान् मुहुर्दण्डयन् ।
नीत्या सम्प्रति पालयन् विनयिनः पाखण्डनिःखण्डयन्
अस्ति श्रीनृपरामसिंहसुमतिः सत्पण्डितान् मण्डयन् ॥२॥

....

तज्ज्ञात्वा शिवपादपङ्कजरजः श्रीमान् सुरूपो नृपः
श्रीमच्छाङ्कररामसिंहनृपतेः प्रीत्यै प्रमाणैर्युतः ।
कार्यः सग्रह इत्यवोचदथ तत्तुष्टयै यथाबुद्धय
श्रीमच्छैवसुधाकरो मतिमतां ल्हादाय संतन्यते ॥५॥

Closing :

रसेन्दुनन्दभूवर्षे विक्रमादित्यभूपतेः । (१९१६)
पूर्णोऽयं कार्तिके शुक्ले त्रयोदश्यां सुसंग्रह ॥

Colophon :

इति श्रीमन्महीमहेन्द्रमहाराणा-श्रीस्वरूपसिंहप्रेरितश्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीसदानन्दस्वामिविरचिते श्रीमच्छैवसुधाकरे पञ्चविंश. किरणः । समाप्तश्च शैवसुधाकर. ॥ सवत् १९१७ भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे द्वादश्यां लिखितं ब्राह्मणदशोराज्ञातीयकोटेश्वरेण, उदयपुरमध्ये ।

7246. श्रीक्रमचन्द्रिका by रामभट्ट

Opening .

अखण्डानन्दबोधाय नित्याय परमात्मने ।
चित्सक्रान्तस्वरूपाय कृष्णाय गुरवे नमः ॥१॥
ज्ञात्वा तन्त्राण्यनेकानि सरहस्यान्यशेषतः ।
प्रवक्ष्येऽहं समासेन रामः श्रीक्रमचन्द्रिकाम् ॥२॥

Colophon :

इति श्रीमद्दैशिकमण्डलीमुकुटमाणिक्यकान्तिमञ्जरीविराजितचरणपल्लवेन कृष्णभट्टान्तेवासिना सभारञ्जकोपनाम्ना रामभट्टेन विरचिताया श्रीक्रमचन्द्रिकाया चतुर्थ. परिच्छेदः समाप्तः ॥

7193. श्रीविद्याविधानम्

Opening :

उदितदिवाकरदेहा पुरहरवामाङ्ककृतगेहा
परिपूरितभक्तेहां सस्नेहां शैलजां वन्दे ॥

464. श्रुतबोध: by कालिदास

Post-colophonic :

इति श्रीमत्कालिदासकृतौ छन्दसि शास्त्रके ।
श्रुतबोधाख्यनामासौ ग्रन्थ: सम्पूर्णतामियात् ।।४०।।
वस्वृष्यद्रीन्दुवर्षस्य कृष्णे भाद्रे स्मरे तिथौ । (१७७८)
सम्राजां पुस्तकमदोऽलिखत् पोलसदाशिव: ।।४१।।
वाजपेयादियष्टृणां जगन्नाथमनीषिणाम् ।
सम्राडित्युपनाम्नां च जगज्जानातु पुस्तकम् ।।४२।।

615. षोडशशृङ्गारकाव्यम् by केशवदास

आदौ मज्जनचीरहारतिलकं नेत्राञ्जनं दर्पण
नानाभूषणमङ्गरागघटनं केशावलीगुम्फनम् ।
ताम्बूलं स्मितभाषणं चतुरता रक्ताक्तपादौ तथा
पातिव्रत्यविलासहसगमनं शृङ्गारका षोडश ।।१।।

भाषानुवाद :

प्रथम सकल शुचि मज्जन अमलवास जावक सुदेश केशपाश को सुधारिबौ ।
अगराग भूषण विविध मुखवासरागकज्जलकलित लोल लोचन निहारिबौ ।।
बोलनि हंसनि चित चातुरी चलनि चारु पल पल पातिव्रत प्रतिपारिबौ ।
केशोदास बिलास करहु कुंवरि राधे इहि विधि सोरह सिंगार को सिंगारिबौ ।।

195. संस्कृतमञ्जरी by वरद भट्ट

Closing :

कृता वरदभट्टेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।
गणेशप्रीतये चैवं वै दिवा प्रीतये भवेत् ।।

7026. सङ्गीतकल्पतरु: by अशोकमल्ल

Closing :

यस्यासीज्जनक. प्रदत्तकनक: प्रत्यर्थिपृथ्वीभुजो
जित्वा सगरसम्मुखानविमुख. श्रीवीरसिंहो नृप: ।
सोऽशोक: कृतभूरिवैरिवनिताशोक: सतामग्रणि:
कीर्त्यै कल्पतरु व्यरीरचदिम रामप्रसादात् प्रभु: ।।१।।

योऽशोकः सुकृतैः कृतप्रकृतवान् दानैर्द्विजेन्द्रानल
बन्धूनां विनयैर्मतां शिशुमना मानीनृपोऽभूरुषत् ।
तस्येयं कृतिनः कृतिर्विजयतां श्रीरामसंराधन–
ध्यानावाप्तमहामतेर्भुवि जितप्रत्यर्थिपृथ्वीभुजः ॥२॥
नानाग्रन्थान् मयालोच्य चेतसा सत्सुमेधसा
कृतः कल्पतरुर्ग्राह्यो गुणग्राहिभिरादरात् ॥३॥
नमामि तमहं बुद्धिवेधसं स्वपुरोधसम् ।
गोपीनाथं यतः सम्यग्ज्ञातं सगीतकं मया ॥४॥

Colophon :

इति श्रीवीरसिंहदेवात्मजजगदुद्धनारायणलब्धराजगजमस्तकांकुशेत्यादिविरुदावलीविराजमान-दलितरिपुराजमानसकलविद्याप्रवीणचहुवान-महीमहेन्द्राशोकमल्लविरचिते सङ्गीतकल्पतरौ नृत्यस्तबकः सप्तमः समाप्तः ॥ सवत् १५५१ समये चैत्रबदि ११ रविवासरे समाप्तमिदं पुस्तकम् ॥
गौडान्वयोऽभून्महाराजसूनुः मनस्सुखो नाम सुतस्तु तस्य ।
दामोदरो यः सुधिया च तेन यथाप्रतीद लिखितं विचार्य ॥

7037. **सङ्गीतमालिका** by **महमदसाहि**

Opening :

प्रणम्य परमानन्दं शङ्करं लोकशंकरम् ।
भणिष्यामि समासेन नर्तनं तापकर्तनम् ॥१॥

(भाषा) शकर जो है करतार, तिहिं कहं प्रणामु करि नृत्याध्याय कहि हौ । सो कैसो है नृत्याध्याय, चित्त को जो है [ताप] तिहिं कहं दूर करतु है । करतार कैसो है, परमानन्द रूप जो हैं ।

अब अखारे को वर्णन कहियतु है—

चञ्चत्काश्मीरभित्तिर्मणिमयरचितानेकवातायनश्रीः
नानावर्णैर्वितानैरतुलविरचिता पुष्पराजीविशेषैः ।
रत्नस्तम्भाभिरामा मरकतमणिभी रङ्गचित्रा विचित्रा
रम्या सर्वर्तुकाम्या जयति नरपतेर्नृत्यशाला विशाला ॥

Closing and Colophon :

इति श्रीपेरोजसाहिवशान्वये मानिनिमनोहर-कामिनीकामपूरणविरहिनीविरहभञ्जन-सदावसन्तानन्दकन्दारिगजमस्ताकाङ्कुशश्रीमत्तातारसाहिआत्मज-महमद्साहिविरचितायां सङ्गीतमालिकायां नृत्याध्यायः समाप्तः ॥ संवत् १७१० वर्षे शाके १५७५ प्रवर्तमाने महामाङ्गल्यप्रदवैशाखमासे शुक्लपक्षे तिथौ १५ चन्द्रवासरे पुस्तकं समाप्तम् ॥

6584. सङ्गीतदर्पणः by दामोदर

Opening :

प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
सङ्गीतशास्त्रसंक्षेपः सारतोऽयं मयोच्यते ।।१।।
भरतादिमतं सर्वमालोक्यातिप्रयत्नतः ।
श्रीमद्दामोदराख्येन सज्जनानन्दहेतुना ।।२।।

6585. सङ्गीतदर्पणः by शार्ङ्गदेव

Opening :

आङ्गिकं भुवनं यस्य वाचिकं सर्ववाङ्मयं
आहार्यं चन्द्रतारादि तन्नुमः सात्विकं शिवम् ।।१।।
शिवप्रसादसम्प्राप्तनिस्सीमज्ञानसम्पदा ।
तन्यते शार्ङ्गदेवेन नर्तनं तापकर्तनम् ।।२।।

7458. सङ्गीतमाधवम् by प्रबोधानन्द सरस्वती

Opening :

सदानन्दे वृन्दाविपिनवरकुञ्जे नवतडिद्-
घनज्योतिः पुञ्जं किमपि कलगुञ्जन्मधुकरे ।
नवोन्मीलितकैशोरकललितलीलारसमयं
प्रियं तज्जानीयान्मधुरमधुरं धामयुगलम् ।।१।।

Closing :

श्रीराधिकामाधवयोः पदाम्बुजे, निर्माय सत्काव्यमिदं मयार्पितम् ।
तेनैव तौ प्रीतहृदौ कदापि मां, स्वामङ्घ्रि तां दर्शयतां रहःकलाम् ।।

Colophon :

इति महाप्रेमरसाधिदेवतानुचरीव भूषता केनापि प्रकटीकृतम् ।।इति सङ्गीतमाधवकाव्यं समाप्तम् ।।

On the margin :

श्रीगोविन्दहरेः पुरः प्रतिदिनं गानाय चैतन्मया
राजेन्द्राय शराभ्रभूहयमखा हर्म्ये कलौ संविदे ।
श्रौतस्मार्तविधानसाधनकृते तिष्ठेति सत्यं पुनः
श्चेतां संविदधातुमच्युतकलारूपाय भूपाय वै ।।
सङ्गीतमाधवमतीवरहस्यरूपं प्रीत्या समर्पितमनन्तपदानुबद्धं ।
सम्राड्वराय जयसिंहनृपाय वेदभागेन्दुपूर्वसहिताय [महाशयाय] ।।

6589. **संगीतरत्नाकरः** by **शार्ङ्गदेव**

Opening :

ब्रह्मग्रन्थिजमारुतानुगतिना चित्तेन हृत्पङ्कजे
सूरीणामनुरञ्जकः श्रुतिपदं योऽयं स्वयं राजते ।
यस्माद् ग्रामविभागवर्णरचनाऽलङ्कारजातिक्रमो
वन्दे नादतनुं मुहुर्मुहुजगद् गीतं मुदे शङ्करम् ।।

Colophon :

इति श्रीमदनवद्यविद्याविनोदिश्रीकरणाधिपति-श्रीशोढलदेवनन्दननिश्शङ्कश्रीशार्ङ्गदेवविरचित-संगीत-
रत्नाकरः ।।

6588. **संगीतरत्नाकरकलानिधि**. by **कल्लिनाथ**

Opening :

कर्णालम्बितकम्बलाश्वतरयोर्गीतामृतास्वादना-
दान्दोलीकृतमौलिनिर्झरनदीतारङ्गपाटश्रिया ।
नृत्यं बद्धकलाकलापविलसद्ब्रह्माण्डखण्डान्तरं
तत्तूर्यत्रयघोषरूपवपुष वन्दे भवानीपतिम् ।।
आस्ते कर्णाटदेशः ....
माता नारायणी यस्य पिता लक्ष्मीधरः स्वयम् ।
शाण्डिल्यगोत्रकः सोऽय साक्षात् सङ्गीतदेवता ।।
तमह काल्लनाथार्यं स राजा(?) बहुमानतः ।
रत्नाकरं च व्याकुर्वे लक्ष्मणकोविदस्तुत. ।।

Closing .

एव समृद्धसङ्गीतरत्नाकरकलानिधेः
सुधास्वादे वसुधियामानन्दश्चिरमेधताम् ।।

Colophon :

इति श्रीमदभिनवभरताचार्यरायवरकारतोडरमल्लश्रीलक्ष्मणाचार्यनन्दनचतुरकल्लिनाथविरचिते सङ्गीत-
रत्नाकरकलानिधौ नृत्ताध्याय.समाप्तः ।। संवत् १७३४ ।।

6790. **संगीतरत्नाकररसप्रदीपः** by **नूरखान**

Opening :

The commentator नूरखान introduces himself :—
अनुपम व्याघ्रकुल लक्ष्मणसागर, जेथ उपजला अंचुलजी अपर सुधाकर ।
तेथा तनयु राउ रेउजी अग्रगणी, जोकीं जाला सकलवीर मण्डलीमुकुटमणी ।

ते जे मिरवे सहस्रफणी देदीप्यमानु, तया सुनु सीहुँ सरजा तूरखानु ।
जैणे व्यापादिला तोडरावज्जखान ।
हा अवतार अवतारला दूजा कली करणु महिमांजी ।।

Colophon :

संवत् १७३७ वर्षे मांगसिर सुदि ७ दिनेऽति-मंगलम् ।। श्रीशेखावतवंशे महाराजधिराज श्री ५ श्री-रामसिंहजी सुत श्रीमहाराजकुमार श्रीकिशनसिंहजीवाचनार्थं लिखितं च श्रीऔरंगाबादीय श्री जयसिंहपुरामध्ये ।

The word शेखावतवंशे is erased. In the other manuscript no. 6791 the word कछवाहा appears clearly.

6884 संगीतोपनिषत्सारोद्धारः by सुधाकलश

Opening :

।। ॐ नमः श्रीसर्वज्ञाय ।।

आनन्दनिर्भरपुरन्दरपङ्कजाक्षिनाट्यक्षणत्रुटितहारलताविमुक्तैः
मुक्ताफलैः किल दिवापि विसर्पितारा यद्देशनावनिरभूत् स जिनः श्रिये वः ।।१।।
विश्वस्य संशयमयज्वलनोग्रहेतिनिर्वापणाय किल या वहते करेण ।
प्रौढ कमण्डलुमहो अमृताभिपूर्णा सा भारती भवतु वः श्रुतदानवीरा ।।

Closing :

सङ्गीतोपनिषद्ग्रन्थ खाष्टाग्निशशिवत्सरे । (१३८०)
ऋतुशून्ययुगेन्द्वाब्दे तत्सारं चापि निर्ममे ।।५३।। (१४०६)

Colophon :

इति मलधारिगच्छमण्डनवादीन्द्रश्रीराजशेखरसूरि-शिष्यवाचनाचार्यश्रीसुधाकलशविरचिते स्वोपज्ञसगीतोपनिषत्सारोद्धारे नृत्यपद्धतिप्रकाशनो नाम षष्ठोऽध्यायः ।।

7736. सत्यधर्मचरित्रप्रदीपः by पण्डितमण्डली of S. Ram Singh II.

Opening :

।। श्रीगणेशायन मः ।।

सर्वस्य धातारममेयरूपमुमापतिं देवगणैः सुपूजितम् ।
चक्राङ्कितोद्धारसुधेश्वर तं श्रीराजराजेश्वरमीशमीडे ।।१।।
राजराजेश्वरं नत्वा स्मृत्वाथ गणनायकम् ।
सत्यं धर्मस्य चरितं लिखामि धर्मसिद्धये ।।२।।

....

तस्यात्मजो रामसिंह : सूर्यवंशसमुद्भवः ।
विप्राणां पालको नित्यं श्रीमान् जयपुराधिपः ।।५।।
द्विजान् लोभग्रहग्रस्तान् तप्तमुद्रानुधारिणः ।
नाशकान् वेदधर्माणां पाखण्डशास्त्रमोहितान् ।।६।।
पाखण्डान् पतितान् दृष्टवा शूद्रधर्मपरायणान् ।
दासधर्मानुरक्तानामेषां मुक्तिः कथं भवेत् ।।७।।
इति चिन्तासमाविष्टः स्वधर्मं मनसा स्मरन् ।
जातिधर्मान् वर्णधर्मान् पूर्वं श्रुत्वा विधानतः ।।८।।
....

विचार्य मनसा राजा गतो वाराणसीं प्रति ।
वयोवृद्धान् तपोवृद्धान् शास्त्रवृद्धान् द्विजन्मनः ।।१४।।
आहूय परया भक्त्या पप्रच्छ विनयान्वितः ।
शङ्खचक्रे तापयित्वा दहन्त्यत्रैव देहिनः ।।१५।।
वेदमार्गविहीनानां जपे यज्ञे विशेषतः ।
नाधिकारः कथं तेषां यथार्थं ब्रूत मां द्विजाः ।।१६।।
इति तद्गदित श्रुत्वा विचार्य मनसा सकृत् ।
ब्राह्मणाः परमप्रीता धर्माचारमुपाजगुः ।।१७।।
....

तत्तत्पत्रस्थितं सर्वं श्रुत्वाथ स्मृतिपूर्वकम् ।
फाल्गुने कृष्णे पक्षे च एकादश्यां तथा निशि ।।१७७।।
शतर्ण द्विसहस्रे च द्वाविंशत्यधिके शके ।[1]
स राजा परमप्रीतः संश्लाघ्य द्विजपुङ्गवान् ।।१७८।।
ददौ तेभ्यः प्रहृष्टेभ्यो वरं सर्वार्थसाधकम् ।
अधिकारस्तु धर्मस्य स्थापने द्विजपुङ्गवान् ।।१७९।।
प्रायश्चित्तविधानस्य तप्तमुद्राङ्कितस्य च ।
अक्षरा ये नृपमुखान्निःसृता धर्मसिद्धये ।।१८०।।
तत्र स्थिताधिकारस्थाः कायस्थाः लिपिकारकाः ।
वराक्षराणि पत्रे च लिलिखू राजमन्दिरे ।।१८१।।

102. सत्यहरिश्चन्द्रनाटकम् by राम

Opening :

देवाय विश्ववन्द्याय नाभेयाय नमो नमः ।
सर्वोऽप्येष मनुष्याणां यदुपज्ञाक्रियाक्रमः ।।१।।

1. The reading is not clear but the date is mentioned as 10th Feb., 1866 AD. on the margin.

नान्द्यन्ते सूत्रधार :—

भो भोः स्फुरितनिश्शेषकलासम्पदः सभासदः किमपि वो विज्ञापयामि-

ग्रधीती सर्वभाषासु ग्रहीती दशरूपके ।

ग्राम्नाती रसकाव्येषु प्रबन्धान् द्रष्टुमर्हति ।।

....

(विहस्य) सरसताया किमुच्यते प्रबन्धस्य यतः–

व्युत्पत्तिर्मुखमेव नाटकगुणन्यासे तु किं वर्ण्यते

सौरभ्यप्रसवा नवा भणितिरप्यस्त्येव काचित् क्वचित् ।

यः प्राणान् दशरूपकस्थमकरोत्क्षेपं समाचक्षते

साहित्योपनिषद्विदः स तु रसो रामस्य वाचा परम् ।।

7472. सप्तपदार्थीटीका मितभाषिणी by माधवारण्य

Opening :

वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थैर्योगीश्वरैर्ध्येयमज विशुद्धं

उमानुमाभ्यामभिगम्यमानं वन्दे महेशं सदनुग्रहेशम् ।।१।।

विघ्नेशादीन्नमस्कृत्य माधवारण्यः सरस्वती ।

शिवादित्यकृतेष्टीकां करोति मितभाषिणीम् ।।२।।

Closing :

गोराष्ट्रदेशोऽखिलराष्ट्रवर्यः सदाकरो दक्षिणभूमिनिष्ठः ।

विराजते सह्यगिरीन्द्रसानौ यत्रास्ति गोकर्णमहाबलेशः ।।

तद्देशजन्मा यतिरेकदण्डी सरस्वतीमस्तकमाधवाख्यः ।

सोऽयं शिवादित्यकृतेरकार्षीट्टीकामिमा बालसुखप्रवृत्यै ।।

माधवाख्ययतीन्द्रेण गोपातीरनिवासिना ।

कृता च सप्तपदार्थ्याष्टीकेयं मितभाषिणी ।।

549-550. सभ्याभरणम् (स्वकृतमयूखमालाटीकासहितं) by रामचन्द्र

Opening : ।। रामभद्र जय ।।

पादारविन्द मठगस्य विष्णोस्तदङ्कगायाः कमलालयायाः ।

वन्दे जगद्वन्द्यमचिन्त्यशक्तिं विश्वेश्वरं पार्श्वगतञ्च वन्दे ।।१।।

Closing :

ग्रामे प्रकाशासविघ्ने बिलाले विघ्नेशयुक्तोऽस्ति मठे रमेशः ।

तस्याज्ञया मन्दधिया मयायं ग्रन्थः कृतस्तत्सुकृत पितुः स्यात् ।।७।।

प्राप्तप्रौढिरशेषशास्त्रविषये श्रीविश्वनाथः सुधी-
यं धीमन्तमसूत शोभनसमारम्भा च रम्भा सुतम् ।
श्रीसभ्याभरणस्य साधुविवृतौ श्रीरामचन्द्राभिधा-
भाजस्तस्य कृतौ समापदचिरादुल्लास एषोऽन्तिमः ॥

Colophon :

इति श्रीमदनेकविद्वदन्तेवासिवन्दितपादारविन्दस्य भट्टविश्वनाथस्य तत्तनयेन श्रीरामचन्द्रचरणकमलोपासिना प्रकाशासन्निहितविलालाग्रामवासिना रामचन्द्रेण निर्मितायां स्वकृतसभ्याभरणपञ्जिकाया मयूखमालायामन्तिम उल्लासः समाप्तः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः सीतापतेः प्रसादात् ॥ श्रीरस्तु ॥

संवत् १६९० वर्षे माघ सुदि २ सोमे लिखितोऽयं ग्रन्थः व्यासनृसिंहसुतपुरुषोत्तमेन ॥

5143. **समरसारशाकुनम** by **रामदास** s/o **सूर्यदास**

Closing :

वंशे वत्समुनीश्वरस्य शिवदासाख्यादुरुख्यातितः
सम्राडग्निचिदाप यस्य जनकः श्रीसूर्यदासो जनिम् ।
जन्मातुर्यशसा दिशो दश विशालाक्षा वलक्षा व्यभीद् (व्यधात्)
साम्राज्यस्वरशास्त्रसारविचिति रामो वसर्गमिषे ॥

540. **सरसरसास्वादसागर**. by **श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि**

Opening :

विघ्नविदारणविरुद वारणवरवदनसविकासम् ।
वरदं विशदविवर्धितवाणीबुद्धिं विनायकं वन्दे ॥ १ ॥
गौर्यां प्रेमयुत गजाननहस जीवानुकम्पेक्षण
सोत्साह त्रिपुराभिषेणनविधौ भ्रूक्षेपदग्धस्मरम् ।
भीत्या मुक्तपरस्त्रिय विषयजानन्दैकनिन्दाकरं
रत्यामात्तदयं विशुद्धवपुषं भूयो भव भावये ॥ २ ॥
ग्रन्थं सरसरसाढ्यं रचयितुमिच्छुः कविः कृष्णः ।
विज्ञापयामि नवरसमयमहमेकं शिवं नित्यम् ॥ ३ ॥

Closing :

काव्यानि कानिचिदिह प्रसरद्रसानि ग्रन्थे धृतानि कविभिर्बहुसम्मतानि ।
तेनैव भूरि गुणवृन्दगभीरतास्मिन् वर्वर्ति सर्वकवितानि बहूपरिष्टात् ॥ ४१ ॥
अष्टानामपि भेदा धृताः रसानामुदाहृतीकृत्वा ।
तेष्वस्ति राजरीतिः सापि परमं ज्ञायता कविभिः ॥ ४२ ॥

माघे सिते पञ्चम्यां मधूत्सवादौ समोदलीलायाम् ।
दृग्व्योमवस्विलाङ्के वर्षे किल विरचितो ग्रन्थः ॥ ४३ ॥ (१८०२ वि०)
श्रीकृष्णभट्टकविना समस्तकविताकलानिधानेन ।
सरसरससरसनम्नि ग्रन्थे व्याख्यामयो ह्यसौ ग्रन्थः ॥ ४४ ॥

Colophon :

इति श्रीपदवाक्यार्थप्रमाणपारावारीणमुरलीधरभट्टविद्यावागीशभट्टाचार्यात्मजश्रीलक्ष्मणपण्डित-तनूजतैलङ्गवंशरत्नमधुपुरीस्थकविकुलचूडामणिमयूखमञ्जरीनीराजितचरणकमलकविपण्डितसकल-कलानिधानकविकलानिधिरामायणनिर्माणवाल्मीकिदेवर्षिश्रीकृष्णभट्टविरचिते सरसरसास्वादसागरे हावदूतिकारसनिरूपणं नाम अष्टमी लहरी ॥

गुरुतातग्रन्थकर्तुराज्ञया सर्वतत्त्ववित् ।
देवर्षिद्वारकानाथः शोधपाठं चकार ह ॥

संवत् १८११ चैत्रे ॥ शुभं भूयात् ॥

7668. **सवायीरामविलासकाव्यम्** by **देवदत्त त्रिपाठी**

The poet describes the pedigree of the Kachhavāhā rulers, in verses, from ब्रह्मा to सवायी रामसिंह । The reign of सवायी रामसिंह is described with details.

Closing ·

श्रीमत्पण्डितशिवसहायसूनु श्रीरामपादद्वय-
सेवातत्परसद्गुणैकनिलयः श्रीदेवदत्तो द्विजः ।
स्थित्वा श्रीजयसिंहदेवनगरे चक्रे स्तवञ्चाद्भुतं
भूयाच्छ्रीविदुषा मुदे निखिलदं संसेवित सत्परैः ॥ ३८ ॥
लक्ष्मीस्ते पङ्कजाक्षी निवसतु भवने भारती कण्ठदेशे
वर्धन्तां बन्धुवर्गाः प्रबलरिपुगणा यान्तु पातालमूले ।
देशे देशे च कीर्तिः प्रभवतु भवतां पूर्णकुन्देन्दुशुभ्रा
जीव त्वं पुत्रपौत्रैस्सकलगुणयुतैस्स्वस्ति ते नित्यमास्ताम् ॥ ३९ ॥
हे राजन् !
पुत्रं लभस्वात्मगुणानुरूपं भव त्वमीड्यो भवतः पितेव ।
यथा समुद्रान्निखिलेषु व्यक्तश्चन्द्र जनानन्दकरो बभूव ॥ ४० ॥

7332. **सारसिद्धान्तलेशः** by **शेष गङ्गाराम**

Opening :

श्रीगोविन्दं मुनींस्त्रींश्च गुरुं नत्वा विरच्यते ।
सारसिद्धान्तलेश. श्रीसुकुमारधियां मुदे ।। १ ।।

Closing :

शेषगङ्गारामकृत. शब्द (सार) सिद्धान्तलेशः समाप्तः ।।
महाराधिराजश्रीसवायीजयसिंहतः ।
प्राप्ताज्ञः शब्दसिद्धान्तलेशं चक्रे सतां मुदे ।।

7520. **सिंहसिद्धान्तसिन्धु** by **शिवानन्द गोस्वामी**

Opening ·

यस्यांघ्रिद्वयपूजनेन निखिलाः सिद्धीर्लभन्ते नराः ।
वृद्धीः प्राप्य वसन्ति वेष्मसु परास्तेषां समाः सम्पदः ।।१।।
....
दृप्यद्वैरिसमुच्चयक्षयकरः कीर्तिद्युतिद्योतिता-
शेषाकाशदिगन्तरः पटुतरः प्राज्ञौघवित्तार्पणे ।
राजद्राजसभासु सज्जितगुणग्रामोऽभिरामो भृशं
भक्तः श्रीनृहरेर्विभाति भुवने बुन्देलभूपान्वयः ।।

The author then describes मधुकर (मधुकरसाहि), रामसाहि, संग्रामसाहि, भरतसाहि and देवीसिंह, who was his patron.

Colophon :

इति गोस्वामिश्रीजगन्निवासात्मजगोस्वामिशिवानन्दभट्टविरचिते सिंहसिद्धान्तसिन्धौ द्विनवतितमस्तरङ्गः ।।६२।।
प्रोक्तं गणेशप्रमुखामराणामुपासनाया निखिल विधानं
विलोक्य तच्चेतसि साधकानामात्मन्यमन्दो भवतात्प्रमोदः ।।
चन्द्रवह्नितुरगैकसमिते वत्सरे सहसि शुक्लपक्षतौ (१७३१)
शीतरश्मिसुतवासरे शुभे ग्रन्थ एष परिपूर्तिमागात् ।।
आश्विन शुक्लपक्षे १ गुरुवासरे संवत् १७३३ ।।शुभमस्तु।। श्रीरस्तु ।।

5591. **सुन्दरसिद्धान्तः** by **ज्ञानराज**

Opening :

भाले यस्य कलानिधिर्मधुमिलद्भृङ्गावलिर्गण्डयोः
कण्ठेऽहिर्विलसत्यलं पदयुगे गीर्वाणचेतोगुणः ।
ब्रह्मापि त्रिजगत्सिसृक्षुरभवन्निर्विघ्नसंसिद्धये
श्रीमन्मङ्गलमूर्तिमाद्यमलयं तन्नौमि भक्तप्रियम् ।।१।।

यन्नामाक्षररश्मिभिस्तनुगतैः किञ्चित्कलावान् भवेत्
भक्तस्वान्तनिशाकरो हृततमस्तत्रोच्चरद्भिः क्रमात् ।
नत्वा तां भुवनेश्वरीमपि गुरुं सिद्धान्तमत्सुन्दरं
सुज्ञानन्दकर करोमि चतुर ज्ञानाधिराजस्स्फुटम् ।।२।।

Closing :

इत्थं श्रीमन्नागनाथात्मजेन प्रोक्ते तत्रे ज्ञानराजेन रम्ये ।
ग्रन्थागाराधारभूते प्रभूते शृङ्गोन्नत्यध्याय एव निरुक्तैः ।।

387. **सूक्तिकथा आख्यायिका** by **गोकुलनाथ**

See under गोकुलनाथसूक्तिकथा आख्यायिका above (p. 355).

4955. **सूर्यसिद्धान्तविचारपुस्तकम्, श्रीमहाराजकृतम्**

The following two couplets are noted on the margin.

आनन्दवल्लिकन्द कन्दद्युतिवृन्दमन्दिरममन्दम् ।
रघुनन्दनमन्तरमह वन्दे वन्दारुमन्दारम् ।।१।।
श्रीमद्भिः सम्राड्भिर्जयसिंहनृपाग्रणीभिरतिगूढम् ।
स्पष्टाऽधिकृतौ स्पष्ट विविच्यते गोलविज्ञजनतुष्टयै ।।२।।

113. **सेतुबन्धकाव्यटीका (रामसेतुप्रदीप)** by **रामदास कछवाहा**

Opening :

असितमहसि सेतौ पट्टिकायामुदञ्चन् तटयुगघनमुक्तावर्णपंक्तिद्वयेन ।
अलिखदिव कठिना यत्प्रशस्ति समुद्रः स जयति रघुवंशग्रामणी रामभद्रः ।।१।।
....

अशे रघोरुष्णकरस्य वशे बभूव राजा **कुलदेव** एक. ।
श्रीमानसिंहप्रमुखा जयन्ति यदन्वये सम्प्रति कच्छवाहाः ।।७।।
सूनुस्तस्य विरोधिवारणमदाकूपारकालानलो
जङ्गालो रणरङ्गभूमिषु बली य **क्षेमराजो**ऽभवत् ।
वीरो दीप्तयशाः कदम्बतुलितक्षीरोदनीरोदर-
स्तस्याजायत पञ्चसायकरुचि**र्माणिक्यराय**ः सुत. । ।।८।।
एतस्यापि मुकुन्दवन्दनवलत्पुण्यो वदान्यो जगन्-
मान्यो **मूकलराय** भूपतिरभूदाक्रान्तभूपान्तरः ।
तस्मादप्यजनिष्ट बाहुजकुलक्षीराब्धिहीरायितो
धीरारायमहीमहेन्द्रतिलको वीरावलीभिस्स्तुतः ।।९।।

नापारायनृपः कृपानिधिरभूदस्यापि सूनुर्महान्
उद्दामप्रतिपक्षकुञ्जरघटासङ्घट्टकण्ठीरवः ।
एषः प्रेङ्खदशेषशत्रुविजयव्यापारपारङ्गमं
पुत्रं पातलरायमायतभुजो दण्डद्रुर लब्धवान् ।।१०।।
भानारायस्ततोऽभूदरिदहनघनप्रौढनाराचधारा-
धारासाराभिवर्षी समरभुवि लसत्कार्मुको गाढगर्जः ।
सूनुस्तेनारिसेनाम्बुधि[शुचि]कलशोऽलम्भि कन्दर्पकाय-
श्चन्दारायस्त्रिलोकीतलविशदयशोवीचिनीचीकृतेन्दुः ।।११।।
अभवदुदयराजः प्रौढभूभृत्समाजप्रथितगुणगरिष्ठस्तत्सुनो धर्मनिष्ठः ।
समरभुवि न के वा निर्जिता येन देवाधिपतिपुरपुरन्ध्रीगीतदोर्विक्रमेण ।।१२।।
दिनेशभक्त्या जगति प्रकाशस्ततः सुतोऽजायत **रामदासः** ।
आसेवते जिष्णुमिव क्षितीन्द्रं यः सर्वभावेन जलालदीन्द्रम् ।।१३।।
धीराणां काव्यचर्चा चतुरिमविधये विक्रमादित्यवाचा
यं चक्रे कालिदासः कविकुमुदविधुः सेतुनाम प्रबन्धम् ।
तद्व्याख्यां सौष्टवार्थी परिषदि कुरुते रामदासस्स एव
ग्रन्थं जल्लालदीन्द्रक्षितिपतिवचसा रामसेतुप्रदीपम् ।।१४।।

Colophon :

संवत् १६५३ समये माघमासे सुदि दशम्या सोमे लिखितंचेति ।।

Geneaology of रामदास कच्छवाहा

In रामसेतुप्रदीप
by रामदास कछवाहा

कुलदेव
|
क्षेमराज
|
माणिक्यराय
|
मूकलराय
|
धीराराय
|

In मुंहता नेणसी की ख्यात, Part I.
Page 331
Published by Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur.

कीलणदेव
|
कुंतल | खैराज (अखैराज)
|
माणक
|

नापाराय	घीरो
|	|
पातलराय	नापो
|	|
खानाराय	खांन
|	|
चन्दाराय	चांद
|	|
उदयराज	ऊदो
|	|
रामदास	रामदास

108. सेतुसरणि (सेतुबन्धकाव्यटीका) by शिवनारायणदास, सरस्वतीकण्ठाभरण

Opening :

यद्यप्यस्मिन समस्तवस्तुषु तथाप्येकान्तभक्तेच्छया
लीलोत्पादिततनौ तनौ तु दधतं सृष्टिक्रियासाधनम् ।
पार्थायोपदिशन्तमौपनिषद तत्त्व स्वरूपोदयाद्-
दूरोन्मूलितमायमर्जुनमखं ध्यायेम मध्येरथम् ।।१।।
द्योतश्चण्डदिवाकरातिमहिमा सच्छीलसङ्गादिवज्-
ज्योत्स्नेवाऽमृतदीधिते. परमुख स्वात्मप्रबोधादिव ।
आमोदः कुसुमादिवातिसुभगः प्रेमानुरागादिव
क्षोणीन्द्राज्जयसिहत. ममजनि श्रीरामसिहः प्रभुः ।।२।।
ताटङ्कन्न विपक्षपङ्कजदृशां नातिथ्यमर्थोत्करै-
र्वैमुख्य क्वचनार्थिभिर्हयगणैर्नो मन्दुरावस्थितिः ।
नो गर्वेण मनो गिरा बत मृषा नासादि यस्मात्प्रभो-
स्तस्य श्रीयुतरामसिहजगतीजैत्रस्य लीलाज्ञया ।।३।।
यत्प्राकृतेन कविकर्म चकार धीमान् यत् प्राकृतोचितसदर्थगभीरसारम् ।
अप्राकृतेन ललितेन तदीयवर्त्म प्रोन्नेयचर्वणकृतार्थमयं व्यनक्ति ।।४।।
या गिरा स्थितवती व्यतिलङ्घ्य वर्त्म या च मनसः समतीता ।
चन्द्रचूडसुभगार्द्धशरीरा साऽस्तु सेतुसरणौ शरणं मे ।।५।।

Closing :

आदाय मैथिलमहेन्द्रसुतां हुताशशुद्धा सकाञ्चनमयीमिव वेत्रयष्टिम् ।
प्रेमानुरागतपसा फलमेककृत्वः कर्तुं विवेश भरतस्य पुरी स राम. ।।६०।।[1]

....

जीयात् सर्वक्षितिपतिलको जाह्नगिभूर्महेन्द्र-
स्तद्विश्वासप्रथितमथुरानाथरायानुजेन ।
आश्चर्यं यद् व्यरचि शिवनारायणेनातिहर्षात्
सतस्तस्मादिह सकरुण चित्तमुन्मेलयन्तु ।।६६।।

Colophon :

इति शिवनारायणदासमरस्वतीकण्ठाभरणकृतौ सेतुसरणौ महाकाव्ये अयोध्याप्रवेशो नाम पञ्चदशः सर्गः ।।समाप्तश्चायं ग्रन्थ ।। शुभमस्तु सर्वजगत ।।
येनाकारि जगन्मित्र प्रज्ञया यशसा श्रिया ।
तस्य श्रीरामसिंहस्य तुष्टयर्थं जगतीपते ।।
कायस्थगौडान्वयसंभवस्य तारापतेरेष सदाशयस्य ।
पुत्रेण रामार्पितमानसेन लालाभिदेनेदमलेखि काश्याम् ।।
सवत् १७२३ ज्येष्ठकृष्णा पञ्चम्या रवौ,लिखितम् ।। शुभमस्तु सर्वजगत ।। ।।श्रीरामचन्द्रायनमः ।।

9. स्वर्णमुक्ताविवादः by महेश मनोदी

Opening :

अस्ति स्वस्तिमती समस्तनगरीसौन्दर्यपूर्णा पुरी
ख्याता श्रीनगरी गरीयसी गुणैर्गौरीगुरो पर्वते ।
यत्र स्वर्णमयी सभासु सततं मुक्तामयी च श्रियौ
सेवेते बलभद्रदेवचरणावन्योन्यसस्पर्द्धया ।।१।।

Closing .

सुवर्णम्–(राजाधिराजमुखमवलोक्य) यदादिशति देवः (इत्युक्त्वा तूष्णीं)
राजा—(एव स्वर्णादीन् संबोध्य मुक्तादीन् बोधयति)–
मुक्ते हीर [प्रवाल]क स्फटिक भो गोमेद गारुत्मतो
भो वैदूर्यक नीलक मरकत श्रीपद्मरागामुना ।
यूय किं कुरुतोऽत्र धातुपतिना स्वर्णेन वैरं वृथा
येनास्मन्मिलनं व्यधायि भवता तेनोचित नैव तत् ।।५१।।

---

1. This verse appears at the end of 'जानकीराघवम्' also at No 64.

किञ्च —

युष्माकं यादृशी कान्तिः काञ्चनेन सहामुना ।
नान्यथा तादृशी तेन मिलित्वैवास्यतामिह ॥५२॥

....

हीरकं—तस्मात् साधूक्तं महाराजेन मिलित्वैवास्यतामिति—

सर्वाकूपारपारस्थितमपि विविध वस्तुजातं समस्तं
शस्त यत्पादपीठ क्षितितलममलं सर्वदालङ्करोति ।
योऽसौ भूचक्रवर्ती जगदखिलमहाधीरवीराग्रवर्ती
प्राज्य राज्यं विधत्ता नृपतिकुलमणिः साहिबाहादुरेन्द्रः ॥
इयं श्रीनगरीयस्य श्रीमहेशमनीषिण ।
निर्मिति. शर्मनिर्मातुर्निर्मत्सरमनोषिणाम् ॥

इति स्वर्णमुक्ताविवाद सम्पूर्ण. ॥

4912. **स्वरोदय (राजविजय.)** by **एकनाथ**

Closing .

आसीद्दे वगिरौ गिरीशरमणीपादारविन्दद्वय-
ध्यानासक्तमनाः स्वरोदयसुधापाथोधिमन्थावली-
होराशाकुनमत्रयंत्रगणितारण्यैककण्ठीरवो
होलासाहुरिति क्षितीशतिलके रामे धराधीश्वरे ॥
तस्याभूत्तनयः प्रभूतविनयो नाम्नैकनाथः सुधी-
र्होराशास्त्रमहोदधि. स्वरविदामुद्दामचूडामणि ।
कादम्बीनगरे कृताधिवसतिः सत्सङ्गलाभस्ततः
कृष्णाख्ये फणिवशसम्भव···· ....

336. **हनुमन्नाटकटीका** by **बलभद्र मिश्र**

Opening (ct.)

शृङ्गारी क्षितिजामुखे सकरुणोऽहल्यासु वीरे वरे
वीभत्सस्तु जटी शरैश्च भयकृद् बद्धाचरत्यद्भुत. ।
रौद्रो रावणमर्दने कपिसखो हास सुशीतो गुरौ
भक्त. सर्वरसात्मको रघुपतिर्वर्वर्ति सर्वोपरि ॥ १ ॥[1]

---

1. Compare the benedictine verse of शृङ्गारतिलक (ms. no. 326).

शृङ्गारी गिरिजानने सकरुणो रत्यां प्रवीरः स्मरे
बीभत्सोऽस्थिभिरुत्फणी च भयकृन्मूर्त्याद्भुतस्तुंगया ।
रौद्रो दक्षविमर्दनेन हसकृन्नग्नः प्रशान्तश्चिराद्
इत्थं सर्वरसात्मक. पशुपतिर्भूयात् सतां भूतये ।

Closing (Text) :

चरितमनिलपुत्रेणाथ वाल्मीकिनाब्धौ
निहितममृतपुण्यं प्राङ् महानाटक यत् ।
सुमतिनृपतिभोजेनोद्धृत्य यत्क्रमेण
ग्रथितमिह हि विश्वं **मिश्रकाशीश्वरेण** ॥

Colophon :

इति श्रीहनुमद्विरचिते **महानाटके ब्रह्मादिस्तुतिवैकुण्ठविजयो नाम पञ्चदशोऽङ्कः समाप्तः** ॥ सवत् १७२७ वर्षे चैत्रमासे कृष्णपक्षे दशम्यां तिथौ रविवासरे महाराजाधिराज महाराजा **श्री श्री** श्री श्री श्री श्री श्री **अनूपसिहजी** पुस्तक लिखापिता॥ शुभं भवतु ॥

Balabhdra Mishra is mentioned as the commentator of **हनुमन्नाटक** or महानाटक ।

Aufrecht has mentioned four copies of this ct., one detailed in the Catalogue of mss. in the Central Province, edited by F. Kielhorn in 1874 A.D., Nagpur and the other three noticed by R. G. Bhandarkar in his report on the searach for Skt. mss. in the Bombay Presidency in 1883–84. A.D.

In our copy (no. 336) dated 1727 V. S. (1670 A D.) we come across the pedigree of the commentator as below :—

श्रीकृष्ण—नागेन्द्रमिह—काशीनाथ—बलभद्र ।

In the colophon he says –

श्रीकृष्णदासपदपङ्कजषट्पदस्य **श्रीकाशिनाथतनयस्य** कृता सुधीरा ।
सन्दीपयन्तु कृपया **बलभद्रकस्य** व्याख्यामिमा विशदनाटकदीपिकाख्याम् ॥

He mentions himself as the son of काशिनाथमिश्र who had re-arranged the stray verses of the text which was restored by king Bhoj from the bottom of the sea, where अनिलपुत्र (हनुमान्) had plunged the stone-slab on which he had written it. Hanuman had done so after seeing the रामायण composed by वाल्मीकि even before the incarnation of राम ।

चरितमनिलपुत्रेणाथ वाल्मीकिनाब्धौ
निहितममृतपुण्यं प्राङ् महानाटक यत् ।
सुमतिनृपतिभोजेनोद्धृत्य यत्क्रमेण
ग्रथितमिह हि विश्वं **मिश्रकाशीश्वरेण** ॥

(टीका) अथ क्रमेण यत्र तत्र स्थितानां श्लोकानां आनुपूर्व्येण लिखनप्रयासवान् श्रीकाशीनाथः स्वपरिश्रमं हरौ निवेदयन् आह–चरितमिति ।। यत् प्राक् अब्धौ निहितं प्रापितं विश्वं सर्वं । इयं हि किल किम्वदन्ती । हनुमता शतकोटिश्लोकात्मकं रामायणं विरच्य शिलातलैर्लिखित्वा वाल्मीकिमुनये दर्शितम् । तेन च रामावतारात् पूर्वं एव नारदोपदेशत आगताख्यानेन तावदेव रचितमासीत् । तच्च हनुमते दर्शितं तेन च मुनिशापभयात् सा शिला समुद्रे निक्षिप्ता तत्रारवासिभिर्दृष्टा च ततश्च तत्सन्तानपरम्परागतजनमुखाद् उदन्तं दृष्ट्वा (ज्ञात्वा) भोजराज्ञा तत्र गत्वा मुक्ताफलोद्धारिजनवृन्दं माक्षिकमलस्निग्धद्रव्येण संलिप्तोरस्कं मज्जयित्वा शिलामालिङ्ग्य अक्षराणि उद्धृत्य लेखितानि इति तदेव क्रमेण ग्रथित्वा पूर्णीकृतमिति ।।

We get an initiative idea of the litho print system that the sailors, having annointed their breasts with the gummy escreat of the bees, dived into the waters of the sea and embraced the slabs on which the नाटक was written

Krishnamachariar in his "History of Classial Sanskrit Literature" reads दामोदरेण in place of काशीश्वरेण । Aufrecht also mentions the earlier recension of हनुमन्नाटक or महानाटक by दामोदर and the later one by मधुसूदन ।

606. हरिविलासकाव्यम् by लोलिम्बराज

Opening

रचयति सहसा यश्चित्रमेत प्रपञ्च
प्रशमयति च तद्वन् केनचित् कौतुकेन ।
अविदितममरैस्तच्चण्डमुण्डादि–नाना-
दनुजदलनदक्ष शर्वसर्वस्वमव्यात् ।। १ ।।
यदपि मत्कविता गुणवर्जिता तदपि साधुसुखाय भविष्यति ।
इह निमित्तमिद यदुदीर्यते हरिकथा कलिकल्मषनाशिनी ।। २ ।।

Closing .

श्रीमान् ह्लामर सोमवद्द्विजकुलालङ्कारचूडामणि-
र्गङ्गानिर्मलमौनभार्गवकुले तस्माद्वसो. पण्डित ।
आसीत्तस्य सुत' सुर. स सुकृती येल्हाम्बिकाया चिरा-
ल्लेभे श्रीहरिनामरत्नमवनीमध्ये तदाम्ता चिरम् ।। ५७ ।।
नानागुणैरवनिमण्डलमण्डनस्य श्रीसूर्यसूनुहरिभूमिभुजो नियोगात्
त्रैलोक्यकौतुककरं क्रियते स्म काव्य लोलिम्बराजकविना कविनायकेन ।। ५८ ।।

Colophon

इति श्रीमत्सूर्यपण्डितकुलालङ्कारश्रीहरिहरमहाराजाधिराजोद्योतितलोलिम्बराजविरचिते हरिविलासकाव्ये कंसवधो नाम पञ्चमः सर्गः ।।

काव्यं हरिविलासाख्यं ये पठिष्यन्ति केचन ।
तस्मै [तेभ्यः] श्रीहरिरत्रैव द्रव्यं दास्यति दैन्यहृत् ।।
सवत् १७७७ श्रावण सुदी १५ लिखितमिद तुलारामेण ।।

7428. **हस्तकरत्नावली** by **राघव**

Opening :

नर्मणि नूपुररशनावलयक्वाणं क्वचिच्चकित
अभिनवनीरदरुचिरं कपटकिशोरं हरिं नौमि ॥१॥
चूडाचन्द्रमरीचिनि स्पृहमिवानम्रं स्फुरद्विभ्रतो
वक्त्राब्ज निहितैकबाहुलतिकामङ्के तुषाराद्रिजाम् ।
वामार्द्धे परिरभ्य विभ्रदलसद् स्पष्टार्धमुग्धेक्षण·
प्रीतो डामरवं रवं विरचयन् स्मेरो हर. पातु व: ॥२॥
विश्वव्यापिविपक्षतापितपनस्पर्द्धिप्रतापानले
निर्वैरीकृतनीरराशिपरिखक्ष्मामण्डलाखण्डल. ।
दैन्योद्रेकदवानलप्रशमनप्रव्यक्तधाराधरो
[भूयिष्ठ] विमले विभावसुकुले श्रीमानसिहोऽजनि ॥३॥
तस्यासीत्तनयोऽवनिपतिजगत्सिहोऽरिसहारक
तेनाजायत भूमिनायकमहासिहो नृसिहोपम: ।
तज्जन्मा जयसिहभूपतिरभूद्भूमीभुजामग्रणि:
तस्मादश्रुतपूर्वशौर्यविभव श्रीरामसिहोऽभवत् ॥४॥
....
तत्पूर्वपुरुषमहामतिमानसिहभूमीभुजा निजवशीकृतगौडभूमौ ।
यद्ब्रह्मशासनमकारि विदग्धविद्याविद्याधरीनियतनर्तनचित्तहारी ॥
नियुक्तस्तत्रासीदनिशमवनाय क्षितिभुजा
भवानन्दो धीमान् द्विजकुलमणिस्तस्य तनुज. ।
अभूच्छ्रीगोपालो निखिलहितकृत्तस्य तनय:
त्रयीविद्यादक्ष क्षपितकलुषो राघवकृती ॥
आज्ञावशाद्विश्ववसुन्धराधिप-श्रीरामसिहस्य निजद्विजोऽसौ ।
श्रीराघवस्तन्नृपशासने वसन् श्रीहस्तरत्नावलिमातनोति ॥

Closing :

तस्य श्रीयुतरामसिहनृपतेर्विप्रेण या निर्ममे
सैषा कण्ठतटे सता विलुठतु श्रीहस्तरत्नावली ॥
× × ×
सूर्याचन्द्रमसौ यावद्यावदष्टौ कुलाचला: ।
श्रीरास्तां निश्चला तावद् रामसिहमहीपतौ ॥
शुभमस्तु ॥ संवत् १७३० ज्येष्ठ बदि द्वितीया मौकाम गंगामाट्या श्री रामेश्वरशर्मणाऽलेखीदम् ॥

EXTRACTS EROM AND NOTES ON

Some Imaortant Manuscripts

2. Bhāṣā

3269 (2). **अङ्कबत्तीसी** by **रामचन्द्र दुबे**

Closing :

संवत् सत्रह सै बरस, बीते आगे आठ ।
कातो सुदी षष्ठी कियो, रामचन्द्र यह पाठ ।।

3670 (2). **अपरोक्षानुभूति विवरण भाषा** by **श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि**

Closing .

पूरन प्रकाम रूप आनन्द विकासमय,
हरत अविद्या तम नाहि न महत है ।
अध्यातम दीपक उदार परमारथ के,
ग्रन्थन के पथ लगे तत्त्वहि लहत है ।।
आपु मुनि समुझि नित औरै समुझावत है,
जिनको प्रमग बडभागियै गहत है ।
ब्रह्मज्ञानभीने चक्रवर्तिन के सिरोमनि,
नित्य सुखसागर मे क्रीडत रहत है ।।१३५।।
तिनको हुकम पाय कवि कोविद कृष्ण परम सुखदाई ।
अपरोछानुभूति यह पुस्तक भाषा बरनि बनाई ।।१३६।।
गगन सिद्धि मुनि चन्द्रमित, बरष जेठ सुदि पच्छ । (१७८० वि०)
राका तिथि कविवार यह, ग्रन्थ रच्यौ अति अच्छ ।।१३७।।

3807. **अमरुशतक पद्यानुवाद** by **वंशी कवि**

Opening :

श्लोक : ज्याकृष्टिबद्धखटकामुखपाणिपृष्ठ-
प्रेङ्खन्नखांशुचयसंवलितोऽम्बिकायाः ।
त्वा पातु मञ्जरितपल्लवकर्णपूर-
लोभभ्रमद्भ्रमरविभ्रमभृत्कटाक्षः ।।१।।

कवित्त . सहज सुभाएं कर बाए में धनुष धरि,
खैचि खटकामुख सौ दाए ज्यह धारी है ।
दाएं कर पृष्ठ के नखांसु के निकर मिली,
तिरछे चितौननि की उपमा निहारी है ।।

मानों कर्णपूरदल मञ्जरित लोभ करि,
भ्रमत भ्रमर ऐसी सोभा धरे भारी है।
ऐसे समै ऐसो नीको देवी को कटाछ,
कवि बसी निज भक्तन कों सदा सुखकारी है ॥१॥

Closing :

पिगल वयाकरण विमल अलंकृति,
श्रो लोककला पूरो रूरो सहित को साज जू।
ऐसो रसग्रन्थ यह ग्रमरूशतक कीनों,
संकर रसिक रसग्रन्थ सिरताज जू ॥
पण्डित सदासिव के हेत सौंब महि कीनौ,
कबि बसी लहि सम्पत्ति समाज जू।
चूक परी होइ ज्योंऊ तोंऊ निज दास कृत,
ऐसे जिय जानि छमा कीज्यौ कविराज जू ॥१०४॥

Colophon .

इति श्रीमदौदार्यधैर्यचातुर्यगुणगणमालामण्डितपण्डितश्रीसदाशिवनिदेशनियुक्तकविबंसीधर-विरिचित: श्रीमदमरुशतश्लोकार्थानुकृतिनिबद्धभाषासम्पूर्णम् ॥

3739 (2). अलंकारमाला by सूरति मिश्र

Opening :

तडि घन वपु घन तडि बसन, भाल लाल पख मोर।
व्रजजीवनि सूरति सुभग, जय जय जुगलकिशोर ॥१॥
अलकार कवितानि के, सबनि समुभिबे हेत।
रच्यौ ग्रन्थ सूरति सु यह, लक्षण-लक्ष्य-निकेत ॥२॥

Closing :

सूरतिमिश्र कनौजिया, नगर आगरे बास।
रच्यौ ग्रन्थ तिहि भूषननि, वलित विवेक विलास ॥२०८॥
संवत् सत्रह सै बरस, छ्यासठि सावन मास।
सुरगुरु सु एकादशी, कीनों ग्रन्थ प्रकास ॥२०९॥

3809 (2). अष्टावक्र भाषा by धुरन्धर कवि

Opening :

करि प्रणाम हरिको जु है, धरे सुदर्शन चक्र।
कियो धुरन्धर सुकवि यह, भाषा अष्टावक्र ॥१॥

पूछ्यो अष्टावक्रसौं, जनक विदेही जाइ ।
मुकति ज्ञान वैराग्य की, विधि प्रभु मोहि बताइ ।।२।।

Closing and Colophon :

इति श्री ब्रह्मविषयानुभवरसिकसुकविधुरन्धरकृते अष्टावक्र· समाप्त. ।।
रचना संवत् १७५८; लिपि संवत् १७७८

3250. **कर्णपर्व भाषा** by **रसराशि रसिककिशोर**

Opening :

तनय होत अरु बढत गोत कीरति उदोत नित ।
होत दाम सुख सहित धाम अरु वपु सकाम जित ।।
कटत पाप अरु त्रिविध ताप दुख नाम जाप करि ।
गुन गभीर नर होत धीर परपीर लेत हरि ।।
अरु अधिक होय जाहिर जगत अष्टसिद्धि नवनिधि धरत ।
नरपाल-जालवदित चरन सुगुरु गनेस सुमिरन करत ।।
जाके उगै प्रफुलै सब कंज सुकोकनि मोदवढावनि हीके ।
मास्तर वेद पढै दुजराज लहै सब नैननि कारज नीके ।।
तेज लखें तिहि के 'रसरासि' लगै सब तेज ततच्छन फीके ।
पाप के दगल नास करै सुभ मगल दर्शन सूरजजी के ।।

Colophon :

इति श्रीश्यामसिंहआज्ञा रसरासिरसिककिशोरविरचिते कर्णपर्वणि समरसिन्धौ अर्जुन-विजयवर्णनो नाम एकविंशतितमोल्लासः ।।

If 'रसिक किशोर' is not an attribute, this रसराशि is different from रसराशि रामनारायण, a favourite poet of म. सवाई प्रतापसिंह ।

4801. **कल्किजी के कवित्त** by **देवमणि**

Opening :

जौनपति जोर उतपात ठौर ठौर खेद,
भूमिदेव धरामें सकै न वेद धुनि कै ।
दूवरी चरै न तिन धेनु दिन दीन दसा,
उठै वध-व्यथातै किलास पुनि पुनि कै ।।

सांकरे मे सेवग के संकटहरण प्रभु,
 असरन-सरन विरुद आपु गुनिकै ।
पुरुष अनादि आदि कलकी प्रगट भये,
 कल की पुकार गऊ विप्रन की सुनिकै ।।१।।
कियो साधु मण्डल मण्डित मंगलन, परी
 मण्डली मलेच्छन की तुरत तवाई मे ।
देवमनि विप्रन के वेद विधि चाह बढी,
 दाह बढ्यो कुचलन चरित चबाई मे ।।
धरम के रखवारे छिति पर छत्री पूरो,
 छत्री को धरम देखि जैसिंघ सवाई मे ।
जगमग जोति सो सवाई जैपुर बीच,
 कलकी प्रगट भये कलि की अवाई मे ।।२।।

The work consists of such 10 कवित्तs only

4641. **कल्किकाव्य** by **श्रीकृष्णभट्ट कविकलानिधि**

Opening :

।। श्रीकल्किने नम ।। श्रीसुशीलायै नम ।।

दोहा–कल्की मंगलनाम सौ, कलि अध कटि घटि जात ।
 जैसे सूरज कै किरन, मिटत तिमिर संघात ।।१।।

।। कल्किमंदिरध्वजावर्णनम् ।।

दूर ही बोग विडारत-सी उमड़े कलिकालहि देत रुजा है ।
मगल ओघ बुलावत सी पसरी सतधर्म की मानो भुजा है ।।
जाहि विलोकत पातक जात विलात सवै जन पूजतु जा है ।
श्रीकलकी नृप कै निज मदिर राजि रही पंचरग धुजा है ।।

।। कवित्त ।।

देखें दूर ही ते दुरें काम क्रोध लोभ मोह,
 दिन दिन पाप-परिवार भहरात है ।
धरियत धरा मे अखंड धन, धर्म, धाम,
 मंगल समाजन को देत लहरात है ।।
जाके छाह छिपत अछेह छल छिद्र छोह,
 छाजत छवीलो छबिपुंज छहरात है ।
कल्की कलिहरन कृपाल के निकेत पर,
 धुजा फहरात त्यो कलि न ठहरात है ।।

It is followed by an account of कल्कि according to कल्किपुराण ।

॥ कवित्त ॥

फैलत कराल कलिकाल घोर पातकनि,
भार भयो भूमि धर्मधारी द्विज डगरे ।
स्वाहा स्वधा वषट्विहीन् सुर दीन भये,
विनती करन विधिलोक गये सगरे ॥
छीरनिधि-तीर जाइ पाइ प्रभु ध्यान में हू,
जानत उजरि गयो धरम को मग रे ।
ताकी रच्छा हेतु विष्णुजमा के निकेत व्है हौं,
धरे चारि व्यूह सब कारिज कौं अगरे ॥

Closing :

॥ कवित्त ॥

आदि कलि सध्या मांझ दीनानाथ साधुनिकैं,
रच्छा हेत आपने विरुद कौं सम्हारेंगे ।
वेदधर्म धारन को भूमि-भार तारन कौं,
पाप के निवारन कौं आपु पाइ धारेंगे ॥
कूरमकलस महाराज श्रीमवाई जय-
सिह मे प्रकटरूप विक्रम पसारेंगे ।
कल्की अवतार या प्रकार इहि बार तीन-
तीन करवार लै मलेच्छन कौं मारेंगे ॥

Colophon :

इति श्रीकलिहरणश्रीकल्किदेवस्वरूपधर्मावतारश्रीमवाईजयसिहदेवाज्ञाप्रवृत्तकविकोविद-कलानिधिकृतं कल्किकाव्य सम्पूर्णम् ॥

3589. **किशोरकल्पद्रुम** by **शिव कवि**

Opening :

सार सकल ससार मे, भक्ति लाडलीलाल ।
यहै पदारथ जिन लयौ, सो जन भये निहाल ॥ ७ ॥
देश सिपाहर शहर वर, श्रीपुर नृपति किशोर ।
भक्तोत्तम राजेन्द्र कुल, रहत कृष्ण बतरौर ॥ ८ ॥
जाके निशिदिन भक्ति निज, भानुसुता व्रजचंद ।
तिन चरणाश्रित तासु चित, सदा रहत आनन्द ॥ ९ ॥

पद्धति सम नित इष्ट कौं, पूजत रचि शृंगार ।
विविध सुव्यंजन भोग धरि, विनवत प्रेम प्रकार ।। १० ।।
महाप्रसादी वस्तु नित, सादर भोजन पात ।
शिव कवि को हू देत नृप, करिकै कृपा विख्यात ।। ११ ।।
व्यञ्जन उपजत पांच विधि, मून पत्र फल फूल ।
बीज हु जनित विचारिये, श्रिया न तिन अनुकूल ।। १३ ।।
इनतै षट रस होव कै, उपजे पाँच प्रकार ।
भक्ष्य भोज्य चुसि लेह्य है, पेय सु यह विस्तार ।। १४ ।।

....

आज्ञा लै नृपतेश की, सचय जुक्ति विचार ।
शिव कवि कायथ गवड़ने, रच्यौ ग्रंथ विस्तार ।।१७।।

चौपई :

अष्टादश शत परि गुनतीस, संवत मास कुआर सुधीश ।
परिवा रवि सुमुहूरत सुद्ध, रच्यौ किशोरकल्पद्रुम बुद्ध ।। १८ ।।
मूल एक तत तन्तु तीन, साखा तास तीस प्रवीन ।
ताकै लागै पत्र अनेक, कलिका फल हू फलति विवेक ।। १६ ।।
मूल प्रमाण ततु मे भेद, साखा वस्तु पत्र विधि खेद ।
कली भेद गुल भोजन जितौ, फल में गुण वरन्यो है तितौ ।। २० ।।

Closing :

हुकम पायकै नृपति को, जथा बुद्धि अनुसार ।
कियौ सुरस की जननिकौ, युक्ति ग्रथ वर सार ।।

Colophon :

इति श्रीमहाराजाधिराजनृपतिकिशोरदासआज्ञाप्रमाणेन शिवकविरचित ग्रंथकिशोरकल्पद्रुम-सहाद्वित्रिशत्‌शाखासमाप्तम् ।। लेखोऽय भादव कृष्ण ३ अदितवासरे स. १८५५ ।
सेर सवाई जैपुर को टका थका पैसा का १७। भर साढी आठ पाव का ।

3243. गोवर्द्धनोद्धरणलीला व्यायोग by धुरन्धर कवि

Opening :

सकल मंगलन को सदन, सिंधुरवदन गणेश ।
जाके गुणवश.....................सारदा शेप ।।१।।

....

सूत्रधार—

श्रीमहाराजाधिराज महाराज विसनुसिंहजू प्रचड भुजदंडिन सौं व्रजमंडल के मंडलीकनि की मंडली कौं खंडन करि चारयौं चक्क आपनें प्रताप कें बस करि कै अति रमनीय परम पवित्र श्री भगवान की लीला देखिबे कौं फरमायो है ।

....

श्री महाराज विसनुसिहजू नें धुरंधर कवीश्वर सूं फुरमायो है कि गोवर्द्धनलीला नाटक बनावौ–सु धुरंधर कविसुर तैयार ही कियौ तातैं वाही नाटक कौ अभिनय कीजे ।

Closing :

भरतवाक्यं--

मणिमय अरु अन्नादि वृद्धि अवनी सब सज्जइ ।
तरवर फल सम्पत्ति बढत साखा अनुरज्जइ ।।
मगलचार उदोत देस देसनि महँ किज्जिय ।
घर घर दान विमाल द्रव्य दिज्जिय अरु लिज्जिय ।।
यही भाति लोक रक्षा करन, सकल भोग भुग्गवत भुव ।
श्री विसनुसिंह जुग जुग जिवइ, छत्र छांह आमेरि ध्रुव ।।

इति निष्क्राता: सर्वे ।

3812. **चम्पावतीविलास** by **पूरण कवि**

Opening :

।। छन्द दुपई ।।

श्री कय हुकम दिवान विद्याधर सिरपाव पठाए ।
कायथ कुलमनि कृपाराम मजि पुरी चाटसू आए ।।
पाइ प्रताप आए हमहु तह कह्यौ भले हू आवौ ।
चम्पावति को वर्नन करि कवि पूरण प्रणमि सुनावौ ।।१।।

Dewan Vidyadhar had appointed Kriparam Kayasth, a descendant of Ram Rai, as Amil of Chatsu during the reign of Sawai Ishwari Singh. Harihar, Vidyadhar's sister's son, also became a Dewan. The work contains descriptions of Sawai Jaipur, Chatsu, praise of Harihar and other historical persons.

।। चम्पावती अष्टक ।।

प्रणमउं सरसत्ती सक्ति सुमत्ती जोति जगत्ती उदमत्ती ।
चढि हंस सरत्ती वेद वेदत्ती बीन बजत्ती वरदत्ती ।।
पूरन परकासी कवि-सुधा सी रटि इकसासी गुन गावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।१।।

गढ कोट विसालै सहर-कता लैं देव-दिवालैं हिम कलसैं ।
चहुं वोरनि तालै भरें किलोलैं तट तरुजालैं सुफल लसैं ।।
मयनादि चकोरैं सुक पिक मोरैं चटकरि सोरैं रट लावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।२।।
वापी कुंड कूप अधिक अनूप उदक सरूप नारि भरै ।
बन बारी बागं फूलि विभागं पवन पराग पियत फिरै ।।
मधुपावलि गुंजै पुंजै पुंजै कुंज निकुंजै भरमावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब बासी सुख पावैं ।।३।।
बनि विविध बजारैं हाटि हजारैं साहूकारैं बनि बैठै ।
करियत व्योपारैं पुरुष अपारैं लिखि परचारैं लेहु जठै ।।
सुन्दर वर नारी सरस सिगारी जहं तहं सारी छवि छावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।४।।
वरनां—ग्रामरमैं निज निज धरमै घर पर घर मै निति साधै ।
करि करि सुभ करमैं तिरविक्करमैं नारायणमै अवगाधै ।।
रवि सिव चामुंडा रिषभ प्रचण्डा हनु बलिवडा प्रणमावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।५।।
उठि ऊगत भानैं करि असनानैं पुरुष प्रयानैं मडरावैं ।
मिलि सजि साथैं नाथ-अनाथै पूजा हाथैं लै धावैं ।।
इष्टामन आवैं दरसन पावैं पूजि प्रभावैं सिर नावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सद वासी सुख पावैं ।।६।।
वर बाम्हन छत्रिय बनिक विचित्रिय काइथ खत्रिय बुधिवान ।
चौधर लैं सोहै कानूगोहैं पुनि जो जो हैं परधान ।।
पौणि हु जन साधू अमर अराधू अगम अगाधू दरसावैं ।
चपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।७।।
लाखन धनधारी केइक हजारी बसती सारी ध्रमधारी ।
मंडित उतसाहैं करत विवाहैं साहै साहैं घरबारी ।
सजि सौज अपारैं भरत भडारैं करि जिमणारैं उमहावैं ।
चंपावति कासीपुरी निवासी बसि सब वासी सुख पावैं ।।८।।
गुनियन मिलि गावैं बंदी बिरदावैं सुजस सुनावैं सूक्ति पढै ।
कीजत सनमानैं दीजत दानैं पट धन धानैं हयनि चढै ।।
पूरन परभावत मन हरषावत जुग जुग गावत अनि नावैं ।
चंपावति कासीपुरी निवासी वसि सब वासी सुख पावैं ।।९।।

।। कलसा छप्पय ।।

सतिजुग चंपावती नाम त्रेता पुहुपावति ।
द्वापर चंपावति चाटसू कलि पद पावति ।।
ठाकुर तहाँ बाँवन चत्रभुज सिव चम्पेसुर ।
चामुंडा रवि रिषभ हनूँ भैरव तिहिं पुर ।।
बर्णाश्रम पौंणि सबै तिन्हें प्रसन करियत विविधि ।
कवि पूरण पाइ प्रताप सो विलसत रिधि सिधि नऊं निधि ।।१०।।

वर्ण्य विषय :

देस बरणि राजा बरणि, बरणहुँ बहुरि दिवाँण ।
पूरण ग्रामिल बरणि पुनि, बरणहुँ पुरी प्रमाण ।।
कासी सौं लै दसहुं दिसि, जहँ लगि विप्र प्रवेस ।
पूरण कवि पंडित सबै ताहि कहत ब्रह्मदेस ।।
मथुरा सों मिलि पच्छिमदिसि, मतस (मत्स्य) मुलक तिहिं नाम ।
ता मधि ढूंढाहर धरा, पुष्कर लौं सुख-धाम ।।

सवाई ईश्वरीसिंह बर्णन :

दल बल प्रबल प्रचण्ड सजे चतुरंग सैनि थट ।
पूरन दुंदुभि देइ चढ़े चतुरंग लेइ भट ।।
कोपि धाइ जगतेस रांन को मांन मलिउ अति ।
पुनि कोट चहुँ दिसनि फिरिउ नृप अंबावति-पति ।।
गढ लागि आरचय रारि रचि हाडे दिए हराय सब ।
कूरम ईश्वरसिंह पाइ जय जैपुर राजत अभय अब ।।

विद्याधर दीवान :

विद्याधर दीवांण, देखि भाँणियज आपको ।
कियो देस-दीवांण, हरिमूरति सम हरिहरहि ।।

Closing :

काइथ कांनुवगोह, भया भवानीदत सदा ।
कविपांतिन सौं मोह, करि चंपावति सुजस लै ।।४७१।।
चंपावति सुभ थांन, बसती च्यार जुगानिकी ।
सो सब करिय बखांन, पूरन परिपूरन बरनि ।।४७२।।
कृपाराम हित बरनियउं, चंपावती चरित्र ।
सुनैं गुनै नर होत हैं, पूरन परम पवित्र ।।४७३।।

....

संवत दस बसु ऊपरै, दुतिय बरस मधि मास ।
भादव की सुकला दसैं, बार बखानहुं हांसु ।।४७५।।
ता दिन कवि पूरन कियौ, चपावतीविलास ।
सुनत गुनत पुरवै सबै, सुत संपति की ग्रास ।।४७६।।

Colophon :

इति श्री भया कृपाराम ग्राग्यया कवि पूरणकृत चम्पावतिविलास समाप्त ।। शुभ भवेत् ।। संवत १८०२ शाके १६६७ मासोत्तम मासे शुभे फाल्गुन मासे शुभे कृष्णपक्षे तिथौ ५ गुरुवासरे लिखतं सुभचिंतक हेमराज ग्राचार्य लिखायतं धर्म्ममूर्ति गोब्राह्मणप्रतिपालक ठाकुरजी श्रीकृपारामजी ग्राग्यया कवि पूरनकृत चपावतीचरित्र सपूर्णम् ।। शुभ भवेत् ।।

4471. (3) **त्रियाविनोद** by **मुरली कवि**

Opening : (f. 2b)

(ऊदल सभा विराजि कैं), कवियां करे बखान ।
ग्रादर करि ग्रासण दियो, बहुत किग्रो सनमान ।।१०।।
कवि सौ हँसि कीनौ हुकम, रावत उदिया भांण ।
त्रियाविनोद गावौ गरथ, सुणि रीझै राजान ।।११।।
मान हुकम कवि हरष मन, कीनौ गरथ उचार ।
त्रियाविनोद तसनाम धर, बरणी बात अपार ।।१२।।
सवत सत्रै तीस षट, कातिक बुदि सुभमास ।
बार बुद्ध तिथ सप्तमी, कीनो ग्रंथ प्रकास ।।१३।।
रजिनीत बरणी प्रथम, पाछै त्रियाविनोद ।
सुणत महा सुख ऊपजै, ज्यो सुत लीनो गोद ।।१४।।
....

Closing :

पोथी त्रियाविनोद की, मुरली करी उचार ।
भूल्यौ चूक्यौ ज्यो कहूं, लीज्यौ सर्व सुधार ।।२०६४।। [२६४]
जद काइथ कानज चीतवो, दुवो दियो कविराव ।
तिणथी ग्रकलरी वारता, भेली लखै बणाइ ।।२०६५।। [२६५]
वारता सम्पूरण ।।

7826. **दस्तूरनामः** by **जलालुद्दीन**

Opening :

।। श्रीगणेशायनमः ।। बादसाह आलमगीर के साहजादे मुरादबकम की मजलस मैं नौसेरवां बादशाह का मजकूर होने लगा । जो ग्रैसा बादसाह इनसाफ का करने वाला वा बकमस का करने

वाला इलम पढ़ा अक्कलमद होसमंद जवां मरद षुदा ताला की बंदगी करने वाला आदमी के गुन औगुन कूं समझने वाला दूसरा और नहीं हुवा। मुरादबकस बोले अपनी सरकार में नौसेरवां बादसाह के हुकम सै तैयार हुई दस्तूरनामा किसरवी जिसका नाम अरबी जबान मैं मौजूद है सो आछी तरह समझने मैं नहीं आवै उसकूं फारसी जबान मैं दुरुस्त करनी चाहिये। साहजादे के हुकम सै वुह किताब मुनसी जलालुद्दीन ने तयार करी। संबत १८९० तलक अेक सो सत्यासी बरस हुवे। और नौसेरवा बादसाह कूं संबत मजकूर सैं बारा सौ उनचास बरस १२४९ हुवे महम्मद पैगंबर बी उसी बषत हुवे हैं। किताब मैं यह मतलब नौसेरवां बादसाह ने वजीरों से यह हुकम किया। तुम अरज करो सो लिषके अरज करो। तुम्हारी अरजी पर हम दसषत करैं उसकी किताब लिषो। हमारे अहद के वा हमारे गुजरने के बाद जो कोई उस किताब कूं पढैगे वा सुनैंगे उनकूं षुसी वा फायदे पोहचैंगे। वजीरों ने जो जो अरज करी बादसाह ने उन पर दसषत किये तिसकी किताब दुरुस्त करी तिस किताब कूं हिंदी जबान मैं गौरधनसिंघ षत्री ने लिखा।

॥अरज॥ केतेक गुनाहगारो की आप तकसीर माफ करते हैं वुह तकसीर करने सै रुकते नहीं और तकसीर माफ करने की अरज करते ई रहते हैं यह क्या वास्ता ॥ दसषत षास ॥ तकसीरवार मानंद बीमारो की। बादसाह मानद हकीमो की। जैसी तरह आजारियों का आजार हकीमों की दवा सै दूर नही होता वुह आजारी इलाज कराने सैं रुकते नही। अैसी तरह यह तकसीर माफ करने की अरज किया करते हैं ॥ अरज ॥ उस परगने के आमिल ने सौ हजार दिरम षास षजाने बादसाही के सै बिना हुकम हजूरवाला के मुहताज गरीबों कूं बषसस करी है ॥ दसषत षास ॥ यह मुबारकी कहिये बधाई का भरा हुवा काम पैरात करने का सदा ई सब कूं है ॥२॥

किताब बनाने वाला मुनसी अपनी तरफ सै लिषता है ॥ अकबर बादसाह के साहजादे जहांगीर बादसाह कूं वजीर ने अरज करी, फलाने सकस ने मुहर हुजूरवाला की तकलीदी तयार करके फरमान बादसाही लिष दूर के आमलो कूं फरेब की राह सै बौहत रुप्ये पैदा किये हैं। वुह सकस लायक गरदन मारने के है। बादसाह ने बकसस वा मिहरबानी की निगाह सै यह हुकम किया। सूरज की सी रोसनी अैसी हमारी मुहर कूं वसीला मुहताजगी वा अपनी बड़ाई का करके रुप्ये पैदा किये। उस कूं सजा देने सै हमारी मुहर की शान वा दरजा घटता है। अब उस कूं नसीहत कर आगे सै अैसे काम का तौबा करवा उसका रोजीना मुकरर कर देना ॥ अरज ॥ षजाने षास का षजानची अरज करता है। बादसाह के बौहत बकसस करने सै षजाने मैं कमी माल की मालूम होती है ॥ दषसत ॥ षुदा ताला बढ़ाने वाला माल हमारे का है, न तेरा कंजूसपना ॥ बकसस वा इनसाफ जमा करने वाला दौलत का है, न थोडी सी अक्कल तेरी। हम बेपरवाह हैं तेरी मदत अक्कल की सै तुम सब कूं हमारा हुकम बजाना लाजम है ॥३॥

Closing :

।। अरज ।। वुह सकस गुनाह करने वाला मकर फरेब की बंदगी करता था, अब उसने बंदगी को बी तरक किया और केतेक काम ना लायक करने अषतियार किये हैं ।। दसषत ।। उसकूं इस बिद्दत नालायक सैं षारज करना जो और सांचे रस्ते चलने वालों के सुभाव कूं बिगाड़ै नहीं ।।७४।।

।। अरज ।। फलाना सकस चोबदार हुजूर के रोके सैं रुका नहीं सीने जोरी सैं दरबार मैं गया इस बात सैं इनका दारोगा परेसान षातर रहता है ।। दसषत ।। वुह दारोगा आछी तरह समझता है काम के आदमियों की दरकार ब वषत है इनका रोकना कुछ मुनासब नहीं ।।७५ ।।

।। अरज ।। बहराम आपके नजदीकियों मैं सिकार वा सैर के बहाने इन दिनों मैं जाते हैं, केतीक बात नजदीकीपने सैं वा बुजुरगी सैं दूर हैं सो करते हैं उनकूं ताकीद करना जरूर ही लाजम है ।। दसषत ।। उसका मन्हे करना सैर सिकार का वास्ते नजदीकीपने के हमकूं मुनासब नहीं तुम ही उसकूं समझा देना ।।७६।।

।। अरज ।। जिमींदार तारु विलायत का बागी-सा हो रहा है उसके वास्ते किसी ने मामला इस माफक ठहराया है ।। दस हजार रुप्ये, आठ सौ बैल, पंदरा सौ बकरी उसकूं इनायत कीजे तौ वुह सूधा होकर बंदगी हजूरवाला की बजा लावै ।।दसषत ।। जो वुह इस थोड़ी सी बकसस पर राजी होकर बंदगी हमारी कबूल करता हैं तौ उसकूं राजी करना ।।७७।।

।। अरज ।। बकसस बादसाहों की तमाम आलम वा षास नौकरों कूं फायदेमंद है इस कूं तौ जारी राषना ही मुनासब है ।। दसषत ।। इस बात कूं यह गरीब अछी तरह समझता है जो कोई हक्कदारों कूं वा मुहताजों कूं अपने दरवाजे सैं षाली राषेगा तौ वुह सकस अपने माल का मालक नहीं है न वुह माल उसकूं मालक समझता है न उस माल कूं मजबूती है ।।७८।।

।। अरज ।। जमाने के लोग हाल के बादसाह सैं सिवाय गुजरे हुवे बादसाहो की तारीफ करते हैं, वह क्या वास्ता ।। दसषत ।। गुजरे हुवे बादसाहो की तारीफ का सुनना हाल के बादसाहों के हक्क में अछा है, तारीफ करके यह बात जताते हैं जिस तरह बकसस वा अहसान वा इनसाफ अगले बादसाहों ने किया है अैसी ही तरह तुम बी करोगे तौ तुम्हारी बी तारीफ जहांन के लोग किया करैंगे ।।इति संपूर्ण ।।

3670 (1) पञ्चदशीसार भाषा by श्रीकृष्ण भट्ट

Closing :

पूरब पुराने पुण्य जिनके सफल भये
पातक सकल जानैं दूरि ही नसाये हैं ।
ज्ञान जोग जतन करैं जे परब्रह्म ध्यान
द्वैत ब्रह्मजाल सब जिन बिसराये हैं ।

सत चित आनंद अमंद रसकंद हिये
पागैं प्रेम पुलक पुनीत तन भाये हैं।
कृष्ण राम नाम जपिबे में सावधान
तेई ब्रह्मवित चक्रवर्ति लोक में कहाये हैं ।।४२।।
तिन वेदान्त विचार करत बहु ग्रन्थ लिखाये ।
पञ्चदशी तिन मांझ ग्रन्थ यह कहुँ लख पाये ।।
ताकौ अर्थ समस्त आपु तौ नीकैं जानत ।
औ' प्राकृत जनहिं बोध करिबौ मन आनत ।।
तिहिं हेत सुकवि श्रीकृष्ण कौं, कृपा करत आज्ञा दई।
उन विविध छन्द भाषा बरनि करि दीनी वह ई नई ।।४३।।
संवत सत्रह सं असी, भादौ बदि तिथि काम ।
सुक्र दिवस मध्यान कौं, कियौ ग्रंथ अभिराम ।।५०।।

3709. पद्मपुराण भाषा by खुस्याल कवि, सुन्दरपुत्र

Closing :

मैं सुंदर को नंद खुस्याल सुसग्या पाई ।
माता सुजाणदे मो तणी कालौ जाति बखनिये ।।
सतरा सं र तिरासिये, पोस सुकल तिथि जानि ।
दसमी विस्पतवार मे प्रात सपूरण ठानि ।।

5216 पिङ्गलहमीर

There is a note on the upper margin of f 1 "पिंगल हमीर पत्र ३२ तिसमें चौदह पत्र महल में पढ़ावने को मारफति हरिजीवन मिश्र ग्रं० ७५०" The same note is repeated on the back of f 18 which bears a seal of M. K. Ram Singh dt. 1718 V. S. Thus the manuscript is incomplete.

The second परिच्छेद ends on f.18a There is no mention as to where the first परिच्छेद ends; but the folios of the manuscript are numbered from 1 to 18. It, therefore, appears that 14 folios onwards no. 18 were issued to हरिजीवन मिश्र for teaching the inmates of the palace It is also possible that the folios of the first परिच्छेद might have also been marked from 1 to 14 and the same might have been issued to the Mishra.

हरिजीवन मिश्र was a famous dramatist belonging to the time of Mirza Raja Jaisingh and his learned son M K. Ramsingh For his works see p. 285 and for the specimen of the text plate no. X

3833. प्रतापमनरञ्जन by रामशरण कवीश्वर

Colophon :

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीप्रतापसिंहनृपतिप्रीतये सन्तचतुरदासोपदेशात् कविरामशरणविरचित श्रीप्रतापमनञ्जनं नाम काव्यप्रकाशभाषायां सयोगशृङ्गारवर्णन चतुर्थ उल्लासः ।।शुभ भूयात् ।। संवत् १८५६ मिती फागुणबुदी ७ रविवार ।।

3736, 3817. प्रहेलिकाविनोद by द्वारकानाथ भट्ट

Closing :

दीसत कछु तहँ है कछू, पडित तहाँ भ्रमाइ ।
कहे विना आवै नही, अरथ पहेली पाइ ।।४०८।।
पृथीसिह महाराज सौ, पाय हुकम को मोद ।
यहै पहेरी को रच्यौ, 'बानी सुकवि' विनोद ।।४०९।।
बरस अठारह सै तहाँ, उनन्तीस है बेस ।
बदि असाढ की पचमी, ग्रंथ कियो यह पेस ।।४१०।।

Colophon :

इति श्रीत्रिरग्निचित्पञ्चोत्तरशताश्वमेधयाजिश्रीजयसिहदेवकुलतिलकश्रीमाधवसिहवशरत्नश्रीमन्महाराजाधिराजमहाराजराजेन्द्रअखण्डमहीमण्डलाखण्डलमौलिमुकुटमणिमयूखनीराजितचरणकमलकूमंक्षत्रनक्षत्रपतिश्रीपृथ्वीसिहदेवाज्ञाप्रवृत्तदेवर्षिश्रीकृष्णभट्टात्मजद्वारकानाथसरस्वतीभट्टविरचितभाषासंस्कृतप्राकृतप्रहेलिकाविनोदः समाप्तिमगमत् ।।

3355. प्रेमपचीसी by शिवराम कवि

Opening :

कान्ह गोपी ऊधव को यामे है स्वालज्वाब ।
रसनमो पूरी उक्ति जुक्ति सो मचीमी है ।
अलकार नायिकानवारे भेद भक्ति दृढ
विरह वलम्भा हाव भावन रची सी है ।।
बिग्य धुनि लच्छन औ व्यंजना अनेक भरी
कहाँ लौ बखानौ गुन-गनन गची मी है ।
साहसी प्रताप कौ हुकम पाय आछो लीक
कीन्ही शिवराम सांची प्रेम की पचीमी है ।।२६।।

3903. प्रेमसार by अरुण कवि

Opening :

परसत चरन सकल सिधि सरसन अघ न रहत जिय मिटत भरम है ।
दरसत बदन सु लहत हरष सुख करत अचल पद गहत परम है ।।

खल दुखदलन सु अमल कमल चरन अमित भरत रस धवल धरम है ।
जगत-भगत-तरि करम सुफल करि सेवक अरुन की माधव को सरम है ।।

Closing :

अठारासै उन्नीस में, असाढ माम सुदि दोज ।
माधव राधा भक्ति-सो, रच्यो ग्रंथ करि चोज ।।

3269 (1), 3459 (2). **बुद्धिविलास** by **रामचन्द्र दुबे**

Opening :

छप्पय :

प्रथमबदि जगदीश ईश मब जग को जानो ।
दुतिय बदि गुरुदेव ध्यान निज घट महि आनो ।।
तृतीय बदि सतपुरुष जिन्हें बहु ग्रन्थ बनाये ।
तिनके चरन सभारि विघ्न मब दूरि भगाये ।।
इहि भांति मगलाचरन करि हिय मे हर्ष अनाइये ।
करिये न मान मन माँहि मु चंद कछु बुधि प्रमान बनाइये ।।१।।

ग्रन्थसूचनिक

दम अवतार पंच देवन को परनाम
प्रभुलाल बदि उपदेश अग ठानि हो ।
द्विज नवल छिन विसन मान पच इन्द्री
मिथ्या बीम नीनि नीकै मन आनि हो ।।
छत्रबध चौकीबध गिरिबंध कजबध
मध्य आदि अछिर कवित्त रस मानि हो ।
हियाली पचीस कविनाम मिति सवत लौ
कहै कवि चद एते इनमें बखानि हो। ।५५।।

कवि-परिचय :

पारीक प्रसिद्ध दुबे केशव कलानिधान
प्रेमी प्रोतिपालक मुखद जाको धाम है ।
ताही को तनुज रामकृष्ण गुणदाता भये
भजन को' म्यासी दिव्य सेवा अभिराम है ।।
लालजू की सरण विराजै सागानेर मंझ
प्रभुता बड़ाई मान लियै बड माम है ।

ताके कुल आय कीन्हें कवित्त सुमतिबन्ध
सुनियो सुजान रामचन्द मेरो नाम है ।।३६२।।

Closing :

नीतिवान राजा राज करै रामस्यंघ नृप
राजी रहै रैति सुनैं बचन विलास सौं ।
सब किरसान मिलि आनंद सौं भूमि बाहैं,
नेपैं अति होत जाकी परम दिलास सौं ।।
जयस्यंघनंद सुखकंद चंद-दुतिया लौं
बढिबो करहु इहै आसिका प्रकास सौं ।
दान सनमान महाराज राम 'चन्द्र' सोहै
दारिद नसै हैं जाकी सुनैं चास त्रास सौं ।।३६८।।
सांगानेर थान सब सुख को निधान जामे
बसै सब जान उन गान गुनी गाइये ।
नीतिवान लोग भोग करैं षट रसन सौं
देखि जाकी चैंलि सुसोभा सुखदाई ये ।।
विद्या को विलास जामें विप्र बसै बानीसम
समता धरैया 'चंद' कहाँ लौं बताइये ।
और पुर ग्राम तें अनन्त गुन छवि तातें
इन पुर मांझ मोकों सुबस बसाइये ।।३६९।।

दोहा :

बुधिविलास विवेकजुत, पढै सुनें जु सयान ।
'चंद' लहैं ते परम पद, तजि हिय के अज्ञान ।।

Colophon :

(3269–1) इति श्रीबुद्धिविलास दुबे रामचन्द्रकृत सम्पूर्ण ।। संवत् १७६० ।।

(3459–2) इति श्रीबुद्धिविलास दुबे रामचन्द्रकृत सम्पूर्ण ।। संवत् १७४७ ज्येष्ठ मासे शुभे कृष्ण पक्षे पुण्यतिथौ तृतीयायां गुरुवासरे लिखत रामचन्द्र लिखायत प्रोहितजी श्रीहरिमाधजी पठनार्थम् ।।

3446. भगवद्गीता भाषा by पूरण कापड़ी

Closing :

अविगत ईश्वर अनादि एक ही अनेक
सो अनेक एक निगमागमनि आख्यो है ।

आपै विस्तार फेरि सारौ प्रलय करि रचि
आप ही में आपित हियें में अभिलाख्यो है ।।
'पूरण' ज्यों बीज बये होत है गभीर वट
बट गये बीज रहै साखें विन साख्यो है ।
क्यो न ह्व अचंभो लखि ध्यानी गुनवंतन कों
राई मधि मेरु मेरु राई करि राख्यो है ।

3802 (1-5) भागवत भाषा by ब्रजबासी

Closing :

कवयित्री परिचय :

महापुरान श्री भागवत, परमानन्दस्वरूप ।
पुष्कर थल गढ रूप मधि, पूरन भयौ अनूप ।।४३।।
कूर्मवंश लउआनपति, नृप श्री आनंदराम ।
बखतकुंअरि चहुआन जिन. गृहधर्मधर वाम ।।४४।।
जास गर्भ तें हौं भई बिच मधुपुरी सथान ।
नाम भयो व्रजकुंअरि मो, सबहिन कहि बतरान ।।४५।।
महाराजा श्री रूपसिंह, रूपनगर अवनीप ।
तिन सुत महाराज हुव, मानसिंह कुलदीप ।।४६।।
जिन सुत सों सनमंध मो, क्रिय पितुमात विचारि ।
चीर घाट पै मो भयो, पाणिग्रहण निरधारि ।।४७।।
परम भागवत रूप जे, प्रभु अवतार कृपाल ।
श्री वृन्दावन नाम जिन, आदि महन्त विसाल ।।४८।।
जिन मेरे सिर हाथ धरि, करी कृपा करि दास ।
महामुक्तिदाता दियौ, मंत्र सु सहित हुलास ।।४९।।
तिनके कृपा प्रसाद सौं, कहत भागवत चाहि ।
प्रकट भई मेरे हृदै, दृढ ह्वै अधिक उमाहि ।।५०।।
विद्यागुरु व्रजनाथ भट, कह्यौ भागवत भेव ।
तिहि गुरु गमि सौं कह्यौ, पुस्तक देवन देव ।।५१।।
सो हरि गुरु की कृपा, संग मित्र पति पाय ।
वर्नन किय श्री भागवत, मैं निज मति अनुभाय ।।५२।।
संवत अष्टादश सहस, बारौतरा निदान ।
साके मोला सै सतरि, ऊपर सप्त प्रमान ।।५३।।

क्वार मास पुनि पख सुकल, तिथि द्वादसी सुढारि ।
पूर्ण भयौ श्रीभागवत, शुभ दिन वृस्पतिवार ॥५४॥

6454-55. **भागवत भाषा टीका सुधाख्या** by **गिरिधरभट्ट**

Opening :

नत्वा वल्लभाचार्यानखिलेष्टप्रदायकान्
वच्मि भागवतीं लोकभाषया तुष्टये कथाम् ॥ १ ॥
नमामि श्रीविठ्ठलेशान् पुत्रपौत्रादिसंयुतान् ।
यत्प्रणामबलेनैव सोत्सुक: कथनेऽभवम् ॥ २ ॥

छप्पय :

गोपी गोप गुपाल गाइ गोकुल गोवर्द्धन ।
रोहिणि रोहिणिनन्द नन्दजसुदा जसुदागन ॥
कीरति भानुकुमारि वृन्द वृन्दा वृन्दावन ।
व्रज पुहुमि खग नग मृगादि जमुनातटरजकन ॥
श्रीवल्लभ वर परिचार सब भगत जनन बन्दन करत ।
भाषा करि श्रीभागवत को ग्ररथ जथा बुधि उच्चरत ॥१॥

In fact, it is a commentary on all the twelve स्कन्धs of भागवत and not on the tenth स्कन्ध only as erroneaously mentioned in the index (p. 179).

Closing of the 1st Skandha :

हरिगुरुचरण प्रणाम के बलहि पाइ निरधार ।
पूरन प्रथम स्कध की भाषा कही ग्रपार ॥
बरनी प्रति ग्रशलोककी कथा जथामति धार ।
भूल छमा करि साधुजन, लीज्यौ सरस सुधार ॥

इति श्रीव्रजनाथचरणसरोजाश्रितगोकुलस्थवैष्णवपुरुषोत्तमभट्टात्मजगिरिधरभट्टविरचित श्रीमद्भागवतभाषासुधायां प्रथमस्कन्ध: समाप्त: ॥

यत्पादपद्ममकरन्दममन्दभाग्या:
सन्तो भजन्ति न भजन्ति च मन्दभाग्याः ।
नारायण: स निजपादरजोऽभिमृष्टं
मच्चित्तदर्पणतलं विमलं करोतु ॥

Closing of the 12th Skandha :

कविता मेरी शिथिल परि, सज्जन बडे दयाल ।
निजबालक गलबल बकैं, लागैं तदपि रसाल ॥

संवत अष्टादस सती, अय को माधव मास ।
कृष्ण पच्छ रवि पचमी, पूरयौ ग्रन्थ प्रकाम ।।

Colophon :

इति श्रीमद्व्रजनाथचरणसरोजाश्रितगोकुलस्थवैष्णवभट्टपुरुषोत्तमात्मजगिगिधरभट्टविरचिता श्रीभागवतभाषासुधायां द्वादशस्कंधभाषा समाप्ता ।। शुभ भवतु कल्याणमस्तु ।। संवत् १८७४ वर्षे १६६ [६] प्रवर्तमाने लिखित जयपुरमध्ये । लिखत ब्यास श्रीकण्ठ बीकानेर का साहजी श्री ५ लूणकरणजी पठनार्थम् ।।

7702. **भेदप्रकाशनाटक** (**मुद्राराक्षसभाषानुवाद**) by **बुलीचन्द 'चन्द' कवि**

Opening :

कौन या धन्य लसै सिर रावरे चन्द्रकला किम नाम है याको ।
कारण कौन भयो तुहि विस्मृत पूरब हो परिचै अति याको ।।
नारि यै पूछो, न इन्दुकला तो कह्यो विजया तुहि उत्तर याको ।
गौरीते गग छिपावन साठ्यपनो नृप रक्षक राम मदा को ।।
ता महेस को ध्यान धरि, उक्ति जुक्ति उपजाय ।
राजनीति वर्णन करो, राम नृपति हित भाय ।।
हुकम पाय नृप राम को, गुरु गनेश हरि ध्याय ।
नाटक मुद्रारक्ष की, भाषा रची बनाय ।।

Then the poet gives a genealogy of the Kachhāvāhās from ज्ञानपाल to रामसिह (द्वि०).

कविवशवर्णन –

कूरम राम नरेन्द्र को, श्रवन ठानि मुख संस ।
लखि प्रबंध प्राचीन बिधि, वदत 'चद' निज वस ।। २० ।।

छप्पय :

उतन वासवनपुर मँझार नोगवा नाम पुर ।
गग जमुन के बीच, तहां कवि वास हवै धुर ।।
भयो चन्द्रमणि विप्र महा कुल कान्यकुब्ज महँ ।
ता ही ते कविता-प्रचार बाढ्यौ विशेष तहँ ।।
ताके तनूज गिरधर भये दिल्लीश्वर के तट गये ।
प्रति ग्राम एक मुद्रा रजत सु रुजगार प्रापत भये ।। २१ ।।

भये सिरोमणि तासु पुत्र सब ही जग जानैं ।
काबिल जीति पठान मान भूपति इत आनें ।।
ताके माधव तनय उमाधव तें वर पाइय ।
कुल में कोउ न मूढ होय ऐसें ठिक ठाइय ।।
तिन अंगज लछीराम भे सुजस बड़े जयसिंह किय ।
ह्वं कै प्रसन्न नरनाह तिन प्रकट ग्राम दस दिग्घ दिय ।। २२ ।।

रामचन्द्र तिन के तनूज कविता ह्वं पारहि ।
नृप सवाई जयसिंह हेतु किय ग्रंथ उदारहि ।।
सोभाचन्द्र तनूज तासु कविता रसभिन्निय ।
तिन अनेक कविता बनाइ माधव बस किन्निय ।।
भये लालचन्द ताके तनय, जगतसिंह जस गाइयो ।
कवि दुलीचंद ताको तनय, राम स्वपाद लगाइयो ।। २३ ।।

देश विदेशन में भयो, कवि पंडित विख्यात्र ।
रामसिंह नरनाह को, भयो कृपा को पात्र ।।
कूरम राम नरेन्द्र को, हुकम 'चन्द' लहि खास ।
खेदहरन अरि बस करन, बरनत भेदप्रकास ।।

Closing :

देवन की बानी तें अखिल काढि आनी उक्ति
ठानी राजनीति की कहानी छल छायो है ।
व्यंग्य ध्वनि भूषणनि कै कै बहु रीतिन तें
भांति भांति भेद ही को भाव दरसायो है ।।
बुद्धि को प्रकासक अबुद्धिवृद्धिनासक रु
नरेसनीतिभासक विचार सरसायो है ।
राजसिरताज महाराज रामसिंह हेतु
नाटक नरिन्द 'कविचन्द' ने बनायो है ।।
श्रुति प्रकास योगीश शसि संवत् आश्विन मास । (१९०४)
असित पक्ष पष्ठी भयो, भेद-प्रकास प्रकास ।।
एक स ग्रहन प्रधानपद, विष्णुगुप्त वन गौन ।
भेदप्रकासक मैं कियो, चंद अंक ऋषि जौन ।।

3809 (8). भ्रमभञ्जनी भाषा by किशोरदास दीवान

Opening :

स्व-स्वरूप विज्ञानमय, ब्रह्म सच्चिदानन्द ।
अक्रिय अचल अखण्ड अज, विभु साक्षी सुखकन्द ॥ १ ॥

Closing :

निज स्वरूप भासै कहूँ, लहैं परम विश्राम ।
याही तें भ्रमभञ्जनी, राख्यौ याको नाम ॥ ५७४ ॥
महाराज जयसाहजू, कूरमकुल सिरताज ।
तिनकौ आयसु पायकै, रच्यौ ग्रन्थ सुखसाज ॥ ५७५ ॥
फागुन शुक्ला द्वादशी, उत्तम दिन रविवार ।
सत्रह सै अट्ठावनां, भयो ग्रन्थ उद्धार ॥ ५७६ ॥
हितकारी सबको करचौ, कवि किसोर चित ऊटि ।
पढे जात या ग्रन्थ कैं, ग्रन्थि हिया की छूटि ॥ ५७७ ॥

Colophon :

इति ब्रह्मविद्यायां वेदान्तनिरूपणदिवानकिसोरदासविरचिताया भ्रमभञ्जनी भाषा ग्रन्थ समाप्त । संवत १७७८ वर्षे भाद्रपद सुदि ५ बुधे, मुकाम दिल्ली ॥

1901. मानचरित्र by अमृतराय

Opening :

श्री गणेशाय नमः ॥ साटक छंदः ॥
सुंडादंड पयड सिद्ध सजलामंडाण गंडस्थले ।
मद्दग्गयमय गंध गूढ़ गणवइ सिंदूर कुंभोदये ॥
लंबोदर लावण्य लंबदरूणा बीराधि बिज्जाहरो ।
कुम्मेसुरमणि मान कव्व कुणयं कुव्वतु वो मंगल ॥ १ ॥

॥ वस्तुक छंदः ॥

तिमरवसहँ तेउ तिहुपुरह हम्माऊसाहि सुअमहाबीर बीराधिवदन ।
पवणि अंस अवतार परमपुरुष परदुःखनिकन्दन ॥
उचित चगत्ता चक्कवइ, सब पृथ्वी प्रतिपाल ।
जहांगीर[1] जुगि जुगि जिवउ, जगमणि साहि जलाल ॥ २ ॥

॥ गाथा छंदः ॥

जपउ जलाल साही संवतु संपुण्णु अवणि उणतीसा ।
मनहर मान चरित्तो कवि अंमृतराइ कव्व कथयम्मि ॥ ३ ॥

॥ मडिल्ल छंदः ॥

संवतु सोलहसय रु बयाला ।
मधुर मास रवि दिवस रसाला ॥
पुक्खित पुन्निम परवु पवित्तह ।
मुणउ महीपति मान-चरित्तह ॥ ४ ॥

Closing:

॥ षट्पदछन्दः ॥ फलस्तुतिः ॥

जिहँ सुणि सुख संचरहिं दिग्घ दारुणदुख लुक्कहिं ।
परम अपुव्व पुनीत पढ़त जिहँ पाप पमुक्कहि ॥
दान सत्त गुण बुद्धि सुणत जिहँ जिय अति बड्ढहिं ।
कलित कव्व कल्लोल छन्द छंदहि चिति चढ्ढहिं ॥
यह जसु पवित्र कूरम्म कलि सु याहि जि अंवृतराज पहु ।
जउ मज्जहु स्रवण समुद्द रस लऊ पढ़ि मानचरित्त कहु ॥२७४॥

Colophon:

इति श्रीमहाराजमानसिंहस्य मानचरित्रं ॥ लुकजीपठनार्थं लिखित माईदास ब्राह्मण सालकोटी ॥
सवत्सर १६७० ॥ वर्षे मार्गसिर मासे ॥ शुभमस्तु । श्रेयोऽस्तु ॥

1977. **मानचरित्र** by **नरोत्तम कवि**

Opening:

श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गुरुभ्यो नमः श्री सरस्वती नमः ॥

माटक ॥

छत्रं अंवर आशनेषु धरणी या दिव्यवस्त्रावृता ।
मेकादंत निषेविता च गुणिता सिद्धिकरु सर्वदा ॥
कर्न कुंडल गंडमंडल रुचि थुंदीर समोभित ।
ये नागं नर नाक लोक बसितं सेव्यंति यं मगलं ॥१॥
चन्द्रे येन लिलाट हार उरयो छीना कटि सोभिनी ।
वीना पुस्तक धारणी गजगती गौरी गुणं श्रोतनी ।
कंठं राग छतीस गान गहरी चंदू धुवालापनी ।
या सेवंत सुसेवका विघन या तापत्रयी नासनी । २॥

—कवित्त—

(कवि–परिचय)

नरोत्तम कवि नाम ग्राम पुर राम रहइ जिहि ।
दुर्ग मानु अति राज राउ उमराउ कह्हि तिहि ॥

सत्त सरू वड़ दानि-मानि पतिसाहि जु लीनउ ।
अरिगंजन अवतारु साहु विधि हाथहू दीनउ ।।
गहलोत बंस अंसहू धरहू को सरभरि रन करइ तुव ।
दालिद्द हरन सुख सरन अति तपै तेज परताप—सुअ ।।४४।।

—चौपही—

ऐसे नृप की करि कवि सेव, सुपनंतरु दीनउ इक देव ।
कूरंभ वस अस अवतारु, गुन कथि ग्रन्थि ताकउ कछु सारु ।।४५।।

—कवित्तु—

विप्र वंस कवि जनमु जाति तिहि कहइ सनावढ ।
सेव करी बहु भूप अवर उद्दिमु नहिं आवढ़ ।।
पीढ़ी तीनि सुजांन दान हित नाकरु मण्डिय ।
ब्रह्म तनउ करि कर्मु प्रीति हरि सौ नहि छडिय ।।
तिहिं धर्म हेत धनु इंछि मन भूप येक चितु लाइयो ।
धर मात तात गणपत्ति के गुनु कूरम कौ ठाइयो ।।४६।।

—चौपही—

सोध्यो पूरब पश्छिम देस, उत्तर दक्खिन तने नरेस ।
चितु न चुभै जसु कैसे कहौ, मान तनो कुन पटतर लहौ ।।५०।।

—दोहा—

इक देबी को हुकमु हुव, अवनि नही सम आन ।।
ता कारन नृप मान की, कीरति सुनि कलि कान ।।५१।।

छन्द पाधडी

हैं ऊँचे महल जु विविध रग । सोहै तिनि कंचन मनि जु संग ।।
रंग विविध मनि खचिअ लाल । वनि हीरा पौचिनि अति विसाल ।।
तिन छत्री सोभ न कहीय जाइ । कूजहिं तहँ हंस परेव आइ ।।
को गनइ गवाखनि ताख पुंज । ते करैं वासु वस भँवर गुंज ।।
है भिली मिलनी चौसठि जुवान । ता राखै खच पचि रचि पखान ।।
तिन ऊपर ईंगुर कहु जंगाल । तहां पीत स्याहू हरित रसाल ।।
तिन कहूँ सो अति कुन्दनु लयउ ढारि । सौभै तिन विद्रुम वनिय नारि ।।
अति अगनाई चौकठि सुभंति रचि कियऊ चितेरैं चित्रु खंति ।।
लिखि राग रूप रागहू जि माल । लिखि भाव सत्त अमरू रसाल ।।

लिखि अष्ट नायकनि भेद रंग । नायिक्क चारि सुभ सुभें संग ।।
लिखि हंस परेवा अरु चकोर । लिखि सुवा सारही विचहू मोर ।।
कढ़ि बेलि बेलि बिच बिचै आन । लिखि कोक कामिनी कितेउ थान ।।
ऐसे ग्रह ग्रहपति सबै दीसि । सोहै तिन कंचनकलस सीसि ।।

Colophon:

इति श्रीमानचरित्ररासो संपूर्ण समापत ।। श्री मस्तु: ।।

सवत १६६७ वर्षे आसौज मासे सुक्ल पक्षे विजयदशमी तिथौ सोमवासरे महाराजाधिराज महाराजा श्री श्री श्री श्री श्री मानसिंह जी तत्पुत्र महाराजाधिराज श्री जगतसिंह जी तत्पुत्र महाराजाधिराज महाराजा श्री श्री श्री श्री श्री महासिंघ जी तत्पुत्र महाराजाधिराज महाराज श्री श्री श्री श्री श्री मानवाता श्री जयसिंह जी विजय राज्ये गढ़ अंबावती महादुर्ग ।। लिषतं महात्मां मनोहरदास पुस्तक लिषते ।। श्रीमस्तुरस्तुकल्याणदद्यात् ।।

3412. यज्ञवर्णन by पूरण कापड़ी

Opening :

कूरमकुल अवतार, श्री सवाई जय्यसिंह ।
हरण सकल भुवभार, विसनसिंह सुव विसनु हुव ।।१।।

छप्पय :

विष्णुसिंह सुव विष्णु हुवउ इहि जग अवतारिय ।
पूरब पच्छिम उत्तर दच्छिन दिस बस किय सारिय ।।
गहि गहि असुरन आन चहुँ चक्क मधि फेरिय ।
धरम सथापि उथापि अधम निज कुल वृति हेरिय ।।
सजवाइ सौंज सब विधि सरस पूरन उर आनँद भरिउ ।
जग्य मंडि सवाइय जयसिंहु जगत माझ जस विस्तरिउ ।।२।।
प्रथम प्रणमि हयरम्ब हृदय बिच हर्षजुत जप्पिउ ।
पुनि विरंचि हरि रुद्र इन्द्र आदिक तहँ थप्पिउ ।।
बेदिय रचि वर विप्रनि वेद बहु भांति उचारिउ ।
अग्निकुंड हवि होमि सहसधारा घृत डारिउ ।।
भणि पूरन सो सब पाय सुर रव जय जय मुख अनुसरिउ ।
जग्य मंडि सवाइय जयसिंह जगत मांझ जस विस्तरिउ ।।३।।
बाजपेय पुंडरीक थपे पहलें बनाय बहु ।
सर्वमेघ नरमेघ अश्वमेघादि रचे सहु ।।

देव तृपत्य करि विप्रनि पोखि दछिना अपार दिय ।
कविता सुनि सुनि सुकवि भट चारन निहाल किय ।।
पुनि पूर पृथिप पालि सब दुख दारिद दलमलि हरिउ ।
अग्य मंडि सवाइय जयसिंह जगत मांझ जस विस्तरिउ ।।४।।

The whole poem consists of eight couplets. There is no specific information contained in them except traditional praise. The poet was attached to the court of S. Jai Singh.

4573. यात्राप्रकाश by राघव कवि सरावगी

Closing :

सिंधी आये सामुहे, लिये खास पोसाख ।
गंगा को पूजन कियो, वेद शब्द मुख भाष ।।
फतै सु टीबे आइकै, रहे अमावस राति ।
सकल सुखी जयसिंह तप, पुर प्रवेश परभात ।।
भूप भवन में जब गये, उच्छव भये अपार ।
कवि 'राघव' साची कही, नैन देखि निरधार ।।
संवत अठार चुरासिका, सुकल पक्ष वैसाष ।
सुद्ध लगन पंचांग के, भोम सु परथम भाष ।।
जात स्रावगी पाटणी, षिंदू हुंदै बंस ।
मनालाल के कथन सूं, कीनों ग्रंथ प्रसंस ।।

It is a description of the यात्रा performed by Sawai Jai Singh III.

3247. योगवासिष्ठसार भाषा टीका by धर्मदास

Closing :

छतीस सहस्र जोगवासिष्ठ वसिष्ठ रच्यौ,
छह सहस्र तामैं तै विचारि न्यारो कीनों है ।
दोय सै पचीस फिर तिन मे तै निरधारे
और सब विस्तार तौ सोचि छांडि दीनों है ।।
ताकी टीका भाषा भये सबकौं सुगम भयौ,
ब्रह्म को विचार पावैं जोऊ मतिहीनो है ।
धर्मदास मद बधि ताको नहि कछु सधि,
मनहर स्वामी पै तै उपदेसु लीनो है ।।
संवत तौ सतरासहु मांहि पक्ष अंधेरो टीका सु कीनो ।
उतरा हुर नाक्षिर होइ सु भूमि भली गढ ग्वालिर चीनो ।
....

3273. **रत्नावली (रसरत्नावली)** by **मण्डन कवि**

Opening :

गुरु गुपाल पै सीखि लै, गरै सुमरनी नाइ ।
कवि मण्डन गाढे गहे, रसिकराइ के पाइ ।।१।।
विषयी लोगन कैस हूँ, उपजै हरि सो प्रीति ।
कवि मण्डन यह जानिकै, बरनत है रसरीति ।।२।।
कर करि मथ्यौ रसारनव. कवि मंडन द्विजराज ।
काढ़ी रसरत्नावली, भाषा कवि कैं काज ।।३।।

Closing :

इहि भांति मण्डन निरमई रससिंधु तें रतनावली ।
सुनि रसिकराइ कृपा करैं यह आपनी विरुदावली ।।
उद्दीपनादिक हाव भाव विभाव आदि मिल्यौ ह्वयौ ।
दस गुने गुन सौ गुन्यौं यह जु प्रबन्ध पूरौ है भयौ ।।८३।।

Colophon :

इति मण्डनकृत रत्नावली समाप्ता ।। संवत् १७६१ ।।

This मण्डन कवि is different from देवर्षि मण्डन भट्ट, a descendant of श्रीकृष्ण भट्ट ।

2004. **रत्नावली नाटिका भाषा** by **पद्मपाणि**

Post-colophonic :

राजाधिराजस्य नियोगयोगाद्-रत्नावली श्रीजयसिंहयूनो:
श्रीपद्मपाणेर्वचनप्रपञ्चैर्नृ भाषयाऽलेखि मनोहरेण ।।

3760 (2). **रसविलास** by **शिवदास राय**

Closing :

(कवि एवं ग्रंथपरिचय)

कहत अवस्था आपनी, सो सुनिये चित लाइ ।
जिहि विधि या ग्रन्थ की, रचना रची बनाइ ।।
ग्रन्थ न भाषा को पढ्यौ, सांगोपांग विचारि ।
फुटकर सुने कवित्त बहु, सो मन राखे धारि ।।
कवि पण्डित नित सग रहें, तिनको सतसंग पाइ ।
रुचि उपजी रसभेद की, और न कछू सुहाइ ।।
नीकी जुगति जु मन लगी, सो सुस्थिर करि चित्त।
अपनी बुद्धि प्रमांण सौं, केते करे कवित्त ।।

एक समै 'कवि लाल' द्विज, कविन मांह परवीन ।
किरपा करि हम सौं मिले, जिनकी जुगति नवीन ।।
सुनि कवित्त अति हरष सौं, बोले वचन सुजान ।
इनको रचौ सु ग्रंथ रस, कवि संपरदा ठानि ।।
चाह लखी अति विप्रकी, तब कीनो विस्तार ।
सो सब लीजो मान कवि, विनती करत उचार ।
सत्रह सै इक्यासिया, रितु वसंत निरधार ।
माधव मास पुनीत अति, तिथि पंचमि गुरुवार ।।
रस के विलास रसिकन के हुलास कर,
रसनि की रचना करैया परकास के ।
भूषन विविध गुन सघन चरन चारु,
बानिक सो बरन करन मन आस के ।।
विदित विवेक टेक एक तै सरस एक,
अरथ अनेक भरि राखे तास तास के ।
चित्त चल्यौ 'लाल कविराइ' कौ गरथ हित,
वित्त भरे निरखि कवित्त शिवदास के ।।

'लाल कवि' was a pen-name of श्रीकृष्ण भट्ट कविकलानिधि used in his Bhāṣā compositions.

3444. सभाबिनोद रागमाला by पाइबा बेग

Opening :

दृष्टि न आवै अगम गति, मनसा की गत नाहि ।
निपट निकट संग ही रहै, बोलै घट घट माहि ।।१।।
नाचत गावत आपु ही, डेरू में सब अंग ।
नमो नाथ पैदा करै, सीस गग अरधंग ।।२।।
साहन को साह महाबली साहिब किरांन मानौ साहिजिहाँ पातिसाह ।।

चौपाई—

साहिजहाँ साहनिमनि साह । आदिल दाता दीन-पनाह ।।
दारिद जाहि लेत ही नांव । धनि जनम जे परसे पांव ।।
गाइ सिंह इक घाट पिवै । देखि चरन जन सिगरे जिवै ।।

दोहा—

साहिजिहाँ जु अदिल बल, परजा करी निहाल ।
दुख भंजन गजन अरिन, मूरति महा रसाल ।।

कविवंश वर्णन ।। मोदक छन्द ।।

जाति वंश कवि की सुनि लेहु । कौन भूमि उपज्यौ किहि गेहु ।।
ख्वाजा खिजरी जाति बखानि । अहमद खेल सु गोतहि जानि ।।
शेर बेग कोसंभी बेग । अकबरसाहि बंधाइय तेग ।।
ताको सुत पैंदा भयो । जनम अकबाराबाद जु लयो ।।
तिन यह पोथी करी रसाल । सब रागन की गूंथी माल ।।

सोरठा—

सभाविनोद हि नाम, या पोथी को जानियो ।
पैंदा सुख को धाम, जगमोहन दुखहरन यह ।।

दोहा—

रागध्याय को कहत हों, सहसकिरत लै लीन ।
कीनी भाषा जोरिकै, समुझैं नर परवीन ।।
सुरविद्या बहु कठिन है, तामें भेद अनेग ।
हनवत मत संगीत मत, कहत पायदा बेग ।।
राग हिन्दवी पारसी, पैंदा इकठे कीन ।
जो जो तामें मिलत हैं, ते सब काढे बीन ।।

Closing :

मोदक छन्द—

बारह मुनि मुकाम जे लहै । ऐसे मीर खुसरो ने कहै ।।
कहूँ कहूँ अस्तुति उनकी कहौ । जाइ न कही अष्ट कै रहौं ।।
मैं इन रागन संग मिलाये । एकै मति संगीत मथि पाये ।।

Colophon :

संवत् १७४६ मार्गशीर्ष शुद्ध पक्षे सप्तम्यां शनिवासरे समाप्तोऽयम् ।।

3825(2). रागरत्नाकर by कृष्ण कवि

देस सु नागरचाल में, गढ उणियारा नाम ।
राजत राव नरेस जहँ, भीमसिंह गुणधाम। ।

छप्पय—

कूरमकुल अति प्रबल, पुहुमि कीरति विसतारिय ।
नरू वंस अवतंस, धर्मपालक जसधारिय ।।
दान मान सनमान भानुसुत जिमि मनरंजन ।
समर मग्ग कर खग्ग दुर्ग दुर्जन दल भंजन ।।

दिन रैन भक्ति व्रजराज की, भीमसिंह मन सांनिये ।
इह हेत कह्यौ कवि कृष्ण सौं, रस संगीत बखानिये ।

3825 (1) रामजयति is a welknown work by गो. तुलसीदास ।

3768. लेखकमुक्तामणि by हरिदास वत्सात्मज

Opening :

।। श्रीगणेशाय नमः ।।
श्रीयुत गजमुख मेक सुदन्त, म[अ]मर मुनीशा यम सेवन्त ।।
निर्विघ्नार्थं प्रथम स्वामि, गौरीतनयं त प्रणमामि ।।१।।

।। अथ सरस्वत्यै नमस्कारः ।।
वर पुस्तक वीणाक्षक दाम । चतुष्करेषु च दधतीष्ठाम ।।
शुभ्र सरोजासन गलहार । वसनशरीरा या सस्मार ।।२।।
विष्णु विरिंचि शिवादिक देव । वृन्दमनल्पमर्हनिशमेव ।।
सुन्दररूपा सा गुणवती । भवतु प्रसन्ना मम भारती ।।३।।

।। अथ ग्रन्थमानं ।।
वत्सराजसुतहरिदासेन । हरमभिनन्द्य सुभक्तिवशेन ।।
लेखकबालकसुखभणनाय । मात्राछन्दस्समुपादाय ।।५।।
लेखकमुक्तामण्यभिधान । ग्रन्थ. क्रियते लिखनविधान ।।
उद्भव गणित लिखन नृपनीति । सर्गचतुष्टयमत्र सुरीति ।।६।।
षट्षष्टिमुनिनवबाणेषु । भुवऋतुयुगचन्द्रस्सर्गेषु ।।
चतुर्षु मिलितैं स्सन्ति पद्यानि । सर्वे श्रुति रम युग संख्यानि ।।७।।

The author then describes ink-making, modes of writing and the requisite qualities of a Lekhak (clerk), which is very interesting.

Closing :

।। अथ प्रतिलेखकस्य कर्तव्यमाह ।।
सहाय········बक्मीशस्य । पत्रं रक्षति सज्जं तस्य ।।
अवहित (र) तं संकलितेनाति । बहुश्रमं लिखने विदधाति ।।
यस्य स्यादधिकारिजनेन । अविरोधो भूपमतेन ।।
पत्र मार्गयती ने स्वाय । यो दर्शयति प्रतिलेखाय ।।

Colophon :

इति गौडकायस्थहरिदासविरचिते लेखकमुक्तामणौ राजनीतिवर्णनो नाम चतुर्थः सर्गः ।।

1083. **विसनविलासकाव्य** by **प्राणनाथ श्रोत्रिय**

After benedictory verses attributed to Shri Krishna, Sarasvati, Ganesh, Yogamaya and prior poets the author gives a synopsis of the work as ordered by Maharaja Vishnu Singh :–

।। छन्द पद्धरी ।।

बरनियै प्रथम ही गवरिनन्द । बहु विघनहरन ग्रानदकंद ।।
बरनियै जोगमाया विसाल । जाकी सुदिष्टि हूजे निहाल ।।
बरनियै सुद्ध उद्धत सुपाट । बरनियै ग्रच्छ दीनें ग्रघाट ।।
बरनियैं दान किहि भाँति सोइ । बरनियैं खग्ग जिहिं विधि जु होई ।।
बरनहु प्रताप कै सरस चित्त । बरनौ भुजान तिहि विध कवित्त ।।
करियै बखान ग्रब सुजस रूप । बरनौ गयंद ग्रति ही ग्रनूप ।।
बन बैरिवधू भागी डराइ । तिनके कवित्त कीजे बनाइ ।।
कीजियै रहसि घोरेनु गान । बरनियै जवाहर ग्रति प्रमान ।।
बरनियै चादनी चित लगाय । बरनौ कलंक किहि विधि लखाय ।।
बरनियै बागु करि चित्त चैन । बरनियै नलनु सम ग्रौर हैं न ।
कीजियै नलिनु संवाद राज । किहि भाँति न यो कहि कौन काज ।।
पोथिनु विरोध कविता जु होय । किहि भाँति कहो रस परै सोय ।।
बरनियै छहुै रितु ग्रति रसाल । जिय होत सुनै ग्रति खुस्याल ।।
नायिका आठ किहि भाँति होति । रस नवौ बरनियै जगत जोति ।।
बरनियै साँझ सुंदर सँवार । बरनौ सिकार सब तैं उदार ।।
बरनौ समीर सीतल सुगंध । जिहि भ्रमत भँवर व्है कै सु ग्रंध ।।
नाराच त्रिभंगी रचहु छंद । जिन सुनैं होत ग्रति ही ग्रनंद ।।
कीजै विचार छप्पै विधान । जिहि पढत सुनै रीझत सुजान ।।
हम कालि छुटायो मान जाइ । तुम देखि लियो मगरो उपाइ ।।
तिहि भाँति करौ कविता बनाइ । पदवी तब पैहौ **कबितराइ** ।।

Closing :

महाराज विसनेसजू, कविता सुनी रसाल ।
रीझि दियौ तन मन सबै, ग्रौर दई उर माल ।।
करी बडाई तियनुमैं, ग्रौर बढाई ग्राब ।
कबितराय को रीझिकै, दीनौं सरस किताब ।।
प्राननाथ कबिराइनैं, कीनी सुजस प्रकास ।
भुगति मुगति जामैं बसैं, ऐसो विसनुविलास ।।

3354. सारस्वतसारमधुकरकलानिधि by द्वारकानाथ भट्ट

Opening :

बरन विचार लघु गुरु लोकलीकन कौं,
साधि सोधि रसना के सुबरन पत्र पर ।
चितहि कै कर चतुराई चारु लेखनि लै,
सबद ग्ररथ रंग व्यंगनि उजास घर ।।
'सरसुति' राधिका कुंग्रर ब्रजचंदजू के,
रूप की घटानि बरसावैं रस रंग झर ।
नेह के नगर जग जगरमगर ऐसे,
सुघर सुघर बन्दौं भारती के चित्र कर ।।३।।

दोहा—

सबद ग्ररथ जीरन बसन, लखि तंदुल गुनगाथ ।
माधव मो'ब सुदाम सौं, करघौ द्वारकानाथ ।।५।।
गुन रत्नाकर नृपमुकुट, बिलसत मधुकरभूप ।
निजमति उज्जल करन मैं, कियो ग्रन्थ रसरूप ।।६।।
काव्यस्य प्रयोजन यथा ग्रलङ्कारकलानिधौ—
कीरति धन नृपजोगि गुन, ग्रसुभनास रसरासि ।
तिय ज्यौं सत उपदेस कौं, कविता देति हुलासि ।।७।।

Closing :

ये कीने हैं रसकवित, ग्रपनी बुधि ग्रनुसार ।
सोधि लीजियौ छमा करि, माधवेश ग्रवतार ।।

Colophon :

इति सारस्वतसारे मधुकरकलानिधि: सम्पूर्ण: ।।
संवत ग्रठारह सं बाईसा पहल दिन
चैतसुदी सुक्रवार ग्रंथ उलह्यो सही ।
महाराज माधवेश मनकै विनोद हेतु
सुरसति कीन्हौं यह दूध ज्यौं जमै दही ।।

3671. स्वभावचरित्र by प्राणनाथ श्रोत्रिय

Opening :

बिघन हरन सुभकरण विनाइक जगत मनोरथ पूरैं ।
सुमिरत प्राणनाथ सेवगके कलिमल कलमष चूरैं ।।
ग्रष्ट सिद्धि नव निधि लहै नर भूले हू चित ध्यावै ।
ता गनपति तजि ग्रौरै सेवै कहिये यहौ सुभावै ।। १ ।।

श्रीजयसाहकुमार राम पर कोटि महीपति वारैं।
गावत सुर नर नाग लोक में जस के विरद पवारैं ।।
करि ग्रलगार हनें खलदल कौं माल मुलक लै ग्रावैं।
बकसत बार लगत नहि तिन कौं कहिये यहौ सुभावैं ।। २ ।।
मूसक गणपति की ग्रसवारी बैल चढे हर डोलैं।
हंस चढे बिधि, कृष्ण चिरैया चढि कै करत कलोलैं ।।
देत हजारन हय हाथी धन भूले हू चित ध्यावैं।
वाहन जुरत नहीं का तिनकौ, कहिये यहौ सुभावैं ।। ३ ।।

Closing :

जर ग्रपार ऊँचौ सब ही तै कल दल के ग्रति सोहैं।
पंछी ग्रानि बसैं दिसि दिसि के सबहिन के मन मोहैं ।।
तपति हरै पथिकन के तन की, जगत महाछवि छावैं।
फूलत नहीं इते पर पीपर कहिये यहौ सुभावैं ।।
सुनत सुभावचरित्र कौं, बाढै सरस सुभाव।
चिंता चित ग्रावै नहीं, रहै महा चित चाव ।।

3740. हरिवंशपुराण भाषा by खुस्याल कवि

कवि परिचय—

सहर जिहांनाबाद में, जयसिंहपुरौ सुथान।
मैं बसिहौ सुखसौं सदा, जिन सेऊँ चित ग्रानि ।।
मेरी बात सुनौं ग्रबैं, भवि जीवन मन लाय।
कालो जाति खुस्याल सुभ, सुंदरसुत जिन पाय ।। ६६२ ।।
देस ढूंढाहर जाणौं सार। तामें धर्म तणौ ग्रधिकार ।।
विसनसिंहसुत जयसिंहराय। राज करै सब कूं सुखदाय ।। ६६३ ।।
देसतणीं महिमा ग्रति घणी। जिन गेहाकरि सुंदर वणी ।।
जिनमन्दिर भवि पूजा करै। केइक व्रत लै केइक धरैं ।। ६६४ ।।
जिनमन्दिर करवावै नवा। सुरग विमान तणी बिरछवा ।।
रथयात्रादिक होत बहु जहां। पुण्य उपावैं भविगण तहां ।। ६६५ ।।
इत्यादिक महिमाजुत देस। कहि न सकूं मैं ग्रौर ग्रसेस ।।
जामैं पुर सांगावति जानि। धर्म उपार्जन कौ वर थांन ।। ६६६ ।।

— — —

महमदसा पतिसाह राज करिहै सु-चिकथौ ।
नीतिवत बलवंत न्याय बिन लेत न अरथौ ।।
ताके राज मँझारि ग्रन्थ आरंभ रु कीन्हौं ।
परको दुख सोक कभू हम कोइ न लीन्हौं ।।
इह विचार राजा तणूं इतनौ ही उपगार है ।
कोऊ दुष्ट पुरुष दण्डि नँ सकँ जिनमत को विस्तार है ।। ७०० ।।

दोहा—

सहर मध्य इक वणिक वर, माह सुखानंद जानि ।
ताका गेह विषे रहै, गोकुलचद सुजान ।। ७०१ ।।
तिन ढिग मैं जाऊं सदा, पढ़ूं सुसास्त्र सुभाय ।
जिनकौ वर उपदेश लै, मैं भाषा वरन बनाय ।। ७०२ ।।

— — —

सवत सतरासै अरु असी । सु-वैसाष तीज वर लसी ।
शुक्रवार अति ही वर जोग । सार नखत्तर को संजोग ।। ७०४ ।।

— — —

श्वेताम्बरो गोकुलचन्द्रनामा, महाविवेकी सुगुणैर्गरिष्ठः ।
पर्वोपवासं कुरुते स्वभावात्, तस्योपकण्ठ श्रुतवानभूवन् ।। ७०६ ।।
इद मुशास्त्र सुरमेव्यमान, मया लिखित्वा धरितं प्रमोदम् ।
समर्पितं गोकुलचन्द्रहस्ते, अस्य प्रवृत्तिः करणाय नित्यम् ।। ७१० ।।

लि० मोहनराम सगहीजी श्रीभगवानदासजी पठनार्थं मेवाति नइ षंडमध्ये हर्षपूरे..........

2414. हवामहल के कवित्त by रसराशि रामनाराण

दोहा

हवामहल यातें कियो, सब समझौ यह भाव ।
राधे कृष्ण सिधारसी, दरस परस को हाव ।।

कवित्त

सुन्दर शहर सीस सेहरो सवारयौ किधौ, पुहुप बिवान आप अवनी पै आयो है ।
कंचन रजत के पहार मिलि बैठे किधौ, शरद घटा पै छटा थिर पद पायो है ।।
किधौं 'रसराशि' श्रीप्रताप को सुजस तापै, प्रकट प्रताप प्रभा पाय छबि छायो है ।
भयो है न ह्वं है कहूं देख्यो न सुन्यो है ऐसो, हवा देखिबे कौं हवामहल बनायो है ।। १ ।।

उज्ज्वल अचल अति उन्नत अनूप रूप, भूपति प्रताप आप रुचि सौं रचायो है ।
वर्षा सरद हिम शिशिर वसन्त त्यौंही, ग्रीषम विषम हू में सीतल सुहायो है ।।
सदा 'रसराशि' जामें हित को हुलास देखि, राधे गिरिधारी जू को भाव मन भायो है ।
मन्दर सुमेर सौं पुरन्दर के मंदिर सौं, सुन्दर सुखद सज्या मन्दिर बनायो है ।। २ ।।

भाव अवतारी नेहलता मताधारी पता, जाके हिय भक्तिलता फुलहि लहल है ।
प्रेम जल पाय छाय रही मन मंडप कौं, उर उरझाय रही चौंप की चहल है ।।
लाख अभिलाष कली फूली फली रची भली, मिली 'रसराशि' यातें प्रभु की टहल है ।
उडप उछंग ऐसो अति ही उतंग रच्यो, राधे गिरिधारी जू के रंग को महल है ।। ३ ।।

माधवतनय महाजान श्रीप्रताप भूप, भक्ति भावना सौ भरचो भान अवतारी है ।
लाख अभिलाषन लगाय धन लाखन के, पुहुप बिवान सी बनाई ठौर न्यारी है ।।
रसिकबिहारी प्यारे पाहुने बुलावते हैं, इतै 'रसराशि' राधे अति सुकुमारी है ।
दोउन के अंग प्रेम रग में सँगोयबे कौं, सोयबे को सुन्दर सँवारी चित्रसारी है ।। ४ ।।

कंचन के कलश पताका धुजा कंचन की, कंचन के तोरण करोरन निहारे हैं ।
मोतिन की झालरि झुके हैं झब्बा मोतिन के, मोतिन के चौक, चौक में संवारे हैं ।।
चाँदी को कटहरा चबूतरा हू चांदी को, चांदी बंगला में 'रसराशि' रंग भारे हैं ।
चहलपहल हवामहल फब्यो है आज, राधे गिरिधारी प्यारे पाहुने पधारे हैं ।। ५ ।।

डगर बगर बीथी चंदन अगर ओपी, केसरि गुलाब जल छूटत फुंहारे हैं ।
नहरि लहरि लेत चद्दर छहरि रही, हौजन मे मौज भरे तिरत नवारे है ।।
लटकि मटकि नटी गावत कलीली तान, त्यौंही 'रसराशि' गीत गोपिन उचारे हैं ।
चहल पहल हवामहल फब्यो है आज, राधे गिरिधारी प्यारे पाहुने पधारे हैं ।। ६ ।।

अतुलित सोभा भर्‌यौ प्रफुलित प्रभा जामैं, छहरित रीझ भीजे विहरत श्यामा-श्याम ।
रूप को प्रकास त्यौंही ज्योति को उजास जामैं, नेह को निवास रसकेलि को निकुंज धाम ।
नूपुर को नाद नीको नाद पायजेबन कौ, जेब दे रह्यो है रग उमगत आठौं जाम ।
फबी जामैं दोउन के स्वास की सुबास हवा, यातें 'रसराशि' हवामहल धरयो है नाम ।। ७ ।।

सुन्दर सुखद सोह्यौ सुधाधर को सो धाम, जामैं श्यामाश्याम संग रंग बरसायो है ।
झनक मनक होत भूषन बनक बने, कूजत कपोत केकी कौतुक मचायो है ।
महकत अंगराग अंग की सुगंध सन्यौ, पुहुप पराग हू उमगि उफनायो है ।
फबी जामैं छबीले सुहाग की सुवास हवा, यातै 'रसराशि' हवामहल कहायो है ।। ८ ।।

4852. **जयपुरवर्णन** by **जालिम कवि**

This description of Jaipur occurs in a horoscope of Sawai Madho Singh I. It is almost contemporary and hence reprodcued here:—

सकलभूमण्डलराजराजेश्वरः संप्रति विक्रमशालिवाहन-भोजराजोपमाऽलङ्कृतः खागत्याग-निःकलङ्कगोब्राह्मणप्रतिपालकः षड्गुणप्रवीणश्चत्वारोपायसावधानः षड्भाषा-निवास द्वासप्ततिकला-विचक्षणश्चत्वारवेदाध्यनप्रवीणः यवनेश्वरराज्यमण्डनः समस्तरिपुगणमदखण्डनः स्वकीयप्रतापदल-मण्डन. कलौ कल्पद्रुमावतारमहाराजाधिराजमहाराजश्रीसवाईजयसिंहजी–

देशे सपादो नगरे सपादे दाने सपादो विभवे सपादः ।
युद्धे सपातो नृपतीगणेषु ख्यात· सवाईजयसिंह राजा ।।
....

(तत्पुत्रः सवाई माधवसिंहजी–तत्समये जयपुरवर्णनम्)

नाटकमणि छन्दः

राजाजी रचियो वेदे वचियो लच्छि बजारे लाखीणो ।
मोटा अति मंदिर सोभा अति सुंदर भल गोखां सोभाषीणो ।।
लुंग्यां चिग लालमजाल्यां 'जालिम कवि' केता बाखाण कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।१।।
बैठक जिहाँ बैठा सुंदर सेठां जरकस अतलस जोवंता ।
माणिक बहु मोती 'जालिम' जोती परघल गहणां पोवंता ।।
निखमी धन लीला रग रंगीला रसिया देख अचभ रहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।२।।
जरकम अंग जामा कंचन कामा थुरमां कांधा थरकदा ।
पाघां सिरखंधी नव नवरगी छोगा सीवन छरकंदा ।।
मिल साथी मोजा चातुर चोजा कीरत नारयां भोग कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।३।।
अधिको तहां आवै भोग्यां भावै हाथी गति जिमि हालती ।
चारुअ अंग वेसा जरकस जेसा माणिक मोत्यां म्हालती ।।
नीकी मृगनयणी चितकूं चरणी चम ग्रहणां भणकार वहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।४।।
अपछर अणुहारी चित पतिचारी नयनां प्रीत मति रखंती ।
सुंदर जै सोभा लागी लोभा परगट चोहट्टां परखंती ।।
लीला इम लीजै रंग रमीजै कामी प्रभु सूं एम कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।५।।

फूला पत बहु कै फल महकै परिमल रूडा चित्रक रेखता ।
गायन कहुं गावै बीरण बजावै पंडित पोथी पेखंता ।
नांटिक बहु नांचै रसिया रांचै रीझां दे चित राचि रहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।६।।

सातूं जिह पोलां अंतर ओलां तोरण कलसां इन्द्रधजा ।
गेंवर जिह गाजै बाजा बाजै छिब अति छाजै लब छजा ।।
सतषरण सुंदर मोटा मंदिर धौलागिरि सम धौत कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।७।।

देवल तहँ दीपै त्रिभुवन जीपै नाथ दुआरै नाथ तहाँ ।
धजदण्ड विराजै गोवर्धन छाजै कचनहदा कलस जहाँ ।।
चरणामृत लीजै दर्सन कीजै कीर्तन हरिजस तेथ कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।८।।

जनर जिह साला बहुत विसाला घडियाला बहु घाट तहाँ ।
हैवर थट घन जिम दीसै रथ पायक थट रंग जहाँ ।।
कहिये गुण केता नरपति जेता सुरपति छिब समतुल्य कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।९।।

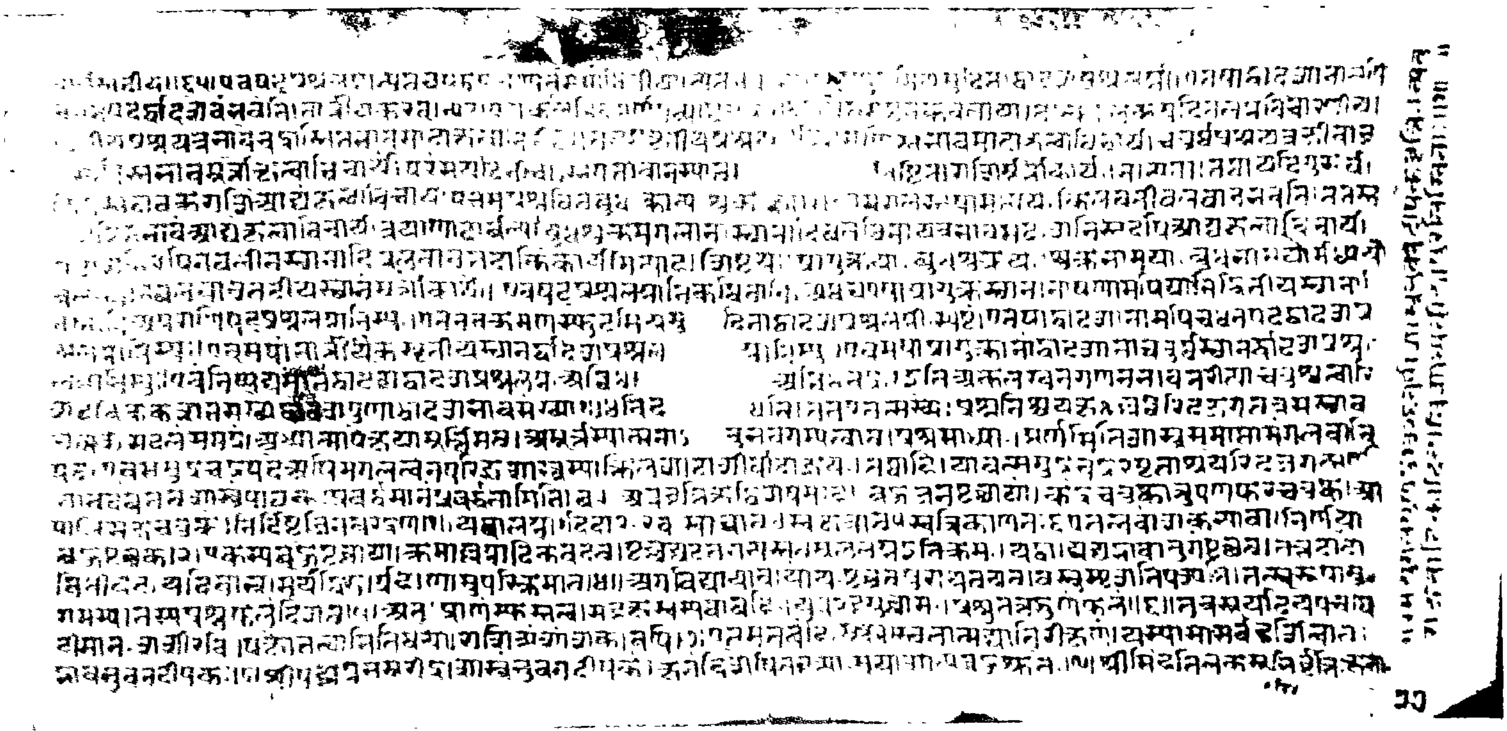
उज्जल अति षीर ऊंडो नीरं अथग अपार विस्तार ।
स्वादे वलि मीठो नैना दीठो मानसरोवर अवतारं ।।
गाजै अति गब्भै फेना फब्बे हिल्लोला किल्लोल लहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।१०।।

गोषां अति जोषां नवनव नोपा षट रित माणो षानवणी ।
सुर नर सब सेवै मोजा लेवै धरपति यूं ढूंढाड़धणी ।।
जुग जुग इह राजो ढोला बाजो कविजन नित आसीम कहै ।
जै जैपुरवासी अधिक विलासी लीला माधवसिंह लहै ।।११।।

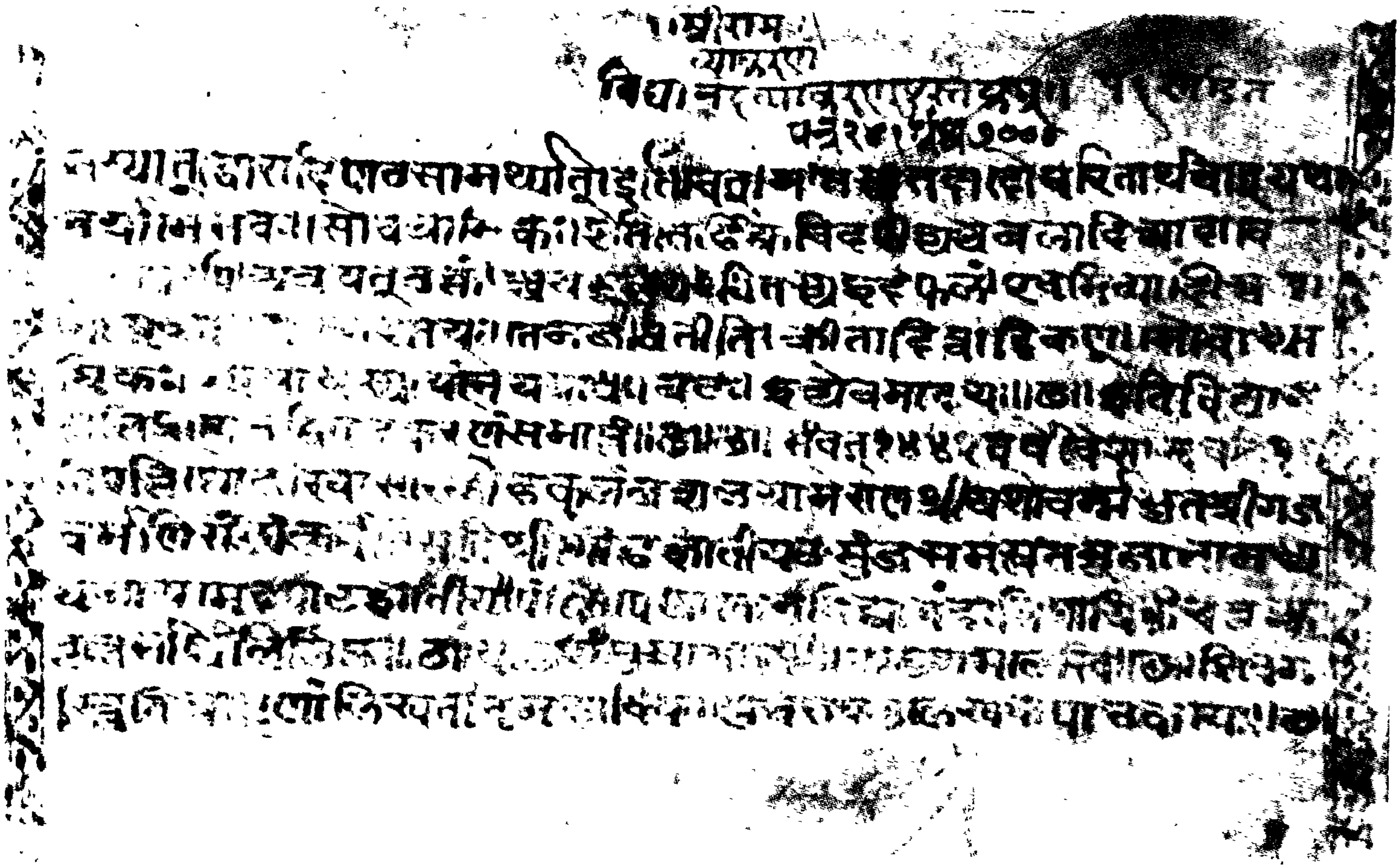
अनेन राज्ञाविरचिते सप्तविंशतिवकार (?) सहिते जयनगरे·······

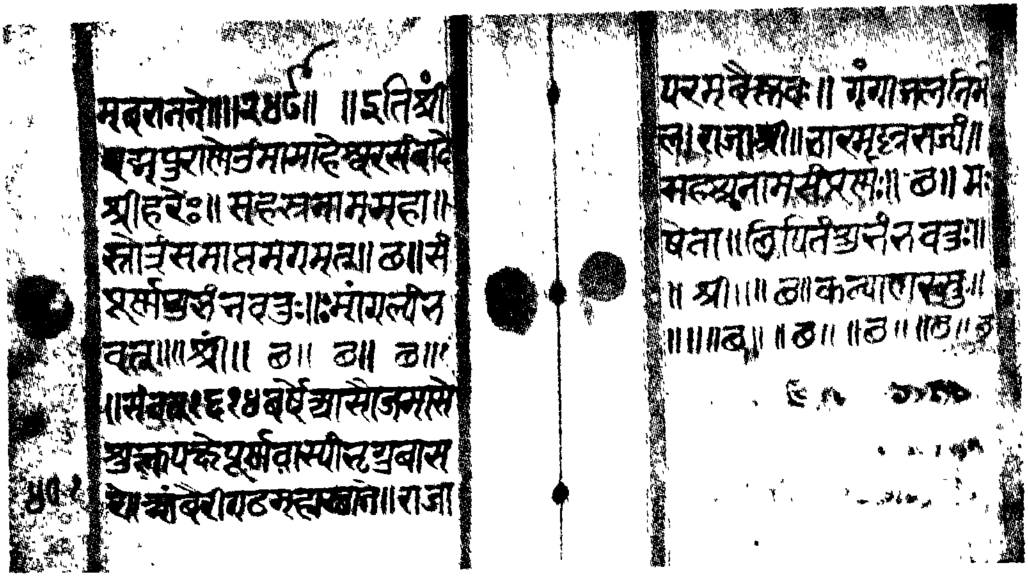
1. Gaṇes'a with Ṛddhi, Siddhi and Sarasvatī painted on a wooden 'Paṭari'; Jaipur, 19th c. A.D.

2. Colophon page of Bhuvanadipaka-vṛtti by Simhatilaka Sūri; written at Bijāpura in 1326 V. S. (1269 A.D.); No. 5405

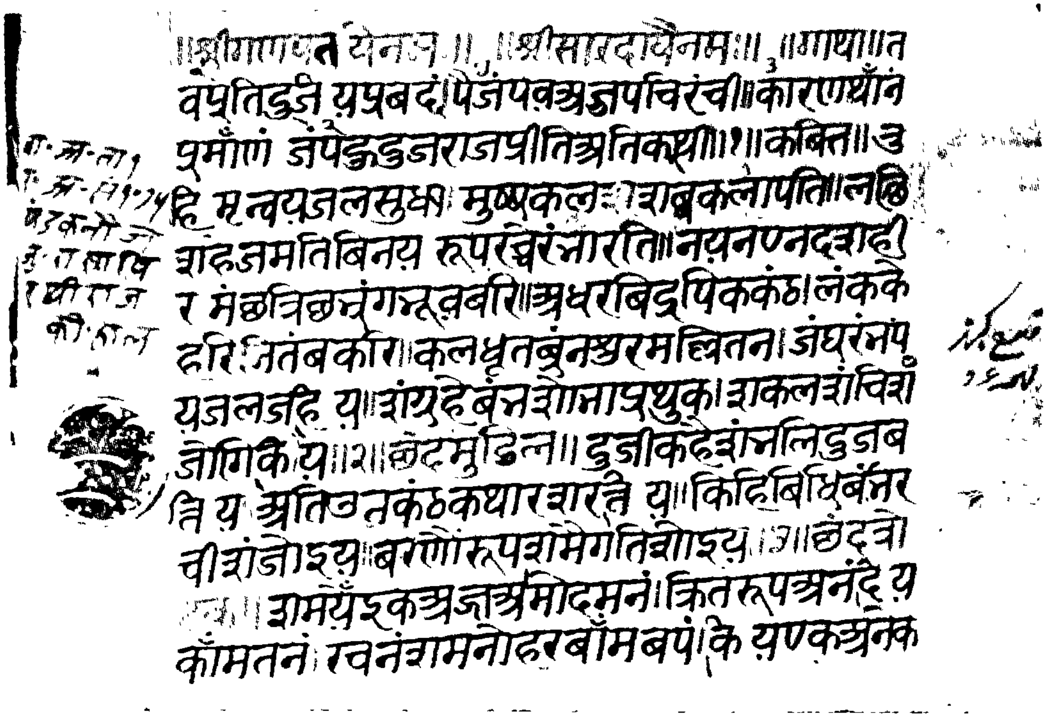
3. Colophon page of Vidyānanda vyākaraṇa, dated 1441 V. S. (1384 A. D.); No. 7518

4a. Colophon page of Viṣnusahasranāma, written by Khetā during the reign of Rāja Bhāramalla at Amber Fort in 1614 V. S. (1557 A.D.); No. 1219.

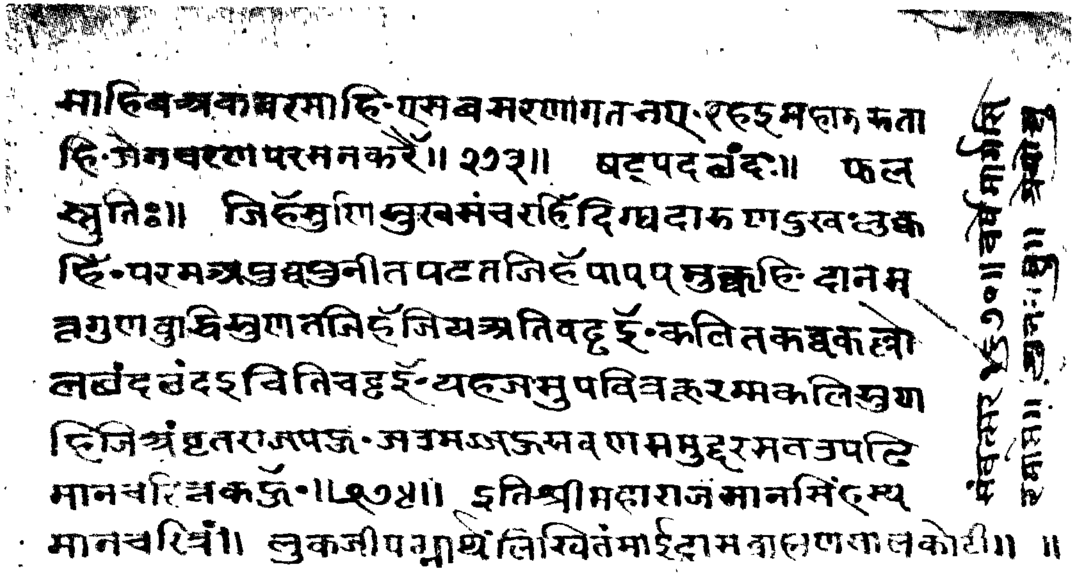
4b. Seal of Mirzā Rājā Jai Singh's manuscript keeper, Uddhavadāsa; dated 1059 A.H

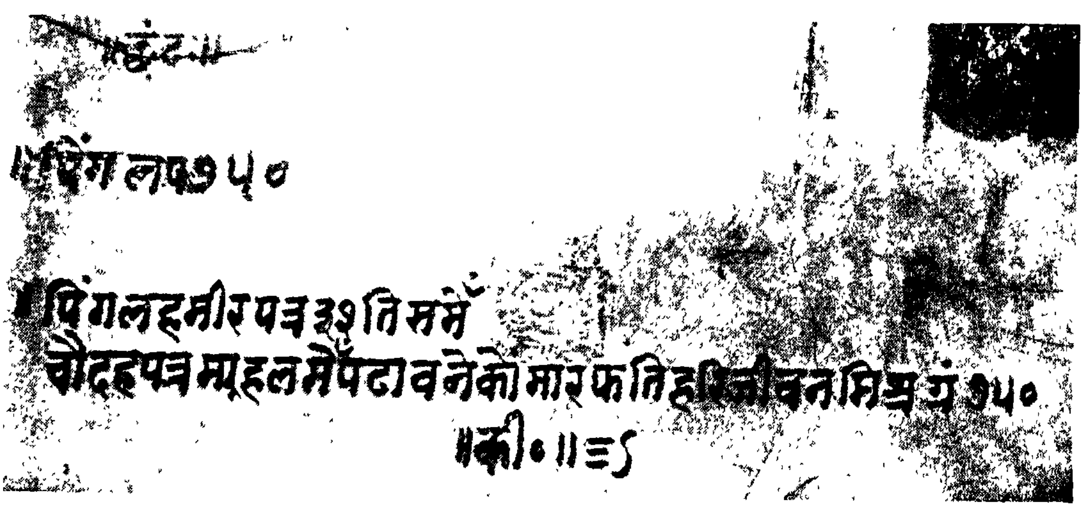
5a. Opening folio of Pṛthvīrāja Rāso (Kanavaja khaṇḍa), No. 1455; bearing seal of Uddhavadāsa, Librarian of Mirzā Rājā Jai Singh, dated 1059 A.H.; accessed in 1075 A. H.

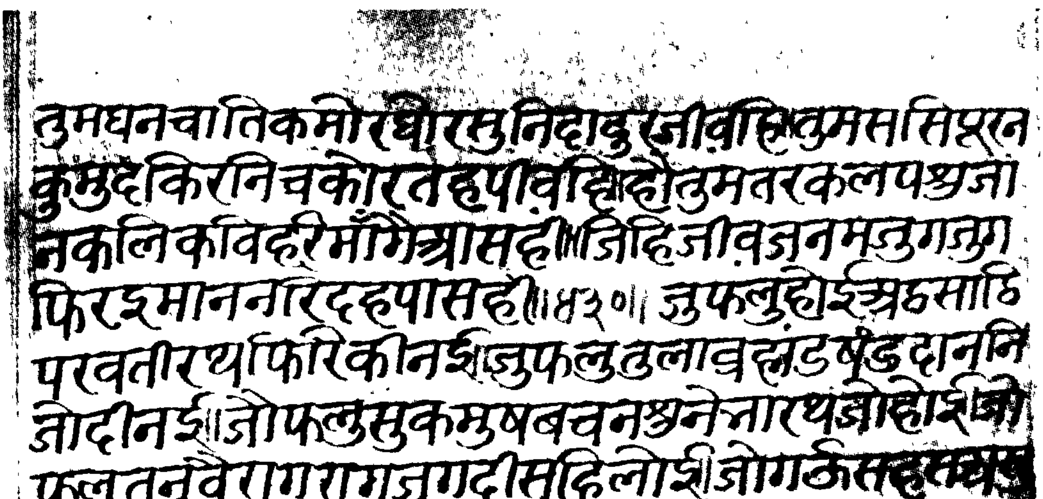
5b. Seal of Mahārājā Sawai Jai Singh on the end paper of ms No 2694.

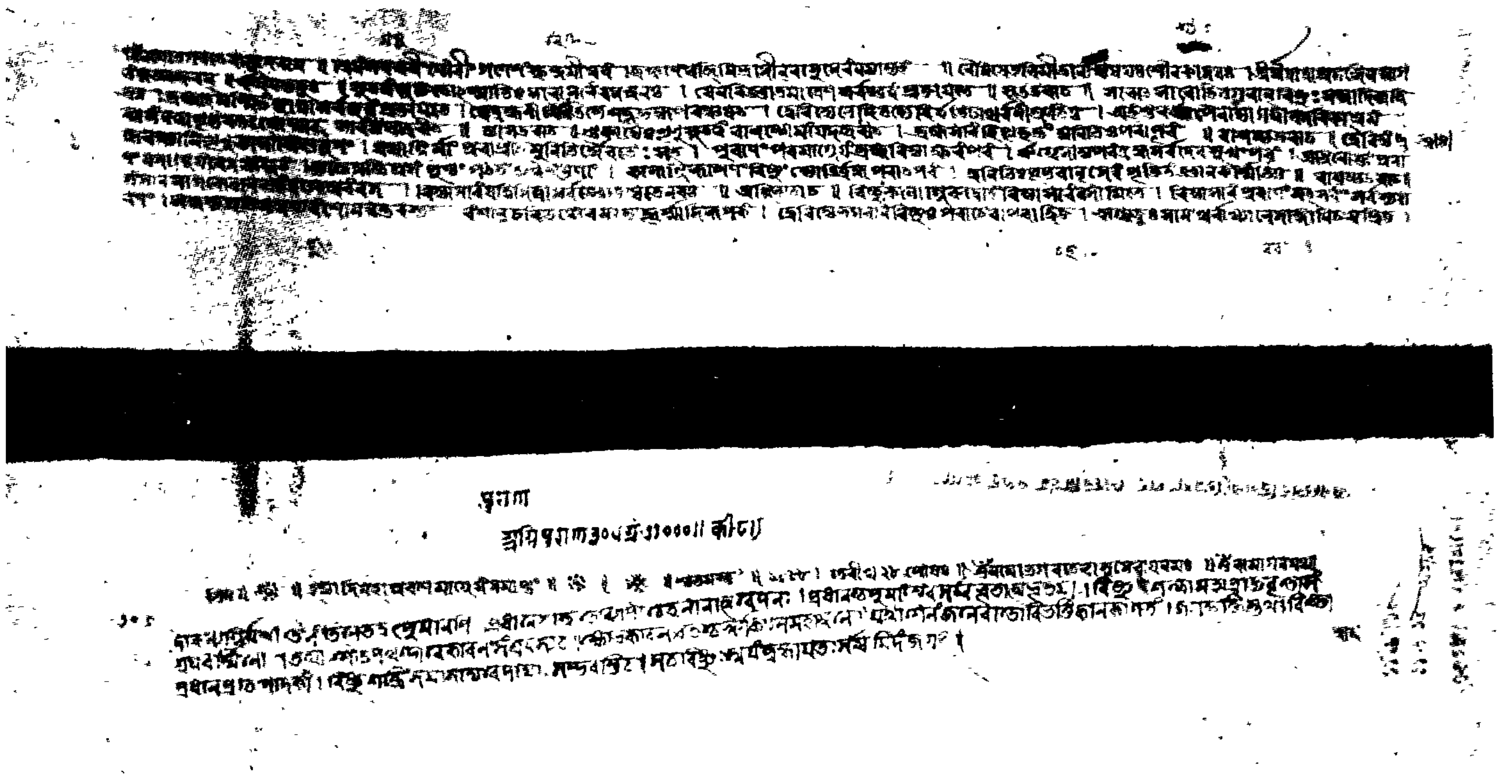
a. Colophon page of Mānacharitra by Amṛtarāja, composed in 1642 V. S. (1585 A.D.); copied by Maidāsa of Siālkota; dated 1670 V.S. (1613 A.D.), No. 1901

6b. Seal of Mahārājakumāra Rām Singh, dated 1718 V. S. (1661 A. D.)

तुमघनचातिकमोरघोरसुनिदाकु जोवाहितुमससिपूरन
कुमुदकिरनिचकोरतेहपीविहीहोतुमतरकलपश्रुजा
नकलिकविदरीमांगेआसदा॥जिहिजीवजनमतुगजुग
फिरइमाननारदहपासहो॥४२०॥ जुफलुहोइअठसाठि
परवतीरथफिरिकीनई॥जुफलुतलाववलंडषूंडदाननि
तोदीनई॥जोफलुसुकमुषवचनश्रुनेनारथजोहोइजो
फलुतनवैरागरागजगदीसहिलोई॥जोगऊसहस्र
मेधलरिमरेरनदहतनगोइगो॥तैसोजुपुनुपठत
मानचरित्रहहोइगो॥४२१॥ जुफलुधरम
तपिंडप्रदानहि॥जुफलजुरैकुरुषेतदेतसोनोकनीन
हि॥कन्यातनोविवाहकरेफलुजोनरमनई॥जुफलुजो
गअष्टंगअंगदुषुदानेगनई॥मनजुफलुसासजगदीस
कहलाषदलाषदुपुहपचढाइया॥हैचरितमानजाव
दिश्रुनतमनतातितोफलुपाइयो॥४२२॥
ना... ...समापते॥ ॥श्रीमस्तु॥

7. Colophon page of Mānacharitra Rāso by Natrottama Kavi, written in 1697 V. S. (1640 A. D.); No. 1977

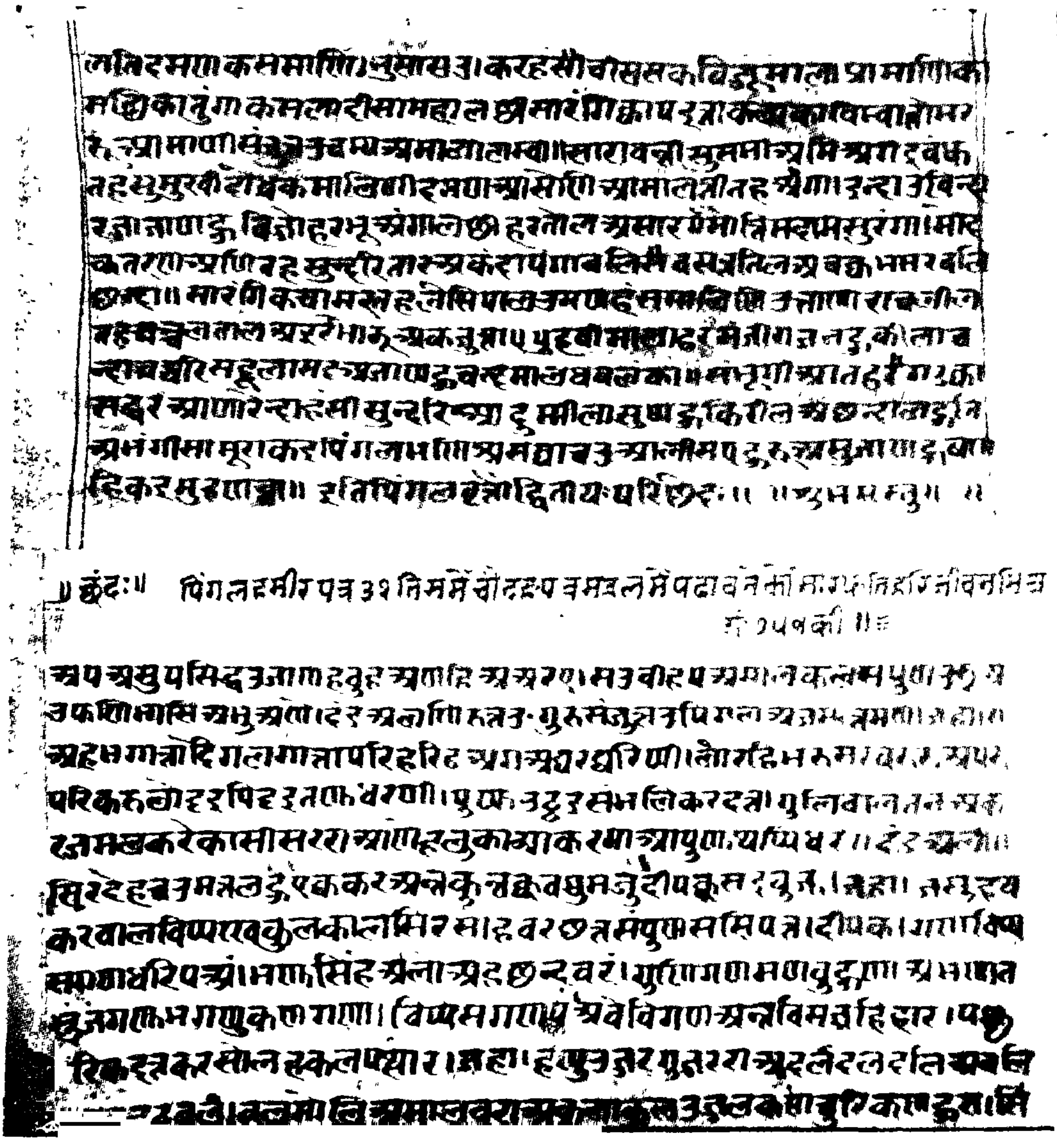

8. First and colophon pages of Agni-Purāna in Bengali script, dated 1688 V. S. (1631 A. D.); No. 1337

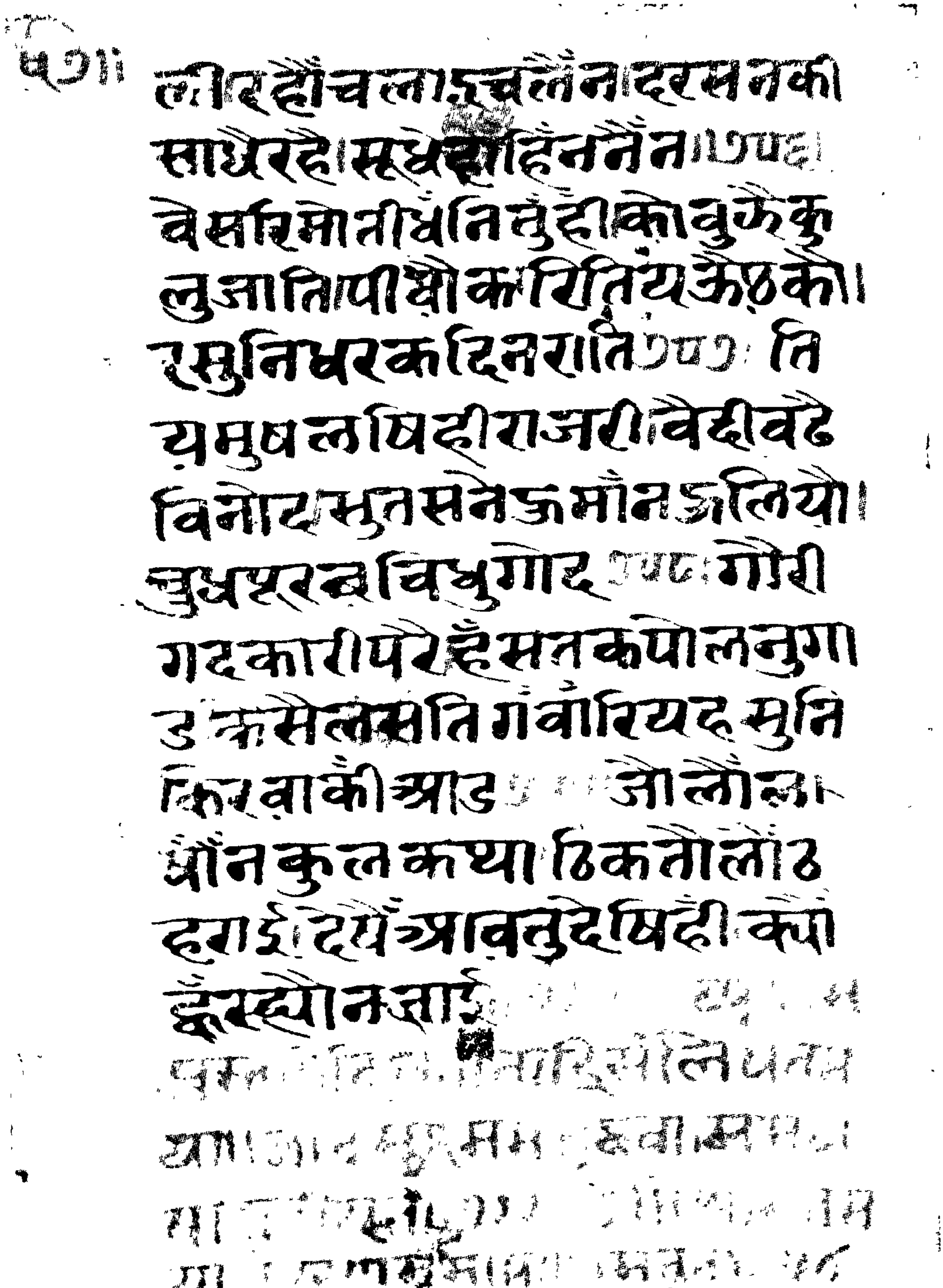

9. Krṣna playing 'Holi' with Rādhā; from Sarasa-rasa-grantha; 1794 V. S. (1737 A. D.)

X

10. Folios from Piṅgala-Hamira, commentary on Piṅgala-s'āstra (No. 5216); copy used by Hari Jivan Mishra for teaching M. K. Ram Singh.

11. Colophon page of Bihārīdāsa's Satasaī, dated 1714 V S. (1657 A D); No. 1581

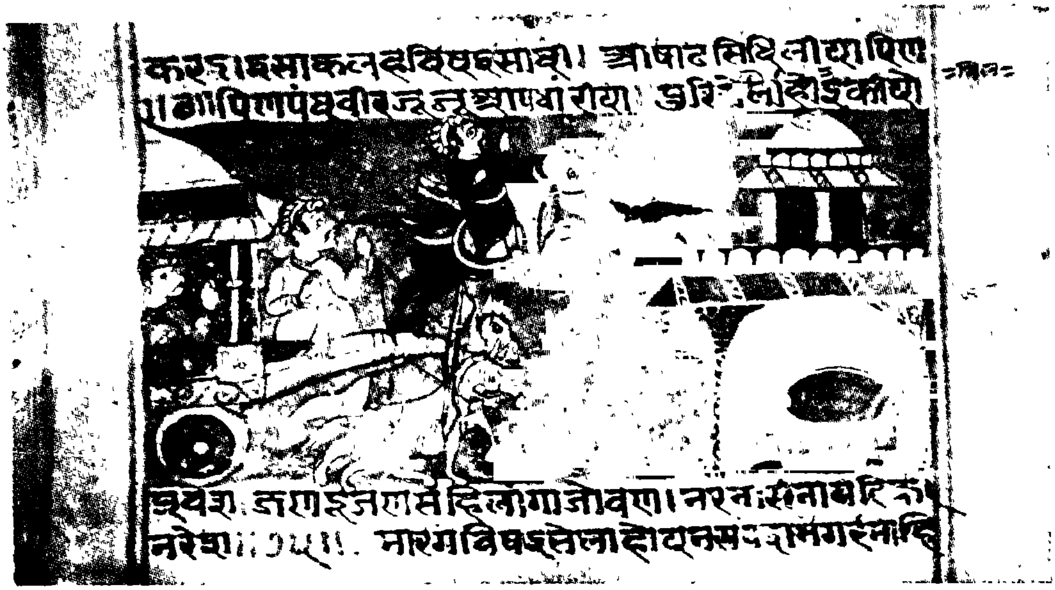

12. An illustrated folio of Sarasa-rasa-grantha (N 7745). 1794 V. S (1737 A. D.)

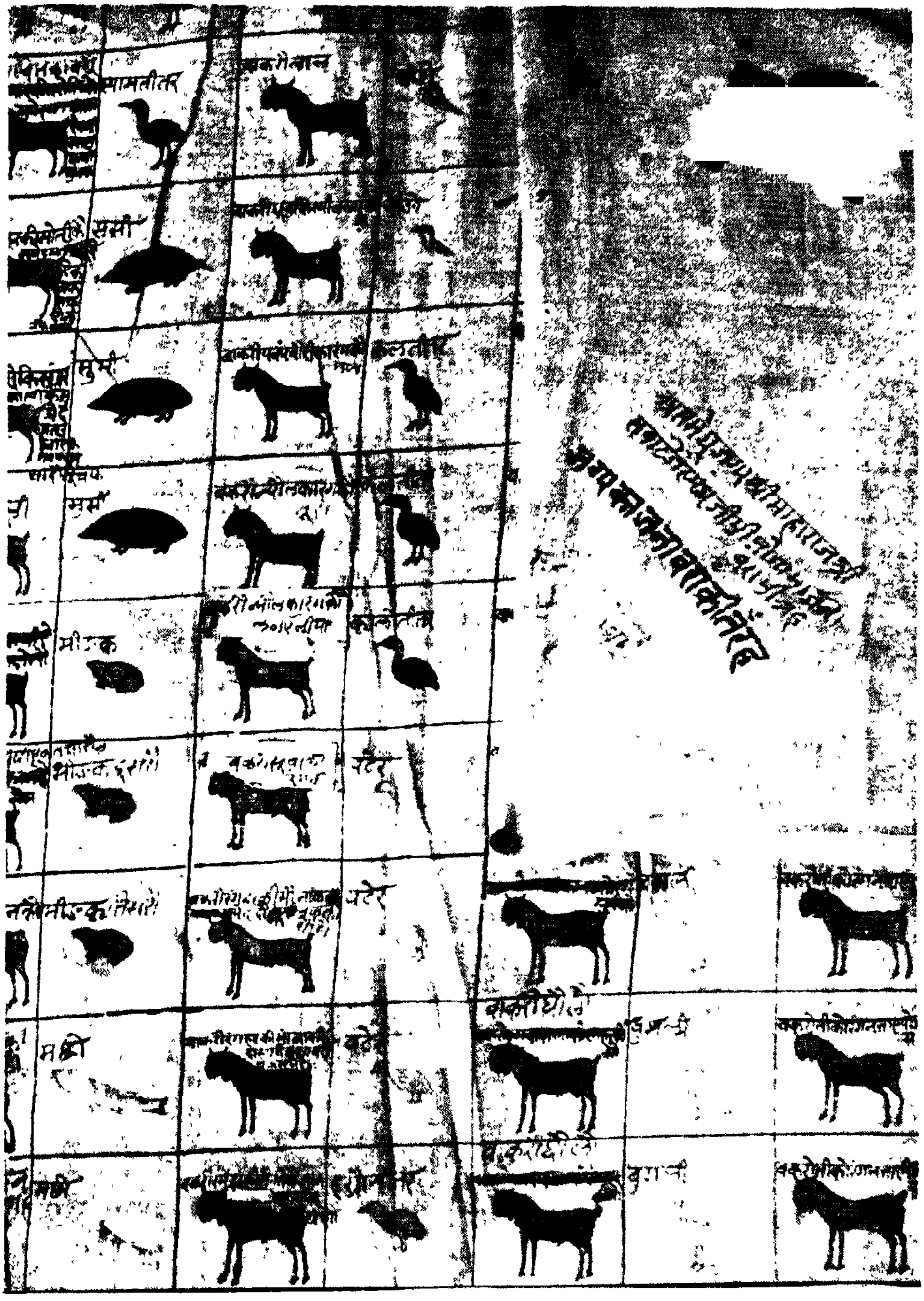
13. Colophon page of Sarasa-rasa-grantha (No. 7745)

XIV

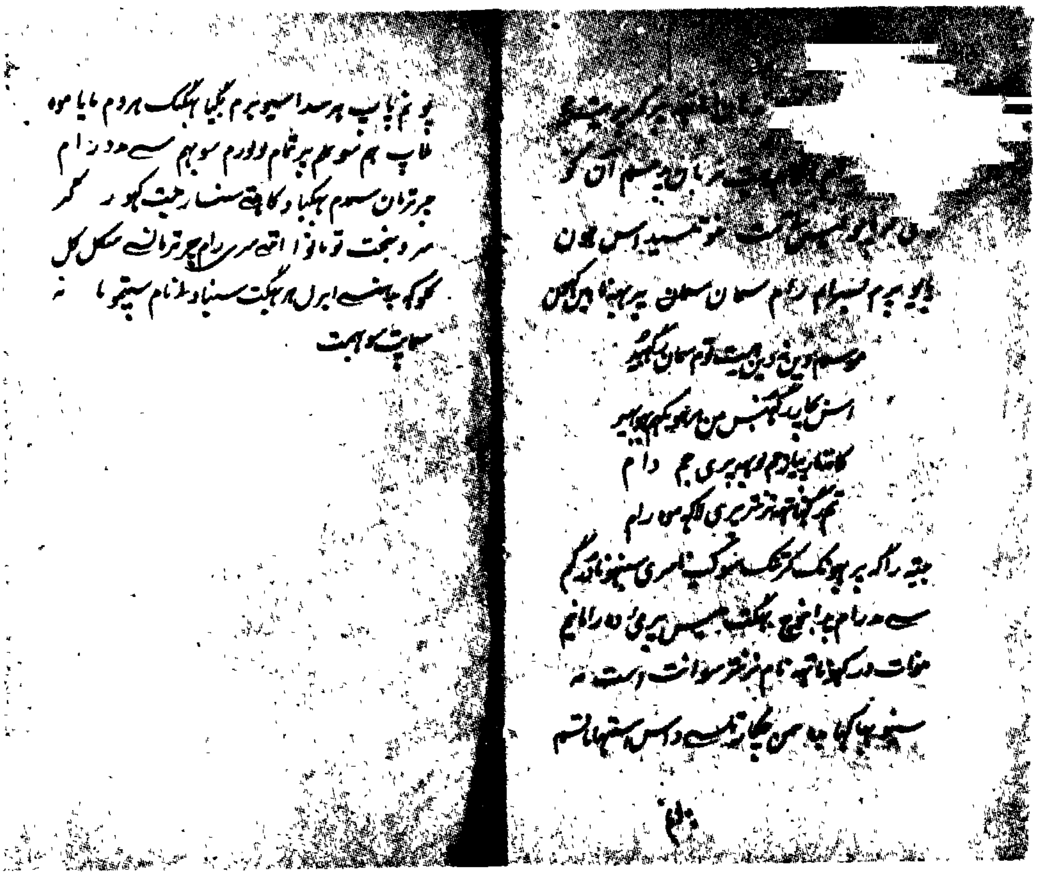

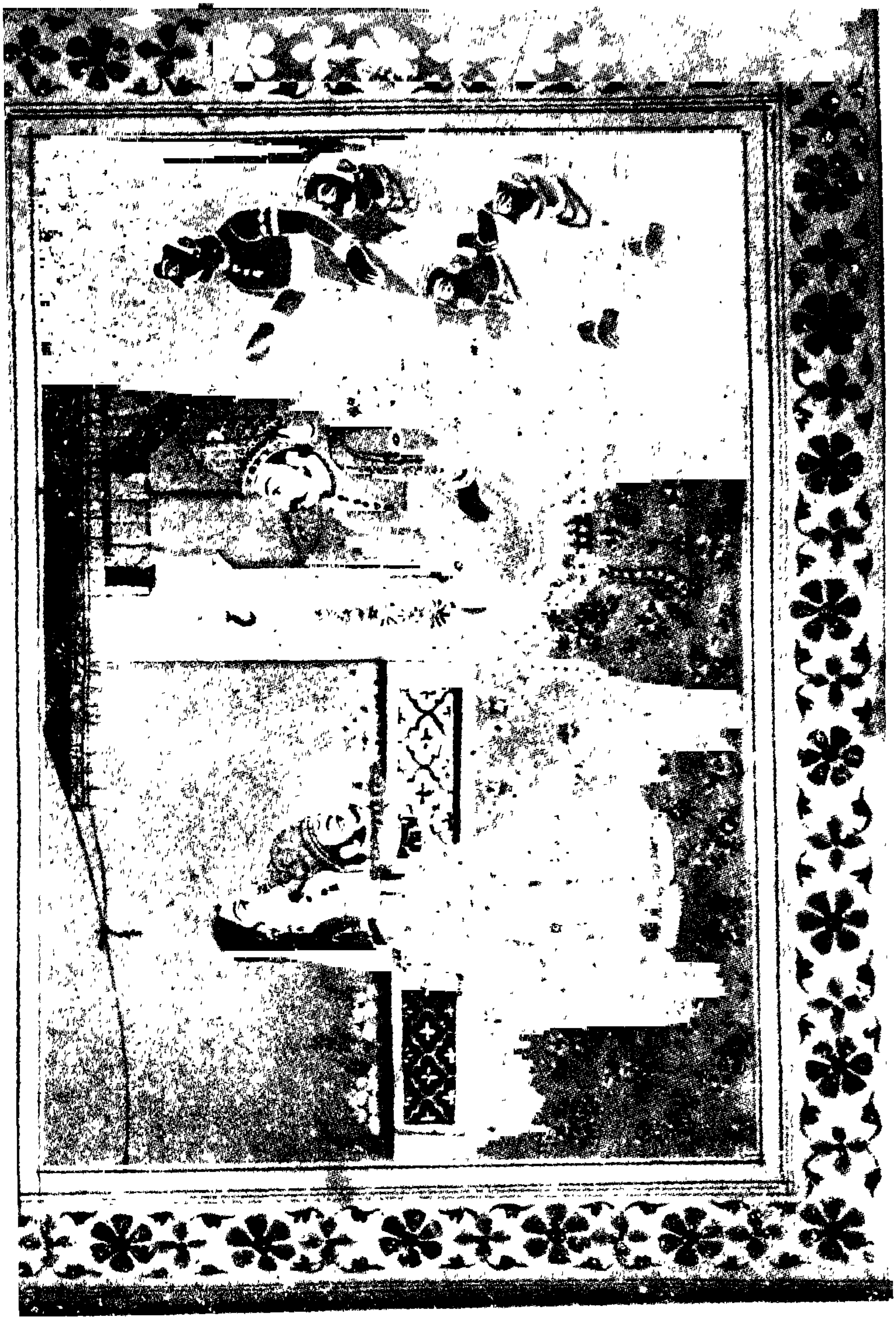
14a & 14b. Illustrations from Kṛṣṇa-Rukmiṇī-Beli (No. 4684); Mewar, 17th c. A.

15. Part of a chart painted on cloth showing the animals used during the sacrifice performed by Sawai Jai Singh.

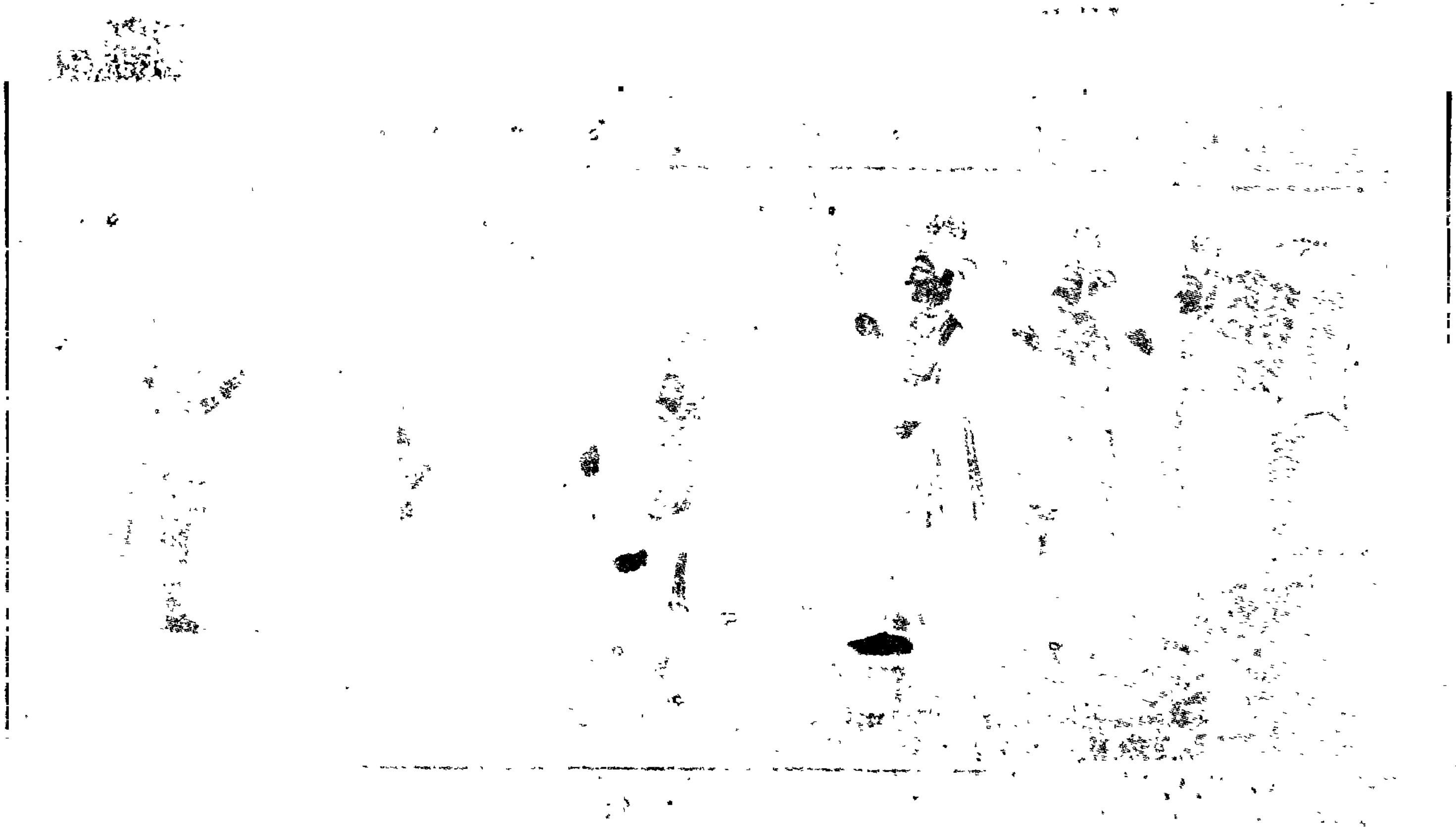
16. Last folio of Rāmacharitamānasa in Persian script (No. 1505), Jaipur; 19th c. A. D.

17. Kaṅkālī Bhāṭaṇa shows the head of Jagadeva to Siddharāja Jayasiṁha; from Jagadeva Panvar rī Vāta (No. 7803); Jaipur, 19th c. A. D.

18. Pūtanā vadha; from Gītā-Pañcharatna (No. 4210); Jaipur; 18th c. A. D.

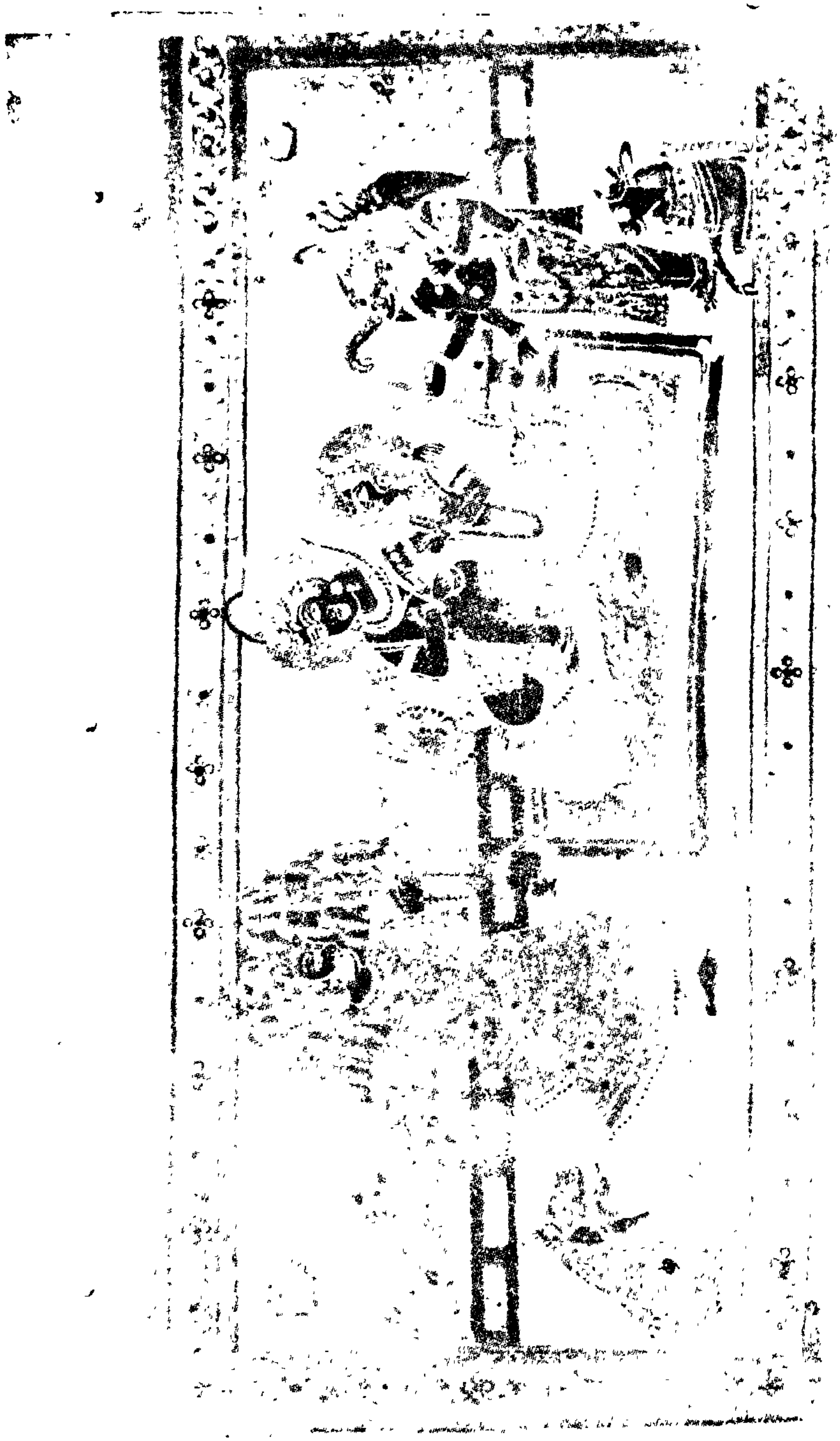
19. Darbar of Rāma, painted on a wooden Paṭarī; Jaipur; 19th c. A. D.

20. Sawāī Mādho Singh I and a noble, painted on a wooden paṭarī, Jaipur, 18th c. A. D.

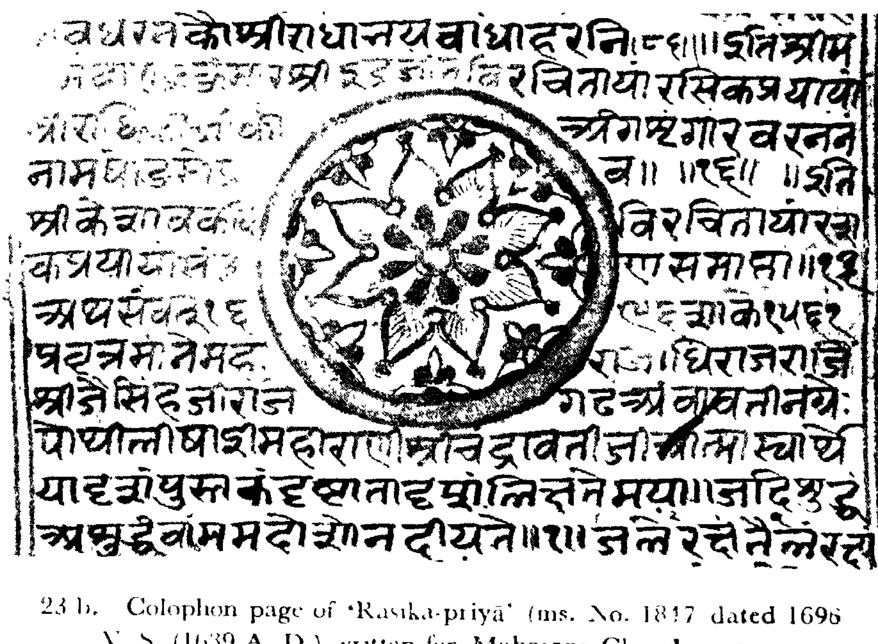
21. Embroidered bookcover of a collection of stotras recited by Sawai Madho Singh I;
18th c. A. D.

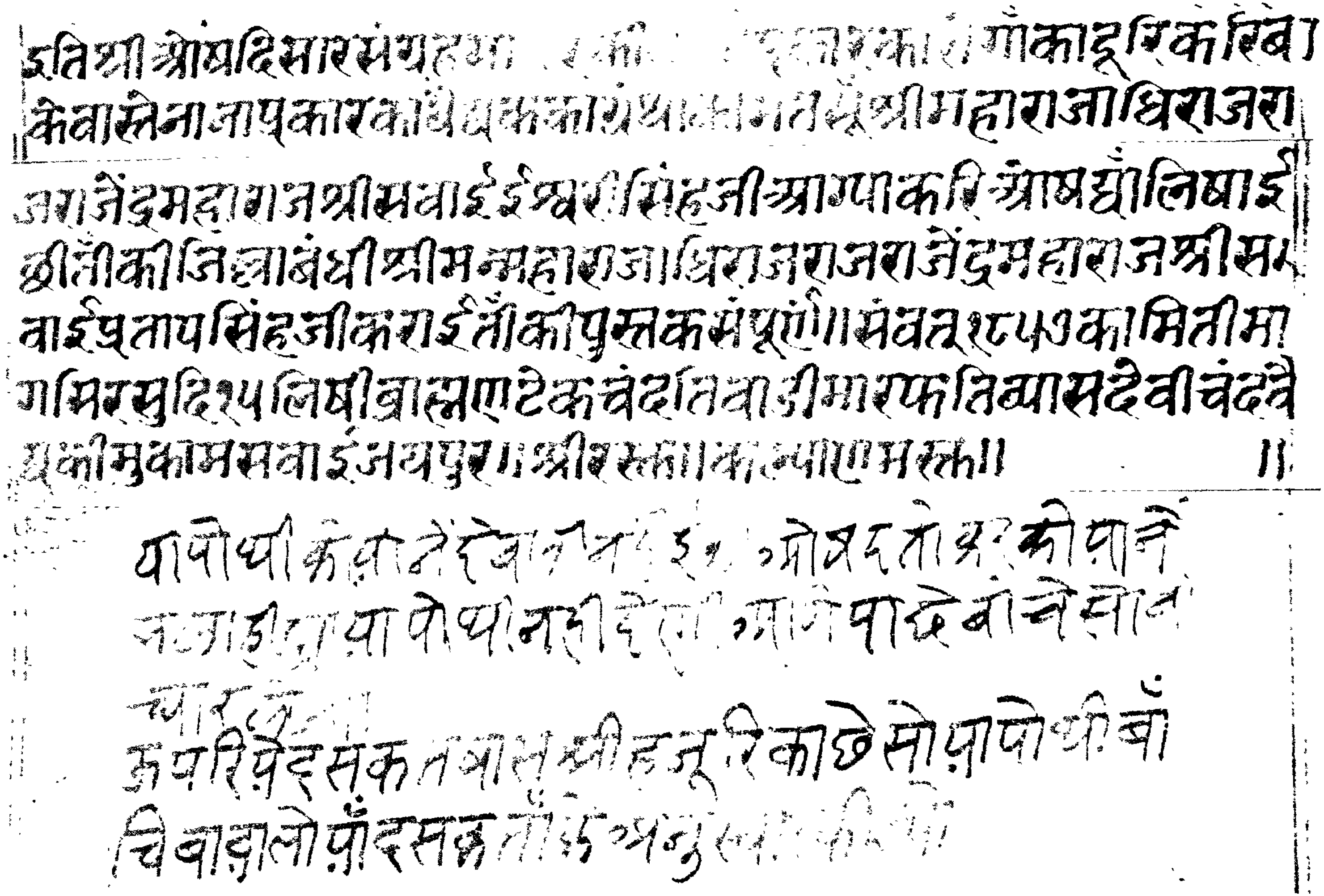
22. A king before S'iva, Pārvatī and Ganes'a, painted on a wooden Paṭarī; Jodhpur; 19th c. A. D.

23 a. Illustration from 'Rasika-Priyā' of Kes'avadāsa. ms. No. 1847 dated 1696 V. S. (1639 A. D.)

23 b. Colophon page of 'Rasika-priyā' (ms. No. 1847 dated 1696 V. S. (1639 A. D.) written for Maharani Chandravati ji, wife of Mirza Raja Jai Singh

24 A 'Not to be issued' autograph note of S. Pratap Singh on ms. No. 7648.

BIBLIOGRAPHY

Āin-e-Akbari (Tr. by Blochmann) 2nd ed., 1965.

Āin-e-Akbari (Tr. by Gladwin).

Ancient Persian and Iranian Culture by Clement Hunt.

Annals and Antiquities of Rajasthan by Lt. Col. James Tod, 1873.

Asiatic Researches, Vol. IX.

Astronomical Observatories of Jai Singh by G. R. Kaye, 1918.

Banga–sāhitya-parichaya, Pt. II (Bengali): Calcutta University, 1914.

Bhāva–vilāsa–kāvyam (Sanskrit) by Rudra Kavi; Nirnayasāgara Press, 1886.

Brief History of Jaipur by Thakur Fateh Singh Chanpavat, 1899.

Buddhivilāsa by Bakhatarāma (Hindi); published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur, 1964, ed. P. D. Pathak.

Bulletin of the Prince of Wales Museum of Western India, No. 12 (1973).

Catalogue of Manuscripts in the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur, Vol. II C.

Catalogus Catalogorum by Theodor Aufrecht, 1962.

Discovery of India by Jawaharlal Nehru; published by Asia Publishing House, Bombay, 1969.

Encyclopaedia Britanica, ed. 1959.

Encyclopaedia of Religion and Ethics, ed. 1954.

Gāyatrī kalpalatā (Sanskrit) by Nāthūnārāyana (ms.)

Gulerī Granth (Hindi), ed. Kṛṣṇānanda; published by Nāgarī Prachārinī Sabhā, Vārānasī; 2000 V. S. (1943 A. D.)

Hammīra–Mahākāvyam (Sanskrit) by Naya Chandra Sūri; published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur, 1968.

Hand book to Agra and the Taj, Sikandra, Fatehpur Sikari and the neighbourhood by E. B. Havell.

History of Classical Sanskrit Literature by Krishnamachariar.

History of the Jaipur State by Dr. M. L. Sharma; 1969.

Ibrat-namah by Faqir Khairuddin Muhammad (Tr. by Elliot) Vol. VIII,

India and its native Princes by Louis Rousselet, 1882

Itihāsa Rajasthan by Ramnath Ratnu, 1892

Īs'vara-vilāsaMahākāvyam (Sanskrit) S'rī Kṛṣna Bhaṭṭa,Kavikalānidhi, edited by Kavis'iromani Bhaṭṭa Mathurānātha S'āstrī; published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur, 1958.
Jaipur Amber Family by J. P. Straton.
Jaipur Enamels by Jacob and Hendley, 1886.
Jayavams'a-Mahākāvyam by Sītārāma Parvanīkara; Rajasthan University, 1952.
Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal, Vol. XXXI.
J. Sarkar's Topography of the Mughal Empire, Imperial Gazetteer, Vol. XII.
Kachhapaghāra kā Itihāsa (Hindi) by Ramasahāya Brahmabhaṭṭa.
Kachhavahon kā Sanksipta Itihāsa (Hindi) by Vīra Singh Tanwar, Alwar, 1931.
Kachhavāhon ki Vams'āvalī, (Hindi ms. no 3571 (1) K. M.)
Kapaḍadvārā Documents, list of (Hindi ms.).
Kās'ī kā Itihāsa (Hindi) by Dr. Moti Chandra, 1962.
Kavitā Kalpataru (Hindi) by Nānūrāma Kavi 'Sāgara' (ms. no 3555 K. M.)
Kes'ava-granthāvalī, (Hindi); published by Hindustani Academy, 1954-1959.
Kūrmavilāsa (Hindi) by Dulichanda Kavi (ms. no. 389 P. K.)
Kus'avams'a-charitram (Sanskrit) by Hīrānanda Dādhīcha (ms. no 485 K. M.).
Līlāsāgara (Hindi) by Haridāsa Dhyānes'vara Jogajīta, published by S'rī S'ukacharaṇadāsīya Sāhitya-prakās'aka Trust, Jaipur, 1968.
Mālatī-mādhava-vihāra (Hindi), by M. V. Lele
Mānacharita (Hindi) by Amṛtarāi (ms. no. 1901 K. M.)
Mānaprakās'a kāvya (Sanskrit) by Murārīdāsa (ms. no. 8259 Asiatic Society, Calcutta).
Mārwār kā Itihāsa (Hindi) by B. N. Reu, 1938-40.
Matsyades'a kā Itihāsa (Hindi); (a manuscript compiled by the late Pandit Madhusūdana Ojha on the basis of old Vams'āvalīs in the Pothīkhānā).
Noer's Akbar (Tr. by A. S. Beveridge).
Oxford History of India by V. A. Smith, 1961.
Padmākara-s'rī (Hindi) by Bhāla Chandra Rāva Telang; published by Padmākara-anveṣaṇas'ālā, Aurangābāda, 1969.
Padyamuktāvalī (Sanskrit) by S'rīkrṣna Bhatta Kavikalānidhi, Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur 1959.
Poona Residency Correspondence; Daulat Rao Sindhia's letters.
Proceedings of the All India Library Conference, 1946; Prof. J. M. Gosh's note.
Proceedings of XIV session of the All India Historical Congress, Jaipur; 1951.
Pṛthvīrājarāso (Hindi) by Chanda Kavi.
Pundarīka-Kula-Kīrti-Pañjikā (Bengali & Sanskrit) by As'utoṣa Bājapeyī, 1922.
Purāṇa Text of the Kali Age by F. E. Pargiter. M. A., ed. 1975.

Rajasthan ke Jain S'āstrabhandāron ki Sūchi, Part IV (Hindi) by Dr. Kasturchand Kāslivāla, 1962.

Report on the Archaeological Survey of India (1862–65) by Cunningham.

Sarasvatī Patrikā (Hindi) Vol. III, no 11; Nov. 1902.

Sawai Jai Singh (Hindi) by V. S. Bhatnagar, 1962.

Search of Bardic Manuscripts in Rajaputana by Haraprasāda S'āstrī, 1916.

S'rī Rāmakṛṣna-līlā-prasaṅga (Hindi) by Nṛsimhavallabha Goswāmī

Supplementary Glossary by Elliot.

Takhata-vilāsa Champū (Sankrit ms.)

Tarikh-e-Firista (Eng. Tr.)

Tuzuk-e-Baburi (Eng. Tr.) by Elliot.

Tuzuk-e-Jehangiri (Eng. Tr.) by Rodgers and Beveridge.

Vaidika gaveṣanā (Bengali) by Umakānta Hazra.

Vakil Reports; published by Rajasthan State Archives, Bikaner, 1967.

Vidyābhūṣana granth-saṅgraha sūchī (Hindi)
Catalogue of manuscripts in the collection of the late Purohit Harinarayan, B. A., Vidyābhūsaṇa; published by the Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur.

Vīravinoda (Hindi) by Kavirājā S'yāmaladāsa.

Vraja kī Kalāon kā Itihāsa (Hindi) by P. D. Mittal, 1975.

Vrajanidhi granthāvalī, Nāgarī Prachārinī Sabhā, Kāśī, 1933

Waqiat-e-Jehangiri (Tr. by Price)

ERRATA

Literary Heritage of the Rulers of Amber and Jaipur

Page	*Line*	*Incorrect*	*Correct*
10	24	V. S.–66	V. S. 966
16	14	(superinte-dent)	(superinten-dent)
17	20	Phthi Khana	Pothikhana
18	24	duting	during
19	22	Thomos	Thomas
20	33	annul	annual
21	13	2300	2800
33	24	Colophone	Colophon
33	28	Manaprakāsā	Mānaprakās'a
35	3	Mādhava Sing	Madhava Singh
35	18	ṣadrāga–	Ṣadrāga–
36	13	traditions	tradition
37	19	-dmired	admired
37	19	Mahārāja Ko	Mahāraja-Koṣa
38	14	a college	a Sanskrit College
39	36	A. H. A. H.	A. H.
40	3	Languages	languages
40	6	Panchanadā	Pañchanada
40	33	तरूणि	तरुणि
41	21	पिय	तिय
45	2	beperformed	be performed
45	3	गुरूं	गुरुं
45	18	Sankara Bhṭṭa	S'aṅkara Bhaṭṭa
46	33	guidence	guidance
47	9	coupletson	couplets on
47	9	'rite'	'nīti'
50	23	ominus	auspicious
51	15	he he said	he said
52	19	न हृघयमूला	नहृघमूला
59	7	(S'rīmalī)	(Audumbara)
62	11	रामकृर्णांक्यम्	रामकृष्णांवयम्
69	32	2668–69	2968–69
71	1	Puraḥa	Purāna
76	3	1929	1959
76	18	माधवसिंहस्तुतिः-घतकम्	माधवसिंहस्तुति-शतकम्
76	22	प्रेमसागर	प्रेमसार
79	19	'padas9	'padas'
79	27	चान्द्रायणा	चन्द्रायणा
85	6	Raskaprūa	Rasakapūra
93	21	1946	1945
96	19	researches	researchers
96	23	भवेत्तदा स्यात्	भवेत्तदा
102	10	बचन	कंचन
112	19	स्वकीयावेत्न	स्वकीयात्वेम
112	25	पण्डिम्मन्य	पण्डितम्मन्य
119	20	कुर्बें	कुर्वें

2. Index.

Page	*Line*	*Incorrect*	*Correct*
65	19R*	ब्रहमवैवर्त-पुराणम् (काशीखण्ड:)	ब्रह्मवैवर्त-पुराणम्
68	16R	भगवद्भक्ति-रत्नावल्री	भगवद्भक्ति-रत्नावली
81	9R	sentinary	century
95	2L*	रामायणदीना	रामायणादीनां
98	15R	वसन्तराज-शकुनम्	वसन्तराज-शाकुनम्
111	3R	शामग्राम-परीक्षा	शालग्राम-परीक्षा
111	7R	शामग्राम	शालग्राम
114	21L	Jagat Singh	Swaroop Singh
126	10R	महाराजधिराज	महाराजाधिराज
128	32R	स्वामि. स्यष्टक	स्वामिन्यष्टक
137	17R	औपधि	ओषधि
143	16L	खाखी	मागी
152	26L	पंछा	पछी
154	Last line f n.	जहांगी रखुसरो	जहांगीर, खुसरो
157	24L	तमसो	तमासो
158	21R	Sinng	Singh
159	22L	दूतीका	दूतिका
167	1L	रामनन्द	रामानन्द
175	16R	बारहगासा	बारहमासा
180	8L	पच्चमाध्याय	पञ्चमाध्याय
182	5R	रघुनाथ	रघुनाथ
186	24R	कविकलानिधी	कविकला-निधि
190	5R	रगपद	रागपद
192	9L	नी-	नीवीं
195	5L	ब्राह्मा	ब्रह्मा
198	10L	वरता	वारता
208	1R	कविकला विधि	कविकलानिधि
216	1R	रतन अली	रतन अली
220	25L	मर्दनम्वा	मर्दनं वा
229	23L	तजिक	ताजिक
234	14L	अलङ्कार	फलङ्कार
235	21L	ज्ञनघन	ज्ञानघन
236	31R	पद्मनाम	पद्मनाभ
244	29R	पूर्णप्रज्ञावन:	पूर्णप्रज्ञवन
249	1L	जनदिनभट्ट	जनार्दनभट्ट
272	1L	वेङ्कट	वेङ्कट
279	24R	श्रीनिकेतन	श्रीनिकेतन
280	20R	Jagat Singh	Swaroop Singh
285	14L	पुज	पूजा
298	19R	मुष्टि	सृष्टि
300	21R	3302	3301
305	25L	-मायण	रामायण
306	27R	भेटप्रकाश	भेदप्रकाश
309	18L	वृन्दायन	वृन्दावन
318	24R	निकर	निकट
318	33R	p. 17-	p. 176

*L=Left column; R=Right column.

Page	*Line*	*Incorrect*	*Correct*	*Page*	*Line*	*Incorrect*	*Correct*
319	24L	शलिहोत्र	शालिहोत्र	327	29L	शनिश्वर	शनिश्चर
319	18R	रत्नाकर	रसरत्नाकर	329	1L	कू पावतरो	कूंपावतरो
321	22L	रत्नापरीक्षा	रत्नपरीक्षा	329	1R	बशी	वंशी
323	24L	नेइचुटकला	नेहचुटकला	334	15R	1964	1963
324	3L	व्माहुलो	व्याहुलो	338	2R	माधवनन्दिनी	माधवानन्दिनी

3. Notes and References

Page	*Line*	*Incorrect*	*Correct*	*Page*	*Line*	*Incorrect*	*Correct*
344	27	कोटिमन्धिरूढो	कोटिमधिरूढो	375	20	शक्रप्रमा-	शक्रप्रभा-
347	19	पन्दोहकान्त	सन्दोहकान्त	377	16	तत्त्वत:	तत्वत:
348	8	नमनीया	नमनीयो	379	3	मय्यति गौरवेण	मय्यतिगौरवेण
348	9	काव्यकान्तुभे	काव्यकौस्तुभे	379	10	व्यायमुक्तावलो	न्यायमुक्तावली
348	20	खवनपरे	खर्वनपरे	380	5	पचाशद्वर्ण	पञ्चाशद्वर्ण
351	6	ऽनीश्वर:	ऽ[प्य]नीश्वर.	381	21	मधनन्दिनी	माधवानन्दिनी
352	14	वशाऽय	वशोऽय	390	14	षट्गुरो	षट् गुरो
353	13	कोदाम्य	को दाम्य	392	1	स्मार्त विधान	स्मार्तविधान
353	18	अर्प्पाहिता	अप्यहितां	392	18	श्रीरामचन्द्रेणच	श्रीरामचन्द्रेण च
353	26	गोप्ठेशितु	गोप्ठेशितु–	392	21	ऽति शुक्ल	ऽतिशुक्ल
354	30	पितवास्तिय.	पितेवास्ति य·	392	27	नत्त्वा	नत्वा
355	1	दूत्ये	दौत्ये	396	1	the the follo-wing	the following
355	8	स्थानु	स्थातु				
355	18	बघ्नात्यभिज्ञोजन	बघ्नात्यभिज्ञा जन:	400	20	चतुर्दश:	चतुर्दश.
				404	4	Mahā-Sinhg	MahāSingh
356	11	कपायमुखाद्विजा:	कपायमुखा द्विजा:	404	15	बलान्तिशायि विजय	बलातिशायि- विजय
357	29	घटखर्परलघु-काव्यटीका	घटखर्परलघु-काव्यटीका	410	20	ऽष्टमग्राश्वास:	ऽष्टम आश्वास
				417	5	काठार	कोठार
358	31	तदन्ति षेद्यो	तदन्तिषद्यो	418	3	वर्णौश्वतुर्भि	वर्णैश्चतुर्भि
366	5	ध्वान्तान्त हेतवे	ध्वान्तान्तहेतवे	418	7	गव्यूतग्रामा....	गव्यूत[ति]ग्राम
370	15	शूलपाणे	शूलपाणे–	418	28	benedictary	benedictory

Page	*Line*	*Incorrect*	*Correct*
424	3	Ratnkar	Ratnakar
424	9	कृत्वापञ्चमखान्	कृत्वा पञ्चमखान्
425	2	विघ्ननां	विघ्नानां
425	20	निजकर्मणि–दक्षिणः	निजकर्मणि दक्षिणः
426	14	जग्राहदीक्षां	जग्राह दीक्षां
426	19	पश्चाच्छ्री–	पश्चाच्छ्री-
427	9	सवत् १६६६	संवत् १७६६
427	13	s'iva	S'iva
427	25	प्रपञ्चमृषा	प्रपञ्चं मृषा
429	11	स्तुतिभिग्रृहीतः	स्तुतिभिर्गृहीतः
436	5	श्रीम्बेकरो	श्र्यम्बेकरो
438	5	अस्तिश्री	अस्ति श्री
441	14	प्रणीताम्यांनि	प्रणीताम्यन्यानि
441	20	ज्योतिर्ब्रह्म-सनातनं	ज्योतिर्ब्रह्म सनातनं
456	7	महाराधिराज	महाराजाधिराज
465	1	EROM	FROM
465	2	Imaortant	Important
472	4	चपावति	चंपावति
481	5	ह्व	ह्वं

□